

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့်

ပြဿနာများ

မောင်ဗသိန်း

မောင်ဗသိန်း

မျက်နှာဖုံးခွင့်ပြုချက်အမှတ်	- ၈၃၅/၉၆ (၁၁)
စာမူခွင့်ပြုချက် အမှတ်	- ၅၄၄/၉၅ (၉)
စောင်ရေ	- ၅၀၀
တန်ဖိုး	- ၃၅၀ ကျပ်
ထုတ်ဝေသည့်အကြိမ်	- ပထမအကြိမ်
ထုတ်ဝေသည့်လ	- ၁၉၉၆-ခု

- ထုတ်ဝေသူ -

ဦးရဲမြင့် (မြ-၀၁၀၄၉)၊ တက်လမ်းစာပေ၊ ၉၆၇၊
ပဒေသာရပ်ကွက်၊ စော်ဘွားကြီးကုန်း၊ အင်းစိန်၊ ရန်ကုန်မြို့။

- ပုံနှိပ်သူ -

ဒေါ်ခင်ကြွေ (-၁၄၇၈၀) ရတနာမဂ္ဂဇာတိုက်၊ ၂၀၇၊
ဝေဇယန္တာလမ်း၊
၁၆/၂ရပ်ကွက်၊ သင်္ဃန်းကျွန်း၊ ရန်ကုန်မြို့။

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ထုတ်ဝေသူ စကား

ကျနော်ထိုး ---- အသွေ
အထက်တန်းကျောင်းသားခါက
ဆရာဘားမှာ ပညာရင်နို့သောက်
ကြီးပြင်းလာခရရေသူပါ။

ယင်းခါကပင် ဆရာရိုးရေစာ
ဆရာ ရိုးရေဆောင်းပါးတိကို
မြတ်နိုးခုံမင် လာခရရေသူပါ။

ဆရာရိုးရေ ဆောင်းပါးတိကို
ဖတ်မိလိတိုင်း
“လိပ်ဥပျောက်လို့ လိပ်မရှာ” ဆိုရေ
စကားပုံကို ပိုလို့ ပိုလို့ ခံစားတတ်လာပါရေ။

ဆရာရေ ပြဿနာကို ရှာသူမဟုတ်တေပိုင်
စိတ်ကူးယဉ်နို့သူလေ့ မဟုတ်ပါ။
ပြဿနာတိကို ဖြေရှင်းတတ်သူဖြစ်တေပိုင်
သဘာဝကျကျ ခံစားတတ်သူလေ့ ဖြစ်တေလို့
ကျနော်နားလည်တတ် လာပါရေ။
ဆရာကို ရိုသေလေးစားရေပိုင်
ဆရာ လုံ့လကိုလေ့ အားကျမိပါရေ။

ယင်းကြောင့်လေ့
ဆရာ ရိုးသားရေ ဆောင်းပါးတိကို
စုစည်းဗျာယ် တစ်စုတစ်ပေါင်းတည်း
ထုတ်ဝေလိုက်ပါရေ။

ရခိုင်စာပေ ထွန်းကားပါစီ
ရခိုင်လှမြင့်
ရခိုင်သားကြီးစာပေ
၂၄-၄-၁၉၉၆

ရခိုင်ညွန့်ဖူး ပညာသင်ဆု

- ၁။ ရခိုင်သားကြီးစာပေမှ တက္ကသိုလ်၊ ကောလိပ်များတွင် ပညာသင်ကြားနေသော ပညာထူးချွန်သူများကို ‘ရခိုင်ညွန့်ဖူးပညာသင်ဆု’ အဖြစ် ၁၉၉၉-ခုမှစ၍ ချီးမြှင့်ပါမည်။
- ၂။ ၁၉၉၉-ခု ပညာသင်နှစ်အတွက် ရခိုင်ညွန့်ဖူးပညာသင်ဆုကို တစ်လလျှင် ၃၀၀၀-ကျပ် ချီးမြှင့်မည်။
- ၃။ ရခိုင်ညွန့်ဖူး ပညာသင်ဆုကို ခံစားလိုသော ပညာထူးချွန်သူ ကျောင်းသား ကျောင်းသူများသည်-
 - (က) မိဘနှစ်ပါးစလုံးမှ မိမိတို့၏ ပညာထူးချွန်သော သား၊ သမီးကို ပညာသင်ဆု ခံစားခွင့်ရလိုကြောင်း ထောက်ခံချက် ပေးရမည်။
 - (ခ) ပညာထူးချွန်သူဖြစ်ကြောင်းကို ကျောင်းအုပ်ဆရာကြီး သို့မဟုတ် အတန်းပိုင်ဆရာထံမှ ထောက်ခံချက်ပေးရမည်။

- ၄။ ရခိုင်ညွန့်ဖူး ပညာသင်ဆုလျှောက်ထားလိုသူများသည် သတ်မှတ်ပုံစံဖြင့်သာ လျှောက်ထားရမည်။ (လျှောက်လွှာပုံစံများကို ရခိုင်သားကြီးစာပေမှ အခမဲ့ တောင်းယူပါ။)
- ၅။ မည်သည့် ပညာသင်ဆုများကိုမဆို ရရှိထားသူများလည်း ‘ရခိုင်ညွန့်ဖူးပညာသင်ဆု’ စိတ်ဝင်စားပါက လျှောက်ထားနိုင်သည်။
- ၆။ ပညာထူးချွန်ဆု လျှောက်ထားသူများသည် (၁-၉-၁၉၉၉)နေ့ နောက်ဆုံးထား၍ လျှောက်ထားရမည်။

ရခိုင်သားကြီးစာပေ
၁/၅၅၊ ကျွန်းရွှေဝါလမ်း၊ ဘုရင့်နောင်၊ ရန်ကုန်၊
ဖုန်း-၆၈၀၆၇၂၊ ၆၈၁၈၂၆

မာတိကာ

(က) ကိုးကွယ်မှုဆိုင်ရာ

- ၁။ စတူပါသုတေသနအဖြည့်
- ၂။ ပေါက်တောမြို့နယ်မှ ဝေသာလီခေတ် အထောက်အထားများ

(ခ) စာပေရေးရာ

- ၁။ မိုးဝေသို့ အိတ်ဖွင့်ပေးစာ
- ၂။ လောကသာရပျို့နှင့် ရခိုင်အထောက်အထားများ
- ၃။ ရခိုင်ပြည်နယ်က ပြည်သူ့ကဗျာ
- ၄။ စာဆိုတော် ဥက္ကာပုံ
- ၅။ ပေါက်တောမြို့နယ် တောင်ရင်းကျွန်းသား စာဆို (၃)ဦး
- ၆။ ပေါက်တောမြို့နယ် ပြားကျွန်းဆားပြင်သား စာဆို (၂)ဦး

- ၇။ သံချပ်စာဆို ဦးပဏ္ဍိ
- ၈။ စစ်တွေသား စာဆိုညီနောင်
- ၉။ စာဆို ဓညာမြ
- ၁၀။ စစ်တွေမှ လွတ်လပ်ရေးခေတ်ဦး စာပေအဖွဲ့
- ၁၁။ ရခိုင်ပြည် သုတေသနဂျာနယ်
- ၁၂။ ပြည်သူ့သုံး အရွှေ့ကဗျာ အခြေအနေ
- ၁၃။ ရခိုင်အက္ခရာ၊ ရခိုင်သင်ပုန်းကြီး

(ဂ) ဘာသာစကားရေးရာ

- ၁။ ဖောက်ပြန်နီသော ရခိုင်စကားအချို့
- ၂။ ရခိုင်ရသံစီစစ်ချက်
- ၃။ ရခိုင်စာ အရိုးအသားပြဿနာ
- ၄။ ရခိုင်စာ အရိုးအသားပြဿနာ တုံ့ပြန်စာ
- ၅။ မြန်မာ- ရခိုင် ဘာသာစကားများကို နှိုင်းကြည့်ခြင်း (မြန်မာ)
- ၆။ မြန်မာ -ရခိုင် ဘာသာစကားများကို နှိုင်းကြည့်ခြင်း (ရခိုင်)
- ၇။ ရခိုင်- မြန်မာ အသံကွဲပုံတစ်ခု
- ၈။ ရခိုင် အဘိဓာန်ပြုစုရေး

(ဃ) သမိုင်းရေးရာ

- ၁။ ဒင်္ဂါးသက်သေ
- ၂။ ဝေသာလီ သမိုင်းသစ်ပြုစုရေး

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

၃။ မှတ်တမ်းတင်ကြသမျှ ဝေသာလီခေတ် အထောက်အထားများ

(င) နိုင်ငံရေးရာ

- ၁။ ဦးထွန်းစိန် မှတ်မိသမျှ ဆရာတော်ဦးဥတ္တမ
- ၂။ ကိုလိုနီဝါဒ၏ ဆိုးမွေ

(စ) ရိုးရာဓလေ့

- ၁။ ပေါက်တောမြို့နယ်မှ ပန်းများကိုစုဆောင်းခြင်း
- ၂။ မွန်လီကျာလီ ဇောက်ထိုးလီ
- ၃။ လိပ်ကမ္ဘာမ

(ဆ) နောက်ဆက်တွဲ တင်ပြချက်

- ၁။ လောကသာရပျို့နှင့် ရခိုင်အထောက်အထားများ

ဇာမဟုတ်သူတစ်ယောက်၏ သာမန်စကား

မိမိ၏တပည့်သျှော်တီကို ကျောင်းအပ်ဖို့အတွက် ရန်ကုန်သို့ ရောက်လားပါရေ။ ရောက်လို့ နောက်တစ်ရက်မှာ အဆင်သင့်လို့ ကိုလှမြင့် (ရခိုင်သားကြီးစာပီ) ဘက်သို့ပါ ဖုန်းဆက်ဖြစ်တယ်။ မိမိရောက်နီရေလို့။ ယေလဲ ဇာမှာရောက်နီလဲဆိုစွာ လိပ်စာကို မပြောဖြစ်လိုက်။ ယင်းပိုင်နန့် နီလီစွ--- နီလီစွာ။ ရက်ပေါင်း ၂၀-လောက် ကြာလားပါရေ။

အသျှော်တီကို ကျောင်းအပ်လို့ပြီးရေနီ (၂၃-၅-၉၈)မှာ မိမိ ရေ တစ်ရက်လုံးလားထားရေအတွက် ရိနီညောင်းနီလို့ စောစောစီးစီး အိပ်ရာဝင်အိပ်လိုက်တယ်။

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

အိပ်လို့ကောင်းတုန်းမှာ “ထ --- ထ၊ ဧည့်သည်လာရေ” နှိုးလို့ ထလိုက်တယ်။ အသူလဲလို့။ ကိုအောင်ကျော်စိန် ရာမလား ယေ။ သူက “သီမနားယေ၊ တစ်ရက်လုံးလိုက်ရှာစွာ၊ အဂုမ္ဘာတို့ရေ” လို့ ပြောရေ။ နီခင်း ၁၂-နာရီလောက်တည်းက ရှာစွာလတ်၊ ရန်ကုန်တစ်မြို့လုံးကုန်ရေလတ်။ သူက ဆရာမောင်ဗသိန်းနန့် ကိုလှမြင့်လဲ ပါရေလို့ ပြောရေ။ ယေနန့်ကား ရပ်ထားရေ။ လမ်း ထိပ်ကိုလားတို့ပါရေ။

ယင်းနီညဉ့် ၂၂၃၀-လောက်မှာ၊ ကိုလှမြင့်ကားနန့် ကိုလှမြင့် အိမ်ကို လိုက်ပါလားရေ။ ကားထက်ကိုတက်လိုက်စွာနန့် ဆရာ မောင်ဗသိန်းက သူ့စာအုပ်မှာ အမှာစာရီးဖို့ ပြောပါရေ။

မိမိက ဆရာပြောစွာကို ကြားလိုက်တယ်ပိုင်၊ မကြားလိုက် တယ်ပိုင် ယောင်ဝီယောင်ဝါး ဖြစ်နီရေ။

ဆရာနန့်တို့ရေ ယင်းနီညဉ့် ဆရာကမိမိ၏ဆောင်းပါးတိထဲ က အချို့ကို ဇာပိုင်ပျင်ရီးကေ ပိုကောင်းဖို့ဆိုစွာတိကို အကြံဉာဏ် တိ ပီးပါရေ။ ယင်းပိုင်နန့် သိုင်ခေါင်ကျော်လားလီပါရေ။

ဆရာမှာ ကုန်ခရေ နှစ်ပေါင်း (၂၀)လောက်က ကားတိုက်ခံ ထားရရေ ဒဏ်ရာက ပေါ်ချင်ရေလတ်။ ယေနန့် ဆီးစားပြီးကေ အိပ်ရာဝင်လိုက်တယ်။ ထိုချိန်မှာ ညဉ့်တာကား ခွက်ကပ်မျှကျန် ယာ။

မိုးလင်းရေအခါ ဆရာက လီယာဉ်ပျံလက်မှတ် တင်ဖို့ဆိုပြီး

ကေ လားခရေ။ မိမိလဲ မူလတည်းခိုရာ တာမွေကနီပြီးကေ သူငယ် ချင်းဟိရာ ဒဂုန်မြို့သစ် အရိုပိုင်းတို့ ရောက်လားရေ။

သူငယ်ချင်း၏ ဘုရားဆောင်မှာ ပန်းချီရီးဆွဲခိုင်းလို့၊ ယင်းပိုင် နန့် သူငယ်ချင်းဘက်မှာ ပန်းချီရီးဆွဲနီရေရက်တစ်ရက် (၃၁-၅- ၉၈)ညဉ့်ခါဖက်သား ကိုအောင်ကျော်စိန်၊ ကိုမောင်ထွန်း၊ ကိုလှမြင့် ရို့ ပေါက်ချလာလတ်တယ်။ ယင်းနီက မီးလာလှည့်မဟုတ်။ ယေနန့် ဖယောင်းတိုင်မီး ခမုန်ခမားအောက်မှာပင် ရီးဆွဲလက်စ ပန်းချီ အကြောင်းကို ပြောနီစဉ် ပေါက်လာခြင်းဖြစ်တယ်။

ကိုမောင်ထွန်းက သူ၏အပါးတော်အမြဲ လွယ်အိတ်ကြီးထဲက စာမူဖိုင်တစ်ထပ်ကြီးကို ဆွဲထုတ်ပြီး ဘုံးခနဲချလိုက်တယ်။

ဆရာမောင်ဗသိန်း၏ စာမူဖိုင်တွဲကြီး။

အိမ်း----တာဝန်ကြီးတစ်ခုက ပခုံးထက်မှာ ရောက်လာ လတ်ဟာကာလို့ တိုးတိတ်စွာ အသံမဲ့ ပြောဖြစ်လားရေ။

မိမိရေ ဆရာစာအုပ်မှာ အမှာစာရီးရဖို့လတ်ယေ။

ငါ ဇာကောင်လဲ။

ငါ့မှာ ဇာအရည်အသွီး ဟိလို့လဲ။

မိမိဘဝတစ်လျှောက် အမှာစာ တစ်ခါလဲ မရီးဖူး။ ရီးရအောင် လဲ မိမိတစ်ခုလဲ အကောင်မဟုတ်။ ယေဒါလဲ ဆရာက မိမိကို အဖက်လုပ်ပြီးကေ အမှာစာရီးဖို့ဆိုရေ တာဝန်ကို ပီးအပ်ခလီရေ။

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ဇာပိုင်ရိုးရပါဖို့လဲယေ။

(ခ)

စာတစ်ပုဒ်ကို ဖတ်ကေဖြစ်ဖြစ် ရိုးကေဖြစ်ဖြစ် အင်္ဂါ ၅-ချက်ကို တို့အောင် ရှာရပါရေလတ်။ ယင်း ၅-ချက်ကို 'SIMAC' လို့ သံခိပ်လုပ်ထားစွာကို တို့ရပါရေ။

'S' ဆိုစွာ 'Situation' ခေတ်၏ အခြေအနိလို့ အကြမ်းဖျဉ်းဖွင့် ဆိုပါရေ။ 'I' ဆိုစွာက 'Intention' စာရိုးသူ၏ ရည်ရွယ်ချက်၊ စာရိုးသူ၏ စေတနာ။ 'M' ဆိုစွာက 'Matter' အကြောင်းတရား။ 'A' ဆိုစွာက 'Approach' ချဉ်းကပ်နည်း၊ တစ်နည်းအားဖြင့် 'ဇောင်း' ပီးမှု။ 'C' ကတော့ 'Consistency' အကြောင်းအကျိုး သို့မဟုတ် ရှိနောက်ဆီ လျော်ခြင်း၊ သို့မဟုတ် ညီညွတ်ခြင်း။

အေစွာတိက ဖတ်ဖတ်ရိုးရိုး တို့အောင်ရှာရဖို့ အချက်အလက် ဖြစ်တယ်။ အေစွာတိရေ ဆရာစာအုပ်ထဲမှာ အထင်အရှား ပေါ်ချင်မှပေါ်မယ်။ မဟိပဲတော့မနီ။ မပါမဟိ ပါဝင်လိမ့်မယ်။ ယင်းယှဉ်ကို မိမိတို့ရေပိုင် စာဖတ်သူရို့လဲ တို့နိုင်ဖို့ရာ။

ဆရာစာအုပ်မှာ ရခိုင်နန်းပတ်သက်တဲ့အကြောင်းအရာ အင်တန်စုံရေ။ ယင်းအကြောင်းအရာတို့ကို ဗမာအရိုးအသားနန်းလဲ ရိုးရေပိုင်၊ ရခိုင်အရိုးအသားနန်းလဲ ရိုးရေ။

ဆရာဇောင်းပီးမှု ရေဇာလဲ။ ကိုယ့်ခြံထောက်နန်းကိုယ် လမ်းလျှောက်ဖို့အတွက် ကြိုးတန်းသွယ်ပီးမှုလို့ဆိုကေ မှားဖို့မထင်း။ ဟုတ်လား မဟုတ်လား ကြည့်။ ဆရာစာအုပ်က 'ရခိုင်စာ အရိုးအသားနှင့်ပြဿနာများ' လတ်။ 'ပြဿနာများ' ဆိုရေ အများပြက်န်းကို ကြည့်ကေ။ အခြားအခြား ပြဿနာတို့ကိုလဲ တို့ရရေ။ စာအရိုးအသား ပြဿနာ ရာမဟုတ်သီး။

ဒေစာအုပ်ရေ ဆရာတစ်ဘဝတာ ရိုးခြစ်ထားရေ၊ အသီးအပွင့်တိ ဖြစ်တယ်။ ယင်းအသီးအပွင့်တိ၏ အရသာ၊ အနံ့အသက်၊ ပီးစွမ်းနိုင်ရေ အာဟာရဓာတ်တိ ဇာလောက်ထက်မြက်ပါလဲ။ ဒေကိစ္စရေ စာဖတ်သူရို့က ပီးလာဖို့အဖြေကို စောင့်ရလိမ့်မယ်။

ဆရာစာအုပ်ကို ဖတ်တယ်ခါ ဆရာ၏ စိတ်ဓာတ်၊ ဆရာ၏ စေတနာတို့ကို ထင်းထင်းလင်းလင်း တို့နိုင်ပါရေ။ ယေနန့် ရင်ထဲကို အမီးပုစ္ဆာတစ်ခုဝင်လာရေ။ ဆရာ အစွာပိုင်လူလဲ။

(ဂ)

ဆရာကို မိမိမသိပါ။ သို့သော် ဆရာနန့် ရင်းနှီးမှုကတော့ ဟိပါရေ။ ဆရာရေ ရခိုင်စာပီ ဇဂါထဲမှာ ခံစစ်မှူးတစ်ယောက်လို့။ ရခိုင်စာပီ တောထဲက ဇဏီသားကောင်းတစ်ကောင်လို့။ သို့သော် ဆရာကို မိမိ တစ်ခါမှလဲ မဆုံဖူး။ ဖြူသည်၊ ညိုသည်ကိုလည်း မသိတော့သည့်အထဲက မိမိ။

ဆရာကို မသိကေလဲ ဆရာကို ခြုံထဲကနီပနာ လက်ခဲနှက်ဖူး

ရခိုင်စာအရီးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ပါရေ။ မိမိနှုတ်လိုက်တဲ့ လက်ခဲကို ကောက်ပနာ မိမိဘက်တို့ ရောက်လာပါရေ။

မိမိနှုတ်လိုက်တဲ့ လက်ခဲက ဆရာဘက်မှာ ဘုတ်ခနဲကျရေ။ ယေနန့် အိပ်နီရေ ဆရာကို မိမိကလား ပနာနှိုးပစ်လိုက်လို့ ဆရာ ရေ မိမိပစ်လိုက်တဲ့ ကျွတ်ခဲကိုကောက်ပနာ မိမိဟိရေ အဉ္စနလီ ညင်း မှော်ရုံဟေဝန်တို့ထိ လိုက်ပါလတ်တယ်။ ယေပြီးကေ ‘အိပ်နီ စွာကိုနှိုး၊ ဖော်ရရေဝေး’ လို့ ကျေးဇူးတင်ရေ။ မိမိကတော့ အားနာ လို့ မဆုံး၊ ယင်းကစပြီးကေ ဆရာ၏ စိတ်ရင်းစေတနာရင်းကို ဟင်းလင်းကြီးမြင်တို့လိုက်ရလို့ ဆရာကောင်းပီသရေ စိတ်ဓာတ်ကို စကတ်ချ်ဆွဲထားလိုက်တယ်။

မိမိကိုလဲ ဆရာစိတ်အားထက်သန်ရေ ဘာသာပေဒဂါထဲ ကို လာရောက်စိုက်ပျိုးဖို့ တိုက်တွန်းပါရေ။

မိမိရေ ဆရာ၏ ‘ရခိုင်စာ အရီးအသားပြဿနာ’ ကို တုန့်ပြန်ချိန်အထိ ဘာသာပေဒဆိုရေ စကားလုံးကို လောက်ရာ ကြားဖူးသူ ဖြစ်တယ်။ ဘာသာပေဒနန့် ပတ်သက်ပြီးကေ ဦးတင်လှ ၏ ‘ဘာသာနှင့်စာပေ’ မောင်သာနိုး၏ ‘မြန်မာစာ မြန်မာစကား’ လောက်ကိုရာ ဖတ်ဖူးသူဖြစ်တယ်။ ဆရာဆောင်းပါးကို တုံ့ပြန်ရာ မှာ ကျမ်းကိုးကျမ်းကား မပါ။ မိမိသင်ဖူးထားရေ ပါဠိ၊ သဒ္ဒါနည်း၊ မိမိလိလာချက် အတ္ထနောမတိလောက်နန့် တုန့်ပြန်စွာဖြစ်တယ်။

ယေနန့်အားနည်းချက် ဗရဗ္ဗိသချ်ာ ဟိနီစွာကို နောက်ခါမှ

ရာသိဟိလာပါရေ။ ယင်းပိုင် သိလာဖို့အတွက် ပြုစုပျိုးထောင်သူ မှာ အခြားလူမဟုတ်။ ဒေစာအုပ်ကို ပြုစုသူဆရာပင် ဖြစ်ပါရေ။ ဆရာရေ မိမိဘက်က ပြန်လားပြီးကေ မိမိဖတ်ဖို့အတွက် ဘာသာ ပေဒကျမ်းတိကို စုဆောင်းပီးလိုက်ပါရေ။ ပီးရေအခါမှာလဲ ဇာစာ အုပ်ပြီးကေ၊ ဇာစာအုပ်ဖတ်ဖို့ စာရင်းပြုစုပီးပါရေ။ ယင်းပိုင် ယင်း ပိုင်နန့် မိမိရေ ဘာသာပေဒဆိုရေစာအုပ်တိကို မြင်ဖူးတို့ဖူးလား လတ်ပါရေ။ သို့သော် ဖတ်မှတ်လို့ကတော့ မိမိပိုင် ပုစ္ဆန်ဆိတ်ကေ ဦးနှောက်နန့် လိုက်မမိစွာကတော့ အမှန်ယာ။

ဆရာခတ်ပီးရေ၊ ဘာသာပေဒ မျက်စိခတ်ဆီးရည်ကြောင့် မြူတိမ်ဖုံးနီရေ။ ဘာသာပေဒမျက်စိရေ ခရီခရောကတော့ မြင်တင် တင်။ သို့သော်---- ဇာလဲလို့ကတော့ မကွဲပြားသီး။

ဒေစာအုပ်ထဲမှာ မိမိ၏ထိုးနှက်ချက်ဆောင်းပါး စာမျက်နှာ (၄-၅)မျက်နှာကို ဆရာကပြန်ပြီး ချေပချက် ဖူးစကတ်(၃၂)မျက်နှာ ဟိရေ စာတမ်းကိုပါ တို့ရပါလိမ့်မယ်။ ယင်းချေပချက်ရေ ဆရာ၏ ရခိုင်စာပီနန့် ရခိုင်စာ အရီးအသားတိကို ဇာပိုင်ခံယူထားလဲဆိုစွာ ကို ပွင့်လင်းစွာ မြင်တို့ကတ်ပါလိမ့်မယ်။ ဆရာနန့် မိမိရေ ဇာပိုင် အကွာအဝေးဟိလဲဆိုစွာလဲ သိကတ်ပါလိမ့်မယ်။

မိမိနန့် ဆရာ၏အယူအဆတိရေ လုံးဝထပ်တူကျ ဟိနီရေ လားလို့ မီးစရာဟိပါရေ။ မကျနိုင်ပါ။ ဇာဖြစ်လို့ဆိုကေ အယူအဆ ဆိုစွာ စိတ်ပိုင်းဖြစ်တယ်။ နာမိတရား ဖြစ်တယ်။ စိတ်စေတသိက်

ရခိုင်စာအရေးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ဆိုရေ နာမ်တရားရို့ရေ ရုပ်တရားထက် လျင်မြန်တတ်ပါရေ။ လျင်မြန်တတ်တဲ့ နာမ်တရားဖြစ်တဲ့ အယူအဆ၊ အတွေ့အကြုံ၊ အရှုအမြင်ရို့ရေ စွဲယူလာရရေ ဥပါဒါန်း အကွာအဝေးဟိသလောက် ကွာခြားတတ်တယ်ဆိုစွာကိုတော့ ငြင်းမရ။

ဆရာနန့် အမြင်ချင်းတူလားဆိုကေ ယေဘုယျလက္ခဏာ အရ တူရေ။ ဝိသေသလက္ခဏာအရကတော့ ကွာလိမ့်မယ်။ သို့သော် ကိစ္စမဟိ။ ယေဘုယျကျမှုသည်ပင် ဝိသေသတူဖို့အတွက် အခြံအမြစ် မဟုတ်လားလေ။

(c)

ဒေစာအုပ်မှာ ဆရာ၏စေတနာ၊ ဆရာ၏ ဇွဲလုံ့လ၊ ဆရာ၏ အားမာန်တို့ကို တို့နိုင်ပါရေ။ ယင်းစေတနာ၊ လုံ့လ၊ အားမာန်တို့၏ စွမ်းအင်ရေ ဒေစာအုပ်လို့ ဆိုရပါလိမ့်မယ်။

ယင်းတွက်နန့် ရခိုင်စာအရေးအသား၊ ရခိုင်စာပီ တိုးတက်မြင့်မားရေးအတွက် ဒေစာအုပ်ရေ ‘လက်စွဲ’ စာအုပ်တစ်အုပ်လို့ မဆိုဝံ့သည့်တိုင်အောင် ရခိုင်စာအရေးအသားနန့် ပတ်သက်လာကေ တော့ခါ ဝဲသတ်ထားလို့မရ။ မိပစ်ထာလို့ မရရေ။ စာအုပ်တစ်အုပ်ကတော့ ဖြစ်နိုင်လိမ့်မယ်ဆိုစွာကို ယုံမှားစရာမဲ့ ယုံကြည်မိပါရေ။

ဒေနိအချိန်အခါမှာ ရခိုင်စာအရေးအသားပြန်လို့ ရွက်နုပြန်

လာချိန်၊ နာလံထလာချိန်မှာ ဆရာစာအုပ် ထွက်လာခြင်းရေ ‘တိုင်းထားရေမက္ကလာ မိုးရွာစွာနန့် အရှိရှိ’ ပါယာ။

ယေနန့် ဒေစာအုပ် ထွက်လာအောင် စီစဉ်သူကိုလှမြင့် ထုတ်ခွင့်ပြုသူ ဆရာမောင်ဗသိန်းရို့ကို ရခိုင်စာအရေးအသား အားသစ်လာရေးအတွက် တာဝန်ကျိတတ်တယ် သူတိပါကားလို့ မုဒိတာပွားမိပါရေ။

ယေပြီးကေ ဝေဖန်ရေးဆီးခါးကို မျိုမကျဖြစ်နီရေ ရခိုင်စာပီ ဇဂါထဲမှာ ဝေဖန်ရေးမျိုးစိက ကြံချလိုက်တယ်။ ယေနန့် ဒေစာအုပ် ရခိုင်စာပီ မှတ်တိုင်အဖြစ် စိုက်ထူစွာ ဇာလောက်ခိုင်မာမှုဟိလဲ ဆိုစွာကို အချိန်က အဆုံးအဖြတ်ပီးလိမ့်မယ်ရာ။

သာစွလေ ---- ။

ရခိုင်စာပီ နာလံထရေးသို့----။

ပန်းအောင်

၀၁၉၀၉၄၃၊ ဇွန်၊ ၁၉၉၈

၁၃၆၀၊ ယုန်ပြည်၊ ၃-ဂါ

ကိုယ်စာထဲက ကိုယ်ပုံရိပ်

(၁)

ဦးလှမြင့်(ရခိုင်သားကြီးစာပီ)က “ရခိုင်ဆိုင်ရာစာအုပ်တိုကို ထုတ်ချင်ပါရေ၊ စုပီးပါ” ဆိုလှာလို့ ဆရာကြီးဦးသားထွန်း (ရခိုင်ပဏ္ဍိတ်)၊ ဆရာဦးဘစ် (ဧည့်စံ)၊ ပါမောက္ခချုပ် ဦးကျော်ရင်၊ ဆရာဦးစံဘော် (မောင်စံဖော်)ရဲ့၏ စာတိုကို စုပီးခပါရေ၊ ဦးလှမြင့်က တစ်အုပ်ပြီးတစ်အုပ် စဉ်ဆက်မပြတ် ထုတ်လိုက်တေ။ ယင်းစာအုပ်တို ထုတ်လို့ကုန်ရေခါ သူက “ဆရာရိုးစွာတိုကို လေးသော့စုပီးပါ။ စာအုပ် ထုတ်ပါကတ်မေ” လို့ ဆိုပြန်ပါရေ။ ဦးလှမြင့်က စေတနာထားဗျာ အကုန်အကျခံ ထုတ်ပီးမေလို့ ပြောလှာရေခါ “ငါ့စာတိုက စာအုပ်ထုတ်လောက်အောင် အဆင့်မီပါယင့်လား” ကိုယ့်စာတိုကို ပြန်ပနာသုံးသပ်ကြည့်ပါရေ။ ၁၉၆၁-ခု၊ အသက်(၂၁)နှစ် ကျောင်းသားအရွယ်ကပင် အဂ္ဂအသက်(၅၀)ကျော် အရွယ်ထိ စာရိုးသက်တမ်း (၃၀)ကျော်လာယာ ငါ့စာအုပ်ကို ရိုးခလေးဂု။ ဇာရည်ရွယ်ချက်နဲ့ ရိုးခလေးဂု။ ကိုယ့်စာတိုကို သုံးသပ်ကြည့်ပါရေ။

(၂)

ကိုယ့်စာတိုကို စုကြည့်ရေခါ ပထမဆုံး ရိုးရေစာကို ၁၉၆၁-ခုနှစ်က ထုတ်တေ “ခေတ်ရှေ့ဆောင်” စာစောင်ထဲမလားတို့ရပါရေ။ အသက်(၂၁)နှစ်အရွယ်၊ လမ်းလျှောက်တတ်စ ကလောင်သျှ တစ်ချောင်း။ ယိုင်ပီယိုင်ပါး၊ မရိုးတတ်ရိုးတတ်။ အရွယ်တူ ကျောင်းနီဘက်သူငယ်ချင်း အောင်ရွှေထွန်း (ဥက္ကာမင်းညို)က သူ ဦးဆောင်တတ်တေ ‘ခေတ်ရှေ့ဆောင်’ လမ်းသျှထက်မာ ကိုယ်ရိုက ဟန်ကျပန်ကျလား ပြရေခါ ကိုယ်ကလေးသော့ အားကျပနာ လျှောက်ကြည့်ပါရေ။ ရခိုင်ရိုးရာဝတ္ထုသျှတစ်ပုဒ်။ အသျှခါ အဘာနှမအရိုးသျှင် ပြောပြဖူးရေ ငပျင်းထွေဝတ္ထု။ ရိုးရေစာဟန်ကလေးသော့ ရခိုင်ဟန်။ ရခိုင်တန်ဆောင်မဂ္ဂဇင်း၊ ရခိုင်စာပီကဏ္ဍမာရိုးရေဟန်မျို။ ရခိုင်ဝေါဟာရတိုကို သုံးထားရေ။ သူငယ်ချင်း အောင်ရွှေထွန်း၊ ကျော်စိုးရိုးနန် အမြင်တူရေအတွက် အရိုးအသားစာဟန်လေးသော့ တူကတ်တေ။ အဖော်ဟိကေ ငရဲပြည်ကိုတောင် လားဝံရေလို့ ဆိုကတ်မဟုတ်ပါလား။ ရခိုင်ကလောင်သျှင်အများက မျက်မှောက်ခေတ် မြန်မာအရိုးအသားကိုပင် ကိုယ့်စာပိုင် လက်ခံရိုးသားနီကတ်တေခါ ကိုယ်ရိုက ရခိုင်ဟန်ပီသအောင်လို့ နည်းသစ်တစ်ခုကို သုံးကြည့်ကတ်စွာ ဖြစ်ပါရေ။ ရခိုင်တန်ဆောင် မဂ္ဂဇင်းက ၁၉၅၇-ခုမာ စတင်ခရေ ရခိုင်အရိုးအသားနောက်သို့ လိုက်ပျာရိုးကတ်စွာ ဖြစ်တေ။

ခေတ်ရှေ့ဆောင် ဒုတိယအုပ်မာ “ဖောက်ပြန်နီသော ရခိုင်စကားတချို့” ကို ကိုယ့်ဘာသာစကား (၏၊ သည်အဆုံးသတ်)

ရခိုင်အရိုးအသားနန်ပင် ရိုးလိုက်ပါရေ။ ဘာသာစကားအကြောင်းကို ပညာရပ်တစ်ခုအဖြစ် မလေ့လာဖူးသီး။ ဘာသာစကားတိုကို သိပုံပညာရပ်တစ်ခုပိုင် လေ့လာသင်ယူရရေဆိုစွာကို ကြားပင်မကြားဖူးသီး။ မျက်စိကန်း တစ္ဆီမကြောက်ဆိုပိုင်ပါလေး။ အကျွန်လေးသော့ မကြောက်မရွံ့ ကိုယ့်သိစွာကို ရိုးချလိုက်ပါရေ။ ဇာအတွက် ရိုးဝန်လေးဆိုစွာကို ပြန်သုံးသပ်ကြည့်ပါရေ။ ကိုယ့်အရုပ်ကို မှန်မာကြည့်ကေ မြင်ရပိုင်။ ကိုယ့်ပုံရိပ်ကိုထင်းလို့ မြင်ရပါရေ။ ဇာမြင်ရလေးဆိုကေ၊ အမိစကားကို အားကိုးရေအားမာန်သျှကို မြင်ရပါရေ။ အကျွန်ကို ဖားသူငယ်နန် ပုံခိုင်းကေ၊ ရီအိုင်ကို ပင်းဝါသူ အမိပြောရေစကား တစ်နည်း ရသံပီသရေ-၁၈၊ ၁၉-ရာစုရခိုင်ဘာသာစကားအဖြစ် ပုံခိုင်းလိုပါရေ။ ဖားသူငယ်ရေ ရီမာကျွမ်းကျင်ပါရေ။ အကျွန်လေးသော့ အမိပင်းဝါသူ ပြောရေစကားကို ကျွမ်းပါရေ။ အဂုပြောရေစကားနန် စစ်တွေသားတိ ပြောရေစကား (စစ်တွေခရိုင် ဒေသိယစကား) ကျောက်ဖြူသားတိ ပြောရေစကား (ကျောက်ဖြူ၊ ရမ်းဗြဲခရိုင် ဒေသိယစကား)ကို နှိုင်းယှဉ်ကြည့်ပါရေ။ အမိစကားသံမာ ရသံတိခိုင်ခံ့နီစွာကို တို့ရပါရေ။ တို့စွာကို တို့ရေအတိုင်း ရိုးရေခါ ကြောက်ဖို့က မလိုပါ။ ခြင်္သေ့မင်းပင်ဖြစ်ကေလေးသော့ ရီအိုင်ကိုမှီလို့ ဖားသူငယ်က အန်တုစကားဆိုဝလီရေပိုင်၊ အကျွန်လေးသော့ အမိစကားကိုမှီလို့ (ဘာသာဗေဒတတ်တတ် မတတ်တတ်) ရခိုင်ရသံ အခြီယိုင်နီစွာကို ရဲရဲတင်းတင်း တင်ပြစွာ ဖြစ်ပါရေ။ အေသဘောကိုပင် အကျယ်ချဲ့ပနာ ရခိုင်မဂ္ဂဇင်း ၁၉၈၂-မာ တင်ပြဖူးပါသီးရေ။ ယေဒါလေး အသျှခါ

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ရိုးခွာကိုပင် ချဲ့ထွင်စွာလောက်ရာ ဖြစ်ပါရေ။

(၃)

ကိုယ်ရိုးဖူးခရေ ဆောင်းပါးတိထဲမှာ ရခိုင်အက္ခရာနန်းဆိုင်စွာ တစ်ပုဒ်ပါဝင်ပါရေ။ “အေခေတ် ရခိုင်မှာ ကိုယ်ပိုင်အက္ခရာမဟုတ်၊ ကိုယ်ပိုင်စာမဟုတ်၊ မြန်မာစာကိုပင် ရခိုင်သံနန်းဖတ်နိကတ်စွာဖြစ် တေ” လို့ မြန်မာပညာသျှင်တစ်ဦးက ရခိုင်တန်ဆောင်မဂ္ဂဇင်း (၁၉၅၅)မှာ အမှန်အတိုင်း ထောက်ပြဖူးပါရေ။ ဟုတ်လေးဟုတ် တေရာ အကျွန်ရဲ့ကလေး ယင်းအတိုင်းဖြစ်နီစွာပါကို။ ယင်း ဆောင်းပါးကြောင့် ထင်ပါယင့်။ တက္ကသိုလ်ရခိုင်ကျောင်းသား လောကမှာ ရရောင်းသတ်လားပါရေ။ တက္ကသိုလ် ရခိုင်ဆရာတိ လေးသော့ ‘အိပ်သောယောက်ျား၊ နိုးသောလားသို့’ ဆိုရေပိုင် မျက် လုံးတိကို ပွတ်ပနာထပါလတ်ကတ်တေ။ “ဟိုက်--- ရခိုင်စာပီ အနီ အထားက ပျောက်ရုပ်ရှင်ပင် ဖြစ်နီယာကားဒေ” လို့ အာမေဒိတ် ပြုလိုက်ကတ်ပနာ “ရခိုင်တန်ဆောင်” မဂ္ဂဇင်း ဆီမီးခွက်သျှေမှာ “ရခိုင်စာပီကဏ္ဍ” သစ်တစ်ခုကို ဖွင့်လိုက်ကတ်ပါရေ။ ယင်းကဏ္ဍ မှာ ရခိုင်အက္ခရာ ရခိုင်သင်ပုန်းကြီးကို ဖော်ထုတ်လိုက်ကတ်တေ။ ရခိုင်မှာ ကိုယ်ပိုင်အက္ခရာဟိကြောင်း သက်သိထူပြကတ်တေ။ လေး မြို့ခေတ်အက္ခရာ၊ မြောက်ဦးခေတ်အက္ခရာ လောင်စာဆီတစ်စက်၊ နှစ်စက်၊ သုံးစက်။ ၁၉၅၇-၅၈-၅၉ သုံးနှစ်ဆက်ပနာ ရခိုင်အက္ခရာ ကို ပုံဖော်ကတ်တေ။ ရခိုင်အက္ခရာ မီးရောင်လက်လက်သျှေ လင်းလှာရေ ကျွဲကျောင်းသားကဗျာပိုင် အရွှေ့ကဗျာသျှေကို ဖော်

ထုတ်ပနာ ရခိုင်စာပီ ဆီမီးကိုညှိလိုက်ကတ်တေ။ ‘ရခိုင်တန်ဆောင်မဂ္ဂဇင်း’ ဆိုစွာ နာမည်နန်းလိုက်အောင်ပင် ရခိုင်ကမ်းမြောင်မှာ စာပီဆီမီးရောင်ကို ထွန်းပြောင်စီရေ မဟုတ် ပါလား။ ရခိုင်လူမျိုးကို ကိုယ်စားပြုနိုင်စွာ ယင်းမဂ္ဂဇင်းတစ်စောင် ရာ ဟိစွာပါကို။ ရခိုင်အမျိုးသားရဲ့၏ ဦးနှောက်လို့ ဆိုနိုင်ပါဖို့။ ယင်းမဂ္ဂဇင်းထဲမှာ ထုတ်ခါစမြန်မာကဏ္ဍ၊ အင်္ဂလိပ်ကဏ္ဍလို့ရာဟိခ ပါရေ။ အဂ္ဂ ရခိုင်စာပီကဏ္ဍလို့ သီးခြားတစ်ခုဖော်ပြပြီးကေ ရခိုင် အက္ခရာ၊ ရခိုင်သင်ပုန်းကြီးလို့ ဖော်ထုတ်လိုက်ကတ်စွာ ဖြစ်တေ။ ယင်းဂယက်ရေ ရခိုင်ကမ်းမြောင်တလျားသျှေမှာ အင်တန်လောက် ရိုက်ခတ်လားပါရေ။ ရခိုင်အက္ခရာဆိုစွာ ဇာပိုင်စွာလေး။ ရခိုင်စာ ပီဆိုစွာပါ။ မြန်မာအက္ခရာ၊ မြန်မာစာပီနန်းကား အတူတူလား။ ကွဲပြားခြားနားလား။ မီးခွန်းတိ ထွက်လှာပါရေ။ စစ်တွေမြို့မှာ “ဓညစာစောင်” စာပီလှိုင်းသျှေတစ်လုံး ထလားရေ။ ယင်းနောက် မှာ “ခေတ်ရှေ့ဆောင်” စာပီလှိုင်းသျှေတစ်လုံးလေးသော့ထပ်လို့ ထပါသီးရေ။ “ရိုးမတောင်ညှိ ကဗျာတိ” နာမည်နန်း ပါးပါးချပ်ချပ် ကဗျာစာအုပ်သျှေတစ်အုပ်လေးသော့ စစ်တွေမြို့မှာပင် ထုတ်ဖြစ် ကတ်တေ။ ရခိုင်စာပီလှုပ်ယှားမှုလှိုင်းသျှေတိပါဗျာလေ။
ရခိုင်တန်ဆောင်မဂ္ဂဇင်းက ရခိုင်စာပီကဏ္ဍရေ ရခိုင်အက္ခ ရာနန်းအတူ ရခိုင်စာပီမီးရောင်ကို လိပ်လက်လိပ်လက် မှန်မှီမှန်မှား လင်းနီရေကာလမှာ နိုင်ငံရေးအပြောင်းအလဲ လှိုင်းတံပိုးကြီးတစ်ခု ထလှာပါရေ။ ယင်းလှိုင်းတံပိုးအောက်မှာ ရခိုင်တန်ဆောင် မြုပ်ပါ လားပါရေ။ ယင်းနန်းအတူ ရခိုင်စာပီကဏ္ဍဆိုစွာလေ့ နိဂုံးချုပ်လား ပါနှင့်ရာ။

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ယေခါ စာပီသမားတိကြားမှာ မီးခွန်းတစ်ခုပေါ်လာပါရေ။ ရခိုင်တန်ဆောင် ထမ်းခရေ စာပီတာဝန်တစ်ရပ်ကို ဇာသူထမ်းဖို့ လေး။ ဒေကွက်လပ်ကြီးကို ဖြည့်ဖို့အတွက် လူငယ်တိ ဝိုင်းပနာ အားထုတ်ကတ်တေခါ “ရခိုင်ညွန့်ဖူး” နာမည်နန့် အညွန့်သျှ တစ်ညွန့်၊ အဖူးသျှတစ်ဖူး ထွက်လာပါထော။ ရခိုင်ညွန့်ဖူး စာပီ ယဉ်ကျေးမှု ဆောင်းပါးစာအုပ်ထုတ်ဖို့အတွက် အပေါင်းအသင်းတိ နန့် လက်တွဲပနာ အကျွန်လေးသော အားသွန်ခွန်စိုက် ပါဝင်ခပါ ရေ။ ရခိုင်တန်ဆောင်၊ ရခိုင်စာပီကဏ္ဍမှာ တင်ပြခရေ ရခိုင်အက္ခရာ ဖော်ထုတ်မှုသမိုင်းမှတ်တိုင်ကြီးကို အကျွန်က စုစည်းပနာ မှတ်တမ်းတင်လိုက်စွာ ဖြစ်ပါရေ။ ရခိုင်အက္ခရာ ဖော်ထုတ်ခရေ ပုဂ္ဂိုလ် အပေါင်းရို့ ဂုဏ်ပုဒ်ကို ချီးမြှောက်ချင်ရေဆန္ဒကြောင့်လို့ ဆိုချင်ပါ ရေ။

(၄)

ရခိုင်အက္ခရာအကြောင်းကို ရခိုင်ညွန့်ဖူးမှာ မှတ်တမ်းတင်ရေ ခါ ရိုးရေစာဟန်က ‘ခေတ်ရှေ့ဆောင်’ မာ ရိုးခရေ စာဟန်မျိုးဖြစ် ပါရေ။ ၏။ သည်-နောက်ဆက် သုံးရေ စာဟန်မျိုး။ ယင်းစာဟန် နန့် တစ်ပြိုင်တည်းမာပင်။ တေ၊ ရေ-နောက်ဆက် သုံးရေ ဆောင်း ပါးတစ်ခုကိုလေးသော ကလောင်ခွဲသုံးဗျာ ရခိုင်ညွန့်ဖူး ရိုးလိုက်ပါ ရေ။ “ရခိုင်ပြည်က ပြည်သူ့ကဗျာ” နာမည်တပ်ထားရေ စာပီဝေ ဖန်ရေးဆောင်းပါး။ ရခိုင်ညွန့်ဖူးထွက်လာရေခါ သူငယ်ချင်းကိုစော

မောင် (ကဗျာဆရာ စစ်တွေစောနောင်)က မီးပါရေ။ “လူတစ် ယောက်တည်း၊ ရိုးဟန်က နှစ်ခု၊ ဇာမျိုးကို ပိုကြိုက်ယှင်း” အကျွန်က ဖြေဖို့ကျပါနှင့်ရာ။ “တေ၊ ရေ” ကို ပိုကြိုက်တေလို့ ဖြေလိုက်ပါရေ။ တေ၊ ရေ နောက်ဆက်သုံးရိုးဟန်ကို ၁၉၆၁-ခုကပင် ဆရာ ဦးအောင်စံရွှေ (မဲ့နီသျှ)က ခေတ်ရှေ့ဆောင်မာ ရိုးဖူးခပါဗျာ။ ဆရာဦးဘစ် (ခညစ်)လေးတော့ ရခိုင်တန်ဆောင် (၁၉၆၃)မာ ရိုးဖူးခယာ။ အကျွန်ကရာ ဇာရိုးဟန်ပိုကောင်းဖို့လေးလို့ တွေဝေနီ စွာ ဖြစ်တေ။ ရခိုင်ညွန့်ဖူးထုတ်ကတ်တေခါ မန္တလေးသားတိက ရိုးဟန်သစ်တစ်ခုကို တင်ပြနီကတ်ဆဲ ဖြစ်ပါရေ။ ယင်းကိစ္စနန့် ပတ်သက်လို့ မြန်မာစာပေလောကမာ ရိုးသားဟန်ဆိုင်ရာ ကလောင်စစ်ပွဲကြီးတစ်ခု ဖြစ်နီရေကာလဖြစ်ပါရေ။ အကျွန်ရို့ လေးသော့ ယင်းဂယက် အရိုက်ခံရရေလို့ ဆိုရဖို့။ မန္တလေးသားတိ က ခေတ်သစ်ဗမာအပြောကို အခြံခံလို့ စာရိုးနီကံကေ၊ ငါရို့လေး သော့ ခေတ်သစ်ရခိုင်အပြောကို အခြံခံလို့ ရိုးနိုင်ရေပ။ မဟုတ် လား။ စာဆိုစွာ စကားကို အခြံခံရရေ မဟုတ်ပါလား။ ငါရို့အထဲ မာ အပြောကို အခြံခံလို့ ရိုးနီကတ်တေ ဆရာဦးဘစ်ပိုင် ပုဂ္ဂိုလ် ကြီးတိ ဟိနီဗျာထော။ ငါလေးသော့ လိုက်ရိုးရဖို့ ခေတ်ဟောင်းစာ ထဲမာ စာဆိုတော်ကြီး ဥက္ကာယုံဖွဲ့ခရေ “အောက်အာကာဗွီ” ရတု နန့် ဆယ့်နှစ်ရာသီရတုကြီးမျိုး၊ အသျှမိတိသီကျူးရေ ယိုင်း သာခြင်း (အရွေ့ကဗျာ)အမျိုးမျိုး၊ တန်ခိုးဆရာထွန်းနန့် ဆရာ အောင်ထွန်းရို့ ဖွဲ့ဆုရေသာခြင်းမျိုးတိကို နမူနာကြည့်။ အားလုံး အပြောကို အခြံခံထားရေ ကဗျာတိချည်းဗျာ မဟုတ်လား။ ငါရို့

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

စကား အသက်ရှင်ဖို့အတွက် စာပီအရိုးအဖွဲ့တိနန့် မှတ်တမ်းတင် ထိန်းသိမ်းဖို့ မလိုလား။ ယင်းတာဝန်ကို ငါရို့စာသမားတိ ပိုင်းဗျာ ယူ ကတ်ရဖို့” အကျွန်က ယင်းပိုင်ဆိုင်ခြင်မိပါရေ။ ယေဇူးနန့် ရခိုင်ညွန့်ဖူးကဗျာ နောက်ပိုင်းရီလှာရေ ရခိုင်ဆိုင်ရာ အကြောင်း အရာတိကို အများအားဖြင့် တေ၊ ရေ နောက်ဆက်သုံးစာဟန်နှင့် ရိုး ဖြစ်လားပါရေ။

ယေဒါလေးသော့ မြန်မာစာဖတ်ပရိသတ်နန့် ဆက်နွယ်နီစွာ ကိုတော့ခါ ၏၊ သည်- နောက်ဆက်သုံး မြန်မာစကားပြေနန့်ပင် ရိုးပါရေ။

ယင်းပိုင်ရိုးရေခါ ယင်းရိုးဟန်နှင့် ဆက်နွယ်ဗျာ ရခိုင်နန့် မြန်မာအရိုးအသား တူညီမှု၊ ကွဲပြားမှုပြဿနာတိ ပေါ်လှာပါရေ။ ရခိုင်စကားနန့် မြန်မာ (ဗမာ)၊ စကားကို နှိုင်းကြည့်ရေ။ ဘာသာ စကား ပညာရပ်ကို နားလည်အောင် ဆရာတိအကူအညီနန့် ကြိုး ကြိုးစားစား လေ့လာယူပါရေ။ ယင်းလေ့လာချက်က အသိ(၅)ခု ရလှာပါရေ။ (၁) ရခိုင်နန့် မြန်မာဘာသာစကားမျိုးရိုးတူရေ။ (၂) ခေတ်ဟောင်း အရိုးအသားမာ တူစွာတိရေပိုင် ကွဲပြားခြားနားစွာ လေးသော့ ဟိခရေ။ (၃) နာမ်နန့်ကြိယာ အများစုတူရေ။ (၄) အသံများစုကွဲပြားရေ။ (၅) သဒ္ဒါကိစ္စမာ အရေးပါရေ ပစ္စည်း သုံးပုံကွဲပြားရေ။ အေအသိတိကို အခြံခံပနာ ဆောင်းပါးကိစ္စမာ အရေးပါရေ ပစ္စည်းသုံးပုံကွဲပြားရေ။ အေအသိတိကို အခြံခံပနာ ဆောင်းပါးအချို့ ရိုးဖြစ်ပါရေ။ (၁) မြန်မာနန့် ရခိုင်ဘာသာ စကားနှစ်ခုကို နှိုင်းကြည့်ခြင်း။ (၂) ရခိုင်စာ အရိုးအသားပြဿ

နာ။ (၃) အေဆောင်းပါးနှစ်ခုမာ ဘာသာဗေဒအတတ်ပညာပိုင်း အားနည်းချက်တိပါနီစွာကို မိတ်ဆွေတစ်ယောက်က ထောက်ပြဖူး ပါရေ။

ယင်းဆောင်းပါးထဲက တစ်ခု(ရခိုင်အရိုးအသားပြဿနာ) ကိုပန်းအောင်က ရခိုင်ညွန့်ဖူး (၃)မာ ဝေဖန်ဖူးပါရေ။ တုံ့ပြန်ချက် ကို အေစာအုပ်မာ ဖော်ပြလိုက်ပါယင့်။ တုံ့ပြန်စာ၏ ယေဘုယျ သဘောရေ ရည်မှန်းချက်တူ သူနှစ်ဦးမိတ်ပြင်းခုံမှုအသွင်ကို ဖော် ဆောင်ရေ အားထုတ်ချက်ဖြစ်တေလို့ ဆိုချင်ပါရေ။

(၅)

ကိုယ့်စာတိမာ အကြောင်းအရာပိုင်းအရ ဇာတိပါလေးလို့ ချုပ်ပျာသုံးသပ်ကြည့်ရေခါ အကြောင်းအရာ(၆)မျိုးပါစွာကို တို့ရ ပါရေ။ (၁)ကိုးကွယ်မှု၊ (၂) စာပီ၊ (၃) ဘာသာစကား၊ (၄) သမိုင်း၊ (၅) ရိုးရာဓလေ့ (၆) နိုင်ငံရေးရို့ ဖြစ်ပါရေ။

အကြောင်းအရာ (၆)မျိုးပါနီကေလေးသော့ စာအုပ်နာမည် ကိုကျခါ “ရခိုင်အရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ” လို့ရာ ထုတ်ဝီသူ ဦးလှမြင့်က ပီးလိုက်ပါရေ။ စာအုပ်နာမည်နန့် လိုက်ဖက်တေ ဆောင်းပါးက တစ်ခုတည်းပါရာ။ “ရခိုင်စာ အရိုးအသား ပြဿနာ” ဆိုရေ ဆောင်းပါးဖြစ်ပါရေ။ ယေကေလေးသော့ “ပြဿနာ” ဆိုရေ စကားလုံးနန့် လိုက်ဖက်တေ ဆောင်းပါး(၄)ခု ပါဝင်နီပါရေ။ (၁) လောကသာရပျို့ဆိုင်ရာ ပြဿနာ၊ (၂) ဒင်္ဂါးသမိုင်းပြဿနာ၊ (၃) ဝေသာလီသမိုင်းပြဿနာ၊ (၄) ကိုလိုနီဝါဒ၏ ဆိုးမွေ(နယ်စပ်ဒေသ

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

လူဝင်မှု ပြဿနာ)ရှိ ပါဝင်နိပါရေ။ ယေဇူးနန် စာအုပ်နာမည်ကို ဦးလှမြင့်က “ပြဿနာများ” လို့ပီးလိုက်စွာဖြစ်ပါရေ။ ပရိသတ်လေး တော့ “ဇာပြဿနာလေးဂု” လို့ စူးစမ်းချင်လာလိမ့်မေလို့ မျှော်လင့် ရပါရေ။

အကြောင်းအရာတစ်ခုချင်းစီကို အချုပ်သဘော သုံးသပ် ကြည့်ရေခါ အပိုင်တွဲရပါရေ။

ကိုးကွယ်မှု။ ။ ကိုးကွယ်မှုအတွက် ကိုယ်ဖန်တီးလိုက်တေ စာရေ ကွင်းဆင်းသုတေသနက ရလှာရေ အကျိုးအမြတ်ပင် ဖြစ် ပါရေ။ ဆရာကြီး ဦးစံသာအောင် (ညွှန်ချုပ်၊ အထည)၏ စတူပါသု တေသန ဆီမီးတိုင်ကို မှီခိုအားထားဗျာ ပေါက်တောမြို့နယ်မှာ တွဲရရေ စတူပါကျောက်တုံးစေတီသေ့ ဆီမီးတိုင်ကို အကျွန်က ထွန်းညှိပီးနိုင်ခဲလို့ ကိုယ့်စွာကိုယ် ကျီနပ်မိပါယင့်။

စာပီ။ ရခိုင်မှာ စာပီဟိယင့်လား။ ရခိုင်စာဆိုစွာ မြန်မာ စာပီနန် တူလား၊ ကွဲလား ဆိုစွာတိကို လေ့လာစိစစ်ကြည့်လှာစွာ နှစ်(၄၀)နီးပါးပင် ဟိလာပါယာ။ ရခိုင်စာပီကို ပုံကြမ်းဆွဲကြည့်ပါ ရေ။ ဆွဲကြည့်ကေလေးသော့ ပီပီသသပုံမပေါ်ပါ။ အစိတ်စိတ်အမ္မာ မှာ ကွဲလားရေမြီ အိုးတစ်လုံးကို မူလအိုးပုံပေါ်အောင် ဆက်စပ် ကြည့်စွာနန် တူနီရေလားလို့ တခါတရံ ခံစားမိပါရေ။ ရခိုင်စာပီ သမိုင်းတစ်စောင်ရီးချင်ရေဆန္ဒ ဟိကေလေးသော့ ဝမဟိပ် ဝိလုပ် ချင်ရေ လူပိုင် ဖြစ်နီရေကားလို့ ကိုယ့်ကိုယ်ကို သုံးသပ်ဗျာ ထိန်း ချုပ်ထားပါရေ။ ဇာပိုင်ပင်ဖြစ်ဖြစ် ရခိုင်စာပီနန်ပတ်သက်လို့ ကိုယ် သိစွာသေ့တိကို ကြိုးစားတင်ပြခပါရေ။ အများအားဖြင့် စာပီ

သမိုင်းအတွက် အသုံးဝင်နိုင်ရေ မှတ်တမ်းဆန်ဆန် အရီးအသား အချို့နဲ့ စာပီဝေဖန်ရေး မဟုတ်တဟုတ် တစ်ပုဒ်နှစ်ပုဒ်ကို ကြိုး စားတင်ပြဖူးခပါရေ။

ဘာသာစကား။ ရခိုင်ဘာသာစကားကို တိဗက်လူမျိုးရိုး မြန်မာ ဘာသာစကားအုပ်စုဝင် ဒေသိယစကား (ဒေသကွဲမြန်မာ စကား) ဖြစ်တေလို့ ပညာသျှင်တိက ဆိုကတ်ပါရေ။ ယင်းအဆိုထဲ မာ မျိုးရိုးတူစွာကို မငြင်းသာပါ။ ယေဒါလေးသော့ ဒေသိယစကား ရာ ဖြစ်တေလို့ ကောက်ချက်ချစွာကိုတော့ခါ လက်မခံချင်လို့ ဘာသာစကားနှစ်ခု (မြန်မာ၊ ရခိုင်)ကို ယှဉ်ဗျာသုံးသပ်ပြပါရေ။ အေပြည်ထောင်စုမာ ရခိုင်ရေ လူမျိုးတစ်မျိုးဖြစ်တေအတွက် ကိုယ် ပိုင်စကား ကိုယ်ပိုင်စာဟိကြောင်း ကြိုးစားသက်သီထူရေ စာမျိုးကို ရီးဖူးခပါရေ။

သမိုင်း။ သမိုင်းဘာသာရပ်ရေ ကောင်းကောင်းနယ်ကျယ် ပါရေ။ ရခိုင်သမိုင်းကို အသစ်ဖန်တီးနိုင်ဖို့အတွက် သုတေသနနယ် ပယ်သုံးခု (စာအုပ်စာတမ်း၊ ကွင်းဆင်း၊ တူးဖော်)မာ ကျင်လည်ဖူး ရပါဖို့။ အကျွန်က စာအုပ်စာတမ်းထဲက သုတေသနကိုရာ မဟုတ် တဟုတ် လုပ်ဖူးခရေအတွက် ကိုယ်ဖတ်ဖူး မှတ်ဖူးရေစာတိကိုရာ ကျမ်းကိုးပြုပနာ သမိုင်းဝေဖန်စာ မဟုတ်တဟုတ် တစ်ပုဒ်နှစ်ပုဒ် ကို လွန်ခရေ နှစ်(၂၀)လောက်က ရီးဖူးခပါရေ။ ကိုယ်ရီးခရေစာ ကို အသစ်ဖတ်ရ မှတ်ရရေ စာတိနန် ချိန်ထိုးသုံးသပ်ကြည့်ရေခါ ကိုယ့်စာတိ မပြည့်စုံ မခိုင်လုံကြောင်း တွဲရပါရေထော။ ကိုယ့်ကိုယ် ကို ဝေဖန်ရေးစာမျိုးကိုတောင် ရီးချင်ရေဆန္ဒ မကြာမကြာ ပေါ်မိ

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ပါရေ။

ရိုးရာဓလေ့။ ရခိုင်ရိုးရာဓလေ့ အများကြီးဟိစ္စာထဲမှာ ဝတ္ထုပြောဓလေ့နဲ့ ပန်းဝှက်ဓလေ့ရေ မိမိလူမျိုး၏ ယဉ်ကျေးမှု အဆင့် မြင့်မားစွာကို ဖော်ဆောင်နိုင်ရေ အမွန်အမြတ် ဓလေ့ ကောင်းတိပင် ဖြစ်တေလို့ သုံးသပ်မိပါရေ။ ယင်းအဖိုးတန်ဓလေ့ ကို ကိုယ်တနိုင်သျှ ကြိုးစားဖော်ထုတ်ထားပါယင့်။

နိုင်ငံရေး ။ ဆရာတော်ဦးဥတ္တမအကြောင်းကို အားလုံး သိကတ်ကေးလေးသော့ ဖော်ထုတ်ဖို့ ကျန်နီစွာသျှတစ်ခုကို တင်ပြ ဖူးပါရေ။

မြိတိသျှကိုလိုနီခေတ်က ဆိုးမို့တစ်ခုဖြစ်တေ မြန်မာနိုင်ငံ အနောက်ဘက်နယ်စပ်ဒေသ လူဝင်မှုပြဿနာတစ်ခုကိုလေးသော့ ဝေဖန်သုံးသပ် တင်ပြဖူးပါရေ။ ယင်းဆိုးမို့ကိစ္စ ချေပချက် ဆောင်းပါးတစ်ခုကို ကလျာမဂ္ဂဇင်းသို့ ပို့ရေခါ ဖူးစကတ်စာမျက် နှာ (၂၃)မျက်နှာ ဟိပါရေ။ စာတည်းက “ကျုံးပီးပါ” ဆိုလို့ ဆရာ ဦးစံဖော် (မောင်စံဖော်)ကို “တစ်ချက်သျှကူပါဆရာ” လို့ တောင်း ပန်ရေခါ ဆရာက ဖူးစကတ် (၆)မျက်နှာဖြစ်အောင် အာဘော် မပျက် ကျုံးပီးပါရေ။ ဆရာ၏အကူအညီပါလို့ရာ အေချေပချက် ဆောင်းပါးကို ကလျာမဂ္ဂဇင်းပရိသတ်တိ ဖတ်ရစွာ ဖြစ်ပါရေ။ ထည့်သွင်းဖော်ပြပီးရေ ကလျာစာတည်းအဖွင့်ကိုလေးသော့ ကျေး ဇူးတင်ရပါရေ။

စာအုပ်ပါစာတိကို ‘အားလုံးချုပ်ကြည့်လိုက်ကေ ကိုယ်ရိုးဖူး ခရေ စာတိကို ရခိုင်ဆိုင်ရာ စာတိချည်းဖြစ်ကြောင်း တွံရပါရေ။

မောင်ဗသိန်း
၂၅-၅-၉၈

မောင်ဘသိန်း (၁၉၄၀-)

အနောက်ပြည် ပင်းဝါဇာတိ ဦးမဲမောင်-ဒေါ်မြလှဦးရဲ့၏ ရင်သွီးသုံးယောက်ထဲမှာ အငယ်ဆုံးသား မောင်ဘသိန်းရေ ပင်းဝါ ဆရာတော်ဘုရား ဘဒ္ဒန္တက္ကန္တာဝံသဝံသခြံတော်ရင်းမှာ စတင် ပညာသင်ပါ ရေ။ စစ်တွေမြို့ အ-ထ-က(၂)မှာ ဒုတိယတန်းကပင် ကျောင်းထွက် လက်မှတ်ရရေထိ သင်ယူပြီးကေ တက္ကသိုလ် ဝင်တန်းကို ၁၉၆၁-ခုနှစ်မှာ ဦးအောင်လှံ အလွတ်ပညာသင် ကျောင်းက အောင်မြင် ခပါရေ။ ကျောက်ဖြူ ဥပစာကောလိပ်၊ ရန်ကုန် ဘီအိုစီကောလိပ် ရဲ့မှာ ဆက်ယှာ ပညာသင်ပါရေ။

ဥပစာ ဝိဇ္ဇာတန်းအောင်ပြီးကေ ၁၉၆၅-ခုမှာ မူလတန်း ဆရာအဖြစ် လိုက်စားပါရေ။ အပေါင်းအသင်းတိ လက်တွဲခေါ်လို့ စစ်တွေမြို့ထုတ် “ခေတ်ရှေ့ဆောင်” စာစောင်မှာ ၁၉၆၁-ခုက စတင်စာရီးခပါရေ။ “ရခိုင်ညွန့်ဖူး” (၁၉၆၈)ထုတ်ကတ်တေခါ တက်တက်ကြွကြွပါဝင်လုပ်ကိုင် ရီးသားခပါရေ။

၁၉၆၀-ခုလောက်ကပင် ရခိုင်စာပီ၊ ရခိုင်သမိုင်းရဲ့ကို လေ့လာမှတ်သား ဆည်းပူးလာပါရေ။ ကျောင်းဆရာဘဝနဲ့ ရန်ကုန်မြို့မှာ တာဝန်ထမ်းနီရေခါ ရခိုင်သမိုင်း၊ ရခိုင်စာပီရဲ့ကို တက္ကသိုလ် ဗဟိုစာကြည့်တိုက်၊ အမျိုးသား စာကြည့်တိုက်ရဲ့မှာ ကြိုးကြိုးစားစား လေ့လာဆည်းပူး မှတ်သားဖူးပါရေ။ ကိုယ့်ဒေသ တို့ ၁၉၆၈-ခုမှာ ကျောင်းဆရာဘဝနဲ့ ပြောင်းလာပြီးကေ ရခိုင် ဆိုင်ရာ စာပီ၊ ဘာသာစကား၊ သမိုင်းရဲ့ကို အပေါင်းအသင်းတိနဲ့ ဆက်ပနာ လေ့လာဆည်းပူး ဖော်ထုတ်ပါရေ။ ကိုယ့်ဒေသထုတ် စာစောင်၊ မဂ္ဂဇင်းရဲ့မှာ ပါဝင်ရီးသားပါရေ။ အများအားဖြင့် နာမည်ရင်းနန့် ရီးပါရေ။ တခါတရီ ကလောင်ခွဲ (မောင်တန်ရှင်၊ အောင်မြ၊ မောင်မြသိန်း၊ မောင်လှရဲ့၊ မောင်ရခိုင်)နာမည်တိနန့် လေးသေ့ ရီးပါရေ။

ပေါက်တောမြို့မှာ ပညာရေးဌာန တာဝန်ထမ်းနီရေခါ မြို့ နယ်ဖြစ်စဉ်သမိုင်းပြုစုစွာမှာ ပါဝင်ခပါရေ။ ဆံတော်ရှင်စေတီတော် သမိုင်း ပြုစုခါလေးသေ့ အားသွန်ခွန်စိုက် ဆောင်ရွက်ခပါရေ။ ရခိုင်ပြည်နယ်ပြည်သူ့ကောင်စီက တာဝန်ပီးရေအတွက် ပြည်နယ် ဖြစ်စဉ်သမိုင်းပြုစုကတ်တေခါ အဖွဲ့ဝင်အဖြစ်နန့် ပါဝင်ခပြီးကေ ပညာရေးကဏ္ဍကို ပြုစုရပါရေ။ ရခိုင်ဝေါဟာရအဘိဓာန် ပြုစုခါ လေးသေ့ အဖွဲ့ဝင်အဖြစ် ဆောင်ရွက်ခပါရေ။

အဂုအခါ ဇနီးသားသမီးလေးဦးနန့်အတူ စစ်တွေမြို့မှာ နိပါ ရေ။ ပညာရေးဌာန တာဝန်ကိုထမ်းရင်းပင် ရခိုင်စာပီ၊ ဘာသာ

စကား၊ သမိုင်းရို့ကို တစ်သက်တာ လုပ်ငန်းအဖြစ် အပေါင်းအသင်း တိနန့် လက်တွဲဗျာ ဆက်လက်လေ့လာဆည်းပူးဖော်ထုတ် ရိုးသားနီ ပါရေ။

စတူပါသုတေသနအဖြစ်

“စတူပါ” ဆိုရေစကားလုံး၏ အဓိပ္ပာယ်ကို အဘိဓာန်မာ “စေတီ” လို့ ဖော်ပြပါရေ။ အဆောင်းပါးမာ ဖော်ပြလိုရေ စတူ ပါရေ အများသူငါ တို့မြင်ပူဇော်နီကျ စေတီမျိုး မဟုတ်ပါ။ အမြင့် လေးပေကျော်လောက်ဟိရေ ကျောက်တုံးကို အောက်ပိုင်းမာ လေး မျက်နှာထုထည် ထုဆစ်ပြီးကေ ယင်းအထက်မာ ခါးပတ်ပါရေ ဆလိန်ဒါ (Cylinder) ပုံထုထည်ကိုယ်အတွက်ကျောက်ထီးသျှနန့် တစ်ဆက်တည်း ထွင်းထုထားသော ကျောက်တုံးစေတီသျှ ဖြစ်ပါ ရေ။ ယင်းကျောက်တုံးကို အများအားဖြင့် လေးထောင့်အောက်ခံ ကျောက်ဖိနပ်ပြားမာ အံကိုက်ထွင်းထု တည်ထားတတ်ပါရေ။ ဖိနပ် ပြားကတော့ခါ စတူပါကျောက်တုံးမျက်နှာပြင်ထက် တစ်သျှကြီး ပါရေ။

ကျွန်တော်တင်ပြလိုရေ စတူပါစေတီသျှမျိုး အမှတ်မထင်

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

တို့မြင်ဖူးကတ်ဖို့ ထင်ပါရေ။ သို့သော် ‘စေတီ’ ဖြစ်တေလို့ ကျွန်တော်ရဲ့ မသိခကတ်။ ကျွန်တော်ရဲ့ တို့မြင်နီကျ သိမ်သမုတ်တိုင် တိန်န့် ဆင်တူနီရေအတွက် သိမ်တိုင်လို့ရာ ထင်ခကတ်တေ။

စတူပါစေတီသျှတိ အကြောင်းကို လက်မွန်အစ သတိပြု လေ့လာတင်ပြသူကတော့ခါ ကွယ်လွန်သူ အထက်တန်းပညာဦးစီး ဌာန ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ် ဆရာ ဦးစံသာအောင် ဖြစ်ပါရေ။ ဆရာ ရှိုးရေ “အာနန္ဒစန္ဒြ ၈ရာစု ရခိုင်ဝေသာလီမင်း” စာအုပ်မှာ စတူပါ ကျောက်စေတီသျှပုံ* ကျွန်တော်ရဲ့ အစဆုံး တို့ရပါရေ။ ဆရာက “မင်းပါဘုရင်ကောင်းမှုတော် သျှစ်သောင်းပုထိုးရေ။ ဝေသာလီ ခေတ်မှာ ထုဆစ်ပူဇော်ခရေ စတူပါကျောက်စေတီသျှတိကို ပုံစံ ယူဗျာတည်ထားသော ဘုရားဖြစ်ဖို့ထင်ရေ”^၁ လို့ ယင်းစာအုပ်မှာ ဖော်ပြထားပါရေ။

ယင်းစာအုပ်ထုတ်ပြီးကေ စတူပါအကြောင်းကို ဆရာဆက် ပျာ သုတေသန လုပ်ပါရေ။ အသစ်တို့စွာတိကို ဆရာနောက်ဆုံး ထုတ်ခရေ “ရိုဟောင်းရခိုင်ပြည်၏ ဗုဒ္ဓအနုပညာ” (အင်္ဂလိပ်ဘာ သာ)စာအုပ်အခန်း ၅မှာ ဓာတ်ပုံတိန်န့် တခမ်းတနား ဖော်ပြခပါ ရေ။ အေစာအုပ်ကြောင့် ရိုဟောင်းရခိုင်ပြည်မှာ ဗုဒ္ဓအနုပညာလက် ရာ ထွန်းကားခပုံ၊ စတူပါ ကျောက်စေတီသျှတိကို ထုဆစ်ပူဇော် ကတ်ပုံအကြောင်းခြင်းရာရို့ကို တိုးလို့သိလာရပါရေ။ ကျွန်တော် ရို့က သိမ်တိုင်လို့ ထင်နီကတ်တေ ကျောက်တိုင်သျှတိရေ သိမ် တိုင်တို့ မဟုတ်။ စတူပါစေတီသျှတိရာ ဖြစ်တေလို့ ကျွန်တော်ရို့

ခွဲခွဲခြားခြား သိလာကတ်တေ။ အေစာအုပ်ရေ စတူပါစေတီသျှတိ လေ့လာမှုနန့် ပတ်သက်လို့ ကျွန်တော်ရို့အတွက် လမ်းညွှန်လက်စွဲ စာအုပ် ဖြစ်လာပါရေ။

ဆရာစာအုပ် နှိုးဆွလှုံ့ဆော်မှုကြောင့် မြေငူကျွန်း (အနောက် ဖရုံကာကျွန်း)မှာ တည်ဟိရေ စတူပါစေတီသျှတိအကြောင်းကို ကျွန်တော်ရို့ လေ့လာဖြစ်ခိပါရေ။ မြေငူကျွန်း တစ်ပတ်ခရီးထွက်ပြီး ကေ သုတေသနလုပ် မှတ်တမ်းတင်ဖြစ်ခပါရေ။ အေဆောင်းပါး ရေ မြေငူကျွန်းမှာ တို့ရရေ စတူပါကျောက်စေတီသျှတိအကြောင်း ကို စုပေါင်းတင်ပြထားရေ ဆောင်းပါးတစ်ခု ဖြစ်ပါရေ။

မြေငူကျွန်း

မြေငူကျွန်းရေ ရခိုင်ဘုရင်မင်းဖလောင်း (အေဒီ ၁၅၇၁- ၁၅၉၃) တည်သော မေးငူဓာတ်စေတီတော်ကို အစွဲပြုလို့ခေါ်ရေ ကျွန်းဖြစ်တေ။ “မေးငူ” ဆိုရေ စကားက “မြေငူ” ဆိုရေစကားသို့ အခေါ်ပြောင်းရွှိလာစွာ ဖြစ်ပါရေ။ မြန်မာနိုင်ငံမြေပုံကို ကြည့်ကေ ရခိုင်ကမ်းရိုးတန်းမှာ ဘရုံကာကျွန်း တို့ရပါဖို့။ ယင်းသုံးကျွန်းထဲမှာ အနောက်ဘရုံကာကျွန်းရေ မြေငူကျွန်းပင် ဖြစ်ပါရေ။ အေကျွန်းကို ရှိုခါက ဘရုံကာကျွန်းလို့ ခေါ်ကြောင်း အစဉ်အလာစကားအရ သိရပါရေ။ ဘရုံကာကျွန်း သို့ အခေါ်ပြောင်းရွှိရေ ဆိုပါရေ။

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

မြေငူကျွန်းရေ မြောက်ဘက်က တောင်ဘက်သို့ အလျားလိုက် တည်ရှိပါသည်။ မြောက်ဘက်မှာ စိသေဆကျယ်ပြီးကေ၊ တောင်ဘက် သို့ တဆတ်ဆတ် သွယ်လားပါသည်။ အေကျွန်းအရှိုဘက်မှာ အလယ် ဘရုံကာကျွန်း (ပိန္နဲချောင်းကျွန်း)ဟုခေါ်ရာ အနောက်ဘက်နန့် တောင်ဘက်မှာ ဘင်္ဂလားပင်လယ်ဟုခေါ်ပြီးကေ၊ မြောက်ဘက်မှာ ကုလားတန်မြစ်ဝ ဟုခေါ်ပါသည်။

မြေငူကျွန်းရေ ခညဝတီမြို့တော်၊ ဝေသာလီမြို့တော် မြောက် ဦးမြို့တော်ရှိ တည်ရှိရာနန့် အလှမ်းအတန်ဝေးရေ ကျွန်းတစ်ကျွန်း ဖြစ်ပါသည်။ ခညဝတီမြို့တော်နန့် ၆၅ မိုင်လောက်၊ ဝေသာလီမြို့တော် နန့် မိုင် ၅၀ လောက်၊ မြောက်ဦးမြို့တော်နန့် ၄၅ မိုင်လောက် ဝေးပါသည်။ ယင်းပိုင် အလှမ်းဝေးကေးသော မြေငူကျွန်းမှာ ဝေသာလီခေတ် လက်ရာလို့ ယူဆရရေ စတူပါကျောက်စေတီသွေ တို့ကို အင်တန်အများ တွေ့ရပါသည်။

စတူပါစေတီတို့အကြောင်းကို မတင်ပြခင် ယင်းစတူပါတို့ကို တွေ့အောင်သားကောင်လိုက်တေမုဆိုးပိုင် တစ်တောင်၊ တစ်တောင် တက်ဗျာ၊ ဇာပိုင်ရှာကတ်ရလေးဆိုစွာကို တစ်သွေတင်ပြလိုပါသည်။

ကုလားသိန်နှင့် ဒိုင်းချပ်ခရီး

မြေငူကျွန်းမှာ ဆံတော်ရှင်စေတီတည်ဟုခေါ်ပါသည်။ ဆံတော်ရှင် စေတီတော်၏ တောင်ထက်တစ်မိုင်ကျော်လောက်မှာ သိမ်တော်ရာ

ဟုခေါ်ပါသည်။ ယင်းသိမ်တော်ရာမှာ စတူပါစေတီသွေတို့ တစုတဝေးဟု ခေါ်ပါသည်။ အကျွန်ရို့က ယင်းစတူပါစေတီသွေတို့ကို သိမ်တိုင်တို့လို့ ထင်ခက်တေ။ ဆရာဦးစံသာအောင်၏ စာအုပ်ကို ဖတ်ရခါပြီး မရာ၊ ယင်းကျောက်တိုင်တို့ကို စတူပါစေတီလို့ သိလာကတ်ပါသည်။

မြေငူကျွန်းမှာ သိမ်တော်ရာက စတူပါစေတီတို့ပိုင် ကျောက် ဆစ်လက်ရာဟုခေါ်ရေ စေတီတို့ ကျွန်းအနှံ့မှာ ဟိသီးရေလို့ ဆရာတော် ဦးကဝိန္ဒ (ဆံတော်ရှင်ဂေါပကအဖွဲ့၏ နာယက ဆရာတော်ဘုရား) က ကျွန်တော်ရို့ကို မိန့်ကြားဖူးပါသည်။ မြေငူကျွန်း၏ အရှိုဘက်ကမ်း ဒိုင်းချပ်ခေါ်ရေနီရာ၊ အနောက်ဘက်ကမ်း ကြွဲပြင်ရွာအနားက နီရာရို့မှာ ကျောက်ဆစ်လက်ရာ တိဟိရေလို့ ဆိုပါသည်။ ကျွန်တော် ရို့က ယင်းသတင်းကို မြေပုံပိုင်သဘောထားပြီးကေ အပင်ပန်းခံ ဗျာ ရှာကတ်စွာ ဖြစ်ပါသည်။

ဆရာတော်ဘုရား မိန့်ကြားဖူးရေ သတင်းနှစ်ခုထဲက ဒိုင်းချပ် သတင်းကို အယင်အကောင်အထည်ဖော်ဖို့ ကျွန်တော်ရို့အစီအစဉ် ချကတ်ပါသည်။ ယင်းကတစ်ဆင့် တောင်ကျော်ဗျာ သိမ်တော်ရာသို့ လားဖို့ပြီးကေ ကြွဲပြင်ရွာသို့ ဆက်လားဖို့ သတ်မှတ်ကတ်ပါသည်။

ဒိုင်းချပ်အရပ်ရေ လူသူမနီးရေ တောင်ခြေမြစ်ကမ်းနားတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ လူမနီးရေအတွက် ရောက်ဖူးသူ ခပ်ယှားယှား။ တောင် ခြေမြစ်ကမ်းနားမှာ ကျောက်ဆောင်တို့ ပြည့်ရှိရေအတွက် လောင်း မဆိုက်နိုင် ဒိုင်းချပ်သို့လားကေ ကုလားသိန်ပိုက်စခန်းကတစ်ဆင့် ခြံကျင်လာရပါသည်။

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ကျွန်တော်ရဲ့ရေ မြေငူကျွန်းချောင်းဝရွာမှာ အယင်ဆုံး စနည်းနာပြီးကေ စိုးမဲကျီဆိပ်(စိုးမဲကျီရွာ)သို့ ကုတိုးဘုတ်သွေ့နန်း လားကတ်ပါရေ။ စိုးမဲကျီကတစ်ဆင့် ကုလားသိမ်းပိုက်စခန်းသို့ ခြံကျင်လျှောက်ကတ်ရပါရေ။ ခရီးကောင်းကောင်းကြမ်းပါရေ။ လမ်းတစ်လျှောက်မှာ ကျောက်တုံး၊ ကျောက်ဆောင်၊ ကျောင်စောင်း၊ ကျောက်ထရံတိ ပြည့်နီပါရေ။ ကျောက်ကန္တာရ မြစ်ကမ်းပါးခရီး ကြမ်းလို့ ဆိုနိုင်ပါရေ။ မိုးရာသီလားဖို့ ခဲယဉ်းပါရေ။ ကျွန်တော်ရဲ့ ခရီးလားချိန်က ဆောင်းရာသီ၊ ဇန်နဝါရီလဖြစ်လို့ ခရီးကြမ်းလား ဖို့ အသင့်တော်ဆုံးအချိန် ဖြစ်ပါရေ။

ကုလားသိန်ပိုက်စခန်းသို့ရောက်တေခါ ကျွန်တော်ရဲ့ကို ဒိုင်း ချပ်ဘရောက်လိုက်ပို့နိုင်ဖို့ဆိုရေ ဦးစောလှဦးဆိုသူကို လိုက်ရှာကတ် ပါရေ။ ဦးစောလှဦးက ခရီးလွန်နီလို့ ပိုက်စခန်းမှာ မဟိ။ ကျွန်တော် ရဲ့က ဒိုင်းချပ်သို့ လိုက်ပို့နိုင်ဖို့လူကို ပိုက်တဲတိမှာ ဟိချင်ဟိနိုင်ရေ လို့ သဘောထားမှာ တစ်တဲဝင်၊ တစ်တဲထွက် လိုက်ရှာကတ်ပါရေ။ သို့သော် တစ်ယောက်လေးမဟိ။ ယေကေလေးသော့ ကျွန်တော်ရဲ့ က လက်မလျော့ကတ်။ ပိုက်စခန်းမှာ တစ်ညနားပြီးကေ၊ စတူပါတိ ကို လိုက်ပြုနိုင်ဖို့ လူတွဲနီးနီးနန့် စနည်းနာဖို့ ဆုံးဖြတ်လိုက်ကတ်ပါ ရေ။ ကျွန်တော်ရဲ့ သုတေသနအဖွဲ့ဝင် ချောင်းဝရွာသား ဆရာကြီး ဦးသာလှက အေကုထားသန်စခန်းအနားမှာ ချောင်းဝရွာသား ဘကြီးဦးစံရွှေဟိကြောင်း၊ အေမှာ အိမ်ထောင်ပင်စိုက်အမြန်ပြီးကေ ဥယျာဉ်ချစားကြောင်း၊ ဘကြီးက အကြံကောင်း၊ ဉာဏ်ကောင်းပီး နိုင်ဖို့ထင်ကြောင်း ပြောပြပါရေ။ ကျွန်တော်ရဲ့လေး ဆရာကြီး

ဦးသာလှ ဆန္ဒအတိုင်း ဘကြီးဦးစံရွှေပါးကို လားကတ်ပါရေ။

ဘကြီးဦးစံရွှေ(၇၅)နှစ်နန့် တို့ရေခါ ကျွန်တော်က အကျိုး အကြောင်း ပြောပြပြီးကေ အသင့်ဆောင်ယူလာရေ ဆရာဦးစံသာ အောင်၏ “ရှေးဟောင်းရခိုင်ပြည်၏ ဗုဒ္ဓအနုပညာ” စာအုပ်ထဲက စတူပါဓာတ်ပုံတိကို ပြပါရေ။ ထိုဓာတ်ပုံတိကို မြင်မြင်ချင်းဘကြီး က အေကျောက်စေတီသွေ့တိ ဒိုင်းချပ်မာဟိကြောင်း၊ ဒိုင်းချပ်မာရာ မဟုတ် အေကုလားသိန်ပိုက်စခန်းအနား ဆားငန်မြောင်ဘေး မာလေးဟိကြောင်း ပြောပြပါရေ။ စတူပါတိဟိရေနီရာကို လိုက်ပြ နိုင်ဖို့လူ၊ ဘကြီးအိမ်နီးချင်းခမ်းအမျိုးသား မောင်ကျော်အေးဆိုသူ ကို ဘကြီးကပင် ခေါ်ယူဆက်သွယ်ပီးပါရေ။

ကျွန်တော်ရဲ့ရေ နောက်တစ်ရက် မိုးသောက်ထမာ ဘကြီး ဆက်သွယ်ပီးရေ လူငယ်မောင်ကျော်အေးနန့်အတူ ဆားငန်မြောင် သို့ လားကတ်ပါရေ။ မောင်ကျော်အေး လိုက်ပြရေအတွက် စတူပါ သွေ့တိကို ဆားငန်မြောင်အနီး ဖာလာတောထဲမှာ အလွယ်သွေ့ နန့်လား တွဲရပါရေ။ စတူပါသုံးဆူနန့် အောက်ဖိနပ်ပြားကို တွဲပါ ရေ။ စတူပါတိမှာ အထက် ထီးတိကျိုးနီပါဗျာ။ ဖိနပ်သုံးခုမှာ တစ်ခု က သုံးခြမ်းကွဲနီပါရေ။ စတူပါနန့် ဖိနပ်ပြားရဲ့ တစုတဝေးတည်း ဟိနီကတ်စွာ မဟုတ်ပါ။ ထိုမှာ တစ်လုံး၊ ဒေမာတစ်ခြမ်း၊ ဖရိုးဖရာ ကြင်းဗျာဟိနီကတ်ပါရေ။ ကျွန်တော်ရဲ့က စတူပါတိ၊ ဖိနပ်ပြားတိ နီသားတကျဖြစ်အောင် အားစိုက်ခွန်စိုက် တိုးလို့ရွှိကတ်ပါရေ။ ဓာတ် ပုံရိုက်ကွက်ရအောင် တောယှင်းကတ်ပါရေ။ အားလုံးအနီကျပြီးမ

မှတ်တမ်းတင်ဓာတ်ပုံ ရိုက်ယူကတ်ပါရေ။

ထိုကတဆင့် ကျွန်တော်ရဲ့ရေ ဒိုင်းချပ်သို့ ခရီးဆက်ကတ်ပါရေ။ မိနစ် ၂၀လောက် လားရရေ။ စတူပါနစ်လုံးကို တောင်ခြံချုံ တောထဲမှာ ခက်ခက်ခဲခဲရှာလို့ တွိခီပါရေ။ ကုလားသိန်မာပိုင် အပိုင်းပိုင်း အပြတ်ပြတ် ဖြစ်နီကတ်တေ။ ကျွန်တော်ရဲ့လေး နောက် တစ်ကြိမ် အားစိုက်၊ ခွန်စိုက်၊ ချွေးထွက်သံယို၊ အပင်ပန်းခံဗျာ အနီကျအောင် ရွှံ့ကတ်တေ။ တောယှင်းကတ်တေ။ အားလုံးအနီ အထားကျပြီးမ ဓာတ်ပုံရိုက် မှတ်တမ်းတင်ကတ်ပါရေ။

စတူပါကျောက်စေတီသွေတီကို ကုလားသိန်မာတစ်ခေါက်၊ ဒိုင်းချပ်မာတစ်ခေါက် အားစိုက်ခွန်စိုက် တိုးရရွှံ့ရရေအတွက် ကျွန်တော်ရဲ့အားလုံး လက်ပန်းခြံပန်းကျလားကတ်ပါရေ။ ယေဒါ လေးသော့ ကျွန်တော်ရဲ့ ပျော်နီကတ်တေ။ ကျွန်တော်ရဲ့ ရည်မှန်း ချက် အောင်မြင်ရေးအတွက်၊ ပင်ပန်းစွာကို ကျွန်တော်ရဲ့ မိလားကတ်တေ။ အေစတူပါတီကို တွဲရေအတွက် အကူအညီပီးသူ ဆရာကြီးဦးသာလှ၊ ဘကြီးဦးစံရွှေ၊ မောင်ကျော်အေးရဲ့ကို ကျွန်တော်စိတ်မာ ကျေးဇူးတင်နီရေ။ အေခရီးကို ထွက်ဖြစ်အောင် သတင်းပီးရေ ဆရာတော်ဘုရား ဦးကဝိန္ဒနှင့် စတူပါအကြောင်း ဦးဆောင်လမ်းပြခရေ ဆရာဦးစံသာအောင်ရဲ့ကိုလေး သတိရ ကျေးဇူးတင်နီမိပါရေ။

တောင်ကျော်ခရီးတ သတင်းထူး

ဒိုင်းချပ်မာဓာတ်ပုံရိုက် မှတ်တမ်းတင်ပြီးကေ၊ ကျွန်တော်ရဲ့ ကုလားသိန်ပိုက်စခန်းသို့ ပြန်လှည့်လာကတ်ပါရေ။ ကုလားသိန်မာ မိုးထ၊ ထမင်းစားပြီးကေ၊ သိမ်တော်ရာသို့ တောင်ကျော်ခရီးနန့် လားရဖို့ ဖြစ်တေ။ ကုလားသိန်နန့် သိမ်တော်ရာက ကျောချင်းကပ် လို့ တည်ဟိရေ။ ကြားမာ တောင်တန်းဟိရေ။ ကျွန်တော်ရဲ့ ယင်း တောင်တန်းကို ကျော်ရဖို့ဖြစ်တေ။

ကျွန်တော်ရဲ့အဖွဲ့ရေ တောင်ကျော်ခရီးအတွက် သိမ်တော် ရာသို့လားဖို့ ခရီးဖော်ကို စုံစမ်းကတ်ပါရေ။ ကံကောင်းထောက်မ လို့ သိမ်တော်ရာအနီးမှာ ယာလုပ်စားနီရေ ဦးမောင်စောလှ အသက်(၆၂)နှစ်ဆိုသူ ဘကြီးတစ်ဦးနန့် တွဲရေတွက် ဝမ်းသာအား ရ လိုက်ပါလားကတ်တေ။

တောင်ကျော်လမ်းကား မတ်မတ်စောက်စောက် ဖြစ်ပါရေ။ နီခင်းကြောင်တောင်ဖြစ်လို့ နီကလေးဆာပါအောင်ပူရေ။ တောင် တက်ခရီး အလိအကျင့်မဟိရေအတွက် ကျွန်တော်ရဲ့ရေ ကိုယ့်ထက် အသက်အရွယ်ကြီးရေ ဘကြီးဦးမောင်စောလှကို မိအောင်မတက် နိုင်ကတ်။ ဘကြီးကရိုဆောင်ဗျာ စကားတပြောပြောနန့် ကျွန်တော် ရဲ့ကို စောင့်လို့၊ စောင့်လို့ တက်ပါရေ။ ကျွန်တော်ရဲ့က တဆတ် ဆတ် နောက်ကလိုက်ကတ်တေ။ တောင်ထိပ်သို့ရောက်တေခါ ကျွန်တော်ရဲ့က တောင်းပန်ရေအတွက် အပင်ရိပ်တစ်ခုမမာ အညောင်းဖြေဖို့ တအောင့်သွေနှားကတ်ပါရေ။

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ကျွန်တော်ရဲ့ခရီးစဉ်နဲ့ ရည်ရွယ်ချက်ကို ဘကြီးကမီးလို့ ပြောပြရပါရေ။ ယေခါ ဘကြီးက သိမ်တော်ရာမာဟိရေ ကျောက် တိုင်မျိုး မိမိယာတဲနားမာလေး ဟိကြောင်း ပြောပြပါရေ။ အေ သတင်းကို ကျွန်တော်ရဲ့ မမျှော်လင့်ခကတ်။ ရီငတ်နီရေလူ သောက် ရီအီးကို တွဲရေပိုင်ယောင့် ကျွန်တော်ရဲ့ ကောင်းကောင်းဝမ်းသာ လားကတ်ပါရေ။ ကျွန်တော်က ဆရာဦးစံသာအောင်၏ ‘ဗုဒ္ဓအနု ပညာ’ စာအုပ်ကို ကျောပိုးအိတ်က ချက်ချင်းထုတ်ပြီးကေ၊ စတူပါ ဓာတ်ပုံတိုကို ပြပါရေ။ ဘကြီးက “အေး---အေး၊ ဟုတ်တေ၊ ဒေပုံ အတိုင်းဗျာ၊ ငရို့တဲရို့က တောင်ကုန်းသျှထက်မာဟိရေ၊ ငါလိုက် ပြမေ” လို့ ပြောပါရေ။ ကျွန်တော်ရဲ့ ထခုန်မတတ် ဝမ်းသာလား ကတ်တေ။ တောင်တက်လို့ ညောင်းစွာတိပင် ပြယ်လားရေပိုင် တွဲပါရေ။ ကျွန်တော်ရဲ့ရေ ကိုယ့်အထုပ်ကို ဝမ်းသိဝမ်းသာ ကောက် ပိုးဗျာ ဘကြီးနောင်က တပျော်တပါးလိုက်ပါလားကတ်ပါရေ။

ကျောက်စာပျက်လေးလုံး

ဘကြီးလမ်းညွှန်လို့ ကျွန်တော်ရဲ့ရေ နောက်တစ်ရက်မာ ဘကြီးရဲ့အိတ် အရှိဘက်တောင်ကုန်းမာဟိရေ စတူပါလေးဆူကို တွဲ ရပါရေ။ တစုတဝေးတော့ မဟုတ်ပါ။ ထိုတစ်လုံး ဒေတစ်လုံးကြင်း လို့ တွဲရရေ။ ယင်းစတူပါလေးဆူအထဲက စတူပါအကွဲတစ်ဆူ၏ လေးထောင့်မျက်နှာမာ ဗြဟ္မိပွား ကျောက်စာပျက် လေးလုံးကို တွဲရရေအတွက် ကျွန်တော်ရဲ့ ကောင်းကောင်းဝမ်းသာကတ်ပါရေ။

အေကျောက်စာပျက် လေးလုံးကြောင့် မြေငူကျွန်းက စတူပါ စေတီတိရေ ဝေသာလီခေတ်က လက်ရာတိဖြစ်တေလို့ ကျွန်တော် ရဲ့ ခန့်မှန်းမိကတ်တေ။ အေကျောက်စာကို မင်ကူးယူပြီးကေ ကျွမ်း ကျင်သူတိုကို ပြရဖို့သီး။ ကျောက်စာတွဲရေအတွက် ကျွန်တော်က ဆရာဦးစံသာအောင်ကို လားသတိရပါရေ။ ဆရာဦးစံသာအောင် ရာ အကြံမစောခဆိုကေ၊ စတူပါတွဲကြောင်း၊ ကျောက်စာတွဲကြောင်း ရဲ့ကို ကျွန်တော်ရဲ့က သတင်းကောင်းပါးနိုင်ခဖို့ မဟုတ်ပါလား။ အေပိုင်သတိရမိရေအတွက် ဆရာအကြံစောရစွာကို နှမြောတသ ဖြစ်ရပါရေ။

ဘကြီးဦးမောင်စောလှညွှန်ပြရေ စတူပါတိအပြင် ဘကြီး ဆက်သွယ်ပီးလို့ ခမီးအမျိုးသား ဦးရွှေစိန်ဆိုသူ ကူညီညွှန်ပြရေ စတူပါတစ်ဆူနဲ့ ကျောက်ဆစ်လက်ရာအချို့ကိုလေး ကျွန်တော် ရဲ့ ထပ်တွဲပါသီးရေ။ ယင်းလက်ရာတိအားလုံးကို ကျွန်တော်ရဲ့ မှတ် တမ်းတင်ဓာတ်ပုံ ရိုက်ယူကတ်ပါရေ။ ယင်းကတဆင့် ကျွန်တော်ရဲ့ ရေ မူလရည်မှန်းချက်အတိုင်း ကြိုပြင်ရွာသို့ ခရီးဆက်ကတ်ပါရေ။ ကြိုပြင်မရောက်ခင် ပြင်ဘုတ်ရွာအနီးက လယ်ကွင်းထဲမာလေး ဘကြီးပြောလိုက်တေအတိုင်း စတူပါကျောက်စေတီသျှတိ တွဲရလို့ ဓာတ်ပုံရိုက်မှတ်တမ်းတင်ကတ်ပါရေ။ ကြိုပြင်သို့ ရောက်တေခါ လေး စတူပါဟိရေနီရာကို သိသူ ဘကြီးဦးဟိန်းဒုတ် လိုက်ပြလို့ စတူပါနှစ်ဆူကို ဓာတ်ပုံရိုက် မှတ်တမ်းတင်နိုင်ခပါရေ။

ကျွန်တော်ရဲ့ လေ့လာမှတ်တမ်းတင်နိုင်ခရေ စတူပါတိ၊ တခြားကျောက်ဆစ် လက်ရာတိုကို စုပေါင်းစာရင်းချကြည့်ကေ။

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

မြေငူကျွန်းမှာ စတူပါ (၇)ဆူဟိပြီးကေ။ ကျွန်းအနောက်ဘက်ခြမ်း မာ စတူပါ (၂၂)ဆူနန့် ထူပါသျှ(၂)ဆူ ဟိပါရေ။ အေအရိအတွက် ရေ ကျွန်တော်ရို့ တို့ရရေဆီလောက်ရာ ဖြစ်ပါရေ။ တောချုံတိကြား မာ ပုန်းကွယ်နီရေ စတူပါတိလေး ကျန်ချင်ကျန်လိုက်ပါဖို့၊ တော နင်းဗျာလိုက်ရှာကေ တို့စကောင်း တို့နိုင်ပါသီးရေ။

စတူပါသုတေသန ကောက်နုတ်ချက်

မြေငူကျွန်းမှာ တို့ရရေ ဝေသာလီခေတ်က လက်ရာတိဖြစ် တေလို့ ယူဆနိုင်ကြောင်း အထက်မှာ ရှိခပါရေ။ ဝေသာလီခေတ် က လက်ရာတိဖြစ်တေလို့ ဇာအတွက် ဆိုနိုင်ပါလေး။ အေပိုင်မီး စွာ အောက်ပါအကြောင်းပြချက် သုံးခုနန့် ဖြေနိုင်ဖို့ ထင်ပါရေ-

- (၁) မြေငူကျွန်းက စတူပါတိရေ ဦးစံသာအောင် သာဓက အဖြစ် တင်ပြဖူးရေ ကျောက်တော်က စတူပါတိ*နန့် တစ်ပုံစံတည်း ဖြစ်တေ။
- (၂) မြေငူကျွန်းက စတူပါအကျိုးတစ်ခုမှာ ဝေသာလီ ခေတ်သုံး ဗြဟ္မိပွား ကျောက်စာကို တို့ရရေ။
- (၃) စတူပါ ထုလုပ်ပူဇော်မှု အလေ့အထရေ ဝေသာလီ ခေတ်မှာရာ ဟိခရေ။

အေအချက်သုံးချက်ကြောင့် မြေငူကျွန်းက စတူပါတိရေ

ဝေသာလီခေတ်မှာ ထွင်းထုခရေ စတူပါတိ ဖြစ်တေလို့ ပြောနိုင်ပါ ရေ။

အေပိုင်ပြောလိုက်တေအတွက် မြေငူကျွန်းမှာ စတူပါထုလုပ် ပူဇော်မှု အလေ့အထ ထွန်းကားခရေလို့ ဆိုရာရောက်ပါရေ။ ဗုဒ္ဓ ဘာသာအများအပြား နီထိုင်ခကတ်တေလို့လေး အဓိပ္ပာယ်ရောက် ပါရေ။ မှန်ပါရေ။ ပူဇော်ရာဝတ္ထုပစ္စည်းတို့ကေ ယင်းပစ္စည်းကို ပူဇော်သူလေးသော အမှန်ဟိခရေဖြစ်တေ။ ပူဇော်သူ အနည်းသျှ လား။ အများကြီးလားဆိုစွာကိုရာ ကျွန်တော်ရို့ ဆင်ခြင်ကြည့်ရဖို့ ဖြစ်ပါရေ။

ဆင်ခြင်ရေခါ မြေငူကျွန်းမှာ စတူပါတိတည်ဟိရေနီရာကို သုံးသပ်ကြည့်ဖို့ လိုပါရေ။ အထက်မှာ တင်ပြခရေအတိုင်း၊ မြေငူ ကျွန်းရေ မြောက်ဘက်မှာ ကျယ်ပြီးကေ တောင်ဘက်သို့ တဆတ် ဆတ် သွယ်ဆင်းလားရေ ကျွန်းတစ်ခု ဖြစ်ပါရေ။ စတူပါ (၂၉)ဆူ အထဲက (၂၂)ဆူ တို့ရသော နီရာရေ ဆံတော်ရှင်စေတီ တောင် ဘက် ကျွန်းဖျားနီရာ ဖြစ်ပါရေ။ ယင်းကျွန်းဖျားနီရာရေ ဆံတော် ရှင်စေတီက တောင်ဘက်ကျွန်းဆုံးထိ (၄)မိုင်ရာ ဟိရေ။ အလယ် ကောင်မှာ တောင်တန်းတိ နီရာယူထားရေ။ လုပ်ကိုင်စားသောက် နိုင်ရေ လယ်ယာဆိုလို့ မပြောစလောက်ရာ ဟိပါရေ။ စတူပါ(၅) ဆူတည်ဟိရေ ကျွန်းဖျားအရှိဘက်ကမ်းမှာ အေနီလူမနီနိုင်ပါ။ စတူ ပါ (၁၈)ဆူ တည်ဟိရေ ကျွန်းဖျား အနောက်ဘက်ကမ်းမှာရာ လယ်သမားမိသားစု သုံးစုနီထိုင်ကတ်ပါရေ။ ဘကြီးဦးမောင်စောလှ

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

မိသားစု၊ သမက်ဦးမောင်စံသာ မိသားစုနဲ့၊ ခမ်းအမျိုးသား ဦးရွှေစိန် မိသားစုရဲ့ ဖြစ်ပါရေ။

ယေဇူးနန်းအေန်တိုရီရေ ပထဝီအနီအထားအရ ဆိုပါက။ စတူပါအများအပြားတည်တံ့သော ကျွန်းဖျားနီရာရေ လူအများအပြား လုပ်ကိုင်စားသောက်နီထိုင်နိုင်ရေနီရာတစ်ခု မဖြစ်နိုင်ပါ။

ယေပြီးကေ အေကျွန်းမာ ကျွန်တော်ရဲ့ တတ်နိုင်ရေ ဆီ၊ မြေပေါ် သူတေသနပြုချက်တို့ကို အခြံခံလို့ ပြောရဖို့ဆိုကေ၊ စတူပါကျောက်စေတီသျှတိကလွဲလို့ အေကျွန်းမာ ဝေသာလီခေတီနန်းဆိုင်ရေ တခြားသက်သိခံ အထောက်အထားတစ်ခု သျှလေးမတို့ ရပါသိ။ အေအချက်ကလေး အေကျွန်းမာ လူအများအပြား ရပ်ကြီးရွာကြီးတည်ထောင်လို့ မနီထိုင်ခကတ်ဆိုစွာကို ထောက်ပြနိုင်ပါရေ။

ဝီရစန္ဒြမင်းကျောက်စာ

အထက်ပါအဆိုအတိုင်း ကျွန်းဖျားမာ လူအများအပြား ရပ်ရွာတည်လို့ မနီခကတ်ဆိုကေ၊ အဂုတို့ရရေ စတူပါစေတီသျှကို ဇာသူရို့က ဇာအကြောင်းနန်း ဇာအချိန်မာ လာရောက်ထုဆစ်ခကတ်တေလေး။

အေအပီးအတွက် ထည့်သွင်းဆင်ခြင်ကြည့်ဖို့ အချက်(၂)ခု ဟိပါရေ။ တစ်ခုက ဝီရစန္ဒြမင်းကျောက်စာ ဖြစ်ပါရေ။ ဝီရစန္ဒြမင်း

ရေ (အာနန္ဒစန္ဒြမင်း၏ ကျောက်စာအလိုအရ) ဒွေင်စန္ဒြမင်းကြီး စတင်တည်ထောင်ခသော၊ ဝေသာလီဒုတိယခေတီမင်း(၁၃)ပါး အထဲက ဆယ်ဆက်မြောက်မင်းဖြစ်တေ။ အေဒီ-၅၅၅က ၅၅၈ထိ (ဒေါက်တာဆားကားက ၅၇၅ က ၉၈၇ထိ) စိုးစံရေ။^၁ အေမင်းရေ စတူပါစေတီပေါင်း တစ်ရာလှူဒါန်းခရေ။ ကိုယ့်အလှူကို ကျောက်စာထိုးဗျာ မှတ်တမ်းတင်ခရေ။ ဝီရစန္ဒြမင်းကျောက်စာကို ဆရာဦးစံသာအောင်က အေပိုင် မြန်မာပြန်ပါရေ။

၂“(ခမ္မေနသမေန) တရားသဖြင့် ထီးနန်းကို ဆက်ခံစိုးစံသော သူတစ်ပါး၏အကျိုးကို သယ်ပိုးဆောင်ရွက်ရန် ရည်သန်လျက်ရှိသော သီရိဝီရစန္ဒြဒေဝမင်းသည် မိမိပိုင် ကြေးငွေတို့ကို အကုန်အကျခံ၍ သစ္စာတရားကို သက်ဝင်ယုံကြည်ချစ်မြတ်နိုးသည့် အလျောက် ကမ္ဘာ၏အဆင်းတန်ဆာဖြစ်သော စေတီအဆူပေါင်း တစ်ရာတို့ကို တည်ဆောက်တော်မူသည်။”

အေကျောက်စာကို လေ့လာဆင်ခြင်ကြည့်ကေ၊ ဝေသာလီခေတီမာ စတူပါထုလုပ်လှူဒါန်းခဲ့မှုဆိုရေ အချက်နန်း ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦး တည်းက စတူပါအများအပြား လှူဒါန်းနိုင်ရေဆိုစွာကို သဘောပေါက်မိဖို့ ဖြစ်ပါရေ။ မြေငူကျွန်းမာလေးအလှူသျှင် တစ်ဦးတည်းက ဖြစ်စီ၊ အလှူရှင်အများကဖြစ်စီ စတူပါတီထုလုပ်တည်ထား ပူဇော်ခစွာမျိုး ဖြစ်နိုင်ပါရေ။

ဆင်ခြင်ကြည့်ဖို့ ဒုတိယအချက်က၊ ဝေသာလီမြို့တော်က ကျောက်ဆစ်ပညာသည်တို့ မြေငူကျွန်းသို့လာဗျာ စတူပါထုဆစ်လီ

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ကတ်ဖို့ဆိုရေ ယူဆချက်ဖြစ်ပါရေ။ မြေငူကျွန်း အနောက်ဘက်ကမ်း
ရေ ပင်လယ်ကမ်း ဖြစ်ပါရေ။ ကျောက်ဆောင်ကျောက်တုံးတိ
ကောင်းကောင်းပွားပါရေ။ စတူပါထုဆစ်တေ သဲကျောက်မာ
ကျောက်တုံးမျိုးကို လိုရေဆီ ရနိုင်ရေ။ ယင်းကျောက်တုံးမျိုးကို ဓည
ဝတီမြို့တော်၊ ဝေသာလီမြို့တော် ပတ်ဝန်းကျင်ရှိမာ လိုရေဆီ
ပေါပေါများများ၊ လွယ်လွယ်ကူကူ မရနိုင်၊ ဝေသာလီခေတ်မာ စတူ
ပါထုလုပ်လျှင်ဒါန်းလိုသူရှိရေ။ ကျောက်ဆစ်ပညာသည်ရှိကို မြေငူ
ကျွန်းသို့ ရွတ်ယု၊ လိုရေဆီ ထုဆစ်စီဖို့။ ထုဆစ်ပြီးစွာတိကို လောင်း
ကြီးတိနန့် ပြောင်းယူလားကတ်ဖို့။ လျှင်ဒါန်းကတ်ဖို့။ မြေငူကျွန်းမာ
လေး လျှင်ချင်ကေ လျှင်လီကတ်ဖို့။ ပြောင်းရွှိမယူနိုင်ဘဲ ကျန်နီလိုက်
စွာ တိလေးဟိ လီဖို့။ အေအကြောင်းတိကြောင့် မြေငူကျွန်းမာ
စတူပါအများအပြား တွဲရစွာဖြစ်တေလို့လေး ကျွန်တော်ရို့ ဆင်ခြင်
ကြည့်နိုင်ပါရေ။

မြေငူကျွန်းမာတွဲရရေ စတူပါတိနန့် ပတ်သက်ပြီးကေ ခြံဗျာ
ပြောရဖို့ဆိုပါကေ။ လက်တွဲကွင်းဆင်း သုတေသနပြုချက်အရ။ မြေ
ငူကျွန်းအနံ့မာ ကျောက်တိုင်ငယ် (၂၉)ခု တွဲရရေ။ ဆံတော်ရှင်
စေတီတော်တောင်ဘက်မာ ကျောက်တိုင်ငယ် (၁၀)ခု တစ်စုတည်း
တွဲရရေအတွက်။ အများသူငါရို့ကို သိမ်တိုင်တိထင်ဗျာ သိမ်တော်
ရာလို့ သတ်မှတ်ခေါ်ဝေါ်နီကတ်တေ။

ဆရာဦးစံသာအောင်၏ သုတေသနပြုချက်နန့် တိုက်ဆိုင်ညှိ
နှိုင်းဗျာ ပြောရဖို့ဆိုပါကေ။ အေကျောက်တိုင်တိရေ သိမ်တိုင်တိ

ဖြစ်ဖို့ထက်၊ ဝေသာလီခေတ်က ထုဆစ်ရေ စတူပါစေတီသျှေတိ
ဖြစ်ဖို့က ပိုများပါရေ။ ကျောက်တိုင်ကျိုးတစ်ခု၏ လေးထောင့်တစ်
မျက်နှာမာ တွဲရရေ ပြာဟွီပွားကျောက်စာလေးလုံးကလေး၊ အေတိုင်
တိရေ ဝေသာလီခေတ်မာ ထုဆစ်ခရေတိုင်တိဖြစ်တေလို့ သက်သီ
ခံနီပါရေ။ အေတိုင်တိကို သက်သီထူပြီးကေ၊ ဝေသာလီခေတ်ကပင်
မြေငူကျွန်းမာ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တိ လီကတ်ဖို့လို့ ယူဆနိုင်ပါရေ။
အေယူဆခန့်မှန်းချက်တိမှန်ရေ၊ မှားရေဆိုစွာကို ရှိဟောင်းသုတေ
သနဌာနကရာ သင့်တော်ရေနီရာတိကို တူးဖော်ကြည့်ဗျာ ဆုံးဖြတ်
နိုင်ဖို့ ဖြစ်ပါရေ။

အေဆောင်းပါးအစမာ ဖော်ပြပါခရေပိုင်၊ စတူပါစေတီသျှေ
တိအကြောင်းကို အဦးအဖျား သတိပြုလေ့လာတင်ပြသူကတော့
ခါ ဆရာဦးစံသာအောင် ဖြစ်ပါရေ။ ဆရာ၏ သုတေသနပြုချက်တိ
ကို မှီခိုအားထားပြီးကေ၊ ကျွန်တော်ရို့က အပင်ပန်းခံဗျာ၊ သုတေ
သနဆက်လုပ်ကတ်တေအတွက်။ စတူပါစေတီသျှေတိကို တွဲလာစွာ
ဖြစ်ခရေ။ ဆရာ၏ စတူပါသုတေသနလုပ်ငန်းကို ကျွန်တော်ရို့က
အချက်သစ်ချေတိနန့် တစ်စွန်းတစ်စ အားဖြည့်ပီးနိုင်ခလို့ ဝမ်းသာ
အားရဖြစ်ပါရေ။ ယေဒါလေးသော့ ကျွန်တော်ရို့အားထုတ်ချက်ကို
အသိအမှတ်ပြုဖို့ ဆရာမဟိဗျာဖြစ်လို့ ဝမ်းနည်းရပါရေ။ ဆရာ၏
အကြံစောမှုကို နှမြောတမ်းတ ဖြစ်ရပါရေ။ တမလွန်ကောင်းရာ
သုဂတိရာ၊ ကျွန်တော်ရို့ အားထုတ်ချက်ကို ဆရာဝမ်းမြောက်သာခ
ခေါ်နိုင်ပါစီလို့ ဆုတောင်းရပါရေ။

* စံသာအောင်၊ အာနန္ဒစန္ဒြိရူပရာစု ရခိုင်ဝေသာလီမင်း
(၁၉၇၄)ပုံ၃-၅။

၁။ ယင်းစာ၊ စာ(၈)။

* ထုံးထာ

၁။ ဦးစံသာအောင်၊ အေဒီခြောက်ရာစုနှင့် ယင်းမတိုင်မီ ရခိုင်
ပြည်သုံး အက္ခရာကို ပဏာမလေ့လာချက်၊ ဇယား-၄
(၁၉၇၃)

၂။ ယင်းစာ စာ-၁၃

(အဆောင်းပါးနှင့် ဆရာဦးစံသာအောင်ကို ဦးညွတ်ပါရေ။)
(ရခိုင်မဂ္ဂဇင်း အမှတ်-၈၊ မေလ၊ ၁၉၈၄-ခု)
မောင်ဗသိန်း

ပေါက်တောမြို့နယ်မှ ဝေသာလီခေတ် အထောက်အထားများ

ပေါက်တောမြို့နယ်သည် ရှေးခေတ်ရခိုင်မြို့တော်ဟောင်းများ တည်ရှိခဲ့သော မြို့နယ်တစ်ခု မဟုတ်ချေ။ သို့သော် ဝေသာလီခေတ် ထွန်းကားခဲ့စဉ်က ဗုဒ္ဓဘာသာကိုးကွယ်မှုအလေ့အထတစ်ခုဖြစ်သော စတူပါကျောက်စေတီငယ် ထုဆစ်ကိုးကွယ်မှု အထောက်အထားများကို တွေ့ရပါသည်။ ယေဓမ္မာဂါထာ သက္ကဋဘာသာကျောက်စာငယ်တစ်ချပ်နှင့် တခြားကျောက်ဆစ်လက်ရာ အကျိုးအပဲ့များကိုလည်း တွေ့ရပါသည်။ ယင်းကျောက်ဆစ်လက်ရာ အထောက်အထားများကို မတင်ပြမီ ဝေသာလီခေတ်အကြောင်းကို အနည်းငယ်ရှင်းလင်းဖို့ လိုပါမည်။

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ရခိုင်သမိုင်း၌ ဝေသာလီခေတ်နှင့်ပတ်သက်၍ ရခိုင်ရာဇဝင် အဆိုနှင့် ခေတ်သစ်သုတေသီတို့အမြင် မတူညီကြချေ။ ရခိုင်ရာဇဝင်များမှာ မြောက်ဦးခေတ်ရေး မှတ်တမ်းမှတ်ရာများကို အခြေခံ၍ ရေးသားကြခြင်းဖြစ်သည်။ ခေတ်သစ်သုတေသီတို့ကမူ ဝေသာလီခေတ်၌ သက်ဆိုင်ရာမင်းများ ရှေ့မှောက်တွင် ရေးထိုးခဲ့ကြသော ကျောက်စာ၊ ဒဂီးစာ၊ ကြေးခေါင်းလောင်းစာ၊ ကြေးနီပြားစာများကို ဖတ်ရှု၍ ဖော်ထုတ်တင်ပြကြခြင်း ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ခေတ်သစ် သုတေသီတို့၏ တင်ပြယူဆချက်က ပို၍ခိုင်လုံသည်။

ခေတ်သစ်သုတေသီ အင်္ဂလိပ်လူမျိုး ဒေါက်တာဂျွန်စတန်၊ အိန္ဒိယလူမျိုး ဒေါက်တာဆားကားတို့က ဝေသာလီခေတ်သည် ဘီစီ (၆၃၈)မှ စတင်ခဲ့ပြီး အေဒီ(၇၂၁)ထိ မင်း(၃)ဆက်၊ မင်းပေါင်း (၃၇)ပါး အုပ်ချုပ်ခဲ့သည်ဟု ဆိုခဲ့ကြပါသည်။ မြောက်ဦးမြို့ သျှစ်သောင်းဘုရားဝင်ဝ၌ စိုက်ထူထားသော အာနန္ဒစန္ဒမင်း ရေးထိုးခဲ့သည့် သက္ကဋဘာသာကျောက်စာတိုင်ကို အခြေခံ၍ ယင်းသို့ဆိုခဲ့ကြခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ပေါက်တောမြို့နယ်သည် ဝေသာလီမြို့တော်ဟောင်းနှင့် မိုင် (၄၀)ခန့်သာ ကွာဝေးသည်။ ပေါက်တောမြို့နယ်၌ ဝေသာလီမင်းများ အုပ်စိုးခဲ့စဉ်က ထုဆစ်ခဲ့သည်ဟု ယူဆရသော ကျောက်ဆစ်လက်ရာများကို တွေ့ရပါသည်။ တွေ့ရှိရသော နေရာများမှာ ပိန္နဲချောင်းကျွန်းခေါ် အလယ်ဖရုံကာကျွန်း၊ မြေငူကျွန်းခေါ် အနောက်ဖရုံကာကျွန်းနှင့် တောင်ရင်းကျွန်းတို့ ဖြစ်ပါသည်။

ပိန္နဲချောင်းကျွန်းမှ လက်ရာများ

ပိန္နဲချောင်းကျွန်းသည် ၂၈မိုင်ရှည်၍ အကျယ်ဆုံးနေရာမှာ (၃.၂)မိုင်၊ အကျဉ်းဆုံးနေရာမှာ (.၂)မိုင် ရှိသည်။ ဤကျွန်းတွင် တောင်တန်းနှစ်ခု ရှိသည်။ တောင်တန်းနှစ်ခုကြားလွင်ပြင်သည် ကျွန်း၏အကျယ်ဆုံးနေရာ ဖြစ်သည်။ ဝေသာလီခေတ်နှင့် မြောက်ဦးခေတ် ကျောက်ဆစ်လက်ရာများကို ဤလွင်ပြင်တွင် တွေ့ရသည်။

ရှေးဟောင်းလက်ရာများ တွေ့ရသော နေရာများမှာ သျှင်ရွာ၏ မြောက်ဘက်နှင့် အရှေ့ဘက်တို့၌ ဖြစ်သည်။ ရွာမြောက်ဘက် ကိုက်ငါးရာခန့်အကွာ စားကျက်ကွင်းရှိ စေတီပျက်အနီး၌ ရွာသားလူငယ် ဦးစံကျော် (၂၄)နှစ်က ၁၉၈၂-ခုနှစ်တွင် ကျောက်စာတစ်ချပ်တွေ့၍ ကျေးရွာကောင်စီအဖွဲ့ ဥက္ကဋ္ဌဦးစံထွန်းလှ (၄၂-နှစ်) က ပေါက်တောသို့ လာရောက်သတင်းပေးသဖြင့် သွားရောက်လေ့လာပြီး မင်ကူးယူခဲ့ကြသည်။ ၎င်းမင်ကူးမှုကို ရှေးဟောင်းသုတေသနဌာန ပဏ္ဍိတ်ဆရာကြီးဦးသာထွန်းအား ဖတ်စေရာ ဗြဟ္မိပွားအက္ခရာ၊ သက္ကဋဘာသာဖြင့် ရေးထိုးထားသော ယေဓမ္မာဂါထာတော်ဖြစ်ကြောင်း သိရသည်။

ကျောက်စာမှာ စာလုံးအချို့ ပျက်နေ၍ အပြည့်အစုံ ဖတ်မရတော့ချေ။ ယေဓမ္မာဂါထာတော်ကို အောက်ပါအတိုင်း စာသုံးကြောင်းဖြင့် ရေးထိုးထားသည်။ (ဓာတ်ပုံများကိုလည်း ရှုပါ။)

၁။ --- --- --- --- --- ဟေတုပြ

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

၂။ --- --- --- --- --- တေ သဉ္ဇယောနိ --- --- ---

၃။ ဧဝံ ဝါ --- မဟာသျှမဏ။

ပါဠိဘာသာဖြင့် ဤဂါထာတော်၏ အပြည့်အစုံမှာ အောက် ပါအတိုင်း ဖြစ်ပါသည်။

ယေဓမ္မာ ဟေတုပ္ပဘဝါ

တေသံဟေတု တထာကတောအာဟာ

တေသဉ္ဇယောနိရောဓာ

ဧဝံ ဝါဒိမဟာသမဏော။

ဤဂါထာတော်၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ဆရာဦးစံသာအောင်က ဤ သို့ ဖွင့်ဆိုထားပါသည်။

မြတ်စွာဘုရားသည် ရှေးကပြုခဲ့သောအကြောင်းတရား ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာကုန်သော အကျိုးတရားတို့ကို ဟောတော်မူ ၏။ ထိုအကြောင်းအကျိုးတရားတို့၏ ချုပ်ငြိမ်းရာ တရားတို့ကို လည်း ဟောတော်မူ၏။ ရဟန်းကြီးဖြစ်သော မြတ်စွာဘုရားသည် ဤသို့ အယူရှိတော်မူ၏။ (စံသာအောင် အေဒီခြောက်ရာစုနှင့် ယင်းမတိုင်မီ ရခိုင်ပြည်သုံး အက္ခရာ၊ စာ-၁၈၃)

ဤဒေသနာတော်သည် အရှင်အဿဇိမထေရ်က အရှင်သာ ရိပုတ္တရာလောင်း ဥပတိဿအား ဗာရာဏသီမြို့တွင်းသို့ ဆွမ်းခံ

ဝင်ရာ၌ တွေ့ဆုံစဉ် ဟောကြားတော်မူသော ဒေသနာတော်ဖြစ် သည်။ ရှေးဟောင်းရခိုင်မြို့တော်ဟောင်းများ ဖြစ်သော ဧညေဝတီ၊ ဝေသာလီတို့၌လည်းကောင်း၊ ရခိုင်ပြည်အနှံ့၌လည်းကောင်း ဤ ဂါထာရေးထိုးထားသော သက္ကဋ္ဌနှင့်ပါဠိဘာသာကျောက်စာများ၊ စတူပါကျောက်စေတီငယ်များကို တွေ့ရပါသည်။

အထက်သျှင်ရွာ ကျောက်စာသည်လည်း ဝေသာလီခေတ် ထွန်းကားစဉ် အေဒီ(၆)ရာစုခန့်က ရေးထိုးခဲ့သော ကျောက်စာ ဖြစ်သည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ ဤကျောက်စာကြောင့် ပိန္နဲချောင်း ကျွန်း (အလယ်ဖရုံကကျွန်း) ၌ ဝေသာလီခေတ်ကပင် လွန်ခဲ့ သောနှစ်(၁၄၀၀)ခန့်ကပင် လူနေမှုရှိခဲ့ကြောင်း၊ ဗုဒ္ဓဘာသာကိုး ကွယ်ကြကြောင်း အခိုင်အမာပြောနိုင်ပါသည်။

ဤကျောက်စာအပြင် သျှင်ရွာအရှေ့ဘက် ကိုက်သုံးရာခန့် အကွာ ဘုရားကုန်းဟုခေါ်သော နေရာ၌လည်း ဝေသာလီခေတ် ဆင်ယင်ထုံးဖွဲ့မှုနှင့် ထုလုပ်ထားသော နတ်ရုပ်တစ်ခု တွေ့ရသည်။ ဤနတ်ရုပ်ကလည်း ပိန္နဲချောင်းကျွန်း၌ ဝေသာလီခေတ် ယဉ်ကျေး မှုထွန်းကားခဲ့ကြောင်း ထောက်ခံနေပါသည်။

ပိန္နဲချောင်းကျွန်း၌ နောက်ထပ်တွေ့ရသော ဝေသာလီခေတ် လက်ရာများမှာ သရဖူဆောင်း ကြေးဆင်းတုဘုရားများ ဖြစ်သည်။ ခမောင်းချောင်းလွမ်းဦးရွာ ဘုန်းကြီးကျောင်း၌ နှစ်ဆူ၊ ကျောက် တောင်ရွာ ဘုန်းကြီးကျောင်း၌ တစ်ဆူဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းကြေးလက် ရာများမှာ သယ်ကူရလွယ်ကူသဖြင့် မူလကပင် ယခုနေရာများ၌

သွန်းလုပ်ကိုးကွယ်ခဲ့ကြသည်ဟုဆိုရန် ခက်ခဲပါသည်။

မြေငူကျွန်းမှ လက်ရာများ

မြေငူကျွန်းသည် မိုင်(၂၀)ရှည်၍ အကျယ်ဆုံးနေရာသည် (နှစ်လေးပိုင်းတစ်ပိုင်းမိုင်) အကျဉ်းဆုံးနေရာသည် (ငါးပိုင်းတစ်ပိုင်း မိုင်)သာ ရှိသည်။ အလယ်တွင် တောင်တန်းက နေရာယူထားသည်။

ဤကျွန်းတွင် ဝေသာလီခေတ်လက်ရာဟူ၍ ယူဆရသော စတူပါကျောက်စေတီငယ် (၂၉)ဆူ တွေ့ရသည်။ ကျွန်းအရှေ့ဘက် ခြမ်းရှိ ပြိုင်းတောင်ရွာ၊ ကုလားသိန်၊ ဒိုင်းချပ်တို့၌ (၇)ဆူ အနောက် ဘက်ခြမ်း ကြီးပြင်ရွာ၊ ပြင်ဘုတ်ရွာ၊ ဆံတော်ရှင်စေတီတော် တောင် ဘက်သိမ်တော်ရာနှင့် ယင်းတို့အနီး၌ (၂၂)ဆူ ဖြစ်ပါသည်။ သိမ် တော်ရာအနီးတွေ့ရသော စတူပါတစ်ဆူ၌ သက္ကဋကျောက်စာပျက် အနည်းငယ် ရေးထိုးထားပါသည်။

စတူပါကျောက်စေတီငယ်များနှင့် ပတ်သက်၍ ဆရာကြီး ဦးစံသာအောင်က ဖြည့်ရုံစွာ တင်ပြဖူးပါသည်။ ဦးစံသာအောင် ဖော်ထုတ်တင်ပြဖူးသော စတူပါကျောက်စေတီငယ် (အချို့၌ သက္ကဋဘာသာ ယေဓမ္မာဂါထာပါသည်တို့သည် မြေငူကျွန်း၌ တွေ့ ရသော စတူပါများနှင့် တစ်ပုံစံတည်းဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် မြေငူ ကျွန်း၌တွေ့ရသော စတူပါစေတီငယ်များသည် ဝေသာလီခေတ် လက်ရာများ ဖြစ်သည်ဟု ယူဆနိုင်ပါသည်။ ဤယူဆချက်ကို ပိန္နဲ

ချောင်းကျွန်းမှ ယေဓမ္မာဂါထာထိုး သက္ကဋကျောက်စာက ထောက်ခံ နေပါသည်။ အကြောင်းမှာ ပိန္နဲချောင်းကျွန်း (အလယ်ဖရုံကာ ကျွန်း)သည် မြေငူကျွန်း (အနောက်ဖရုံကာကျွန်း)နှင့် မြစ်တစ်ခု သာ ကွာခြားသောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။

သို့သော် မြေငူကျွန်းသည် ပိန္နဲချောင်းကျွန်းကဲ့သို့ မဟုတ်ဘဲ မြေပြန့်လွင်ပြင်နည်းသောကြောင့် လူနေမှုလည်း နည်းခဲ့လိမ့်မည် ဟု ယူဆသင့်ပါသည်။ စတူပါစေတီငယ် အများအပြားတွေ့ရခြင်း မှာ ၎င်းကျွန်းသည် ပင်လယ်ကျွန်းဖြစ်၍ ကျောက်တုံးကျောက် ဆောင်များသောကြောင့် ကုသိုလ်ရှင်တို့က တစ်ကွက် ကျောက်ဆစ် သမားတို့က တစ်ကွက် စေတီငယ်အများအပြား ထုဆစ်ပေးခဲ့ကြ ခြင်း ဖြစ်နိုင်သည်။ မြေငူကျွန်းမှတစ်ဆင့် မိမိတို့လိုရာသို့ လှေများ ဖြင့် သယ်ယူပို့ဆောင်ပေးကြခြင်း ဖြစ်ပေလိမ့်မည်။ ယခုတွေ့ရ သော စတူပါအချို့မှာ မသယ်ဆောင်နိုင်သော စတူပါများဖြစ်နိုင် ပါသည်။

တောင်ရင်းကျွန်းမှ လက်ရာများ

တောင်ရင်းကျွန်းကား ပေါက်တောမြို့နယ်၏ အချက်အချာ ကျသော ကျွန်းဖြစ်သည်။ တောင်မြောက် ဆယ်မိုင်ခန့်ရှိ၍ အရှေ့ အနောက် ရှစ်မိုင်ခန့်ရှိသည်။ အလယ်တွင် တန်းတင်တောင်တန်း က တောင်မြောက်သွယ်တန်း တည်ရှိသည်။

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

တောင်ရင်းကျွန်း၌ ဝေသာလီခေတ်လက်ရာ စတူပါကျောက် စေတီငယ် သုံးဆူတွေ့ရသည်။ ၎င်းကျွန်းမှ ကြိမ်ခွေမော်ရွာသား မူလတန်းကျောင်းအုပ်ဆရာကြီး ဦးအောင်သာထွန်း (ကွယ်လွန်) က ၁၉၈၃-ခုနှစ်တွင် သတင်းပေး၍ သွားရောက်မှတ်တမ်းတင်နိုင် ခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ စတူပါများကို ရွာအရှေ့ဘက်တစ်မိုင်ခန့်အကွာ တန်းတင်တောင်တန်း၏ တောင်စွယ်ကျားကြတ်တောင်ခြေရင်း၌ တွေ့ရခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

စတူပါသုံးဆူအနက် နှစ်ဆူမှာ မြေငူကျွန်းမှ စတူပါများကဲ့သို့ အပြောက်အမွမ်းမပါချေ။ ကျန်တစ်ဆူမှာ တွေ့ရသမျှစတူပါများ အနက် လုံးပတ်ရောအမြင့်ပါ အကြီးဆုံးဖြစ်သည်။ ဉာဏ်တော် အမြင့် ငါးပေတစ်လက်မ ရှိသည်။ လေးထောင့်မျက်နှာနှစ်ဘက် ၌ လိုဏ်တွင်းမုခ်တစ်ခုစီကို လုံးပတ်ကျောက်သားရှေ့သို့ ထု နှစ် လက်မခန့်ကြွ၍ ထုဆစ်ထားခဲ့ဟန် တူပါသည်။ ယခုကျိုးပဲ့နေပါပြီ။ (ဓာတ်ပုံရှု)

ဝေသာလီခေတ် ကျောက်ဆစ်လက်ရာများတွေ့ရသော ပိန္နဲ ချောင်းကျွန်း၊ မြေငူကျွန်း၊ သောင်ရင်းကျွန်းတို့နှင့်ပတ်သက်၍ အချုပ်သဘော သုံးသပ်တင်ပြရလျှင် ၎င်းကျွန်းတို့သည် တစ်ခုနှင့် တစ်ခု နီးနီးကပ်ကပ် တည်ရှိကြသည်။ မြစ်တစ်မြစ်သာ ခြားသည်။ ထို့ကြောင့် အုပ်ချုပ်ရေး၊ လူမှုရေး၊ ယဉ်ကျေးမှုတို့ ဆက်နွယ်မှု ရှိလိမ့်မည်ဟု ဆိုနိုင်သည်။ တွေ့ရှိရသော ကျောက်ဆစ်လက်ရာ များ (စတူပါကျောက်စေတီငယ်၊ နတ်ရုပ်၊ ကျောက်စာ)ကိုကြည့်၍

ပြောရလျှင် ပေါက်တောမြို့နယ်သည် လွန်ခဲ့သောနှစ်ပေါင်း ၁၄၀၀ ခန့်ကပင် ယဉ်ကျေးမှုအဆင့် မြင့်လာသော ရခိုင်လူ့အဖွဲ့အစည်း ရှိခဲ့ပြီး ပန်းချီ၊ ပန်းပု အတတ်ပညာ ထွန်းကားခဲ့ပြီး ကျောက်ကို နိုင်နင်းစွာ ထုဆစ်နိုင်သော သံအမျိုးအစားကို ထုတ်လုပ်သုံးစွဲတတ် ပြီး ဖြစ်ပါသည်။ ထိုသံဆူးများဖြင့် ဆင်ယင်ထုံးဖွဲ့မှုပါသော လူရုပ် တို့ကိုလည်း ကျကျနန ထုဆစ်ဖန်တီးနိုင်ခဲ့ကြပြီဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။

အချုပ်ပြောရလျှင် ပေါက်တောမြို့နယ်သည် ရှေးရခိုင်မြို့ တော်ဟောင်းများနှင့် မနီးသော်လည်း လွန်ခဲ့သောနှစ် (၁၆၀၀)ခန့် ကပင် လူနေမှုရှိခဲ့ပြီး ဗုဒ္ဓဘာသာထွန်းကားခဲ့ကြောင်း သက်သေခံ နေသော သတ္တုကျောက်စာနှင့် စတူပါကျောက်စေတီငယ်များ တွေ့ရှိရသော မြို့နယ်တစ်ခု ဖြစ်ပေသည်။

ရခိုင်ညွန့်ဖူး အမှတ်(၂)မှ
၁၉၉၄-ခု၊ ဧပြီလ
စစ်တွေမြို့၊
မောင်ဗသိန်း

မိုးဝေသို့ အိတ်ဖွင့်ပေးစာ

အယ်ဒီတာခင်ဗျား။

၁၉၇၁-ခု၊ သြဂုတ်လ မိုးဝေမဂ္ဂဇင်းတွင် ‘မြန်မာစာပေ အဘိဓာန်’ အခန်း၌ ‘ကန်တော်မင်းကျောင်းဆရာတော်’ အကြောင်းကို ဖတ်ရှုရပါသည်။ မိုးဝေက ‘ဆရာတော်ရေးသားသော စာများမှာ ရွှေနန်းကြော့ရှင်ထံသွင်း မေတ္တာစာနှင့် လောကသာရပျို့ဆုံးမစာတို့ ဖြစ်သည်။ အချို့က လောကသာရပျို့ကို ရခိုင်ဆရာတော်ရေးသည်ဟု မှတ်ယူကြသည်။ သို့သော် ပျို့နိဂုံးတွင် ‘ကျင့်ထုံးမှတ်ရာ၊ သင့်လှစွာကို၊ ပညာရှိသူ၊ မှတ်စိမ့်ဟူ၍၊ ဆုယူပတ္တနာ၊ ကြိုက်ရာရှာသည်၊ ထင်စွာအကျော်၊ ကန်တော်မင်းကျောင်း၊ မြတ်နံလှောင်းသား၊ စုပေါင်းမဟာ၊ သုပညာလျှင်’ ဟု ဆိုထားသဖြင့် လောကသာရပျို့ကို ကန်တော်မင်းကျောင်း ဆရာတော်ပင် ရေးကြောင်းသိသာထင်ရှားသည်’ ဟု အထောက်အထား တစ်မျိုးတည်းကိုပြု၍ အဆုံးအဖြတ်ပေးထားသည်ကို ဖတ်ရှုရပါသည်။

မိုးဝေတင်ပြသကဲ့သို့ မြန်မာစာပေလောကတွင် လောကသာ

ရပျို့နှင့်ပတ်သက်၍ အယူအဆနှစ်မျိုး ဖြစ်နေပါသည်။ ကန်တော်မင်းကျောင်းဆရာတော် ရေးသည်ဟူသော အယူအဆနှင့် ရခိုင်ဆရာတော်ရေးသည်ဟူသော အယူအဆတို့ ဖြစ်ပါသည်။ သူ့အယူအဆနှင့်သူ အထောက်အထားအခိုင်အလုံနှင့် တင်ပြချက်များ ရှိကြပါသည်။

အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ ဆရာကြီး ဦးလင်းက “ဤလောကသာရပျို့ကို ကန်တော်မင်းကျောင်းဆရာတော် ရေးသားသည်ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ရတနာပူရ အင်းဝမြို့မင်းခေါင်ကြီးဆရာ ‘ရှင်ကုဏ္ဍဂုတ္တ’ ဘွဲ့ခံ ရခိုင်ဆရာတော်တစ်ပါး ရေးသားသည်ဟူ၍လည်းကောင်း အမှတ်အသားကွဲပြားကြရာမှာကား ရှေးရှေးဆရာတော်ဘုရားကြီးများလက်ထက်ကပင် စတင်ကွဲပြားလာခဲ့သော အရာဖြစ်၍ မည်သည့်အမှတ်အသားက မှန်သည်ဟု အတည်ဆုံးဖြတ်ရန် ခဲယဉ်းလှ၏။ အချို့သော လောကသာရပျို့မူများမှာ ကန်တော်မင်းကျောင်းဆရာတော်ရေးကြောင်း ပြဆိုသည့် နိဂုံးပင်ပါရှိနေ၏။ သို့ရာတွင် ထိုနိဂုံးလင်္ကာကို ကြည့်သောအခါ ပျို့စာသားလင်္ကာ၊ စာသားအသွားအလာနှင့် နိဂုံးလင်္ကာစာသားအခြေအနေ ကွာခြားလျက် ရှိနေ၍ ကျမ်းပြုဆရာပင်ရေးသားသော နိဂုံးဖြစ်သည်ဟု ဆိုရန် ခဲယဉ်း၏” ဟူ၍လည်းကောင်း။

“ရခိုင်ဆရာတော်သည် ‘လောကသာရပျို့’ ပင် သာမက ‘ဓမ္မသာရပျို့’ ကိုပါ ပျို့နှစ်စောင်ပင် ရေးသားတော်မူခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် ဓမ္မသာရပျို့က တိမ်မြုပ်၍ လောကသာရပျို့သာ ထင်ရှားနေပါသည်ဟူသော အမှတ်အသားကို အတည်ပြုလျှင်လည်း လောက

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

သာရပျို့မှာ တရားတော်နှင့် မဆိုင်လှသည့်လောကအကြောင်း အဆီအနှစ်တို့ကိုသာ ပြသည်ဟုဆိုရမည်ဖြစ်၏။ စင်စစ်မှာ လောကသာရပျို့ အမှတ် ၁ မှစ၍ အမှတ် ၁၀ ထိ အပိုဒ်တို့မှာ ကုသိုလ်တရား အဆီအနှစ်တို့ကို ပြထား၏။ အထူးအားဖြင့် အမှတ် ၁၁ အပိုဒ်မှာ “အနိစ္စနှင့် ဒုက္ခ အနတ္တ” စသည်ဖြင့် နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်း ဝိပဿနာ အဆီအနှစ်ကို ပြထားလေသည်။ ကျမ်းပြုဆရာတော်ကိုယ်တိုင်ကလည်း အမှတ် ၄၇ အပိုဒ်တွင် “လောကသာရ၊ ကျမ်းအစဉ် (သို့မဟုတ်) လောကသာရ၊ ကျမ်းဂန္ထ၌၊ ဓမ္မသာရ အလင်္ကာဖြင့်၊ တန်ဆာလည်းဆင်၊ ဖွဲ့စီရင်လျက်” ဟု ရေးသားထားတော်မူ၏။ အမှတ် ၁၂ အပိုဒ်မှစ၍သာ လယ်လုပ်ကုန်သွယ်ခြင်း စသည့် “ကျွဲ နွား ဆိတ် ဝက်၊ ဝမ်းဘဲငှက်နှင့်၊ ကြက်ကမကြွင်း၊ သိမ်းမွေ့ခြင်း” စသည့် လောကီသက်သက် အကျိုးဝါဒတို့ကို ပြတော်မူသည်။ ဤအကြောင်းများကို ထောက်က ရခိုင်ဆရာတော် ရေးသည်ဟူသော အမှတ်အသားသာ မှန်ကန်သည်ဟု ဆုံးဖြတ်ရန်လည်း ခဲယဉ်းပြန်၏။ ဟူ၍လည်းကောင်း အယူအဆနှစ်မျိုးကို တင်ပြပြီးနောက်-

“ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကြီး ၂-ပါးလုံးပင် ပညာရှိကြီးများသာဖြစ်၍ အသေအချာဆုံးဖြတ်နိုင်ခွင့် မရှိသော ကျမ်းပြုဆရာတော်ကို ဆုံးဖြတ်နိုင်ရန် ကြံစည်အားထုတ်ခြင်းမပြုဘဲ ပျို့စာထဲတွင်ပါသည့် ဩဝါဒအကြောင်းအရာတို့ကိုသာ ကောင်းစွာနားလည်သိရှိ အခြားကျမ်းဂန်တို့နှင့်လည်း ညှိကာ သင့်မြတ်ရာ လိုက်နာနိုင်အောင်သာ ကြိုးစားအားထုတ်ရာ၏” ဟူ၍ ဩဝါဒပေးဖူးပါသည်။

ဆရာမင်းသုဝဏ်ကမူ “မင်းဖြစ်၍ တစ်ဆယ့်ခြောက်နှစ်ရှိသောအခါ မင်းကြီး(မင်းကြီးစွာစော်ကဲ)သည် မိမိ၏ငယ်ဆရာ ရခိုင်သူမြတ်ကို သတိရ၍ နေပြည်တော်သို့ပို့ခေါ်ကာ မဟာသင်္ဃရာဇာဟူသော တံဆိပ်တောက်လှူပြီးလျှင် ကိုးကွယ်တော်မူလေသည်။ ထိုမဟာသင်္ဃရာဇာတံဆိပ်နာမကို ခံယူတော်မူသည့် ရခိုင်သူမြတ်သည် မင်းသားသုံးပါးကို စာပေချစဉ်အခါက လောကသာရပျို့ကို စီကုံးကာ မင်းသားတို့အား သင်ကြားပေးလေသည်။ ဤကား ဦးကုလားရာဇဝင်၊ ဧညဝတီအရေးတော်ပုံ၊ သာသနာလင်္ကာရစာတမ်းတို့နှင့် အညီဖြစ်သော လောကသာရပျို့နှင့် ပျို့ဆရာတို့၏ အတ္ထုပ္ပတ္တိပေတည်း” ဟူ၍ ကျမ်းဂန်လာ အဆိုတို့ကို သုတေသနပြုတင်ပြထားပါသည်။

အထက်ပါ ဆရာကြီးဦးလင်းနှင့် ဆရာမင်းသုဝဏ်တို့၏ ရေးသားချက်များမှာ “လောကသာရပျို့နှင့် ပတ်သက်သော နှစ်ဖက်အယူအဆအချို့ ဖြစ်ပါသည်။ မိုးဝေသည် နှစ်ဖက်အယူအဆအကိုးအကားများကို “အဘိဓာန်တာဝန်တစ်ရပ်” အဖြစ် စာဖတ်သူတို့ သိရှိအောင် ဦးစွာတင်ပြသင့်ပါသည်။ နှစ်ဖက်အဆိုကို တင်ပြပြီးမှသာ မိမိကိုယ်ပိုင်အယူအဆကို ဖော်ပြလိုပါက ဖော်ပြသင့်ပါသည်။ အဆုံးအဖြတ်ပေးလိုကလည်း ပေးနိုင်ပါသည်။ ပြဿနာရှိနေပါလျက် နှစ်ဖက်အယူအဆအကိုးအကားကို မဖော်ပြဘဲ မိမိနှစ်သက်ရာ အကိုးအကားကိုသာ ဆွဲထုတ်ဖော်ပြခြင်းသည် မလိုလားအပ်သော ဖော်ပြခြင်းမျိုး ဖြစ်ပါသည်။ ပုဂ္ဂိုလ်စွဲဘက်လိုက်သည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

စာပေလောကတွင် လူတန်းစား ရပ်တည်ချက်ကြောင့် ဖက်လိုက်ခြင်းမျိုး (အရင်းမဲ့ဘက်သား၊ အရင်းရှင်ဘက်သား စသည်ဖြင့်) ကို မည်သို့မျှ မဝေဖန်လိုပါ။ လူတန်းစားကိစ္စတွင် ဘက်လိုက်မှုလည်း သဘာဝကျပါသည်။ မှန်ကန်ပါသည်။ သို့သော် ပုဂ္ဂိုလ်စွဲလူမျိုးစွဲ ဒေသစွဲ အစရှိသော အစွဲအလမ်း တစ်ခုခုကြောင့် ဖက်လိုက်ခြင်းမျိုးကား သမ္မာသမတ်မကျ” ဟု ဆိုချင်ပါသည်။ “အစွန်းထွက်သည်” ဟုလည်း ဝေဖန်လိုပါသည်။

မိုးဝေသည် မွန်မြတ်သော စာပေတာဝန်များကို ထမ်း၍ မြန်မာစာပေအဆင့်မြင့်အောင် အားထုတ်နေသည်ဟု မြင်ပါသည်။ ထိုသို့အားထုတ်ရာ၌ “မြန်မာစာပေအဘိဓာန်” ကဏ္ဍမှာ မိုးဝေ၏ ကြီးလေးသောလုပ်ငန်းကြီးတစ်ခု ဖြစ်သည်ဟု မြင်ပါသည်။ ဤအဘိဓာန်သည် မြန်မာစာပေသမိုင်းတွင် ထင်ရှားသောနေရာတစ်ခုကို ရယူမည့်အဘိဓာန်ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် အဘိဓာန်ပြုစုသူတွင် ကြီးလေးသော တာဝန်များ အလိုအလျောက် ရှိလာပါသည်။ သတိလစ်ဟင်း၍ မဖြစ်ပါ။ အသေးအဖွဲ့မှစ၍ မတိမ်းမစောင်းရအောင် သတိရှိရမည် ဖြစ်ပါသည်။ “လောကသာရပျို့” ဟိစ္စတွင် မိုးဝေ၏ ရေးသားဖော်ပြချက်သည် “ပြဿနာကို အလေးအနက်မတွေးဘဲ ပေါ့ပေါ့ဆဆ ရေးသားဖော်ပြချက်မျိုးဖြစ်သည်” ဟု မြင်၍ ဤသို့ဝေဖန်တင်ပြခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

မောင်ဗသိန်း(စစ်တွေ)

(မိုးဝေစာပေမဂ္ဂဇင်းနှင့် မြန်မာစာပေအဘိဓာန်ကို ယခုကဲ့

သို့ စိတ်ဝင်စားစွာ ဖတ်ရှုပြီး စေတနာဖြင့် ထောက်ပြဝေဖန်သည်ကို ကျေးဇူးတင်ပါသည်။ ယင်းသို့ပြုစုရာတွင် အထောက်အထားများ နည်းပါးခြင်း၊ အချက်အလက်မူကွဲများ၊ အကောက်အယူမူကွဲများ ရှိခြင်းတို့ကြောင့် များစွာမှ အခက်အခဲ တွေ့ရပါသည်။ ပြီးဆုံးသွားသောအခါတွင် ကိုးကားချက် ရည်ညွှန်းချက်နှင့် ကောက်ယူချက်များကို ဖြည့်စွက်တင်ပြမည် ဖြစ်ပါသည်။ ရှေ့တွင်လည်း အတိမ်းအစောင်းများရှိက ဝေဖန်ထောက်ပြကြပါရန် မေတ္တာရပ်ခံပါသည်။

ယခုသော် ဗသိန်း(စစ်တွေ)ထောက်ပြသော လောကသာရပျို့ကိစ္စတွင်မူ “ခေါင်းစဉ်” ကို သတိပြုရပါသည်။ ယခုဖော်ပြခြင်းမှာ “ကန်တော်မင်းကျောင်း ဆရာတော်” ဖြစ်ပါသည်။ ‘လောကသာရပျို့’ မဟုတ်ပါ။ ဆရာတော်ကြောင်းရေးရာတွင် ဆရာတော်ရေးသော (ရေးသည်ဟု လောကသာရပျို့ခေါင်းစဉ်တွင် အထောက်အထားပြပြီးသော)လောကသာရပျို့အကြောင်း ဖော်ပြခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ “လောကသာရပျို့ခေါင်းစဉ်” တွင်မူ ဤပျို့နှင့်ပတ်သက်သမျှသော အချက်အလက်နှင့် အကောက်အကူကွဲများကို ဖော်ပြပြီး ခိုင်လုံပြေပြစ်သော ကောက်ယူချက်ကို ဖော်ပြမည်ဖြစ်ပါသည်။

(ပုဂ္ဂိုလ် လူမျိုးစွဲ၊ ဒေသစွဲကို မိုးဝေက မနှစ်သက် မကျင့်ယူပါ။ မြန်မာစာပေ အဘိဓာန်သည် ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံအတွင်းရှိ တိုင်းရင်းသားလူမျိုး အားလုံး၏အကျိုးကို ရှေးရှုပါသည်။

လောကသာရပျို့နှင့် ရခိုင်အထောက်အထားများ

လောကသာရပျို့သည် ဆုံးမစာအဖြစ် ထင်ရှား၏။ “စာသင် ပျို့နု၊ အခြေပြု” တို့အား သွန်သင်ရန် ကျောင်းသင်စာအဖြစ် အသုံး ပြုခဲ့ကြ၏။

ရခိုင်ဘက်၌ လောကသာရပျို့ကို ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်း၌ လည်းကောင်း၊ အိမ်ကျောင်း၌လည်းကောင်း သင်ခဲ့ကြပါသည်။ ငယ်စဉ်ကာလ စာပေသင်ယူကြသောအခါ ယောက်ျားကလေးတို့ သည် ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်း၌ သင်ရ၍ မိန်းကလေးတို့မှာ အိမ် ကျောင်း၌သင်ကြရသည်ဟု အဘိုးအဘွားတို့ထံမှ ကြားနာခဲ့ဖူးပါ သည်။

ရခိုင်တို့၏ ဓလေ့ထုံးစံအရ ယောက်ျားကလေးတို့သာ ဆရာ ဘုန်းတော်ကြီးထံ စာပေသင်ယူခွင့်ရ၏။ မိန်းကလေးတို့ကား သင်ယူခွင့်မရချေ။ ရွာထဲ၌ စာသင်ပေးနိုင်သူထံ အပ်နှံသင်ယူစေ ၏။ သို့မဟုတ်ပါက မိမိတို့အိမ်၌ အဘိုးအဘွားတို့ပင် သင်ပေးကြ ပါသည်။ တစ်ခါတစ်ရံ ဥပုသ်ဇရပ်၌ သီလရှင်များ နေထိုင်ပါက မိန်းကလေးတို့ကို ခေါ်ယူသင်ပေးတတ်ကြပါသည်။

လွန်ခဲ့သော ၁၅-နှစ်က အသက် ၈၅-နှစ်အရွယ်၌ ကွယ်လွန် ခဲ့သူ ပင်းဝါ(ပန်းဝါ)ဇာတိ ကျွန်တော်အဘွား ဒေါ်လှသူဇာသည် ရခိုင်သင်ပုန်းကြီးကို နှုတ်တက်ရသူဖြစ်၏။ လောကသာရပျို့၊ စာပိုဒ်အချို့ကိုလည်း ကျွန်တော်တို့အား ရွတ်ဆိုပြခဲ့ဖူး၏။ ဘွားဘွား ၏ အဘိုးထံမှ ငယ်စဉ်က သင်ယူခဲ့သည်ဟု ဆိုပါသည်။ ဘွားဘွား ၏အဘိုးသည် မိမိမြေးနှင့် ကစားဖော်မိန်းကလေးတို့ကို စာသင်ပေး သောအခါ ဦးစွာ သင်ပုန်းကြီးကို သင်သည်။ သင်ပုန်းကြီးကုန်သော အခါ လောကသာရပျို့ကို နှုတ်ငံ့ချပေးသည်။ ထို့နောက် မင်္ဂလာသုတ် နှင့် ဘုရားရှိခိုးတို့ကိုချပေးသည်ဟု အဘွားထံမှ သိခဲ့ရပါသည်။

ကျွန်တော်အဘိုး ပင်းဝါဇာတိ ဦးရွှိသာအောင်ကား ဘုန်းကြီး ကျောင်းထွက် ဖြစ်၏။ ဆရာဘုန်းတော်ကြီးထံမှ ရခိုင်သင်ပုန်းကြီး ကိုပင် သင်ယူခဲ့ရ၏။ သင်ပုန်းကြီးကုန်သောအခါ လောကသာရ ပျို့၊ အတွက်အချက်၊ သဒ္ဒါသင်္ဂြိုဟ်စသော ဗုဒ္ဓစာပေတို့ကို အဆင့် ဆင့်သင်ယူရခဲ့သည်ဟု ပြောပြခဲ့ဖူးပါသည်။

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

လောကသာရပျို့ကို သင်သောအခါ ပျို့နိဒါန်းအဖြစ် “လောကသာရစောင်ကိုချ၊ ဖတ်ကြခါ၊ မလိမ္မာသူငယ်တို့၊ ပိုဒ်ရင်းလယ်ဖျား၊ မှတ်သားမသိပေကြောင့်။ အရင်းဝယ်လျှင် အစဟိန်၊ ကြားပိမ့်သူမြတ်၊ သက်ရှည်လတ်၊ သက်ကြီးလျှင်အိုမိဘတည်း။” ဟူ၍ မိမိတို့ သင်ခဲ့ရကြောင်း တစ်ပိုင်းတစ်စ ရွတ်ဆိုပြခဲ့ဖူးပါသည်။ အစအဆုံး သိလိုပါသည်ဟု ကျွန်တော်ပူဆာသော်လည်း မမှတ်မိ၍ မြေး၏ အလိုကို ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်ခဲ့ရှာပေ။

ဆရာဦးထွန်းလှိုင်ထံမှ

ယဉ်ကျေးမှုဌာန ပြက္ခဒိန်အကြံပေးအဖွဲ့ဝင်ဆရာကြီး ဦးထွန်းလှိုင် (၁၉၀၆-၁၉၈၃)သည် ပုဏ္ဏားကျွန်းမြို့နယ် တန်းစွယ်ရွာ ဇာတိဖြစ်၏။ ဘုန်းကြီးကျောင်းထွက် လူပြန်တော်တစ်ဦး ဖြစ်၏။ ကျွန်တော်တို့ မိတ်ဆွေတစ်စုသည် ဆရာကြီးထံ ပြက္ခဒိန်တွက်ချက်နည်းပညာကို သင်ယူကြသောအခါ ကျွန်တော်က လောကသာရပျို့အကြောင်းကို မဆီမဆိုင်မေးကြည့်ဖူးပါသည်။ အဘိုးထံ၌ ကျွန်တော်အလိုမပြည့်ခဲ့သော “လောကသာရ စောင်ကိုချ၊ ဖတ်ကြခါ” အစရှိသော ရတုကိုကား မိမိမမေ့သေးကြောင်း ပြောပြပါသည်။ ကျွန်တော်က “ရေးပေးပါ” ဟု အတန်တန်တောင်းပန်လေရာ အောက်ပါအတိုင်း ရေးပေးဖူးပါသည်။

*လောကသာရ စောင်ကိုချ၊ ဖတ်ကြခါ၊ မလိမ္မာသူငယ်တို့၊

ပိုဒ်ရင်းလယ်ဖျား၊ မှတ်သားမသိပေကြောင့်။ အရင်းဝယ်လျှင်၊ အစဟိန်၊ ကြားပိမ့်သူမြတ်(၁)၊ သက်ရှည်လတ်(၂)၊ သက်ကြီးလျှင်အိုမိဘတည်း (၃)၊ ဆန္ဒလျှင်ဒေါသဟိ (၄)၊ ကိုယ်နှုတ်နှလုံး၊ စောင့်သုံးမြဲစွာ၊ သတ္တဝါကို (၅)၊ ပညာလျှင်မျက်စိနှင့် (၆)၊ ပါဏာတိပါတ်အနိစ္စ(၇) (၈)၊ လောဘနပင် (၉)၊ အိုမိခင် (၁၀)၊ လျှင်လျှင်စတုဒိသာမှာတည့် (၁၁)၊ လယ်လုပ်ကာကုန်သည်ငှာ (၁၂)၊ ထုံးတီနာလျှင် ဘေးဘိုးဆက် (၁၃)(၁၄)၊ မပျက်သူတကာတည့် (၁၅)၊ ယရာလျှင်ဝါသဟိ (၁၆)၊ လေးကျွန်းထိပ်ခေါင် (၁၇)၊ စေ့မြေ့ဆောင်တတ်ခ(၁၈)၊ လောင်လုံ့လပညာနှင့် (၁၉)၊ ကြောင်းတော်မှခရီးသာ (၂၀)၊ ဖျူဖျူငှာငှာ (၂၁)၊ လောကသာကို (၂၂)၊ စဉ်လာမှတ်ကုန်ကြလေ။*

ဤရတုကို မည်သည့်ပုဂ္ဂိုလ် စီကုံးခဲ့ကြောင်းကိုကား အမှတ်အသားမရှိ၍ မသိရပေ။ မည်သည့် ခေတ်က စီကုံးခဲ့သနည်းဟူသော အမေးကိုမူ ထိုရတုနှင့် ထိုရတုကို သိဆိုရေးကူးပေးခဲ့သူ ဦးရွှိသာ အောင်နှင့် ဦးထွန်းလှိုင်တို့ကိုပင် သက်သေထားပြီး ကြောင်းကျိုး ဆက်စပ်ကာ ခန့်မှန်းကြည့်ရပေမည်။

ကျွန်တော်အဘိုး ဦးရွှိသာအောင် (၁၈၈၃-၁၉၆၇)သည် အနောက်ပြည် ပင်းဝါဇာတိ ဖြစ်ပါသည်။ ပင်းဝါ (ပန်းဝါ)ဒေသကား အင်္ဂလိပ်မြန်မာ ပထမစစ်ပွဲမတိုင်မီက စစ်သူကြီးမဟာဗန္ဓုလ စစ်ချီတက်ခဲ့ဖူးသော ရာမူးခေါ် ပန်းဝါဒေသ (ယခင်အရှေ့

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ဘင်္ဂလား၊ ယခုဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်) ဖြစ်ပါသည်။ ဦးရွှိသာအောင်သည် ချင်းပျံအရေးအခင်းကြောင့် ရခိုင်ပြည်မှ အနောက်ပြည်သို့ (အရှေ့ဘင်္ဂလားသို့) ၁၇၈၄-နှင့် ၁၈၂၄-ကြားကာလ၌ ထွက်ပြေးခဲ့ကြသော စစ်ဘေးဒုက္ခသည်မှ ဆင်းသက်ပေါက်ဖွားလာသူ ဖြစ်သည်။ နှောင်းမြောက်ဦးခေတ် (၁၇၈၄-မတိုင်မီကာလ) ဘုန်းကြီးကျောင်းပညာရေးကို ဆက်ခံခဲ့သော ဘုန်းကြီးကျောင်းထွက်တစ်ဦး ဖြစ်သည်။ အထက်ပါရတုနှင့် လောကသာရပျို့တို့ကို သင်ယူခဲ့ဖူးသူ ဖြစ်သည်။

ရခိုင်ပြည် ပုဏ္ဏားကျွန်းမြို့နယ် တန်းစွယ်ရွာဇာတိ ဦးထွန်းလှ ခိုင်လည်း ဦးရွှိသာအောင်ကဲ့သို့ပင် ဘုန်းကြီးကျောင်းထွက်တစ်ဦး ဖြစ်၏။ လောကသာရပျို့ကို သင်ဖူး၏။ အထက်ပါရတုကို ကောင်းစွာမှတ်မိသူ ဖြစ်၏။

အထက်ပါ ပုဂ္ဂိုလ်နှစ်ဦးတို့၏ နှုတ်ထွက်မှတ်တမ်းကို ကိုးကား၍ ရေးရမည်ဆိုလျှင် လောကသာရပျို့နှင့် ဖော်ပြပါရတုတို့သည် ရခိုင်ပြည်၌လည်းကောင်း၊ အနောက်ပြည်၌လည်းကောင်း ၁၇၈၄-မတိုင်မီကပင် ရခိုင်ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်း၌ သင်ယူခဲ့ကြသော စာများဖြစ်သည်ဟု ဆိုရမည် ဖြစ်ပါသည်။ ထိုအစဉ်အလာသည် ဒုတိယကမ္ဘာစစ် မဖြစ်မီကာလထိ ရှိခဲ့သေးကြောင်း ထိုပုဂ္ဂိုလ်နှစ်ဦးက သက်သေခံနေကြပေသည်။

* ခေတ်ပြိုင်အထောက်အထား

ခေတ်သစ်သမိုင်းသုတေသီတို့၏ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းအရ နှုတ်ထွက်မှတ်တမ်းကို ခိုင်လုံသော အထောက်အထားအဖြစ် လက်မခံတတ်ကြချေ။ ခိုင်လုံသောအချက်အလက်များမတွေ့မီ ယာယီအဆိုအဖြစ်ကား အသိအမှတ်ပြုကြပါသည်။ ထို့ကြောင့် အထက်ဖော်ပြပါ ရတုကိုလည်း နှုတ်ထွက်မှတ်တမ်းဖြစ်၍ မခိုင်လုံဟု ဆိုချင်လျှင် ဆိုနိုင်မည် ထင်ပါသည်။ ထိုနှုတ်ထွက်မှတ်တမ်း ခိုင်လုံကြောင်း သွယ်ဝိုက်ထောက်ခံမည့် သက်သေတစ်ခုကို တင်ပြပါမည်။

ထိုသက်သေမှာ နိုင်ငံခြားမှတ်တမ်းတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ ရေးသူမှာ ဂျေလေဒန် (J. Leyden) ဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းသည် ကာလကတ္တားမြို့မှ (၁၈၁၁)ခုတွင် ထုတ်ဝေသော အာရှတစ်ဂျာနယ်အတွဲ ၁၀၅၅ “အင်ဒိုချိုင်းနားနိုင်ငံတို့၏ ဘာသာစကားနှင့် စာပေအရေးအသားများ” စာတမ်းတစ်စောင်ကို ရေးသားခဲ့ပါသည်။ ထိုစာတမ်း၌ ရခိုင်ဘာသာစကားနှင့် စာပေတို့ကို သုံးသပ်ထားရာ သူတွေ့ရှိရသော ရခိုင်စာပေကျမ်းစာအုပ်ပေါင်း (၇၉)ကို ဖော်ပြထားပါသည်။ ယင်းကျမ်းတို့အနက် အမှတ်(၂၉)၌ “လောကသာရ” (Logasava) ကိုလည်း ဖော်ပြထားပါသည်။

ဂျေလေဒန် သုတေသနလုပ်သောအချိန်သည် ၁၈၁၁-ခု မတိုင်မီက ဖြစ်သည်။ ဘိုးတော်ဘုရားနှင့် ဘကြီးတော်ဘုရားတို့သည် ရခိုင်ကို ၁၇၈၄-ခုမှ ၁၈၂၄ခုထိ အုပ်စိုးခဲ့ကြရာ ၁၈၁၁-ခု မတိုင်မီကာလ ရခိုင်ပြည်သည် မြန်မာဘုရင်တို့၏ လက်အောက်

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

၌ပင် ရှိနေသေးသည်။ ချင်းပုံအရေးကြောင့် မငြိမ်မသက်ဖြစ်နေသောကာလ ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ဂျေလန်ဒန် သုတေသနလုပ်ရန် ရခိုင်ပြည်သို့ လာနိုင်မည် မဟုတ်ချေ။ ကာလကတ္တားမှတစ်ဆင့် လက်လှမ်းမီရာ ဗြိတိသျှပိုင်နက်၌သာ (ရခိုင်စစ်ပြေးဒုက္ခသည်များ နေထိုင်ရာ အရှေ့ဘင်္ဂလား၌သာ) လေ့လာနိုင်ပေမည်။ ထို့ကြောင့် ၎င်းဖော်ပြသော “လောကသာရ” ကျမ်းသည် အရှေ့ဘင်္ဂလား ရောက် ရခိုင်တို့ထံ၌ တွေ့ရသော ကျမ်းသာ ဖြစ်ပေလိမ့်မည်။

ဤအထောက်အထားကြောင့် အနောက်ပြည်ခေါ် အရှေ့ဘင်္ဂလားရောက် ရခိုင်တို့သည် လောကသာရပျို့ကို ၁၇၈၄-နောက်ပိုင်းမှ စတင်၍ ပင်းဝါ (ပန်းဝါ)ဇာတိ ဦးရွှိသာအောင်တို့ စာသင်သည့်ကာလအထိ သင်ယူခဲ့ကြသည်မှာ ထင်ရှားနေပါသည်။ သို့ဖြစ်လျှင် ပင်မရခိုင်ပြည်၌လည်း ၁၇၈၄ မတိုင်မီကာလမှစ၍ ပုဏ္ဏားကျွန်းမြို့နယ် တန်းစွယ်ရွာဇာတိ ဦးထွန်းလှခိုင်တို့ စာသင်သည့် ကာလထိ လောကသာရပျို့ကို သင်ယူခဲ့လိမ့်မည်ဟု ကြောင်းကျိုးဆက်စပ် ဆင်ခြင်ယူနိုင်ပါသည်။

အထက်တင်ပြချက်တို့ကို အနှစ်ချုပ်ပြောရလျှင် (၁) လောကသာရပျို့သည် ရခိုင်၌ သူငယ်တို့ကို အစဉ်အလာသင်ကြားပို့ချသော ဆုံးမစာတစ်ခု ဖြစ်သည်။ (၂) ထိုအစဉ်အလာသည် ၁၇၈၄-မတိုင်မီကပင် ရှိခဲ့သည်။ (၃) ၁၇၈၄ နောက်ပိုင်းတွင်လည်း ပင်မရခိုင်ပြည်၌လည်းကောင်း၊ ချင်းပုံအရေးအခင်းကြောင့် စစ်ပြေးဒုက္ခသည်များ ခိုလှုံရာ၊ အနောက်ပြည်ခေါ် အရှေ့ဘင်္ဂလားဒေသ

၌လည်းကောင်း တည်ရှိခဲ့သည်မှာ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်မတိုင်မီ ကာလအထိဖြစ်သည်ဟူ၍ ရလာပါသည်။ ရည်ရွယ်ချက်ကား လောကသာရပျို့ကို ကျောင်းသင်ခန်းစာအဖြစ် ရခိုင်တို့အစဉ်အလာသုံးစွဲခဲ့ကြကြောင်း သမိုင်းကြောင်းလျှောက်၍ သက်သေထူခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

*လောကသာရပျို့၏စာဆို

လောကသာရပျို့၏စာဆိုကား မည်သူနည်း။ အချို့က ရခိုင်သူမြတ်ဟု ဆိုကြသည်။ အချို့က ကန်တော်မင်းကျောင်းဆရာတော်ဟု ယူဆကြသည်။ ဤပြဿနာမှာ ရှေးခေတ်ကပင် ရှိခဲ့သည်ဟု သိရပါသည်။

ရခိုင်သူမြတ်ဟု ယူဆသောပုဂ္ဂိုလ်တို့က “ကြားပိမ့်သူမြတ်၊ အများမှတ်စိမ့်” ဟူသော လောကသာရပျို့၏ ပထမပိုဒ်ပါ “သူမြတ်” စကားလုံးကို အခြေခံ၍ ဦးကုလားမဟာရာဇဝင်ကြီး၊ ဓညဝတီအရေးတော်ပုံသာသနာလင်္ကာရစာတမ်းတို့နှင့် ညှိကာတင်ပြကြပါသည်။ “ကြားပိမ့်သူမြတ်” ဟူသော မူလကဗျာစာကိုယ်၌ပါဝင်သည့် “သူမြတ်” သည် “ရခိုင်သူမြတ်” ဖြစ်ကြောင်း ဦးကုလားမဟာရာဇဝင်က မည်ကဲ့သို့ ထောက်ခံထားပါသနည်း။ ဦးကုလားမဟာရာဇဝင်ကြီး ပထမတွဲ (ဟံသာဝတီမူ)။ စာ ၃၄၈၌

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

“ရခိုင်ဘုရင် (မင်းထီး)လည်း မင်းလျင်စော သားတော်သမီး တော်တို့နှင့် ယူလေ၍၊ ရခိုင်သို့ရောက်လျှင် ကောင်းမွန်စွာနေရ၏။ မင်းလျင်စောလည်း ရခိုင်သို့ရောက်လျှင် သားတော်သုံးပါးတို့ကို ပိဋကတ်ပေဒင်တတ်သော သူမြတ်ဝယ် အပ်လေ၏။ မင်းသားသုံး ပါးလည်း ပိဋကတ်ပေဒင်သင်၍ တတ်လေသော် ဆရာသူမြတ်အိပ် မက်မြင်မက်တော်မူ၏” ဟူ၍လည်းကောင်း။

“ဘုရင်မင်းကြီးစွာဖြစ်တော်မူ၍ ၁၆-နှစ်ရှိသောအခါ ရခိုင် မှာ ဆရာတော်သည် မင်းဖြစ်လျှင် ငါ့ကိုမေ့လေသည်ဟူ၍ ဘုရင် မင်းကြီးစွာသို့ စေလာ၏။ ဘုရင်မင်းကြီးစွာလည်း ဆရာတော်ကို များစွာသော ပူဇော်သက္ကာရက ပြုတော်မူ၍ “မဟာသယ်ရာဇာ” ဟူသော တံဆိပ်ကို လှူတော်မူ၏။ (စာ ၃၆၂-၃၆၃)ဟူ၍လည်း ကောင်း ဖော်ပြထားပါသည်။

အထက်ပါ ကောက်နုတ်ချက်ကိုကြည့်လျှင် မင်းကြီးစွာ၏ ငယ်ဆရာသည် ရခိုင်ဆရာတော် “သူမြတ်” ဖြစ်ကြောင်း တွေ့နိုင် ပါသည်။ ဘုရင်မင်းကြီးစွာသည် ရခိုင်ဆရာတော် “သူမြတ်”ကို အင်းဝ၌ ကိုးကွယ်ခဲ့သည်ကိုလည်း တွေ့နိုင်ပါသည်။ သို့သော် မင်းကြီးစွာအား စာပေပို့ချစဉ် လောကသာရပျို့ပါဝင်သည် မပါဝင် သည်ကိုကား သေချာစွာ မပြောနိုင်ချေ။

ညောင်တီအရေးတော်ပုံ၌ကား ရခိုင်သူမြတ်အကြောင်းကို လည်းကောင်း၊ လောကသာရပျို့ အကြောင်းကိုလည်းကောင်း မတွေ့ရ။ ရခိုင်မင်းထီးက သက်မင်းလျင်စောအား ပရိယာယ်ဖြင့်

လွယ်ကူစွာအောင်မြင်၍ ရခိုင်သို့ ဆောင်ယူခဲ့ကြောင်းကိုသာ ဆိုပါ သည်။ မင်းလျင်စော၏ သားတော်များအကြောင်း ဖော်ပြချက်များ ကို အောက်တွင်ကြည့်ပါ။

“သင်မင်းကြီး သားအကြီးစောစုံကို ကျွဲဘဲစား၊ သားအလတ် စောဖြူကို မီးစား၊ သားအငယ်စောတူကို ကင်းစားအသီးသီး သူကောင်းပြု၍ အပါးတော်တွင်ထားရာ လေးမြို့သို့အချီတွင် သက္ကရာဇ် (၇၂၅)ခုနှစ် သက်မင်းသားသုံးယောက် လေးမြို့ညာ ဖိုးခေါင်တောင်ကို လွှဲ၍ အရှေ့ပြည်ကို ပြေးလေသည်။

အရှေ့ပြည်သို့ရောက်သော် ပန်းယဘစီးရှင် ဥဇနာထံနေရာ အကြီးမှာ မြင်စိုင်းမြို့ကို စားရလေသည်။ ညီတော်စောဖြူမှာ ကျော်စွာမင်းလက်ထက် မင်းရန်နောင်အမည်ခံ၍ ပြည်မြို့ကို ရပြန်လေသည်။ ညီအငယ် စောတူသော်ကား စစ်ကိုင်းမင်းတရား ထံတွင် ဆောင်ရွက်လေ၍ အမြင့်ကိုစားရလေသည်။” (ညောင်တီ အရေးတော်ပုံ၊ အရေးတော်ပုံ ၆-စောင်တွဲ စာ-၃၆၊ နန်းမြင့်စာပေ၊ ၁၉၇၀)

ဤကောက်နုတ်ချက်တို့သည် ဖော်ပြထားချက်များကို မူရင်း အတိုင်း တင်ပြသုံးသပ်ခဲ့ကြပါပြီ။ ယခုတစ်ဖန် သာသနာလင်္ကာရ စာတမ်း၏အဆိုကို စာရှုသူတို့ လေ့လာနိုင်အောင် သူ့မူရင်းအတိုင်း ဆက်လက်တင်ပြပါမည်။

ဘကြီးတော်ဘုရားလက်ထက် မင်းတိုင်ပင်အမတ်ကြီး မဟာ မေဃသင်္ကြံ ဖြေဆိုတော်မူသော သာသနာလင်္ကာရစာတမ်းတွင်

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

အောက်ပါအတိုင်း ဖော်ပြထားပါသည်။

“သက္ကရာဇ် ၇၃၀-ပြည့်နှစ်တွင် မင်းကြီးစော်ကဲ မင်းဖြစ်တော်မူ၏။ ထိုအခါ အထက်ရခိုင်မှာနေစဉ် ညီနောင်သုံးပါး မင်းဖြစ်မည်ကို အိပ်မက်မြင်သော ဆရာဘုန်းကြီးက မင်းဖြစ်လျှင်ပင် ငါ့ကိုမေ့လေသည်ဟု နှလုံးမသာရှိသဖြင့် ဘုန်းတော်ကြီး၍ သက်တော်ရှည်လိုသော် အနောက်တောင်ထောင့်၌ စည်းခုံတည်လေဟု မှာလိုက်၏။

ရွှေစည်းခုံတည်မိတွင်ပင် အဝမြို့လုံး ထိတ်ထိတ်လန့်လန့် ရှိချေ၏။ အကြောင်းကို ရခိုင်ဆရာကြားလေသော် ငါရဟန်းသား ဖြစ်သည်။ မသင့်ချေဟု အဝသို့လာ၍ ကုက္ကိုပင်၊ ဆင်ကျုံးမော်ကွန်း၊ သရပိတ်ခါး၊ ရတနာဂူတည်၍ ရွှေစည်းခုံနှင့် ပြိုင်သည်တွင်မှ အထိတ်တလန့်မရှိ ပြေငြိမ်း၏။

မင်းကြီးစွာလည်း ဆရာတော်အား များစွာပူဇော်သက္ကာ ပြုတော်မူ၏။ “မဟာသင်္ဃရာဇာ” ဟူသော တံဆိပ်တော်ကိုလည်း လှူတော်မူ၏။

ရခိုင်မှာ မင်းသုံးပါးကို စာပေချစဉ်ကပင် လောကသာရ ဆုံးမစာကို ရခိုင်ဆရာတော် ပြုသည်။ ရခိုင်ကပြုခဲ့၍ အဝသို့ လာရာတွင် ဆက်သည်လည်း ဆိုကြသည်။ (သာသနာလင်္ကာရ စာတမ်း၊ စာ ၁၃၆-၁၃၇ တံသာဝတီပုံနှိပ်တိုက်၊ ရန်ကုန် ၁၉၅၆-ခု)

ဤကောက်နုတ်ချက်အရဆိုလျှင် လောကသာရပျို့ကို ရေးဖွဲ့တော်မူသော ဆရာတော်မှာ ရခိုင်ဆရာတော်ဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှားနေပါသည်။ “ကြားပိမ့်သူမြတ်၊ အများမှတ်စိမ့်” ဆိုသော မူလစာကိုယ်ပါ “သူမြတ်” မှာလည်း အခြားမဟုတ်။ “ရခိုင်သူမြတ်” ပင်ဖြစ်ကြောင်း သိသာသည်။ ဦးကုလားမဟာရာဇဝင်ကြီး၌ ဖော်ပြသော “သူမြတ်” မှာလည်း လောကသာရပျို့ကို စီကုံးတော်မူသော မင်းကြီးစွာစော်ကဲ၏ ငယ်ဆရာတော် “သူမြတ်” ပင်ဖြစ်ကြောင်းကို ကြောင်းကျိုးဆက်စပ် ဆင်ခြင်သိရှိနိုင်ပါသည်။

ထို့ကြောင့် ဆရာမင်းသုဝဏ်က “လောကသာရပျို့နှင့် ပျို့ဆရာ ရခိုင်သူမြတ်တို့၏ အတ္ထုပ္ပတ္တိ”ကို ရေးသောအခါ (၁) ဦးကုလား မဟာရာဇဝင်၊ (၂) ဓညဝတီအရေးတော်ပုံ၊ (၃) သာသနာလင်္ကာရ စာတမ်းတို့ကို ကိုးကားခဲ့ခြင်း ဖြစ်ဟန်တူပါသည်။

ကျမ်းကိုးကျမ်းကား အရကား လောကသာရပျို့၏ စာဆိုမှာ “ရခိုင်သူမြတ်” ဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှားနေပါပြီ။ ဤအဆိုကို အထောက်အပံ့ပြုမည့်အချက်များ ရခိုင်ဘက်၌ ရှိပါသလားဟု လက်လှမ်းမီသမျှ မေးမြန်းရှာဖွေကြည့်ရာ “ရာဇသာရ” ကို တွေ့ပါသည်။

* အရှင်စက္ကိန္ဒထံမှ ရာဇသာရ

“ရာဇသာရ” ဆိုသည်မှာ လောကသာရပျို့၏ ဒုတိယပိုင်း ဖြစ်သော “မင်းဆုံးမခန်း” ကို ပေးထားသည့် အမည်ဖြစ်ပါသည်။

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

လောကသာရပျိုနှင့်ပတ်သက်၍ ရခိုင်ရာဇဝင်နှင့် စာပေသုတေသီ အသျှင်စက္ကိန္ဒထံ ချဉ်းကပ်လျှောက်ထားသောအခါ ဆရာတော်ဘုရားက မိမိတွေ့ဖူးသော မူတစ်ခုကို ထုတ်ပြပါသည်။ အနောက်ပြည်မရိုးသားရွာ ဘုန်းကြီးကျောင်းမှ ရရှိခဲ့သည်ဟု ဆိုပါသည်။ က-အစကား အဆုံးတစ်အင်္ဂါရှိသော ပေမူမှကူးယူရရှိခဲ့သည်ဟု မိန့်ပါသည်။

လက်ရေးမူကိုလေ့လာကြည့်ရာ ပေထုပ်အဖုံး ပေချပ်၌ “အရှင်သူမြတ်စာ” ဤစာသည် “ရာဇသာရ” ဟု တစ်ကြောင်းစီ ထက်အောက်စီတန်း၍ ရေးထားကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ ဆရာတော်က ပေစာမှာ မစုံလင်သဖြင့် ပေကူးစံသက္ကရာဇ်ကို မတွေ့ရကြောင်း မိန့်ပါသည်။ ပေ က-စာချပ်ဝမ်း၌ -----

“နမောတဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿတိ” ဟု အစချီပြီး---

“ပြည်သူ့ထွဋ်ဘုံ၊ ဘုန်းရောင်မှုသား၊ ရံငမ်လုဘ၊ ရာဇညတိုင်၊ ဆုမွစဉ်လာ၊ မှတ်သားနာလော့၊ ကမ္ဘာအစ၊ တည်ဥကလျှင်၊ နရထွဋ်ချာ၊ မဟာသမဒ္ဒ၊ ခတ္တိယတိုင်” စသည်ဖြင့် ဖော်ပြပါရှိပါသည်။

ပေအဆုံးကားချပ်ကြော၌-

“အခါတပါး၊ မြင်းမိုရ်ဖျားကို၊ သိကြားနေရာ၊ စစ်ထိုးလှာသော်၊ ပြင်းစွာမျက်တိန်၊ အသုရိမ်ကို၊ ဒေဝိန်သက္က၊ စီးချင်းရ၍” စသည်ဖြင့် တွေ့ရပါသည်။ နိဂုံးကား မပါချေ။

အသျှင်စက္ကိန္ဒမူမှ “အသျှင်သူမြတ်စာ” ဟူသော အမှတ်အသားကိုကြည့်လျှင် လောကသာရပျိုကို “အသျှင်သူမြတ်” ရေးခဲ့သောစာဟု လက်ခံထားကြောင်း သိသာပါသည်။ ဤအမှတ်အသားသည် ဦးကုလားမဟာရာဇဝင်၌ ဖော်ပြသော “သူမြတ်” ၊ သာသနာလင်္ကာရစာတမ်း၌တွေ့ရသော “ရခိုင်ဆရာတော်” စသော အမှတ်အသားများအတွက် အားဖြည့်ပေးသည့် အချက်ကလေးတစ်ခုပင် ဖြစ်သည်ဟု မှတ်ယူပါသည်။

အသျှင်စက္ကိန္ဒမူ၌ “အရှင်သူမြတ်စာ” ဟူသောအမှတ်အသားအပြင် ရခိုင်အသုံးအနှုန်းဟု ယူဆရသော ဝေါဟာရအချို့ကိုလည်း စိစစ်တွေ့ရှိရပါသည်။ ယင်းတို့ကိုအောက်တွင် ဆက်လက်တင်ပြသွားပါမည်။

ရခိုင်ဝေါဟာရ အထောက်အထားများ

ဝေါဟာရအထောက်အထားများကို မတင်ပြမီ မြန်မာနှင့် ရခိုင်ဘာသာစကားအကြောင်းကို အနည်းငယ်ထည့်၍ ပြောရပါမည်။

ဘာသာစကား ပညာရှင်တို့၏ အဆိုအရ မြန်မာနှင့်ရခိုင်တို့သည် တိဗက်တရုတ်စကားပင်မမှ ဖြာထွက်လာသော တိဗက်မြန်မာမျိုးရိုးဝင် ဘာသာစကားများဖြစ်သည်ဟု ဆိုပါသည်။* မြန်မာ ဘာသာစကားအုပ်စုထဲ၌ မြန်မာ၊ ရခိုင်၊ အင်းသား၊ ဓနု၊

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ယော၊ ဖုန် ၂မျိုး၊ တောင်ရိုးစသည်တို့ ပါဝင်သည်ဟု L.F Taylor က တင်ပြဖူးပါသည်။ ၎င်းကပင်+ “လွန်ခဲ့သောနှစ်ပေါင်း တစ်ထောင်ခန့်ကစာအဖြစ် စတင်ပြောင်းလဲခဲ့သော မြန်မာစကား နှင့် ဤခေတ်ရခိုင် စကားတို့ တူညီနေချက်ကို ထည့်သွင်းဆင်ခြင်ပြီး မြန်မာနှင့်ရခိုင် တို့သည် နှစ်ပေါင်းတစ်ထောင်ကျော်နှစ်ထောင်ခန့် က လမ်းခွဲခဲ့ကြလိမ့်မည်” ဟု ကောက်ချက်ချဖူးပါသည်။

ပုဂံကျောက်စာများကို လေ့လာကြည့်လျှင် ရှေးဦးကျောက်စာ တို့၌ (ရိုး၊ ပိုး၊ ရစီ၏၊ အခြံ၊ ရီခရား) # စသည်ဖြင့် ယနေ့ရခိုင်သံ အတိုင်း အိသရများကို သုံးထားကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ ဤအချက် ကိုကြည့်၍ Taylor က “ရှေးဦးမြန်မာစာ (ပုဂံကျောက်စာ)နှင့် ယနေ့ ရခိုင်သံတို့ တူသည်”။ ဟု ဆိုခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပေမည်။

ယနေ့အခြေအနေ၌ကား မြန်မာစကားနှင့် ရခိုင်စကားတို့ သည် အချို့သရသံ၌ ကွဲပြားခြားနားနေကြသည်။ & နာမ်၊ ကြိယာ၊ ကြိယာဝိသေသန စကားလုံးအများအပြား၌ တစ်ယောက်တစ်မျိုး စီ သုံးနေကြသည်။ သဒ္ဒါကိစ္စ၌ အရေးပါသော ပစ္စည်း (Particle) သုံးနှုန်းပုံ၌လည်း နေရာများစွာတွင် မတူညီကြချေ။

မျက်မှောက်ခေတ် ကွဲပြားခြားနားမှုမျိုး ရှေးခေတ်ကပင် ရှိခဲ့ ပါသလားဟု ကုန်းဘောင်ခေတ်၊ တောင်ငူခေတ်၊ အင်းဝခေတ် မြန်မာစာပေနှင့် ရခိုင်စာပေတို့ကို သမိုင်းစဉ်လျှောက်၍ နှိုင်းယှဉ် စိစစ်ကြည့်သောအခါ အင်းဝခေတ်ကပင် ရှိခဲ့ကြောင်း တွေ့ရပါ သည်။

ရခိုင်စာဆိုတော် ဥက္ကာပုံ၏ “အောက်အာကာဗ္ဗိ၊ ဝါယောတို့ ၍၊ လီထက်ကားရီ၊ ရီထက်မြိနှင့်၊ ပထဝီဟု”x ဟူ၍ အစချီသော ရတု၌ အိကာရန်များ မြန်မာသံနှင့် ကွဲပြားသည်ကို တွေ့ရသည်။

ဥက္ကာပုံ၏ တစ်ဆယ့်နှစ်ရာသီရတု၊ တပေါင်းလဖွဲ့တွင်လည်း “ကြွီကျပင်တ (ကာ)၊ ပုရစ်နုဆောင်၊ သီကုံးယောင်သို့၊ ခြောက် ရောင်စိမ်းခြည် (ဖြာ)လျက်၊ ရှုချေ (သော်) လွမ်းဖွယ်(တိ)၊ ပွင့်သီ တကာ၊ ပင်တိုင်းမှာသည်၊ ချိန်ခါအညီ (ညှိ)သို့၊ ဩညှိသ(ရွှိ)၊ လွမ်း ယောင် (ဖွံ)၊ တပေါင်းမင်းလွင်၊ ရွက်ကျင်ရတု(လီ)က၊ ကုန်း(သီ) ဟန်နယ်မပြား” ဟူ၍ “ကာ၊ ဖြာ၊ သော်” တို့ကို “အာ” ကာရန် အဖြစ် “တိ၊ ညှိ၊ ရွှိ” တို့ကို “အိ” ကာရန်အဖြစ်၊ “ဖွံ၊ လီ၊ သီ” တို့ ကို “အိ” ကာရန်အဖြစ် မြန်မာသံနှင့် ကွဲပြားခြားနားစွာ ရေးဖွဲ့ ထားပုံကို တွေ့ရပါသည်။

သျှင်မဟာရဋ္ဌသာရကလည်း “တို့ပြည်ပြုဗွာ၊ အရှေ့မှာနှင့်၊ သဘောမတူ၊ ရခိုင်မူကား * ဟူ၍ မြန်မာနှင့်ရခိုင်တို့ ဘာသာစကား မတူကြောင်း မှတ်တမ်းတင်ဖူးပါသည်။

ဤသာဓကကြည့်လျှင် မြန်မာနှင့်ရခိုင်တို့သည် ဘာသာ စကား၊ စာပေတို့၌ ယေဘုယျအားဖြင့် တူညီခဲ့ကြသည်ဟု ပြောနိုင် စေကာမူ ကွဲပြားခြားနားမှုများလည်း အင်းဝခေတ်ကပင် ရှိခဲ့ ကြောင်း ထင်ရှားနေပါသည်။ ဤအချက်ကို သက်သေထူပြီး ကျွန်ုပ် တို့၏ မူလတင်ပြလိုရင်းဖြစ်သော လောကသာရပျို့၊ စကားစဉ်ကို ပြန်ကောက်ပါမည်။ အကယ်၍ လောကသာရပျို့၏စာဆိုသည်

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ရခိုင်သူမြတ်သာမန်ပါက ဤပျို့၏ဝေါဟာရ အသုံးအနှုန်းများသည် တချို့နေရာ၌ မြန်မာအသုံးအနှုန်းနှင့် ကွဲပြားခြားနားနေလိမ့်မည် ဟူသောအချက် ပေါ်ထွက်လာပါသည်။

ထို့ကြောင့် လက်လှမ်းမီရာ လောကသာရပျို့ ပုံနှိပ်မှုများကို သေချာစွာ လေ့လာကြည့်ပါသည်။ မျှော်လင့်သည့်အတိုင်း ရခိုင် အသုံးအနှုန်းဟု ယူဆရသောဝေါဟာရအချို့ကို တွေ့ရပါသည်။ ယင်းတို့ကို ဆရာမင်းသုဝဏ် တည်းဖြတ်ထုတ်ဝေသည့် “လောက သာရပျို့ အဖြေအဘိဓာန်” စာအုပ်မှ ထုတ်နုတ်ပြီး အပိုဒ်စဉ် အတိုင်းတင်ပြသွားပါမည်။

အပိုဒ် ၁၆။ ။ လိမ္မာအတတ်၊ ချားရဟတ်သို့၊ လှည့်ပတ် ပြီးမှ၊ ကြံတွက်ဆလျက်။

ဤအပိုဒ်၌ပါဝင်သော “တွက်ဆ” သည် ရခိုင်နေ့စဉ်သုံး စကားတစ်ဆုံး ဖြစ်ပါသည်။ ရှေးခေတ်မှ ယနေ့ထိ အသုံးတွင်လာ သော စကားဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရသည်။ ကြံစည်သည်၊ စဉ်းစား သည်၊ တွေးဆသည်ဟု အဓိပ္ပါယ် ရပါသည်။

ဥက္ကာပျံက ဆယ့်နှစ်ရာသီရတု ကဆုန်လဖွဲ့တွင် “ဘုံမွေ့ရာ သလွန်(ထက်)၊ ညဉ့်လေးယံမှာ၊ တစ်ယံမျှမေမ(စက်)တည်း၊ ကြံ (တွက်ဆ)နေစဉ်ခါ” ဟူ၍ဖွဲ့ခဲ့ပါသည်။ စဉ်းစားနေသည်ဟု ဆိုလို ပါသည်။

ဗြိတိသျှကိုလိုနီခေတ် သာချင်းစာဆိုတော် တန်ခိုးဆရာထွန်း က “နဖူးပြင်မှာ၊ တင်သည်လက်ဖြင့်၊ အတွက်လည်းခံ”^၁ ဟူ၍ တွက်ဆအစားအတွက် ခံကိုသုံးပါသည်။ ထို့ပြင် “မြောက်ညာစံ ကြောင့်၊ အလွန်ခက်ဟု တွက်စားမရ”^၂ ဟူ၍လည်း တွက်ဆအစား “တွက်စား” သုံးပါသေးသည်။

ရွာချောင်းကြီး ဆရာအောင်ထွန်းကလည်း ၎င်း၏ဆန္ဒနိဒါန်း မင်းသာချင်းတွင် “စူဠဘဒ္ဒါ၊ ဝမ်းထဲမှာလျှင်၊ ကြင်ကာတွက်ဆ”^၃ ဟူ၍လည်းကောင်း “ရေပစ်ငါးသို့၊ သနားမခင်၊ ကြင်နာမတွက်” ဟူ၍လည်းကောင်း စဉ်းစားအစား “တွက်ဆ”၊ မစဉ်းစားအစား “မတွက်ဆ”ဟု သုံးခဲ့သေးသည်။

နေ့စဉ်သုံး ရခိုင်စကားတွင် စဉ်းစားအဓိပ္ပာယ်မျိုးဖြင့် “တွက် ဆ၊ အတွက်ခံ၊ အတွက်မရ” စသည်ဖြင့် အလွန်အသုံးများပါသည်။

အပိုဒ် ၁၉။ ။ ကြမ္မာကိုချည်း၊ မှတ်ထင်ရည်းရှင့်။

ဤအပိုဒ်တွင် “ရှင့်”ကို တွေ့ပါသည်။ ဤ “ရှင့်” ကို နရမင်း (၁၄၃၃-၁၄၅၉)လက်ထက် ရခိုင်သူင်သီလဝံသရေး ကဝိကဏ္ဍပါ သကျမ်းတွင် ကြိယာ ၆၀-၌ ထည့်သွင်းထားပါသည်။ မျက်မှောက် ခေတ် မြန်မာသဒ္ဒါကျမ်းများတွင်ကား “ရှင့်”ကို ကြိယာအဆုံးသတ် စကား၊ ဝါကျအဆုံးသတ်စကားအဖြစ်ထားကြောင်း မတွေ့ရပါ။

ရခိုင်တို့ကား “ရှင့်”ကို ဝါကျနောက်လိုက် ပစ္စည်းအဖြစ် လည်းကောင်း၊ နာမ်စားအဖြစ်လည်းကောင်း သုံးကြပါသည်။ ရခိုင်

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

စာဟောင်းပေဟောင်း- အထောက်အထား မတွေ့သေးသော်လည်း နေ့စဉ်သုံးစကား၌ သုံးနှုန်းပုံကို အောက်တွင်ရှုပါ။

- (၁) ငါ့ကိုချည်းခိုင်းဖို့ရှင့် - ငါ့ကိုချည်းပဲ ခိုင်းနေတယ် (မကျေနပ်သံဖြင့် သုံးသည်။)
- (၂) တစ်ခုခုစားဖို့ရခီကေ မြီးကိုစီရှာပါလတ်ရှင့် - စားစရာ တစ်ခုခုရရင် မြီးကိုလိုက်ရှာနေတာပဲ (ကဲ့ရဲ့သံ နှောနေသော မကျေနပ်သံဖြင့် သုံးသည်။)

ဆရာမင်းသုဝဏ်က မိမိ၏ “လောကသာရပျို့ အဖြေ၁” စာအုပ်တွင် “ရှင့်” ကို (ရှင့်- ကဲ့ရဲ့သံပါသော ဝါကျအဆုံးသတ် စကားလုံးဖြစ်သည်။) ဟု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ထားပါသည်။ ရခိုင်အသုံး အနှုန်းနှင့် အလွန်ကိုက်ညီနေသည်ဟု ထင်ပါသည်။

အပိုဒ် ၂၉။ ။ လဗိမာန်လျှင် ပူပန်မရှိ၊ ငြိမ်းစေဘိ၍၊ ကြယ်တိ = ကြယ်အများ)ဟု အနက်ပေးပါသည်။ ရွှေမြိုင်ပဏ္ဍိတ ၏မူတွင်ကား “တိ”ကို “အတိ(ပါဠိ)အလွန်” ဟု အနက်ပေးပြီး ကြယ်အလွန်များစွာ ခြံရံလျက်ဟု အဓိပ္ပာယ်ပြန်ပါသည်။

ရခိုင်အသုံးအနှုန်း၌ ‘တိ’သည် မြန်မာ “တွေ့ တို့” အသုံးနှင့် တူပါသည်။ အများ အဓိပ္ပာယ်ထွက်ပါသည်။ ရခိုင်အသုံးအနှုန်း နှင့် ဆရာမင်းသုဝဏ်၏ အနက်ပေးချက် ကိုက်ညီနေပါသည်။

“တိ” ကို ၅၈၅-ခု ထိုး “မင်းအနန္တသူ (လေးမျက်နှာဘုရား) ကျောက်စာ +တွင် “ထန်းပင်(တိ) လျှာင် ကောင်အရံစိုက်လက်

ရယ်ဥတ္တိလ္လုသောတန်တိုင်” “ဣကာကဉတ်(တိ)ဖွယ်သော” ၊ ဥတ္တိယံဖွသော ရိယံတွင် လေတူဇာ” ဟု အနှံ့အပြားသုံးထား ကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ “ထန်းပင်တိ - ထန်းပင်အများ” ဥတ်တိ = အုတ်အများ” ဟု အဓိပ္ပာယ်ယူလျှင် ရခိုင်မည်ထင်ပါသည်။

ပုဂံခေတ်က “တိ”ကို အများအနက်ဖြင့် သုံးခဲ့သကဲ့သို့ နေ့စဉ် သုံးရခိုင်စကားတွင်လည်း (လူတိ၊ အိမ်တိ၊ အေရှင့်တိ = လူတွေ/ တို့၊ အိမ်တွေ/တို့၊ ဒါတွေ)စသည်ဖြင့် အလွန်အသုံးများပါသည်။

ရှေးခေတ်အမည်မသိစာဆိုတစ်ဦးဖွဲ့ဆိုသော “လောင်းမွန်# စိုင်းခြားဇး” ၌ “မိုက်ရာမသိ၊ အမိုက်(တိ)ကို၊ မတ်ကြီးလက်ျာ” ဟု သုံးထားပါသည်။ “တိ” ကို “အများ” အနက်ဖြင့် သုံးထား ကြောင်း သိသာပါသည်။ တန်ခိုးဆရာထွန်း ကလည်း “ပျက်ပြား ဇီဝိန်၊ ဘေးကြီးတို့လို့၊ သွီး(တိ)နီကေ” ဟု “တိ”ကို အများအနက် ဖြင့်ပင် သုံးခဲ့ပါသည်။

အပိုဒ် ၃၅။ ။ ရန်စစ်ပြယ်စိမ့်၊ မပြယ်လေသီး၊ စစ်မက်ကြီး မှ၊ ပွန်းတီးမှုဆောင်

ဤအပိုဒ်တွင် “သီး” ကို တွေ့ပါသည်။ ဤနေရာ၌သုံးသော “သီး” သည် နေ့စဉ်သုံးရခိုင်စကား၌ပါဝင်သော ကြိယာထောက် “သီး” နှင့် ထပ်တူပင် ဖြစ်ပါသည်။ “မပြယ်လေးသီး” ၏ အဓိပ္ပာယ် ကို “ရန်စစ်မပြယ်သေးပဲ စစ်မက်ကြီးစွာပြစ်ပေါ်ပါက” ဟူ၍ ယူရ မည် ဖြစ်ပါသည်။

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ရခိုင်တို့ သိ/သီး သုံးသကဲ့သို့ ရှေးပုဂံခေတ် မြန်မာတို့လည်း သုံးခဲ့ကြကြောင်း “ညောင်ရမ်းကြီးသမီးကျောက်စာ” ၌ တွေ့ရပါသည်။

“ရပြီးသောငယ် ၂၅၀၆ ကွပ်၊ လိုဝ်သိမ်သောငယ် ၁၄၉၄ ကွပ်” (ကြောင်းရေ ၁၉)

(ရပြီးသောငွေ ၂၅၀၆ ကျပ်၊ လိုသေးသောငွေ ၁၄၉၄ ကျပ်)

ပုဂံခေတ်တွင် ရေးထုံးတည်ငြိမှုမရှိသေး၍ “သိမ်” ဟု ရေးခဲ့ကြရာ နှောင်းခေတ်များတွင် “သေး” သို့ ပြောင်းခဲ့ပါသည်။ ရခိုင်တို့ကား ရှေးခေတ်ကပင် ယနေ့ထိ မပြောင်းမလဲ သိ/သီးဟု သုံးနှုန်းခဲ့ကြပါသည်။ အောက်ပါသာဓကများကို ရှုပါ။

- (၁) အထက်ရပ်ဘုံလှုံဝါ(ပြီး)၊ ပစ္စုန်ကျလှ၊ သို့ချိန်ခါကို၊ လွမ်းတော်မမူ (သီး)လေး၊ ရပ်(ဝီး)သူ့ရပ်မြေ” (ဥက္ကာပုံ၊ တန်ခူးလ)
 - (၂) ပန်းကုံးတပြန်၊ ဆင်ခပြန်ကေ၊ မတန်ပါ(သီး)၊ မယ်ဥဇာကို၊ လိပ်ရုပ်(ရိုး)လို့ ၊ ဆန်းဘိလှစွာ (သတ္တထာနု၊ စာ-၁၈)
 - (၃) ငါ့သတင်းကို အလင်းတစ်၊ ကုယောင်ပင်လေ၊ နင်တို့နားမှာမကြား (သိ)လား (သတ္တထာနု၊ စာ-၃၃)
- နေ့စဉ်သုံး ရခိုင်စကားတွင်လည်း “ထမင်းမစားရသီး = ထမင်း

မစားရသေးဘူး” ၊ အလုပ်ဟိသီးရေ = အလုပ်ရှိသေးတယ်” ၊ “ပြောဖို့ကျန်သိလား = ပြောစရာကျန်သေးသလား” စသည်ဖြင့် အလွန်အသုံးများပါသည်။

အပိုဒ် ၃၇။ ။ ပြောင်းပဲလူးဆပ်၊ အထပ်ထပ်လျှင်၊ အလယ်မြေနည်း။

ဤအပိုဒ်တွင် တွေ့ရသော “မပင်း”ကိုလည်း၊ ဖတ်မိသမျှ ရခိုင်စာဟောင်းပေဟောင်းများ၌ မတွေ့မိသေးပါ။ နေ့စဉ်သုံး ရခိုင်စကားတွင် (ကိုယ့်ဖက်ကိုယ်မပင်းကျေ)ဟု သုံးပါသည်။ မျက်နှာမလိုက်နှင့်ဟု အဓိပ္ပာယ် ရပါသည်။

အပိုဒ် ၄၃။ ။ (၁) မကြီးလုံးဖန်၊ အမွန်ရသာ၊ ဩဇာမရှိ၊ ပျက်သိသိတည့်။

ဤကောက်နုတ်ချက်တွင် သုံးထားသော “ပျက်သိသိ”ကို နေ့စဉ်သုံးရခိုင်စကား၌ “ပျက်ပျက်သိသိ၊ ပျက်သိသိ” ဟု လုံးထပ်သုံးပါသည်။ အရသာမရှိဟု အနက်ထွက်ပါသည်။ စာဟောင်းအထောက်အထား မတွေ့သေးပါ။ နေ့စဉ်သုံးစကားတွင် ဆီမတန်ဆားမတန်နန့် ပျက်သိသိကား = ဆီ ဆားမမျှတလို့ အရသာမရှိဘူး။)ဟူ၍ “အရသာမရှိ” ဆိုသောအနက်နှင့် အလွန်အသုံးများ

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ပါသည်။

အပိုဒ် ၄၂။ ။ (၂) ရှစ်သောင်းမြေပြင်၊ ရန်ကိုသင်လျက်။

ဤကောက်နုတ်ချက်တွင် “သင်”ကို တွေ့ပါသည်။ နေ့စဉ်သုံး ရခိုင်စကား၌ “ငါးသင်ရေ ဟင်းသင်ရေ” ဟု သုံးပါသည်။ ဈေးမှ ဝယ်လာသောငါး၊ ဟင်းသီးဟင်းရွက်များကို ချက်ပြုတ်နိုင်ရန် ခုတ် လှီးသုတ်သင် ပြင်ဆင်ခြင်း အဓိပ္ပာယ် ဖြစ်ပါသည်။ “သင်” အတွက် စာဟောင်း အထောက်အထား မတွေ့မိသေးပါ။

အပိုဒ် ၄၈။ ။ ယာဇ်မီးပူဇော်၊ ဖြော်ဖြော်မန်းရွတ်။

ဤစာပိုဒ်တွင် တွေ့ရသော “ဖြော်ဖြော်မန်း” ကို ရခိုင်တို့က အပင့်သံဖြင့် “ဖျော်ဖျော်” ဟူ၍လည်းကောင်း “ဖျင်းဖျင်း” ဟူ၍ လည်းကောင်း သုံးကြပါသည်။ လူနာအားဆေးသမားတို့ မန်းမှုတ် သောအခါ “ဖျင်းဖျင်း၊ ကောင်းပါစီ၊ သာပါစီ” စသည်ဖြင့် မန်းမှုတ် လေ့ရှိပါသည်။ ထိုအမူအရာသည် အရပ်သို့ကူးစက်လာပြီး ကလေး တို့ ထိခိုက်မိ၍ ငိုယိုလျှင် လူကြီးမိဘတို့က “ဖျင်းဖျင်း၊ ငါမန်းလိုက် ယက်ကား၊ ကောင်းဗျာ၊ သာဗျာ၊ တိတ်တိတ်မငိုကေဘိ” ဟု ချော မော့လေ့ရှိကြပါသည်။ ဤစကားလုံးအတွက် စာဟောင်းမတွေ့ သေးပါ။

ဤမျှကား ဆရာမင်းသုဝဏ်မူကို အခြေခံ၍ ကျွန်တော်ဉာဏ် မိသမျှ ထုတ်နုတ်ရရှိသော ရခိုင်အသုံးအနှုန်းဟု ယူဆရသည် ဝေါဟာရများ ဖြစ်ပါသည်။ တချို့ကို စာဟောင်းအကိုးအကား

ပြနိုင်သော်လည်း အချို့ကို မပြနိုင်သေးပါ။ နေ့စဉ်သုံးရခိုင်စကား ၌ အမြဲသုံးစွဲနေကြသည်ကို တွေ့ရခြင်း၊ မြန်မာအသုံးအနှုန်း၌ မတွေ့ရခြင်းတို့ကြောင့် ရခိုင်ဝေါဟာရဖြစ်သည်ဟု မှတ်ယူတင်ပြ ရခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ဤဝေါဟာရကလေးများက လောကသာရပျို့ ကို ရခိုင်သူမြတ် ဖွဲ့ဆိုခဲ့ကြောင်း အခိုင်အမာ သက်သေခံလျက် ရှိကြသည်ဟု ဆိုချင်ပါသည်။

* အသျှင်စက္ကီနုမူမှ ဝေါဟာရ

အထက်၌တင်ပြခဲ့သော ဝေါဟာရကိုးလုံးအပြင် အသျှင် စက္ကီနုမူ၌ တွေ့ရသောဝေါဟာရ နှစ်လုံးကိုလည်း တင်ပြလိုပါသည်။ ဤမူသည် ကာရန်သတ်ပုံမှန်ကန်မှုမရှိသော်လည်း ရခိုင်၌တွေ့ရ သောမူဖြစ်ခြင်း၊ မြန်မာအသုံးအနှုန်းနှင့် မတူသောဝေါဟာရများ ပါဝင်ခြင်းတို့ကြောင့် အထောက်အထားအလို့ငှာ တင်ပြရခြင်း ဖြစ် ပါသည်။

အပိုဒ် ၃၈။ ။ သွေးသံသောက်တုတ်၊ အားကိုးထုတ်လျက်၊
ကိုက်ဆုတ်နီးနေ၊ ကြီးငေမဟူ၊ ဘမ်းသောက်
တူသို့

ဤကောက်နုတ်ချက်တွင် “ကိုက်ဆုတ်နီးနေ” ဟူသော ပါဒ၌ ရခိုင်ဝေါဟာရ “နီး” ကို တွေ့ပါသည်။ သစ်သီး “အခွံနွာ” သည် ကို ရခိုင်တို့က “အခွံနီး” သည်ဟု သုံးပါသည်။

“ကိုက်ဆုတ်နီးနေ၊ ကြီးငေမဟူ” ဟူသောပါဒနှစ်ခုကို သတ်ပုံ

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

မှန်အောင်ပြင်လျှင် “ကိုက်ဆုတ်နီးနယ်၊ ကြီးငယ်မဟူ” ဟု ဖြစ်လာ ပါမည်။ အဓိပ္ပာယ်မှာ “ခြင်သည့် သားကောင်ကို ကိုက်သတ် သည်။ အရေကိုဆုတ်သည်။ နွာသည်။ နယ်သည်” ဟူ၍ဖြစ်ပါသည်။

“နီး”ကို မြန်မာအသုံးအနှုန်း “နွာ” အနက်ဖြင့် တန်ခိုးဆရာ ထွန်းအရာမသာခြင်း စာ-၂၃-တွင် “ဘုရင်မင်းကြီး၊ ဆိတ်မသီခင်၊ အရီနီးသို့၊ လောကြီးပြီးတွယ်” ဟု သုံးခဲ့ပါသည်။ ဆိတ်မသေမီ အရေနွာသည်၊ အရေခွာသည်ဟု ဆိုလိုပါသည်။

နေ့စဉ်သုံးရခိုင်စကားတွင်လည်း (လိမ္မော်သီးကို “အခွံနီး လိုက် - အခွံနွာလိုက်၊ အမဲကောင်ကို အရီနီးရေ - အရေနွာတယ်၊ အရေ ချွတ်တယ်) ဟု အများအပြားပင် သုံးပါသည်။

အပိုဒ် ၄၆ ။ ။ ပြင်းစွာမျက်ဟိန်၊ အသူရိန်ကို၊ ဒေဝိန်သက္က၊ စီးချင်းရ၍

ဤအပိုဒ်တွင် ရခိုင်အသုံးအနှုန်း “ဟိန်” ကို တွေ့ပါသည်။ ဆရာမင်းသုဝဏ်၏မူနှင့် တခြားမူများတွင် “ပြင်းစွာမျက်ရိန်” ဟု ဖော်ပြကြပါသည်။

ဝေါဟာရတ္ထပကာသနိ၌ “ရိန်” ကို ဖော်ပြသော်လည်း “ဟိန်” ကို မဖော်ပြပါ။ “ရိန်”၏ အနက်ကို ဆရာတော်ဘုရားက အောက်ပါ အတိုင်း ဖွင့်ဆိုထားပါသည်။

“-----ဘုန်းရိန်၊ တန်ခိုးရိန်၊ မီးရိန်၊ နေရိန်စသည်ဖြင့် အစွန်း အညွန့်ထွက်ခြင်းသတ္တိကို “အရိန်” ဆိုသည် ယူသင့်၏။ (စာ-၆၉၃)

ဆရာတော်ဘုရား ဖွင့်ဆိုပြသော “ရိန်၊ အရိန်” အနက်မျိုးနှင့် ရခိုင်စာဆိုတို့ “ဟိန်၊ အဟိန်” ဝေါဟာရကို သုံးစွဲခဲ့ကြပါသည်။ ကြည့်ပါ--

(၁) ပုဏ္ဏားပုဏ္ဏေး၊ ကြေးငွေဟိန်နှင့်၊ ဂုဏ်သိန်မွေးကေ (ရာမသာခြင်း-၈၂)

(၂) ရောင်တင်ပဝင်း၊ နေစက်ရိန်လေ၊ ပူဟိန်ပြင်းလို့ (သတ္တထာနုသာခြင်း-၄၈)

(၃) မဏိဝဏ္ဏ၊ ဇောဒရကို၊ ထုပ်ထသေချာ၊ ထားခါမတိန်၊ အဟိန်တန်းခိုး (ဗုဒ္ဓဝင်သာခြင်း၊ ပိုဒ်ရေ-၃၊ ဆားပြင်ဆရာအောင် ထွန်းလှ၊ ပြည်ကြီးမဏ္ဍိုင်ပုံနှိပ်တိုက်၊ စစ်တွေမြို့၊ ၁၂၈၄-ခု)

နေ့စဉ်သုံး ရခိုင်စကားတွင်လည်း (မီးဟိန်ပြင်းရေ=မီးရိန် ပြင်းတယ်။ ခန္ဓာတိ ဟိန်နီကာ၊ ဖျားရေဟန် = ခန္ဓာတွေပူနေပါ လား၊ နေမကောင်းဘူး ထင်တယ်။) စသည်ဖြင့် သုံးကြပါသည်။

အရှင်စက္ကိန္ဒမူ၌ပါသော အထက်တင်ပြပါ “နီး၊ ဟိန်” ဝေါဟာ ရနှစ်လုံးကလည်း လောကသာရပျို့၏စာဆိုသည် ရခိုင် သူမြတ်ဖြစ် ကြောင်း သက်သေခံနေကြပါသည်။

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

လောကသာရပျို့ သက်တမ်းကားနှစ်ပေါင်း ခြောက်ရာ ကျော်ခဲ့ပါပြီ။ ခေတ်အဆက်ဆက် အဆင့်ဆင့်ကူးယူခဲ့ကြသော ကြောင့် မည်မျှ ပုံပြောင်းသွားပြီကို မခန့်မှန်းတတ်ပါ။ ရှေးကျ သောမူများကို လေ့လာရလျှင် ရခိုင်သုံးဝေါဟာရများ ဤထက် တွေ့နိုင်လိမ့်မည်ဟု မျှော်လင်ပါသည်။

ယခုတင်ပြသော ဝေါဟာရတစ်ဆယ့်တစ်လုံးမျှဖြင့်လည်း လောကသာရပျို့သည် မယ်ထီးဘုရင်ခေတ် ရခိုင်ပြည်၌ မင်းကြီး စွာစော်ကဲ၏ ငယ်ဆရာ “ရခိုင်သူမြတ်” သီကုံးသော ဆုံးမစာဖြစ် ကြောင်း ထင်ရှားနေပါသည်။

ဤရတု (အရွှေ့) စပ်ဆိုနည်းနှင့်ပတ်သက်၍ ရခိုင်သမိုင်း သုတေသီ ဦးစံရွှေပု (၁၈၈၁-၁၉၄၅)က သုတေသနဂျာနယ် အမှတ် (၁၃) အပိုင်း(၃) ၁၉၁၃တွင် ရှင်းလင်းတင်ပြဖူးပါသည်။ ယင်းရှင်း လင်းချက်အရ ဤရတုစပ်နည်းတွင် ယေဘုယျအားဖြင့် သုံးပါဒ ဖြင့် အစပြု၍ ပထမနှစ်ပါဒတွင် ဝဏ္ဏလေးလုံးစီရှိပြီး တတိယပါဒ တွင် သုံးလုံးသာရှိကြောင်း။ ယင်းနောက်၌ လေးပါဒစီ လိုက်လာ ကြောင်း ယင်းပါဒများတွင် ပထမနှင့် စတုတ္ထပါဒတို့၌ ဝဏ္ဏခြောက် လုံးစီရှိပြီး တတိယပါဒတွင် သုံးလုံးသာရှိကြောင်း။ ယင်းနောက်၌ လေးပါဒစီ လိုက်လာကြောင်း။ ယင်းပါဒများတွင် ပထမနှင့် စတုတ္ထ ပါဒတို့၌ ဝဏ္ဏခြောက်လုံးစီရှိပြီး ကျန်ပါဒ၌ လေးဝဏ္ဏ စီရှိကြောင်း ရှင်းပြပါသည်။ ပုံစံအဖြစ် ဒေးဝန်းအောင်ကျောင်ရှိ ရတုကို

အောက် ပါအတိုင်း ဖော်ပြပါသည်။

“မကိုဋ်တန်ဆာ၊ ဘုန်းညွန့်ဖြာသည်၊ ဆရာခေါင်၊ တပြောင် ပြောင်ထွန်းလျှလင်း၊ ရွှေကျောင်းဗိမာန်၊ ဇေတ ဝန်ဝယ်၊ ထေရ်ပျန် သယံမင်းသို့၊ ရဟန်းချင်းနှင့်မတူ၊ ရွာကိုစွန့်ထား၊ ဟေဝန်တော့ မှာ၊ ထွက်သွားစံတော်မူလျက်”

ယခုတင်ပြထားသော လောကသာရပျို့ နိဒါန်းရတုကို အထက်ပါ စည်းကမ်းနှင့်ချိန်ထိုးလေ့လာကြရန် ဖြစ်ပါသည်။ တချို့ ပါဒ၌ ကာရန်လွတ်များ၊ စည်းကမ်းနှင့်မညီသော အချက်များ တွေ့ရ ပါသည်။ ဆရာကြီးရေးပေးသည့် မူအတိုင်း ဖော်ပြထားခြင်း ဖြစ်ပါ သည်။

* ဤရတုသည် လောကသာရပျို့ ပထမပိုင်းဖြစ်သော အမျိုး လေးပါး ဆုံးမခန်းပါ စာပိုဒ် ၂၂-ခု၏ ပထမပါဒများကို သူငယ်ချင်း တို့ မှတ်မိစေရန် စီကုံးပေးခြင်းဖြစ်ဟန် တူပါသည်။ ဂဏန်းများမှာ ဤစာရေးသူ၏ ဖြည့်စွက်ချက်များ ဖြစ်ပါသည်။

* On the Languages and literature of the Indo-Chinese Nations, VII. Rukheng" J Leyden, M.Dm Asiatic Journal Vol. X, 1811, (pp 222-232)

* ၁။ L.F Taylor ၂။ ဦးဖေမောင်တင် ၃။ မင်းသုဝဏ် + The Dialects of Burmese, JBRS Vol 11, 1921

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ပါမောက္ခဦးဇမောင်၊ ပုဂံကျောက်စာလက်ရွေးစင် ၂၂။
ရှေးဟောင်းမြန်မာကျောက်စာများ၊ ပထမတွဲ

လောင်းမွန်စိုင်းဒရားဇေး၊ စစ်တွေမြို့ပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၂၅၈-
ခု၊ စာ-၉၊ ၁၄ သတ္တထာနု၊ စာ-၅၆

& ဦးတင်လှ၊ ရခိုင်သံ၊ ရခိုင်တန်ဆောင်မဂ္ဂဇင်း၊ ၁၉၅၅-
၅၆

X မြန်မာစာ ညွှန်ပေါင်းကျမ်း၊ ပထမတွဲ၊ စာ-၉၁။

+ An Arakanese Poem of the 16th century, M. Collis
& U San Shwe Bu JBRS Vol.13, Part II

* မြန်မာစာညွှန်ပေါင်းကျမ်း၊ ပထမတွဲ၊ စာ-၆၆

၁။ သတ္တထာနုသာခြင်း၊ စာ-၇၆၊ တော်ဝင်ပုံနှိပ်တိုက်၊
ရန်ကုန်၊ ၁၉၅၇။

၂။ ရာမသာခြင်း၊ ပိုဒ်ရေ ၇၆၊ ပုံနှိပ်တိုက်မဖော်ပြ

၃။ ဆဒ္ဒန်ဆင်မင်းသာခြင်း၊ စာ-၅ တော်ဝင်ပုံနှိပ်တိုက်၊
ရန်ကုန်။

၄။ ။ စာ-၆

* ကဗျာဗန္ဓုသာရကျမ်း၊ စာ-၂၄၉

+ ပါမောက္ခဦးဇမောင်၊ ပုဂံကျောက်စာလက်ရွေးစင်

မောင်ဗသိန်း
(ရခိုင်မဂ္ဂဇင်း (၁၅) ၁၉၉၃)

ရခိုင်ပြည်က ပြည်သူ့ကဗျာ

ပြည်သူ့ရိုးအကြောင်းကို ရိုးဖွဲ့ထားသော ကဗျာရေ ပြည်သူ့ကဗျာပင် ဖြစ်တေ။

ပြည်သူ့ရိုးဆိုစွာ အရင်းမဲ့လူတန်းစားဖြစ်သော တိုင်းပြည်၏ လူများစုများကို ပြောလိုပါရေ။

ရခိုင်တိုင်းရေ လယ်ယာနိုင်ငံတစ်ခုဖြစ်ပါရေ။ ရခိုင်တိုင်းမှာ နီကြတ်တေတိုင်းရင်းသားတိအထဲက အများစုရေ လယ်သမား၊ ယာသမားတိ ဖြစ်ပါရေ။ ယေဇူနန် လယ်သမား လူတန်းစားကို ရခိုင်ရိုး၏ အခြေခံလူတန်းစားဆိုကေ မမှားနိုင်ပါ။ တစ်မျိုးပြောရကေ ရခိုင်တိုင်းသူဆိုစွာ၊ ရခိုင်လယ်သမားပင် ဖြစ်ပါရေ။ အကျွန်တင်ပြလိုသော ပြည်သူ့ကဗျာဆိုစွာလည်း လယ်သားကဗျာပင် ဖြစ်ပါရေ။ မင်းစိုးရာဇာခေတ်က ပေါ်ခရေ လယ်

သမားကဗျာတိကို ဆိုလိုပါရေ။

သက်ဦးဆံပိုင်မြို့သျှင်ပဒေသရာဇ်ခေတ်က ပေါ်ထွန်းခရေ ရခိုင်ကဗျာတိမှာ၊ လယ်သမားပြည်သူ့ရိုးအကြောင်းကို ဖွဲ့ဆိုရိုးသားစွာ အများအစား မတို့ရပါ။ တစ်တပေါက် တို့ရစွာ တိကရိုးယူတင်ပြလိုက်စွာ ဖြစ်ပါရေ။

ယင်းတို့ရရေ ကဗျာတိ နှစ်မျိုးခွဲနိုင်ပါရေ ။ ပထမအမျိုးက လယ်သမားပြည်သူ့ရိုးအကြောင်းကို ပဒေသရာဇ်စာဆိုက ဖွဲ့ဆိုစွာပါ။ ဒုတိယအမျိုးက လယ်သမားပြည်သူ့ရိုးအကြောင်းကို လယ်သမားစာဆိုက ဖွဲ့ဆိုစွာ ဖြစ်ပါရေ။

ပြည်သူ့အကြောင်းကို ထည့်ဖွဲ့ရေအတွက် ပထမအမျိုးအစားကို ပြည်သူ့ကဗျာအစားထဲမှာ သွင်းနိုင်ကေလည်း ပြည်သူ့ကဗျာစစ်စစ်လို့ မဆိုနိုင်ပါ။ ဇာဖြစ်လို့လဲဆိုကေ ယင်းကဗျာတိရေ မင်းစိုးရာဇာ လူတန်းစားကို ဖြေဖျော်ဖို့ရည်စူးထားလို့ ဖြစ်ပါရေ။ ယင်းစာတိမှာ ပြည်သူ့ရိုး၏ဘဝမှန်ကို မတို့ရပါ။ ပြည်သူ့ရိုး၏ခံစားမှုကို လည်း ထင်ဟပ်မပြနိုင်ပါ။ သဲကန္တာရမှာ ရီယှားစွာမဆန်းရေပိုင် ပဒေသရာဇ်စာဆို၏ ကဗျာထဲမှာ ပြည်သူ့ရိုး၏ဘဝမှန် စားမှု၊ တောင့်မှုစသည်ရို့ကို မတို့ရစွာလည်း သဘာဝရာဖြစ်ပါရေ။

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ပထမအမျိုးအစား

စာဆိုတော် ဥက္ကာယုံ၏ ၁၂ရာသီရတုကြီးထဲမှာ တို့ရရေ
လယ်သမားဘွဲ့ကို ပထမအမျိုးအစားမှာ သွင်းနိုင်ပါရေ။ ဥက္ကာယုံ
က နယုန်လဘွဲ့မှာ---

“သွန်ဆင်းကျရွာပြန်လှာ၊
သောင်းဇမ္ဗူဝယ်၊ သျှင်လူမျိုးလေးဖြာရို့၊
ထွန်းသွားရှာ ကျွဲနွားတပ်၊
လယ်ချောင်းတောတောင်၊
လုပ်ဆောင်မမျိုး ချလတ်က”

ဆိုပြီး လယ်သမားပြည်သူရို့၊ လယ်လုပ်ဖို့ပျင်ကြတ်စွာကို စာစီ
ထားပါရေ။ ယင်းနောက် တောင်သူလယ်သမား တစ်ခါ---

“တော်သလင်းလည်း၊ ထွန်းဝင်းလှာ၊
မိုးကြွင်းရွာပါဒီမူ၊
တောင်မြင့် ခေါင်ခေါင်၊
ခဖောင်ဖောင်သည်၊
ယာတောင် လုပ်သောသူရို့၊
ကြည့်ဒီမူပျော်ဘွယ်တိ၊

ကျီးငှက်နှင့်သည်၊ ယာစင်တောင် တိုင်းဟိခ၊

စိတ်သတိလွမ်းဘွယ်ပင်၊

ကောက်သီးဝင်းဝင်း၊

တော်သလင်းလည်း၊

လွမ်းတင်းဖို့သာ မြင်ခ၊

ကိုင်းတစ်ခွင်လယ်လုပ်သား

အသီး ကောက်ပင်၊ မွမ်းဖျင်သား မယားနန်း။”

ဆိုပြီးကေ ယာအကြောင်း၊ လယ်အကြောင်းကို ဖွဲ့စီထားပါ
ရေ။

အထက်ပေါ်ရီကြည့်ကေ၊ အေအဖွဲ့တိရေ လယ်သမားပြည်သူ
အကြောင်းကို ဖွဲ့စီထားစွာဖြစ်လို့ ပြည်သူ့ကဗျာလို့ ဆိုနိုင်ပါရေ။
အတွင်းအနှစ်သာရကို ကြည့်ခါမရာ၊ ပြည်သူ့ကဗျာစစ်စစ်မဟုတ်
ကြောင်း သိလာဖို့ မလွဲပါ။ အေ ၁၂ရာသီရတုကြီးကို ဥက္ကာယုံ
အသူ့အတွက် ရည်စူးဖွဲ့စီခလေ ဆိုစွာကို ကြည့်ပါကြတ်မည်။

အေ-၁၂ရာသီရတုကြီးကို ဖွဲ့စီသူ စိန်တင်စားစာဆိုတော်
ဥက္ကာယုံရေ၊ မင်းရာဇာ (ရခိုင်၊ ၉၁၉-၉၇၄)၏သားတော် မင်းခ
မောင်း (ရခိုင် ၉၃၉-၉၈၄)၏ အမှုထမ်းတစ်ယောက်ဖြစ်တေ။
ရခိုင်သက္ကရာဇ် ၉၅၉-ခုမှာ မြန်မာဘုရင် တောင်ငူမင်းနန်းသား

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

တော်နတ်သျှင်နောင် (စာဆိုတော်)ရို့က ရခိုင်ဘုရင်မင်းရာဇာထံ စစ်ကူတောင်းရေးအတွက် မင်းရာဇာနန္ဒ သားတော်အိမ်ရှိမင်း၊ မင်းခမောင်းရို့ ဟံသာဝတီကို တိုက်ဖို့စစ်ချီကြတ်တေ။ အိမ်ရှိမင်း နန်းအတူ ဥက္ကာပုံလည်း ပါပါရေ။ အိမ်ရှိမင်းနန်း ဥက္ကာပုံရို့ ဟံသာဝတီမှာ ငှန့်လောက်ကြာလီရေလို့ အဆိုဟိပါရေ။ ငှန့်အတွင်း မာ၊ ကိုယ့်ရခိုင်ပြည်ကို လွမ်းသောရတုများကို ဥက္ကာပုံ စီခပါရေ။ အေ ၁၂ရာသီ ရတုကြီးလည်း တစ်ခုအပါအဝင်ဖြစ်ပါရေ။

ဥက္ကာပုံရေ၊ အေ ၁၂ရာသီ ရတုကြီးကို ရခိုင်ကို အောက်မီ လို့ မြောက်ဦးမြို့တော်ကို ပြန်ချင်လို့စိစွာရာဖြစ်တေ။ ကိုယ့်ပါးကို ပြန်ချင်ကေလည်း၊ မင်းမှုထမ်းဖြစ်တေအတွက် ကိုယ်ပြန်ချင်တိုင်း ပြန်လို့မရပါ။ ကိုယ့်အသျှင်၏ အလိုကို ကြည့်ရပါသီးရေ။ မင်းခမောင်း ဟံသာဝတီမှာ ပျော်မွှ်စိစွာကို မြင်ရေခါ၊ ဥက္ကာပုံက သူ့ကဗျာစွမ်းရည်ကို အသုံးချပြီးကေ မြောက်ဦးမြို့တော်ကို ပြန်ချင်အောင် ညှို့ပါရေ။ ကဗျာပရိယာယ်မှာ မြောက်ဦးမြို့တော်မှာ ကျန်လိုက်တေ အိမ်ရှိမိဖုရားက သူ့မောင်တော်ကို ၁၂ရာသီသဘာဝကြောင့် အောက်မီဟန်၊ လွမ်းမျှော်ဟန်ဖြစ်တေ။ ၁၂ရာသီ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ကို စာစီရာမှာ သစ်ပင်ပန်းပင်အကြောင်း၊ ကျီးငှက်အကြောင်း၊ ရာသီပွဲအကြောင်းရို့အပြင် လယ်သမားပြည်သူ့အကြောင်းကိုလည်း ထည့်စီပါရေ။ လယ်သမားပြည်သူ့ရို့ အကြောင်းကို ထည့်ခီကေလည်း သူ့အမိရည်စူးစွာက ကိုယ့်အသျှင်ကို ဖြေဖျော်ဖို့အတွက်ရာ ဖြစ်ပါရေ။ ယင်းအတွက်နန်း သူ့ကဗျာမှာ လယ်သမားပြည်သူ့ရို့၏ ဘဝမှန်ခံစားမှု၊ တောင့်တမှုရို့ကို မဖော်

ပြနိုင်ခပါ။

ယေဘုယျပြောရကေ မိုးထဲရီထဲမှာ ထွန်တုံးထွန်တံ၊ ကျွဲနွားရို့နန်းဖက်လို့ လုပ်တေ လယ်သမားအလုပ်ရေ ကကောင်းကြမ်းပါရေ။ ပင်ပန်းပါရေ။ ခက်ခဲပါရေ။ ယင်းထက် ယာခွတ်၊ မီးတိုက်ပြီးကေ၊ စူးထိုးစိုက်ရရေ တောင်ယာအလုပ်က ပိုမလွယ်ပါ။ ယင်းကြမ်းသော ခက်ခဲသော ပင်ပန်းဆင်းရဲသော လယ်သမား၊ ယာသမားရို့၏ ယေဘုယျဘဝကို ဥက္ကာပုံ၏ လယ်သမားဖွဲ့မာ မတို့ရပါ။ ယင်းဘဝတို့ကို ရှုမြင်ခံစားပြီးကေ ကရုဏာသက်လို့ ဖွဲ့သောသဘောမျိုး သဘာဝအခက်အခဲကို သတ္တိဟိဟိရင်ဆိုင်ဝံ့အောင် အားပီးလှ့ဆော်သော သဘောမျိုးရို့လည်း မပါပါ။

ဥက္ကာပုံက “ကြည့်ခီမူပျော်ဘွယ်တိ၊ ကျီးငှက်နှင့်လည်ယာစင်ဘောင်တိုင်ဟိခ” လို့ ဆိုပါရေ။ အမှန်ကတောင်ယာမှာ ကျီးငှက်နှင့်ရသော အလုပ်၊ တော၊ ဝက်၊ ဆင်၊ ဆတ်ရို့ ဝင်မစားရအောင် ညအိပ်ပျက်ခံ စောင့်ရသောအလုပ်ရို့ရေ ပျော်ဖို့ကောင်းသော အလုပ်မဟုတ်ပါ။ ကောင်းကောင်းပင်ပန်းပါရေ။

နောက်ပြီးကေ “စိတ်သတိ လွမ်းဘွယ်ပင်၊ ကောက်သီးဝင်းဝင်း၊ တော်သလင်းလည်း။ လွမ်းတင်းဖို့သာမြင်ခ” လို့ စီပါရေ။ လယ်သမားတစ်ယောက်အတွက် သဘာဝမကျပါ။ လူရို့မှာ ကိုယ့်အားထုတ်မှု အောင်စွာကိုမြင်ကေ၊ ဝမ်းသာတတ်ပါရေ အားတက်တတ်ပါရေ၊ ဥက္ကာပုံက သူ့အသျှင်ကို ဖြေဖျော်ဖို့အတွက်ရာ ကြည့်လီရေအတွက် ကောက်သီးဝင်းဝင်းကို မြင်ရေခါ ပျော်ရဖို့

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

အားတက်ဝမ်းသာရဖို့အစား လွမ်းဖွယ်အဖြစ်ရာ စာစီခပါရေ။

အတိုပြောရကေ လယ်သမားဘဝနန်းပတ်သက်လို့ ဥက္ကာပုံ၏ ခံစားရမှု နက်နဲမှုမဟိပါ။ သူ့ကဗျာရေ သူ့အသျှင်မင်းခမောင်း ရခိုင်တိုင်းသို့ ပြန်ချင်အောင် ဆွဲဆောင်နိုင်စွမ်းဟိပါဖို့၊ ပြည်သူ့ကို တော့ အကျိုးမပြုနိုင်ပါ။

လယ်သမားပြည်သူရဲ့၏ဘဝမှန်ကို လယ်သမားစာဆိုရဲ့ ဖွဲ့ဆိုသော ကဗျာတိမာရာ တို့နိုင်ပါရေ။ ယင်းကဗျာတိမာရာ ပြည်သူရဲ့၏ ခံစားမှု၊ မျှော်လင့်မှုရဲ့ကို ပီပီသသထင်ဟပ်ပြနိုင်ပါရေ။ နာမည်မသိ စာဆိုတစ်ဦး ရိုးစီသော အောက်ပါသာခြင်းကဗျာကို ဖတ်ကြည့်ပါ။ အေကဗျာကို ပြည်သူ့စာဆိုတစ်ယောက်ဖွဲ့ဆိုလီစွာ ဖြစ်ရဖို့လို့ ယုံမိရေအတွက်၊ ပြည်သူ့ကဗျာ ဒုတိယအမျိုးအစားထဲမှာ ထည့်လိုက်ပါရေ။ အေသာချင်းကဗျာကို ပြည်သူ့ရဲ့နှုတ်ဖျားက ကူးယူထားစွာဖြစ်ပါရေ။ အေဒီ ၁၆-၁၇ရာစုလောက်ကစီခလီဖို့ ထင်ပါရေ။

“ပိတောက်မယေဝင်းဝါ၊ ပန်းမာလာလေ၊
လွမ်းကာပွင့်ပြီး၊ မိုးရာသီကို၊ အညီခေါ်လှမ်း၊
မေရို့မှာလေ၊ တောင်ယာစွမ်း၌၊
စိမ်းလမ်းမြရောင်၊ ငှက်ခါးတောင်သို့၊

ယာဖောင်စပါး၊ မျိုးသခွားနန်း၊ စည်ကားလှရေ
မယ်မြင့်ထွေမှာ၊ စိတ်ခွေဝမ်းသာ
နောင်နှစ်ခါလေ၊ ကောင်းရာမျိုးစိ၊
အထို့ထို့ကို၊ မယ်ကသိမည်၊
ဟန်စိလေ၊ ဟန်စွလေ”

အေကဗျာမာစာဆိုရေ ပိတောက်ပန်းထက် မိုးကို စိတ်ဝင်စားပုံ ရပါရေ။ ယင်းအတွက် ပိတောက်ရွှီဝါက မိုးကိုမျှော်ခေါ်နီရေ ဆိုပြီးကေ၊ တင်စားလိုက်ပါရေ။ မိုး-ရေ လယ်သမားတိအတွက် အားဆီးပင်မဟုတ်ပါလား၊ မိုးကောင်းသောကြောင့် မေရို့တောင်ယာမှာ မြရောင်ပိုင်စိမ်းလန်းသော တောင်ယာစပါးခြင်းနန်း သခွားစရေအသီးဖလံခြင်းရဲ့ကို စည်စည်ကားကားမြင်ရရေခါ စာဆိုဝမ်းသာအားရ ဖြစ်ပါရေ။ နောင်နှစ်အတွက် မျိုးစိကောင်းရဖို့စွာကို သိလို့လည်း အားတက်ပုံရပါရေ။

အေကဗျာရေ တောင်ယအကြောင်းကို တောင်ယာသမားတိအတွက် ရည်စူးလို့ စီခစွာဖြစ်တေအတွက် ပြည်သူ့ကို အကျိုးပြုနိုင်ပါရေ။ အေသာခြင်းထံကို ယာသူယာသားရို့ ကြားရကေ ဝမ်းသာသဘောကျဖို့ မလွဲပါ။

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

အထူးသဖြင့် ယာပျိုမေရို့ကို အားတက်စီပါဖို့။

တောင်ယာလုပ်စွာမာ မိန်းမအလုပ်အဖြစ် သတ်မှတ်ထားသော ပေါင်းသင်မြက်နုတ် အလုပ်ရေအရိုးကြီးပါရေ။ စိတ်ရှည်လက်ရှည်လုပ်ရရေ အလုပ်မျိုးပါ။ လက်လည်းကောင်းကောင်း ဝင်ပါရေ ယင်းအလုပ်ကို တာဝန်ယူရရေပျိုမေရို့ရာ အေသာခြင်းသံကို ကြားရကေ စိတ်တက်ကြွဖို့မလွဲပါ။ ကိုယ့်စပါးခြင်း ဟင်းခြင်းရို့ မြရောင်ပိုင် စိမ်းလန်းလာလိမ့်မည်လို့ ယုံလာပြီးကေ ပေါင်းသင်မြက်နုတ်အလုပ်ကို ညောင်းရမှန်းမသိ မနားတမ်း လုပ်ချင်လာဖို့ မလွဲပါ။ ယင်းပိုင်လုပ်ကေ နောက်ဆုံးမာ ယာဖောင်စပါးမျိုးသခွားရို့ စည်စည်ကားကား ဖြစ်လာဖို့ မဟုတ်ပါလား။ အေသာခြင်းကဗျာရေ ယာသူယာသားရို့ကို ယင်းအထိအကျိုးပြုနိုင်ရေလို့ ဆိုကမှားဖို့ မထင်ပါ။ အေကဗျာရာမဟုတ် ပြည်သူ့ဖို့ရည်စူးသော၊ ပြည်သူ့ဘဝကို တင်ပြသော ပြည်သူ့ခံစားမှု တောင့်တမှုကို ထင်ဟပ်ပြသော ကဗျာတိုင်း ပြည်သူ့ကို တစ်နည်းနည်းနန့် အကျိုးပြုနိုင်ပါရေ။

ပြည်သူ့ကဗျာ ဒုတိယအမျိုးအစားမာ ထည့်သင့်သော အောက်ပါကျွဲကျောင်းသား ကဗျာကိုလည်း ကြည့်ပါဦးသီး။

“မက်ကလာယေရိုင်ရိုင်

ကြိမ်သားဒုတ်ကို နနောင်းကိုင် ကယိုင်ကပါ
နှင်းမြိုင်မြိုင်ကေ တောင်ကျိုင်ကြားမှာ
ကျွဲကျောင်းလားရေ။

အစ်ကိုမပါ၊ ညီမပါ

ကြိမ်သား ဒုတ်ကိုနနောင်းကိုင်၊ ကယိုင်ကပါး
နှင်းမြိုင်မြိုင်ကေ၊ တောင်ကျိုင်ကြားမှာ
ကျွဲကျောင်းလားရေ၊ ဟူး ရေ---ရေ---ဟူး။
ထွေတောင်ဒေတောင်၊ ချောင်းမြောင်တလွှား
ပိုးပစိုင်းသံ ညံသောသော
တောသံလီသံ မဆူညံ
နှင်းသံ ဖြောက်ဖြောက်၊ ပပေါက်ဖောက်သို့
ကြားရရေ။
ဂြောင်တောင်ဂြောင် နက်ပြောင် ခလောင်း
တောင်ဘယံမှာ သာငြိမ်ညောင်းဗျာကြားရရေ။
ဟူး --- ရေ---ရေ---ဟူး။

အေကဗျာကိုလည်း အသူဖွဲ့ဆိုမှန်း မသိပါ။ အညကြပြည်သူ့စာဆိုထဲက တစ်ယောက်ယောက်ဖြစ်ရပါဖို့။ ပြည်သူ့ရို့သီဆိုစွာက ကူးယူထားစွာ ဖြစ်ပါရေ။ အေဒီ ၁၇-၁၈ရာစုလို့ ခန့်မှန်းကြတ်ပါရေ။

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ကျွဲကျောင်းသားဘဝရေ လယ်သမားပြည်သူရို့၏ ဘဝ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းပင် ဖြစ်ပါရေ။ အေကဗျာမာစာဆိုရေ တော တောင်ထူထပ်ကြမ်းတမ်းရေ ရခိုင်သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ကို နောက် ခံထားဗျာ ကျွဲကျောင်းပုံကို ဖွဲ့ပါရေ။ အေကြမ်းတမ်းရေ ပတ်ဝန်း ကျင်နောက်ခံကားကြောင့် ကျွဲကျောင်းအလုပ်၏ ခက်ခဲမှုပင်ပန်းမှု ရို့ သွယ်ဝိုက်ပေါ်လှာပါရေ။ ယင်းခက်ခဲပင်ပန်းမှုကို ထင်လင်းလာ အောင် ဆက်ပြီးကေဖွဲ့ပါသီးရေ။ ယင်းပိုင်ဖွဲ့ရာမှာ တိုက်ရိုက်မဆို ကျွဲကျောင်းသား၏ အဖော်မပါ လုံးချင်းတည်း ကျွဲကျောင်းသားပုံကို ပြဗျာ၊ သက်မဲ့ ကြိမ်သားဒုတ်ကို နောင်းနောင်းကိုင်ပြီး အားကိုးဟန် ကိုပြဗျာ။ ကဗျာပရိယာယ်နန့် အောက်ပါအတိုင်း ဖွဲ့ပါရေ---

အစ်ကိုမပါ၊ ညီမပါ

ကြိမ်သားဒုတ်ကို နနောင်းကိုင်၊ ကယိုင်းကပါး

နှစ်မြိုင်မြိုင်ကေ၊ တောင်ကျိုင်ကြားမှာ

ကျွဲကျောင်းလားရေ။

တောထဲတောင်ထဲမှာ ဖြုတ်ကိုက်၊ ခြင်ကိုက်ခံဗျာ ကျွဲကျောင်း ရသောအလုပ်ရေ ညီးဖို့ကောင်းပါရေ အဖော်မပါ လုံးချင်းတည်း လားရရေအတွက် ပျင်းဖို့လည်းကောင်း၊ အားငယ်ဖို့လည်း ကောင်း ပါရေ၊ ယကေလည်း စာဆိုရေလူ့ဘဝကို စိတ်ပျက်အားငယ်ဖွယ် အဖြစ် မြင်ပုံမရပါ။ လူ့ဘဝကို အကောင်းဘက်ကတွက်ပြီးကေ

အခက်အခဲတို့လာရေခါ သတ္တိအပြည့်နန့် ရင်ဆိုင်ဝံ့အောင်ရာ အားပီးချင်ပုံရပါရေ။ ယင်းကြောင့် နှင်းဝီနီသော တောထဲမြောင်ထဲ တောင်ချိုင်ထဲမှာ ပိုးသံပရစ်သံတိနန့် သောသောညှန်ကေလည်း ကျွဲကျောင်းသားစိတ်အားငယ်ရေလို့ အရိပ်အမြွက်တောင် မပြော ပါ။ သူ့စိတ်ဓာတ်တည်ငြိမ်ခိုင်ခံ့စွာကိုရာ နှင်းသံကို ပေါက်ပေါက် ဖောက်သံနန့် ဥပမာနှိုင်းပြီးကေ သွယ်ဝိုက်လို့ ပြောပါရေ။

“ထွေတောင် ဒေတောင်၊ ချောင်မြောင်တလွှား

ပိုးပစိုင်းသံ၊ ညံ့သောသော

တောသံလီသံ မဆူညံ၊ နှင်းသံဖြဖြောက်

ပပေါက်ဖောက်သို့ ကြားရရေ”

နောက်ပြီးကေ---

“ဂြောင်တောင်

နက်ပြောင်ခလောင်း

တောင်ဘယံမှာ၊ သာငြိမ့်ညောင်း ဗျာကြားရရေ”

ဟူ၍ တောင်ဘယံမှာ ပဲ့တင်ထပ်နီရေ ကျွဲခလောက်သံကို ဂီတသံနန့် တင်စားဗျာ ဖွဲ့ပါသီးရေ။ အေပိုင် တင်စားဖွဲ့ဆိုရေ အတွက် ခြောက်သို့သော၊ ပျင်းဖို့ညီးဖို့ကောင်းသော ကျွဲကျောင်း အလုပ် အသက်ဝင်လှပါရေ။ အေတင်စားမှုရေ ခက်ခဲပင်ပန်းမှုကို

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

အပြုံးမပျက်ရင်ဆိုင်ပုံသူ ကျွဲကျောင်းသား၏ ဘဝအားမာန်ကို ဖော် ကျူးစွာလည်း ဖြစ်ပါရေ။

အေတင်စားမှုရေ ပြည်သူ့ရဲ့၏ အနိုင်မခံ အရှုံးမပီးတတ် သော ဘဝအားမာန်ကို ထင်ဟပ်ဖော်ပြထားချက်ဖြစ်တေလို့ ဆိုကေ မှားပါဖို့လား။

ရခိုင်သမိုင်းကို ပြန်ကြည့်ပါ။ ခေတ်အမျိုးမျိုးနန်းအတူ မင်း လုပ်ခရေ လူတန်းစားအမျိုးမျိုးတိလည်း ပျက်သုဉ်းပြောင်းလဲလား ခပါယာ။ အဖိနှိပ်ခံလယ်သမားပြည်သူ့ရဲ့ကား ဘဝရပ်တည်ရီး တိုက်ပွဲမာ အားမာန်အပြည့်နန်း ပါဝင်တုန်းပါသီး။ ကုလားတန်မြစ် နန်း လေးမြို့မြစ်ရို့ တစ်ခါတည်း ရီစီးမတန်ရေပိုင်ယောင် ရခိုင် ပြည်သူ့ရဲ့၏ အားမာန်လည်း အမြဲတက်နိဖို့ အမှန်ဖြစ်ပါရေ။ ရခိုင် မြို့ပြင်တည်ဟိနီသရွှိကာလပတ်လုံး ရခိုင်လယ်သမား ပြည်သူ့ရဲ့ လည်း ရပ်တည်နိုင်ပါလိမ့်မည်။ သူ့ရဲ့၏ လယ်ယာစပါးခြင်းတိ လည်း စည်ကားပါလိမ့်မည်။

ဥက္ကာပုံ၏ ကဗျာတေးသံရို့ကား ခေတ်နန်းအတူ တိတ်လား ခပါယာ။ ပြည်သူ့စာဆိုရို့၏ ကဗျာတေးသံကိုကား လယ်ခြင်း၊ ယာ ခြင်းရို့မာ နာထောင့်နာသာ ကြားနီရပါသီးရေ။

မောင်ဗသိန်း

(၂၅-၁၂-၆၇)

(ရခိုင်ညွန့်ဖူး၊ ၁၉၆၈၊ ဇူလိုင်) **ရခိုင်သားကြီးစာပေ**

စာဆိုတော် ဥက္ကာပုံ

အဘိုးအဘွားတို့ထံမှ ငယ်စဉ်က ကြားဖူးသော ဥက္ကာပုံဝတ္ထု ဌ ဥက္ကာပုံသည် ရုက္ခစိုးသားဖြစ်သည်ဟု ဆိုပါသည်။ ဘုန်းတော်ကြီး ကျောင်းရို့ သစ်ပင်ကြီးတစ်ပင်အောက်မှ ဆရာဘုန်းတော်ကြီးက ရရှိသဖြင့် မွေးစား၍ လူလားမြောက်ခဲ့သူဖြစ်သည်။

ဥက္ကာပုံသည် ငယ်စဉ်ကပင် ပညာသင်ရာ၌ ဉာဏ်ထက် မြက်သည်ဟု ဆိုသည်။ အဖော်များနှင့် ကစားရာ၌လည်း ဖျတ်လတ် လျင်မြန်သည်။ ဘုန်းကြီးကျောင်းရို့ စံကားပင်မှ စကားပွင့်များ လေတိုက်၍ တဖြုတ်ဖြုတ်ကြွေကျတိုင်း ကျောင်းသားများ အလှ အယက်ကောက်ကြစဉ် ဥက္ကာပုံသည် ဖုတ်လူးသွားသော ပန်းများ ကို မလိုချင်သောကြောင့် စံကားပွင့်များ မြေသို့မသက်မီ လေကဲ့သို့ လျင်မြန်သော အဟုန်ဖြင့် ဝိုးခနဲပြေးပြီး လေထဲ၌ပင် စံကားပွင့် များကို လိုက်ဖမ်းယူနိုင်သည်ဟု ဆိုပါသည်။ ယင်းကြောင့် ငယ်စဉ် ကပင် “ဝဂါပုံ”*ဟု ခေါ်ကြကြောင်း အဘိုးအဘွားတို့ ပြောပြကြ ပါသည်။ ကြယ်ဥက္ကာများ ကောင်းကင်၌ လျင်မြန်စွာပျံသကဲ့သို့

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

လျင်မြန်ထက်မြက်သည်ဟု တင်စားခေါ်ဝေါ်ကြခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ဥက္ကာပုံသည် အရွယ်ရောက်လာသောအခါ၌ ဆင်ပြောင်ကြီး ငါးစီးမျှခွန်အားရှိသည်။ အိမ်ရှေ့စံမင်းခမောင်းနှင့် ဥက္ကာပုံတို့ ဟံသာဝတီပဲခူး၌ရှိကြစဉ် မင်းခမောင်း၏ စီးတော်ဆင်မှာ ကြခင်း တစ်ခုအနီး၌ နွံနစ်လေရာဥက္ကာပုံက နှာမောင်းကို လက်ဖြင့် ဆွဲငင် ၍ ကုန်းပေါ်အရောက် တင်ပေးခဲ့ရသည်ဟု ဆိုပါသည်။ ဤအချက် များမှာ ကလေးဘဝက ကျွန်တော်ကြားဖူးခဲ့သော ဥက္ကာပုံ အကြောင်း အပိုင်းအစများ ဖြစ်ပါသည်။

ကလေးပီပီ သူရဲကောင်းပုံပြင်များကို နှစ်သက်သည့် အလျောက် ဒဏ္ဍာရီဆန်သော ဥက္ကာပုံဝတ္ထုဇာတ်လမ်းကို ကျွန်တော်တို့ နှစ်သက်စွဲလမ်းခဲ့ကြသည်။ ကျောင်းသားကလေး ဥက္ကာပုံစံကားပွင့်များကို လေကဲ့သို့ လျင်မြန်သောအဟုန်ဖြင့် ပြေးလွှားလိုက်ဖမ်းပုံမှာ ကျွန်တော်တို့ကလေးများအဖို့ အသည်းစွဲ ဇာတ်လမ်းဖြစ်သည်။ ဆင်ပြောင်ကြီးကိုပင် နွံထဲမှ ဆွဲတင်နိုင်ပုံမှာ လည်း ကျွန်တော်တို့အဖို့ အံ့ဩအထင်ကြီးဖွယ် ဇာတ်လမ်းဖြစ်ခဲ့ သည်။

ငယ်စဉ်ကစွဲလမ်းခဲ့သော ဥက္ကာပုံအကြောင်းကို ကြီးပြင်းလာ သောအခါ လက်လှမ်းမီသမျှ လေ့လာရှာဖွေကြည့်မိပါသည်။ လေ့လာမိသမျှ လက်ရာများအနက် သုတေသီမောရစ်ကောလစ် ၏ ဥက္ကာပုံအကြောင်း ဆောင်းပါးမှာ အတော်ပင်ပြည့်စုံသော ဆောင်းပါးတစ်စောင်ဖြစ်ပါသည်။

ကောလစ်သည် ဥက္ကာပုံ၏တစ်ဆယ့်နှစ်ရာသီရတုကို မူရင်း ရခိုင်စာမှ အင်္ဂလိပ်ဘာသာသို့ ပြန်ဆိုခဲ့သူ ဖြစ်ပါသည်။ စာဆို၏ လက်ရာကို ထိုစာဆို၏ အတ္ထုပ္ပတ္တိနှင့် တွဲ၍ စာရှုသူတို့အား ကော လစ်က သိစေလိုသည်။ ထိုစေတနာကြောင့် ဥက္ကာပုံ၏အတ္ထုပ္ပတ္တိ ၌ အရေးကြီးသော အကြောင်းအရာများကို ဦးစံရွှေပု၏ အကူအညီ ဖြင့် ဖော်ထုတ်တင်ပြခဲ့ပါသည်။

ဂုဏ်ထူးဆောင်ကျောက်စာ အရာရှိဟောင်း ရခိုင်သမိုင်း သုတေသီဦးစံရွှေပု (၁၈၈၂-၁၉၄၅)သည် ရခိုင်မဟာရာဇဝင်ပေမူ ငလက်ရုံးရာဇဝင်ပေမူ၊ ဓညဝတီ အရေးတော်ပုံပေမူတို့ကို ကောလစ်အား ရှာဖွေပေးခဲ့ပါသည်။ အစဉ်အလာပြောကြသော ဥက္ကာပုံဝတ္ထုဇာတ်လမ်းကိုလည်း ပြောကြားခဲ့သည်။ ကောလစ်သည် ဦးစံရွှေပု ရှာဖွေပေးခဲ့သော ဆေးရောင်စုံ ကုန်ကြမ်းများကို သုံး၍ စာဆိုတော်ဥက္ကာပုံ၏ ရုပ်ပုံလွှာကို ကြိုးစားရေးခြယ်ခဲ့ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသုတေသနအသင်း ဂျာနယ်အတွဲ ၁၃၊ ၁၉၂၃-ခုနှစ် ပါရှိသော ကောလစ်၏လက်ရာ ဥက္ကာပုံအကြောင်း တင်ပြချက်ကို လိုရင်းကောက်နုတ်ဘာသာပြန်၍ အေမက်တွင် ဖော်ပြအပ်ပါ သည်။

“ကျွန်ုပ်တို့သည် ဥက္ကာပုံ၏အမည် ခရစ်နှစ် ၁၅၉၃-ခုခန့်မှ စ၍ မင်းသားမင်းခမောင်း၏အကြီးတော်အဖြစ် တွေ့ရသည်။ မင်း ခမောင်းကား မြောက်ဦးခေတ်၌ ဘုန်းတန်ခိုးအထက်ဆုံးသော ဘုရင်မင်းရာဇာကြီး၏ သားကြီးလည်းဖြစ်၍ အိမ်ရှေ့ဥပရာဇာ

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

လည်း ဖြစ်ပေသည်။ မင်းသားကို အုပ်ထိန်းသူဥက္ကဏ္ဍာယုံသည် စိတ်ပေါက်ရာ ပျော်ရွှင်ပြုမူတတ်သူ မင်းခမောင်း၏ ပျော်ဖက်ရွှင်ဖက်ဖြစ်၏။ သူတို့တွင် ပျိုရွယ်သော အပေါင်းအသင်းလူသန်တစ်စုလည်း ရှိ၏။ ငရူး၊ ငဖြူ၊ ငကြူးစသည်ဖြင့်* ဆယ်ဦးဖြစ်သည်။ ထိုလူသန်တစ်ကျိပ်တို့သည် ပညာဗဟုသုတရှာမှု၊ လက်ပမ်းလက်ဝှေ့တို့ဖြင့် လုံးထွေးမှုအထူးတလည် စွမ်းဆောင်နိုင်မှု၊ ခံနိုင်ရည်ရှိမှုတို့၌ လေ့လာခဲ့မင်ကြသည်။

မင်းခမောင်း၏ အကြီးတော်အဖြစ် အမှုထမ်းခဲ့သော ဥက္ကဏ္ဍာယုံ၏ ဘဝဇာတိလမ်းသည် မင်းခမောင်း ခမည်းတော်မင်းရာဇာကြီးအား စာဆိုက သုံးကြိမ်တိုင်တိုင် လုပ်ကြံရန် အားထုတ်မှုနှင့် လုံးလုံးပတ်သက်နေလေသည်။ ထိုလုပ်ကြံမှု နောက်ဆုံး၌ကား ဥက္ကဏ္ဍာယုံအပေါ်၌ ပြင်းထန်သောအပြစ်ဒဏ် ကျရောက်ခဲ့၏။

ကြံစည်မှု ပထမအကြိမ်တွင် မင်းခမောင်းနှင့် ဥက္ကဏ္ဍာယုံတို့သည် ဖော်ပြပါလူသန်တစ်ကျိပ်တို့ကို မင်းရာဇာကြီးအား လုပ်ကြံရန် အမိန့်ပေးခဲ့၏။ အစီအစဉ်ပေါက်ကြားသွားသောကြောင့် မင်းခမောင်းနှင့် ဥက္ကဏ္ဍာယုံတို့မှာ ဟံသာဝတီပဲခူးသို့ တိမ်းရှောင်ခဲ့ရ၏။ ပဲခူးကား ထိုစဉ်က မြန်မာတို့၏ မင်းနေပြည်တော်ဖြစ်သည်။ သူတို့သည် ပဲခူး၌ ထင်ပေါ်ကျော်ကြားခဲ့ကြ၏။ ဥက္ကဏ္ဍာယုံ၏ ရတုများမှာ များစွာ ချီးကျူးခံခဲ့ရလေသည်။ ခမည်းတော်မင်းရာဇာကြီးက သားတော်၏ ပြစ်မှုကို ခွင့်လွှတ်ခဲ့သောကြောင့် သူတို့သည် ပဲခူးမှတစ်ဆင့် မြောက်ဦးသို့ ပြန်ခွင့်ရခဲ့ကြလေသည်။

နှစ်နှစ်ခန့်အကြာ၌ မင်းရာဇာကြီးသည် ဟံသာဝတီသို့ ချီတက်၏။ ပဲခူးမြို့တော်ကို ဝန်းရံ၏။ မင်းကြီးနှင့်အတူ သားတော်မင်းခမောင်းနှင့်ဥက္ကဏ္ဍာယုံတို့လည်း လိုက်ပါရလေသည်။ မင်းခမောင်းနှင့်ဥက္ကဏ္ဍာယုံတို့သည် ယခင်က မအောင်မြင်ခဲ့သော လုပ်ကြံမှုကို စွဲကို ဤအရေးအခင်း၌ အကောင်အထည်ဖော်ရန် အခွင့်အလမ်းသာသည်ဟု ယူဆကြသဖြင့် ကြံစည်ကြပြန်သည်။ သို့သော် အကြံမအောင်မြင်သောကြောင့် ရန်သူဘက်သို့ ကူးပြောင်းသွားကြရ၏။ မင်းရာဇာကြီးသည် ပဲခူးမြို့ကို သိမ်းပိုက်နိုင်မည့် အခြေအနေရှိသောအခါ မင်းခမောင်းနှင့် အပေါင်းပါတို့သည် သူတို့၏လမ်းကို ဖောက်ထွက်နိုင်ခဲ့ကြလေသည်။ ဤကြံရည်ဖန်ရည် ရှိမှုကို ခမည်းတော်က အလွန်သဘောကျသောကြောင့် သားတော်၏ပြစ်မှုတို့ကို တစ်ကြိမ်ခွင့်လွှတ်ခဲ့ပြန်လေသည်။

မင်းရာဇာကြီးနှင့် တပ်တော်သည် ပဲခူးမှ မြောက်ဦးသို့ အနိုင်နိုင် ပြန်ရောက်ရုံသာ ရှိသေးသည့်ကာလ၌ မင်းခမောင်းနှင့် ဥက္ကဏ္ဍာယုံတို့သည် တတိယအကြိမ်ကြံစည်ပြန်၏။ ဤအကြိမ်တွင်ကား သံတွဲရှိ အံတော်၊ နံတော်၊ ဆံတော် ဘုရားတို့မှ စစ်သုံ့ပန်း၊ မဟာမေဒင် ဘုရားကျွန်များကို ဦးဆောင်၍ မြောက်ဦးမြို့သို့ ချီတက်လာကြခြင်း ဖြစ်၏။ ဘခမည်းတော်က ဆီးကြိုတိုက်ခိုက်နှိမ်နင်းခဲ့သောကြောင့် မင်းခမောင်းနှင့် ဥက္ကဏ္ဍာယုံတို့ အဖမ်းကြရလေသည်။

ဤအကြိမ်၌ မင်းရာဇာကြီးသည် ဥက္ကဏ္ဍာယုံနှင့်ပတ်သက်၍ ဆုံးဖြတ်ချက်တစ်ခု ချမှတ်ခဲ့၏။ ဥက္ကဏ္ဍာယုံသည် မင်းခမောင်းအတွက်

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

စိတ်ချရသော အကြီးတော်တစ်ဦးမဟုတ်၊ ထို့ကြောင့် ယင်းတာဝန် မှ ရပ်စဲရန် ဆုံးဖြတ်ခဲ့လေသည်။ ထိုမျှမကသေး မဟာမုနိဘုရား၌ ဘုရားကျွန်အဖြစ်* လှူဒါန်းဒဏ်ခတ်ခဲ့လေသည်။

ဤပြစ်ဒဏ်သည် ဥက္ကာပုံအဖို့ အပြင်းထန်ဆုံးသော လူမှု ရေးကျဆုံးမှု ဖြစ်၏။ နန်းတော်၌ အဆောင်အယောင်နှင့် မှုတော် ထမ်းခဲ့ပြီး မင်းသားတစ်ပါးနှင့် အဆင့်ညီသော စာဆိုတော် သူရဲ ကောင်းတစ်ဦးအဖို့ ဘုရားကျွန်အဖြစ် အပြစ်ဒဏ်ပေးခံခဲ့ရခြင်း သည် သေဆုံးခြင်းပင် ဖြစ်ပေသည်။

နှစ်ပေါင်းများစွာ ကြာပြီးနောက် မင်းရာဇာကြီး၏ အရိုက် အရာကို သားတော်မင်းခမောင်းဆက်ခံသောအခါ မိမိ၏အကြီး တော်ဟောင်း ဥက္ကာပုံကို မင်းခမောင်း သတိရလေသည်။ ထို့ ကြောင့် မူလအဆောင်အယောင်အတိုင်း ခွင့်ပြုချီးမြှောက်ခဲ့၏။ သို့သော် ဥက္ကာပုံက ငြင်းပယ်၏။ “ဘုရင်တစ်ဆူ လှူခဲ့သော ဘုရား ကျွန်တစ်ဦးသည် ထိုဘုရင်ထက် တန်ခိုးကြီးသောဘုရင်မှ တစ်ပါး လွတ်နိုင်ခွင့်မရှိ” ဟူ၍ ဥက္ကာပုံက အကြောင်းပြခဲ့လေသည်။ ဥက္ကာ ပုံ၏ အကြောင်းပြချက်သည် တုံးတံတို့နှင့်လွန်းသောကြောင့် ဘုရင် မင်းခမောင်းအနေဖြင့် ဥက္ကာပုံထံသို့ နောက်ထပ်တစ်ကြိမ် ချဉ်း ကပ်ဆက်သွယ်ခြင်းရှိခဲ့သည်ဟူသော မှတ်တမ်းမျိုးမတွေ့ရပေ။

စိတ်နာကြည်းသူ စာဆိုတော်၏ အကြောင်းပြ လျှောက်တင် ချက်သည် ဘုရင်မင်းခမောင်းအား နှုတ်လှန်ထိုးသည့် သဘောမျိုး သက်ရောက်ကောင်း သက်ရောက်နေပေမည်။ အမှန်ကား ဤ

လျှောက်တင်မှုသည် ဆင်ခြင်တုံတရားနှင့် ညီညွတ်သော သစ္စာ စကားသာ ဖြစ်ပေသည်။ ပြည်သူတို့၏ ထင်မြင်ချက်နှင့် ရှေး ဟောင်းမလေ့ ထုံးစံတို့ကလည်း စာဆိုတော်ဥက္ကာပုံအပေါ်၌ ဖိစီး နေလေသည်။ တစ်ကြိမ်တစ်ခါ ဘုရားကျွန်ဖြစ်ဖူးသူသည် အစဉ် သဖြင့် ဘုရားကျွန်ပင်ဖြစ်၏။

ပြစ်မှုခံရခြင်းမှ ဥက္ကာပုံ လွတ်မြောက်စေရန် မင်းခမောင်း ထက် ဘုန်းတန်ခိုးကြီးသော ဘုရင်တစ်ပါး လိုပေလိမ့်မည်။ ထို့ နောက် စာဆိုတော်အား နန်းတော်အသိုင်းအဝိုင်းသို့ ပြန်လည်မိတ် ဆက် ကျွမ်းဝင်စေရမည် ဖြစ်သည်။ စာဆိုတော်မှာ နာမည်ပျက် အရှက်ရနေသူ ဖြစ်၏။ ရာထူးလုံးလုံးကျနေသော အခြားအနေနှင့် ပင် ဥက္ကာပုံမှာ အသက်ထက်ဆုံး နေသွားရရှာသတည်း”

ကောလစ်သည် အထက်ပါအတိုင်း စာဆိုတော် ဥက္ကာပုံ၏ အတ္ထုပ္ပတ္တိကို မိတ်ဆက်သဘောဦးစွာတင်ပြပြီးနောက် တစ်ဆယ့် နှစ်ရာသီရာတုကို ဦးစံရွှေပု၏ အကူအညီဖြင့် အင်္ဂလိပ်ဘာသာသို့ ပြန်ခဲ့ပါသည်။ ထိုဘာသာပြန် လက်ရာနှင့်မူရင်းရတုတစ်ဆယ့်နှစ် ပိုဒ်တို့ကို သုတေသနဂျာနယ်အတွဲ(၁၃) အပိုင်း (၃)၌ ဆက်လက် လေ့လာကြရန် ဖြစ်ပါသည်။

ဥက္ကာပုံ၏ လက်ရာများ

ဥက္ကာပုံသည် အထက်ဖော်ပြပါ ဆယ့်နှစ်ရာသီရတုများ

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

အပြင် ရတုအမျိုးမျိုးကိုလည်း ဖွဲ့ဆိုခဲ့သေးသည်။ ယင်းတို့မှာ ပိုဒ်စုံရတု (၉)ပိုဒ်၊ ဧကပိုဒ်ရတု (၁)ပိုဒ်၊ ပြည်နဝဒေးကြီး၏ အဖြည့်ခံရတုကိုဖြည့်သော “မရကြောင်းဆောင်” ချီရတုတစ်ပိုဒ်၊ “အောက်အာကာဗွီ”၊ “ထက်အာကာသီ” ချီ အဖြည့်ရတုတို့ ဖြစ်သည်။

ဤရတုစာရင်းသည် မန္တလေးမြို့ အနောက်ခင်မကန် ပါဠိတက္ကသိုလ်မှ အသျှင်ဝါသဝ (ဓမ္မာစရိယ)က ရှာဖွေစုဆောင်းပေးပြီး ဟံသာဝတီပုံနှိပ်တိုက်မှ ထုတ်ဝေသော “လက်ဝဲနော်ရထာစုသည် စာဆိုတော်များ၊ ရတုပေါင်းချုပ်” စာအုပ်တွင် ဖော်ပြသည့် စာရင်းဖြစ်ပါသည်။ ဤစာရင်း၌ဖော်ပြသော “အောက်အာကာဗွီ” ချီ ရတုကို တချို့ကျမ်းများ၌ ဧကပိုဒ်ရတုအဖြစ် ဖော်ပြကြသည်။ အထက်ပါစာအုပ်တွင်ကား “အောက်အာကာဗွီ” ဟုချီ၍ “ခါနွီကုန်၍ ပဇ္ဇဝဿကာလင်္ဂရဦးမည်လော” ဟု ချသောပထမပိုဒ်နှင့် “ထက်အာကာသီ” ဟုချီပြီး “ရာသီမုန်၍ ကဆုန်အစ မာသင်္ဂရဦးမည်လော” ဟုချသော ဒုတိယအပိုဒ်တို့ကိုလည်း ဖော်ပြထားပါသည်။ ထိုရတုကို ရှင်မာလဲက အလိုက်ရတုဖြင့် ဖြည့်ကြောင်းကိုလည်း ဆက်လက်ဖော်ပြထားပါသည်။ အဖြည့်ရတု၌ “လောကဌာနေ” ဟုချီ၍ “ခါတွင်းဝဿ ဟေမတိုင်ရောင် လမည်သော” ဟု ချထားပါသည်။

စာဆိုတော် ဥက္ကာပုံ၏ လက်ရာများကို လေ့လာမှတ်သားလိုသူများသည် အထက်ဖော်ပြပါ ရတုစာကိုယ်များအပြင် စာပေပညာရှင်တို့ လေ့လာသုံးသပ်တင်ပြထားသော စာများကိုလည်း လေ့လာဖို့ လိုပါသည်။ လေ့လာခဲ့သမျှ ဥက္ကာပုံနှင့်ဆိုင်သော စာများအနက်

ဆရာဇော်ဂျီ၏ “ရခိုင်စာဆိုတော် ဦကာဗျန်” ဆောင်းပါးနှင့် မြန်မာစာကထိက ဦးတင်မောင်ဌေး၏ “ရခိုင်မင်းသား ရွှေနားတော်သွင်း” ဆောင်းပါးတို့မှာ လေးစားအားကိုးလောက်သော စာများ ဖြစ်ပါသည်။ ဆရာဇော်ဂျီ၏ ဆောင်းပါးကို “ဇော်ဂျီ၊ မင်းသုဝဏ် စာပေလောက” စာအုပ်၌ တွေ့နိုင်ပါသည်။ ဆရာဦးတင်မောင်ဌေး၏စာကိုကား ၁၉၆၀-ခုလိုင်လထုတ် မြဝတီမဂ္ဂဇင်း၌ ရှာဖွေဖတ်ရှုရမည်ဖြစ်ကြောင်း သတင်းကောင်းပါးလိုက်ပါသတည်း။

* စာလုံးပေါင်းရာ၌ ‘ဥက္ကာပုံ’ သည် စာပေအရေးဖြစ်၍ “ဘဂါပျ” မှာ အရပ်အခေါ်ဖြစ်သည်။ ရခိုင်စကား၌ ဥ၊ ဦသရကို ဝ-သံဖြင့် ပြောတတ်ကြသည်။ ဦးရီးကို ဝရီး၊ ဦးထုပ်ကို ဝထုပ်၊ ဥပုသ်ကို ဝပုတ်စောင့်၊ ဥက္ကာပုံကို ဝဂါပုံဟု အသံထွက်ပြောဆိုကြပေသည်။

* ဆရာဦးစံသာအောင်၏ “ရခိုင်ဒဂါး” (၁၉၇၉)စာအုပ် စာ-၄၇၅ (မင်းခမောင်း၏ လူသန်တစ်ကျိပ်တို့မှာ ရာဇသင်္ကြန်၊ ဥက္ကာပုံ၊ မင်းနောင်ကြီးငဖြူ၊ နရပတိ၊ ငပေလက်၊ ကြိုင်နေငစားကြူး၊ ဓားစွဲငရူး၊ ငတန်သူရဲ၊ သျှင်သံကြီးနှင့်ကြီးယင်တိုင်တို့ ဖြစ်သည်” ဟု ဖော်ပြထားပါသည်။

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

+ ဥက္ကာယုံကို ဘုရားကျွန်အဖြစ် လှူဒါန်းခဲ့သည်ဆိုသော စကားနှင့်ပတ်သက်၍ အယူအဆများ ကွဲပြားကြသည်။ ထိုကွဲပြားချက်ကို ဆက်လက်လေ့လာစိစစ်လိုသူများအနေဖြင့် (၁)ညေဝတီ အရေးတော်ပုံကျမ်း။ (၂) တောင်ကျောင်းဆရာတော်ဘုရား၏ ရခိုင်ရာဇဝင်သစ်ကျမ်း ဒုတိယအုပ်။ (၃) မြန်မာစာညွန့်ပေါင်းကျမ်း ပထမတွဲ။ (၄) မောင်သုတအမည်ခံ ဗိုလ်ကြီးဘသောင်း၏ စာဆိုတော်များ အတ္ထုပ္ပတ္တိကျမ်းတို့၌ ဆက်လက်လေ့လာကြရန် ဖြစ်ပါသည်။ ဤဆောင်းပါးတွင်ကား သုတေသီမောရစ်ကောလစ်နှင့် ဦးစံရွှေပုတို့၏ စုပေါင်းအားထုတ်ချက်ကို ဘာသာပြန်တင်ပြလိုရင်း ဖြစ်ပါသည်။

မှတ်ချက်

ဤဆောင်းပါးကို “စာတည်းအဖွဲ့ဝင်တစ်ဦး” ကလောင်အမည်ဖြင့် ၁၉၈၇-ခုထုတ် ရခိုင်ယဉ်ကျေးမှုမဂ္ဂဇင်း၌ ဖော်ပြဖူးပါသည်။

မောင်ဗသိန်း

ပေါက်တောမြို့နယ် တောင်ရင်းကျွန်းသား
ရခိုင်စာဆို သုံးဦး

နယ်ချဲ့ဗြိတိသျှရိုက်က ပေါက်တောမြို့ကိုမြို့နယ်ခွဲတစ်ခုအဖြစ် ၁၈၉၀ပြည့်မှာ သတ်မှတ်ပီးခပါရေ။ ယေဇူးနန်းပေါက်တောမြို့ ၁၉၉၀-ပြည့်မှာ နှစ်တစ်ရာပြည့်ပါဖို့။ ပေါက်တောမြို့၏ နှစ်ရာပြည့် အကြိုဆောင်းပါးအဖြစ် ရခိုင်မဂ္ဂဇင်းအမှတ် ၉၉ မာပြားကျွန်းသား ရွက်ပုန်းသီး ရခိုင်စာဆိုတော် ၂ဦးအကြောင်းကို ကျွန်တော်တင်ပြခ ပါရေ။ အေစာစောင်မှာ တောင်ရင်းကျွန်းသား စာဆိုတော် ၃ဦး အကြောင်းကို တင်ပြလိုပါရေ။

တောင်ရင်းကျွန်းသား အမည်မသိစာဆို

ခေတ်ဟောင်းရခိုင်ကဗျာတိထဲမှာ စာဆိုနာမည်မထင်ရှား
ရေ ကဗျာတို၊ ကဗျာရှည်တို အများကြီးဟိပါရေ။ ဥက္ကာဧ၊ ပန်းတန်
သူနန်းသံတွဲမောင်ဘွဲ့၊ ပိုးဝါဘွဲ့၊ သာစွလေလင်္ကာ တီရေ စာဆိုသူ
မထင်ရှားရေ ကဗျာရှည်ကြီးတိ ဖြစ်ပါရေ။ ယင်းနည်းတူ စာဆိုသူ
ကို မသိရေ ကျွန်းရွာအရွေ့ကဗျာတိုတိ၊ ယိုင်းသာခြင်းဆိုကေလေး
သော့ ရွှံ့တွက်မရအောင် ဟိပါရေ။ ယင်းအရွေ့တိုတိထဲမှာ အခုဖော်
ပြဖို့ ကဗျာလေးတစ်ပုဒ် ပါပါရေ။ အေကဗျာကို ဆရာမင်းသုဝဏ်
က “ရခိုင်ပြည်မှ အမြဲတေများ” ခေါင်းစဉ်နန့် ၁၉၅၀-ခုကပင်
တာရာမဂ္ဂဇင်း အမှတ် ၂၄မှာ ဖော်ထုတ်တင်ပြပြီးကေ မြန်မာစာ
မြန်မာမူ စာအုပ် (၁၉၆၅)မှာလေးတစ်ခါ ထပ်ပျာတင်ပြဖူးပါရေ။
အေကဗျာကိုပင် သုတေသီအသျှင်စက္ကိန္ဒက “ရခိုင်သဘာဝတေး
ကဗျာများ” (၁၉၆၁)စာအုပ်မှာ ထည့်သွင်းဖော်ပြဖူးပါရေ။ အောက်
မှာ ဖတ်ကြည့်ကတ်ပါ။

အဘားကြီးဝါ၊ ဝါ ----

အဘားကြီးဝါ၊ ဝါ ----

တောင်ရင်းကျွန်းက၊ မြင်းစီးလို့ယာ။

နှမသန္တာ၊ ငွီဖလားနန့်ကွမ်းယာလို့ပါ။

ငါ့ကိုတယာ မပီးလား။

ကွန်းဆိုးမသမိန်း၊ ဂျိန်း၊ ဂျိန်း။

အေကဗျာကို ကိုယ်နားလည်ခံစားမိရေပိုင် အဓိပ္ပာယ် ပြန်
ကြည့်ကေ အေပိုင်ဖြစ်လာပါရေ။

အဓိပ္ပာယ်

အဘားကြီးဝါ။ အဘားကြီးဇာမာလေ၊ တောင်ရင်းကျွန်းက
မြင်းစီးလို့လာနီပါရေ။ နှမသန္တာမသန္တာက ထွက်ပျာကြိုဆိုရေ။
အဘားကြီးစားဖို့ ကွမ်းယာကို သန္တာက ငွီဖလားမှာ ထည့်ယူလာရေ။
ငါ့ကိုတစ်ယာလောက်မပီးလားသန္တာ။ မပီးကေတော့ခါ နင့်နောက်
ကုန်းကို ဂျိန်းဂျိန်းနန့်ပင် ပြောင်းချိန်းရေပိုင် ထောင်းပစ်လိုက်ဖို့
ဒေကား။

ကဗျာအဓိပ္ပာယ်ကို ကိုယ်နားလည်ခံစားမိရေပိုင် တင်ပြပြီး
ကေ နောက်တစ်ဆင့်မှာ အေကဗျာ၏ စီကုံးခရေခေတ်ကို ခန့်မှန်း
ဖော်ကြည့်ပါမေ။

သုတေသီရို့က အေကဗျာကို ခေတ်ဟောင်းကဗျာဖြစ်တေလို့

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

သက်သိခံဖို့ စကားနှစ်လုံးကို တွဲနိုင်ပါရေ။ ယင်းစကားလုံးတိက “အဘကြီး” နှင့် “ငွေ” ဆိုရေ စကားနှစ်လုံး ဖြစ်ပါရေ။ အဘကြီး ဆိုစွာ အဘ၏အစ်ကိုဖြစ်တေ။ ဒေခေတ်မာ အဘကြီးတက်စား “ဘကြီး” လို့ သုံးနှိုက်တေ။ “ငွေ” ဆိုစွာ ခေတ်သစ်စကား “ငွေ” ဖြစ်ပါရေ။

ခေတ်ဟောင်းဆိုစွာ ဇာခေတ်လေး။ မှန်းဆပြောရကေ နှောင်းမြောက်ဦးခေတ် (အေဒီ ၁၈-ရာစု)ဖြစ်ဖို့များပါရေ။ ဇာ အတွက်လေးဆိုပါကေ မြောက်ဦးခေတ်အပျက်မာ အနောက်ပြည် (အခုဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်)သို့ ထွက်ပြေးလားကတ်တေရခိုင်သားတိ အေ ခေတ် စစ်တွေသို့ပြောင်းလာကတ်တေခါ မူလရခိုင် အသုံးအနှုန်း အတိုင်း အဘ၊ အမင်၊ အမိ၊ အဘကြီး၊ အမင်ကြီး လို့သုံးကတ် စွာကို တွဲရလို့ ဖြစ်ပါရေ။ ယေဒေါင် မကသီး၊ မြို့နန်အဆက်အဆံ နည်းရေ ပေါက်တောမြို့နယ်က ကျွန်းရွာရို့ (တောင်ရင်းကျွန်း၊ ပြားကျွန်း၊ ဝင်းကျွန်း၊ ပြည်စိုးကြီးကျွန်းက ရွာရို့) မာလေးသော့ ယင်းပိုင် ခေါ်ပေါ်ပြောဆိုနှိုက်စွာကို တွဲရလို့ဖြစ်ပါရေ။

နောက်အထောက်အထားတစ်ခုက “မြင်းစီးလို့လာ” ဆိုရေ ကဗျာအကြောင်းအရာ ဖြစ်ပါရေ။ အေခေတ်မာ တောင်ရင်းကျွန်း သားတိ မြင်းကိုမသုံးပါ။ မြင်းကို ရုပ်ပုံမာရာ မြင်းဖူးကတ်တေသူ များပါရေ။ မြင်းရေ မြောက်ဦးခေတ်က လူ့အသုံးအဆောင်တစ်ခု ဖြစ်တေအတွက် အေကဗျာကို နှောင်းမြောက်ဦးခေတ်က တောင်ရင်းကျွန်းသား ကဗျာစာဆိုတစ်ယောက်က စီကုံးခစွာဖြစ်ဖို့

လို့ ခန့်မှန်းပြောရစွာ ဖြစ်ပါရေ။

ကဗျာစီကုံးရေခေတ်ကို ခန့်မှန်းကြည့်ပြီးကေ ကဗျာစီကုံးသူ ၏ ဇာတိကို မှန်းဆဖော်ထုတ်ကြည့်ကတ်ပါမေ။ အေကဗျာမာ “တောင်ရင်းကျွန်း” ဆိုရေ ဒေသနာမည်တစ်ခုပါရှိပါရေ။ အေနာ မည်က တစ်ဆင့် စာဆိုသူ၏ ဇာတိဒေသကို ခန့်မှန်းဖော်ထုတ်နိုင် ဖို့ ထင်ပါရေ။

စာဆိုက အဘကြီးရေ တောင်ရင်းကျွန်းက မြင်းစီးလို့လာ ရေလို့ ဖော်ပြထားပါရေ။ စာဆိုရို့ရွာသို့ လာစွာဖြစ်ပါဖို့၊ စာဆိုရို့ ရွာကား ဇာရွာလေး။ တောင်ရင်းကျွန်းက ရွာတစ်ရွာလား။ တခြား ကျွန်းက ရွာတစ်ရွာလား။ ယင်းအမီးတိကို ဖြေဖို့အတွက် တောင် ရင်းကျွန်းအကြောင်းကို သိဖို့လိုလာပါရေ။

တောင်ရင်းကျွန်းဆိုစွာ ပေါက်တောမြို့နယ်က ကျွန်းတစ် ကျွန်း ဖြစ်ပါရေ။ ယင်းမာ သျှစ်မိုင်လောက်ရှည်ရေ တန်းတင်တောင် တန်းဟိရေ။ ယင်းတောင်တန်းကို အစွဲပြုဗျာ တောင်ရင်းကျွန်းလို့ ခေါ်စွာဖြစ်တေ။ တစ်ကျွန်းလုံးမာ ရွာပေါင်း ၁၇ရွာနန့် ပေါက် တောမြို့ရို့ ဟိပါရေ။ အေရွာတိကြားမာ အတားအဆီး ဆိုလို့ မြောင်သျှေ၊ ချောင်းသျှေတိရာ ဟိပါရေ။ တစ်ရွာနန့်တစ်ရွာ အကူး အသန်းလွယ်ရေ။ အေကျွန်းနန့် နယ်ချင်းစပ်လို့ ဟိရေ တခြားကျွန်း တို့ကိုတော့ခါ အကူးအသန်း မလွယ်ပါ။

တောင်ရင်းကျွန်းရေ မြစ်ကြီးချောင်းကြီး ဝိုင်းရံရေ ကျွန်း

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

တစ်ကျွန်းဖြစ်ပါရေ။ ကျွန်းအရှိုဘက်မှာ ရွာချောင်းကြီးချောင်း၊ တောင်ဘက်မှာ ကျွဲကူးမြစ်၊ အနောက်ဘက်မှာ ကတ္တပဒီနန်း ငပြီ ကျွန်း၊ မြောက်ဘက်မှာ မဟိန်မြစ်နန်းဘောတာချောင်းရှိ ဟိပါရေ။ အပထဝီအနီအထားကြောင့် တောင်ရင်းကျွန်းက အခြားတစ် ကျွန်းသို့ ခြံကျင်းဖြစ်ဖြစ်၊ မြင်းနန်းဖြစ်ဖြစ် မလားနိုင်ပါ။ ကူးတို့ မတိုက်ဘဲနန်း မကူးနိုင်ပါ။ ကဗျာမာပါရေ အဘကြီးက မြင်းစီလို့ ကူးနိုင်ပါဖို့လား၊ မကူးနိုင်ပါ။ အဘကြီးရေ တောင်ရင်းကျွန်းရွာ တစ်ရွာက တောင်ရင်းကျွန်းမှာ တည်ဟိရေ တခြားရွာတစ်ရွာသို့ (စာဆိုရို့ရွာသို့) လားစွာရာ ဖြစ်ပါရေ။

ယေဇူးနန်း “အဘကြီးဝါ၊ ဝါ” အရွေ့ကဗျာ၏ စာဆိုသျှင် ရေ တောင်ရင်းကျွန်းသားရာဖြစ်တေလို့ ကောက်ချက်ချနိုင်ပါရေ။ အကဗျာကို တောင်ရင်းကျွန်းရွာတိကသားသည် အမင်ရို့၏ နှုတ် ဖျားမှာ အေခိုထိနာသောင့်နာသာကြားနီရပပါသီးရေ။ နှမသန္တာရို့ ယိုင်းစီးအရွေ့ဆိုစွာရို့မာလေး သာယောင့်သာယာ ကြားနီပါသီး ရေ။ မြန်မာ့အသံ “ရခိုင်တိုင်းရင်းသားအစီအစဉ်” ကလေးသော့ ဆယ်ရိုးရံခါ အသံရွှင်စွာကို ကြားရပါရေ။ ကျွန်းက ဆိုပုံဆိုနည်း နှင့် ရေဒီယိုက ဆိုပုံဆိုနည်းက မတူပါ။ ကျွန်းကသားသည် အမိရို့၊ နှမသန္တာရို့က ရိုးရာဆိုနည်းနှင့် ဆိုကတ်တေ။ ရေဒီယိုအသံမှာ တော့ခါ အနောက်တိုင်းခေတ်သစ်တေးသံနှင့် နည်းသစ်ထွင်ဗျာ သီဆိုကတ်ပါရေ။ သူ့နည်းနှင့်သူ တစ်မျိုးတစ်ဖုံစီ နားထောင် ကောင်းပါရေ။ တောင်ရင်းကျွန်းသား အညကြစာဆို၏ အရွေ့တေး သံကို ကျွန်းမာကျွန်းအလျောက်၊ မြို့မာမြို့အလျောက် နာသောင့်

နာသာ ဆိုနီကတ်စွာကို ကြားလို့ ကျွန်တော်ရို့ ဝမ်းသိဝမ်းသာ ဖြစ်ရပါရေ။

ရွာချောင်းကြီး၊ ဆရာထွန်းအောင်ကျော်

ပေါက်တောမြို့နယ် တောင်ရင်းကျွန်း၊ ရွာချောင်းကြီးရွာသား ဆရာဦးထွန်းအောင်ကျော်ရေ အင်္ဂလိပ်ခေတ်ကပင် စာဆိုခရေ ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦး ဖြစ်ပါရေ။ အင်္ဂလိပ်ခေတ်မှာ ပြိုင်လောင်းသံချပ်တိ ကို အများအပြားဖွဲ့စီခပါရေ။ လွတ်လပ်ရေးခေတ်မာလေးသော့ ပြိုင်လောင်းသံချပ်တိ စီခသီးရေ ဆိုပါရေ။ ယေဇူးနန်း ဆရာကို ရွာချောင်းကြီးသား၊ ပေါက်တောမြို့သူမြို့သားတိနှင့် ပတ်ဝန်းကျင် ရွာရို့က အားလုံးပိုင် သိကတ်ပါရေ။ ဆရာစီကုံးခရေ ပြိုင်လောင်း သံချပ်တိ အများအပြားဟိခကေးလေးသော့ စနစ်တကျမှတ်တမ်း တင်မှု မဟိခလို့ လက်ဆုပ်လက်ကိုင်ပြနိုင်လောက်အောင် သံချပ် တစ်ပိုဒ်ကိုလေး စုံစမ်းမရပါ။ တစ်ပိုင်းတစ်စ မပြည့်မစုံ ဆိုပြရေ ပြိုင်လောင်းသံချပ်တိကိုရာ လူကြီးတိပါးက အားမလိုအားမရ နား ဆင်ရပါရေ။ စုဆောင်းထားသူတိဟိကေ ဖော်ထုတ်တင်ပြဖို့ နှိုးဆော် လိုပါရေ။

ဆရာရေ ပြိုင်လောင်းသံချပ်တိအပြင် တောင်ရင်းကျွန်ဘွဲ့ သာခြင်းကိုလေးသော့ ဖွဲ့စီခသီးရေဆိုပါရေ။ သို့သော် စုံစမ်းမရပါ သီး။ အသက်ကြီးပြီးခါမှ ဘုရားသမိုင်းကျမ်းတစ်ကျမ်းကို ဆရာပြုစု ခပါရေ။ ယင်းကျမ်းက ဆံတော်ရှင်စေတီ အတ္ထုပ္ပတ္တိကျမ်း

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ဖြစ်ပါရေ။ ယင်းကျမ်းနိဂုံးသံပေါက်မာ ကိုယ့်အတ္ထုပ္ပတ္တိအကျဉ်းကို မှတ်တမ်းတင်ထားခစွာကို တွဲရပါရေ။ အောက်မာ ဖတ်ကြည့်ကတ် ပါ။

- ၁။ ဝေဠာရွှေပြည်၊ တိုင်းသာစည်၊ နတ်ပြည်တနန်းသာ။
- ၂။ ရွာချောင်းကြီးလျှင်၊ သမိုင်းတွင်၊ ယေပင်ငရဲရွာ။
- ၃။ ငါ့ကိုဖွားလစ်၊ သက္ကရာဇ်၊ အစ်ဒွေးဆဇကော။
- ၄။ ပြာသိုလဆုတ်၊ ဆယ့်လေးဟုတ်၊ လင်းရုပ်ပေါ်စခါ။
- ၅။ ဂဠုန်နိသား၊ ကျော်ထင်ရှား၊ ယောက်ျားဇာနာယျာ။
- ၆။ မိဘမှည့်ခေါ်၊ ထွန်းအောင်ကျော်၊ ပြည်တော်နံ့ပြား၊ သိစေသား။
- ၇။ ရှစ်နှစ်ရောက်လျှင်၊ စာပီသင်၊ အမြင်သူထက်သာ။
- ၈။ တစ်ဆယ့်ရှစ်နှစ်၊ မောင်ရှင်ဖြစ်၊ စောချစ်သာသနာ။
- ၉။ နှစ်ဆယ်စိနှစ်၊ ဝတ်ထွက်ခိုက်၊ အောင်လိုက်သမ္ပဒါ။
- ၁၀။ ကျားရုပ်ဘုန်းကြွယ်၊ ဥပဇ္ဈာယ်၊ ဖြစ်လေငါဆရာ။
- ၁၁။ စာဆိုစာမှတ်၊ လွန်ထူးမြတ်၊ ကြောပွတ်ဖူးသည်သာ။
- ၁၂။ နှစ်ပါရက၊ ဝိဗ္ဗန္တ၊ မုချလူဖြစ်လာ။
- ၁၃။ ယရာဝါက၊ မှုကိစ္စ၊ လောကထုံးစဉ်လာ။

- ၁၄။ သမ္မာဇီဝ၊ တိကိစ္စ၊ ခေါ်ကြလူဝေါဟာ။
- ၁၅။ နှစ်ရှည်ရက်ကြာ၊ စုဆောင်းရာ၊ ငါ့မှာပြည့်စုံခါ။
- ၁၆။ အကြံပေါ်သူ၊ စံလှဖြူ၊ ခုမူတောင်းပန်လာ။
- ၁၇။ ဆံတော်ရှင်ဓာတ်၊ အတ္ထုပ္ပတ်၊ ကျမ်းမြတ်ရှိအလာ။
- ၁၈။ ရှိုးသို့ပြပါ၊ အိုဆရာ၊ အာမခံမိရာ။
- ၁၉။ စန္ဒာသူရိ၊ ပင့်ဖိတ်ဟိ၊ ကြွဖိမြတ်ဗုဒ္ဓါ။
- ၂၀။ နဂါးတောင်းပန်၊ မြတ်ကေဆံ၊ ပီးပြန်တည်ခြင်းရာ။
- ၂၁။ တည်ပြီးပါလျှင်၊ မြတ်ဘုရင်၊ ရှိတွင်တောင်းပန်ထွာ။
- ၂၂။ ရောင်တော်ထွက်ကြွ၊ ပူဇော်ကြ၊ ဆုံးစရှိအလာ။
- ၂၃။ သုံးပါးရတနာ၊ ဘေးမရောက်၊ ပြီးမြောက်သန့်ရှင်းစွာ။
- ၂၄။ အန္တရာယ်ပျောက်၊ ဘေးမရောက်၊ ပြီးမြောက်သန့်ရှင်းစွာ။
- ၂၅။ ဆံတော်ရှင်ဓာတ်၊ အတ္ထုပ္ပတ်၊ ပြည်ပြတ်ကြည့်ရပါ။
- ၂၆။ ကြတ္တိကာမို၊ ပုဏ္ဏမိ၊ သညီတန်ဆောင်းမှာ။
- ၂၇။ ဗျည်းဒွိတိအစ်၊ သက္ကရာဇ်၊ ပြီးလိုက်ဤကျမ်းစာ။
- ၂၈။ ငါလျှင်ရွီးကုံး၊ ကျမ်းနိဂုံး၊ ပြီးဆုံးနိဋ္ဌိတာ။

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

အေသံပေါက်အရ ဆရာဦးထွန်းအောင်ကျော်ကို ရွာချောင်းကြီးရွာမှာ ၁၂၆၃ခု ပြာသိုလဆုပ် ၁၄ရက်၊ အနက်နိဗ္ဗိန် မိုးသောက်ထမာ ဖွားမြင်ပါရေ။ သူ့နှစ်ရောက်တေခါ စာပီစတင်သင်ယူရေ။ ၁၈နှစ်မှာ မောင်သျှင်ဖြစ်တေ။ နှစ်ဆယ်စိနှစ်မှာ ပရိဝတ်နိခြင်းကထွက်မြောက်ပြီးကေ ရဟန်းအဖြစ် ပြည့်စုံအောင်မြင်ပါရေ။ ရဟန်းအဖြစ်သို့ ချီးမြှင့်ပီးရေ ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာက (စစ်တွေမြို့)ကျားရုပ်ကျောင်းတိုက် ဆရာတော်ကြီး (ဦးအဂ္ဂ)ဖြစ်တေ။ စာပီကျမ်းဂန်သင်ယူရေခါ သူများထက်ထူးချွန်ရေအတွက် ဆရာချီးကျူးစွာကိုခံရရေ။ နှစ်ဝါအရမှာ လူထွက်ပြီးကေ အိမ်ထောင်ပြုခရေ။ ဘဝဝမ်းကျောင်းဖို့အတွက် ဆီးဆရာလုပ်တေ။ ဆီးသမားထွန်းအောင်ကျော်လို့ တောင်ရင်းကျွန်းသားတီ သိကတ်ပါရေ။

အေသံပေါက်ကဗျာမှာ မိဘနာမည် မျိုးရိုးမပါလို့ ကျွန်တော်လက်လှမ်းမီရေ ဆီစုံစမ်းကြည့်ပါရေ။ သို့သော် ဆရာ၏ မိဘနာမည်ရို့ကို ပြောပြနိုင်သူ မဟိပါ။ ဆရာရို့မျိုးရိုးက ဆီးသမားမျိုးရိုးဖြစ်တေလို့ ဆိုပါရေ။ အဘိုးလည်း ဆီးသမား၊ အဘလည်း ဆီးသမားဖြစ်တေ။ ဆရာဦးထွန်းအောင်ကျော်မှာ ဦးသာအောင်လို့ အစ်ကိုတစ်ယောက်ဟိရေ ဆိုပါရေ။ ယင်းပုဂ္ဂိုလ်လေး ဆီးသမားလုပ်စားခရေလို့ သိရပါရေ။

ဆရာအကြောင်းကို ပေါက်တောမြို့နယ်က ပြိုင်လောင်းသံချပ်စာဆို ကျောက်ဆိပ်ရွာ ဆရာတော်ဘုရားကို လျှောက်ကြည့်ပါရေ။ ဆရာတော်ဘုရားက ဆရာဦးထွန်းအောင်ကျော် ပါဠိဘာသာ

ကျွမ်းကျင်ရေလို့ မိန့်ကြားပါရေ။ ကဗျာလင်္ကာစီကုံးစွာမှာ ဇေနဉာဏ်ဟိပြီးကေ အာဝဇ္ဇန်းကောင်းရေလို့လေ့ ချီးကျူးပါသီးရေ။

ဆံတော်ရှင်စေတီ အတ္ထုပ္ပတ္တိကျမ်း

ဆရာဦးထွန်းအောင်ကျော် ပါဠိဘာသာကျွမ်းကျင်ကြောင်းကို ဆံတော်ရှင်စေတီအတ္ထုပ္ပတ္တိကျမ်းကို ဖတ်ဖူးသူရို့ သိနိုင်ပါရေ။ ယင်းကျမ်းကို ပါဠိဘာသာထက်ဝက်၊ ရခိုင်ဘာသာထက်ဝက်နန့်ရီးထားပါရေ။ အထက်ပါ သံပေါက်အရ ယင်းကျမ်းကို ၁၃၂၅-ခုအသက် ၆၄နှစ်အရွယ်မှာ ရီးကြောင်း သိရပါရေ။ အရွယ်ကောင်းတုန်းမှာ ပြိုင်လောင်းသံချပ်ရို့ကို ရခိုင်ဘာသာစကားနန့် ရီးဖွဲ့ခရေပိုင်၊ အရွယ်ကြီးပြီးခါလေးသေ့ ရခိုင်ဘာသာစကားကိုပင် အမြတ်တနိုး သုံးစွဲရီးသားခကြောင်း ဆံတော်ရှင်စေတီကျမ်းက သက်သိခံနိုင်ပါရေ။ ဆရာ၏ရခိုင်ဘာသာအရိုးအသားကို စာဖတ်သူရို့သိနိုင်အောင် ယင်းကျမ်း စာမျက်နှာ ၄၃က ကောက်နုတ်ပျာအောက်မှာ ဖော်ပြလိုက်ပါယက်။

“-----ထိုအခါ ဘုရားသခင်ပြုံးတော်မူ၍ စွယ်တော်လေးချောင်းမှ ထန်းလုံးပမာဏဟိသော ဖြူဖွေးသော ဩဝါဒရောင်ခြည်တော်ထွက်ပြီး၊ လကျော်ရစ်လှည့်လျက် ကွယ်ပျောက်လီသောအခါ အရှင်အာနန္ဒာက အရှင်မြတ်ဘုရား၊ ပြုံးတော်မူခြင်း အကြောင်းကား ဇာအကြောင်းပါလဲဘုရားဟု ယောက်တေခါ၊ ချစ်သား

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

အာနန္ဒာ ဂုဠိဘုရား ရပ်တန့်နားရေနရာ၊ တေလာဂီရိတောင်မှ ၁၅ယူဇနာ ကွာဝေးသော ဂစ္ဆပနဒိမြစ်ဝတောင်ဘက် ဆုံးခါနီးတွင် နီလာပဗ္ဗတတောင်အောက်၌ နီကြသော နဂါးမင်းတို့ တောင်းပန်၍ ငါဘုရား၏ ဆံရှင်တော်လေးဆူကကို ထိုတောင်ထိပ်တွင် ဌာပနာပြီး လူမင်းနှင့်တကွ ကိုးကွယ်ကြလတ္တံ့-----”

အေကောက်နုတ်ချက်သာဓကမာ “ဟိ၊ လီ၊ ပြို့ဇာ၊ ပျောက်တေခါ၊ ဂု၊ တန့်နားရေနရာ၊ ကွာဝေး၊ နီ” စရေ စကားအသုံးအနှုန်းတိရေ မျက်မှောက်ခေတ်ရခိုင်ဘာသာစကားအသုံးအနှုန်းတိ ဖြစ်ပါရေ။ ဆရာရေ စာအုပ်တစ်လျှောက်လုံးမှာ နိစဉ်သုံး ရခိုင်ဘာသာစကားထဲက အသုံးအနှုန်းတိကို အားရပါးရ သုံးနှုန်းခွာကို တွဲရပါရေ။

ပြည်ထောင်စုခေတ်မှာ ရခိုင်ဘာသာစကားနန့် ရိုးသားထုတ်ဝီဖူးရေ စကားပြင်ကျမ်းဆိုလို့ ဒေတစ်အုပ်ရာ ဟိပါသီးရေ။ ရခိုင်အရိုးအသားကို တန်ဖိုးမထား၊ လူသျှင်မသုံးရေကာလမှာ ရခိုင်စကားပြင် အရိုးအသားနန့် ဆံတော်ရှင်စေတီသမိုင်းကျမ်းကို ရိုးသားထုတ်ဝီဝံ့သူ ဆရာဦးထွန်းအောင်ကျော်ရေ ရခိုင်စာပီနန့် ဘာသာစကားကို လေးစားမြတ်နိုးသူတိအတွက် စံပြခေါင်းဆောင်တစ်ဦးပင် ဖြစ်ပါရေ။ ရခိုင်စကားဖြင့် အရိုးအသားလမ်းကြောင်း တိမ်ကောလားဖို့ပိုင် ဖြစ်နီစွာကို ဆရာက ထပ်ပျာလမ်းထွင်လိုက်တေလို့ ဆိုသင့်ပါရေ။ ယင်းလမ်းပျောက်မလားရအောင် ကျွန်တော်ရို့က ဆရာနောက်က လိုက်ပျာဆက်လို့ လျှောက်လားကတ်ရဖို့

ဖြစ်ပါရေ။

ဆရာဦးထွန်းအောင်ကျော်၏ ရခိုင်စကားပြင် အရိုးအသားကို ဆရာလက်ရာဆံတော်ရှင်စေတီ အတ္ထုပ္ပတ္တိကျမ်း (လမ်းမှန်စာပုံ နှိပ်တိုက်၊ စစ်တွေ၊ ၁၃၂၅)မှာဖြစ်ဖြစ်၊ ဆရာဦးဦးသာထွန်း၏ ဆံတော်ရှင်စေတီတော်သမိုင်း၊ နောက်ဆက်တွဲ ၄ (ကဝိရတနာ ပုံနှိပ်တိုက်၊ ရန်ကုန်၊ ၁၃၄၄)မှာ ဖြစ်ဖြစ် အပြည့်အစုံလေ့လာနိုင်ပါရေ။

ရွာချောင်းကြီး ဆရာဦးအောင်ထွန်း

ပြည်ထောင်စုခေတ်မှာ ရခိုင်ကဗျာလင်္ကာသာခြင်းရို့ကို အများစု ဖွဲ့စည်းခရေ ပုဂ္ဂိုလ်ကို ပြပါဆိုကေ ရွာချောင်းကြီးသား ဆရာဦးအောင်ထွန်းကိုပင် ထိုးပြရပါဖို့။ ဆရာဦးအောင်ထွန်းရေ တန်ခိုးဆရာထွန်းပြီးကေ သာခြင်း၊ ကဗျာတိကို အများဆုံးရိုးခရေ ရခိုင်စာဆိုတော်တစ်ဦး ဖြစ်ပါရေ။

ဆရာဦးအောင်ထွန်း၏ ဇာတိချက်ကြီး မွီးရပ်မြို့ရေ ပေါက်တောမြို့နယ် တောင်ရင်းကျွန်း ရွာချောင်းကြီးရွာ ဖြစ်ပါရေ။ မွီးဖွားခုနှစ်ကို အတိအကျစုံစမ်းရေခါ ၁၉၁၀-ခုလောက်မှာ မွီးရေလို့ ခန့်မှန်းကတ်ပါရေ။ အဘက ဦးမောင်ပန်း၊ အမိက မိလှမေ ဖြစ်ပါရေ။ မွီးချင်း ၄ယောက်ဟိစွာမှာ ဆ+ကဒုတိယမြောက်သား ဖြစ်တေ။ အစ်ကို ဦးအောင်ဖြူ၊ နှမ လှပွင့်နန့် ညီထွန်းအောင်ဖြူ ရို့ရေ ဆရာ၏မွီးချင်းတိ ဖြစ်ကတ်ပါရေ။

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

အသေချာခါ ရွာချောင်းကြီးဆရာတော် ဦးဂန္ဓမာခြံရင်းမှာ ပညာရင်နို့ သောက်စို့ပြီးကေ၊ အသက် ၂၀စီရေခါ ရဟန်းဝတ်ပါ ရေ။ ရဟန်းခံပြီးနောက် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်မဖြစ်ခင် ၁၀-နှစ်ခန့်မှာ ရန်ကုန်မြို့သို့ကြွလာ ပရိယတ္တိ ဆက်လက်သင်ယူပါရေ။ စစ်ပြီးရေ ခါ ရခိုင်ပြည်သို့ ပြန်လာပြီးကေ၊ မင်းပြားမြို့နယ် ဆင်သီပြင်ရွာ မှာ ကျောင်းထိုင်ခရေဆိုပါရေ။ ရဟန်းဘဝမှာ မပျော်လို့ အများ မကြာခင် လူထွက်ပါရေ။ ယင်းနောက် မင်းပြားမြို့နယ် ကင်းဆိပ် ရွာသူ လှသာဖြူနန်း အိမ်ထောင်ကျပါရေ။ ဆရာရဲ့မောင်နှံမှာ သမီး လှရန်ဝေနန်း သားမောင်ကျော်မင်းရဲ့ ထွန်းကားခပါရေ။

ဆရာရေ ကင်းဆိပ်ကတစ်ဆင့် ရွာချောင်းကြီးရွာသို့ ယင်းက တစ်ဆင့် စစ်တွေသို့ ပြောင်းရွှေ့နိုထိုင်ရေလို့ သိရပါရေ။ စစ်တွေ ရောက်တေခါ ဆိုင်သည် ဦးအောင်ထွန်းဦးနန်း ဆက်မိပါရေ။ ဦး အောင်ထွန်းဦးရေ တန်ခိုးဆရာထွန်း၏ သာခြင်းစာမူအချို့ကို ဝယ်ယူ ပြီးကေ ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေသူ ဖြစ်ပါရေ။ ဆရာဦးအောင်ထွန်း ကို လေးသော့သာခြင်းစီဖို့ တိုက်တွန်းအားပေးခရေအတွက် သာ ခြင်းအများအပြားကို ဖွဲ့စီရေလို့ ဆိုပါရေ။ ယင်းအကြောင်းကို “အလောင်းတော် ဆန္ဒနိဆင်မင်း သာခြင်းနိဂမခဏ်း” မှာ အေပိုင် ဖော်ပြထားပါရေ။

“ပျို့မြတ်လင်္ကာ၊ သာခြင်းစာကို၊ ငယ်ခါကပင်၊ တတ်ကျွမ်း ကျင်ကေ၊ အကြင်ရွှေ့ပ၊ လွမ်းမပြေဟု၊ နာမည်သွင်းကေ၊ သာခြင်း လှနှင့်၊ ဗုဒ္ဓဆုဝင်၊ မဟော်ရှင်၏၊ ဥမှင်လှစ်ခန်း၊ ပျို့တန်းဆာနှင့်၊

သံသာညှင်းကေ၊ သာခြင်းဆန်းကို၊ နိဒါန်းဆင်ခါ၊ ရှေးအခါက၊ ထုတ် ပါလိုက်ပြီ၊ ယခု၌လျှင်၊ ထပ်ပြီတခါ၊ သာခြင်းစာကို၊ ထုတ်ပါတိုက် တွန်း၊ မြို့စစ်တွေတွင်၊ နေပျော်မြန်းကေ၊ အောင်ထွန်းဦးခေါ်၊ သူတော်စွာက၊ သဒ္ဓါဖြန့်လောင်း၊ ရေးတုံးပါဟု၊ ခါခါတောင်းလို့၊ အများလိုဘ၊ ဂုတ္တိလနှင့်၊ မုသိကဆို၊ သာခြင်းချို့ကို၊ မခိုမနား၊ ထုတ် လိုက်ပါကေ၊ မကြာငြားဘဲ၊ ဘုရားအလျာ၊ ရှေးအခါက၊ ကောင်းစွာ ကျင့်လတ်၊ ဆန္ဒနိဆင်ဟု၊ ဖြူစင်လှကေ၊ ဘဝဇာတ်ကို---ရေးပါ လိုက်တေ၊ မြင်မြင်သူလေ၊ ရှင်လူများတို့၊ ကြားမှတ်စေလေ။

အေကောက်နုတ်ချက်မှတ်တမ်းမှာပါရေ သာခြင်းတိအပြင် ဆရာရေ နာရဒသာခြင်း၊ ဒွေးမေနော်သာခြင်း၊ မပဒါကိုဒါသ သာခြင်းရဲ့ကိုလေးသော့ ဆက်ပျာစီကုံးခကြောင်း သိရပါရေ။ ဆရာ ပြုစုခရေ စာစရင်းကို ပြည့်ပြည့်စုံစုံမှတ်တမ်းတင်နိုင်အောင် ဆက် ပနာ သုတေသနလုပ်ဖို့ လိုပါသီးရေ။

ဆရာဦးအောင်ထွန်းရေ သာခြင်းကဗျာ စီကုံးစွာမှာ ဆားပြင် ဆရာအောင်ထွန်းလှ၊ ဆားပြင် ဆရာကျော်ဇောဦး၊ တန်ခိုးဆရာ ထွန်းနန်း ရွာချောင်းကြီး ဆရာထွန်းအောင်ကျော်ရဲ့နည်းတူ ရခိုင် ဘာသာစကားကို လေးစားတန်ဖိုးထားပြီးကေ ရခိုင်ဝေါဟာရရဲ့နန်း ဖွဲ့စီခရေ ရခိုင်စာဆိုတော်တစ်ဦးဖြစ်ပါရေ။ ရခိုင်ကာရန်၊ ရခိုင်သံ နန်း ဆရာအောင်ထွန်း စီကုံးဟန်ကို စာဖတ်သူရဲ့ မြည်းကြည့်နိုင် အောင် အောက်မှာစီသေ့ တင်ပြလိုက်ပါယက်။

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

အငယ်သူမှာ၊ ပန်းမူရေ၊ ခြပိုးအုံလေ၊ ပုံဖြတ်ကျလို့၊ ဒေါသထွက်ကာ၊ မာန်ကြီးပါကေ၊ စူဠာသုဘဒ်၊ သည်းဘဝင်လေ၊ ရင်အုံထဲကို၊ ကျွဲဝင်ခတ်သို့။

(ဆဒ္ဒန် ၈၁-၅)

မျက်နှက်ကင်းဘို့၊ မျက်လုံးမျက်တောင်၊ တပြောင်ပြောင်လေ၊ ကြောင်မျက်စိသို့၊ ပြဘိပစ၊ တံခါးဝယောင်၊ သွာကပေါက်တူး၊ လူထူးအံ့ဖွယ်၊ အောက်မိတ်ရှည်ကေ၊ ကြင်စွယ်မုတ်ဆိတ်၊ ခြုံအခြာလေ၊ လိမ်ကာကျိတ်လို့။

(ဆဒ္ဒန်၊ ၈၁-၉)

ကာလရှည်လျား၊ နှစ်ကများသော်၊ တွားတတ်ထိုင်တတ်၊ ပြိုင်းပေါက်တတ်လို့၊ တဆတ်ဆတ်လျှင်၊ ဘဝါးသင်ကေ၊ ဘယ်လျှင်တလှမ်း၊ အသာသာကေ၊ ညာတလှမ်းနှင့်။

(ဂုတ္တိလ၊ ၈၁-၁၁)

သာခြင်းဆိုကေ၊ နဂိုရ်ကြောင်ကောင်း၊ မိညောင်ဗိုလ်ကေ၊ အိုကြောင်တောင်းလည်း၊ ကောင်းကောင်းပြီးကာ၊ သားသည်း

ချာကို၊ ကိုက်ပါခလစ်၊ အဆစ်တိုကေ၊ ကြံချိုမွှားယောင်၊ မွားခလစ်လေ။

(ဂုတ္တိလ၊ ၈၁-၁၂)

ပေါက်တောမြို့နယ်သား စာဆိုတော် ၅ဦးအကြောင်းကို လက်လှမ်းမီရေဆီ တင်ပြခစွာမာ မပြည့်စုံစွာတိ အများကြီးဟိနိပါသီးရေ။ ယင်းအားနည်းချက်ကို ဖြည့်စွက်လားနိုင်အောင် ဆောင်းပါးရီးသူမာ တာဝန်ကျန်နိသီးကြောင်း အမြဲနှလုံးပိုက်ထားပါရေ။ စာဖတ်သူရို့ ဖက်ကလေးသော့ အေတင်ပြချက်တိကို အသင့်အတင့် နှလုံးသွင်းဖတ်ရှုပြီးကေ၊ စာရီးတင်ပြသူ၏ ချွတ်ယွင်းအားနည်းချက်တိကို စေတနာရှိထားဗျာ တတ်နိုင်ရေဆီ ဖြည့်စွက်လားကတ်ဖို့လိုပါရေ။

နယ်ချဲ့ဗြိတိသျှအစိုးရက ပေါက်တောမြို့နယ်လို့ သတ်မှတ်ခစွာရေ ၁၉၉၀-ခုမာ နှစ်တစ်ရာစိပါဖို့။ ပေါက်တောမြို့ကို တည်စွာလေးသော့ ယင်းသက္ကရာဇ်မာ နှစ်တစ်ရာ တင်းတင်းပြည့်ရေလို့ မှတ်ယူနိုင်ပါရေ။ ပေါက်တောမြို့နယ်သားတိအနီနန့် ယင်းရာပြည့်နှစ်မာ ကိုယ့်အားနန့်သင့်တော်ရုံ တစ်စုံတစ်ခုဆောင်ရွက်ကတ်ဖို့ အစီအစဉ်ချကေ။ လူမသိသျှင်မသိ တိမ်မြုပ်နီခရေ ရခိုင်စာဆိုတော်ရို့၏ လက်ရာအချို့ကို လေးသော့ ပုံနှိပ်ဖြန့်ဝိဖော်ထုတ်လားကတ်ဖို့ တာဝန်ဟိပါရေ။ ယင်းပိုင် ဖော်ထုတ်နိုင်မရာ တိမ်မြုပ်နီ

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ရေ ရခိုင်ကဗျာ ကျောက်မျက်ရတနာရို့ကို ပေါက်တောမြို့နယ် သားတိန်နဲ့အတူ ရခိုင်ပြည်သူရို့က ဖတ်ရှုခံစားနိုင်ကတ်ဖို့ ဖြစ်ပါ ရေ။ ထိုစာဆိုရို့၏ လက်ရာပန်းကဗျာတို့ကို ဖော်ထုတ်ချီးမြှောက် စွာရေ ရခိုင်စာ ယဉ်ကျေးမှုကို ကိုယ်ရို့တတ်နိုင်ရေဆီ အားပီး ချီးမြှောက်တေသဘောပင် ဖြစ်ပါရေ။ ကိုယ့်အမျိုးသားယဉ်ကျေး မှုကို ကိုယ့်မြို့ကိုယ့်ရွာ အတိုင်းအတာအလျောက် တာဝန်သိစိတ် နန့် ဝိုင်းဝန်းအားပီးစောင့်ရှောက်လားနိုင်မရာ ပြည်ထောင်စုတိုင်း ရင်းသားတိအလယ်မာ ရခိုင်စာပီဂုဏ်ရောင် ထွန်းပြောင်နိုင်ဖို့ ဖြစ် ပါရေ။

ဆရာဦးထွန်းအောင်ကျော်နန့် ဆရာဦးအောင်ထွန်းရို့ အကြောင်းကို ရိုးသားတင်ပြဖို့အတွက် အောက်ဖော်ပြပါ ပုဂ္ဂိုလ် တိနန့် တို့ဆုံခပါရေ။

- ၁။ ဦးပဏ္ဍိ၊ ကျောက်ဆိပ်ရွာဆရာတော်ဘုရား၊ ပေါက်တော။
- ၂။ ဦးမဲအောင်၊ အငြိမ်းစား ကျောင်းဆရာကြီး၊ ပေါက်တော။
- ၃။ ထွန်းဦးကျော်ဘ၊ ပေါက်တော။
- ၄။ ဦးချောင်းနားအောင်၊ ပေါက်တော။
- ၅။ ဦးကျော်ထွန်း၊ အငြိမ်းစား ကွန်ပေါင်ဒါ၊ ရွာချောင်းကြီး ပေါက်တော။

* ဆရာမင်းသုဝဏ်၏မူမာ “တောင်ရင်းစွန်း” လို့ ဖော်ပြပါ ရေ။ အသျှင်စက္ကိန္ဒက “တော်ရင်းကျွန်း” လို့ ဖော်ပြပါရေ။ ပေါက်တောမြို့နယ် “တောင်ရင်းကျွန်း” လို့ အထင်အရှား ဟိန် ရေအတွက် အေဆောင်းပါးမာ အရှင်စက္ကိန္ဒ၏မူအတိုင်း တင်ပြ လိုက်ပါရေ။

မောင်ဗသိန်း
(ရခိုင်မဂ္ဂဇင်း (၉)၁၉၉၄)

ပေါက်တောမြို့နယ် ပြားကျွန်း၊ ဆားပြင်ရွာသား ရခိုင်စာဆိုတော်နှစ်ဦး

(နှစ်ရာပြည့်အကြိမ်။ ။ ပေါက်တောမြို့နယ်ကို မြို့နယ်ခွဲ တစ်ခုအဖြစ် ၁၈၉၀-ပြည့်မှာ အသိအမှတ်ပြုလိုက်ပါရေ။ ယင်းကြောင့် ပေါက်တောမြို့ကို ၁၈၉၀-ပြည့်မှာ တည်ရေလို့ မှတ်ယူနိုင်ပါရေ။ နောက် ၅နှစ်ဆိုကေ နှစ်တစ်ရာတင်းတင်းပြည့်ပါဖို့ဗျာ။ မန္တလေးနှစ်ရာပြည့်အထိမ်းအမှတ်ပွဲတော်ကို ခြိမ့်ခြိမ့်သဲသဲကျင်းပခကတ်ပါရေ။ ပေါက်တောနှစ်ရာပြည့် အထိမ်းအမှတ်ကိုလေးသော့ကိုယ့်အားနန့်သင့်တော်ရုံ တစ်စုံတစ်ခု ဆောင်ရွက်သင့်ပါရေ။ ပေါက်တောမြို့နယ်မှာ လက်ထောက်မြို့နယ်ပညာရေးမှူးတာဝန်နန့် ၄နှစ်တိုင်တိုင် အမှုထမ်းလာရေခါ ဝါသနာအလျောက် သမိုင်းစာပီနန့် လူမှုရေး၊ ဘာသာရေးဆိုင်ရာ ဗဟုသုတတို့ကို အင်တန်လောက် ဆည်းပူးမှတ်သားနိုင်ခပါရေ။ ယင်းအထဲက အများနန့်

ဆိုင်စွာ အကြောင်းအရာတို့ကို တတ်နိုင်ရေဆီ တင်ပြလားချင်ပါရေ။ အေဆောင်းပါးမှာ ပေါက်တောမြို့နယ် ပြားကျွန်းဆားပြင်ရွာသား စာဆိုတော်နှစ်ဦးအကြောင်းကို ဖော်ပြထားပါရေ။ ပေါက်တောမြို့ နှစ်ရာပြည့်အကြိမ် ဆောင်းပါးအဖြစ် ရည်ရွယ်ပါရေ။) ပေါက်တောမြို့နယ်ရေကျွန်းတို့ကို ပေါင်းစုဖွဲ့စည်းထားရေ မြို့နယ်တစ်ခု ဖြစ်ပါရေ။ ယင်းကျွန်းတီထဲမှာ ပြားကျွန်းလို့ ခေါ်ကတ်တေ ကျွန်းလေးသော့ တစ်ကျွန်းပါဝင်ပါရေ။ ဆားပြင်ဆိုစွာ ယင်းပြားကျွန်းက ရွာကြီးတစ်ရွာဖြစ်ပါရေ။ ကျောင်းထိုင်ဆရာတော်တိ အများအပြား ပေါ်ထွန်းခရေရွာဖြစ်လို့ “ဆားပြင်က ဘုန်းကြီးထွက်တေ” လို့တောင် ထွက်ကုန်တစ်ခုပိုင် ဥပမာ တင်စားဗျာ ပြောစမှတ်ပြုကတ်ပါရေ။ ယင်းပိုင်ကျမ်းဂန်တတ်ဆရာတော်တိ ပေါ်ထွက်တေ အစဉ်အလာဟိခလို့ ထင်ပါရေ။ လွန်ခရေ နှစ်ပေါင်းတစ်ရာကျော်လောက်က လောကီစာဆို လူပုဂ္ဂိုလ်နှစ်ဦးလေးသော့ ပေါ်ပေါက်ခပါရေ။ သို့သော် ယင်းပုဂ္ဂိုလ်နှစ်ဦးရွက်ပုန်းသီးပိုင် လူမသိ သျှင်မသိ တိမ်မြုပ်နီခစွာ အေနီထိတိုင်ဖြစ်ပါရေ။ ယင်းစာဆိုနှစ်ဦးက ဆရာအောင်ထွန်းလှနန့် ဆရာကျော်ဇားဦးရို့ ဖြစ်ပါရေ။ အေဆောင်းပါးမှာ ယင်းစာဆိုနှစ်ဦးအကြောင်းကို လက်လှမ်းမီရေဆီ ဖော်ထုတ်တင်ပြလားပါမေ။

ဆရာအောင်ထွန်းလှ

စာဆိုတော် ဆရာအောင်ထွန်းလှအကြောင်းကို တန်ခိုးဆရာထွန်း၏ ကော်ကာနုသာခြင်းကတစ်ဆင့် စတင်သိရပါရေ။ ဆရာ

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ထွန်းက သူ၏နာမည်ကြီးလက်ရာ ကော်ကာနုသာခြင်းအပိုဒ် ၃၅ ထဲမှာ ဆားပြင်ရွာသား ဆရာအောင်ထွန်းလှနန်း သူ၏ကော်ကာနု သာခြင်းရို့ ဇာပိုင်ဆက်နွယ်ပတ်သက်နီကြောင်း အေပိုင်ဖော်ပြ ထားပါရေ။

“ဤသည် ဝတ္ထု၊ အလောင်းတော်ကေ၊ ကော်ကာနုကို၊ ရှေးဦး အစ၊ ပထမ၌၊ ဟာသဝဇ္ဇန်း၊ ဉာဏ်တန်ဆောင်လေ၊ ပြောင်ပြောင် ရွှန်းက၊ အောင်ထွန်းဆရာ၊ ရေးစီပါကေ၊ ကဗျာသာခြင်း၊ စပ်ကာ ရန်လေ၊ အလွန်ကောင်းကေ၊ နတ်စောင်းညှင်းသို့၊ ကောင်းခြင်းစ ကား၊ ရှေ့ဘက်ကမ်းမှာ၊ ပြားကျွန်းသားရို့၊ ထောပနာလျှင်၊ များစွာ တင်၍၊ မြို့တွင်လာပြ --- ဆိုင်သည်မောင်မောင်၊ ထိုဆရာလေ၊ ကာရန်စပ်ကို၊ ဖတ်ပြီးနောင်မှ၊ တောင်ဦးရာဇ်ကျွန်း၊ တန်းခိုးရွာ က၊ ဆရာထွန်းလျှင်၊ ဆန်းကာစီပြု၊ ကော်ကာနုကို၊ ဖတ်ရှုရစေ၊ ကျွန်ုပ်ဆရာ၊ ယူ၍လာပျာ၊ စာနာထောက်ဆ၊ ရှေ့ဘက်ကမ်းမှာ၊ ဆားပြင်ရွာက၊ ပညာဆန်းကေ၊ အောင်ထွန်းလှဟု၊ ရှေ့ကထင်ပေါ်၊ ငါတို့မှာလေ၊ ဆရာတဝ၊ မိဘသဖွယ်၊ ရခိုင်ပြည်မှာ၊ ကြီးကျယ်ဉာဏ် ရှင်၊ ယခင်ဝတ္ထု၊ ဖွဲ့ကဗျာလေ၊ ကော်ကာနုကို”

ယေပြီးကေ ပိုဒ်ရေ ၁၄၃-မာလေးသော “ပေါရာဏ အောင် ထွန်း၊ ဉာဏပဒေသာ၊ တန်းခိုးရွာက၊ ဆရာထွန်းတို့၊ ရောပြမ်းပြီး ခါ၊ ဤကဗျာကို၊ ဆရာနှစ်ဦး၊ ဉာဏ်ချိန်ခွင်ဖြင့်၊ စီရင်ပြုကေ၊ ကော် ကာနုသာခြင်း” လို့ ဖော်ပြပါရေ။

အေကောက်နုတ်ချက်တိကို ကြည့်ကေ၊ အလောင်းတော်ကော် ကာနုသာခြင်းကို ဉာဏ်တန်ဆောင်ပြောင်ရွှန်း၊ ဟာသအာဝဇ္ဇန်း

ကောင်းသော ဆရာအောင်ထွန်းလှက လက်ဦးအစ စီကုံးကြောင်း၊ (ငါရို့တန်ခိုးရွာ၏) အရှိဖက်ကမ်းမှ ပြားကျွန်းသားတိ ယင်းသာ ခြင်းကို နတ်စောင်းညှင်းနန်း ဥပမာတင်ဗျာ ချီးမွမ်းပြောဆိုကတ် ပြီးကေ၊ (စစ်တွေ)မြို့မှာ လာပြကြောင်း၊ ဆိုင်သည်မောင်မောင် ဖတ်ကြည့်ကြောင်း၊ ယင်းနောက် တန်ခိုးဆရာထွန်းကို ဖတ်ကြည့် စီကြောင်း၊ ဆရာထွန်း ဖတ်ကြည့်ပြီးနောက် မူလလက်ရာဟောင်း ကို မိမိလက် ရာသစ်နန်း ရောပြန်းဗျာ၊ ကော်ကာနုသာခြင်း အသစ်ကို ဉာဏ်နှစ်ဉာဏ်နန်း စီရင်ပြုစုကြောင်း တို့နိုင်ပါရေ။

ဆရာထွန်း၏ ကော်ကာနုသာခြင်းအပိုဒ် ၁၄၃မာ ဆရာ အောင်ထွန်းလှနန်းပတ်သက်တေ ကျွန်တော်ရို့ မှတ်သားသင့်ရေ တခြားအချက်တစ်ချက်ကိုလေး အေပိုင် ချီးကျူးမှတ်တမ်းတင်ထား စွာကို တွဲရပါရေ။

“အောင်ထွန်းဆရာ၊ စီခဲပါသည်။ တိုက်သာခြင်း၌၊ သွားစပ် ကာရန်၊ စီကုံးဟန်ကို၊ အကျွန်ကြည်နူး၊ အသစ်ပေါ်ကေ၊ ဆရာထွန်း လျှင်၊ ချီးမွမ်းပြုလျက်”

အေမှတ်တမ်းအရဆိုကေ ဆရာအောင်ထွန်းလှရေ တိုက်သာ ခြင်းကိုလေးသော စီကုံးခကြောင်း မှတ်ယူနိုင်ပါရေ။ သို့သော် ယင်း တိုက်သာခြင်းကို စုံစမ်းမရရေအတွက် အေဆောင်းပါးမာ မတင်ပြ နိုင်လိုက်ပါ။ သိမိမှတ်သားထားသူတိဟိကေ အများလေ့လာ ဖတ်ရှု နိုင်အောင် ဖော်ထုတ်တင်ပြပီးဖို့ နှိုးဆော်လိုပါရေ။

တန်းခိုးဆရာထွန်း၏ ကော်ကာနုသာခြင်းကတစ်ဆင့် ဆရာ အောင်ထွန်းလှအကြောင်းကို တစ်စွန်းတစ်စသိရရေခါ ဆရာ၏

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

မိဘမျိုးရိုးနုနု၊ မွီးဖွားခုနှစ်ရို့ကို သိချင်လို့ ဆားပြင်ရွာသားတိကို မီးမြန်းကြည့်ပါရေ။ ဆားပြင်ကျေးရွာပြည်သူ့ကောင်စီ အတွင်းရေး များ ဦးသူတော်ရို့နုနု၊ ဆားပြင် မူလတန်းကျောင်းဆရာကြီး ဦးမောင် စောထွန်းရို့ အကူအညီပီးရေးအတွက် ဆရာအောင်ထွန်းလှ၏ ကော်ကာနုသာခြင်း (စာဆို ကျော်ဇားဦး ကူးထားရေလက်ရီးမူ) ကိုတော့ခါ ငှားလို့ရခိပါယင့်။ သို့သော် ဆရာ၏မိဘမျိုးရိုး၊ မွီးဖွား ခုနှစ်ရို့ကို ပြောပြနိုင်သူ မဟိပါ။ သာခြင်းထဲမာလေး စကားချပ် လို့ မတို့ရပါ။ ဇောင်ကေလေးသော့ ဆရာမွီးဖွားခုနှစ်နုနု ကော်ကာ နုသာခြင်း စီကုံးရေကာလရို့ကို တန်ခိုးဆရာထွန်း၏ ကော်ကာနု သာခြင်းကို မှီခိုအားထားဗျာ မှန်းဆဖော်ထုတ်တင်ပြလားပါမေ။

ဆရာထွန်း၏ မိဘသဖွယ်

တန်ခိုးဆရာထွန်း၏ ကော်ကာနုသာခြင်းမှာ ဆရာအောင် ထွန်းလှကို “ငါတို့မှာလေ၊ ဆရာဘဝ၊ မိဘသဖွယ်၊ ကြီးကျယ်ဉာဏ် ရှင်” ဆိုဗျာ ဂုဏ်တင်ချီးကျူးထားပါရေ။ အေစကားကို အတည် ကိုင်ကေး ဆရာအောင်ထွန်းလှရေ တန်ခိုးဆရာထွန်း၏ ဆရာ အရွယ် မိဘအရွယ်လောက်ဟိဖို့လို့ မှန်းဆနိုင်ပါရေ။ တန်ခိုးဆရာ ထွန်းကို ဂေါစာ ၁၂၃၀(အေဒီ ၁၈၆၉)မာ မွီးဖွားပါရေ။ မိဘ အရွယ်ဆိုရေအတွက် ဆရာထွန်း၏ မွီးဖွားခုနှစ်က အနှစ်(၃၀) လောက် နောက်ဆုတ်ကြည့်ကေ၊ ဆရာအောင်ထွန်းလှ၏ မွီးဖွား ကာလရေ ဂေါစာ ၁၂၀၀-ပြည့်လောက်မာ ဖြစ်ဖို့လို့ အကြမ်းအား ဖြင့် မှန်းဆယူနိုင်ပါရေ။

ကော်ကာနုသာခြင်းကို စီကုံးရေကာလက ဇာခါလောက်ဖြစ် နိုင်ပါဖို့လေး။ တန်ခိုးဆရာထွန်း ကော်ကာနုသာခြင်းကို စီကုံးရေ နှစ်ကပင် ခန့်မှန်းဖော်ထုတ်ယူရဖို့ ဖြစ်ပါရေ။ ဆရာထွန်းက ကော် ကာနုသာခြင်း အပိုဒ် (၁၄၄)မာ ----

“ကျွန်ုပ်သက်မွေး၊ ဤကဗျာလေ၊ သာခြင်းဘွဲ့ကို၊ ခြောက် ဆယ့်ခြောက်ခု၊ ရွက်ဟောင်းကြွီကေ၊ နို့ဥတု၌၊ ရှေးဦးတလီ၊ ပုံနှိပ် လုပ်ကေ၊ ထုတ်လေပြီလေ၊ ကုံးစီယခု၊ လောင်းမင်းကျော်ကေ၊ ကော် ကာနုကို၊ ခုသက္ကရာဇ်၊ နှစ်ကောဇာကို၊ တွက်ကာစစ်ကေ၊ ဇစ်ဒွေး အဌ၊ ဆသို့ကျလို့၊ လတပို့တွဲ၊ မှိုင်းပြာရီကေ၊ ရာသီထဲမှာ၊ စီရေးကာ ဆန်း” လို့ ဖော်ပြထားရေအတွက် ကော်ကာနုသာခြင်းကို ၁၂၆၆- မာတလီ၊ ၁၂၈၆-ခုမာ တလီ၊ ၂-လီတိုင်တိုင် စီကုံးခကြောင်း သိနိုင် ပါရေ။ အေမှတ်တမ်းကတစ်ဆင့် ဆရာအောင်ထွန်းလှ၏ ကော် ကာနုသာခြင်း စီကုံးရေခုနှစ်ကို စာဖတ်သူရို့ မှန်းဆကြည့်ကတ်ပါ။ အကြမ်းအားဖြင့် ၁၂၆၀-ခုနှစ် ပတ်ဝန်းကျင်လောက်မာ စီကုံးခ လီဖို့လို့ ယူဆနိုင်ပါရေ။

မိုးပန်းဝေသာခြင်းစာဆို

ဆရာအောင်ထွန်းလှနုနုပတ်သက်တေ အထူးမှတ်သားဖို့စွာ တစ်ခုဟိပါရေ။ ယင်းအချက်က မိုးပန်းဝေသာခြင်းကို စီကုံးခသူ အမည်မသိစာဆိုရေ အခြားသူမဟုတ် ဆရာအောင်ထွန်းလှပင် ဖြစ်တေဆိုရေအချက် ဖြစ်ပါရေ။

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

မိုးပန်းဝေသာခြင်းကို ဆရာအောင်ထွန်းလှ ဖွဲ့ဆိုခကြောင်း ကို ဦးသထော်ရှိက သက်ကြီးစကား သက်ငယ်ကြားဆိုရေပိုင် မိဘ လူကြီးတိပါးကတစ်ဆင့် သူကြားဖူးစွာကို အေပိုင်ပြောပြပါရေ။

ဆရာအောင်ထွန်းလှရေ ကိုယ့်ရွာမာ (ဆားပြင်မာ)တစ်ခါ က ဂိုဏ်းသင့်ရေ ကဗျာတစ်ပုဒ်ကို စီကုံးမိရေ ဆိုပါရေ။ ယင်း အမှားကို နောက်ခါ ကိုယ့်ဘာသာကိုယ် ပြန်တို့ပါရေလတ်။ ယေခါ အပြစ်လွတ်အောင် မြောက်ဦးမြို့သို့ လားဗျာ ကျောက်ရစ်ကေ အရပ် ဘုန်းကြီးကျောင်းမာ သျှင်ဝတ်နီရေ ဆိုပါရေ။ ယင်းခါ ကျောက်ရစ်ကေက ထွန်းအောင်ကျော်ဆိုသူနန့် မိုးပန်းဝေဆိုသူ အပျိုလူပျိုရို့ အချစ်ဇာတ်လမ်းအထူးအဆန်းတစ်ခု ဖြစ်တေဆိုပါ ရေ။ ဇာတ်လမ်းက ထူးဆန်းနီရေခါ မြောက်ဦးတစ်မြို့လုံးဆိုရေပိုင် ဟိုးလေးတကျော် ဖြစ်လားရေ။ မောင်သျှင်ကြီး ဆရာအောင်ထွန်း လှလေးသော့ ယင်းဇာတ်လမ်းကို ကြားရရေခါ စာဆိုသဘာဝ ကဗျာ စာနုဝင်စားမိပြီးကေ မိုးပန်းဝေသာခြင်းကို စီကုံးမိရေဆိုပါရေ။ ဝါသနာဗီဇကို ချိုးနှိမ်မရလို့ သာခြင်းစီပင်စီလိုက်ကေလေးသော့ ကာယကံသျှင်တိကို မသိစီချင်။ သိကေ အပြစ်တင်လွတ်ဖို့လားလို့ စိုးရိမ်လာပါရေ။ ယေဇူးနန့် ယင်းသာခြင်းစာမူကို ကျောက်ရစ်ကေ မာပင် ထားပစ်ခပြီးကေ၊ ကိုယ့်ဆားပြင်ရွာသို့ တိတ်တိတ်သျှထွက် ပြီးပါလတ်တေလို့ ဦးသထော်ရှိက ပြောပြပါရေ။

မိုးပန်းဝေသာခြင်းကို ခညစ်က ခညဝတီမဂ္ဂဇင်း (အတွဲ ၁၊ အမှတ် ၂၊ ၁၉၅၂)မာ တင်ပြဖူးပါရေ။ သို့သော် စာဆိုသူကို မသိ လို့မဖော်ထုတ်နိုင်ခပါ။ မိုးပန်းဝေသာခြင်း၏ စာအဆင့်အတန်းကို

ခန့်မှန်းနိုင်အောင် ကောက်ချက်ချတစ်ပုဒ်ကို တင်ပြလားပါမေ။ အကောက်နုတ်ချက်မာ စာဆိုရေ မိုးပန်းဝေက ချစ်သူထွန်းအောင် ကျော်ဟိရာ လောကမာန်အောင်ကျောင်းသို့ အဖော်နန့် ဆွမ်းပို့ လာပုံ၊ ထွန်းအောင်ကျော်က သတင်းမီးပုံ၊ မိုးပန်းဝေက ရှက်အား ပိုဗျာ ဖြုတ်ချင်းပြန်မဖြေနိုင်ပုံ၊ အဖော်သူငယ်ချင်းက အားမလို အားမရ ကြိမ်းလိုက်ပြီးမှ ခပ်ပြုံးပြုံးရယ်ဗျာ ချစ်သူမျက်နှာကို မျက်စ ချိကြည့်ပုံ၊ မျက်တောင်လှကို ပြန်ချပုံ၊ ကျန်းမာကြောင်း ပြန်ဖြေပုံ ရို့ကို သရုပ်ဖော် လက်စွမ်းပြထားပါရေ။ ဖတ်ကြည့်ကတ်ပါ။

“သောကစိုးရိမ်၊ အတန်ငြိမ်ကေ၊ မွေ့သိမ်ရူပ၊ ငါ့နှမမှာ၊ ဘယ ရောဂါ၊ မထောင်းတာကေ၊ မာပါယက်လား၊ မေးလတ်ပါကေ၊ ဖရ ဇာပီတိ၊ မိုးပန်းဖြူမာ၊ လူမသိကေ၊ ဟိယက်နှင့်သာ၊ ရှက်ကတ်ပါ ကေ၊ တခါရံထူး၊ ယောကျ်ားဟုကေ၊ လူယဉ်ချောနှင့်၊ မပြောဘူးလို့ ကျောင်းဦးမြေပြင်၊ တပ်ထဲတွင်ဝယ်၊ မေလျှင်တိုးတွန့်၊ တလှမ်းခြံ ကို မချီဝန့်ယောင်၊ တန့်၍နီခါ၊ နောက်ကပါရေ၊ မေတ္တာကြီးခြင်း၊ သူငယ်ချင်းမှာ၊ လှခြင်းကြန်စုံ၊ မေ့ချစ်ပုံမှာ၊ ကြိုသည်ဂုနီ၊ တွိယက် နှင့်သာ၊ ကျန်းမာဟန်ကို၊ ပြန်ပြောပါလား၊ တစ်ယောက်ကကား၊ နှမချင်းစာ၊ ချစ်မေတ္တာနှင့်၊ မာဆာကောင်းခြင်း၊ သတင်းမေးလျှင်၊ မမေပျက်မှာ၊ မထွက်တိတ်တိတ်၊ ကြက်အိပ်သောဟန်၊ နင့်ပစကို၊ ငါ့ကြည့်ပြန်မေ၊ တဖန်ဆိုက၊ ခပြုံးရယ်ဗျာ၊ မိုးမေလှလည်း၊ မျက်စ ချိကာ၊ မောင့်မျက်နှာကို၊ တည့်ကာကြည့်မှ၊ မျက်တောင်လှကို၊ အသာချလို့”

ကော်ကာနုသာခြင်းက လက်ရာတစ်ကွက်

မိုးပန်းဝေသာခြင်းက သိင်္ဂီရ ရသမြောက်တေ ကောက်နုတ် ချက်တစ်ခုကို လေ့လာမြည်းစမ်းကြည့်ပြီးကေ၊ ကော်ကာနုသာခြင်း က ကရုဏာရသမြောက်တေ ကောက်နုတ်ချက်တစ်ခုကို လေးသော့ စာဖတ်ပရိသတ်ရို့ မြည်းစမ်းနိုင်အောင် တင်ပြလိုက်ပါရေ။

အေကောက်နုတ်ချက်မှာ ဆရာအောင်ထွန်းလှရေ ဘေသဇ္ဇ မင်းရာဇာက ပုဏ္ဏားတိ လျှောက်တင်ချက်ကို ယုံကြည်အတည်ကိုင် ပြီးကေ သားယုတ်မွိုးရေလို့ အမြင်မှားဗျာ တောထုတ်အနှင်ခံရရေ တောင်နန်းမိဖုရားနန်း အထိန်းတော်ပြည့်ဝရို့၊ တောကြီးဟေမဝန္တာ ထဲမှာ ဒုက္ခခံရပုံ၊ တောတောင်သဘာဝ ပန်းပွင့်မျိုးစုံဖူးပွင့် မွီးကြိုင် ပုံ၊ ကျီးငှက်ဖိုမ တွန်ကျူးပျော်မြူးကတ်ပုံ၊ ထိုသဘာဝ ပတ်ဝန်းကျင် ကို မြင်ရ၍ မုတ္တိုရဒေဝီ ဖြေဆည်မရဖြစ်ပုံ၊ မေပြည့်ဝက သနား ကရုဏာသက်ပြီးကေ အားပီးစကားပြောပုံရို့ကို သရုပ်ပေါ်အောင် ဖွဲ့စီထားပါရေ။

“တန့်တုံတခါ၊ ညောင်းညာဖြေငြား၊ တတောဝင်ကေ၊ တတောင်နား၍၊ ထွက်ကြွလေသော်၊ ထားတောင်ညာသည်၊ ခြိမှာ ဖဝါး၊ မလားဖူးသူ၊ ဖြစ်တော်မူ၍၊ နီပူပြင်းထန်၊ ဒုက္ခခံကာ၊ နွမ်းပြန် တုံဘိ၊ ဖယောင်းဖြူကို၊ နေပူထိသို့၊ ဟိသည်ထက်တွင်၊ ပန်းသစ်ပင် လည်း၊ မြိုင်ခွင်တောထဲ၊ တွဲကရွဲမှာ၊ သီးမြစုံစွာ၊ ပန်းတကာလည်း၊ ရာမာခိုင်ဆင့်၊ စလတ်ပွင့်၍၊ ပင်မြင့်သရဖီ၊ ရိုးနီအင်ဂရင်း၊ မွေး သင်းကြိုင်လန်း၊ လီညှင်းခေါ်ကေ၊ ကံ့ကော်ပန်းနှင့်၊ မြင့်လွန်းတောင် ပေါ်၊ ခေါ်တုံဖို မ၊ သူတို့ထုံးစံ၊ မြူးပျော်ဟန်မှာ၊ စံမညောင်းကေ၊

သစ်ခေါင်းဝက၊ ဟ၍ခံထွေ၊ စာခွန့်ရေမှာ၊ ကျက်တွေခေါ်မှန်း၊ ကုက္က လောင်မှာ၊ တောင်မြောက်သန်း၍၊ လှလွန်းဝါဝါ၊ ငှက်တောက်ကျာ မှာ၊ လာပြီးစကား၊ သူမြည်ဟန်မှာ၊ အသံထောက်ကေ၊ ရောက်ပျာ လားဟု၊ စကားတတ်ပွဲ၊ မြည်လာဟန်မှာ၊ တောင်ယံထက်က၊ သာလိ ကာသည်၊ သံဝါမြနှင့်၊ မြည်ကြလေလျှင်၊ မုတ္တိုရဟု၊ နာမတွင်ကေ၊ နန်းသျှင်မလျှ၊ သတိဆည်ကေ၊ ဖြေမရပဲ၊ လောကထိပ်ပန်၊ နန်းရံ စင်စစ်၊ နန်းရို့ဖြစ်၍၊ အချစ်မိခင်၊ မျိုးပင်မပြား၊ ဘေသစ္စတွင်၊ ထိုဘုရင်ကေ၊ ရိုးသျှင်သားနှင့်၊ ထိမ်းမြားသည်မှာ၊ နိကစ၍၊ ပတ်မျှ နာရီ၊ တပီဇနာ၊ မခွာခေါက်ရက်၊ ချစ်မေတ္တာလည်း၊ ဟိပါလျက်ကို၊ နန်းဆက်ရရန်၊ သိကြားထံမှာ၊ သားမွန်တစ်ယောက်၊ ရသည်နောက် ကို၊ တော်တောက်စည်းလွတ်၊ ချစ်ကြီးဖြတ်ကေ၊ နန်းရပ်ကခွာ၊ ပြည် မှာမထား၊ ချစ်တေသားနှင့်၊ တောကြားဟေဝန်၊ ဒုက္ခခံဖို့၊ ---- သားပွင့်နှင့်၊ ကံကုန်လို့နိုး၊ သီမည်ဖီးကို၊ ဆီး၍တည့်တည့်၊ ပြည်သူ များစွာ၊ ဆွေတကာတို့၊ မြင်ပါလေဟု၊ ကွေ့မလားနိုင်၊ ပူကြီးဝင်ပျာ၊ ရင်မှာတောက်လို့၊ ရပ်စောက်မှိုင်ပျာ၊ ထိုင်တော့သည်လည်း၊ ဗျာပါ ကြီးခြင်း၊ ပူသည်ဆိုပျာ၊ ငိုဖိလျှင်လည်း၊ စင်းစင်းသီထွေ၊ အလိုလို ကေ၊ ကိုယ်သာဆုံးလို့၊ ကုန်းဖြစ်မည်လေ၊ အစ်မေပြည့်ဝ၊ သားသက် မျှကို၊ ထိန်းယမနိုင်၊ တောဂနိုင်မှာ၊ မဆိုင်ခုဝယ်၊ အလိုလိုမှာ၊ မငို ကေဟု၊ တေတုံကျမ်းခိုင်၊ နိုင်လို၍သာ၊ ပြောဆိုပါကေ၊ တောင်ညာ သျှင်မ၊ ရွှေမျက်နှာကို၊ မြင်ပါရကေ၊ ကျွန်မခုလျှင်၊ များဖျင်ကြောင့် ကြ၊ အသည်းပုံမှာ၊ အံ့လုံရွှေယောင်၊ ပူလှသည်သာ”

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ဆရာအောင်ထွန်းလှ၏ အထက်ပါ ကော်ကာနုသာခြင်း ကောက်နုတ်ချက်ကို သုံးသပ်ကြည့်ကေ။ ဆရာရေ ရခိုင်စိတ်ကူး၊ ရခိုင်ခံစားမှု၊ ရခိုင်အလေ့အထရို့ကို ရခိုင်ပီသရေ စကားအသုံး အနှုန်းရို့နန့် ရသမြောက်အောင် ဖွဲ့ဆိုနိုင်ခရေ ရခိုင်စာဆိုတော် တစ်ဦးဖြစ်ကြောင်း သိနိုင်ပါရေ။ ဆရာအောင်ထွန်းလှ စာဆိုရေ ခေတ်ကို ဆင်ခြင်ကြည့်ကတ်ပါ။ ယင်းခေတ်ရေ နယ်ချဲ့ဗြိတိသျှ ခေတ်၊ ရခိုင်စာပီကို အသွင်သခင်ဗြိတိသျှတိ အားမပီးရေခေတ်၊ ရခိုင်စာပီ မှန်မှန်သုန်သုန် အောက်ကျနောက်ကျဖြစ်နီရေခေတ် ဖြစ်ပါရေ။ ယင်းပိုင်ခေတ်မျိုးမှာ ဆရာအောင်ထွန်းလှက ကိုယ့် အမျိုးသားစာပီကို အမြတ်တနိုးပြုစုထိန်းသိမ်းပီးနိုင်ခပါရေ။ ဆရာ က ဇာတ်အိမ်၊ ဇာတ်လမ်းဆင်ဗျာ ရခိုင်သာခြင်းစပ်နည်းနန့် လက်ဦးအစ စီကုံးနည်းပြစွာကို တန်ခိုးဆရာထွန်းနန့် တခြားဆရာ ရို့က လမ်းတွင်အောင် သာခြင်းအများအပြားနန့် အားဖြည့်ပီးခ ကတ်ပါရေ။ ယေကျေးဇူး ရခိုင်ပြည်မှာ သာခြင်းခေတ်တခေတ် တောင် ပေါ်ထွန်းတွင်ကျယ်ခရေလို့ ဆိုနိုင်ပါရေ။ ဗြိတိသျှခေတ် မှာ ရခိုင်စာပီကို ရုံးသုံး၊ ကျောင်းသုံး အရာမသွင်းခပါ။ ယေဒါလေး သော့ ရခိုင်ပြည်သူတိက ရခိုင်ကဗျာသာခြင်းရို့ကို လက်ခံအားပီး ခကတ်လို့ ရခိုင်စာပီ မီးရောင်အင်တန်လောက် ထွန်းပြောင်ခပါ ရေ။

ရခိုင်စာဆို အသီးသီးရို့ ထွန်းညှိခရေ ဗြိတိသျှခေတ်လယ် ရခိုင်စာပီ ဆီမီးတိုင်ရို့မှာ ဆရာအောင်ထွန်းလှ၏ ကော်ကာနုသာ ခြင်း၊ မိုးပန်းဝေသာခြင်းရို့ရေ အဦးဆုံး ထွန်းပြောင်ခရေ ဆီမီး

တိုင်တိ ဖြစ်ပါရေ။ သို့သော် ယင်းစာပီရတနာရို့ကို ပြုစုပီးခသူ စာဆိုတော်ကြီး ဦးအောင်ထွန်းလှကို သိသူကောင်းကောင်း နည်း ပါရေ။ သူ့လက်ရာသာခြင်းတိလေးသော့ လူမသိ သျှင်မသိ တိမ်မြုပ်နီပါရေ။ ကျွန်တော်ရို့က ဝိုင်းဝန်းဖော်ထုတ် ထိန်းသိမ်း လားကတ်ရဖို့ ဖြစ်ပါရေ။

ဆရာကျော်ဇားဦး

ဆရာဦးအောင်ထွန်းလှအကြောင်းကို ဆားပြင်ရွာသားတိပါး က စုံစမ်းရေခါ “အချို့ရွာ၊ သကာတွံ” ဆိုရေပိုင်ယောင်၊ ဆားပြင် သား စာဆိုဆရာကျော်ဇားဦး၏ လက်ရိုးမူဘွဲ့အုပ်တစ်စုကို ရခိပါ ရေ။ ယင်းစာအုပ်မှာ ဆရာအောင်ထွန်းလှ၏ ကော်ကာနုသာခြင်း နန့် ဆရာကျော်ဇားဦး၏လက်ရာ သာခြင်း၊ မေတ္တာစာ၊ အထောက် စာ၊ သံချပ်တိကိုလေး အပြည့်အစုံတို့ရပါရေ။ တောင်ပို့မို့ရွာရေ လူတစ်ယောက် မို့ကျင်းကြီးတစ်ခုကို မမျှော်လင့်ပဲ ပြုန်းခနဲလာတို့ ရေခါ ဝမ်းသာရေပိုင် ဆရာနှစ်ဦးလက်ရာကို တစ်စုတဝေးလားတို့ ရေခါ ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာ ပီတိဖြာရပါရေ။ ဆရာကျော်ဇားဦး လက်ရာတိကို အောက်မှာစာရင်းချပြလိုက်ပါယက်။

- (၁) ကာလပေါ်အဖွဲ့သာခြင်းအထောက်
- (၂) ဧကစတ္တာလီသဝဏ္ဏ အထောက်ကြီး
- (၃) တန္တပို့ရွာ၊ မြသထော်သို့ ပီးသော မေတ္တာစာများ
- (၇)ပိုဒ်

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

- (၄) ဥပုသ်သည်တို့ အထောက်ကြီး
- (၅) ငွေတွင်းဒွေ ဆရာဉာဏတောင်း၍ပီးသော မေတ္တာစာ
- (၆) လှိုင်ရွာနေ မမေတောင်း၍ပီးသော မေတ္တာစာ
- (၇) ဓာတ်တော်မြေလင်္ကာ
- (၈) ဩကာသ၊ လောက ကရန ထောပနာ လင်္ကာ
- (၉) ဆယ့်နှစ်ရာသီသာခြင်း
- (၁၀) တောင်ရင်းကျွန်းဖွဲ့သာခြင်း
- (၁၁) ပြိုင်လှေခြင်းအဆန်း

ဆရာကျော်ဇားဦးလက်ရာတို့ကို တို့လာရေခါ ရခိုင်စာဆိုတော် စာရင်းထဲမှာ ဆရာကျော်ဇားဦးကိုလေးသော ထည့်သွင်းမှတ်တမ်းတင်ချင်ရေအတွက် ဆားပြင်ရွာသားတို့ကို မီးမြန်းစုံစမ်းကြည့်ပါရေ။ သို့သော် အပြည့်အစုံပြောပြနိုင်သူ မဟုတ်ပါ။ စုံစမ်းရရေ ဆီ တင်ပြရက ဆရာကို ဂေါစာ ၁၂၂၀-ခုလောက်မှာ မွီးဖွားလီဖို့လို့ ပြောကတ်ပါရေ။ ကွယ်လွန်နှစ်က ၁၂၉၈-ခုနှစ်ဖြစ်တေလို့ သိရပါရေ။ ဆရာမာ သား ဥယောက်၊ (မောင်မောင်၊ မောင်တင်ခိုင်၊ နွားမောင်)၊ သမီး ၂ယောက် (မစိန်ညွန့်၊ မစိန်ဖြူ)ထွန်းကားပါရေ။ အားလုံးကွယ်လွန်လားကတ်ပါ။ ဆရာ၏ လက်ရိုးမူဘွဲ့အုပ်ကို မြီးဦးကျော်စိန် (မစိန်ဖြူ၏သား)က ထိမ်းသိန်းထားပါရေ။ ဦးကျော်စိန်ပါးက ဦးသထော်ရှိ ငှားပီးရေအတွက် ကျွန်တော်ရဲ့ လေ့လာခွင့်ရကတ်ပါရေ။

ဆရာ၏ပညာသင်ဘဝကို စုံစမ်းကြည့်ရေခါ ဆရာ၏ငယ်ဆရာရေ ဆားပြင်ဆရာတော် ဦးနန္ဒသာရဖြစ်တေဆိုပါရေ။ ကဗျာလင်္ကာ စီကုံးတတ်အောင် စာဆိုတော် ဆရာတော်အောင်ထွန်းလှက သင်ပီးခရေလို့ သိရပါရေ။ ဆရာရဲ့ မျိုးရိုးက လယ်သမားမျိုးရိုးရာ ဖြစ်ပါရေ။ ယေဒါလေးသော စာပီဝါသနာပါရေအတွက် လောကီ လောကုတ္တရာ လက်လှမ်းမီစွာ စာပီကျမ်းဂန်ရဲ့ကို ကြိုးစားလေ့လာခရေလို့ ပြောကတ်ပါရေ။ ဆရာ၏ လောကုတ္တရာဆိုရာ စာပီဆွေးနွေးဖက်တိက တစ်ရွာတည်းသား ငယ်ပေါင်း ဦးသုမန (ချောင်းနွယ်ဆရာတော်)၊ ဦးသာဂရ (ကျော်ရှင်ဆရာတော်)ရဲ့ ဖြစ်တေလို့ ပေါက်တောမြို့ ဘဝမ်းဆရာတော်ဘုရား ဦးခေမာဝံသက မိန့်ကြားဖူးပါရေ။

လယ် သမားစာဆိုတော်

မျိုးရိုးက လယ်သမားမျိုးရိုးဖြစ်တေပိုင်၊ ကိုယ်တိုင်လေးသော လယ်သမားဖြစ်တေအတွက် ဆရာကျော်ဇားဦးကို လယ်သမားစာဆိုတော်လို့ ဆိုသင့်ပါရေ။ ဆရာ၏လယ်သမားဘဝ သရုပ်ဖော်သာခြင်းကို စာဖတ်သူရဲ့ မြည်းစမ်းကြည့်နိုင်အောင် ဆယ့်နှစ်ရာသီသာခြင်းက ကောက်နုတ်ဗျာ အောက်မာဖော်ပြလိုက်ပါယက်။ အကောက်နုတ်ချက်မှာ စာဆိုရေ လယ်သမားတစ်ယောက် မိုးသီးမကျခင် လယ်ယာလုပ်ငန်းအတွက် လိုအပ်စွာတို့ကို အိမ်သူသက်ထားနန့် တိုင်ပင်နှီးနှောဗျာ ကြိုတင်ပြင်ဆင်ရပုံ၊ မိုးသီးကျမာမြီပြင်တိ နူးညံ့လာရေခါ ကျွဲနွားရဲ့ကို နဖားထိုးပြီး ရက်မြတ်ရာဇာရွီးဗျာ

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

လယ်ထွန်ကတ်ပုံ၊ အိမ်သူသက်ထားက မိုးသောက်က ကြက်ဦးတွန် ခါကပင် လယ်ထွန်မပျင်း လင်သက်နှင်းဖို့ ထမင်းချက်ပြုတ်ကျွေး မွေးပုံ၊ မွန်းတည့်ချိန်စစ်တွေမြို့က ပြောင်းပစ်သံကိုကြားခါ အိမ်သူ လယ်ထွန်သား လယ်ကွင်းထဲမှာ ထမင်းစားနိုင်အောင် ဇနီးသည်က လယ်ကွင်းသို့ ထမင်းလာပို့ပုံရို့ကို ပြည့်ပြည့်စုံစုံ ဖော်ပြထားပါရေ။ လယ်သမား အိမ်ထောင်သည်တို့ နိစဉ်လုပ်နီကျ လူမှုကိစ္စတို့ကို ပီပီပြင်ပြင် သရုပ်ပေါ်အောင် စီကုံးပြနိုင်ရေလို့ သုံးသပ်မိပါရေ။

ရခိုင်ပြည်ရေ လယ်ယာနိုင်ငံတစ်ခု ဖြစ်ပါရေ။ ပြည်သူအများ စုရေ လယ်သမား ယာသမားတိ ဖြစ်ကတ်တေ။ သို့သော် လယ် သမားဘဝကို ပီပီသသ သရုပ်ဖော်ဖွဲ့စီထားရေ ကဗျာလင်္ကာ ဆိုလို့ မဟိသလောက် ယှားပါရေ။ မြောက်ဦးခေတ် မင်းဖလောင်း လက်ထက်က ပညာဟိအမတ် စာဆိုတော်ကြီး ဥက္ကာပျံက တော် သလင်းလဖွဲ့မှာ လယ်သမား ယာသမားတိဘဝကို တစ်သျှေ ထည့် သွင်းဖွဲ့စီစွာကို တွိရပါရေ။ ဆရာကျော်ဇားဦးကတော့ခါ လယ် သမားစာဆိုဖြစ်တေအတွက် လယ်သမားတစ်ယောက်၏ ကိုယ်တွံ လူမှုဘဝကို ပြည့်ပြည့်စုံစုံ သရုပ်ဖော်စီကုံးထားစွာကို တွိရပါရေ။ ဖတ်ကြည့်ကတ်ပါ။

“လကဆုန်မှာ၊ လီဟုံရွကေ၊ အပေါကြွ၍၊ ပင်လှကေစိမ်း ရောင်၊ ရွက်သစ်ဆောင်ကေ၊ လူ့ဘောင်ကိစ္စ၊ ကျောင်းမှာစာသင်၊ ဇယင်ယင်မှာ၊ အယင်ကျူကေ၊ သားဦးတလည်း၊ မိုးကျလတ်မည်၊ အိမ်ဝယ်ကိစ္စ၊ အုန်းမဝယ်ခင်၊ ကြိတ်ဆုံပျင်ပျာ၊ ဆန်လျင်ရမှာ၊ သား လှမိခင်၊ နှိုးဆော်ကျင်ကေ၊ အိမ်သူင်ယောက်ျား၊ မြောက်ဦးဌာနီ၊

ပြင်စိုးမြီမှာ၊ မောင်နီခတ်ကေ၊ သံပြတ်ဒါးနှင့်၊ ဆင်းငြားလာရှောင်း၊ တပိုင်းကုန်ကေ၊ ကြိတ်ဆုံဟောင်းကို၊ ရစ်စောင်းကြည့်လတ်၊ အား ကိုဆောင်ဗျာ ခတင်ခွတ်ကေ”

“ပြိဿလည်းကုန်၊ လမေထုံမှာ၊ ရွာတုံစရိုး၊ လုပ်ဆောင်ကျယ် ကေ၊ လယ်သည်မျိုးမှာ၊ ထမ်းပိုးကျည်းအတ်၊ ခွတ်၍ အကုန်၊ စုံလတ် သည်ပ၊ သမုဒ်ကေမြစ်ရီ၊ မှိုင်းဝီဝီမှာ၊ တောင်လီထ၍၊ မြမြစိမ်း ရောင်၊ တောတောင်အင်တိုင်း၊ ရွက်ညိုဆင်ကေ ပင်မြင့်တိုင်းက၊ သွန်းချမိုးရေ၊ နုထွတ်မြေပြင်၊ ချိန်ခါတွင်ဝယ်၊ လုလင်ပျိုထွား လယ် သမားတို့၊ ကျွဲနွားဖမ်းရို့၊ နဖားထိုးကြ၊ မြေခဲကောင်းခါ၊ ရက်မြတ် စွာတွင်၊ လယ်လျှင်ရွေးမှ၊ ကြိုးအားအန်နှင့်၊ ထွန်လုပ်ကြ၍---- ကြင်ရာချောညက်၊ ကြက်ဦးတွန်ကေ၊ မှန်စွာချက်မှ၊ ကျက်လတ် ကလျှင်၊ သားအငယ်လင်၊ ကိုယ့်အိမ်သူင်ကို၊ စက်ခွင်ထဲမှာ၊ ဝင်၍ သာလျှင်၊ ထပါဘိလား၊ လုလွထူကေ၊ သားဖြူတလည်း၊ ပီယပီယေ၊ ကြင်ဆွေစုံဖက် မိုးလင်းလာကေ၊ ပြင်မှာထွက်၍၊ နံနက်စားဖို့--- ထမင်းခူးကေ၊ ပျံ့ပျူးသာယာ၊ နိခြင်းဇာကို၊ ပို့ပါခလစ်၊ ဇောခမြန် နှင့်၊ လယ်ထွန်မပျင်း၊ မိတူသူင်လေ၊ လင်သက်နှင်းဖို့၊ ထမင်းချက် ရာ၊ အဖြာဖြာကို၊ ဆိုရာစကား၊ များချလုပ်ကြ၊ ရောင်းချပြန်ကေ၊ ငတန်သားနှင့်၊ အိမ်နားချိုင်ဗောင်၊ ဟင်းများမြောင်နှင့်၊ ဆွေမောင် မစား၊ အခြားမရွာ၊ ဆားသာစိမ်ဘိ၊ ဆားမနိုင်ကေ၊ ချိုင်မြက်မြက် နှင့်၊ သရက်သီးကို၊ လှီး၍သင်ဘိ၊ အနံ့ကြိုင်ကေ၊ မျှိုင်ငပိကို၊ ဖုတ်ဘိ အကျက်၊ ငရုပ်စွက်ပျာ၊ ချစ်ဖက်ပြာလတ်၊ ဖမို့မသီ၊ ဒူးထဘီနှင့်၊ ခြေချီကောင်းအောင်၊ ကောင်းကောင်းဝတ်၍၊ ထည့်လတ်ကေ

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

တောင်းတွင်၊ ခေါင်းထက်တင်ကေ၊ ပြင်ကလည်းကျယ်၊ လကျော်ကို မျှောင်၊ ကန်သင်းပေါင်ကို၊ ယောင်လီရေလေ၊ ကိုယ့်အိမ်သျှင်ကို၊ အလျင်နှုတ်ဆက်၊ နံနက်တခါ၊ ယက်သဲ့ဇာနှင့်၊ စားရာမဝ၊ သားဖြူ ဘလည်း၊ ဌာနအောင်မြေ၊ စစ်တွေမြို့ဆီ၊ နာရီမလွဲ၊ မွန်းလည်း၊ အစာတဗွေ၊ စားပါစေဟု၊ ကြင်ဆွေချစ်ဦး၊ ကန်သင်းဆိုင်မှာ၊ ထိုင်၍ ခူးကေ၊ သားဦးခမည်း၊ ကျွဲကိုလွတ်ကာ၊ လာလတ်တုံပြီး၊ မြစ်လောက်ကျယ်ကေ၊ ဝှန်လယ်စွက်မှာ၊ မေပုံသက်ထား၊ လုတ်ပြတ် ကိုင်ဗျာ၊ ထိုင်၍စားကေ၊ ငါးကလည်းကောင်း၊ ငရုပ်ထောင်းနှင့် ပေါင်း၍မြှုပ်ပြီး၊ သရက်ပိန်ကေ၊ ဆားစိမ်သီးနှင့်”

အကောက်နုတ်ချက်ကို ဖတ်ရှုကြည့်ရုံလောက်နန့် ဆရာကျော်ဇားဦး၏ကဗျာ အဆင့်အတန်းကို အကဲခတ်နိုင်ပါရေ။ အခွင့်အခါသင့်ကေ ဆရာကျော်ဇားဦး၏ လက်ရာအပြည့်အစုံကို တင်ပြလားပါမေ။ အဆောင်းပါးမာတော့ခါ ဆရာကျော်ဇားဦးကို ရခိုင်စာဆိုတော်တစ်ဦးဖြစ်ကြောင်း စာဖတ်ပရိသတ်နန့် မိတ်ဆက်ပီးရုံ လောက်ရာ တင်ပြနိုင်လိုက်ပါရေ။

ပြားကျွန်း ဆားပြင်ရွာသား စာဆိုတော်နှစ်ဦးအကြောင်းကို ရိုးဖွဲ့အတွက် အောက်ဖော်ပြပါ ပုဂ္ဂိုလ်တိန်န့် တို့ဆုံးမိန်း မှတ်တမ်း ယူခပါရေ။

- (၁) ဦးခေမာဝံသ၊ ဘဝမ်းကျောင်းတိုက်၊ ပေါက်တောမြို့။
- (၂) ဦးပဏ္ဍိ၊ ကျောက်ဆိပ်ကျေးရွာ၊ ပေါက်တောမြို့။
- (၃) ဦးသထော်ရှိ၊ ဆားပြင်ကျေးရွာ၊ ပေါက်တောမြို့။

(၄) ဦးမောင်စောထွန်း၊ အ-မ-ကဆရာကြီး၊ ဆားပြင်ကျေးရွာ ပေါက်တောမြို့နယ်။

မောင်ဗသိန်း
(ရခိုင်မဂ္ဂဇင်း(၁၀) ၁၉၉၄)

သံချပ်စာဆို ဦးပဏ္ဍိ

ပေါက်တောမြို့နယ် ကျောက်ဆိပ်ဆရာတော်ဘုရား ဦးပဏ္ဍိ၏ ဇာတိမှာ ပုဏ္ဏားကျွန်းမြို့နယ် နတ်ဆိပ်ခုံပို့ရွာ ဖြစ်သည်။ ခမည်းတော် ဦးထွန်းဖြူ မယ်တော် ဒေါ်စိန်ပန်းဦးတို့မှ ၁၂၆၃-ခု သီတင်းကျွတ်လဆန်း ၁၃-ရက် ကြာသပတေးနေ့တွင် ဖွားမြင်သည်။ ငယ်အမည်မှာ လှမောင်သိန်း ဖြစ်သည်။

ဇာတိရွာတွင် ရှင်သာမဏေပြုပြီး အနီးရှိ တန်းစွယ်ရွာ ဆရာတော်ဘုရားဦးအဂ္ဂ (နောင်အခါ စစ်တွေမြို့ ကျားရုပ်ကျောင်းတိုက်ကို ဦးစီးထူထောင်သူ နာယက ဆရာတော်ဘုရား) ထံတွင် ပရိယတ္တိ၊ ဗေဒင်တို့ကို သင်ယူသည်။ နိုင်ငံတော်ပြက္ခဒိန် အကြံပေးအဖွဲ့ဝင်၊ နက္ခတ်ဗေဒင်ပညာရှိ ဦးထွန်းလှိုင် (ရဟန်းဘွဲ့ ဦးသုမန၊ ကွယ်လွန်)မှာ ဆရာတူ၊ ဝါတူ စာသင်ဖက် ဖြစ်သည်။ ဦးပဏ္ဍိသည် ၁၂၈၄-ခုတွင် ရဟန်းဖြစ်သည်။ ရဟန်းဒါယကာမှာ ပေါက်တောမြို့နယ် ငါးခူရှည်ရွာ ဆရာတော်ဘုရားဖြစ်၍ ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာ

မှာ ဦးအဂ္ဂဖြစ်သည်။

ရန်ကုန်မြို့ ကိုးထပ်ကြီးကျောင်းတိုက်၊ ဇေယျဝတီကျောင်းတိုက်၊ ဝေဠုဝန်ကျောင်းတိုက်တွင် ပရိယတ္တိစာပေများ သင်ယူခဲ့သည်။ ငါးခူရှည်ဆရာတော်ဘုရားထံသို့ ပြန်လည်ကြွရောက်လာပြီး တပည့်သာမဏေများကို စာပေပို့ချနေခဲ့သည်။

ဆရာတော် ဦးပဏ္ဍိထံ ပရိယတ္တိစာပေ သင်ယူခဲ့ကြသော စာချတပည့်ကြီးများမှာ (၁)ကြွဖြူဆရာတော် ဦးတေဇဝန္တ (၂)ကျောက်တော်စပါးဆိပ် ဆရာတော်ဦးဝိသုဒ္ဓ (၃) အောင်လံမြို့နယ် ဦးကေသရ (၄) ရန်ကုန်မင်္ဂလာသုခ စာချဆရာတော် ဦးဝိလာသ (၅) ရန်ကုန်မင်္ဂလာခုံ ဘဝမ်းပရိယတ္တိ စာသင်တိုက် ဆရာတော် ဦးသုန္ဒရ (၆) ပေါက်တောမြို့နယ် ဂမ်းဂျားဆရာတော် ဦးဇာဂရ (၇) ကျောက်ဆိပ်ကျောင်းတိုက်ဆရာတော် ဦးပဒုမတို့ ဖြစ်သည်။

ဆရာတော်ဦးပဏ္ဍိသည် ရွာ (၆)ရွာ၌ လှည့်လည်ကျောင်းထိုင်ခဲ့ဖူးသည်။ ကျောက်ဆိပ်ရွာ ကျောင်းတိုက်၌ ၁၃၀၇-ခုမှစ၍ သီတင်းသုံးခဲ့ရာ ၁၃၄၇-ခု ဝါဆိုလဆုတ် (၃)ရက် ပျံလွန်တော်မူသည်နေ့ထိ ဖြစ်သည်။

ရခိုင် သံချပ်ကြီး

ရခိုင်တွင် ကဗျာလင်္ကာအဖွဲ့အနွဲ့ အမျိုးမျိုးရှိသည့်အနက် ပြိုင်လောင်းပွဲ (လှေပြိုင်ပွဲ)၊ ရထားပွဲများ၌ သီဆိုလေ့ရှိကြသော သံချပ်ကဗျာသည် ယခုတိုင် အသုံးပြုဆဲ၊ တွင်ကျယ်ဆဲ ဖြစ်သည်။ ရခိုင်ရပ်ရွာတိုင်း၌ အညတရ သံချပ်စာဆိုများရှိကြသည်။ သို့သော်

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

မှတ်တမ်းတင်ဖော်ထုတ်မှု မရှိကြသောကြောင့် ပြီးပြီးပျောက် ပျောက် သဘောမေ့ပစ်လိုက်ကြသည်က များပါသည်။

ရခိုင်သံချပ်ကို သံချပ်ကြီးဟု ခေါ်သည်။ သံချပ်အကြောင်း ကို ရခိုင်စာပေသုတေသီ ဦးစံကျော်ထွန်းက သူ၏ “ရခိုင်ကဗျာနှင့် ရခိုင်အတွေးအခေါ်စာတမ်း (၁၉၆၉)” တွင် ဤသို့ရှင်းပြဖူးပါ သည်။

“တစ်သံမှတစ်သံ ချပ်ကာသီဆိုရသော အခြင်းတစ်မျိုးကို သံချပ်ဟု ခေါ်ဆိုကြောင်း မှတ်သားဖူးပါသည်။ သံချပ်ကြီး၊ သံချပ် ငယ်၊ ဆုခံသံချပ်၊ အယဉ်သံချပ်၊ သံချပ်ကြမ်း၊ နဘီသံချပ်ဟုလည်း အမျိုးမျိုးဟိပါသည်။ သံချပ်ငယ်မှတစ်ပါး ကျန်သံချပ်ရှိမှာ သီဖွဲ့ နည်းအတူတူပင် ဖြစ်သည်။ မြန်မာရို့ သီဆိုနီကတ်သော သံချပ် မှာ သံချပ်ငယ်ပင် ဖြစ်ပါသည်။ ရခိုင်ပညာဟိအချို့ရှိက သံချပ် ငယ် သံချပ်အမျိုးအစားထဲတွင် မထည့်ကတ်ပါ။ သံတိုင်သံဖောက် တစ်မျိုးဖြစ်၍ သံပေါက်သာဖြစ်သည်ဟု ဆိုကတ်ပါသည်။”

သံချပ်ကြီးပုံစံ ။ ။ “ရွှီပြည်အောင်ချာ ရကွာတိုင်းဟု၊ နတ်ရွာတနှိုင်း၊ သမိုင်းတည်၊ တိုင်းရွှီပြည်ခိုင် ဌာနီရပ်တွင်၊ ဦးရစ် မြတ်စွာ မဟာဓါတ်ကို၊ ဗြဟ္မာလူနတ်၊ ညွတ်ပူဇော်”

သံချပ်ငယ်ပုံစံ ။ ။ “ငါရို့လောင်းကို တုဖက်ပြိုင်၊ ဦးချ ကာထိုင် မှိုင်ရအများ၊ နင်ရို့ရပ်သား ပိုက်ငါးလေ၊ ရွာတိုင်းလည် လို့ ရောင်းနီပါလား၊ ငါးမရောင်းဘဲ ပွဲကိုဝင်၊ အများလူသျှင် မြင် လို့မကောင်း”

ဆရာတော် ဦးပဏ္ဍိသည် ကဗျာလင်္ကာ အများအပြား ဖွဲ့ဆိုခဲ့ သည်။ ယင်းကဗျာ လင်္ကာများထဲတွင် သံချပ်ကြီးမှာ အများဆုံး ဖြစ်သည်။ အကြောင်းအရာမျိုးစုံကို သံချပ်ကြီးဟန်ဖြင့် ဖွဲ့ဆိုခဲ့ သည်။ သံချပ်အများအပြားအနက် နုပျိုစဉ်က ဖွဲ့ဆိုခဲ့သော သံချပ် မျိုးရို့ကို ရဟန်းဘဝနှင့် မလျောက်ပတ်ဟု သတ်မှတ်ပြီး မီးသဂြိုဟ် ပစ်ခဲ့သည်။ လက်ကျန်သံချပ် ၃၆-ပုဒ်ကို ဆရာတော်ဘုရား၏ လက် ရေးမူရင်း စာအုပ်မှ ဆရာတော်ဘုရား၏ ခွင့်ပြုချက်ဖြင့် ၁၉၈၄- ခုနှစ်က ကူးယူရရှိခဲ့ပါသည်။

ဆရာတော်၏ သံချပ်များမှာ များသောအားဖြင့် ဝေဖန် ထောက်ပြသော ဆုံးမစာများ ဖြစ်သည်။ မိမိသီတင်းသုံးခဲ့ရာ ရပ် ရွာအသီးသီး၌ အမြင်မတော်မှု၊ အကြားမတော်မှု၊ အကျင့်မတော်မှု များကို မျက်နှာမထောက်ဘဲ ဝေဖန်ဆုံးမတော်မူခဲ့သည်။ ဆရာ တော်၏ ပြစ်တင်သံနှောသော ဝေဖန်ဆုံးမသည့် ပညာပေးသံချပ် တို့သည် သက်ဆိုင်သူပုဂ္ဂိုလ်အသီးသီးအား မည်မျှပြုပြင်တည့်မတ် ပေးနိုင်ခဲ့သည်ကို မသိပါ။ ယခုဖတ်ရှုရသူ ကျွန်ုပ်တို့ နှောင်းလူများ အဖို့ကား ယင်းသံချပ်တို့သည် ခေတ်ပြင် ဝေဖန်ရေးစာကောင်း ပေကောင်းများဖြစ်သည်ဟု သုံးသပ်ခံစားမိပါသည်။

ဝေဖန်စာ နမူနာသံချပ်အနည်းငယ်ကို ကောက်နုတ်ပြပါ မည်။ အောက်ပါသံချပ်သည် ဗြိတိသျှကိုလိုနီခေတ်၌ လှေပြိုင်ပွဲ တစ်ခုတွင် သီဆိုရန် စီကုံးပေးသော သံချပ်တစ်ခု ဖြစ်သည်။ ထို ခေတ်၌ ဗြိတိသျှအစိုးရသွင်းယူခဲ့သော ဘိန်းရှူ၊ ဘိန်းစား မျိုးဖျက်

ဦးပဏ္ဍိ၏ သံချပ်များ

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

အကျင့်ဆိုးသည် ရခိုင်ကျေးရွာလူထုကို ဖမ်းစားထားပြီး ဖြစ်သည်။ လူညွန့်တုံးစေသော ဤဘိန်းရှူဘိန်းစား အလေ့ဆိုးကို ဆရာတော် ဘုရား အလွန်ရွံရှာမုန်းတီးဟန်တူသည်။ ထို့ကြောင့် အကျင့်ပျက် ရခိုင်ဘိန်းစားတို့၏ ပျက်စီးပုံသရုပ်ကို စကားလုံးပြောင်ပြောင်နှင့် ဟာသနှောကာ ဤသို့ဖွဲ့ဆိုခဲ့ပါသည်။

“ရက္ခာပူရတိုင်းရခိုင်၊ တေဇာတက်လှိုင်ဘုန်းတော်လင်း၊ ရလျှင်မယွင်း ဘုန်းတော်တည်၊ ရခိုင်ဌာနေခုကာလ၊ လူမနုဿ တတ်လိမ္မာ၊ သိပ္ပပညာဌာရသ၊ ပြည့်စုံတော်လှ လွန်ကျွမ်းကျင်၊ လှေပွဲသမျှပေါင်းမဟာ၊ နားမချမ်းသာ မဖြစ်ကြောင်း၊ အခွင့်ကို တောင်းပန်ကြားပြန်၊ သည်းခံကြရန်လိုလားဟို၊ လူငယ်လူကြီး အချို့ မှာ၊ အတတ်ပညာလွန်စွာကောင်း၍၊ အသက်မွေးကြောင်းပစ္စည်း ရှာ၊ မိုးမှောင်သောခါ သူ့အိမ်အောက်၌၊ ဆန်ရိုက်ကိုဖောက် ဆန်ခိုး ယူ၊ ဤလောကမူ တူမဟို၊ လူသူငွေးကြီးဖြစ်လေဟန်၊ စားသောက် ဖွယ်ဆန် အလွန်ပွား၊ ခိုးစားဖို့ကား သူလိမ္မာ၊ သူ့၌ပညာ၊ တခုဟို၊ တိုင်းပြည်အသိ သူ့ကိုပင်၊ မိမိဂုဏ်အင် သူဖော်ထုတ်၊ ဘိန်းရှူ အလုပ် ထိုပညာ၊ သူနှင့်တူစွာ ရှာမရ၊ သူရှု၍ပြကြည့်ကြလေ၊ ပါး စပ်ထဲဝယ် အခိုးပျောက်၍၊ ပြင်သို့မရောက် သောက်တတ်တေ၊ ပညာဆန်းကြယ် သူပြုလုပ်၊ ဘောတူဆောက်ပုတ် ညှပ်ကိုင်ကျင်၊ တရွာထွက်ဝင် တရွာရောက်၊ သူ့မျက်နှာထောက် အချို့လူ၊ သူ့ မိတ်ဆွေတော် သူလူအများ၊ သူ့ကိုနွားလားအပ်နံ့ကျင်၊ နွားတ ကောင်လျှင် သုံးကျပ်ခွဲ၊ သူဆုံးမပေး ကျွဲဆိုလျှင်၊ ငါးကျပ်ခွဲပင် သူတောင်းစား၊ ဆိတ်တကောင်ကား နှစ်ကျပ်ယူ၊ ခွေးတကောင်မူ

တကျပ်ဈေး၊ ပညာလွန်ကဲထိုဆရာ၊ အနာအဆာမှန်မဖြစ်၊ ပကတိ စစ်လွန်ချမ်းသာ၊ ဂေါဏမဟိုသာညှပ်ခတ်စာ၊ အလွန်ကျော်ဇော သူ့ပညာ၊ ဝမ်းဆွဲဆရာ သူသာမှတ်၊ လောကလူ့ပြည် အိုလူများတို့၊ သူ့ပညာကား၊ အံ့ဩဘွယ်၊ ပစ္စည်းရလွယ်တော်ပေစွ၊ ဒုတ်လိမ်သိပ္ပ သူ့ကျွမ်းကျင်၊ ဖဲလာစားလျှင် သူသာမြတ်၊ သူကလိမ်တတ် ဖမ်းရံ ခါ၊ သူ့ခေါင်းထိပ်ပေါ် ဒုတ်တော်ကျ၊ မီးအဂ္ဂယ ရွှေလမ်းတွင်၊ ငွေ လမ်းမမြင်နည်းမရ၊ ပစ္စည်းကုန်ကျလုံကွဲလေ၊ ရွှေပန်းတိမ်သည် လူလျှင်ပြု၊ ရွှေခိုးအမှု သူ့၌ပေါ်၊ သိုက်တူးဆရာ သူပြုငြား၊ စေတီ ဘုရားသူမရှောင်၊ ဇရပ်သိမ်ကျောင်း ဖြိုကာတူး၍၊ ငွေတမူးမှ မရ ပြန်၊ သူတော်နာမ အလွန်းကြီး၍၊ သိုက်ဆရာကြီး သူ့ကိုတွင်၊ ဤ မြေအပြင် မနုဿ၊ ဤထက်စွမ်းလှ တချို့မှာ၊ သူဘရာဇာ ထို အလုပ်၊ ပိုင်ကာအုပ်ချုပ်ဘွဲ့နာမံ၊ သင်းချိုင်းသူဿန် စောင့်ရှောက် ဟို၊ သင်းချိုင်းဖုတ်ကြီးဝေါဟာတွင်၊ သင်္ခေပလျှင်ထုတ်ဖော်ပြ၊ အကျဉ်းမှတ်ကြ နိဋ္ဌိတာ”

အထက်ပါကဲ့သို့ ယောက်ျားငန္ဒား၊ လူဘိန်းစားတို့ကို ဝေဖန် ဆုံးမခဲ့သကဲ့သို့ မိန်းမအဖျင်း ရေချိုးပျင်းသူ၊ ဆန်ထုံးမြင့်သန် ဆီ စားလွန်သူ ကုက္ကိုယတို့ကိုလည်း တကာများထံ တစ်ဆင့်ကြားသိရ၍ အောက်ပါအတိုင်း သရုပ်ဖော်ဝေဖန်ဆုံးမတော်မူခဲ့ပါသည်။

“ဤလောကမှာ ယခုခါ၊ အပျိုကညာအလွန်ပွား၊ ဟင်းခူး၍ သွား အပြန်တွင်၊ ရေမိုးကိုပင်မှန် မချိုး၊ ပုပ်သိုးသိုးနှင့် အိပ်ရာဝင်၊ ဒုန့် (ဒေါင့်)ထိုး၍ပင် ခွေကာအိပ်၊ လင်ယောက်ျား စိတ်မချမ်းသာ၊ ဒေါသပိုလာမျက်မာန်ပွား၊ အလွန်မိုက်မှား မိယုတ်မာ၊ နှင့်ရုပ်ကာ

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ယာအလွန်ဆိုး၊ သုဿန်ဖုတ်မျိုးအလားတူ၊ ဆံပင်ခြုံဖြူ မျက်လုံးပြူး၊ ဝတ်မှုစားမှု မလိမ္မာ၊ တောမျောက်ပမာပုံမယွင်း၊ ဝတ်စားလွန်ပျင်းပဲလချာ၊ ချက်ရာပြုတ်ရာဟန်မကျ၊ ငပိမမျှဆားမပါ၊ ချဉ်သီးကိုသာ အများထည့်၊ ငရုပ်လွန်ကဲမစားနိုင်၊ ချွေးလုံးဖြိုင်ဖြိုင်စီးယိုဆင်း၊ တဆုတ်ထမင်းစားမဝင်၊ ကာယအားအင်အလွန်ညှိုး၊ အသက်တိုဖို့အကြောင်းပင်၊ နှင့်ရုပ်စောက်ဆင် ငါမကြိုက်၊ တင်မြောင်လုံးကျိုက်လက်သီးပျင်၊ ဆံပင်ကိုလျှင် အတင်းဆွဲ၊ အိပ်ရာအထဲ အခန်းတွင်၊ ပါးနှင့်ထိပ်ပြင် လက်သီးနှုတ်၊ နောက်ကုန်းကြောဘက်ထောင်းထုပြန်၊ ညသန်းခေါင်းယံအချိန်ရောက်၊ လင်ယောက်ျားငေါက်၊ မယားငို---- သူကြီးငတေကွာစာရေး၊ ဝတ္ထုပစ္စည်းအိမ်ထောင်ဝန်၊ တန်ဖိုးအမှန်ခွဲဝေပေး၊ ငရုပ်ကျိပွေ့တစ်ခုကို၊ လင်ယောက်ျားကို လွဲကာအပ်၊ သွင်းရွှေငါးကျပ်ပစ္စည်းမှာ၊ လက်သီးတွက်တာ တကျပ်ယုတ်၊ ယောက်ျားအဟုတ်တကျပ်ယူ---- ဘုရားဆုမွန် ပန်ယောက်ျား၊ သတိကိုထားစဉ်းစားပါ၊ လင်မလိမ္မာ မယားပျင်း၊ လောကမျက်မြင်ဒိဋ္ဌဆို၊ ယောက်ျားအပျိုလွန်ထွတ်မြတ်၊ သင့်တင့်လျောက်ပတ် ဉာဏ်ရှုမျှော်၊ ကောင်းမွန်စွာ နေထိုင်ကြပါ”

အထက်သံချပ်မှာ မိန်းမအဖျင်း၊ ရေချိုးပျင်းသည့်အမှုမှ လင်မယား ကွာရှင်းကြသည်ထိ ဖြစ်သွားပုံကို သတိပေးဆုံးမသော သံချပ်ဖြစ်၍ အောက်ပါသံချပ်မှာကား ဆန်ထုံးမြင့် သန်ဆီစားလွန်၍ လင်မယား ရန်ဖြစ်ကြပုံကို သရုပ်ဖော်ထားပါသည်။

“တောင်ကျွန်းဒီပ မဏ္ဍလာ၊ တစ်နှစ်တစ်ခါ သဘင်ပြု၊ နှစ်ဦးအကူး လကဆုန်၊ ဝတ်စားပြည့်စုံပျော်ရွှင်ပြုတွင်၊ နဝါအမှုလေ

သဘင်၊ စီမံဆင်ယင်ပွဲတော်ချ၊ မိန်းမအလှ ကုက္ကိုယာ၊ ဝိပေတ်မှာ ဆီမလောက်၊ လင်သားကို ငေါက်ပြောဆိုကာ၊ လူများလင်မှာ မှန်မချွတ်၊ မယားကျင့်ဝတ်မလွတ်ပါ၊ ပြည့်စုံလှစွာငါးဖြာဟိ၊ ဤလူအဆိုးငနွားတွင်၊ တပါးပါးပင်မှန်မရှိ၊ ရှေ့နောက်မသိ လူဗာလာ၊ ထမင်းညစာ ငါမချက်၊ သွားကိုဖြုလျက် ဆဲဆိုခါ၊ လင်ငပြာမှာ အမြင်ကတ်၊ မယားကိုဟတ် ပြောဆိုပြန်၊ ဒေါသပိုလွန်ဟယ်မိုက်မ၊ နှင့်ဆံထုံးက အလွန်သန်၊ နှင့်နှင့်မတ် ဟန်မကျ၊ လုပ်ကိုင်မရ ငွေခတင်၊ မနေ့ကလျှင် ဆီဝယ်ပေး၊ တခါတည်းနှင့် ကုန်အောင်ပျင်း နှင့်ရုပ်စောက်ဆင် ငါမကြိုက်၊ ငါဆီစရိုက်မတတ်နိုင်၊ ထပိန်ကိုကိုင် မယားဆဲ၊ အို---အို ငမဲ့ လူအဖျင်း၊ မယားကိုပင်မဝတတ်၊ အဟုတ်အဟတ် မိန်းမယူ၊ လူအ လူနဲ့အလွန်မိုက်၊ ဆီစရိုက်မှ မပေးနိုင်၊ မှန်ကိုလက်ကိုင်ဝေးကာမြှောက်၊ လင်ကစိတ်ပေါက်သည်းမခံ၊ ဒေါသပြင်းထန်လက်သီးနှုတ်၊ ဤနေ့အမှန် မှာခါမှန်မချွတ်၊ သူနှင့်ကင်းပြတ် ဖြစ်ရအောင်၊ ကွာစာတစောင် ရလိုရေးကို၊ ဘကြီးဘဒွေးတောင်းပေးပါ၊ နှုတ်ခွန်းထွာလာဆိုကာပြော၊ သူ့ယောက်ျားကို မေးတုံလေ၊ ဟုတ်လားအေ ဤစကား၊ ယောက်ျားထွက်ပြောမဟုတ်ပါ၊ သူသာမာန်ပါ ဆီကိုတောင်း၊ လောကအကြောင်း ကျွန်ပြောပြန်၊ ဥစ္စာခန့် အလွန်ရှား၊ ဆံထုံးဆီစားသည်းခံပါ၊ ရေနှင့်တစ်ခါ ကန်တော်ကြီးကို၊ ထုံး၍ သွားဘိ ကျွန်ပြောပါ၊ မိန်းမဖင်ပြာ စကားကြမ်းနှင့်၊ ပမာမခန့် ချီးချိုခါ၊ ကျွန်မခံသာ လက်သီးထိုး၊ နောက်ကုန်းကြောရိုး ထွတ်ထွတ်ကြီး၊ ပါးကိုတလီရိုက်ကာနှုတ်၊ စောင်းထောင်ပက်လက် လဲသွားလေ၊ ဤမျှပြုထေ့ ကျွန်တော်ပင်၊ သူကြီးမင်းလျှင်

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

စီရင်ပေး၊ သွားပါးကိုဖြု ပြောဆိုလေ၊ တရားဆင်ခြေ ထိုသဘောကို သူကြီးတွေ့တော့ပြောဆိုပြန်၊ မင်းလည်းသည်းခံ၊ သင့်တင့်မှုကို၊ နင်လည်းအားပြုနေကြပါ။ ဖျိုင့်ဖြေ၍သာထားရကြောင်း----”

ဆရာတော် ဦးပဏ္ဍိ၏ ဝေဖန်ရေးဆုံးမစာ သံချပ်များမှာ အများအပြား ရှိသေးသော်လည်း မဂ္ဂဇင်းစာမျက်နှာကိုခွဲ၍ စာ မြည်းသဘောမျှသာ ဖော်ထုတ်တင်ပြပြီး ဆရာတော်ဘုရားအား ဂုဏ်ပြုအပ်ပါသည်။

ဆရာတော်ဘုရား ခွင့်ပြုချက်ဖြင့် ရေးကူးရရှိထားသော ကဗျာများမှာ--- (၁) သံချပ်ကြီး ၃၆-ပုဒ်၊ (၂) မေတ္တာစာ လင်္ကာ ၇ပုဒ်၊ (၃) သြဝါဒလင်္ကာစာတမ်းရှည် တစ်ပုဒ်၊ (၄) တရားတောင်း စာလင်္ကာရှည် ၅-ပုဒ်၊ (၅) နတ်ပင့်စာ လင်္ကာရှည် ၅-ပုဒ်နှင့် အခြားနှိုးဆော်စာ လင်္ကာ ၄ပုဒ်တို့ ဖြစ်သည်။

**မောင်ဗသိန်း
ဦးရစ်မြေ မဂ္ဂဇင်း(၄) ၁၉၉၆**

စစ်တွေသား စာဆိုညီနောင်

စာဆိုညီနောင် ဆိုသည်မှာ နော်မံလှ၊ သတိုးတောင်လှဟူ သော ကလောင်အမည်များခံ ဆရာဦးသတိုးလှ (၁၉၈၆-ကွယ် လွန်)နှင့် ဓညာမြေ အမည် ဦးကျော်မြ (၁၉၆၂-ကွယ်လွန်)တို့ ဖြစ်ကြပါသည်။ နှစ်ဦးစလုံး စစ်တွေဇာတိဖြစ်ကြသည်။ နှစ်ဦးစလုံး စစ်တွေမြို့၊ နော်မံဆရာဖြစ်သင်တန်းကျောင်းထွက် ကျောင်းဆရာ များ ဖြစ်ကြသည်။

ဆရာဦးသတိုးလှကို ပန်းချီနှင့် သင်္ဂဇာဆရာကြီး ဦးမဲနှင့် ဒေါ်ထားဦးခိုင်တို့ထံမှ ၁၂၇၂-ခု နတ်တော်လပြည့်ကျော်တစ်ရက် စနေနေ့တွင် ဖွားမြင်သည်။ ချက်မြုပ်အရပ်မှာ စစ်တွေမြို့ မိဖံရွာ ဖြစ်သည်။

ဆရာဦးကျော်မြကို ကုန်သည်ဦးမောင်ရွှေလှနှင့် ဒေါ်ထားဦး ခိုင်တို့ထံမှ ၁၂၇၆-ခု တန်ခူးလဆုတ် ၆-ရက် ဗုဒ္ဓဟူးနေ့တွင် ဖွား မြင်သည်။ ဇာတိအရပ်မှာ စစ်တွေမြို့၊ ဘောက်သီစုရွာဖြစ်သည်။

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

စာဆိုနှစ်ဦးမှာ တစ်မြို့တည်းသား ဖြစ်ကြသော်လည်း နော်မံကျောင်းသားများ ဖြစ်လာကြသောအခါမှ သိကျွမ်းခဲ့ကြခြင်း ဖြစ်သည်။ ဆရာသတိုးလှက ၉-တန်းကျောင်းသားကြီး၊ ဆရာကျော်မြက ၆-တန်းကျောင်းသားငယ်။

အကြီးနှင့်အငယ်တို့၏ သဘာဝအတိုင်း ကျောင်းသားကြီး သတိုးလှက ကျောင်းသားငယ်ကျော်မြကို အရပ်မှ ငယ်ပေါင်း သူငယ်ချင်းများခေါ်ကြသည့်အတိုင်း “ဝေးကျားသျှ” ဟူ၍ပင် ရင်းရင်းနီးနီး အထက်စီးခေါ်လိုက်သည်။ ကျားသျှက ပြုံးနေတတ်သည်။

ငယ်ပေါင်းများက ကျောင်း၌ “ကျားသျှ” ဟု ခေါ်ကြစကြသည်ကို နော်မံကျောင်းသားကြီးများ ကြားသောအခါ ထူးဆန်းနေသည်။ ကျားကဲ့သို့ ခက်ထန်ကြမ်းကြုတ်သလား။ ရန်လိုရဲတင်းသလားဟု စိတ်ဝင်စားမိကြသည်။ “ကျားသျှ” ဆိုသော ကျောင်းသားကလည်း အိမ်နှင့်ကျောင်း အနီးကလေးဖြစ်သောကြောင့် ကျောင်းအားရက်များ၌ ကျောင်းသို့မကြာခဏ လာလည်တတ်သည်။ ဆရာလောင်း အဆောင်နေ နော်မံကျောင်းသားကြီးများ၏ ခြင်းဝိုင်းကို လာငေးတတ်သည်။ “ဝေးကျားသျှ” ဟု စကြည့်ကြသောအခါ ပြုံးနေတတ်သည်။ ဘောပွဲကိုလည်း အမြဲလာကြည့်တတ်သည်။ ကျောင်းသားကြီးများမှ တောက်တိုမယ်ရခိုင်းကြသော အခါလည်း ကျားသျှက မညည်းမညူကူညီတတ်သည်။

ဤသို့ဖြင့် ကျားသျှသည် မိမိအိမ်နှင့် ကိုက်တစ်ရာမျှသာ ဝေးသော နော်မံကျောင်းကြီးကို အိမ်ဦးနှင့်ကြမ်းပြင်ပမာ အကူးအသန်းလုပ်ပြီး မိမိကျက်စားရာအဖြစ် မှတ်ယူခဲ့သည်။ ဘော်ဒါနေ ကျောင်းသားကြီးများကိုလည်း အပေါင်းအသင်းအစ်ကိုကြီးများအဖြစ် သဘောထားခဲ့သည်။

ကျောင်းသားကြီးတို့အနက် စစ်တွေသားသတိုးလှမှာ ကျားသျှ၏ အစ်ကိုပမာ ရင်းနီးကျွမ်းဝင်သောကျောင်းသားတစ်ဦး ဖြစ်လေသည်။

စာဆိုနော်မံလှနှင့် စာဆိုလောင်းကျားသျှ

ကိုးတန်းကျောင်းသား သတိုးလှမှာ ထိုအချိန်က ကဗျာရှုနေချိန် ဖြစ်သည်။ စစ်တွေအမျိုးသားကျောင်းမှ ကိုဦးစော၊ ကိုစိန်ထွန်းတို့က နယ်ရှင်နယ်စော၊ နယ်ရှင်နယ်စိန် ကလောင်အမည် အသီးသီးခံ၍ စစ်တွေထုတ် “ဝံသာနု” သတင်းစာ၌ ကဗျာစီရေးကလောင်သွေးနေကြသည်ကို အားကျမခံဖြစ်ခဲ့သည်။ အတန်းတူသူငယ်ချင်း ကိုဘရင်ကလည်း “နော်မံရင်” အမည်ဖြင့် ဝံသာနုသတင်းစာ၌ပင် ကဗျာဝင်ရေး၍ အောင်မြင်မှုရနေချိန် ဖြစ်သည်။ ကိုဘရင်ကပင် အားပေးအားမြှောက်ပြုကာ လက်တွဲခေါ်ယူသောကြောင့် ဝံသာနုသတင်းစာ၌ “နော်မံလှ” အမည်ခံ၍ ကဗျာအချို့ ရေးဖြစ်ခဲ့သည်။ သို့သော် ဝံသာနုသတင်းစာမှာ မကြာမီရပ်ဆိုင်းသွားသဖြင့် ကလောင်သွေးမည့် အခွင့်အရေး ပိတ်သွားခဲ့၏။ ကဗျာ

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ကိုကား ချစ်သူရည်းစားပမာ တမ်းတမ်းစွဲ ဖြစ်ခဲ့လေသည်။

စာဆိုပေါက်စ “နော်မံလှ” သည် အချိန်ရတိုင်း အခန်းအောင်း၍ ကဗျာစစ်နေလေ့ရှိသည်။ ထိုခေတ်၌ အလွန်ခေတ်စားသော ရှစ်ဆယ်ပေါ် တေးထပ်များကို ကြိုးစားရေးဖွဲ့ပြီး ဒဂုန်မဂ္ဂဇင်းသို့ ပို့သည်။ ကဗျာဈာန်ဝင်စားလျက် စားပွဲ၌လည်းကောင်း၊ အိပ်ရာ၌လည်းကောင်း အတွေးလွန်နေစဉ် ညီကဲ့သို့ ရင်းနှီးသူ ၆-တန်းကျောင်းသား ကျားသျှသည် တစ်ခါတစ်ရံ ခြေဖော့နင်းဝင်လာတတ်သည်။ နောက်မှ အသာလေး ချောင်းကြည့်သည်။

“ကိုသတိုးလှ၊ ဇာတိစပ်ယှဉ်” (ဘာတွေစပ်နေတာလဲ)

အတွေးလွန်နေသူ စာဆိုနော်မံလှမှာ ထိတ်ခနဲလန့်သွားသည်။

“ဪ-- ကျားသျှမလားဂု၊ ဟဲ---ဟဲ၊ စပ်ကြည့်ဗျာလေးဝေတခု၊ ဇာလေမင်း သံဝှင်းတိနန့်ကာ၊ ကိုယ်ပိုင်ဂါရီနန့်လည်ဖို့လာရေ၊ ဟဲ---ဟဲ” (ဪ---ကျားလေးလား၊ တစ်ခုစပ်ကြည့်တာပဲလေ၊ ဘာလဲ မင်းကတွေ့နေပါလား၊ ကိုယ်ပိုင်ကားနဲ့ အလည်လာတာပေါ့ ဟုတ်လား)။

ငယ်စိတ်မပျောက်သေးသော ကျားသျှမှာ မိမိကစားဖော် သံဝှေ့ကို လက်တစ်ဖက်နှင့် ကြမ်း၌ အားပြုထောက်ထားပြီး ကဗျာကို ခါးညွတ်ကာ စူးစိုက်ကြည့်နေ၏။

“အေးတေးထပ်မျိုး ငါ့သင်ပါလင့်ကို” (ဒီတေးထပ်မျိုး ငါ့သင်

ပါလားအစ်ကိုရာ)

“မင်းလေး ငါ့ပိုင်ရူးချင်လို့လား၊ ငါစာမေးပွဲယူစွာကို ကြည့်ထားမင်း၊ ငါ့နောက်လိုက်ဖို့ မပျင်ကျေ၊ မင်းမာ သံဝှင်းလှိုင့်နီလေးဝေ၊ ဟဲ-----ဟဲ”

(မင်း ငါ့လို အရူးမထနဲ့လေကွာ၊ ငါစာမေးပွဲကျနေတာ ကြည့်ပါလား၊ မင်း ငါ့နောက်မလိုက်နဲ့၊ မင်းဟာမင်း ဂွေပဲလှိုင့်နီစမ်းပါ)

အစ်ကို သတိုးလှက ကဗျာနောက်သို့ မလိုက်ရန် ဆုံးမသော အခါ ကျားသျှက ပြုံးနေ၏။ ကြိုးစားလျှင်ဖြစ်ရမည်ဟူသော ဘာမထီအပြုံးမျိုးဖြင့် သံဝှေ့ကို မြဲမြဲဆုပ်ကာ ခပ်တည်တည် လှည့်ထွက်သွား၏။ သတိုးလှက ချစ်ကြည်သောအပြုံးဖြင့် ကြည့်နေလိုက်လေသည်။

နိုင်ငံရေးသမား အယ်ဒီတာ သတိုးလှ

သတိုးလှနှင့် ကျားသျှတို့မှာ ချစ်ခင်ရင်းနှီးစွာ ဆက်ဆံကြရင်း သတိုးလှသည် အလယ်တန်းဆရာဖြစ် လက်မှတ်ဖြင့် ကျောင်းမှ ထွက်သွားခဲ့၍ ကျားသျှမှာ ဆက်လက်သင်ယူနေရစ်ခဲ့၏။ ကျောင်းမှထွက်ပြီးနောက် အထိအတွေ့ အဆက်အဆံ နည်းသွားကြ၏။ ဆရာဖြစ် အောင်ခဲ့သော်လည်း အလုပ်လက်မဲ့ဖြစ်နေသော သတိုးလှသည် ဝါသနာအလျောက် ကဗျာဖွဲ့၏။ ဒဂုန်မဂ္ဂဇင်း သတင်းစာများကို မလွတ်တမ်း ဖတ်၏။ စာပေ၌ ထင်ဟပ်ပြသော

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

မြန်မာနိုင်ငံ၏ နယ်ချဲ့ဆန့်ကျင်ရေး ပုံရိပ်များသည် သတိုးလှကို ကြီးစွာလွှမ်းမိုးခဲ့လေသည်။

ထိုအချိန်တွင် ရခိုင်ပြည်၌ ဦးသာဇံလှ အစရှိသောလူကြီးများ ၏ “ရခိုင်တိုင်းလုံးဆိုင်ရာအဖွဲ့” ကြီးနှင့် ဦးအောင်ထွန်းဦး ခေါင်းဆောင်သော “ရခိုင်တိုင်းလုံးဆိုင်ရာ အစည်းအရုံး” တို့မှာ ဗြိတိသျှ နယ်ချဲ့ ဆန့်ကျင်ရေးတပ်ဦးများ ဖြစ်လေသည်။ မြန်မာပြည်မ၌ နယ်ချဲ့ဆန့်ကျင်သော ဒို့ဗမာအစည်းအရုံး လုပ်ရပ်များကလည်း ရခိုင်ပြည်သို့ ဝယ်ကရိုက်လာသည်။ သတိုးလှသည် ထိုမျိုးချစ်နိုင်ငံရေး အဖွဲ့အစည်းများ၏ လုပ်ဆောင်ချက်တို့ကို ယုံကြည်လေးစား၍ ဘုံရန်သူနယ်ချဲ့သမားကို တိုက်ထုတ်ရာ၌ လူတိုင်းပါဝင်သင့်သည်ဟု ခံယူခဲ့လေသည်။ မိမိနှင့် ခံယူချက်တူသူ လူငယ်များကို လိုက်ရှာသည်။ ဆွေးနွေး ညှိနှိုင်းကြည့်သည်။ ဤသို့ဖြင့် ကိုဘစ်၊ ကိုဘစ်၊ ကိုကျော်နု၊ ကိုစိန်ထွန်း၊ ကိုကျော်မြတ်နှင့် လက်တွဲမိလေသည်။ လူငယ်များသည် နိုးကြားရေး အစည်းအရုံးတစ်ခု ထူထောင်ရန်လည်း သဘောတူ ဆန္ဒညီကြသည်။

ထို့ကြောင့် ကိုဘစ်၊ ကိုကျော်နု အစရှိသော လူငယ်(၃၀)ခန့်သည် စစ်တွေမြို့ ဘုရားများ သိမ်ဓမ္မာရုံ၌ စုဝေးလိုက်ကြ၏။ ထိုနေ့တား ၁၂၉၇-ခု တန်ခူးလဆန်း ၂-ရက် ကြာသပတေးနေ့ (၄-၄-၃၅)ဖြစ်၏။ နွေရာသီဖြစ်သော်လည်း နံနက်ခင်းဖြစ်၍ သာယာနေ၏။ သိမ်တော်အနီးရှိ အင်ကြင်းဖြူပင်များမှ ပန်းရနံ့သင်းသင်းမှာ လူငယ်တို့အား နွေးထွေးစွာပွေ့ပိုက်ထား၏။ ဓမ္မာရုံကြီး၏ အရိပ်

အာဝသမှာလည်း တည်ငြိမ်အေးချမ်းလှ၏။ တက်ရောက်သူ လူငယ်တို့သည် ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ် တင်မြှောက်ခံရသူ ကဗျာစာဆို ဦးသတိုးလှ သီကုံးရွတ်ဆိုပြမည့် ရတုကို အာရုံစူးစိုက် နားဆင်နေကြသောကြောင့် ပတ်ဝန်းကျင်မှာ တည်ငြိမ်တိတ်ဆိတ်နေ၏။ ကြည်လင်ပြတ်သားသော ရတုရွတ်ဆိုသံသည် တည်ငြိမ်တိတ်ဆိတ်မှုကို ထိုးဖောက်ထွက်ပေါ်လာလေသည်။

“မင်္ဂလာဇေယျံ၊ မျှိုပေါင်းစုံသား၊ ရွှေဘုံမဏ္ဍလာ၊ တိုင်းရက္ခတွင်း၊ ကာလပဝေ၊ အတီတေက၊ နေနွယ်ဝံသ၊ သာကီယတို့၊ ရာဇာဓမ္မာ၊ ကျင့်ဆယ်ဖြာနှင့်၊ သီတာရေချမ်း၊ ထိပ်ထက်ဆမ်းတို့၊ ရွှင်လန်းကြည်သာ၊ စိုးခဲ့ပါလည်း၊ သင်္ခါရစက်၊ စီမံချက်ကြောင့်၊ ကနက်ဘမရာ၊ ဗေဿီဟာတို့၊ ခုခါကွယ်ပျောက်၊ သူ့လက်ရောက်ရှင့်၊ ဖြိုးမောက်စည်ပင်၊ ဇာခါတင်မှ၊ တိုင်းခွင်ဌာနီ၊ ဒို့ရွှေပြည်ကို၊ သာကီနွယ်ရိုး၊ မင်းအမျိုးတို့၊ တန်ခိုးစွင့်စွင့်၊ ဖြိုးဖြိုးလွင့်လျက်၊ ချီးမြှင့်ပူဇော်၊ သာသနာတော်ကို၊ အဟော်ဝတ၊ ပြုပါရလိမ့်၊ ကာလရှည်ကြာ၊ ယခုမှာကား၊ ဘယ်မှာတစ်၊ မှန်းမသိဘဲ၊ နွမ်းရိခွေယိုင်၊ တမိုင်မိုင်နှင့်၊ ရက္ခိုင့်တို့မျိုး၊ ညှိုးကြီးညှိုးလျက်၊ တိုင်းကျိုးပြည်ကျိုး၊ ဇာအမျိုးမှ၊ သယ်ပိုးဖို့ရာ၊ မတတ်သာခဲ့၊ သို့ပါသော်လည်း၊ ရုံးအစည်းဖြင့်၊ ထုံးနည်းသေချာ၊ ဆောင်ရွက်ပါက၊ မှန်စွာမလွဲ၊ အောင်စမြဲဟု၊ အားခဲကြီးခါ၊ ညီတညာဖြင့်၊ ရက္ခာတိုင်းကျေး၊ နိုးကြားရေးကို၊ မနှေးအမှန်၊ ဆောင်ရွက်ရန်ဟု၊ ရည်သန်ရိုးရင်း၊ နှလုံးသွင်းဖြင့်၊ အောင်ခြင်းဇေယျာ၊ ကောဇာသတ္တ၊ နဝဒွေးအစ်၊ သက္ကရာဇ်တွင်၊* ပုရစ်ငုံစီ၊ ရွှေဖီရင်ခတ်၊ ပန်းမြတ်ကံကော်၊ ပွင့်သစ်ပေါ်သည်၊ ချိန်တော်

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

မိဿ၊ တန်ခူးလသို့၊ လှမ်းကြွချီတက်၊ ဆန်းနှစ်ရက်တွင်၊ အချက် ပိုင်ပိုင်၊ ရခိုင်ပြည်သား၊ လူငယ်များ၏၊ နိုးကြားရေးခေါ်၊ အဖွဲ့တော် ကို၊ ဇေယျာအောင်ခြင်း၊ အောင်ကြင်းဖြင့်၊ ထင်လင်းကြေငြာ၊ တည်ထောင်ပါပြည်၊ ရှည်ကြာမော်ကွန်း၊ ထွန်းစေသော်ဝ်။ ။

ရတုဆုံးသည်နှင့် တပြိုင်နက် ရဲဘော်လူငယ်တို့၏ ကောင်း ချီးဩဘာပေးသော လက်ခုပ်သံမှ တဖြောင်းဖြောင်း ဆူညံသွား၏။ စာဆို သတိုးလှကား လူငယ်အဖွဲ့အစည်း၏ တပ်မှူးတစ်ဦးဖြစ်လာ ပေပြီ။ နိုင်ငံရေးနယ်ထဲသို့ ခြေစုံပစ်ဝင်ရောက်ခဲ့လေပြီ။ သို့သော် မိမိဝါသနာကို မစွန့်နိုင်ရကား လူငယ်များ အစည်းအရုံးဖွင့်ပွဲ အခမ်းအနား၌ မိမိအသည်းစွဲ ကဗျာလှဒေဝီကို ပွဲထုတ်ခဲ့သေး သည်။ ကိုယ်တိုင်ရွတ်ဆိုပြခဲ့သည်။ မိမိလူမျိုး၊ မိမိနိုင်ငံနှင့်ပတ်သက် သော မိမိ၏ခံစားချက်ကို ရဲဘော်လူငယ်များလည်း ခံစားနိုင် အောင် ကဗျာသီကုံးရွတ်ဆိုပြခဲ့သည်။

လူငယ်တပ်မှူးဖြစ်လာပြီးနောက် သတိုးလှသည် လူငယ်များ နိုးကြားရေးအတွက် နည်းလမ်းများကို ကြံဆလာရသည်။ ဝါဒဖြန့် ချိရေး၊ စည်းရုံးရေးကိစ္စများအတွက် နှီးနှောတိုင်ပင်ပြီး အစီအစဉ် ချရသည်။ ကဗျာခံစားချက်နေရာတွင် နိုင်ငံရေးခံစားချက်ဝင်လာ သည်။ လှပသိမ်မွေ့သော ကဗျာစကားလုံးများအစား ထက်မြက် ထိရောက်သော နိုင်ငံရေးစကားလုံးများကို ရှာဖွေရသည်။ ကဗျာ သီကုံးမှုကို နောက်တန်းသို့ပို့လိုက်ပြီး ပြန်ကြားရေးနှင့် ဝါဒဖြန့်ချိ ရေး ကြေညာချက်များကိုသာ ရှေ့တန်းတင်ရေးသားလာရသည်။

လူငယ်အစည်းအရုံးတည်နေရာမှာ “ဝံသာနုသတင်းစာ တိုက်” အပေါ်ထပ် (ယခု စစ်တွေမြို့၊ လမ္မကြီး၊ ဦးသာဇံလှ လက် ဖက်ရည်ဆိုင်) အဆောက်အအုံဖြစ်၏။ ထိုအချိန်က ဝံသာနုသတင် စားသည် အကြောင်းမညီညွတ်၍ ထုတ်ဝေမှုရပ်ဆိုင်းထားချိန် ဖြစ် လေသည်။ ပုံနှိပ်ရေးလုပ်ငန်းများကိုကား ဆက်လက်ဆောင်ရွက် နေ၏။ ထို့ကြောင့် လူငယ်အစည်းအရုံးသည် မိမိတို့၏ ပြန်ကြားရေး၊ ဝါဒဖြန့်ချိရေး စာရွက်စာတမ်းများကို အချိန်မရွေး ရိုက်နှိပ်နိုင်ခဲ့ ကြ၏။ သဘောကောင်းသော အယ်ဒီတာဦးသထော်ဦးကလည်း လူငယ်တို့၏ တက်ကြွစွာ ဆောင်ရွက်မှုကို စေတနာထက်သန်စွာ (မပြောပလောက်သော ရိုက်နှိပ်ခဖြင့်)ကူညီခဲ့လေသည်။

လူငယ်အစည်းအရုံးကို ထူထောင်ကြချိန်၌ စစ်တွေတွင် “ရခိုင်ပြည် သတင်းစာ” ကို တစ်ပတ်တစ်ကြိမ် ထုတ်ဝေနေကြ၏။ လူငယ်အစည်းအရုံးဝင်တို့သည် မိမိတို့၏ အာဘော်ကို သတင်းစာမှ တစ်ဆင့် ပြည်သူ့သို့တင်ပြရလျှင် အလွန်ထိရောက်မည်ဟု သိကြ ၍ နည်းလမ်းရှာကြ၏။ ထိုစဉ် တိုက်တိုက်ဆိုင်ဆိုင်ပင် “ရခိုင်ပြည် သတင်းစာ” ၌ အယ်ဒီတာတစ်ဦး လိုနေ၏။ လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်များ က ဝင်လုပ်ရန် တိုက်တွန်းကြ၏။ မိမိတို့အာဘော်ကို သတင်းစာမှ တစ်ဆင့် တင်ပြခွင့်ရရန် အားလုံးလိုလားကြ၏။ ဤသို့ဖြင့် သတိုး လှသည် “ရခိုင်ပြည်သတင်းစာ” ၏ အယ်ဒီတာအလုပ်ကို ဝမ်းသာ အားရ လက်ခံလိုက်လေသည်။

အစ်ကို သတိုးလှအယ်ဒီတာလုပ်နေစဉ် ညီငယ် ကျားသျှေ

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

မှာ အထက်တန်းဆရာဖြစ်အောင်၍ ဆရာလောင်းကျော်မြအဖြစ် လူလားမြောက်ပြီး ကျောင်းမှထွက်ခဲ့ပြီ ဖြစ်၏။ အလုပ်မရသေး၍ အားလပ်တိုင်း အယ်ဒီတာသတိုးလှထံ လာလည်တတ်၏။ သတိုးလှက လူငယ်အစည်းအရုံးသို့ဝင်ရန် စည်းရုံး၏။ မိမိသတင်းစာ၌ ကဗျာဝင်ရေးရန်လည်း တိုက်တွန်း၏။ ကျော်မြကား လက်တွေ့ နိုင်ငံရေးလှုပ်ရှားမှု၌ တက်တက်ကြွကြွမရှိလှ။ နယ်ချဲ့ဆန့်ကျင်ရေး မျိုးချစ်ကဗျာများကိုကား လိုလိုလားလား ရေးဖွဲ့ပေးပို့လေသည်။

စာဆိုပေါက်စ ခညာမြ

ကျောင်းသားဘဝက ကျားသျှအဖြစ် ကျွမ်းဝင်ရင်းနှီးခဲ့သော ကျော်မြကား လူသာမန်ထဲက လူတစ်ဦးမဟုတ်တော့ချေ။ မိမိဘာသာ လေ့လာမြှင့်တင်ရင်းဖြင့် နယ်ချဲ့ဆန့်ကျင်ရေးအမြင် ရှိသော လူငယ်မျိုးချစ်တစ်ဦး ဖြစ်နေခဲ့လေပြီ။ ၁၉၃၆-ခု တက္ကသိုလ်ကျောင်းသားသပိတ်တိုက်ပွဲ၊ ၁၃၀၀-ပြည့် အရေးတော်ပုံ၊ စသော ဧရာမနိုင်ငံရေး အရေးအခင်းများ၏ ဂယက်ရိုက်လွှမ်းမိုးမှုကို ခံခဲ့ရသောကြောင့် နယ်ချဲ့ဆန့်ကျင်ရေး ခံယူချက်ရှိသော ကျောင်းဆရာလောင်း ကျော်မြအဖြစ်သို့ ဘဝပြောင်းခဲ့လေပြီ။ ထို့ကြောင့် အစ်ကိုသတိုးလှ တိုက်တွန်း၍ ရခိုင်ပြည်သတင်းစာသို့ ကဗျာရေးပို့သောအခါ မျိုးချစ်ကဗျာများကို ရေးပို့ခဲ့၏။ ကျော်မြ ပေးပို့သော ကဗျာများကို ဖတ်ရသောအခါ သတိုးလှအလွန်သဘော

ကျသွားလေသည်။ မျိုးချစ်စာဆို လူငယ်တစ်ဦးကို မိမိစည်းရုံးနိုင်ခဲ့လေပြီဟု သတိုးလှ ဝမ်းသာအားရ ဖြစ်သွား၏။ နယ်ချဲ့သမားကို ထိုးနှက်ရန် “ခညာမြ” တည်းဟူသော ကလောင်လက်နက်တစ်ခု တိုးခဲ့လေပြီဟု အားတက်၏။ နိုင်ငံရေးသမား အယ်ဒီတာသတိုးလှသည် နယ်ချဲ့ဆန့်ကျင်ရေးသမား စာဆိုလောင်း ခညာမြ၏ မျိုးချစ်ကဗျာများကို ထိရောက်စွာအသုံးပြုလိုက်လေသည်။ ကဗျာထဲမှ တချို့စာပိုဒ်ကို ကောက်နုတ်၍ သတင်းစာမျက်နှာဖုံးတွင် ထိပ်စီးတစ်ဖက်တစ်ချက်၌ မင်နီဖြင့် ဘောင်သွင်းဖော်ပြခဲ့၏။ တနင်္ဂနွေတစ်ပတ်တစ်ခါထုတ် သတင်းစာ၌ နှစ်ပတ်တိုင်တိုင် ဖော်ပြပေခဲ့လေသည်။

“ငါတို့ဘိုးဘေး၊ ပြည်အရေးကြောင့်၊ သွေးချင်းလဲကာ၊ ကွယ်ခဲ့ရှာပြီ”

“ဘိုးဘေးအမေ၊ ငါတို့သွေ၍၊ ကျွန်ခြေကျွန်နေ၊ မြခဲ့ချေပြီ”

ထိုသို့ဖော်ပြရုံမျှနှင့် မကျေနပ်သေး၊ ထိုကဗျာကို မှန်ဘောင်သွင်းပြီး အယ်ဒီတာ စားပွဲနောက်၌ ချိတ်ထားလိုက်၏။

သတင်းစာ၌ မိမိကဗျာပါပြီးနောက် အယ်ဒီတာ သတိုးလှထံသို့ စာဆိုပေါက်စ ခညာမြ ပြုံးရွှင်စွာရောက်လာ၏။

“ကျော်မြလား၊ မင်းကဗျာကို ငါ မှန်ဘောင်တောင်သွင်းထားကား”

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

(ကျော်မြရယ်၊ မင်းကဗျာကို ငါမှန်ဘောင်တောင် သွင်းထား တယ်ကွာ)။

အစ်ကိုသတိုးလှညွှန်ပြသောကြောင့် မှန်ဘောင်သွင်းထား သော မိမိကဗျာကို ကျော်မြလှမ်းကြည့်လိုက်၏။ သူ့မျက်နှာ၌ သွေး ရောင်တစ်ခု လျှပ်စီးလက်သွားသည်ကို သတိုးလှ မြင်လိုက်ရ၏။ ကျော်မြသည် ကျေနပ်စွာပြုံးနေသူ သတိုးလှကို ပီတိလွှမ်းသော အပြုံးနှင့် ကြည့်လိုက်၏။ တစ်ဖန် ကဗျာကို တစ်လှည့်ကြည့်လိုက် ပြန်၏။ ထို့နောက် ဝမ်းသာမှုကို ထိန်းချုပ်ထားရသော အသံမျိုး ဖြင့် မေးလိုက်၏။

“ကျွန်တော့်ကဗျာကို အေလောက်ပင် လုပ်ထားလားကို”

(ကျွန်တော့်ကဗျာကို အဲသလောက်တောင် လုပ်ထားရ သလား အစ်ကိုရာ)။

သတိုးလှက ဘာမျှပြန်မပြောဘဲ ကျေနပ်စွာပြုံးနေ၏။ ထို့နောက် ကဗျာများ ဆက်လက်ရေးပို့ရန်သာ တိုက်တွန်းလိုက်၏။

အထက်ဖော်ပြပါ ကဗျာမှာ ဆရာဦးသတိုးလှ နှုတ်တက်အာ ဂုံရွတ်ပြသော ကဗျာကောက်နုတ်ချက် ဖြစ်ပါသည်။ ရခိုင်ပြည် သတင်းစာ၌ ဤသို့သော ကဗျာမျိုးအရေအတွက် မည်မျှပါဝင်ခဲ့ သည်ကို သုတေသနလုပ်ရန် အခွင့်မသာ၍ မတင်ပြနိုင်ပါ။ ကူညီ နိုင်သူတို့က ဖြည့်စွက်ကြရန် ဖြစ်ပါသည်။

ဆရာဓညာမြသည် ဆရာသတိုးလှ၏ စည်းရုံးလက်တွဲခေါ်မှု ကြောင့် နယ်ချဲ့ဆန့်ကျင်ရေး ခံယူချက်ရှိသော မျိုးချစ်စာဆိုတစ်ဦး ဖြစ်ခဲ့သော်လည်း နိုင်ငံရေးလှုပ်ရှားမှု၌ကား မပါခဲ့ပေ။

မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ စာဆိုနှစ်ဦး၏ ညီရင်းအစ်ကိုပမာ ချစ် ကြည်ရင်းနှီးမှုကား ကျွန်ုပ်တို့အဖို့ အားကျစရာဖြစ်ပါသည်။ ထို့ပြင် ဥယျာဉ်မှူးပမာ အားပေးမြေတောင်မြှောက်ပေးခဲ့သူ ဆရာဦးသတိုး လှ၏ သဘောထားကြီးမြတ်မှုကိုလည်း ကျွန်ုပ်တို့ စံနမူနာထားအပ် ပေသည်။

နိုင်ငံရေးရှုထောင့်မှ သုံးသပ်ကြည့်ပါမူ ဆရာဦးသတိုးလှ သည် အဖြူထည်လူငယ်ကဗျာဆရာတစ်ဦးအား နယ်ချဲ့ဆန့်ကျင် ရေး တိုက်ပွဲဝင်ကဗျာဆရာတစ်ဦးအဖြစ် လက်တွဲခေါ်ယူနိုင်ခဲ့သည် ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ ထိုလူငယ်ကဗျာဆရာသည် နောင်အခါ၌ နယ်ချဲ့ ဆန့်ကျင်ရေး ခံယူချက်ရှိသူ၊ ငြိမ်းချမ်းရေးမြတ်နိုးသော ကဗျာစာ ဆို ဓညာမြအဖြစ် ထင်ရှားလာခဲ့လေသည်။

ရခိုင်ပြည်သတင်းစာကို ၁၉၃၇-ခုနှစ် ပိတ်ပစ်ခဲ့ရ၏။ စာဆို ညီနောင်တို့မှာ လက်တွဲပြုတ်သွားခဲ့လေသည်။ သတိုးလှကား နိုင်ငံ ရေးကိုသာ ဇောက်ချလုပ်ခဲ့၏။ ကျော်မြမှာမူ ကဗျာစာဆိုအဖြစ် ဆက်လက်ရပ်တည်သွားခဲ့လေသည်။

စာဆိုသတိုးထောင်လှ

ရခိုင်ပြည်နယ်ချဲ့ဆန့်ကျင်ရေး အမျိုးသားလွတ်လပ်ရေး လှုပ်ရှားမှုသည် ၁၉၃၈-ခုနှစ် အရောက်တွင် အရှိန်အဟုန်မြင့်လာ၏။ မူလက လူကြီးအဖွဲ့၊ လူငယ်အဖွဲ့ဟူ၍ အကွဲကွဲအပြားပြားရှိခဲ့သော်လည်း ဆရာတော် ဦးစိန္တာ၊ ဦးပညာသီဟ၊ ဦးသာဇံလှ၊ ဦးအောင်ထွန်းဦး အစရှိသော ခေါင်းဆောင်ကြီးများ အမြော်အမြင်ကြီးမှု၊ မဆုတ်မနစ်ကြိုးစားအားထုတ်မှုများကြောင့် ၁၉၃၉-တွင် မင်းပြားညီလာခံ၊ ၁၉၄၀-တွင် ပေါက်တောညီလာခံတို့ကို အဆင့်ဆင့် ကျင်းပနိုင်ခဲ့ပြီး ရခိုင်ပြည်တောင်ပိုင်းနှင့် မြောက်ပိုင်း ပေါင်းစည်းနိုင်ခဲ့၏။ လူကြီးအဖွဲ့နှင့် လူငယ်များအဖွဲ့ကို “ရခိုင်တိုင်းလုံးဆိုင်ရာ တိုင်းရင်းသား အစည်းအရုံး” အမည်ဖြင့် ပေါက်တောညီလာခံ၌ တလုံးတစည်းတည်း ဖွဲ့စည်းနိုင်ခဲ့၏။

ထိုစည်းလုံးညီညွတ်မှု ရရှိလိုမှုကို ၁၉၄၁-ကျောက်တော်ညီလာခံ၌ ပိုမိုခိုင်မာစေခဲ့လေသည်။

နယ်ချဲ့သမားကလည်း ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီး မြန်မာနိုင်ငံသို့ ကူးစက်လာသဖြင့် သွေးရူးသွေးတန်း ဖြစ်လာသည်။ နိုင်ငံရေး ခေါင်းဆောင်များကို တရကြမ်းဖမ်းဆီးသည်။ ခေါင်းဆောင်ကြီးများဖြစ်ကြသော ဦးသာဇံလှ၊ ဦးအောင်ထွန်းဦးတို့မှာ သီသီကလေးလွတ်သွားသော်လည်း ခေါင်းဆောင်(၂၃)ဦး အဖမ်းခံရသူတို့ကို စစ်တကောင်းထောင်၊ ဒက္ကားထောင်၊ ကုမ္ပီလာထောင် အမျိုးမျိုး

၌ ချုပ်နှောင်ခဲ့သည်။

သတိုးလှသည် ထောင်ထဲ၌ နှစ်ရှည်လများ အချုပ်နှောင်ခံရစဉ် ငယ်ချစ်ကဗျာလှဒေဝီနှင့် ပြန်လည်ဆုံစည်းခဲ့ပြန်သည်။ ထောင်တွင်းဘဝ ကဗျာအချို့ကို ဖွဲ့ဆိုခဲ့သည်။ ထောင်တွင်းအတွေ့အကြုံကဗျာ၌ “ဒေသဝေးစွာ၊ အိန္ဒိယာသို့၊ ဘမ်းကာရွှေပြောင်း၊ စစ်တကောင်းမှာ၊ လူပေါင်းနှစ်ဆယ်၊ သုံးဦးကပ်တို့၊ သွယ်သွယ်တင့်ကြောင်း၊ အောင်ဆုတောင်းလျက်” ဟူ၍ မှတ်တမ်းတင်ပြီး ထောင်တွင်းဒုက္ခကို “ဘာသာမျိုးပြား၊ အားလုံးခြားသည်၊ ကုလားတိုင်းဘောင်၊ ဒကားထောင်မှ၊ ချိုင့်လှောင်ငှက်ငယ်၊ လွမ်းဆွတ်နယ်သို့” ဟူ၍ ချိုင့်လှောင်ငှက်ငယ်နှင့် နှိုင်းပြီးဖွဲ့ဆိုခဲ့သည်။

ငြိမ်းချမ်းရေးစာဆို ခညာမြ

အစ်ကိုသတိုးလှ ထောင်တွင်းအကျဉ်းကျသောအခါ ညီကျော်မြမှာ မိဘများနှင့်အတူ စစ်ဘေးရှောင်ရင်း စစ်တွေကျေးလက်သိန်းတန်ရွာသို့ ပြောင်းရွှေ့ခဲ့သည်။ နယ်ချဲ့ဆန့်ကျင်ရေး မျိုးချစ်စိတ်ဓာတ်မှာကား စာဆို၏နှလုံးအိမ်တွင် ခိုအောင်းပါခဲ့လေသည်။

ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အတွင်း၌ ပြည်သူတို့ ဒုက္ခပေါင်းစုံခံကြရ၏။ ဂျပန်ဖက်ဆစ်တို့၏ လူမဆန်စွာ ဖိနှိပ်ညှဉ်းပန်းမှုမှာကား အကြီး

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ဆုံးသောဒုက္ခ ဖြစ်ခဲ့လေသည်။ စာဆိုဓညာမြ၏ ဗြိတိသျှနယ်ချဲ့ ဆန့်ကျင်ရေး မျိုးချစ်စိတ်ဓာတ်သည် ဖက်ဆစ်ဘီလူးဂျပန်မုန်းတီးရေးသို့ အသွင်ပြောင်းခဲ့၏။ ဖက်ဆစ်ဂျပန်တို့ကို လက်နက်ကိုင် တော်လှန်ခဲ့သော ရခိုင်မျိုးချစ်ပြောက်ကျားများကို ဓညာမြအထူး လေးစားခဲ့၏။ စစ်၏ခါးသီးသော အတွေ့အကြုံများ၊ ဖက်ဆစ်ဂျပန် တော်လှန်ရေးသမားများ၏ သတ္တိပြောင်မှုများကို သူ၏ “တော်လှန်ရေးဇာတ်ကြောင်း” ကဗျာ၌ မှတ်တမ်းတင်ခဲ့လေသည်။

စစ်ပြီးခေတ်၌ ပြည်သူ့ကို ကိုယ်စားပြုသော နိုင်ငံရေးအဖွဲ့အစည်းတို့သည် လွတ်လပ်ရေး၊ ဒီမိုကရေစီရေး၊ ဆိုရှယ်လစ်ရေးတို့အတွက် ရုန်းကန်လှုပ်ရှားခဲ့ကြ၏။ မြန်မာနိုင်ငံရေး အခြေအနေမှာ မငြိမ်သက်ခဲ့ပေ။ အမျိုးသားညီညွတ်ရေး တပ်ပေါင်းစုဖြစ်သော ဖဆပလအဖွဲ့က ပြည်သူ့တို့ကို ဦးဆောင်ကာ လွတ်လပ်ရေးအတွက် တညီတညွတ်တောင်းဆိုခဲ့၍ ဗြိတိသျှအစိုးရ အလျှော့ပေးခဲ့ရ၏။ ဤအတွင်း ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းနှင့် ခေါင်းဆောင်ကြီးတို့ လုပ်ကြံခံရပြီး မြန်မာနိုင်ငံရေး ရှုပ်ထွေးခဲ့ရ၏။ မြန်မာ့လွတ်လပ်ရေး ရေစုန်မျောမည့် အခြေအနေကို န-အက်တလီစာချုပ်ဖြင့် ဆယ်ယူနိုင်ခဲ့သော်လည်း အမျိုးသားညီညွတ်ရေး ပြိုကွဲကာ ပြည်တွင်းစစ်ဖြစ်ခဲ့ရ၏။

မြန်မာနိုင်ငံသည် နိုင်ငံရေးအရ လွတ်လပ်စေကာမူ စီးပွားရေးအရ မလွတ်လပ်သေး။ စီးပွားရေး မလွတ်လပ်လျှင် နိုင်ငံရေးအရ လွတ်လပ်သည်ဆိုခြင်းမှာကား ဖြစ်နိုင်ပါမည်လောဟူသော

ဆွေးနွေးငြင်းခုံမှုများမှာ မြန်မာတစ်နိုင်ငံလုံးဟူ၍ ကျယ်လောင်ခဲ့လေသည်။ ဖဆပလ အစိုးရကို ထောက်ခံသူတို့ကတစ်ဖက်၊ ဆန့်ကျင်သူတစ်ဖက်၊ ဓညာမြမှာ ဆန့်ကျင်သူ ဖြစ်လာ၏။

နောင်တော်စာဆိုသတိုးထောင်လှ၏ ဘဝအခြေအနေကား တစ်မျိုးတစ်ဖုံ ပြောင်းလဲသွား၏။ စစ်အပြီး၌ ထောင်မှလွတ်လာကြပြီး လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်များနှင့်အတူ ဖဆပလအဖွဲ့ဝင် ဖြစ်လာ၏။ ထောင်ထဲရှိစဉ်ကပင် အင်္ဂလိပ်အဖမ်းအဆီးမှ တိမ်းရှောင်လွတ်မြောက်ခဲ့သော ခေါင်းဆောင်များနှင့် လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်တို့သည် ဂျပန်ရုပ်သေး ဒေါက်တာဘမော် အစိုးရ၏ စီမံအုပ်ချုပ်မှုအတိုင်း မိမိတို့အဖွဲ့ (ရခိုင်တိုင်းလုံးဆိုင်ရာ တိုင်းရင်းသားအစည်းအရုံး) ကို ဖျက်သိမ်းခဲ့ရ၏။ အစိုးရတာဝန်များကို ရုပ်သေးအစိုးရအလိုကျသာ လုပ်ကိုင်ခဲ့ကြရ၏။ ထိုမှတစ်ဆင့် ဂျပန်တော်လှန်ရေးကို ပြည်မခေါင်းဆောင်များနှင့်လက်တွဲ၍ ဆင်နွှဲခဲ့ကြ၏။ ယခုစစ်ကြီးပြီး၍ လွတ်လပ်ရေးရလာသောအခါ ထိုပုဂ္ဂိုလ်များသည်ပင် ဖဆပလအဖွဲ့ဝင်များ ဖြစ်လာပြီး နိုင်ငံတည်ဆောက်ရေးတာဝန်ကို ဦးဆောင်နေကြရပေပြီ။

စာဆိုသတိုးထောင်လှသည် ကဗျာကလောင်ကိုစွန့်ပစ်ပြီး မြောက်ဦးမြို့သို့ မြို့နယ်ဖဆပလဥက္ကဋ္ဌအဖြစ် တာဝန်သွားယူခဲ့ရ၏။ ထိုမှတစ်ဆင့် စစ်တွေခရိုင် ဖဆပလအဖွဲ့ တွဲဖက်အတွင်းရေးမှူးအဖြစ် စစ်တွေမြို့သို့ ပြန်လာရ၏။ ရခိုင်တိုင်း ဖဆပလအဖွဲ့၏ အာဘော် “လမ်းမှန်” နေ့စဉ်သတင်းစာကို တာဝန်ယူထုတ်ဝေခဲ့

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ရ၏။ ဖဆပလအစိုးရကို ကာကွယ်ရ၏။ ဆန့်ကျင်သူတို့ကို ရှုတ်ချ တိုက်ခိုက်ရ၏။ ဤသို့ဖြင့် သတိုးလှသည် ဖဆပလကို ဆန့်ကျင်သူ ညီငယ်ကျော်မြနှင့် တစ်စတစ်စဝေး၍ဝေး၍ သွားခဲ့လေသည်။ တစ်မြို့တည်းပင် နေကြသော်လည်း မေးထူးခေါ်ပြောမျှလောက် သာ ဆက်ဆံကြတော့သည်။

ခေတ်မီသည် ဖဆပလအစိုးရကို ဆန့်ကျင်သော်လည်း ငြိမ်းချမ်းရေးမြတ်နိုးသူဖြစ်သောကြောင့် လက်နက်ကိုင်တော့ခိုပုန်ကန်မှုကို မထောက်ခံခဲ့ပေ။ ပြည်တွင်းစစ်ကို ရပ်စေလိုသည်။ ညီအစ်ကိုချင်း တိုက်ခိုက်ကြသော ပြည်တွင်းစစ်၌ ပွဲကြည့်သူသက်သက် အဖြစ်နေလိုသူမျိုးလည်း မဟုတ်ပေ။ ထို့ကြောင့် မိမိဆန္ဒကို “လာလော့မောင်မြန်မာ” ကဗျာရှည်ကြီးဖြင့် တင်ပြခဲ့လေသည်။ ထိုကဗျာကို ၁၉၄၉-၅၀ခုနှစ် ဆရာကြီးသခင်ကိုယ်တော်မှိုင်း ဦးစီးကျင်ပသော ငြိမ်းချမ်းရေးကဗျာပြိုင်ပွဲတွင် ပထမဆုချီးမြှင့်ခဲ့လေသည်။

ထိုကဗျာဖွဲ့ပြီးနောက်ပိုင်းတွင် ခေတ်မီသည် မြန်မာနိုင်ငံ ငြိမ်းချမ်းရေးအဖွဲ့ဝင်တစ်ဦး ဖြစ်လာခဲ့သည်။ ငြိမ်းချမ်းရေးကဗျာအများအပြားကိုလည်း ဖွဲ့ခဲ့လေသည်။

ဆရာသတိုးလှကား ကဗျာကလောင်ကို ပြန်မကိုင်တော့ပေ။ နိုင်ငံရေးသမားသတင်းစာဆရာ အဖြစ်ဖြင့်သာ နိုင်ငံရေးဝဲဩယထဲတွင် တဝဲလည်လည်ရှိနေလေသည်။ သို့သော် စစ်တွေမြို့၌ ကျေး

ဇူးရှင်ဆရာတော် ဦးဥတ္တမနေ့ အခမ်းအနားကျင်းပကြသောအခါ အခမ်းအနားစီစဉ်သူတို့က အကူအညီတောင်းခံသောကြောင့် ဆရာတော်အား ဂုဏ်ပြုပူဇော်သည့် ရတုများကို သီကုံးပေးတတ်လေသည်။ ဆရာခေညမြမှာမူ ကဗျာစာဆိုတစ်ဦးအဖြစ် ဆက်လက်ရပ်တည်ခဲ့သည်။ အစ်ကိုသတိုးလှကဲ့သို့ပင် ဆရာတော်ဦးဥတ္တမ၏ ဂုဏ်ပုဒ်ကို ချီးကျူးဖော်ထုတ်သောရတုများကို သီကုံးပေးတတ်လေသည်။

ဆရာတော် ဦးဥတ္တမကို လေးစားကြရာ၌ စာဆိုညီနောင်တို့ အမြင်တူကြခြင်းမှာ ၎င်းတို့နှစ်ဦးလုံးပင် မြန်မာ့လွတ်လပ်ရေးမျိုးစေ့ချပေးခဲ့သူ နယ်ချဲ့ဆန့်ကျင်ရေးမဟာခေါင်းဆောင်ဆရာတော် ဦးဥတ္တမ၏ နောက်လိုက်တပည့်များ ဖြစ်ကြသောကြောင့်ပေတည်း။

ဆရာဦးသတိုးလှသည် (၁၇)ဧပြီ၊ ၁၉၈၆-နေ့၊ အသက်(၇၅) အရွယ်၌ ကွယ်လွန်ခဲ့၍ ဆရာခေညမြမှာ (၈)ဇွန်၊ ၁၉၆၂-နေ့၊ အသက်(၄၇)အရွယ်၌ ကွယ်လွန်ခဲ့ရှာသည်။

ဝန်ခံချက်။

၁၉၆၀-၆၁ခုနှစ်များအတွင်း ဆရာဦးကျော်မြထံ ကဗျာသင်ယူခဲ့စဉ်က မှတ်တမ်းများ၊ ၁၉၈၅-ခု ဧပြီလအတွင်းက ဆရာဦးသတိုးလှထံ သွားရောက်တွေ့ဆုံမေးမြန်းချက်များကို အခြေခံ၍ ရေးသားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ မြိတီသျှခေတ် ရခိုင်နိုင်ငံရေးသမိုင်း

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

အချက်အလက်များအတွက် စစ်တွေမောင်ရေး “ရခိုင်လူငယ်များ ၏ လွတ်လပ်ရေးခရီး” (ရခိုင်တန်ဆောင် အမှတ် ၈၊ ၁၉၈၄)တို့ကို ကိုးကားသည်။ စစ်ပြီးခေတ်နှင့် လွတ်လပ်ရေးရစေခေတ် နိုင်ငံရေး အခြေအနေများအတွက်ကား ဒဂုံတာရာဇ် “သင်္ဃာတင်ပြန်တော့” (၁၉၇၄)စာအုပ်ပါ “အယ်ဒီတာစားပွဲမှ အတွေ့အကြုံ” ကို မှီငြမ်းပါသည်။

* ရတုတွင် ၁၂၉၇-ခု၊ တန်ခူးလဆန်း ၂-ရက် (၄-၄-၃၅)ဟု ရေးဖွဲ့ထားသည်။ ပြည်နယ်ဖြစ်စဉ်သမိုင်း ဒုတိယတွဲ၊ နိုင်ငံရေး ကဏ္ဍ၊ စာ-၂၄တွင်ကား ၁၉၃၆-ခု၊ မတ်လ (၂၄)ရက်ဟု ဖော်ပြ ထားပါသည်။ ဤဆောင်းပါးတွင် ရတုပါခုနှစ်ကို ဖော်ပြလိုက်ပါ သည်။

မောင်ဗသိန်း
(၂၃-၅-၈၀)
(၁၉၈၇)

စာဆိုညောမြ

မွေးရာဇာတိနှင့် မိဘမျိုးရိုး

ဆရာညောမြကို အဖဦးမောင်ရွှေလှနှင့် အမိဒေါ်ထားဦးခိုင် တို့မှ ၁၂၇၆-ခု၊ တန်ခူးလပြည့်ကျော် (၆)ရက်နေ့တွင် စစ်တွေမြို့၊ ဘောက်သီးစုရပ်၌ မွေးဖွားသည်။ အမည်ရင်းမှာ ကျော်မြဖြစ်သည်။ ရင်းနှီးသူ ငယ်ပေါင်းများက ‘ကျားညော’ ဟု ခေါ်ကြသည်။ ကျောင်း ဆရာဖြစ်လာသောအခါ အပေါင်းအသင်း ရောင်းရင်းများက ‘ဆရာကျား’ ဟု ခေါ်ကြသည်။

ဆရာတို့မျိုးရိုးသည် ဆေးသမားမျိုးရိုးဖြစ်သည်ဟု သိရသည်။ သို့သော် ဆရာဖခင်မှာကား သာမန်ကုန်သည်တစ်ဦးသာ ဖြစ်သည်။

ကျောင်းသားဘဝ

ဆရာသည် မူလတန်းပညာကို စစ်တွေမြို့၊ ဘောင်းခွတ်သား စုရပ် (ဆရာတို့အိမ်နှင့် ကိုက်သုံးရာခန့်သာဝေးသော) ဆရာကြီး ဦးလှစောဖြူ အလွတ်ပညာသင်ကျောင်း၌ သင်ယူခဲ့သည်။ အလယ် တန်းနှင့် အထက်တန်းပညာကိုကား ဘောက်သီးစုရပ်၌ ဖွင့်လှစ် ထားသော ဆရာအတတ်သင် နော်မံကျောင်း၌ သင်ယူခဲ့သည်။ ဆယ်တန်းတွင် မြန်မာစာ၊ အပိုမြန်မာစာ၊ သမိုင်း၊ သင်္ချာဘာသာ တို့၌ ဂုဏ်ထူးရပြီး ထူးချွန်စွာ အောင်မြင်ခဲ့သည်။ ၎င်းကျောင်း၌ ပင် ဆရာအတတ်ကို ဆက်လက်သင်ယူရာ ၁၉၃၄-ခုတွင် အလယ် တန်းဆရာဖြစ်အောင်၍ ကျောင်းမှထွက်သည်။ အထက်တန်းဆရာ ဖြစ်ကို ၁၉၃၈-ခုမှ ဆက်လက်သင်ယူ အောင်မြင်သည်။

အားကစားဝါသနာ

ဆရာသည် ငယ်စဉ်ကပင် အားကစားဝါသနာပါသည်။ ဆရာတို့အိမ်သည် နော်မံကျောင်းနှင့် ကိုက်တစ်ရာခန့်သာ ဝေး သည်။ မူလတန်းကျောင်းသားဘဝကပင် နော်မံကျောင်းနှင့်လည်း ကောင်း၊ ကျောင်းကစားကွင်းနှင့်လည်းကောင်း ဆရာရင်းနှီးခဲ့ သည်။ အလယ်တန်းကျောင်းသားဘဝ ရောက်လာသောအခါ နော်မံကျောင်းသည် ဆရာ၏ ကျက်စားရာနယ်မြေ ဖြစ်ခဲ့သည်။

နော်မံကျောင်းသည် ဆရာအတတ်သင်ကျောင်းဖြစ်သော ကြောင့် သင်တန်းတက်ရောက်သူ ရပ်ဝေးမှ ကျောင်းသားတို့အား အဆောင်နေ ကျောင်းသားများအဖြစ် လက်ခံသင်ပေးခဲ့သည်။ အဆောင်နေ ဆရာလောင်း ကျောင်းသားကြီးတို့သည် ဆရာ၏

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

အပေါင်းအသင်းရောင်းရင်းများပင် ဖြစ်ကြသည်။ ကျောင်းသားကြီးများက ဆရာ့ကို “ကျားသျှ” ဟု ရင်းရင်းနှီးနှီးခေါ်ကြသည်။

အလယ်တန်း ၆-တန်းကျောင်းသားဘဝကပင် အဆောင်နေကျောင်းသားကြီးများနှင့် ခြင်းခတ်ခြင်း၊ ဘောလုံးကန်ခြင်း၊ ဘတ်စကက်ဘော ကစားခြင်းများ ပြုခဲ့သည်။ ၎င်းအားကစားသုံးမျိုးလုံး၌ ဆရာထူးချွန်ခဲ့သည်။ ထူးချွန်အောင်လည်း ကြိုးစားခဲ့သည်။

အားကစားဝါသနာကြောင့် ဆရာသည် ခြင်းလုံးကိုသာမက ဘောလုံး၊ ဘတ်စကက်ဘောတို့ကိုလည်း လိုက်စားသည်။ ကျောင်းတွင်း ပြိုင်ပွဲများ၌ ၁၉၃၄-ခုတွင် ဘောလုံးဒုတိယဆု၊ ၁၉၃၅-ခုတွင် ပထမဆု၊ ၁၉၄၀-တွင် (WALLENGE) ဘောလုံးဖလားလှပွဲ၌ ပထမဆုတို့ကို ရရှိခဲ့လေသည်။ တစ်စုံတစ်ရာကို စိတ်ဝင်စားလျှင် စွဲစွဲမြဲမြဲအာရုံစူးစိုက်စွာ ဆောင်ရွက်တတ်သောအလေ့ရှိသောကြောင့် ထူးချွန်ခြင်းဖြစ်သည်ဟု ပြောပြဖူး၏။ ဘောလုံးကို အားသွန်ခွန်စိုက် စွဲစွဲမြဲမြဲ ဝီရိယလွန်စွာ လေ့ကျင့်မိသောကြောင့် ရက်ရှည်နာမကျန်းဖြစ်ကာ ကျောင်းတစ်နှစ်ထွက်နေခဲ့ရသည် ဆိုပါသည်။ ထို့ကြောင့် အားကစား၌ ဝီရိယမလွန်မိအောင် သတိထားသင့်သည်။ တန်ဆေး လွန်ဘေးအသိမျိုး ရှိအပ်သည်ဟုလည်း ကျွန်တော်အား ဆုံးမဖူးပါသည်။

ဆရာ၏ အားကစားဝါသနာသည် ကျောင်းဆရာဘဝ၌ လည်း ပါလာသေး၏။ ဆရာသည် စစ်တွေမြို့ အစိုးရအထက်တန်းကျောင်း (ယခုစစ်တွေဒီဂရီကောလိပ်) အမှုထမ်းနေစဉ် ကျောင်းဘောလုံးအသင်းကို ခေါင်းဆောင်ပြီး စစ်တွေမြို့ စီနီယာဘောလုံး

ပြိုင်ပွဲ၌ ပါဝင်ယှဉ်ပြိုင်ခဲ့ရာ ၁၉၅၃-ခုနှစ် တိုင်းမင်းကြီး၏ ဒိုင်းဆုကြီးကို ဆွတ်ခူးပေးနိုင်ခဲ့လေသည်။

ဆရာသည် ပညာရေးဌာန၌ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ပြီးစ ၁၉၄၆-ခုနှစ်မှစ၍ အလယ်တန်းပြဆရာအဖြစ် စစ်တွေမြို့ အမှတ်(၁) အစိုးရအထက်တန်းကျောင်းတွင် အမှုထမ်းခဲ့၏။ မြန်မာစာ အသင်အပြကောင်းသောကြောင့် နာမည်ရ၏။

ကဗျာသင်ပြရာ၌ ပြဋ္ဌာန်းစာမျှကိုသာမက ခေတ်ပြိုင်စာဆိုတို့၏ ကဗျာများကိုလည်း ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် နှိုင်းယှဉ်သင်ပြ၏။ အသံနေအသံထားဖြင့် ရွတ်ဆိုပြ၏။ အမူအရာဖြင့် သရုပ်ဖော်သင်ပြ၏။ တပည့်တို့ မပျင်းရိအောင် ဟာသနှော၍ သင်၏။ ထို့ကြောင့် ဆရာအချိန်၌ စာသင်ရသည်ကို တပည့်တို့ အလွန်ပျော်ကြလေသည်။ ဆရာ၏အသင်အပြသည် မိမိကျောင်း၌သာမက စစ်တွေတစ်မြို့လုံး၌ နာမည်ရလေသည်။

ဆရာ၏ အသင်အပြကို နမူနာနှစ်ခု ထုတ်ပြပါမည်။ ဘလ္လာတိယပျို့၌ ကိန္နရာမောင်နံ့ ချောင်းခြား၍ လွမ်းကြဟန်ကို ဆရာသင်ပြသောအခါ စာအုပ်မကိုင်ဘဲ ‘တောင်နှစ်လုံးကြား၊ စီးရစ်သွားသည်။ မောင်ကားထိုဝယ်၊ မယ်ကားသည်ဘက်၊ လှိုင်းကတက်၍၊ ကြောက်ချင်ဖွယ်လိ၊ မျက်စိဝေမှောင်၊ တောင်ကားအနောက်မြောက်ကားရှေ့ထင်၊ မေ့ရွှေရင်မှာ ပူပင်လှ၏၊ မီးမရွည့်ဘူး’ ဟူ၍ ကဗျာစာကိုယ်ကို ကြေကွဲလွမ်းဆွတ်ဖွယ် သံနေသံထားဖြင့် လက်တန်းရွတ်ပြစဉ် မိမိရင်ကို လက်တစ်ဖက်ဖြင့် အသာကလေး ဖိထား၏။ ဆရာ၏ လွမ်းဆွတ်ဖွယ်အသံနှင့် ပူဆွေးဟန် အမူအရာတို့မှာ

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

နားထောင်ရသူ တပည့်တို့အား မျက်ရည်ဝဲလာသည်ထိ ဆွဲဆောင်နိုင်လေသည်။

ဥမ္မာဒန္တိပျို့ကို သင်သောအခါကား ပို၍သရုပ်ပေါ်၏။ ၎င်းပျို့၌ မယ်ဥမ္မာ၏အလှကို စာဆိုဦးရွန်းက “ရွှေရောင်ပျံ့ပျူ၊ ရွှေနဖူးနှင့်၊ ကော့ဖြူးမျက်တောင်၊ ရွှေမျက်မှောင်မှ၊ ရွှေရောင်ဝင်းလှုံ၊ ရွှေနှာတံတွင်” ဟူ၍လည်းကောင်း၊ “လှဆုံးခေါင်ချုပ်၊ ရွှေရေမြှုပ်သို့၊ လုပ်လုပ်လဲလဲ၊ မှုတ်လျှင်ပဲ့မျှ၊ နှိုင်းရဲ့ရန်များ၊ ဖက်မထားလျက်၊ ရေသားပခုံး၊ ကြာရွက်ပုံနှင့်” ဟူ၍လည်းကောင်း သရုပ်ဖော်၏။ ယင်းသရုပ်ဖော်ချက်ကို ဆရာက သံနေသံထားနှင့် ဆွဲဆွဲငင်ငင် လက်တန်းဆိုပြပြီး မယ်ဥမ္မာအသားအရေတို့သည် ရေမြှုပ်ကဲ့သို့ မှုတ်လျှင် ပဲ့ထွက်သွားမလားဟု အောက်မေ့ရလောက်အောင် နူးညံ့ကြောင်းပြောလျက် လက်ဝါးကိုဖြန့်ကာ သရုပ်ပေါ်အောင် ဖူးခနဲ မှုတ်ပြ၏။ တပည့်တို့က ဝါးခနဲပွဲကျစဉ် မိန်းကလေးတို့က ခေါင်းငုံ့ပြီး တခွီးခွီးရယ်ကြလေသည်။ ဤအသင်အပြတို့ကို တပည့်တို့ အလွန်စွဲကြလေသည်။

စစ်မုန်းသူစာဆို

ဆရာတို့ ကျောင်းသားဘဝသည် အမျိုးသားကျောင်းများ ခေတ်စားနေသော အချိန်ဖြစ်၏။ ဒို့ဗမာအစည်းအရုံး ဩဇာတက်နေသောကာလ ဖြစ်၏။ ရခိုင်ဘက်၌ကား ရခိုင်တိုင်းလုံးဆိုင်ရာ တိုင်းရင်းသားအစည်းအရုံးသည် လူငယ်တို့အပေါ်၌ အလွန်ဩဇာညောင်းလေသည်။

ဆရာဥမ္မာသည် နော်မံကျောင်းမှ အထက်တန်းဆရာဖြစ်အောင်ပြီး ဝါသနာအလျောက် ကဗျာအတိုအထွာများ ရေးဖွဲ့နေ၏။ မိမိထက် အတန်းကြီးသော်လည်း အစ်ကိုပမာ ရင်းနှီးသူကျောင်းနေဖက် ကိုသတိုးလှ (နော်မံလှ ကလောင်အမည်ခံ ဆရာဦးသတိုးလှ)က စည်းရုံးခေါ်ယူသောကြောင့် ရခိုင်ပြည်သတင်းစာ၌ နယ်ချဲ့ဆန့်ကျင်ရေး မျိုးချစ်ကဗျာများ ရေးဖြစ်သွားလေသည်။ ဦးသတိုးလှမှာ တိုင်းရင်းသားအစည်းအရုံးဝင် လူငယ်ခေါင်းဆောင်တစ်ဦးဖြစ်၏။ မိမိအယ်ဒီတာလုပ် ထုတ်ဝေသော ရခိုင်ပြည်သတင်းစာ မျက်နှာဖုံး၌ ဆရာဥမ္မာ၏ ကဗျာများကို ဖော်ပြပေး၏။ ဆရာဥမ္မာအလွန်အားတက်လေသည်။ သို့သော် အစ်ကိုနော်မံလှကဲ့သို့ကား နိုင်ငံရေးနယ်ထဲသို့ ခြေစုံပစ် မဝင်ဖြစ်ခဲ့ချေ။ အရန်အင်အားအဖြစ်သာ နယ်ချဲ့ဆန့်ကျင်ရေး မျိုးချစ်ကဗျာများရေးပြီး ကူညီခဲ့၏။

ထိုအတွင်း ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ဖြစ်လာသောကြောင့် စစ်တွေကျေးလက်သိန်းတန်သို့ မိဘနှင့်အတူ ပြေးခဲ့ရ၏။ စစ်၏ အနိဋ္ဌာရုံကို မျက်မြင်ကိုယ်တွေ့ ကြုံခဲ့ရ၏။ ဗြိတိသျှနယ်ချဲ့လက်အောက်မှ ဖက်ဆစ်ဂျပန်လက်အောက်သို့ ရောက်လာသောအခါ ဖက်ဆစ်စနစ်က ပိုမိုဆိုးဝါးကြောင်း သင်ခန်းစာ ထုတ်ယူနိုင်ခဲ့၏။ ဤအတွေ့အကြုံများကြောင့် ဆရာဥမ္မာသည် စစ်မုန်းသူဖြစ်ခဲ့လေသည်။ ဖက်ဆစ်စနစ်ကိုကား အလွန်စက်ဆုပ်၏။ ဤစစ်အတွင်း ရရှိခဲ့သော ကြောက်မက်ဖွယ်၊ မုန်းတီးဖွယ်၊ ကြေကွဲဖွယ် အတွေ့အကြုံများကို မိမိကဗျာများ၌ ထင်ဟပ်ဖော်ပြခဲ့လေသည်။

စစ်ပြီး၍ လွင်လပ်ရေးရခါနီး၌ မြန်မာနိုင်ငံရေး မတည်မငြိမ် ဆူဆူညံညံငြင်းခုံကွဲပြဲကြသောအခါ ဆရာညောင်မြ အလွန်စိတ်ပျက်၏။ ခေါင်းဆောင်ကြီးများ လုပ်ကြံခံရ၍ အလွန်စိတ်ထိခိုက်၏။ လွတ်လပ်ရေးရခဲ့စေကာမူ အမျိုးသားညီညွတ်ရေးကို မတည်ဆောက်နိုင်ခဲ့သည်သာမက ပြည်တွင်းစစ်ဖြစ်လာသောအခါကား ဆရာယူကျုံးမရ ဖြစ်ခဲ့လေသည်။။

ဆရာသည် စစ်မှန်သူတစ်ဦးပီပီ ပြည်တွင်းစစ်ကို ရပ်စဲပြီး ပြည်တွင်းငြိမ်းချမ်းရေးကို ရလို၏။ ထို့ကြောင့် ကဗျာရေးဖွဲ့နေရုံနှင့် ကျေနပ်မနေတော့ဘဲ ပြည်တွင်းငြိမ်းချမ်းရေးလှုပ်ရှားမှုများ၌ ပါဝင်ခဲ့၏။ မြန်မာနိုင်ငံ ကမ္ဘာ့ငြိမ်းချမ်းရေးကွန်ဂရက်အဖွဲ့ဝင် တစ်ဦးလည်း ဖြစ်၏။ ပြည်တွင်းစစ်ရပ်စဲရေး ကြွေးကြော်သံဖြင့် ရွေးကောက်ပွဲဝင်သော မိတ်ဆွေပါလီမန်အမတ်လောင်းတစ်ဦး အတွက် နယ်ထွက်ပြီး မဲဆွယ်စည်းရုံးပေးလေသည်။

ဆရာညောင်မြ၏ ပြည်တွင်းငြိမ်းချမ်းရေး ရလိုမှုဆန္ဒကို ငြိမ်းချမ်းရေးကဗျာပြိုင်ပွဲ၌ ပထမဆုဆွတ်ခူးခဲ့သော ‘လာလော့မောင်မြန်မာ’ ကဗျာရှည်ကြီး၌ ထင်ရှားစွာ တွေ့နိုင်လေသည်။ ဤကဗျာပြိုင်ပွဲကို ဆရာကြီး သခင်ကိုယ်တော်မှိုင်းက ဦးစီးကျင်းပပြီး ဆုချီးမြှင့်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ဆရာသည် ဗြိတိသျှခေတ်၌ မြန်မာစာသက်သက်ဖြင့် သင်ယူရသော စစ်တွေနော်မံကျောင်းထွက် တစ်ဦး ဖြစ်၏။ မြန်မာကဗျာကို အခြေခံကျကျ သင်ယူတတ်မြောက်ခဲ့သူ အထက်တန်းဆရာဖြစ် တန်းထိ သင်ယူခဲ့ရသူ၊ မြန်မာစာထူးချွန်သူ ဖြစ်၏။

ညောင်မြ၏ ကဗျာဝါဒ

ဆရာ၏ ကဗျာဝါဒသည် လမ်းရိုးဟောင်းပုံသဏ္ဍာန် အတွေးအခေါ် (ငြိမ်းချမ်းရေး၊ ဒီမိုကရေစီရေး၊ ဆိုရှယ်လစ်ရေး)အကြောင်း အရာများ ထည့်ပေးသောဝါဒ ဖြစ်၏။ မိမိကဗျာ ကောင်း၊ မကောင်း အသံထွက်၍ ဖက်ကြည့်ရန် တိုက်တွန်း၏။ အသံထောင့်နေလျှင် ပြင်ခိုင်း၏။ ဝေါဟာရကြွယ်အောင် ရှေးခေတ်စာဆိုတော်ကြီးများ၏ လက်ရာကောင်း လက်ရာမွန်များကို ကျက်မှတ်ထားရန် နှိုးဆော်လေ့ ရှိသည်။ ဆရာသည် ကိုးခန်းပျို့၊ ဘလ္လာလတိယပျို့၊ ဥမ္မာဒန္တိပျို့၊ မာသဒေဝလင်္ကာကြီးတို့အပြင် ရတုမြောက်မြားစွာကိုလည်း ကျက်မှတ်ထားနိုင်၏။ ဆရာသည် မိမိ၏ကဗျာများကို စာဆိုတော်ကြီးများ၏ လမ်းရိုးအတိုင်း အသက်ညီအောင် ကြိုးစားရေးဖွဲ့၏။ မျက်မှောက်ခေတ်စာဆိုကြီးများ၏ လမ်းရိုးအတိုင်း အသတ်ညီအောင် ကြိုးစားရေးဖွဲ့၏။ မျက်မှောက်ခေတ် စာဆိုကြီးများပင် အသတ်ညီအောင် မရေးဖွဲ့နိုင်ကြသည်ကို ထောက်ပြကာ မိမိကိုယ်ကို ဂုဏ်ယူလေ့ရှိ၏။ အကြောင်းအရာလည်း မပျက်အောင် အသတ်ညီသော ကာရန်ကိုလည်းရအောင်၊ အသံလည်း သာအောင် ကာရန်နောက်သို့လိုက်ရင်း တစ်ခါတစ်ရံ မိုးစင်စင်လင်းခဲ့ဖူးကြောင်း ပြောပြဖူးပါသည်။

ဆရာ၏ကလောင်အမည် ‘ညောင်မြ’ သည်ပင် အသံထောင့်

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

အောင် ‘ညေ’ အစား ‘ညော’ ဟူ၍ ယူထားခြင်းဖြစ်၏။ တချို့ မိတ်ဆွေများက အသံသဘောကို နားမလည်၍ ဆရာကို ‘ညောမြ’ ဟု ခေါ်ကြ၏။ ဆရာမနှစ်သက်ချေ။ ဝေဠုမြဆိုလျှင် သက်သံနှစ်ခု ထပ်နေ၏။ နားဝင်ပီယံ မဖြစ်ချေ။ ဝေဠုမြ (ဝေဠုညာမြ)ဟူ၍ အလယ်၌ တက်သံ ‘အာ’ ကာရန်ယူပြီး အဆုံး၌ ချသံ ‘မြ’ဟု ခေါ်မှသာ အသံသာ၏။ ကဗျာဆန်၏။ ဆရာကား ကဗျာကိစ္စ၌ အသံ၏ဩဇာကို ဤမျှထိ နာခံတန်ဖိုးထားသူ ဖြစ်လေသည်။

ဝေဠုမြ၏ ကဗျာများ

ဆရာ၏ ကဗျာများကို ရခိုင်တန်ဆောင်မဂ္ဂဇင်း၌ အများဆုံး တွေ့ရသည်။ ရခိုင်တန်ဆောင်မဂ္ဂဇင်း အတွဲ(၃)၊ ၁၉၅၃-ထုတ်တွင် အောက်ပါကဗျာများကို တွေ့ရသည်။

- ၁။ မှာလိုက်ပါရစေ (လေးချိုး)
- ၂။ နေစက်သူရိန်ချီ (၃၃) ပဒစီပိုဒ်စုံရတု
- ၃။ ရောဂါတန့်တီး ဟန့်ကာဆီး၍ ပိုဒ်စုံရတု
- ၄။ ဝေဠုရွှေခိုင် ချီပိုဒ်စုံရတု

ထို့နောက် ရခိုင်တန်ဆောင်မဂ္ဂဇင်း အတွဲ(၇)၊ ၁၉၅၈-၅၉ ထုတ်တွင် ‘ပြဿနာ’ ခေါင်းစဉ်တပ်ထားသော ပြည်တွင်းငြိမ်းချမ်းရေး တောင်းဆိုသည့် ပိုဒ်စုံရတုကို တွေ့ရသည်။ ရခိုင်တန်ဆောင်မဂ္ဂဇင်း(၈)၌ကား ၁၉၄၉-၅၀ခုနှစ်က ရေးခဲ့သော ‘လာလော့မောင်

မြန်မာ’ ကဗျာရှည်ကြီးကို ပြန်လည်ဖော်ပြထားကြောင်း တွေ့ရသည်။

“လာလော့မောင်မြန်မာ” ကဗျာသည် ဆရာကြီးသခင်ကိုယ် တော်မှိုင်း ဦးစီးကျင်းပသော ငြိမ်းချမ်းရေး ကဗျာပြိုင်ပွဲ၌ ပထမဆုံး ဆုတံဆိပ်ခွဲသောကဗျာ ဖြစ်ကြောင်း သိရသည်။

ဆရာ ၁၉၆၂-ခုနှစ်တွင် ကွယ်လွန်ပြီးနောက် ရခိုင်တန်ဆောင်မဂ္ဂဇင်းအတွဲ (၁၁)၊ ၁၉၆၂-၆၃ ထုတ်တွင် ‘သေတမ်းစာ’ ကဗျာတစ်ပုဒ်ကို တွေ့ရသည်။ အောက်ခြေ၌ “ဤကဗျာသည် ၎င်း ဆရာကြီး မကွယ်လွန်မီကလေးတွင် ရေးစပ်သွားရှာသည်” ဟူ၍ စာတည်းက မှတ်ချက်အဖြစ် ရေးထားကြောင်း တွေ့ရသည်။

ဤမှတ်ချက် မမှန်ချေ။ ဤကဗျာကို ဆရာသည် ၁၉၅၄-ခု ကပင် ရေးဖွဲ့ခဲ့သည်။ ယင်းကာလ၌ ဆရာသည် ပြင်းစွာနာမကျန်း ဖြစ်ပြီး မိမိကိုယ်ကို “ငါမုချသေမည်” ဟု တထစ်ချယုံကြည်လျက် ရေးစပ်ခဲ့ခြင်းဖြစ်ကြောင်း ကျွန်တော်တို့အား ပြောပြဖူးပါသည်။ ဆရာကွယ်လွန်သောအခါ ထိုကဗျာကို တပည့်တစ်ဦးက ကွယ်လွန်ခါနီး ရေးစပ်သွားသည်အထင်နှင့် ရခိုင်တန်ဆောင်မဂ္ဂဇင်းသို့ ပို့ပေးခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ဆရာ၏ မညှိုးပန်းကဗျာစု

တပည့်များ၏ တိုက်တွန်းမှုကြောင့် ဆရာသည် မိမိကဗျာများကို ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေရန် စုစည်းပေးခဲ့၏။ အထက်ဖော်ပြပါ ရခိုင်တန်

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ဆောင်မဂ္ဂဇင်းမှ ကဗျာများအပြင် အသစ်သီကုံးသော ကဗျာရှည်များလည်း ပါဝင်၏။ စာအုပ်အမည်ကို “မညှိုးပန်းကဗျာများ” ဟူ၍ နာမည်ပေးခဲ့လေသည်။ အောက်ပါကဗျာများမှာ “မညှိုးပန်းကဗျာစု” ၌ ဖော်ပြရန်ရည်ရွယ်၍ အသစ်ရေးဖွဲ့ပေးခဲ့သော ကဗျာများဖြစ်ပါသည်။ ၁၉၆၀-ခုနှစ်၊ ၁၉၆၁-ခုနှစ်များ၌ သီကုံးပေးခဲ့သော ကဗျာများ ဖြစ်ပါသည်။

- ၁။ ဆန္ဒ (၂၄-ပါး)
- ၂။ ဦးဥတ္တမအသျှင်မြတ်သို့ (ပိုဒ်စုံရတု)
- ၃။ မိုးယံလိမ့်လိမ့်ပြေးလေသတည်း (၁၇၀-ပါး)
- ၄။ တော်လှန်ရေးဇာတ်ကြောင်း (၁၃၆-ပါး)
- ၅။ ခိုင်ပန်းအဝေရာ (လေးချိုးရှည်)
- ၆။ တပို့တွဲလ၏ စစ်တမ်းတစ်ခု (၇၅-ပါး)
- ၇။ ချစ်သူပြေးလေသော ကဗျာတစ်ပုဒ် (၈၂-ပါး)
- ၈။ သောကတိုင်းသား အဘိုးအို (၅၆-ပါး)
- ၉။ ရှေ့ရခိုင်၏ နောက်ဆုံးခရီးသစ် (၁၈၈-ပါး)
- ၁၀။ တလင်းပြင်မှ တေးသံလွင် (လေးဆစ် ၂-ပိုဒ်)

နိဂုံး

ဆရာသည် စစ်တွေမြို့ပြည်သူ့ဆေးရုံကြီး၌ ၁၉၆၂-ခု၊ ဇွန်လ (၈)ရက်နေ့တွင် ကွယ်လွန်ခဲ့ပါသည်။ ၁၉၅၄-ခုနှစ် နာမကျန်းဖြစ်စဉ်က ရေးခဲ့သော “သေတမ်းစာ” ကဗျာ၌ “တတ်နိုင်လျှင်ငြား၊ တပည့်များတို့၊ ငါ့အားဂူမင်၊ ဆောက်တည်ပြင်၍၊ လိုအင်မရ၊ ညော

မြဟု၊ ဝဏ္ဏအက္ခရာ၊ ကမ္ပည်းစာကို၊ သေချာမှတ်ပိုက်၊ ထိုးပါလော” ဟူ၍ ရေးဖွဲ့သကဲ့သို့ ဆရာကား လိုအင်ဆန္ဒမပြည့်ခဲ့သူတစ်ဦး ဖြစ်၏။ လူတိုင်းလူတိုင်း စားဝတ်နေရေး ပြည့်စုံဖို့လုံသော အခြေအနေမျိုးကို ဆရာလိုလားခဲ့၏။ ပြည်တွင်းငြိမ်းချမ်းရေး ရလိုခဲ့၏။ နိုင်ငံကို ဆိုရှယ်လစ်စီးပွားရေးစနစ်ဖြင့် ထူထောင်လိုခဲ့၏။ ဆရာ၏ အလို ဘာတစ်ခုမျှ မပြည့်ခဲ့ချေ။ မကွယ်လွန်မီ တစ်နှစ်ဖြစ်သော ၁၉၆၁-ခုနှစ်က မိမိ၏ “မညှိုးပန်းကဗျာစု” ကို ပုံနှိပ်စာအုပ် အဖြစ် မြင်လိုခဲ့၍ တပည့်တစ်ဦး၏ အကူအညီနှင့် ရန်ကုန်၌ ပုံနှိပ်ရန် စီစဉ်ခဲ့၏။ သို့သော် စာအုပ်အဆင့်မရောက်မီ ကွယ်လွန်ခဲ့ရှာသည်။ ဆရာကား တကယ်ပင် “လိုအင်မရ၊ ညောမြ” ဟု သေတမ်းစာကဗျာ၌ ရေးခဲ့သကဲ့သို့ လိုအင်ဆန္ဒမပြည့်ခဲ့သူ အညတရစာဆိုတစ်ဦးပေ တကား။ ။

တပည့်တစ်ဦး
စစ်တွေမြို့၊
၂၇-၆-၉၅
(လခြမ်းမြီမဂ္ဂဇင်း၊ ၁၉၉၈)

စစ်တွေမှ လွတ်လပ်ရေးခေတ်ဦး

စာပေအဖွဲ့

ပြည်ထောင်စုခေတ် စစ်တွေမြို့၏ စာပေလှုပ်ရှားမှု အကြောင်းကို မှတ်တမ်းတင်ကြမည်ဆိုလျှင် လွတ်လပ်ရေး ရလုလု ကာလ၌ ဖွားသန့်စင်ခဲ့သော “စာပေတိုးတက် ဖြန့်ချိရေးအဖွဲ့” အကြောင်းကို ထိပ်ဆုံးမှ ဖော်ပြကြရမည် ဖြစ်သည်။ ဤအဖွဲ့သည် ပြည်ထောင်စုခေတ် စစ်တွေမြို့တွင် အစောဆုံးထူထောင်ခဲ့သော စာပေအဖွဲ့ဖြစ်ပြီး ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်စနစ်တကျဖွဲ့စည်း၍ အဆင့် မြင့်မြင့် လှုပ်ရှားနိုင်ခဲ့သော အဖွဲ့လည်း ဖြစ်လေသည်။

ဤအဖွဲ့တွင် စစ်တွေမြို့၏ လူမှုရေးကိစ္စ၊ နိုင်ငံရေးကိစ္စများ ၌ နိုးကြားတက်ကြွသော ပုဂ္ဂိုလ်များ စုံစုံလင်လင်ပါဝင်ခဲ့သည်။

ထိုသို့ပါဝင်ခဲ့ကြောင်းကို မှတ်တမ်းတင်ခါတ်ပုံက သက်သေခံနေ သည်။ အတွေ့အကြုံများ၌ ဗဟုသုတအမြော်အမြင်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ် များ ပါဝင်သောကြောင့် ဖွဲ့စည်းစကပင် စနစ်ကျခဲ့သည်။ စာပေ အဖွဲ့ဟု အမည်တပ်ထားစေကာမူ စာပေထုတ်ဝေခြင်းလုပ်ငန်း သက်သက်မျှကိုသာ ပြုလုပ်ခဲ့ကြသည် မဟုတ်။ စာဆိုတော်နေ့ကို နှစ်စဉ်ကျင်းပပြီး လူထုအား ဟောပြောပညာပေးခြင်း၊ ပြဇာတ်များ ကပြဖြေဖျော်ပြီး တိုင်းရင်းသားချင်း ချစ်ကြည်စည်းလုံးရေးနှင့် နယ်ချဲ့ဆန့်ကျင်ရေးစိတ်ဓာတ် တိုးတက်ခိုင်လာအောင် ပညာပေး ခြင်းစသည်တို့ကိုလည်း ကျနပိုင်နိုင်စွာ ပြုလုပ်နိုင်ခဲ့ကြလေသည်။

ထို့ကြောင့် ဤအဖွဲ့၏ လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်မှုများကို နောင် လာနောက်သားတို့ သိနိုင်အောင် ကျွန်ုပ်တို့ မှတ်တမ်းတင်ထားသင့် ပေသည်။ ဤအဖွဲ့၌ ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြသော ပုဂ္ဂိုလ်အချို့မှာ ကွယ်လွန်ခဲ့ကြရှာပါပြီ။ ကျန်ရှိသေးသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့မှာလည်း ဧရာ ၏ ထုထောင်းမှုကို ခံနေကြရပြီ ဖြစ်ပါသည်။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့ အသက် ထင်ရှားရှိစဉ် မေးမြန်းမှတ်တမ်းတင် ဖော်ထုတ်သင့်သည်ဟု ယုံ ကြည်သောကြောင့် မေးမြန်းစုံစမ်းရသမျှကို ဤဆောင်းပါးတွင် ဖော်ပြအပ်ပါသည်။

စာပေတိုးတက် ဖြန့်ချိရေးအဖွဲ့မှတ်တမ်းကို တင်ပြသောအခါ အချုပ်သဘောကို ဦးစွာတင်ပြပြီး အရေးကြီးသော လှုပ်ရှားမှုများ ကို ကဏ္ဍအလိုက် ပြည့်စုံစွာဖော်ပြသွားပါမည်။

မှတ်တမ်းအချုပ်

- ၁။ ဖွဲ့သည့်နေ့ --- ၁၉၄၇-ခု၊ ဇူလိုင်လ (၂၀)ရက်
- ၂။ နေရာ ---- စစ်တွေမြို့၊ နာရီစင်အောက်၊ ပုလိပ်
သမဂ္ဂအဆောက်အအုံ (ယခုပြည်သူ့
ရဲစခန်း အမှတ်(၁) တည်နေရာ)။
- ၃။ ရည်ရွယ်ချက် --- စာပေဗဟုသုတ ဖြန့်ဖြူးရန်နှင့် ရှေး
ဟောင်းရခိုင်စာပေယဉ်ကျေးမှုများကို
ဖော်ထုတ်ရန်။
- ၄။ အဖွဲ့ဝင်များ ---- အဖွဲ့ဝင်စုစုပေါင်း (၂၇)ဦး ရှိခဲ့သည်
ဟု ဆိုသည်။ ဓါတ်ပုံတွင် စုစုပေါင်း
အဖွဲ့ဝင် (၂၂)ဦး ပါရှိသည်။ အမည်
များကို ဓာတ်ပုံအောက်တွင် ဖော်ပြ
ထားသည်။

ဓါတ်ပုံ

ရှေ့တန်း --- (ဘယ်မှညာသို့) (၁) ဦးကျော်သာ (တွဲ-
အတွင်းရေးမှူး) (၂) ဦးကျော်အောင် (၃) ဦးမောင်ဦးကျော် (ဒု-
ဥက္ကဋ္ဌ) (၄) ဦးဖသထော် (နာယက) (၅) ဦးကျော်မြ (ဓညာမြ၊
ဥက္ကဋ္ဌ)၊ (၆) ဦးခင်မောင် (နာယက) (၇) ဦးမောင်နု (၈) ဦးမောင်
မောင် (အတွင်းရေးမှူး) (၉) ဦးကြိုင်သာအောင် (တွဲဖက်စာတည်း)။

အလယ်တန်း ---- (၁) ဦးသာဒင် (၂) ဦးကျော်မြ (တွဲဖက်
စာတည်း) (၃) ဦးဦးစော (တာဝန်ခံစာတည်း) (၄) ဦးလှထွန်း
အောင် (၅) ဦးဖော်သင် (၆) ဦးထွန်းခိုင် (၇) ဦးထွန်းလှဦး (၈)
ဦးထွန်းသာဝေ။

နောက်တန်း ---- (၁) ဦးစိန်သာအောင် (၂) ဦးစိန်မောင်
(၃)ဦးစံထွန်းကျော် (၄) ဦးစံကျော် (၅) ဦးရွှေထွန်းဦး။

၅။ အဖွဲ့၏လှုပ်ရှားမှုများ --- အဖွဲ့လှုပ်ရှားမှုများအဖြစ် (၁)
ဘဝသစ်စာစောင်ကို ထုတ်ဝေဖြန့်ချိခဲ့သည်။ (၂) စာဆိုတော်နေ့
များကို နှစ်စဉ်ကျင်းပခဲ့သည်။ (၃) ပြဇာတ်များ ကပြခဲ့သည်။
တစ်ချက်စီကို စုံစမ်းမေးမြန်းရသမျှ စုစည်းပြီး အောက်တွင် တင်ပြ
အပ်ပါသည်။ မပြည့်စုံမှုများကို တွေ့ရှိပါက စေတနာရှေ့ထား၍
ဝိုင်းဝန်းပြင်ဆင်ပေးကြရန် ဖြစ်ပါသည်။

ဘဝသစ်စာစောင် ထုတ်ဝေခြင်း

စာပေတိုးတက်ဖြန့်ချိရေးအဖွဲ့၏ အရေးကြီးသော
လုပ်ဆောင်ချက်တစ်ခုမှာ ဘဝသစ်စာစောင်ကို ထုတ်ဝေနိုင်ခဲ့ခြင်း
ဖြစ်သည်။ ဤစာစောင်မှနေ၍ လူထုကို ဗဟုသုတဖြန့်ဖြူးရန်နှင့်
စာပေတိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးရန် ရည်သန်ခဲ့သည်။

စာစောင်ထုတ်ဝေရန် စီစဉ်ကြသောအခါ စာစောင်အမည်
ပေးမည့် ကိစ္စအတွက် အဖွဲ့ဝင် (၂၀)ထံမှ အကြံဉာဏ်တောင်းခံ
ခဲ့သည်။ မိမိစိတ်ကြိုက် အမည် ၂လုံးကျစီကို ယူလာပြီး အစည်း
အဝေးတွင် တင်ပြကြရသည်။ ဦးမောင်မောင်က အိန္ဒိယမှ စာအုပ်

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

တိုက်တစ်ခုအမည် (NEW AGE BOOK HOUSE)ကို တွေ့ဖူးသော ကြောင့် သဘောကျပြီး “ဘဝသစ်” နှင့် “အားသစ်” ဟူသော အမည်နှစ်လုံးကို တင်ပြခဲ့၏။ အဖွဲ့ဝင်များက အမည်၂-ခုလုံးကို သဘောကျကြသည်။ နောက်ဆုံးတွင် “ဘဝသစ်” အမည်ကို ရွေးချယ်လိုက်ကြပြီး “ဘဝသစ်စာစောင်” ဟု ကင်ပွန်းတပ်လိုက်ကြသည်။

ထိုအချိန်၌ မြန်မာနိုင်ငံမှာ လွတ်လပ်ရေးရခါနီးဆဲဆဲ ဖြစ်သည်။ လွတ်လပ်ခါနီး အခြေအနေ၌ စာစောင်ကို “ဘဝသစ်” ဟု အမည်ပေးလိုက်ကြခြင်းသည် နိုင်ငံ၏ မျက်မှောက်အခြေအနေနှင့် အထူးကိုက်ညီလေသည်။ ကိုလိုနီကျွန်ထမ်းပိုးမှ လွတ်ကျွတ်တော့မည်ဖြစ်သော မြန်မာနိုင်ငံသားတို့သည် လွတ်လပ်သော နိုင်ငံ၌ ဘဝသစ်ကို တည်ဆောက်ကြရမည် မဟုတ်ပါလော။ စစ်တွေမြို့မှာ အင်္ဂလိပ်အဆုတ်၌ ဂျပန်ဗုံးဒဏ် တစ်ကြိမ်၊ ဂျပန်များ ဂုဏ်ရည်အုပ်ချုပ်နေစဉ်၌ အင်္ဂလိပ်ဗုံးဒဏ်ကို အကြိမ်ကြိမ်ခံခဲ့ရသောကြောင့် စိစိညက်ညက်ကြေပြီး ပြာပုံအတိ ဖြစ်ခဲ့ရသည်။ စစ်တွေမြို့သားတို့သည် ပြာပုံဘဝမှ ဝါး၊ ဓနိ အိမ်သစ်များဆောက်၍ ရွာသစ်မြို့သစ်ဖြစ်အောင် အားသစ်မာန်သစ်နှင့် ရုန်းထခဲ့ကြရသည်။ ထိုအခြေအနေမျိုးတွင် စာပေတိုးတက်ဖြန့်ချိရေးအဖွဲ့က အသိသစ်အမြင်သစ်များ ဖြန့်ဖြူးပေးရမည် မဟုတ်ပါလော။ ထိုအမြင်များဖြင့် “ဘဝသစ်” စာလုံးကို အဖွဲ့ဝင်များက သဘောကျ၍ “ဘဝသစ်” စာစောင် ကင်ပွန်းတပ်ခဲ့ကြခြင်း ဖြစ်ပေသည်။

ဘဝသစ်စာစောင်တွင် တာဝန်ခံစာတည်းအဖြစ် ဦးဦးစော (နယ်ရှယ်နယ်စော)က တာဝန်ယူ၍ ဦးကျော်မြနှင့် ဦးကြိုင်သာအောင်တို့က တွဲဖက်စာတည်းအဖြစ် တာဝန်ယူခဲ့ကြသည်။ တာဝန်ခံ ထုတ်ဝေသူမှာ ဦးမောင်ဦးကျော် ဖြစ်၏။

စာစောင်အတွက် လိုအပ်သောငွေကြေးကို အဖွဲ့ဝင်များထံမှ ကောက်ခံစိုက်ထုတ်ပေးကြသည်။ ပုံနှိပ်ခကိုကား စာစောင်ထုတ်ဝေ ဖြန့်ချိ၍ ငွေရလျာပြီးမှ ပေးချေရလေသည်။ ပုံနှိပ်တိုက်မှာ ရခိုင်ပြည်စာပုံနှိပ်တိုက်ဖြစ်၏။

ဤဆောင်းပါးတွင် ဘဝသစ်စာစောင် အမှတ်(၁)အကြောင်းကို မှတ်တမ်းရှုမရ၍ မတင်ပြနိုင်လိုက်ပါ။ ဦးဦးစောနှင့် ဦးမောင်မောင်တို့၏ ပြောပြချက်အရ ပထမဆုံးစာစောင်၏ အဖုံးတွင် ထိုင်တတ်စ ကလေးတစ်ဦး၏ ကောက်ကြောင်းပန်းချီပုံကို ဖော်ပြထားသည်ဟု သိရပါသည်။ ပါဝင်ရေးသားခဲ့သူတို့ကိုကား မမှတ်မိကြတော့ပါ။

အမှတ်-၂ စာစောင်ကို ၁၃၀၉-ခု၊ တန်ခူးလ (၁၉၄၈-ခုနှစ်၊ မေလ)တွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။ ထိုစာစောင်ကို ဆရာဦးဦးစောထံမှ လေ့လာခွင့်ရခဲ့ပါသည်။ အဖုံးကား မရှိတော့ပါ။ ဆရာ၏ ပြောပြချက်အရ အဖုံးတွင် တွားတတ်စကလေးတစ်ဦး၏ ဓာတ်ပုံကို ဖော်ပြထားသည်ဟု သိရပါသည်။

စာစောင်၏အရွယ်မှာ ၁၅x၈လက်မ ဖြစ်သည်။ ကော်လံနှစ်ခုခွဲ၍ ရေးသည်။ အဖုံးမပါဘဲ စာမျက်နှာ ၂၄ထိ ရှိသည်။ ဆောင်းပါး ၇ခု၊ ကဗျာ ၃ပုဒ်၊ စာညွှန်း ၁ခု၊ ဝတ္ထုတို ၃ခု၊ ပေးစာ ၁ခု၊

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ကောက်နုတ်ချက် ၂-ခု၊ ကြော်ငြာ ၂-ခုနှင့် “ဒို့တာဝန်” ဟူသော ခေါင်းကြီးတို့ ပါဝင်သည်။ အားလုံး မြန်မာအရေးအသားဖြင့် ဖြစ်သည်။

ပါဝင်ရေးသားသူတို့မှာ စော-စစ်တွေ(ကဗျာ)၊ မင်းရူပ(ကဗျာ)၊ ဘစ် (ဆောင်းပါး)၊ သုခမောင် ပျော်ဘွယ် (ဆောင်းပါး)၊ ဗိုလ်ရဲဝ (ဆောင်းပါး)၊ မောင်စောရွှေ (ဆောင်းပါး)၊ အညကြမနုဿ (ဆောင်းပါး)၊ သံမဏီ(ဆောင်းပါး)၊ ကြည် (ဆောင်းပါး)၊ ရှင်မြတ်လှ (ဝတ္ထုတို)၊ တင်အောင် ခညမောင် (ဝတ္ထုတို)၊ ကိုသောဏ (ဝတ္ထုတို)၊ စနေနဂါး (စာညွှန်း)၊ ရွှေသာနို့ (ဆုရစာစီစာကုံး)တို့ ဖြစ်သည်။

ဘဝသစ်စာစောင်ကို စောင်ရေ ၅၀၀-ထိ ရိုက်နှိပ်၍ တစ်စောင်ကို ၁-ကျပ်နှုန်းဖြင့် ဖြန့်ချိခဲ့သည်ဟု သိရသည်။ အဖွဲ့ဝင်များက ယုံကြည်ချက်အပြည့်ဖြင့် တစ်အိမ်တက်ဆင်း ဖြန့်ဖြူးခဲ့ကြသည်ဟု ဆိုပါသည်။

ဘဝသစ်စာစောင်သည် အနည်းငယ်ကို ရန်ကုန်သို့ပို့၍ ဖြန့်ချိခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် ရန်ကုန်မှ စာပေသမားများနှင့် အဆက်အသွယ်ရပြီး အားပေးကူညီမှုများ ရရှိခဲ့သည်။ ဂျပန်ကျော် ဦးချစ်မောင်၏ အားပေးတိုက်တွန်းချက်အရ အမှတ်-၃ စာစောင်ကို ဘလောက်ပုံများနှင့် ဝေဝေဆာဆာ ပုံနှိပ်နိုင်အောင် စာမူများကို ရန်ကုန်သို့ ပို့ခဲ့သည်။ သို့သော် ကံမကောင်းအကြောင်းမလှသဖြင့် ဦးချစ်မောင်မှာ ဘဝသစ်စာစောင် အမှတ် ၃-ကို ရိုက်နှိပ်မပေးနိုင်မီ ကွယ်လွယ်ခဲ့ရှာသည်။ စာမူများကိုလည်း စစ်တွေသို့ ပြန်ပို့မပေး

နိုင်ခဲ့တော့ပေ။ စာမူအချို့ကို ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် ရခိုင်ကျောင်းသူကျောင်းသားများ ထုတ်ဝေသောစာစောင်၌ ထည့်သွင်းဖော်ပြခဲ့သည်ဟု သိရပါသည်။ ထိုနောက်ပိုင်းတွင် အကြောင်းအမျိုးမျိုးကြောင့် ဘဝသစ်စာစောင်ကို ဆက်လက်မထုတ်ဝေနိုင်ခဲ့ကြတော့ပေ။

စာပေတိုးတက်ဖြန့်ချိရေးအဖွဲ့၏ နှစ်စဉ်မပျက် ပြုလုပ်ခဲ့သော လှုပ်ရှားမှုတစ်ခုမှာ စာဆိုတော်နေ့ ကျင်းပခြင်းဖြစ်သည်။ ပထမဆုံး စာဆိုတော်နေ့ကို အဖွဲ့စတင်ထူထောင်သောနှစ် ၁၉၄၇ ကပင် ကျင်းပခဲ့သည်။ အခမ်းအနားကျင်းပသောနေရာမှာ အဖွဲ့တည်ရှိရာ ပုလိပ်သမဂ္ဂခန်းမ၌ ဖြစ်သည်။

ယင်းစာဆိုတော်နေ့တွင် သဘာပတိအဖြစ် ဆရာကြီးဦးဘိုးမြစိန်၊ အခမ်းအနားမှူးအဖြစ် ဦးဦးစောက ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ဦးဦးစောသည် နောက်စာဆိုနေ့များတွင်လည်း အခမ်းအနားမှူးအဖြစ် အမြဲဆောင်ရွက်ခဲ့ရသည်ဟု သိရပါသည်။

အခမ်းအနားပြင်ဆင်ပုံမှာ မှတ်သားနည်းယူဖွယ်ကောင်းပါသည်။ စာဆိုတော်နေ့ဆိုသည်မှာ ရှေးခေတ်စာဆိုတော်များနှင့် စာပေများကို ဖော်ထုတ်ချီးကျူး ဂုဏ်ပြုပူဇော်သောနေ့ ဖြစ်သဖြင့် ထိုအဓိပ္ပာယ်မျိုးပေါ်လင်အောင် အခမ်းအနားပြင်ဆင်သူတို့က ဤသို့ ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြသည်။

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

အရှည် ၄-ပေခန့်ရှိသော ကြခတ်ဝါး ၂ပိုင်းကို ဖယောင်းတိုင် သဏ္ဍာန်ဖြစ်အောင် စက္ကူဖြူများရစ်ပတ်လိုက်သည်။ ထို့နောက် ဝါဆိုဖယောင်းတိုင်ကြီး ၂-တိုင်ကို ဝါးလုံးထိပ်၌ စွပ်၍ အခမ်းအနား စင်မြင့်၏ ဘေးတစ်ဖက်တစ်ချက် စိုက်ထူးထားလိုက်သည်။ အခမ်း အနားဖွင့်လှစ်သောအခါ အခမ်းအနားမှူးက အမျိုးသမီးစာဆို တော် အင်းဝသူ မိဖြူနှင့် မြောက်ဦးသူ မိညိုတို့ စာပေဆီမီးတိုင် ကို ထွန်းညှိဖွင့်လှစ်ပါလိမ့်မည်ဟု ကြေညာလိုက်သည်။ စာဆိုတော် မိဖြူနှင့် မိညိုအဖြစ် တင့်တယ်စွာဝတ်ဆင်ထားသူ အမျိုးသမီးနှစ်ဦး ထွက်လာပြီး စာပေဆီမီးတိုင်ကြီး ၂-တိုင်ကို ထွန်းညှိပေးကြသည်။ ထိုစဉ် နောက်ခံမှနေ၍ မိဖြူနှင့် မိညိုတို့၏ ကိုယ်ရည်သွေးရတုများ ကို သံနေသံထားနှင့် သီဆိုပေးလေသည်။ သီဆိုသံနှင့်လိုက်ဖက် အောင် ခေတ်ဆန်းယဉ် တူရိယာအဖွဲ့က ဂီတသံဖြင့် ပံ့ပိုးပေးခဲ့ သည်။ ဤသို့ဖြင့် ကြွရောက်လာသူ ပရိသတ်တို့သည် ကဗျာ၏ရသ ကို ဂီတအကူအညီဖြင့် နားဆင်ကြည်နူးနိုင်ခဲ့ကြသည်ဟု သိရပါ သည်။

ထိုအခမ်းအနားတွင် မိဖြူအဖြစ် ဒေါ်လှတင် (ဆရာမကြီး၊ အ-ထ-က (၃)စစ်တွေ) မိညိုအဖြစ် ဒေါ်အုံးခင် (နွယ်-စစ်တွေ) တို့က ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြသည်။ နောက်ခံမှ ရတုသီဆိုပေးသူမှာ ဦး ကျော်အောင်ဖြစ်သည်ဟု သိရပါသည်။

ထိုရတုသီဆိုသည့် အစီအစဉ်ပြီးသောအခါ သဘာပတိ ဆရာ ကြီးဦးဘိုးမြစ်နိက အဖွင့်မိန့်ခွန်းပြောခဲ့သည်။

သဘာပတိမိန့်ခွန်းပြောပြီးနောက် အမည်မသိစာဆိုတစ်ဦး “အဝိဇ္ဇာပိတ်ကာဆို၊ မိစ္ဆာမြို့ပြင်ပြင်၊ ဣဋ္ဌာလို့ခင်မင်လျှင်၊ လွင့်စင် မည်မလွဲ” အစချီသော တေးထပ်ကို သီဆိုသည်။ သီဆိုသူမှာ ဦးထွန်းသာဝေ ဖြစ်သည်။ ဦးထွန်းသာဝေသည် တောင်ရှည်ပုဆိုး၊ ဘေးတပ်အင်္ကျီ၊ ခေါင်းပေါင်းနှင့်ခန့်ညားစွာ ဝတ်ဆင်ပြီး ဂီတအကူ အညီမယူဘဲ သံနေသံထား ကျနပိုင်နိုင်စွာ သီဆိုပြခဲ့သည်။ ပရိ သတ်အထူးနှစ်သက်အားရကြသည်ဟု ဆိုပါသည်။

ထိုနှစ် စာဆိုတော်နေ့တွင် စာပေအကြောင်း ဟောပြောသူမှာ ဆရာဦးကျော်မြ (ကဗျာစာဆို ဓညာမြေ)ဖြစ်သည်။ ဆရာသည် အိန္ဒိယပြည်မှ နိဗဗ္ဗဆုရကမ္ဘာကျော် ဘင်္ဂါလီစာဆိုတော်ကြီး တဂိုး အကြောင်း၊ တဂိုး၏ ကမ္ဘာကျော်ဂီတလီကဗျာများအကြောင်းကို ဟောပြောခဲ့သည်ဟု ဆိုပါသည်။

တတိယအကြိမ်မြောက် စာဆိုတော်နေ့ကို ရူပရွာမူလတန်း ကျောင်းတွင် ကျင်းပခဲ့သည်။ ထိုနှစ်က ကျင်းပပုံမှာလည်း စိတ်ဝင် စားဖွယ်ကောင်းပါသည်။ ထိုနှစ်တွင် စာပေတိုးတက်ဖြန့်ချိရေးအဖွဲ့ သည် စာဆိုတော်နေ့ကျင်းပခြင်း၏ ရည်ရွယ်ချက်ကို ကဗျာရုပ်ကြွ စာလုံးဖြင့် ထင်ရှားစေခဲ့သည်။ ကဗျာဖွဲ့ဆိုပေးသူမှာ ဦးသတိုးလှ (နော်မံလှ)ဖြစ်ပါသည်။ ထိုကဗျာကို ဆရာက အောက်ပါအတိုင်း ရွက်ဆိုပြပါသည်။

ရှေးခေတ်ပဝေ၊ စာဆိုတွေအား၊ မှန်းတွေတမ်းတ၊ သတိရ လျက် ကာလယခု၊ ငြိမ်းလုနီးနီး၊ စာဆီမီးကို၊ ထိန်ညှိတဖန်၊ ထွန်း လင်းရန်ဖို့၊ ရည်သန်ရှေးရှု၊ ဓိဋ္ဌာန်ပြုသည်၊ ပြည်သူကောင်းကျိုး

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ဝါဒသော။

အခမ်းအနားပြင်ဆင်သူတို့သည် ဤကဗျာကို စက္ကူပြားရှည်ကြီး ၂-ခုတွင် စာလုံးထွင်းပြီး ရုပ်ကြွဖော်ကာ အခမ်းအနားစင်မြင့်ဘေးတစ်ဖက်တစ်ချက်၌ လေးထောင့်တိုင်သဏ္ဍာန်ပြု၍ စိုက်ထူထားသည်။ ထိုရုပ်ကြွစာလုံးများနောက်တွင် မီးသီးများ တပ်ဆင်လိုက်သည်။

အခမ်းအနားစသောအခါ စာလုံးနောက်ရှိ မီးသီးများကို မီးဖွင့်လိုက်ပြီး စင်မြင့်နှင့်အခမ်းအနားရှေ့ပိုင်း မီးသီးများကို မီးမှိတ်လိုက်သည်။ ဤနည်းဖြင့် ရုပ်ကြွကဗျာစာလုံးများ ထင်ရှားပီသစွာ ပေါ်လွင်လာပြီး ပရိသတ်တို့ ဖတ်ရှုနိုင်ကြသည်။ ပရိသတ်၏အာရုံကို ထိုသို့ဆွဲဆောင်လိုက်စဉ် ဦးကျော်အောင်က နောက်ခံမှနေ၍ ကဗျာကို သံနေသံထားနှင့် သီဆိုပေးသည်။ ပရိသတ်မှာ ကဗျာကို ဖတ်ရှုသိမြင်နိုင်သည်သာမက ကြည်လင်ချိုအေးသော ကဗျာသံကို လည်း ခေတ်ဆန်းယဉ်အဖွဲ့၏ ဂီတသံအကူအညီနှင့် နားဆင်နိုင်ခဲ့ကြသည်ဟု ဆရာဦးသတိုးလှပြောပြ၍ မှတ်သားခဲ့ပါသည်။

ထိုနှစ်စာဆိုတော်နေ့တွင် ဦးမောင်ဦးကျော်က “တာဝတိံသာစာဆို” ဟူသောခေါင်းစဉ်နှင့် ဟောပြောခဲ့သည်။ တာဝတိံသာစာဆို ဆိုသည်မှာ ပဉ္စသီခနတ်သားကို ရည်ရွယ်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ဦးမောင်ဦးကျော်မှာ အပြောအဟောကောင်းပြီး ဟာသဉာဏ်လည်း ရှိသောကြောင့် ပဉ္စသီခနတ်သားနှင့် ဒေဝစွရာနတ်သမီးတို့ အချစ်ဇာတ်လမ်းကို ပရိသတ်တသောသောပွဲကျအောင် ဟောပြောနိုင်ခဲ့သည်ဟု သိရပါသည်။ ဦးမောင်ဦးကျော်သည် ဥက္ကာပျံပြဇာတ်၌

လည်း ဘိုးသူတော်အဖြစ် သရုပ်ဆောင်ကာ ပရိသတ်အနှိပ်ရယ်ရအောင် ဟာသကွက်များ တီထွင်သရုပ်ဆောင်နိုင်ခဲ့သည်ဟု ပြောကြပါသည်။

စာပေတိုးတက်ဖြန့်ချိရေးအဖွဲ့က ဦးစီးကျင်းပခဲ့သော စာဆိုတော်နေ့များတွင် ပါဝင်ဟောပြောကြသူများကို စုံလင်စွာမမှတ်မိကြတော့၍ စုံစမ်းမေးမြန်းရသမျှကိုသာ ဖော်ပြနိုင်လိုက်ပါသည်။

ပြဇာတ်များ ကပြခြင်း

စာပေတိုးတက်ဖြန့်ချိရေးအဖွဲ့၏ တခြားမှတ်သားဖွယ် လုပ်ဆောင်ချက်တစ်ခုမှာ ပြဇာတ်များ ကပြခြင်း ဖြစ်သည်။ ပြဇာတ် ၂-ခု ကပြခဲ့ကြသည်။ ပထမဆုံးတင်ဆက်သောပြဇာတ်သည် သက္ကာပျံပြဇာတ်ဖြစ်၍ ဒုတိယပြဇာတ်မှာ မင်းသားကြီးရွှေဘန်းပြဇာတ်ဖြစ်သည်။

ဥက္ကာပျံပြဇာတ်

ဥက္ကာပျံကား မြောက်ဦးခေတ် မင်းရာဇာကြီး (၁၅၉၃-၁၆၁၂) လက်ထက် ထင်ရှားသောစာဆိုပညာရှိအမတ်ကြီးတစ်ဦး ဖြစ်သည်။ အိမ်ရှေ့စံမင်းခမောင်း၏အကြီးတော်လည်း ဖြစ်သည်။ မင်းခမောင်းကို အကြောင်းပြု၍ ဟံသာဝတီနေပြည်တော်သို့ ၂ကြိမ်ရောက်ဖူးသည်။ ပထမအကြိမ်တွင် ၂နှစ်ခန့်ကြာသည်။ ဒုတိယအကြိမ်တွင် ၄နှစ်ခန့်ကြာသည်။ ထို့ကြောင့် ဥက္ကာပျံသည်

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

မြန်မာစာဆို ရတုဘုရင်တောင်ငူမင်း နတ်ရှင်နောင်နှင့်လည်းကောင်း၊ ထောင်သင်းမှူး ပထမနဝဒေးကြီးနှင့် လည်းကောင်း အသိအကျွမ်းစာဆိုဘက် ဖြစ်ခဲ့လေသည်။

စာဆိုချင်း ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်ခဲ့ကြသကဲ့သို့ ရခိုင်အိမ်ရှေ့စံ မင်းခမောင်းနှင့် မြန်မာဘုရင်နတ်သျှင်နောင်တို့လည်း ကျွမ်းဝင်ချစ်ကြည်ခဲ့ကြလေသည်။

စာပေတိုးတက်ဖြန့်ချိရေးအဖွဲ့သည် ရှေးခေတ်က ယင်းကဲ့သို့ ရင်းနှီးချစ်ကျွမ်းဝင်ခဲ့ကြသော အစဉ်အလာကောင်းကို အနှစ်သာရအဖြစ်ယူ၍ ခေတ်သစ်ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ၌ ရခိုင်-မြန်မာချစ်ကြည်ရေး တိုင်းရင်းသားစည်းလုံးညီညွတ်မှု တိုးတက်ခိုင်မာရေးဟူသော ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ဥက္ကာပုံပြဇာတ်ကို ပထမဆုံးလွတ်လပ်ရေးအောင်ပွဲနေ့အခမ်းအနား၌ ဖော်ထုတ်ကပြခဲ့ခြင်း ဖြစ်လေသည်။

ဥက္ကာပုံပြဇာတ်တွင် ဇာတ်ညွှန်းရေးသူမှာ ဦးကျော်မြ (ဓညာမြ) ဖြစ်သည်။ ဇာတ်ဝင်စကားများကို မူလ၌မြန်မာစကားနှင့် ရေးခဲ့သည်။ အစည်းအဝေးတွင် တင်ပြစဉ် ဦးမောင်မောင်က ရိုတ်စပီးယားပြဇာတ်၊ တဂိုးပြဇာတ်များကို နိုင်ငံအသီးသီး၌ ခင်းကျင်းပြသသောအခါ မိမိနိုင်ငံအလိုက် ပြင်သစ်က ပြင်သစ်စကားပြော၊ ဂျပန်က ဂျပန်စကားပြောနှင့် ကပြခဲ့ကြသည်။ သို့မှသာ ပရိသတ်နားလည်၍ အနုပညာအရသာကို အပြည့်အဝ ခံစားနိုင်ကြသည်။ ယခုလည်း ထိုနည်းအတိုင်း ရခိုင်စာဆိုတော်အကြောင်းကို ရခိုင်ဇာတ်ဆောင်များက ရခိုင်ပွဲကြည့်ပရိသတ်အား တင်ပြခြင်း

ဖြစ်ရာ ရခိုင်စကားကိုသာ သုံးသင့်သည်စသည်ဖြင့် သာဓကများပြု၍ တင်ပြအကြံပေးခဲ့သည်။ ဦးမောင်မောင်၏ အကြံပြုချက်ကို အဖွဲ့ဝင်တို့နှစ်သက်လက်ခံကြသောကြောင့် ဦးကျော်မြက ဇာတ်ညွှန်းကို ရခိုင်စကားပြောဖြင့် ပြုပြင်ရေးသားခဲ့သည်ဟု သိရပါသည်။ ဤပြဇာတ်သည် စစ်တွေမြို့ ပြဇာတ်သမိုင်း၌ ပထမဦးဆုံး ရခိုင်စကားပြောပြဇာတ် ဖြစ်လေသည်။

စစ်ကြီးမဖြစ်မီခေတ်က စစ်တွေ၌ ကပြခဲ့ဖူးသော ပြဇာတ်များတွင် မြန်မာစကားပြောကိုသာ သုံးစွဲခဲ့သည်ဟု သိရပါသည်။

ဥက္ကာပုံပြဇာတ်တွင် ဒါရိုက်တာအဖြစ် အဖွဲ့၏နာယက ဦးခင်မောင်က ဆောင်ရွက်ပြီး ဇာတ်စင်ဒါရိုက်တာအဖြစ် ဦးကျော်အောင်က တာဝန်ယူခဲ့သည်။ ဦးကျော်အောင်သည် ပြဇာတ်မကမီ အမိမြန်မာပြည် သရုပ်ဖော်ဒေါင်းအကဖြင့်လည်း ကပြဖြေဖျက်ခဲ့သည်။

ပြဇာတ်ကို ပုလိပ်သမဂ္ဂခန်းမ၌ လေ့ကျင့်ခဲ့ကြသည်။ ဝတ်စုံပြည့် အစမ်းလေ့ကျင့်ကြသောအခါ စာပေတိုးတက်ဖြန့်ချိရေးအဖွဲ့ ရန်ပုံငွေရအောင် ရုံဝင်ခံ ၅၊ ၃၊ ၅ ယူ၍ ကပြခဲ့ကြသည်။ ၃-ရက်ကပြခဲ့ရာ နေ့စဉ်ပင် ရုံတင်းတင်းပြည့် လာရောက်အားပေးကြသည်ဟု ဆိုပါသည်။

ဤပြဇာတ်ကို ၁၉၄၈-ခုနှစ် ပထမဆုံးလွတ်လပ်ရေးအောင်ပွဲနေ့ အထိမ်းအမှတ်အဖြစ် ကပြခဲ့ကြခြင်းဖြစ်၍ တိုင်းမင်းကြီးထံမှ ကုန်ကျစရိတ်ငွေ ၁၀၀၀ (တစ်ထောင်)ကျပ် ထောက်ပံ့ခဲ့သည်။ (ပြဇာတ်ကပြ၍ ရရှိခဲ့သော ရန်ပုံငွေအချို့ကို စစ်တွေမြို့ အပျော်

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

တမ်း မီးသတ်အဖွဲ့သို့ ခွဲဝေလျှော့ဒါန်းခဲ့သည်ဟု မီးသတ်အဖွဲ့ကို စတင်ဦးစီးတည်ထောင်သူ ဦးထွန်းသာဝေပြောပြ၍ မှတ်သားခဲ့ရပါသည်။ ။ စကားချပ်)

အစမ်း ၃-ရက် ကပြပြီးနောက် ဇန်နဝါရီလ ၃ရက်နေ့မှစ၍ ဝက်ပါကွင်း၌ ၃ရက်တိုင်တိုင် ကပြခဲ့ကြသည်။ နေ့တိုင်းပင် ပရိသတ်တိုးမပေါက်အောင် လာရောက်ကြည့်ရှုအားပေးကြသည်ဟု ဆိုပါသည်။

ဝက်ပါကွင်း၌ ကပြရန် ဇာတ်စင်ဆောက်လုပ်သောအခါ ဦးမောင်မောင်နှင့်ဦးကျော်မြတ်တို့က ဇာတ်စင်ဒါရိုက်တာ ဦးကျော်အောင်နှင့် ညှိနှိုင်း၍ တာဝန်ယူဆောင်ရွက်ခဲ့ကြသည်။

ပြဇာတ်အတွက်လိုအပ်သော ပန်းချီကားများကို တာဝန်ယူရေးဆွဲပေးခဲ့သူမှာ ဆရာဦးစိန်သာအောင် ဖြစ်သည်။ ဆရာသည် ဦးလှဖော်ဖံ၊ ဦးမောင်ညို (ပန်းချီမင်းညို)စသော တပည့်ကြီးများ၏ အကူအညီနှင့် မြောက်ဦးမြို့တော်ပုံ၊ ကျုံး၊ မြို့ရိုးပုံ၊ နန်းတွင်းပုံနှင့် အခြားနောက်ခံ ပန်းချီကားကြီးများကို အထူးအပင်ပန်းအနွမ်းနယ်ခံ၍ ရေးဆွဲပေးခဲ့သည်ဟု သိရပါသည်။

ဥက္ကာပုံပြဇာတ်တွင် ဇာတ်ဆောင်ပေါင်း ၂၀-ကျော်ခန့် ပါဝင်ခဲ့သည်။ ဥက္ကာပုံအဖြစ် ဦးမောင်နု၊ မင်းရာဇာကြီးအဖြစ် ဦးဦးစော၊ မင်းခမောင်းအဖြစ် ဦးမောင်ကျော်၊ ဟံသာဝတီဘုရင်အဖြစ် ဦးထွန်းလှဦး၊ ဝိမလအမတ်ကြီးအဖြစ် ဦးထွန်းသာဝေ၊ နဝဒေကြီးအဖြစ် ဦးကျော်မြ (ခညာမြ)၊ စစ်သူကြီးအဖြစ် ဦးလှထွန်းအောင်၊ ဖိုးသူတော်အဖြစ် ဦးမောင်ဦးကျော်တို့ ပါဝင်ခဲ့ကြသည်။

တခြားပါဝင်သရုပ်ဆောင်ခဲ့သော ပုဂ္ဂိုလ်များမှာ ဦးဘော်လီ၊ ဦးစိန်သာအောင်၊ ဦးကြိုင်သာအောင်၊ ဦးသာဒင်၊ ဦးကျော်မြတို့ ဖြစ်ကြသည်။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့ မည်သည့်အခန်းတွင် ပါဝင်ခဲ့ကြသည်ကို မမှတ်မိကြတော့ပါ။ တချို့ပုဂ္ဂိုလ်တို့မှာ ၂-နေရာ ၃-နေရာ၌ ပါဝင်ခဲ့ကြသည်ဟု သိရပါသည်။

စာဆိုတော် ဥက္ကာပုံ၏ ဘဝဇာတ်လမ်းတွင် မြန်မာအမတ်များက ဥက္ကာပုံ၏ သတ္တိဗလကို သိလိုကြ၍ ထောင်သင်းမှူးနဝဒေကြီးအား အဖြည့်ခံရတု ၂-ပုဒ်ကို ရေးသားစေပြီး ဥက္ကာပုံအား အဖြည့်ခိုင်းသောကြောင့် ဥက္ကာပုံက ဉာဏ်စွမ်းပြခဲ့ရသော စိတ်ဝင်စားဖွယ် အဖြစ်အပျက်တစ်ရပ် ရှိခဲ့သည်။

ထိုအဖြည့်ခံရတုကို ဥက္ကာပုံက မဆိုင်းမတွဲ ဖြည့်ဆိုနိုင်ခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် ဥက္ကာပုံမှာ ချီးကျူးလေးစားခြင်း ခံခဲ့ရသည်။ ဤအဖြစ်အပျက်သည် စာဆိုတော် ဥက္ကာပုံအဖို့သာ ဂုဏ်ယူစရာမဟုတ်။ ရခိုင်စာပေသမိုင်းအတွက်လည်း လေးလေးစားစားမှတ်တမ်းတင်စရာ အချက်တစ်ခု ဖြစ်ခဲ့သည်။ ဥက္ကာပုံပြဇာတ်ကို ခင်းကျင်းကပြသူတို့သည် ဤအရေးကြီးသော ဂုဏ်ယူဖွယ်အဖြစ်အပျက်ကို ကွင်းကွင်းကွက်ကွက်ပေါ်လွင်အောင် သရုပ်ဆောင်ကပြခဲ့ကြသည်ဟု သိရပါသည်။

နဝဒေကြီး၏ အဖြည့်ခံရတု ၂-ပုဒ်နှင့် ဥက္ကာပုံဖြည့်ခဲ့သော ရတု ၁-ပုဒ်ကို ဦးအောင်ကျော်က နောက်ကွယ်မှနေ၍ သံနေသံထားနှင့် သီဆိုပေးခဲ့ပါသည်။ ထိုရတုများကို စာဖတ်သူတို့ လေ့လာနိုင်အောင် မြန်မာစာညွန့်ပေါင်းကျမ်း (ပထမတွဲ)မှ ကူးယူ၍

အောက်တွင် ဖော်ပြလိုက်ပါသည်။

ထောင်သင်းများသို့ အဖြည့်ခံ ၂-ပိုဒ်

(၁) မမျှသောင်းထောင်၊ နန်းညာတောင်ဝယ်၊ အခေါင်စံထား၊ နန်းမင်းသားလျှင်၊ နောင်ဘွားကြင်တော်၊ မြောက်သားတော်ကြောင့်၊ မူးမောင်သေပြတ်၊ ဖိုလ်မှလွတ်သို့၊ မချွတ်ဧကန်၊ နောင်မှာဟန်ကား၊ ဖြည်းသွန်လေညှင်း၊ စိမ်းစိမ်းချင်းလျက်၊ အင်ကြင်းငါးနွယ်၊ အလှယ်လှယ်ကို၊ စမ္ပယ်ပျော်ပါး၊ ရှေ့ဝယ်ထား၍၊ ဦးနားထိပ်ပြင်၊ ပန်ဆင်မတတ်၊ လေးမြတ်ယုယ၊ ပေးချင်လှ၏၊ ဆယ်ဆရွှေထက်၊ ပြစ်မစက်သည်၊ လူဘက်ထွတ်လော၊ ကြာနတ်လော။

(၂) မလှတောင်းအောင်၊ ခန်းသာချောင်ဝယ်၊ မြူမှောင်ဆံသန်း၊ ခြည်မတန်းတည့်၊ လဝန်းတန်ဆောင်၊ နေမပြောင်လည်း၊ ကိုရောင်လှဲလည်း၊ ထွန်းတော့သည်ဟု၊ မွေးကြည်ပျံ့ရှား၊ ကျွန်ုပ်နားဝယ်၊ စကားကိုသာ၊ မူးမော်ရှာမျှ၊ ကြိကာတွေးတော၊ သီချင်မောစွ၊ သဘောဆက်ဆက်၊ မေးကားမြွက်သည်၊ ဖြူညက်ထွတ်လော၊ ပြာလတ်လော။

ဥက္ကာပျံအဖြည့်

(၃) မရကြောင်းဆောင်၊ ပန်းရှာအောင်လည်း၊ နောင်မူကြံတွေ၊ စိတ်သာဝေမျှ၊ မြောက်ဧသန်စွန်၊ သရက္ခာန်မွေး၊ လေသွေးပျံ့ကြူ၊ မဂ္ဂုန်ရွှင်း၊ ဖြည်းလေသွင်းက၊ အင်ကြင်သန္ဓေ၊ သံသေဒဇေ

ဂမ္ဘလည်းဟူ၊ လူဟုဆိုရေး၊ ဝေးကြီးဝေးခဲ့၊ မာန်သွေးရာဂီ၊ ကူရန္တီနတ်၊ ဥပပတ်လျှင်၊ ဟုတ်မောထင်၏၊ စုံဘင်စုံဘက်၊ ချစ်ဘို့သက်သည်၊ ဖြူရွက်ထွတ်လော၊ ညှာဝတ်လော။

မင်းသားကြီးရွှေဘန်းပြဇာတ်

ဤပြဇာတ်သည် စာပေတိုးတက်ဖြန့်ချိရေးအဖွဲ့၏ ဒုတိယမြောက်ပြဇာတ် ဖြစ်သည်။ အရင်းရှင်နယ်ချဲ့အင်္ဂလိပ်တို့အား စတင်တော်လှန်ခဲ့သော ရခိုင်မျိုးချစ် အာဇာနည်ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို ပြည်သူတို့ သိအောင် ဖော်ထုတ်ရန်နှင့် အမျိုးသားသစ္စာဖောက်များကြောင့် တော်လှန်ရေးကျဆုံးခဲ့ရကြောင်း သတိပေးရန် ရည်ရွယ်ပြီး ကပြခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ ၁၉၅၂-ခု၊ မတ်လ (၂၇)ရက် တော်လှန်ရေးနေ့တွင် ဝင်္ကံပါကွင်း၌ ၂-ရက် ကပြခဲ့သည်။

မင်းသားကြီးရွှေဘန်းပြဇာတ်အတွက် သမိုင်းကြောင်းကို ဦးမောင်မောင်က မြောက်ဦးမြို့၊ ဆရာဦးဦးသာထွန်းထံမှ ၁၉၅၀-ခု ကပင် မေးမြန်းမှတ်သားယူခဲ့ဖူးသည်ဟု ဆိုပါသည်။ ထိုမှတ်တမ်းကို အခြေခံပြီး ဦးမောင်မောင်က မတ်လ(၂၇)ရက် တော်လှန်ရေးနေ့နှင့် ကိုက်ညီသော မင်းသားကြီးရွှေဘန်းပြဇာတ်ကို ကပြရန် စာပေတိုးတက်ဖြန့်ချိရေးအဖွဲ့ အစည်းအဝေး၌ တင်ပြခဲ့သည်။ အဖွဲ့ဝင်တို့နှစ်သက်ကြ၍ တော်လှန်ရေးနေ့တွင် ခင်းကျင်းကပြခဲ့ကြခြင်း ဖြစ်၏။

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ဤပြဇာတ်၏ ဇာတ်ညွှန်းရေးသူနှင့် ဒါရိုက်တာမှာ ဆရာဦးဦးစော (နယ်ရှင်နယ်စော) ဖြစ်သည်။ ဆရာသည် ပြဇာတ်မကမီ ၃-ရက်ခန့်က ပါဝင်သရုပ်ဆောင်ရမည့် ပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် ဦးမောင်မောင်၏ ဘဝသစ်စာအုပ်ဆိုင် နောက်ခန်း၌ စားပွဲဝိုင်းကြီးတစ်ခုတွင် ဝိုင်းဖွဲ့ထိုင်စေကာ မိမိတာဝန်ယူရမည့်အခန်း ပြောရမည့် စကားတို့ကို ပြောပြညွှန်ကြားသည်။ သရုပ်ဆောင်ရမည့် သူတို့က စာရွက်အသီးသီးနှင့် ရေးကူးမှတ်သားကြရသည်။ ထိုညွှန်ကြားချက်ကို အခြေခံ၍ မိမိဘာသာလေ့ကျင့်ယူကြရသည်။ ကိုယ်တာဝန်ယူရမည့် အခန်းအတွက် ဝတ်ဆင်ရမည့် အဝတ်ကို ကိုယ့်ဘာသာ ရှာကြရသည်။ စုပေါင်း၍ အစမ်းလေ့ကျင့်မှုကို မောလိပ်ရပ်ဗမကခန်းမ၌ တစ်ကြိမ်သာ ပြုလုပ်နိုင်ခဲ့ကြသည်ဟု ဆိုပါသည်။ ပါဝင်သရုပ်ဆောင်သူအများစုမှာ ဥက္ကာပျံပြဇာတ်မှ ဇာတ်ဆောင်ဟောင်းများပင်ဖြစ်၍ အတွေ့အကြုံရှိပြီးဖြစ်သောကြောင့် စင်တင်ကပြကြသောအခါ မိမိအခန်းကို ပိုင်နိုင်စွာ ကပြနိုင်ခဲ့ကြသည်ဟု သိရပါသည်။

ပါဝင်သရုပ်ဆောင်ခဲ့သူများမှာ ဦးမောင်နု (မင်းသားကြီး)၊ ဦးသာထွန်းစိန် (ဒေးဝန်းအောင်ကျော်ရွှီ)၊ ဦးစိန်လှ (မြို့သူကြီးအောင်ကျော်ဇံ)၊ ဦးမောင်ဦးကျော် (ရော်ဘင်ဆင်)၊ ဦးကျော်မြ (ဖ-ထောင်ပိုင်)တို့ ဖြစ်သည်။ တခြားပါဝင်ခဲ့သော ပုဂ္ဂိုလ်များမှာ ဦးမောင်ကလေး၊ ဦးသတိုးလှ၊ ဦးသောင်း၊ ဦးဘမောင်၊ ဦးကျော်မြ (တိုးတက်လူငယ်)၊ ဦးလှဖော်ဇံ တို့ဖြစ်သည်။ ပါဝင်ခဲ့သူအားလုံးကို မမှတ်မိကြတော့၍ မေးမြန်းစုံစမ်းရသမျှကိုသာ တင်ပြနိုင်ပါသည်။

ဤပြဇာတ် ကပြသောအခါ ပါဝင်သရုပ်ဆောင်သူတို့၏ အရည်အသွေးထက်မြက်ကြပုံကို အခါမဲ့ရွာသောမိုးက သက်သေပြခဲ့သည်။ မင်းသားကြီးတို့ တော်လှန်ရေးအရေးတော်ပုံ၌ သစ္စာဖောက်များကြောင့် အဖမ်းခံရပုံ၊ ထောင်တွင်းဆန္ဒပြပုံ၊ သေတမ်းစာရတုရေး၍ မှာကြားပုံစသော အလွန်အရေးကြီးသည့် အခန်းများပါဝင်သည်။ ထိုအခန်းများကို တစ်ခန်းပြီးတစ်ခန်း တင်ပြပြီး မင်းသားကြီးက ကွယ်လွန်ခါနီး၌ သေတမ်းစာရတုရေး၍ မိမိ၏ တော်လှန်ရေးလမ်းစဉ်အတိုင်း ဆက်လက်ဆောင်ရွက်ကြရန် မှာကြားနေစဉ် နွေရာသီခေါင်ခေါင် အခါမဲ့မိုးကြီးရွာချသည် ဆိုပါသည်။ သို့သော် ပရိသတ်ကား တုတ်တုတ်မျှမလှုပ်၊ တော်လှန်ရေးဇာတ်လမ်း ရေယဉ်ကြော၌ နာကြည်းဆိုနစ်စွာ မျှောပါကြကာ မင်းသားကြီး၏ သေတမ်းစာရတုကို ကြေကွဲစွာနားဆင်လျက် မိုးမင်းနှင့်အပြိုင် မျက်ရည်အိုင်၍ ဇာတ်လမ်းပြီးဆုံးသည်ထိ ကြည့်ရှုကြသည်ဟု ဦးမောင်နုပြောပြ၍ သိရပါသည်။

မင်းသားကြီး၏ သေတမ်းစာမှာတမ်းဧကပိုဒ်ရတုကို ဆရာဦးစောက နောက်ခံမှနေ၍ သံနေသံထားနှင့် သီဆိုပေးသည်ဟု ဆိုပါသည်။ စာဖတ်သူတို့ လေ့လာနိုင်အောင် ပြန်လည်ဖော်ပြလိုက်ပါသည်။

မင်းသားအမှန်၊ ငါလျှင်ကြံက၊ နိုင်ငံရပ်စည်၊ တိုင်းပြည်အတွက်၊ ကိုယ့်အသက်ကို၊ ရက်ရက်စွန့်ခွာ ကုလားရွာ၌၊ ခန္ဓာရုပ် ဟောင်း၊ ဘဝပြောင်းခဲ့၊ ဖြစ်ကြောင်းသံသာ၊ သတ္တဝါတို့ မှန်စွာ မချွတ်၊ သူမသတ်လည်း မလွတ်တခါ၊ သေအံ့ရာတည့်၊

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ကမ္ဘာမကြေ၊ သူတို့သေလည်း အတည်မစိုး၊ ငါမြေထိုးလည်း၊ အရိုးတခါ၊ တွန့်လိမ့် ရာ၏။ နောင်လာနောက်လူ၊ ရခိုင်သူတို့၊ အယူမပြောင်း၊ ငါ့လမ်း ကြောင်းကို ကောင်းကောင်းလိုက်နာ၊ တိုင်းညောကို၊ မကြာမုချ၊ ငါတို့ရအံ့ လုံ့လရှိသန်၊ လူလျှင်ကြံက၊ နိဗ္ဗာန်မချွတ်၊ လက်ဝါးခတ် သည် စွဲမှတ်ဤစာ သေတမ်းတည်း။

မင်းသားကြီး ရွှေဘန်းပြဇာတ်ကို စစ်တွေမြို့၌ လူကြိုက်များ ကြသောကြောင့် စာပေတိုးတက်ဖြန့်ချိရေးအဖွဲ့သည် ရန်ပုံငွေရရှိ ရေးအတွက် အသံထွက်ရုပ်ရှင်ရုံသစ်ဖွင့်ပွဲတွင် ၂-ညတိုင်တိုင် ကပြ ခဲ့ကြသေးသည်ဟု ဆိုပါသည်။ ထိုအခါ၌လည်း ရုပ်ရှင်ရုံပြည့် လာ ရောက်အားပေးကြည့်ရှုကြသည်ဟု သိရသည်။

ယင်းနောက်ပိုင်းတွင် မင်းသားကြီးပြဇာတ်ကို စစ်တွေမြို့ဘုန်း ကြီးပျံတုံးပွဲများ၌ ပါဒလိတ်ချိတ် ရပ်ကွက်မှ အစဉ်တစိုက် ကပြခဲ့ ကြသည်။ မင်းသားကြီးအဖြစ် သရုပ်ဆောင်ခဲ့သူ ဦးမောင်နုမှာ ပါဒလိတ်ချိတ်ရပ်သားဖြစ်ရကား မိမိရပ်ကွက်မှ ဘုန်းကြီးပျံတုံးပွဲ ကို ချီးမြှောက်ရန်စီစဉ်တိုင်း မင်းသားကြီး ရွှေဘန်းပြဇာတ်ကို စနစ် တကျခင်းကျင်း ကပြချီးမြှောက်ခဲ့လေသည်။ စစ်တွေပရိသတ်က လည်း မင်းသားကြီးပြဇာတ်ဆိုလျှင် လိုလားဆဲ၊ နှစ်သက်စွဲမက်ဆဲ ဖြစ်၏။

မင်းသားကြီးပြဇာတ်ကို ၁၉၇၂-ခုနှစ် ပြည်ထောင်စုနေ့ အထိမ်းအမှတ်တွင်လည်း ရခိုင်ပြည်နယ် ယဉ်ကျေးမှုအဖွဲ့က တင် ဆက်ကပြခဲ့ဖူး၏။ ဒါရိုက်တာမှာ မင်းသားကြီးပြဇာတ်ကို ဦးစွာ

တင်ဆက်ကြစဉ်က ဒါရိုက်တာအဖြစ် ဦးစီးခေါင်းဆောင်ခဲ့သူ ဆရာ ဦးဦးစောပင် ဖြစ်ပါသည်။

၁၉၅၈-ခု၊ မတ်လ၌ကျင်းပခဲ့သော စစ်တွေမြို့၊ ဗုဒ္ဓေါမော် ဆရာတော်ဘုရား (လှခိုင်ဆရာတော်ဘုရား) သဒ္ဓန္တသုမနမဟာ ထေရ် တုံးပွဲတွင်လည်း ဤပြဇာတ်ကိုပင် ပါဒလိတ်ချိတ်ရပ်ကွက်မှ ဦးမောင်နုဦးစီး၍ ကပြခဲ့ကြပါသည်။ စာပေတိုးတက်ဖြန့်ချိရေး အဖွဲ့က လက်မွန်အစဖော်ထုတ် ကပြသော မင်းသားကြီး ရွှေဘန်း ပြဇာတ်မှာ စစ်တွေမြို့၌ ဆက်လက်ခေတ်စား ရှင်သန်နေလိမ့်မည် ဟု မျှော်လင့်ရပေသည်။

စာပေတိုးတက်ဖြန့်ချိရေးအဖွဲ့ကား ၁၉၅၃-ခု နောက်ပိုင်းက ပင် အကြောင်အမျိုးမျိုးကြောင့် နိဂုံးချုပ်သွားခဲ့ပါပြီ။ သို့သော် ထို အဖွဲ့၏ ရခိုင်လူထုအကြားအမြင်များရေး၊ နိုးကြားတက်ကြွရေး အတွက် စာပေယဉ်ကျေးမှုလုပ်ငန်းများကို စိတ်အားထက်သန်စွာ တညီတညွတ် ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြချက်များကိုကား ကျွန်ုပ်တို့ မမေ့အပ် ပေ။ ထိုအဖွဲ့၏ အစဉ်အလာကောင်းများကို နမူနာယူပြီး ရခိုင်စာ ပေ ယဉ်ကျေးမှု တိုးတက်အဆင့်မြင့်အောင် ကျွန်ုပ်တို့က လက်ဆင့် ကမ်း ဆောင်ရွက်သွားကြရမည် ဖြစ်ပေသတည်း။

၁၉၈၇၊ ရခိုင်သဟာယ

THE ARAKAN HISTORICAL RESEARCH SOCIETY
(FOUNDED 1290, B.E)
PATRONS

1. U Shway Tha K.I.H., Barrister-at-law
2. U Tha Ban, B.A., K.S.M., A.T.M., D.C (Retired)
3. U Shwe Zan Aung, B.A., K.S.M., A.T.M., Excise Com (Retired)
4. U Ah Doe, Barrister-at-law
5. U Shwe Ban, Barrister-at-law
6. U Tha Tun Aung, B.A.
7. U Pha Htaw, M.A., (Oxen) Barrister-at-law

ရခိုင်ပြည် သုတေသနဂျာနယ်

မြန်မာနိုင်ငံသုတေသနအသင်းကို ၁၉၁၀-ခုတွင် တည်ထောင်ခဲ့ပါသည်။ ယင်းကိုအတုယူ၍ ရခိုင်ပြည်စစ်တွေမြို့၌ “ရခိုင်ပြည်ရာဇဝင်ဟောင်းများကို ရှာဖွေစုဆောင်းရေးအသင်း” ကို ၁၉၂၉-ခုနှစ်တွင် တည်ထောင်ခဲ့ကြပါသည်။ အသင်း၌ ထိုခေတ်စစ်တွေမြို့၏ မြို့မှူးနာဖုံး ဂုဏ်သရေရှိ ပုဂ္ဂိုလ်ပညာရှင်များ စုံစုံညီညီပါဝင်ကြသည်။ အသင်းဝင်ပုဂ္ဂိုလ်များစာရင်းကို ယင်းအသင်းမှ ထုတ်ဝေသော “ရခိုင်ပြည်ရာဇဝင်ဟောင်းများကို ရှာဖွေရေးအသင်း၏မှတ်တမ်း” စာအုပ်ကျောဖုံး၌ အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် ဖော်ပြထားရာမှအတိုင်း ဖော်ပြအပ်ပါသည်။

PROMOTERS

1. Shwe-Zay-De-Sayadawgri.
2. U Tun Aung, B.A., M.L.C., Superintendent., National High School, Akyab
3. U San Baw U, Pleader.

COUNCIL

1. President	U Maung Tha Noe
2. Vice-President	U U Tha Tun
3. Honorary Secretary	U Maung Ba
4. Honorary Treasurer	U Oo Kyaw Zan
5. Honorary Librarian	U Aung Tha U

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

EXECUTIVE COMMITTEE

The Office bearers of the Society and

- 1. U Aung Tha U
- 2. U Sein Tun U
- 3. U Pha Htaw U
- 4. U Tha Noe Aung
- 5. M. Cassim Esqr.

PUBLICATION COMMITTEE

- 1. U San Baw U, Pleader: Chairman.
- 2. U Kyaw Zan, B.A. Teacher, Editor.
- 3. U Aung Tha U, Teacher, Librarian
- 4. U Maung Tha Tun, Pleader
- 5. U Tha Noe Aung, Pleader
- 6. U U Tha Tun, Teacher
- 7. M. Cassim Esqr. Teacher

U Maung Ba, Honorary, Secretary.

အသင်း၏အားထုတ်မှု

မြန်မာနိုင်ငံသုတေသနအသင်းသည် ယင်း၏လုပ်ဆောင်ချက် အဖြစ် “မြန်မာနိုင်ငံသုတေသနအသင်းဂျာနယ်”ကို အသင်းဖွဲ့ပြီး နောက်တစ်နှစ်၌ (၁၉၁၁-ခု၊ ဇွန်လ၌) ထုတ်ဝေခဲ့ပါသည်။ ရခိုင် ပြည် သုတေသနအသင်းကား ယင်း၏ကြိုးပမ်းမှုကို အသင်းစတင် ဖွဲ့စည်းသော ခုနှစ်တွင် ချက်ချင်းလက်ငင်း “ရခိုင်ပြည်ရာဇဝင် ဟောင်းများကို ရှာဖွေရေးအသင်း၏ မှတ်တမ်း” အမည်ဖြင့်

ဂျာနယ်ထုတ်ပြီး မှတ်တမ်းတင်ခဲ့ပါသည်။ ဂျာနယ်အရွယ်မှာ ၈ လက်မခွဲ x ၅ လက်မခွဲ ရှိသည်။ အင်္ဂလိပ်၊ မြန်မာ၊ ရခိုင် သုံးဘာသာ ပါဝင်သည်။ စာမျက်နှာ ၆၁-မျက်နှာရှိသည်။

အင်္ဂလိပ်ဘာသာကဏ္ဍ၌ (အခန်းဆက်ဖော်ပြမည့်) M.T.N အမည်ခံသူ (မောင်သာနိုး)၏ ကဗျာရှည် ၅-ပိုဒ်၊ (အခန်းဆက်ဖော်ပြမည့်)ဦးသာထွန်းအောင်ရေး ရခိုင်ရာဇဝင် သုတေသနစာတမ်း၊ (အခန်းဆက်ဖော်ပြမည့်)ဦးစံဘော်ဦးရေး မြောက်ဦးမြို့တော်၌ လှည့်လည်ခြင်းစာတမ်းတို့ ပါဝင်သည်။

မြန်မာဘာသာဖြင့် ဖော်ပြထားသောစာတမ်းများမှာ အထက်ဖော်ပြခဲ့သော အင်္ဂလိပ်ဘာသာစာတမ်းများကို ဘာသာပြန်ထားခြင်း ဖြစ်သည်။ မြန်မာစာဖတ်ပရိသတ်ကို လေးစားတန်ဖိုးထားသော ရည်ရွယ်ချက် ဖြစ်ဟန်တူပါသည်။

ရခိုင်ဘာသာကဏ္ဍဟူ၍ သီးခြားမဖော်ပြသော်လည်း ဦးအောင်သာဦးရေးသော သာခြင်း-၃ပိုဒ်ကို ရခိုင်စပ်နည်းဖြင့် သီကုံးဖော်ပြထားသည်။ အဒုမင်းညို၏ ရခိုင်မင်းသမီး ဧခြင်းတစ်စောင်လုံးကိုလည်း တွေ့ရပါသည်။

ဤဂျာနယ်ကို ရန်ကုန်မြို့နေ အငြိမ်းစားအထက်တန်းကျောင်းအုပ်ဆရာကြီး ဦးအောင်သာဦး (စစ်တွေမြို့ အမျိုးသားကျောင်းဆရာဟောင်း)ထံမှ လေ့လာခွင့်ရခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ဆရာကြီးမှာ ထိုအသင်း၌ ပါဝင်ခဲ့သူတစ်ဦး ဖြစ်သောကြောင့် ဂျာနယ်၏ အတွင်းကြောင်း အပြင်ကြောင်းအားလုံးသိသူ ဖြစ်ပါသည်။ သိလိုသောအချက်များကို ကျွန်တော်(၁၉၈၁-ခုနှစ်က)

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ချည်းကပ်မေးမြန်းသဖြင့် စိတ်ရှည်လက်ရှည် ပြောပြဖူးပါသည်။

ဆရာ၏ပြောပြချက်အရ အသင်းသည် ဤဂျာနယ်တစ်စောင် တည်းကိုသာ ထုတ်ဝေနိုင်ခဲ့သည်ဟု သိရပါသည်။ ဂျာနယ်ကို ဆရာကြီးက တာဝန်ယူ၍ “မြန်မာ့ဂုဏ်ရည်” ပုံနှိပ်တိုက်၌ ရိုက်နှိပ်ခဲ့သည်ဟု သိရပါသည်။ တစ်စောင်ကို တစ်ကျပ်ဖြင့် ဖြန့်ချိခဲ့ရာ စစ်တွေမြို့၊ သူမြို့သားများ အားပေးဖတ်ရှုမှုနည်းကြသဖြင့် အရှုံးပေါ်ခဲ့သည်။ ပုံနှိပ်တိုက်အကြွေးများကျေရန် ပုံနှိပ်ရေးကိစ္စတာဝန်ယူခဲ့သူ ဆရာကြီးဦးအောင်သာဦးကပင် ပေးဆပ်ခဲ့ရသည်ဟု ဆိုပါသည်။

ဆရာကြီးသည် ထိုကြွေးများကို မိမိပြုစုသော “ကဗျာညွန့်ပေါင်း နည်းလမ်းကောင်း” စာအုပ်အတွက် စာမူအဖြစ် ရရန်ရှိသည့်ငွေများဖြင့် ခုနိမ်ပေးဆပ်ခဲ့သည်ဟု ပြောပြပါသည်။ ကဗျာညွန့်ပေါင်း၊ နည်းလမ်းကောင်းစာအုပ်သည် အမျိုးသားကျောင်းများ၌ ကဗျာဖွဲ့နည်း ကျောင်းသုံးစာအုပ်အဖြစ် အမျိုးသားပညာရေးအဖွဲ့က ရွေးချယ်ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သော စာအုပ်ဖြစ်သည်။ အမျိုးသားပညာဝန် ဦးဖိုးကျားက မိမိပိုင်မြန်မာ့ဂုဏ်ရည်ပုံနှိပ်တိုက်၌ ရိုက်နှိပ်ပေးခဲ့ရသည်။ ဦးဖိုးကျား စစ်တွေမြို့အမျိုးသားကျောင်းကို စစ်ဆေးရန်လာစဉ် မြန်မာစာနှင့် သမိုင်းဘာသာပြ ဆရာဦးအောင်သာဦးနှင့် အထူးခင်မင်ရင်းနှီးခဲ့ကြသည်။ ထို့ကြောင့် အထက်ဖော်ပြပါဂျာနယ်ကို ပုံနှိပ်ရန်ရှိသောအခါ ဦးဖိုးကျားနှင့်ဆက်သွယ်ပြီး ဆရာကြီးက တာဝန်ယူရိုက်နှိပ်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ ဂျာနယ်၌ အင်္ဂလိပ်ဘာသာစာတမ်းများကို မြန်မာဘာသာပြန်ခဲ့သူမှာ ဆရာကြီးဦးအောင်သာဦး ဖြစ်သည်ဟု သိရပါသည်။ ဆရာကြီးသည် ဂျာနယ်၏ရည်

ရွယ်ချက် (အသင်း၏ရည်ရွယ်ချက်)ကို နိဒါန်းသာခြင်း ၃-ပိုဒ်၌ ပြည့်စုံစွာဖော်ပြခဲ့ပါသည်။ ထိုသာခြင်းကို စာရွှေသူများလေ့လာနိုင်ရန် မူရင်းအတိုင်းဖော်ပြအပ်ပါသည်။

နိဒါန်း
(ရခိုင်သာခြင်း ၃-ပိုဒ်)

နမောတဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ။

၁။ ဘုရားဆူဆူ၊ ပွင့်တော်မူကေ၊ ဇမ္ဗူမဏ္ဍလာ၊ ကျွန်းထက်ဗိုမှာ ရွှီဓညဟု၊ နာမတံခွန်၊ သဘင်းဝှန်လျက်၊ မင်းမွန်စိုးမြတ်၊ သကျနွယ်လေ-သာကီနတ်တို့၊ စိုးလတ်သောခါ၊ ထက်ဝဠာဝယ်၊ ဖလ်ဝါနီနန်း၊ သူရိယာလေ-လျှံဖြာထွန်းသို့၊ မနွမ်းရောင်ဝါ၊ သာသနာနှင့်၊ ဘာသာသိပ္ပ တိုင်းလုံးချုံကေ၊ စုံပြည့်ဝလျက်၊ ဇေယျဇေယျ၊ သပြီညာများ၊ ရွှီစာသမိုက်၊ တိုင်းရကျွင်မှာ၊ မော်ကွန်းစိုက်လို့၊ ရှေးဖြစ်ကုန်စင်၊ တွေးလိုက်လျှင်မူ၊ ဘဝင်မချမ်း၊ လစန္ဒာကို-ရာဟုဖမ်းသို့၊ ညှိုးနွမ်းမရွှင်၊ လွမ်းရှိန်မပြတ်၊ လွမ်းတိမ်ထပ်မှာ၊ လွမ်းမိုဗ်းဆင်ရေ။

၂။ လွမ်းမိုဗ်းဆင်ကေ၊ လွမ်းရေမိုဗ်းပေါက်၊ လွမ်းပင်လယ်မှာ၊ လွမ်းရီလှောက်လို့၊ ကျိုးပေါက်ထီးစည်၊ ပြန်လည်စိုက်ဆောက်၊ တို့ရွှီပြည်မှာ-ဖြစ်မြောက်လိမ့်၊ ကံမှောက်သောခါ၊ ရောင်ဝါတေဇ၊ ဘုန်းမီးလောင်ကေ၊ ပြောင်ထွန်းပလဲး၊ လောကတံထွာ၊ ဓမ္မတာ

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

လျှောက်၊ ပျက်ကိန်းကြိုကေ- ပျက်တုံမြောက်၏။ အထောက်များစွာ၊ ရှေးသောအခါဝယ်၊ ရက္ခာပူရ၊ မြေနက်သန်လေ- တိုင်းဥညတွင်၊ ရက္ခန္ဓယ်ပိုင်၊ သတင်းလှိုင်လျက်၊ သင်းကြိုင်ယုံမိုး၊ သောင်းလုံးချုံ ကေ-အောင်စည်တီးလို့၊ ခိုင်ဖြိုးများစွာ၊ တတ်ပညာလုံး၊ ရောင်ဝါ မညှိုး၊ ငါတို့ပြည်မှာ- တိုးကြီးတိုးလို့၊ ရှေးရိုးဖြစ်ထွေ၊ အသွယ်သွယ် ကို၊ ခုဝယ်လူများ၊ ကုန်အစင်လေ၊ မသိငြားပဲ၊ ဆုတ်ပါပျောက် ကွယ်၊ လစန္ဒာကို၊ တိမ်လွှာတိမ်ထပ်-လွမ်းသည့်နယ်လေ။ ။

၃။ လွမ်းသည့်နယ်ကေ၊ လွမ်းကွယ်မှောင်မိုက်၊ လွမ်းဖုံချုံကေ၊ လွမ်းတိမ်တိုက်ကို၊ တွန်းလှစ်ပြီးခါ၊ ယုန်စန္ဒာသည်၊ ရောင်ဝါရွှမ်း ရွှမ်း၊ ရိုပြုဗေလေ-ဥဒေစွန်းက၊ ပေါ်ထွန်းသော့သွင်၊ ရာဇဝင်နှင့်၊ များဖြင့်သမိုင်း၊ သံပိုင်းကျောက်စာ၊ အဖြာဖြာကေ၊ လင်္ကာရတု၊ သီမူဇးဇန်၊ ရကန်သာခြင်း၊ တရင်းတဘောင်၊ များမြောင်ကုန်စင်၊ ဗေဒင်မလပ်၊ နက်ဝှန်းကျယ်ကေ၊ ဆေးအတတ်တို့၊ ပေါ်လတ်သော ငှာ၊ ဤစာမှတ်တမ်း၊ မဂ္ဂပန်းကို- ထုတ်ငှဝေရေ။ ။

ဦးသာထွန်းအောင်၏ ရာဇဝင်ဝေဖန်ချက်

ဤစာစောင်၌ ရာဇဝင်သုတေသီ ဦးသာထွန်းအောင်၏ ရခိုင် ရာဇဝင်ဆိုင်ရာ သုတေသနပြုချက်များနှင့် ဝေဖန်ချက်များမှာ ခေတ်ရှေ့ပြေးနေ၏။ ရဲရင့်ပြတ်သားလှ၏။ အကြောင်းအကျိုး ယုတ္တိ ခိုင်၏။ ယခုခေတ် သုတေသီတို့အတွက် အလေးအနက် လေ့လာ ဆွေးနွေးသင့်သော စာတမ်းတစ်ခု ဖြစ်ပေသည်။

သမိုင်းသုတေသနနှင့် ပင်ရင်းမူလမှတ်တမ်းအထောက် အထားနှင့် ခေတ်ပြိုင်မှတ်တမ်းအထောက်အထားတို့ အရေးကြီးပုံ ကို ဦးသာထွန်းအောင်က ဤသို့တင်ပြခဲ့၏။

“ရှေးရခိုင် ပညာရှိအမတ်ကြီးများတို့၏ ရခိုင်ရာဇဝင်နှင့် ပတ်သက်၍ ကောင်းမြတ်သော ရေးဆိုခြင်းများနှင့် ရှေးရခိုင်ပညာ ရှိ ကဝိပုဂ္ဂိုလ်အကျော်တို့ ရေးစပ်တော်မူခဲ့ကြသော ရခိုင်ရာဇဝင် နှင့်ပတ်သက်သည့် ဧခြင်း၊ အန်ခြင်း၊ တရင်းတဘောင် အစရှိသည် များကို ရခိုင်ရာဇဝင်ပေမူမှန်များ၊ အနီးအနားရှိ မြန်မာနှင့်ဘင်္ဂ လားနယ်ပြည်တို့၏ ရာဇဝင်မှတ်တမ်းများနှင့် တပြေးညီညွတ် အောင် နှိုင်းယှဉ်ယူဆကြရမည် ဖြစ်ပေသည်။ ဤမျှမက မြန်မာ နှင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံတော်တို့၏ အရပ်ရပ်သော မင်းနေပြည်တော် ရာဇဝင်များအကြောင်းကို ချင့်နှိုင်းထောက်ဆဖတ်ရှုခြင်းသည် လည်း အလွန်အရေးကြီးလိုလားအပ်သော အချက်တစ်ရပ် ဖြစ် ပေသည်။”

ရခိုင်ရာဇဝင်များ၌ ရခိုင်ပြည်သို့အိန္ဒိယမှ ရှေးဦးဝင်ရောက် အုပ်စိုးခဲ့သော ဝါသုဒေဝမင်းနှင့် နောက်လိုက်အခြွေအရံတို့သည် ဒွါရာဝတီ သံတွဲမြို့ကို တည်ထောင်ခဲ့ကြောင်း ဖော်ပြကြ၏။ ယင်း အဆိုကို ဦးသာထွန်းအောင်က သဘာဝယုတ္တိဖြင့် ယှဉ်ထိုးသုံးသပ် ပြီး အောက်ပါအတိုင်း တင်ပြခဲ့ပါသည်။

“လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်းများစွာက ရခိုင်ပြည်ကို ရှေးဦးစွာ ဝင်ရောက်သိမ်းပိုက်တော်မူသော “အရယ်” လူမျိုး ဝါသုဒေဝမင်း သည် ညီတော်ကိုးပါး၊ နောက်လိုက်နောက်ပါ ခြွေရံတော်များနှင့်

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

“အယုဒ္ဓယ” နေပြည်တော်မှ ထွက်ခွာခဲ့၍ ရခိုင်ပြည် ဒွါရာဝတီ သံတွဲမြို့တော်ကို တည်ထောင်ဖန်ဆင်းမင်းမူတော်မူစဉ်အခါ ၎င်း တို့နှင့် အမျိုးဇာတ်အားဖြင့် ကွဲပြားသော တခြားလူမျိုးတစ်မျိုး သည် ရခိုင်ပြည်တစ်ပြည်လုံး၌ အများအပြားနေထိုင်လျက်ရှိ ကြောင်း တွေ့ရှိရသည်ဟု ရခိုင်ရာဇဝင်က ထွက်ဆိုလေသည်။ သို့ရာတွင် ရှိနှင့်ကြသော ၎င်းလူမျိုးတို့သည် မည်သည့်လူမျိုးဖြစ် ကြောင်းနှင့် မည်သည့်အရပ်မှ မည်သို့လာရောက်ခဲ့ကြကြောင်း ကိုကား မသိကြရချေ။ စင်စစ်မှာ ဝါသုဒေဝမင်းနှင့် နောက်လိုက် နောက်ပါ ခြွေရံတော်များသည် မည်သို့သောနည်းအားဖြင့် အယုဒ္ဓ ယ နေပြည်တော်မှ ရခိုင်ပြည်သို့ ဝင်ရောက်လာခဲ့ကြခြင်းနှင့် မည်သို့သောအကြောင်းကြောင့် သံတွဲမြို့ထက် မြေဩဇာထက်သန် သော စစ်တွေ ဒီစကြိတ်၊ ကုလားတန်မြစ်ဝှမ်းကို မရွေးချယ်မှု၌ ဒွါရာဝတီသံတွဲမြို့ကိုသာ မင်းနေပြည်တော်အဖြစ်ဖြင့် ရွေးချယ် တော်မူခြင်းများကို မသိကြရချေ။” ထို့ပြင် ဦးသာထွန်းအောင်သည် ခေတ်ပြိုင်အိန္ဒိယသမိုင်းကို လေ့လာပြီး ရခိုင်ရာဇဝင်လာ ဝါသုဒေ ဝအကြောင်းကို ဤသို့ကောက်ချက်ချခဲ့လေသည်။

“ရှေးအစဉ်အဆက် ရခိုင်ရာဇဝင် ဆရာများသည် မိမိတို့၏ တိုင်းပြည်နှင့်သင့်မြတ်အောင် ဝါသုဒေဝမင်းနှင့် ၎င်း၏ညီတော် များအကြောင်းကို ချဲ့ထွင်မှောက်လှန် ပြောဆိုကြဟန် လက္ခဏာ ရှိသော်ငြားလည်း ၎င်းဘုရင်မင်းမြတ်နှင့် ညီတော်ကိုးပါး၏ အစွမ်း သတ္တိအဖုံဖုံမှာ “ရခိုင်ရာဇဝင် ပေမူမှန်များအရ” အိန္ဒိယတိုင်း “မဟာဘာရတ္ထ” လူစွမ်းကောင်းများ၏ စွမ်းဆောင်ပုံအရပ်ရပ်နှင့်

တစ်နည်းအားဖြင့် ထပ်တူပင်ဖြစ်လေသည်။ သို့ဖြစ်၍ ယခင် ဝါသု ဒေဝမင်းနှင့် နောက်တော်ပါး “အရယ်” လူမျိုးတို့သည် မိမိတို့၏ အိန္ဒိယတိုင်း၌ ဖြစ်ပျက်ခဲ့သော အကြောင်းအရာ အတ္ထုပ္ပတ္တိများကို ရခိုင်ပြည်၌ ဖြစ်ပျက်လာဘိသကဲ့သို့ ပြောဆိုကြခြင်းမျှသာ ဖြစ်ပေ လိမ့်မည်။”

ရွှေစေတီပူ ရခိုင်မင်းသမီးခြင်း

ဤဂျာနယ်၌ ရခိုင်မင်းသမီးခြင်း အစအဆုံးပါရှိ၏။ မြန်မာ ပြည်၌ ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခဲ့ဖူးသော ရခိုင်မင်းသမီးခြင်းမူများ၌ ၃၄- ပိုဒ်သာပါ၏။ နိဂုံးအပိုဒ်မပါချေ။ ဤဇချင်း၌ကား စာကိုယ် ၃၆- ပိုဒ်နှင့် နိဂုံးအပိုဒ်ပေါင်း ၃၇-ပိုဒ် ပါရှိ၏။ အပိုဒ် ၉နှင့် ၁၀ကို နောက်ပညာရှိတို့ ဖြည့်စွတ်ခြင်းမျှသာ ဖြစ်သည်ဟု ဧခြင်းအဆုံး ၌ မှတ်ချက်ချထားသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

ဤခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ ဆရာကြီးဦးအောင်သာဦးကို မေး မြန်းကြည့်ရာ ဆရာကြီးက ဤမူသည် စစ်တွေမြို့ ရွှေစေတီကျောင်း တိုက် ဆရာတော်ဘုရား ဦးတေဇရာမခွင့်ပြု၍ ပေမှတစ်ဆင့် ဆရာ ကြီးကိုယ်တိုင် ကူးယူရရှိသောမူဖြစ်ကြောင်း ပြောပြပါသည်။ ဤမူ ကို ဆရာကြီးပင် ထပ်မံတည်းဖြတ်၍ ၁၉၇၀-ခုနှစ်တွင် စာပေ ပေါင်းကူးပုံနှိပ်တိုက် (၉၀-အေဘီ၊ ဝေဇယန္တာလမ်း၊ ၈-ရပ်ကွက်၊ တောင်ဥက္ကလာပ)မှ ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခဲ့ဖူးပါသည်။

ဤဂျာနယ်၏သက်တမ်းမှာ နှစ်ပေါင်းခြောက်ဆယ်နားသို့ပင် ကပ်ခဲ့ပါပြီ။ ရခိုင်ရာဇဝင်ဟောင်းများကို ရှာဖွေစုဆောင်းရေး

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

အသင်းကား သက်တမ်းမရှည်ခဲ့ရှာပေ။ အသင်းသက်တမ်းတို့ခဲ့
သော်လည်း အသင်း၏ဂျာနယ်ကို တာဝန်ခံပုံနှိပ်ခဲ့ရသူ ဆရာကြီး
ဦးအောင်သာဦးမှာမူကား အသက်(၉၀)နားသို့ပင် ချဉ်းခဲ့ပြီ ဖြစ်ပါ
သည်။ ဆရာကြီး ကျန်းမာအသက်ရှည်သောကြောင့်သာ ဂျာနယ်ကို
လေ့လာသိခွင့်ရခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ဤဂျာနယ်ကို ထပ်မံပုံနှိပ်နိုင်
လျှင်ကား ခေတ်လူငယ်တို့အတွက် အကျိုးများလိမ့်မည်ဟု ယုံကြည်
ပါသည်။

ဤဆောင်းပါးဖြင့် ဆရာကြီးဦးအောင်သာဦးအား ဂုဏ်ပြုဦး
ညွတ်ပါသည်။

မောင်ဗသိန်း
(ရခိုင်တန်ဆောင် မဂ္ဂဇင်း -၁၅)

ပြည်သူ့သုံး အရွေ့ကဗျာ အခြေအနေ
(၁၉၄၈-၁၉၆၂)

ရခိုင်ပြည်ရေ လယ်ယာဒေသဖြစ်ပါရေ။ ယင်းကြောင့် အေ
ဆောင်းပါးမှာ ပြည်သူ့ဆိုစွာ လယ်ယာသမားလူအများကို ဆိုလို
ပါရေ။ လယ်သမား တောသူတောင်သားရို့ရေ သားသျှေသမီးသျှေ
တိ အိပ်ပျော်အောင် အရွေ့ကဗျာသျှေတိကို နာသောင့်နာသာ
သိဆိုပနာ ချောသိပ်လေ့ဟိကတ်ပါရေ။

အရွေ့ကဗျာဆိုစွာ တေးကဗျာကို ခေါ်ပါရေ။ သာခြင်း
(သာချင်း)၊ ဧခြင်း (ဧချင်း)ဘွဲ့၊ ရွန်းလိုက်ရတု၊ အစဟိရေတေးဘက်

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

သို့နွယ်ရေ ကဗျာတိုကို ပေါင်းရုံးပနာ “အရွှေ့” လို့ ခေါ်လေ့ဟိ ကတ်ပါရေ။

တချို့က အရွှေ့ကဗျာတိုကို ယိုင်းသာခြင်း (သာချင်း)လို့လေ့ ခေါ်ကတ်တေ။ ကျွန်းရွာရို့မှာ မိန်းမသျှေတိ ယိုင်းရွဲကတ်တေခါ ရင်ခွင်ကပင် နှုတ်တက်ရလာရေ အရွှေ့ကဗျာသျှေတိုကို သံပြိုင် သီဆိုကတ်လို့ “ယိုင်းသာခြင်း” လို့ ခေါ်ကတ်စွာဖြစ်ပါရေ။ အမှန် က “အရွှေ့” ဆိုရေ စကားလုံးက ပိုလို့နယ်ကျယ်ပါရေ။

အေခေတ်မှာ တချို့က အရွှေ့ကဗျာတိုကို “ကလေးကဗျာ” လို့ နာမည်ပေးကတ်တေ။ အေန်ရှာလို့ တို့သမျှအရွှေ့ကဗျာတိုထဲမှာ အသျှေနန့်ဆိုင်ရေကဗျာတို အင်တန်ပါဝင်နီစွာ မှန်ပါရေ။ သို့သော် ယင်းထဲမှာ အသျှေနန့်မဆိုင်စွာ အကြောင်းအရာတိလေ့သော့ အများကြီး ပါဝင်နီရေအတွက်ကြောင့် “အသျှေကဗျာ” လို့ နာမည် ပေးကေ ငုံ့မိဖို့မဟုတ်ပါ။

အေဆောင်းပါးမှာ တင်ပြလိုရေပြည်သူသုံး ရခိုင်အရွှေ့ဆိုစွာ လယ်ယာသမား တောင်သူတောင်သားရို့ ရိုးရာစဉ်ဆက် အသျှေ သိပ်ခါ ၊ ယိုင်းစီးခါ၊ ငါးရှာဟင်းခူးခါ၊ ဆန်ဖွပ်မောင်းထောင်းခါ၊ လောင်းလှော်တက်ခတ်ခါ၊ လယ်ထွန်ကောက်စိုက်ခါ၊ စပါးရိပ် တလင်းလည်ခါ၊ ကျွဲနွားကျောင်းခါ သီဆိုကတ်တေ ကဗျာအားလုံး ကို ခြုံလို့ဆိုလိုပါရေ။

လွတ်လပ်ပြီးခေတ် အရွှေ့ကဗျာဖော်ထုတ်မှု

လွတ်လပ်ပြီးခေတ်ကို အကြမ်းအားဖြင့်ရှိုပိုင်း၊ နောက်ပိုင်းလို့ ၂-ပိုင်ခွဲနိုင်ပါရေ။ ၁၉၄၈-က ၁၉၆၂-မတ်လထိ တစ်ပိုင်း (ရှိုပိုင်း)၊ ၁၉၆၂-ကပင် အေန်ထိ တစ်ပိုင်း (နောက်ပိုင်း)ဖြစ်တေ။ အေ ဆောင်းပါးမှာ ရှိုပိုင်းခေတ် အရွှေ့ကဗျာဖော်ထုတ်မှု၊ ဆန်းသစ်မှုရို့ ကို လက်လှမ်းမီရေဆီ သုံးသပ်ကြည့်လာပါမေ။

အရွှေ့ကဗျာဖော်ထုတ်မှု အခြေအနေကို တင်ပြရေခါ လွတ် လပ်ပြီးရှိုပိုင်း ခေတ်တစ်လျှောက် ပုံနှိပ်ထုတ်ဝီသမျှ (၁) မြန်မာ မဂ္ဂဇင်းတိ၊ (၂) ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် ကျောင်းသူ/သားများထုတ် မဂ္ဂဇင်းတိ၊ (၃) စစ်တွေထုတ်စာစောင်တိနန့် (၄) အသျှေစက္ကိန္ဒ ၏ ရခိုင်သဘာဝ တေးကဗျာစာအုပ်ရို့က လေ့လာသုံးသပ် တင်ပြ လားပါမေ။

(၁) မြန်မာမဂ္ဂဇင်း။ ပြည်သူသုံး အရွှေ့ကဗျာတိုကို ဖော် ထုတ်တင်ပြရေ မြန်မာမဂ္ဂဇင်းတိက ကျွန်တော်သိရေဆီ ၂-စောင် ဟိပါရေ။ တစ်စောင်က ၁၉၅၀-ခုထုတ် တာရာမဂ္ဂဇင်းအမှတ် (၂၄)ဖြစ်ပါရေ။ နောက်တစ်စောင်က ၁၉၅၉-ခု မတ်လထုတ် ရှုမဝ မဂ္ဂဇင်း ဖြစ်တေ။

တာရာမဂ္ဂဇင်းမှာ “ရခိုင်ပြည်မှ အမြဲတေများ” ခေါင်းစဉ်နန့် အရွှေ့ကဗျာ ၇-ပုဒ်ကို အဦးဆုံးတင်ပြရေပုဂ္ဂိုလ်က မြန်မာပညာဟိ အဘိဓာန်ပညာသျှင် ကဗျာစာဆို ဆရာမင်းသုဝဏ် ဖြစ်ပါရေ။ ဆရာဖော်ထုတ်တင်ပြရေ ကဗျာသျှေတိုကို စာရင်းချပြရကေ-

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

- (၁) အင်္ဂလိပ် ရှေ့ကိုက်တတ်တေ ချီကဗျာ
- (၂) ချင်းမဗုတ်ဆုံနဆာလှုံ ။
- (၃) အဘာကြီး ဝါဝါ ။
- (၄) အမေလေယောင်းမလေ ။
- (၅) အဘာဝါအဘာရီ ခတ်လားခယင့် ။
- (၆) အဝေအဝေ ဝသံခေ ။
- (၇) ရွှေအေးရိုး အသျှေ့ဝါ ။

ပေါင်း ၇-ပုဒ် ဖြစ်ပါရေ။ (အေဆောင်းပါးကို ၁၉၆၅-ခု ပုဂံတိုက်ထုတ် “မြန်မာစာ မြန်မာမှု” စာအုပ်မှာ ထပ်လို့ဖော်ပြဖူးပါရေ။ ။ စကားချပ်)

ဆရာ၏ စေတနာကို သိနိုင်အောင် ယင်းဆောင်းပါးက ကောက်နုတ်ချက်ကို အောက်မှာတင်ပြလိုက်ပါရေ။

“ကျွန်တော်သည် ထက်အာကာဗွီ၊ ဝါယောထို့၍ အစချီသော ရခိုင်ရတုကို မြန်မာစာညွန့်ပေါင်းစာအုပ် ပေါ်ခါစ ဖတ်မိကတည်းက ရခိုင်စာပေတို့ကို အဝေးကတွေ့၍ နှမြောလျက်ရှိမိပါသည်။ ထို့နောက် ဂေါပုံ၊ အဒူမင်းညို၊ မဟာပညာကျော်တို့၏ စာများကို လေးလေးစားစားဖတ်ရွတ်လေ့လာမိပါသည်။ သို့သော်လည်း ဤပုဂ္ဂိုလ်များနည်းတူ တခြားရခိုင်ပညာရှိတို့လည်း ရတု၊ ရကန်၊ အဲ၊ အန်၊ ဧခြင်းမှစ၍ လင်္ကာစကားပြေတို့ကို ရေးခဲ့ကြပေမည်။ ထိုစာပေတို့ကို မတွေ့ရသဖြင့် မကျေမနပ်ဖြစ်လျက်ပင် ရှိရပါသည်။ ထို့ကြောင့် ရခိုင်အမျိုးသားမိတ်ဆွေများနှင့် စကားစမြည်

လက်ဆုံကျသည့်အခါတိုင်း ရခိုင်စာပေအကြောင်းကို မေးမြန်းရာ အဘိုးအဘွားများတော့ ရခိုင်စာပေတို့ကို လေ့လာမှတ်သားကြပါသည်။ ပေစာ၊ ပုရပိုက်စာများလည်း ရှိပါသေးသည်ဟူသော အဖြေမျိုးကိုသာ အရများပါသည်။ သို့သော်လည်း အချို့မိတ်ဆွေများထံမှ သီချင်းအတိုအစကလေးများကို ရဖူးပါသည်။ ထိုအတိုအစကလေးများကား ငမောက်ပတ္တမြားကြီးမှ ပဲ့ထွက်လာသော ကျောက်စကျောက်နုကလေးများကဲ့သို့ စိတ်ကိုနှစ်သက်စေ၍ ပင်ရင်းပတ္တမြားကြီးကို ရှာဖွေတွေ့ရှိလိုသောဆန္ဒကို အထူးအားပေးလျက် ရှိပါတော့သည်။ ကျွန်တော်၏နည်းတူ အခြားစာပေဝါသနာပါသူတို့အားလည်း ဤဆန္ဒမျိုး ပေါ်ပေါက်စေလိုသော အာသီသဖြင့် ရခိုင်အမြဲတေများကို ဖော်ပြလိုက်ပါ၏။”

ယင်းပိုင် နိဒါန်းချီပနာ စေတနာရင်းကို ပြောပြပြီးကေ ဆောင်းပါးနိဂုံးမှာ တစ်ခါ “အထက်ပါစာတို့ပေစကလေးများနှင့် စပ်လျဉ်း၍ အနက်အဓိပ္ပာယ်၊ အသံနေအသံထားစသော သိသင့်သိထိုက်သည့်အကြောင်းအရာများကို ရခိုင်အမျိုးသားများက ရှာဖွေရေးသားကြပါလျှင် ကျေးဇူးများဖွယ်ဖြစ်ပါသည်။” လို့ နှိုးဆော်ပါသီးရေ။

(ဆရာမင်းသုဝဏ်၏ နှိုးဆော်ချက်ကို ဆောင်းပါးသျှင်အောင်လှင်က ရခိုင်တန်ဆောင်မဂ္ဂဇင်းအမှတ်(၁)မှာ တုံ့ပြန်လိုက်ပါရေ။ ယင်းအကြောင်းကို ရခိုင်တန်ဆောင်မဂ္ဂဇင်းခေါင်းစဉ်သျှေအောက်မှာ ဖော်ပြလိုက်ပါမေ။ စကားချပ်)

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ဆရာမင်းသုဝဏ်၏ ဆောင်းပါးကို တာရာမဂ္ဂဇင်းဦးစီးထုတ်ဝေသည့် စာပေသစ်ခေါင်းဆောင် ဆရာဒဂုန်တာရာက ဇာရည်ရွယ်ချက်နှင့် ထည့်သွင်းပီး လေဆိုစွာကို တပ်အပ်မသိရပါ။ ယေဒါလေသော ဆရာ၏ “သင်္ဃာတင်ပြန်တော့” (၁၉၇၄-စာအုပ်မပါရေ “အယ်ဒီတာစားပွဲမှ အတွေ့အကြုံ” အခန်းကို ဖတ်ကြည့်ကေပြည်ထောင်စုပန်းမြိုင်ကြီးမာ ပန်းတိုင်းပွင့်နိုင်ဖို့အတွက် လူမျိုးအသီးသီးက ကိုယ့်နည်းနဲ့ကိုယ် ကြိုးပမ်းတိုက်ပွဲဝင်နီကတ်စွာကို နားလည်စာနာရေ ခံစားမှုမျိုးပါကြောင်း သိနိုင်ပါရေ။

တာရာမဂ္ဂဇင်းပိုင် ရခိုင်ပြည်သူသုံး အရွှေ့ကဗျာကို စေတနာထားဗျာ ဖော်ပြပီးရေမဂ္ဂဇင်းက ရှုမဝရုပ်စုံမဂ္ဂဇင်း ဖြစ်ပါရေ။ ၁၉၅၉-ခုနှစ် မတ်လထုတ် ရှုမဝမာ ဆရာဥပဇာတ မိမိဆောင်းထားရေ ပြည်သူ့ကဗျာ ၄-ပုဒ်ကို “ရခိုင်ပြည်မှ ရတနာများ” ခေါင်းစဉ်နဲ့ ဖော်ထုတ်တင်ပြပါရေ။

ညောင်ဆောင်းပါးမှာ ရခိုင်ပြည်မှာ စာကြီးပီကြီးတိ ထွန်းကားခကြောင်း နိဒါန်းပျိုးပြီးကေ “ရခိုင်ပြည်၌ ထူးခြားစွာ ပွင့်လန်းခဲ့သော ရခိုင်သဘာဝကဗျာကလေးများဖြစ်ကြသည့် သာစွလေ၊ ဟန်စွလေ ကဗျာများ၊ သာခြင်းများ၊ ရွဲ့များ၊ ဖွဲ့များ၊ ရွှန်းလိုက်ကဗျာကလေးများကို ဦးစွာတင်ပြလိုက်ပါသည်” လို့ ပရိသတ်နဲ့ မိတ်ဆက်ပီးပါရေ။ ပြီးကေ (၁) ခဲမယေဝင်းဝါချီ၊ (၂) ပဒေါက်မယေဝင်းဝါချီ၊ (၃) အုန်းပင်ထက်က ဘုန်းမင်းငှက်သျှေချီ၊ ဘုသျှေငိုရေချီ အရွှေ့ကဗျာ (၄)ပုဒ်ကို အဓိပ္ပာယ်နဲ့ တွဲပနာတင်ပြထားစွာကို တွဲရပါရေ။

ညောင်ဆောင်းပါးရေ ဆရာမင်းသုဝဏ်၏ စေတနာကို တုံ့ပြန်အားဖြည့်ပီးရေ ဆောင်းပါးတစ်ခု ဖြစ်ပါရေ။ ရခိုင်စာပီသုတေသီ တစ်ဦးနဲ့ မိမိပြည်သူတိအတွက် ထမ်းဆောင်အပ်သော တာဝန်တစ်ရပ်ကို ခံစားချက်အပြည့်နဲ့ ထမ်းဆောင်လိုက်စွာ ဖြစ်တေလို့ ဆိုပါရေ။

(၂) ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်ထုတ် မဂ္ဂဇင်းတီ

ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် ရခိုင်ကျောင်းသူ/သားတိထုတ် မဂ္ဂဇင်း (၂)မျိုး ဟိပါရေ။ (၁) ရခိုင်တန်ဆောင်မဂ္ဂဇင်း (၂) ခေ့ဝတီမဂ္ဂဇင်းရို့ ဖြစ်တေ။

ရခိုင်တန်ဆောင် မဂ္ဂဇင်းကို ၁၉၅၀-ခုမာ “ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် ရခိုင်ကျောင်းသား/သူများအသင်း မဂ္ဂဇင်း၊ လွတ်လပ်ရေးစာစောင်” နာမည်နဲ့ အဦးဆုံးထွက်ပါရေ။ ၁၉၅၁-ခုနှစ်ကို ရောက်တေခါ “ရခိုင်တန်ဆောင်” လို့ နာမည်ပြောင်းဗျာ စဉ်ဆက်မပြတ်ထုတ်ဝေပါရေ။

ခေ့ဝတီမဂ္ဂဇင်းကို ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် ခေ့ဝတီကျောင်းသူကျောင်းသားများ အသင်းကထုတ်ပါရေ။ အမှတ်(၁)ကို ၁၉၅၁-၅၂၊ အမှတ်(၂)ကို ၁၉၅၂-၅၃ မာ ထုတ်ဝေပါရေ။ နောက်တစ်နှစ်မာ “ခေ့ဝတီမဂ္ဂဇင်း” ကို ဆက်မထုတ်ဘဲ “ရခိုင်တန်ဆောင်” တစ်ခုတည်းကိုရာ တလုံးတစည်းတည်း ထုတ်ဝေကတ်ပါရေ။

ရခိုင်တန်ဆောင်မဂ္ဂဇင်း၊ ခေ့ဝတီမဂ္ဂဇင်းရို့ရေ ရန်ကုန်

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

တက္ကသိုလ်ရောက် ရခိုင်ကျောင်းသားထုတစ်ခုလုံးကို ကိုယ်စားပြုပါ
ရေ။ ကျောင်းသားတိန်န့် ဆက်နွယ်နီရေ ရခိုင်ပညာတတ် အလွှာ
တစ်ခုလုံးကိုလေ့သော ကိုယ်စားပြုရေလို့ ဆိုနိုင်ဖို့ ထင်ပါရေ။

စာပီရေခေတ်၏ ကြေးမုံပြင်ဖြစ်တေလို့ ဆိုကတ်တေအတိုင်း
ထိုမဂ္ဂဇင်း နှစ်စောင်မှာ ရခိုင်ပညာတတ်ရို့၏ အသိအမြင် ခံစား
ချက်တိကို တွဲရပါရေ။ ပြည်သူ့ဘက်သား ကလောင်သျှင်ရို့၏
ပြည်သူ့ဘဝ အခြေအနေတင်ပြချက်တိကိုလည်း ဖတ်ရပါရေ။ အဦး
ဆုံးထုတ်တေ လွတ်လပ်ရေးစာစောင်ကစလို့ တက္ကသိုလ် ရခိုင်
ကျောင်းသားရို့ရေ ပြည်ထောင်စုအတွင်းမှာ ရခိုင်လူမျိုးရို့၏ လူမျိုး
ဆိုင်ရာ ဂုဏ်အင်္ဂါပေါ်လွင်အောင် အားထုတ်ကတ်စွာကို တွဲရပါ
ရေ။ စာတည်းအာဘော်မှာ ရှိဟောင်းစာပီယဉ်ကျေးမှုရို့ကို စူးစမ်း
ဖော်ထုတ်လိုရေဆန္ဒဟိကြောင်း ဖော်ပြထားပါရေ။ ရခိုင်စာပီ
အကြောင်း အများသိနိုင်အောင် ယင်းမဂ္ဂဇင်းမှာ ရှိဟောင်းရခိုင်
ကဗျာဖော်ထုတ်မှုကို စတင်ခပါရေ။ နှစ်တိုင်းဆက်ပနာ ထုတ်ဝီရေ
ရခိုင်တန်ဆောင်နန့် ခညဝတီမဂ္ဂဇင်းရို့မာလေ့သော ရှိဟောင်း
ရခိုင်စာပီ ဖော်ထုတ်မှုကို စာတည်းအသီးသီးက အာရုံမပြတ်အား
ထုတ်ခကတ်ကြောင်း တွဲရပါရေ။

(လွတ်လပ်ပြီးခေတ် ရှိပိုင်းကာလမှာ (၁၉၅၀-က ၁၉၆၃ထိ)
ရခိုင်တန်ဆောင်မဂ္ဂဇင်း စုစုပေါင်း ၁၁-စောင် ထုတ်ခပါရေ။
၁၉၆၃-နောက်ပိုင်းမှာ ရခိုင်တန်ဆောင်မဂ္ဂဇင်းထုတ်ဝီမှု (နိုင်ငံရေး
အပြောင်းအလဲကြောင့်) ၈-နှစ်လောက် တန့်ထားပြီးကေ၊ ၁၉၇၁-
၇၂ မာရာ ဆက်လို့ထုတ်လားစွာကို တွဲရပါရေ။ ၁၉၅၈-က ၁၉၆၂

ခုထိ ကာလမှာ ရခိုင်ကျောင်းသားတိ မဂ္ဂဇင်း ၁၄-စောင်၊ (ရခိုင်
တန်ဆောင် ၁၂၊ ခညဝတီ-၂)ထုတ်ခပါရေ။ ယင်းအထဲက ဆောင်း
ပါးသျှင်သုတေသီ ၂၁-ဦးရို့က ဆောင်းပါး ၂၆-ပုဒ်ရို့ဗျာ၊ ရှိဟောင်း
ရခိုင်စာပီကို ဖော်ထုတ်တင်ပြခ ကတ်ပါရေ။ မဂ္ဂဇင်းစာတည်း
အဖွဲ့ကလေ့ ရသလောက်တင်ပြခကတ်စွာကို တွဲရပါရေ။

ယင်းပိုင် ဖော်ထုတ်စွာထဲက အေဆောင်းပါးနန့်ဆိုရေ ပြည်
သူသုံး အရွေ့ကဗျာ ဖော်ထုတ်မှုအခြေအနေကို သီးခြားခွဲထုတ်ပနာ
လေ့လာကြည့်ကေ အရွေ့ကဗျာဖော်ထုတ်မှုရေ တခြားရှိဟောင်း
ကဗျာ ဖော်ထုတ်မှုလောက် ဦးရေမများ၊ ဖော်ထုတ်တင်ပြနိုင်သူ
လည်း ကောင်းကောင်းနည်းစွာ တွဲရပါရေ။ အရွေ့ကဗျာဖော်ထုတ်
မှုကို ၁၉၅၁-ခု ရခိုင်တန်ဆောင်အမှတ်(၁)ကပင် စတင်ခစွာကို
တွဲရပါရေ။

အထက်မာတင်ပြခရေအတိုင်း အရွေ့ကဗျာကို အဦးဆုံး
ဖော်ထုတ်နှိုးဆော်ရေ ပုဂ္ဂိုလ်က ဆရာမင်းသုဝဏ်ဖြစ်ပါရေ။ ဆရာ
က အရွေ့ကဗျာ (၇)ပုဒ်ကို တာရာမဂ္ဂဇင်းမှာ တင်ပြလိုက်တေခါ
တက္ကသိုလ်ရောက် ရခိုင်တပည့်တပန်းတိ ဖတ်မိကတ်ပါဖို့။ ယင်းပိုင်
ဖတ်မိသူတိထဲမှာ တာဝန်သိသူ ဆောင်းပါးသျှင် အောင်လှဇံက
“ရခိုင်ပြည်မှ အမြဲတေများ” ခေါင်းစဉ်နန့် ဆရာ၏ နှိုးဆော်ချက်
ကို ရခိုင်တန်ဆောင်ကတစ်ဆင့် တုံ့ပြန်လိုက်ပါရေ။

ဆောင်းပါးအစမှာ “တိမ်မြုပ်ပျောက်ကွယ်လုမတတ် ဖြစ်နေ
သော ရခိုင်စာပေတို့ကို ဤကဲ့သို့ ကြိုးပမ်းရှာဖွေကာ အများလူတို့
သိစေရန် ရေးသားဖော်ပြလိုက်သည့်အတွက် ဆရာမင်းသုဝဏ်

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

အား အထူးကျေးဇူးတင်ပါသည်” လို့ ဖော်ပြပြီးကေ ရခိုင်အသံနံနံ ကွဲလွဲချက်တိ၊ အဓိပ္ပာယ်ငုတ်နီချက်တိကို ကြိုးစားယှင်းလင်းထားစွာ ကို တွိရပါရေ။ အောင်လှင်၏ ဆောင်းပါးရေ ရခိုင်စာပီယဉ်ကျေးမှု တိကို ရခိုင်အမျိုးသားတိ ဖော်ထုတ်ထိန်းသိမ်းမြှင့်တင်ဖို့ တာဝန် ဟိကြောင်း ထပ်ဆင့်နှိုးဆော်ရေ ဆောင်းပါးတစ်ခု ဖြစ်ပါရေ။

ယင်းနောက်ပိုင်း အရွှေ့ကဗျာ ဖော်ထုတ်မှုကို ရခိုင်တန် ဆောင်အမှတ်(၈)၊ “ရခိုင်စာပီကဏ္ဍ” မာ ထပ်လို့တွိရပါရေ။ စာတည်းအဖွဲ့က ဖော်ထုတ်ပီးစွာ ဖြစ်တေ။ ရခိုင်ကဏ္ဍစာတည်းက

“အောက်တွင် ရကွိုင်ဂီတဝင်ကဗျာ/ဗျာဘွဲ့ ရတုနှစ်ပုဒ်ကို ဖော်ပြလိုက်ပါသည်။ ၎င်းမာရကွိုင်တေးသီချင်း မြောက်မြားစွာကို သရောတီးထိုးသိဆိုတတ်သော မြို့ဟောင်းမြို့ (မြောက်ဦးမြို့)အုန်း ခိုင်ညိုဘထံမှ ရွှီးမှတ်ကူးယူခသော ကိုစံကျော်ထွန်းထံကတစ်ဆင့် ရယူဖော်ပြလိုက်ခြင်း ဖြစ်သည်” လို့ မိတ်ဆက်ပီးလိုက်ကေ (၁) ညနီစီ၊ နီချမ်းကျ၊ ချီကဗျာ (၂) သျှင်ထွီးမူးမိုင်း၊ ယပ်တောင်ကိုင် လေချီကဗျာနှစ်ပုဒ်ကို ဖော်ထုတ်တင်ပြထားပါရေ။ ပြီးကေ မြောက်ဦးမြို့ ရခိုင်ရာဇဝင် ဆရာကြီးပဏ္ဍိတ် ဦးဦးသာထွန်းပါးကရ ရေ “လယ်သမားကျွဲကျောင်းသားဖွဲ့” ကဗျာတစ်ပုဒ်ကိုလေ ဆက်လို့ ဖော်ပြပါသီးရေ။ အေကဗျာကို ကျောင်းသုံး အဋ္ဌမတန်း မြန်မာ ကဗျာ လက်ရေးစင်စာအုပ်မာ ထည့်သွင်းထားလို့ လူအများသိကတ် ပါဖို့။

အရွှေ့ကဗျာ ဖော်ထုတ်မှုကို ၁၉၆၀-၆၁ ရခိုင်တန်ဆောင် အမှတ် (၉)မာ တစ်ခါထပ်လို့တွိရပါရေ။ ရခိုင်စာပီကဏ္ဍ စာတည်း

အဖွဲ့က (၁) မယ်နီဇေတောင်ခါးစောင်းချီ (၂) သောင်းဖြစ်တန်း ဆောင်၊ နွဲ့နွဲ့ပြောင်းဇေချီ (၃) လျှပ်လိပ်လက်ဇောင်း ပြိုးပြက် ပြောင်-ချီ (၄) ခြိုးပြီးပုံကေ-ချီ (၅) လက်ပံပင်မာ ဇရက်သျှေရီစွတ် ချီ အရွှေ့ကဗျာ ငါးပုဒ်ကို တင်ပြပါရေ။

ယင်းမဂ္ဂဇင်းမာပင် ဓညဝတီအရှင်ရဝိန္ဒက “ရခိုင်ယာဉ်း သာခြင်း” ဆောင်းပါးနန့် အရွှေ့ကဗျာ (၁၄)ပုဒ်ကို ဖော်ထုတ်ထား ပါရေ။ ဆရာတော်ဘုရားက ယာဉ်းသာခြင်းအကြောင်း ဆောင်းပါး အစမာ ယှင်းပြပြီးကေ “ယာဉ်းသာခြင်းများ ရေးသားစီကုံးသူများ ကို နှစ်ပေါင်းများစွာ ကြာလေပြီဖြစ်သောကြောင့် မည်သူမည်ဝါ သီကုံးရေးသားကြသည်ဟု မပြောနိုင်ကြချေ။ ထို့ကြောင့် ရခိုင်ယဉ် ကျေးမှုတစ်ရပ်ဖြစ်သော ယာဉ်းသာခြင်းများကို တိမ်မြုပ်ပျောက် ကွယ်သွားမည်စိုး၍ ရှာဖွေစုဆောင်း ဖော်ပြလိုက်ရပါသည်” လို့ လေ ဖော်ထုတ်ရခြင်းရည်ရွယ်ချက်ကို ဖွင့်ပြောထားပါရေ။

ဆရာတော်ဘုရား ဖော်ထုတ်ခစွာကို မှတ်တမ်းတင်ရေ သဘောမျိုးနန့် အစချီရေကဗျာပါဒတိကို ဖော်ပြလိုက်ပါရေ။

(၁) မိုးရွာရေ ကိုယ်နာရေ (၂) ဝရစ်တောင်စာတီ (၃) တတိုင်နှစ်တိုင် မုညင်းတိုင် (၄) အဝေအဝေ မင်းစပါးကို ကျွဲစား ရေ (၅) ဝခက်လုံးဇီးဘဲးကိုကိုင်က ယိုင်းကပါး (၆) ခကြိုးပြောက် သျှေရီနီ (၇) အမျှေအမျှေမိုဟင်းခူးဇောင်လားကတ်မေ (၈) အဘာ ဝါ အဘာဆုံပြောင်းလားလီယင့် (၉) အမျှေလေရောက်မလေ (၁၀) နပျိုသီးကျာကျာ-မှည့်လတ်ပျာ (၁၁) မိုးရွာရေ စာဘူးတောင်း (၁၂) အဘုသျှေရီရေပခက်က (၁၃) အဘာကြီးဝါဝါ (၁၄) ဝရစ်

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

တောင်စေတီ (မူကွဲ)။

၁၉၄၈-လွတ်လပ်ပြီးခေတ်မှာ လွတ်လပ်ရေးရစ ၁၉၄၈-ခုနှစ်ကပင် စစ်တွေမှာ စာစောင်တိ ထုတ်ဝေမှုအစပင်ပေါ့။ ၁၉၄၈-မှာ ဘဝသစ်စာစောင်၊ ၁၉၅၃-မှာ တက်နေသစ်စာစောင်၊ ၁၉၅၈-မှာ ခညစာစောင်၊ ၁၉၆၁-မှာ တော်ရှေ့ဆောင်စာစောင်ရဲ့ကို ထုတ်ဝေခတ်တေ။ သို့သော် မြန်မာစာပေလောကမှာ မြန်မာစာနယ်ဇင်းတိ ရှင်သန်ဖွံ့ထွားရေပိုင် မရှင်သန်ခင်ပါ။ မျိုးစုံချလို အပင်သျှေ ထွက်ရုံထွက်ခပြီးကေ စာဖတ်ပရိသတ် ဝယ်ယူအားပီးမှုနည်းလို့ ရှင်သန်ဖွံ့ပွင့်ရေ အဆင့်သို့ မရောက်နိုင်ခကြောင်း တွိရပါရေ။

စစ်တွေက ထုတ်ဝေရေ စာစောင်တိကို အပြည့်အစုံ မလေ့လာဖူးပါ။ လေ့လာဖူးရေဆီ ယေဘုယျခြုံပြောရကေ ဖော်ပြပါစာစောင် ၄-ခုလုံးရေ ပြည်ထောင်စုပန်းမြိုင်မှာ ရခိုင်စာပေပန်းခင်းလေသော့ ရှင်သန်ဖွံ့ပွင့်စီချင်ရေ ရည်ရွယ်ချက်ဟိကြောင်း တွိရပါရေ။ စာတည်းအဖွဲ့ အသီးသီးရေ ရခိုင်စာပေဖော်ထုတ်ရေး၊ ရခိုင်ယဉ်ကျေးမှု ဓလေ့ထုံးစံရဲ့ကို ထိန်းသိမ်းမြှင့်တင်ရေးအတွက် အားထုတ်ကတ်စွာကို တွိရပါရေ။

ယင်းစာစောင်တိအထဲမှာ ရှိဟောင်းပြည်သူသုံး အရွေ့ကဗျာဖော်ထုတ်မှုကို ခညစာစောင် အမှတ်(၅) (၁၉၅၈-အောက်တိုဘာ)တစ်စုတည်းကရာ ဆောင်ရွက်နိုင်စွာ တွိရပါရေ။ စာတည်းအဖွဲ့က ရှာဖွေတင်ပြစွာ ဖြစ်ပါရေ။ ရှာဖွေဖော်ထုတ်ပုံကို အေပိုင်ရှင်းပြပါရေ။

“အောက်ပါ ရက္ခိုင်ထုံးစံဓလေ့ ရိုးရာသီချင်းများမှာ ၁၉၅၈-ခု စက်တင်ဘာလ ၂၂-ရက် တနင်္လာနေ့ ညနေပိုင်းတွင် မြောက်ဦးမြို့ ကျောက်စာဝန်မြန်မာပဏ္ဍိတ်ဦးဦးသာထွန်း၏ ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ အသံလွှင့်ဌာနမှ အသံလွှင့်သော ရိုးရာသီချင်းများ ဖြစ်ပါသည်။ အသံလွှင့်ရာတွင် ကျန်ယိုနေခဲ့သော အခြားအခြားသော သီချင်းဟောင်းများကိုလည်း ရိုးရာယဉ်ကျေးမှုကို ဖော်ထုတ်သောအနေဖြင့် အတတ်နိုင်ဆုံး စုံစမ်းရှာဖွေသုတေသနလုပ်ကာ ဖော်ပြသွားပေမည် ဖြစ်ပါသည်။” (တာဝန်ခံစာတည်း)

စာတည်းက ယင်းပိုင်မိတ်ဆက်ပီးပြီးကေ အရွေ့ကဗျာ ၁၂-ပုဒ်ကို ဖော်ပြထားပါရေ။ ကဗျာ အစချီရေ ပါဒတိက (၁) အမျှေလေရောက်မလေ-ချီ (၂) အဝေအဝေဝုံးစောက်ကေ-ချီ (၃) အဘာကြီးဝါဝါ-ချီ (၄) နပျိုးသီးကျာကျာမှည့်လတ်ပျာ (၅) လိပ်ကေလိပ်ကေ ရွှေလိပ်ကေ (၆) အမျှေလေရောက်မလေ (၇) လက်စွပ်တခြေ ပျောက်ခရေ (၈) အဘာဝါ အဘာဆုံခွတ်လား ခယင့် (၉) မိုးသီးပေါက်ကျရေ ကိုယ်နာရေ (၁၀) အင်းကလိပ်ရွှေနှစ်ကောင်ကိုက်တတ်တေ (၁၁) ကြက်ဖတေကျင် တောကိုဝင် (၁၂) အမျှေအမျှရွာတရွာ ငါးယိုးစောင် လားကတ်မေရို့ ဖြစ်တေ။

(၄) ဦးစက္ကိန္ဒ၏ သဘာဝတေးကဗျာများ

ပြည်သူသုံး အရွှေ့ကဗျာဖော်ထုတ်မှုမှာ အေဒီထိ ထင်ရှားရေ မှတ်တိုင်တစ်ခုက သုတေသီဦးစက္ကိန္ဒအသျှင် ရှာဖွေစုဆောင်းစီစဉ် တင်ပြသော “ရခိုင်သဘာဝတေးကဗျာများ” စာအုပ်ပင် ဖြစ်ပါ ရေ။ ယင်းစာအုပ်ကို ရန်ကုန်မြို့၊ ရခိုင်ရှေးဟောင်းရာဇဝင်နှင့် စာပေအဖွဲ့က ရိုက်နှိပ်ဖြန့်ဝိပါရေ။ ရှာဖွေစုဆောင်းတင်ပြရေ သုတေသီနုနု အများသိအောင် ပုံနှိပ်ဖြန့်ဝိပီးရေ အဖွဲ့ရဲ့ဦးကျေးဇူး ကို ရခိုင်တစ်မျိုးသားလုံး အမှတ်ရနီကတ်ဖို့ ဖြစ်ပါရေ။

ယင်းစာအုပ်မှာ အရွှေ့ကဗျာပေါင်း ၁၀၈-ပုဒ် ပါဝင်ပါရေ။ စာအုပ်ရေ ၂၀၀၀-ရိုက်တေ။ ပုံနှိပ်ခုနှစ်က ၁၉၆၁-ခု၊ ဇွန်လဖြစ် တေ။ ရန်ကုန်မြို့၊ အမှတ် ၄၄၊ ၃၆-လမ်း၊ မြန်မာကြော်ငြာပုံနှိပ် တိုက်မှာ ရိုက်နှိပ်ပါရေ။

စုဆောင်းတင်ပြသူ အသျှင်စက္ကိန္ဒက စုဆောင်းတင်ပြခြင်း ရည်ရွယ်ချက်ကို အေပိုင် ဖော်ပြထားပါရေ။

“ယခု စုဆောင်းတင်ပြလိုက်တေ တေးကဗျာများသည် ရခိုင် ပြည် ရခိုင်အမျိုးသားတို့၏ ဓလေ့သဘာဝ တေးကဗျာများ ဖြစ်ကြ ၏။ ဤတေးကဗျာများသည် ရခိုင်သူ ရခိုင်သားတို့၏ ဒေသအခြေ အနေ သဘာဝအလျောက် ဖြစ်ပေါ်လာကြသော တေးကဗျာများ ဖြစ်လေသည်။

ဤတေးကဗျာများကို ကလေးသိပ်၊ ကလေးချော၊ ပုခက်လွဲ၊ ယိုင်းလွဲကြသောအခါ၌ သီဆိုကြသည့်ပြင် ကောက်စိုက်ကောက်

နယ်၊ တလင်းလည်၊ စပါးလှေ၊ သစ်ခတ်၊ ဖောင်မျှော၊ ကျွဲနွား ကျောင်း၊ ဟင်းခူးငါးရှာကြသောအခါတို့၌ တမြိုင်မြိုင်သီဆိုလှေ ရှိကြသည်။”

“ယခုအခါ ခေတ်အလိုက် အပြင်အပမု မဖွယ်မရာ ရော ယုတ်လာမှုတို့ကြောင့် ရခိုင်အမျိုးသားတို့၏ သဘာဝဓလေ့များနှင့် အတူ အမျိုးသား တေးဂီတများသည် တဖြည်းဖြည်း တိမ်ကော ပျောက်ကွယ် ဆိတ်သုဉ်းလာသည်ကို တွေ့ရလေသည်။ ရခိုင်ယဉ် ကျေးမှုပင် ယိုင်လဲယုတ်ပြုန်းရတော့မည့် အခြေအနေသို့ ကျရောက် ခဲ့သည်ကို တွေ့လာရပေသည်။

ထို့ကြောင့် ရခိုင်ယဉ်ကျေးမှုကို အဖတ်ဆယ်နိုင်ရန်အတွက် လူကြီးမိဘထံမှ လည်းကောင်း၊ အချို့တောကျေးလက်ဒေသတို့၌ သီဆိုလျက်ရှိကြသော မိန်းကလေး ၊ မွေးသမိခင်များထံမှလည်း ကောင်း အပင်ပန်းခံကာ ကူးယူစုစည်းခဲ့ပြီးနောက် ရသမျှသော သဘာဝတေးကဗျာများကို စုပေါင်းလျက် ရှေးဟောင်း ရခိုင်ရာဇ ဝင်နှင့် စာပေအဖွဲ့မှတစ်ဆင့် ပြန်လည်ပြုစုပျိုးထောင်ပေးလိုက်ရ ခြင်း ဖြစ်ပေသည်”

“ရခိုင်ရှေးဟောင်းရာဇဝင်နှင့် စာပေအဖွဲ့” အတွင်းရေးမှူး ဦးဘစ် (ခညစ်)ကလေသော့ စာအုပ်ထုတ်ဝိရခြင်း ရည်ရွယ်ချက် ကို အမှာစာမှာ အေပိုင်ဖော်ပြထားပါရေ။

“ရခိုင်ရှေးဟောင်းရာဇဝင်နှင့် စာပေအဖွဲ့၏ အဓိကရည်ရွယ် ချက်မှာ အရိုးကို အရွက်ဖုံးလျက် ယိုနေသော ရခိုင်ရှေးဟောင်း ရာဇဝင်စာပေများကို သုတေသနလုပ်၍ ဖော်ထုတ်ရန်ပင် ဖြစ်ပေ

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

သည်။

ရခိုင်ရှေးဟောင်း သဘာဝတေးကဗျာများကို သုတေသီ ဦးစက္ကိန္ဒ ရှာဖွေစုဆောင်းရယူသလောက် တင်ပြလိုက်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ဤရခိုင်သဘာဝ တေးကဗျာများကို သုတေသနလုပ်၍ စုဆောင်းရှာဖွေလျက်ရှိကြသော မျိုးချစ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် ဤစာအုပ်ကို ပိုမိုတိုးတက်ပြည့်စုံလာစေရန် ဝိုင်းဝန်းကူညီကြလိမ့်မည်ဟု အထူးမျှော်လင့်ပါသည်။”

အဖွဲ့အတွင်းရေးမှူးက စာအုပ်ကို ထပ်မံဖြည့်စွက်ပုံနှိပ်ဖြန့်ဝေပို့ ရည်ရွယ်ခံကလေးသော့ မျှော်လင့်ရေပိုင် မဖြစ်နိုင်ပါ။ သို့သော် ယင်းစာအုပ်ထဲက ကဗျာ (၁၅)ပုဒ်ကို ကောက်နုတ်ပျာစာပေဗိမာန်ထုတ် “ရခိုင်တေးသံ” စာအုပ်မှာ စီစဉ်သူ ဦးမင်းနိုင်က ထည့်သွင်းပုံနှိပ်ဖြန့်ဝေစွာကို ဝမ်းမြောက်ဖွယ် တွဲရပါရေ။ ပြီးကေယင်းစာအုပ်ထဲက “ဒီသျှင်ပင်ဘုရား” နှင့် “မောင်တော်တမ်း အလွမ်းပြေ” ကဗျာရို့ကို ၁၀-တန်း ပင်ရင်းမြန်မာကဗျာ ကျောင်းသုံးစာအုပ်မှာ ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းခစွာကိုလေ့သော့ အထူးဝမ်းမြောက်အားရဖွယ် တွဲရပါရေ။

လွတ်လပ်ပြီး ခေတ်ရိုပိုင်းကာလမှာ ပြည်သူသုံး အရွေ့ကဗျာ ဖော်ထုတ်မှုကို စာရင်းချုပ်သိုက်ကေ ဆရာမင်းသုဝဏ်အစ ခညစံ၊ ဆရာဦးဦးသာထွန်း၊ ဦးစံကျော်ထွန်း၊ ခညဝတီ အသျှင်ရဝိန္ဒရို့ အလယ်၊ အသျှင်စက္ကိန္ဒ အဆုံးဟိရ သုတေသီအပေါင်းရို့ရေ အရွေ့ကဗျာပေါင်း တစ်ရာကျော်ကို ဖော်ထုတ်တင်ပြနိုင်ခ ကတ်စွာကို တွဲရပါရေ။

အရွေ့ကဗျာ ၁၂-ပုဒ်ကို ဆရာဦးဦးသာထွန်းက မြန်မာ့အသံမှ အသံလွှင့်ပေးပါရေ။ ကဗျာ ၃-ပုဒ်ကို ကျောင်းသုံး မြန်မာကဗျာစာအုပ်မှာ ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းပေးခစွာကို တွဲရရေ။ စာပေဗိမာန်အသင်းက အရွေ့ကဗျာအချို့ကို “ရခိုင်တေးသံ” နာမည်နန်းပုံနှိပ်ဖြန့်ဝေပေးရေ။ အေအချက်တိရေ ပြည်သူသုံးအရွေ့ကဗျာဖော်ထုတ်မှုကို နိုင်ငံတော်အစိုးရက အားပေးကြောင်း သာကေတီပင်ဖြစ်ပါရေ။

ယင်းကြောင့် ဖော်ထုတ်မှုအခြေအနေကို အချုပ်သဘောကောက်ချက်ချရကေ၊ လွတ်လပ်ပြီး ခေတ်ရိုပိုင်းကာလမှာ သုတေသီပညာသျှင် အသီးသီးနန်း နိုင်ငံတော်အစိုးရရို့ အားထုတ်ကူညီမှုကြောင့် အရွေ့ကဗျာ ဖော်ထုတ်မှုအခြေအနေရေ အင်တန်သျှေလောက် ကျီနပ်ဖွယ်ဖြစ်တေလို့ ဆိုနိုင်ပါရေ။

ပြည်သူသုံး အရွေ့ကဗျာ ဆန်းသစ်တီထွင်မှု

အေဆောင်းပါးမှာ ဆန်းသစ်ထိုးထွင်းမှုကို နှစ်ပိုင်းခွဲလိုက်ပါရေ။ တစ်ပိုင်းက အရွေ့ကဗျာ ဆန်းသစ်ထိုးထွင်းမှု၊ နောက်တစ်ပိုင်းက ခေတ်သစ်ကဗျာဆန်းသစ် ထိုးထွင်းမှု ဖြစ်ပါရေ။ ယင်းနှစ်ပိုင်းမှာ အရွေ့ကဗျာပိုင်းကို ဦးစားပီး သုံးသပ်လားပါမေ။

အေနီရာမှာ ပြည်သူသုံးအရွေ့ကဗျာ ဆန်းသစ်ထိုးထွင်းမှုဆိုရေ စကားကို အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဖို့ လိုပါဖို့၊ ပြည်သူသုံး အရွေ့ကဗျာဆိုစွာ လယ်သမား လူအများလက်တွဲသုံးနှုန်းနီရေ တေးကဗျာအမျိုးအစားကို ဆိုလိုပါရေ။ အေဆောင်းပါးမှာ သုံးသပ်တင်ပြလားဖို့

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ကဗျာတိလေးသော (၁) လယ်ယာသမား လူအများကို ကိုယ်စား ပြုရေ အရွှေ့ကဗျာ (၂) ရခိုင်မိခင်တိုင်း အသွေ့သိပ်တေခါ သီဆို အသုံးချနိုင်ရေ အရွှေ့ကဗျာတိ ဖြစ်ပါရေ။ အေနှစ်ချက်မှာ အကျုံး မဝင်ရေ ကဗျာတိကို အေဆောင်းပါးနန်းမဆိုင်လို့ လျစ်လျူရှုခပါ မေ။

အထက်က တင်ပြခရေအတိုင်း စာပီသုတေသီတိ ကျေးဇူး ကြောင့် အရွှေ့ကဗျာတစ်ရာကျော်ကို ရှိဟောင်းပန်းကဗျာ အဓိ အဖြစ် ရဟိကတ်တေခါ စာပီဝါသနာပါရေ လူငယ်တိ (လူကြီးအချို့ လည်း ပါရေ)ကဗျာပန်း အမျိုးမျိုးကို အတုယူ သီကုံးဖွဲ့နွဲ့ကတ်ပါ ရေ။ ဆန်းသစ်ထိုးထွင်းမှုကို လွတ်လပ်ပြီး ခေတ်ရှိပိုင်းကာလထက် နောက်ပိုင်းကာလမှာ ပိုလို့တို့ရပါရေ။

ဆန်းသစ်ထိုးထွင်းမှုကို သက္ကရာဇ်စဉ်အတိုင်း ပြောရကေ အဦးအဆုံး ဆန်းသစ်မှုကို ၁၉၅၂-၅၃ထုတ် ခညဝတီမဂ္ဂဇင်း အမှတ်(၂)မှာ တို့ရပါရေ။ ဆန်းသစ်ထိုးထွင်းရေ ပုဂ္ဂိုလ်က ရခိုင် ရာဇဝင်နန်း စာပီသုတေသီ ဆရာကြီး ဦးအောင်သာဦး ဖြစ်ပါရေ။ ရှိဟောငြီးသာစွလေ လင်္ကာစပ်နည်း ပုံသဏ္ဍာန်ကို အခြံခံပနာ ပိုဒ်စုံရတုဟန်နန့် ၂၇ပါဒညီ သီကုံးထားစွာကို တို့ရပါရေ။ အစချီ ရေခါ “ရခိုင်သားလေ သာစွလေ။ အောင်မြေမဏ္ဍိုင်၊ တိုင်းရကျိုင်။ ရခိုင်သာစွ--လို့ဖွဲ့ပြီးကေ၊ “ရခိုင်သားလေ ၊ သာစွလေ” နန့် အဆုံး သတ်ထားပါရေ။ ၂၇-ပါဒညီ သုံးပိုဒ်စလုံးကို ယင်းအတိုင်း အချီတူ အချတူ သီကုံးထားပါရေ။ သို့သော် အေဆောင်းပါးရိုးသူ သုံးသပ် တင်ပြလိုရေ ပြည်သူ့သုံးအရွှေ့ကဗျာ အမျိုးအစားမှာ မဝင်ရေ

အတွက်ကြောင့် ဆက်လို့ မတင်ပြလိုပါ။
ရှိဟောင်းကဗျာ ဆန်းသစ်မှုတိကို ၁၉၅၈-ခုထုတ် ခညစာ စောင် အမှတ် (၁)မှာလေ တို့ရပါရေ။ ယင်းစာစောင်မှာ ဝတီ ကျော်၊ ခညဝတီ ဦးဘအုန်းက ၄-လုံးဖွဲ့ ကဗျာစပ်ဆိုနည်းနန့် ရခိုင်ဝေါဟာရ၊ ရခိုင်အသံတိကို အားရပါးရသုံးပနာ ဆန်းသစ်ဖွဲ့ ဆိုထားစွာကို တို့ရပါရေ။ အမျိုးသားရေး ခံစားချက်ပါရေ ကဗျာ တိ ဖြစ်ကေလေးသော အရွှေ့ကဗျာမျိုး မဟုတ်လို့ မဆွေးနွေးလို့ တော့ပါ။

ခညစာစောင် အမှတ်(၂) ၁၉၅၈-ဇွန်မှာ ပါရေ မောင်အာ ယု မင်းပြား မျိုးစောင့်မောင်အောင်စကြာ၊ ခညဇရို့ ဖွဲ့သီရေ ကဗျာတိလေးသော အမျိုးသားရေး ခံစားချက်ပါရေ ၄-လုံးဖွဲ့ ကဗျာ တိ ဖြစ်ပါရေ။ အရွှေ့ကဗျာမျိုး မဟုတ်လို့ ချန်ထားခပါမေ။

ယင်းအမှတ် (၂) စာစောင်မှာ ရှိဟောင်းအရွှေ့ကဗျာ ပုံသဏ္ဍာန်နန့် ဖွဲ့ဆိုထားရေ ရက္ခိုင်စော၏ ကဗျာတစ်ပုဒ် ပါပါရေ။ အသျှင်စက္ကိန္ဒ၏ “ရခိုင်သဘာဝတေးကဗျာ” စာအုပ်မှာ “အမေ လေ၊ ရောမလေ၊ ပန်းခူးဖို့၊ လားကတ်မေ။ ဝါကျွတ်လတ်ဗျာ၊ ပန်း ပွင့်ဗျာ၊ ပန်းပွင့်ပွင့်ချိန်၊ ပန်းခူးချိန်၊ လုပ်စရိပန်း၊ ဘုရာပန်း၊ အနွယ် ချက်ဖြာ၊ ပွင့်တရာ၊ ရိုးတံကချီ၊ ပွင့်ဝဝီ---” ၄-လုံး၊ ၃-လုံး၊ ၂- ပါဒဖွဲ့ အဖျားဆွတ်ကာရန်ယူကဗျာတိ အင်တန်ပါဝင်ရေ။ ယင်း ကဗျာ ပုံသဏ္ဍာန်မျိုးနန့် ရက္ခိုင်စော၏ကဗျာ တူညီပါရေ။ အကြောင်းအရာက လယ်ယာကိစ္စမဟုတ်ကေလေသော ရိုးရာစိုင့် ဆက် မိခင်ရို့ သီဆိုလာရေ အရွှေ့ကဗျာမျိုးဝင် ကဗျာကောင်း

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

တစ်ပုဒ် ဖြစ်ပါရေ။ စကားသုံး လှပယှင်းလင်းမှု၊ ကာရန်နိုင်နင်းမှု၊ အသံချိုသာမှုဂုဏ်တိန်နှင့် ပြည့်စုံလို့ နမူနာယူဖွယ် ကဗျာလေး ဖြစ်ပါရေ။

ပန်းတစ်ပွင့်

ပန်းပွင့်တစ်ပွင့်၊ လေထဲလွင့်
ဆွတ်ချင့်သသူ၊ ရောက်ခါမူ
ဆွတ်ချူတော့ပါ။ ကိုင်းလို့ရာ
ပီးပါဘို့လား၊ မောင့်သက်ထား
စောင့်စားလို့သာ၊ နီခဲရှာ
မျှော်သာမျှော်ဆဲ၊ တဝဲဝဲ
အသဲထဲတွင်၊ ဆွတ်ခူးချင်
အပင်မမှီ၊ တုံးကိုစီ
ပျာယီပျာယာ၊ လှမ်းလို့သာ
ဆွတ်ပါသော်လည်း၊ မမိသေး
ထိုဆဲခဏ၊ အပင်လှ
နေပြည့်စုံ၊ မောင်သာမှုံ၊
ဆွတ်ချူဘို့ရာ၊ လှမ်းလို့လာ
မျက်နှာလိုက်စား၊ ပန်းပွင့်ကား
ဥစ္စာပြည့်စုံ၊ မောင်သာမှုံသို့
ဥသံကိုင်းညွတ်၊ ချင်၏တည်း။

ဥညာစာစောင် အမှတ်(၄) (၁၉၅၈-စက်တင်ဘာ)မှာ မျိုးစောင့်မောင်အောင်စကြာ၊ စနေကျော်၊ ဓညဝတီ ရွှေခိုင်မောင် ရို့၏ ၄-လုံးစပ် ရခိုင်ဝေါဟာရသုံး ကဗျာတိပါတ်ပါရေ။ ရိုးရာသာ ခြင်း စပ်ဟန်နန့် ရကျိုင်းစောဖွဲ့သီရေ ကဗျာဝတ္ထု (အငှားနှာခေါင်း မရှူကောင်း)တစ်ပုဒ်ကိုလေ့ တွဲရပါရေ။ အရွှေ့ကဗျာထဲမှာ မပါလို့ ချန်ထားခပါမေ။

ရခိုင်ရိုဟောင်းကဗျာပုံသဏ္ဍာန် အမျိုးမျိုးနန့် ဖွဲ့သီရေ ကဗျာ သစ်တို့ကို ရခိုင်တန်ဆောင်အမှတ် (၉) ၁၉၆၀-၆၁မှာ တွဲရပါရေ။ ၄-လုံးဖွဲ့ကဗျာ အပါအဝင်စပ်နည်းပေါင်း ၁၂-မျိုးကို မောင်လွန်း ကြင်၊ အသျှင်စောမွန် (ရခိုင်ပြည်)စစ်တွေ-မောင်နီသင်း၊ သူရခိုင် (သန္တာမြို့)၊ စောမြနန်း (ရခိုင်ပြည်)၊ သျှင်မြဝါ-ဒေးဝန်းရွာ၊ မောင် ကောက်စံ (ရခိုင်ပြည်)၊ မပိုးညို (ဒိုင်နာစပူ)၊ မောင်မောင်နီ (မြောက်ဦး)၊ သန္တာမြို့မောင်ထွန်းနောင်၊ စောသူဇာ၊ အကိုချေ (စစ်တွေ)၊ ရက္ခသူရိန်၊ သန္တာမြို့ မောင်အောင်ခိုင်၊ စစ်တွေ-မောင် မောင်နွယ်၊ စောသန္တာရို့က နာမည်အမျိုးမျိုးပီးလို့ ဖွဲ့ဆိုထားကတ် ပါရေ။

ယင်းခေတ်မှာ နိုင်ငံကျော် ကဗျာစာဆိုဒေါင်းနွယ်ဆွေ၏ “ကဗျာပုလဲကုံး” စာအုပ် ထွက်စဖြစ်ပါရေ။ စပ်နည်းသစ်တိ အများ အပြား ပါဝင်လို့ လူငယ်ကဗျာဆရာတိက အတုမြင်အတတ်သင် ကတ်ပါရေ။ အမှတ်(၉)ရခိုင်တန်ဆောင်မာပါရေ ရခိုင်ကဗျာသစ် အများစုလေသော ဒေါင်းနွယ်ဆွေကို အတုယူပနာ ရခိုင်စပ်နည်း သစ်တိကို ထိုးထွင်းကြည့်ကတ်စွာ ဖြစ်ပါဖို့။

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ယင်းစပ်နည်းသစ်တီထဲက ရိုးရာအရွှေ့ကဗျာ ပုံသဏ္ဍာန်ကို အခြေခံထားရေ အရွှေ့ကဗျာ အချို့လေး ပါဝင်ပါရေ။ မပိုးညို (ဒိုင် နာစပူ)၏ “နှောင်းနွီရက်အကြိ” လို့ နာမည်ပေးထားရေ ကဗျာကို အရွှေ့ကဗျာထဲမှာ ထည့်သင့်ပါရေ။ ကြည့်ကတ်ပါ။

သစ်ရွက်ကြိချိန်၊ တလင့်လင့်။ နှစ်ဟောင်းကြာ၊ တနင့်နင့်။
 လီမှာအဆင့်ဆင့်၊ လွင့်လွင့်ရွက်ချပ် အလီလီ။
 ကမ်းခြီမှာ တဝီဝီ၊ လှိုင်းလုံးတစီစီ။
 နွီနွီလနှောင်းပါတကား။ ။

နောက်ကဗျာတစ်ပုဒ်က မောင်ကောက်စံ (ရက္ခိုင်ပြည်)၏ “ရွှီကြက်သံချို” ကဗျာရေ ရိုးရာဓလေ့ ယဉ်ကျေးမှုကို ကဗျာပန်းနန့် ရုပ်ကြွဖော်ထားရေ ကဗျာဖြစ်ပါရေ။ မိုးလင်းကြက်တွန်သံ စပ်နည်း လို့ နာမည်ပေးထားရေ။ ရိုးရာသာခြင်း (သာချင်း)စပ်နည်းကို အခြေ ခံထားသော အရွှေ့ကဗျာမျိုးပင် ဖြစ်ပါရေ။ ဆိုလိုကောင်းပါရေ။ မိခင်ရို့အတွက် လက်တွဲသီဆိုအသုံးချနိုင်ဖို့ ကဗျာမျိုးဖြစ်တေ။ တစ် ချက်ဆိုကြည့်ကတ်ပါဖိ။

မီးရောင်ဖြိုးဖြောက်၊ ရွာတလျှောက်မှာ၊ ထွန်းဗျာထောက်ကေ၊
 ကြက်တွန်သံလေ၊ ည့်ည့်ရောက်ကေ၊ ကောက္ကရီကောက်။

ရွှီကြက်တွန်ဗျာ၊ ဇရက်သျှေ့တိ၊ ငှက်သျှေ့တိလေ၊ သာယိသာ
 ယာ၊ ပွီလို့ကာမြောက်ကေ၊ ကောက္ကရီကောက်။

လက်တွဲချင်းချင်း၊ ရွှီကြက်သံပြိုင်၊ ရက္ခိုင်ရို့လေ၊ သင်ပုန်း
 ဆွမ်းကို၊ ထင်ကာမြောက်ကေ၊ ကောက္ကရီကောက်။

ပူဇော်တုန်ကေ၊ မဟာမုနိ၊ အသျှင်ရို့မှောက်၊ လင်းအရက်
 လေ၊ အလျင်ရောက်ကေ၊ ကောက္ကရီကောက်။

ထမင်းထောင်စို့စို့၊ နှင်းဖြိုင်ဖြိုင်လေ၊ ရက္ခိုင်ဘုရား၊ ထင်ရှား
 ဘုန်းတောက်၊ ငါရို့ပြည်မှာ၊ ပူမီးပျောက်ကေ၊ ကောက္ကရီကောက်။

ရခိုင်တန်ဆောင်မဂ္ဂဇင်းမှာ အထက်ပါစပ်နည်းသစ်တီကို စမ်းသပ်ရိုးဖွဲ့တင်ပြကတ်တေအချိန်မှာ စစ်တွေက လူငယ် ကလောင်သျှင်တိကလေသော “ခေတ်ရှေ့ဆောင်” စာဆောင်သစ် တစ်ခုကို စုပေါင်းထုတ်ဝေကတ်စွာကို တွဲရပါရေ။ မျက်မှောက်ခေတ် ရခိုင်ဘာသာစကားကို အခြေခံရေစကားပြင် အရိုးအသား ၄-လုံးဖွဲ့ ကဗျာတီကို တွဲရပါရေ။

ခေတ်ရှေ့ဆောင်စာစောင်အမှတ် (၂)မှာ ပြည်သူ့မောင် (ရခိုင်ပြည်)၏ အမျိုးသားရေး ခံစားချက်ပါရေ ၄-လုံးဖွဲ့ ကဗျာ ရှည်တစ်ပုဒ်ကို တွဲရပါရေ။ ဇွန်လထုတ် အမှတ်(၃)မှာ အညကြ အောင်၊ ရက္ခဘုန်းနီ၊ နန်းလျာရီ (စစ်တွေ)၊ ပုလဲမြတ်သောင်မှ ခရုသင်းရို့၏ အမျိုးသားရေးခံစားချက်နွယ်နီရေ ၄-လုံးဖွဲ့ ကဗျာတီ ကို တွဲရပါရေ။ အရွှေ့ကဗျာထဲမှာ မထည့်နိုင်လို့ လျစ်လျူရှုခပါမေ။ ခေတ်ရှေ့ဆောင်ရေ ၃-စောင်ထုတ်ပြီးကေ တန်လားပါရေ။

၁၉၆၁-၆၂က ရခိုင်တန်ဆောင်အမှတ် (၁၀)ကို ထုတ်ပါရေ။ ရခိုင်ဝေါဟာရကို အခြေခံဖွဲ့ရေ ကဗျာကို မတွဲရပါ။ ၁၉၆၂-၆၃ ထုတ် အမှတ်(၁၁) ရခိုင်တန်ဆောင်မှာရာ ရိုးရာဖွဲ့နည်းနန့် သီကုံး ထားရေ အသျှင်သီရိ၊ ဥက္ကာမင်းညို (ရခိုင်ပြည်)၊ ရခိုင်ဇေယျ (စစ်တွေ)ရို့၏ ကဗျာအချို့ကို တွဲရပါရေ။ အသျှင်သီရိ၏ “ချရား

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ပွင့်ကောက် ကဗျာရေး ရိုးရာသာခြင်းဖွဲ့နည်းကို အခြေခံထားရေ အရွှေ့ကဗျာကောင်းတစ်ပုဒ် ဖြစ်ပါရေ။ အဓိပ္ပာယ်ပြည့်စုံမှု၊ စကား အသုံးအနှုန်း လှပမှု၊ ကာရန်အချိန်အဆက် အကောင်းမှု (အထူး သဖြင့်) အသံသာယာမှုရို့ကို ကျီနပ်ဖွယ် တွိရပါရေ။ ကိုယ်တိုင် ဖတ်ရှုခံစားကြည့်ကတ်ပါဖို့။

“ချရားပွင့်ဖြူဖြူ၊ ပင်မြင့်ထက်မှာ၊ မွှီးကြူကြူ ။
မွှီးကြူပန်းဆိုင်၊ ရွာတော်လုံးမှာ၊ သင်းလို့ကြိုင်။
သင်းကြိုင်ပန်းပွင့်၊ ပင်ခြံရင့်ကို လီနန်ရွှင်။
အရိုးညှင့်သား၊ မေချစ်သူလေ၊ အိုမျောက်သား။
တူတူကျွန်ရို့၊ ချရားပွင့်ဖြူ၊ ကောက်ကတ်ဖို့။
ခုပင်ယကော၊ ပင်ခြံရင့်ကို၊ လားကတ်မေလေ။ ။

ဥက္ကာမင်းညိုဖွဲ့ရေ ကဗျာ “ပြင်မရသောအမှား” နှင့် “အမှောင်ခေတ်” ဆိုရေကဗျာ ၂-ပုဒ်ကို ဖွဲ့ပါရေ။ ရိုးရာသာခြင်း ဖွဲ့နည်းကို ဆန်းသစ်ထားရေ အရွှေ့ကဗျာတိ ဖြစ်ပါရေ။ စကားလုံး လှမှု၊ အဓိပ္ပာယ် လေးနက်မှု၊ ကာရန်ယူပုံ သိသပ်မှု၊ အသံသာမှု ရို့ကို ဖတ်ကြည့်ကေ တွိနိုင်ပါဖို့ ဖတ်ကြည့်ကတ်ပါ။

ဆန်ဝါးသစ်စုံ၊ ပွင့်ပွင့်ပုံ၊ လုံလောက်လောက်ထား၊ ပေါကြွယ် များ။ မစားရတတ်၊ ပြည်သူငတ်သည်၊ မျိုးပြတ်ဖိနပ်၊ ခံဆဲတကား။

နောက်ဆုံး တင်ပြလိုရေကဗျာက “ပန်းမြတ်သဇင် ပန်း သဇင်” ခေါင်းစဉ်တပ်ထားရေ ရခိုင်ဇေယျ (စစ်တွေ)၏ ရိုးရာ သာခြင်းအခြေခံ အရွှေ့ကဗျာဖြစ်ပါရေ။ အေကဗျာမာ ကိုးကွယ်မှု

နှင့် ဆက်နွယ်သော ပြည့်စုံလေးနက်သော အဓိပ္ပာယ် ယှင်းလင်းတိ ကျရေ စကားလုံး၊ လွယ်ကူရေ ကာရန်အချိတ်အဆက်၊ သာယာချို အီးရေ အသံရို့နုနု ပြည့်စုံစွာကို တွိရပါရေ။

ပန်းမြတ်သဇင်၊ ပန်းသဇင်၊ သဇင်ပေါ်စ၊ နှင်းဝီဝီကေ၊ နတ် တော်လလေး၊ နတ်တော်လ။ ပြိုင်းတောင်ကျော်လမ်း၊ ခမောင်းပင် မှာ၊ သဇင်ပန်း၊ ထွတ်ခိဆွတ်ခိ၊ မယ်နှမမှာ သဇင်ပန်းကို ပန်ရစီ လေ--- ပန်ရစီ၊ နှမပန်ချင်၊ ပျိုတိုင်းကြိုက်တေ၊ ပန်းသဇင်။ ငယ် ကြင်မောင်ဝေ၊ ဘက်လို့ဆွတ်ကေ၊ ရခရေလေ---ရခရေ။ ပန်းပွင့် သဇင်၊ မယ့်ခေါင်းထက်မှာ၊ လှလို့ပင်။ တဝက်ကိုပန်၊ တတန်နောင် ကျိုး၊ မြတ်စိန္တေလေ၊ ညောင်ရေအိုးမှာ၊ အပြည့်ထိုးလေ၊ အပြည့်ထိုး။ မောင်နှင့်နှမ၊ သဇင်ပန်းကို အရင်းတည်။ မောင်မယ်နှမ၊ အခါတန်၊ သကြိန်လမှာ ပေါင်းပါရစီ၊ ဆံတော်ရှင်လေ၊ စေတီရင်းမှာ၊ ဆု တောင်းလီလေ၊ ဆုတောင်းလီ။

နိဂုံး

လွတ်လပ်ပြီးခေတ် ရှိပိုင်းကာလ ပြည်သူသုံး အရွှေ့ကဗျာ ဖော်ထုတ်မှုနုနု ထိုးထွင်းဆန်းသစ်မှုရို့ကို လက်လှမ်းမီရေဆီ တင်ပြ လို့ပြီးပါပြီ။ အေတင်ပြချက်တိကို အခြေခံလို့ အရွှေ့ကဗျာ အခြေ အနေကို ကြောင်းကျိုးဆက်စပ်ဆင်ခြင်ကြည့်ကေ အေပိုင် အမြင် မျိုးကို ရလဒ်နိုင်ပါရေ။

(၁) သုတေသီတိ အားထုတ်မှုကြောင့် အရွှေ့ကဗျာတစ်ရာ ကျော်ကို ဖော်ထုတ်တင်ပြနိုင်ကတ်တေ။ အေပိုင် ဖော်ထုတ်နိုင်

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ကတ်စွာရေ ရှိဟောင်းအရွေ့ကဗျာတိ ပြည်သူ့ရိုးပါးမာ ပြန်ကြဗျာ ကျန်နီသီးလို့ဖြစ်ကြောင်း ခန့်မှန်းနိုင်ရေ။ အင်နန့်အားနန့်ဆက်ပနာ ရှာဖွေဆိုကေ အေထက်မက ရနိုင်သီးရေ။

(၂) ကဗျာစာဆိုတိရေ အရွေ့ကဗျာဟောင်းတိကို အခြံခံ ပနာ အရွေ့ကဗျာသစ်တိကို ထိုးထွင်းသီကုံးလာကတ်တေ။ လွတ် လပ်ပြီး ခေတ်ရိုပိုင်းကာလမာ ထိုးထွင်းဆန်းသစ်မှုအရေအတွက် နည်းကေလေ့ အရည်အချင်းမည့်ကြောင်း သိနိုင်ပါရေ။

အေဆောင်းပါးရိုပိုင်းမာ အသျှင်စက္ကီနွ၏ အမှာစကားကို ကောက်နုတ်တင်ပြခပါရေ။ ဆရာတော်က “ယခုအခါ ခေတ် အလိုက် အပြင်ပမဖွယ်မရာ ရောယှက်လာမှုတို့ကြောင့် ရခိုင်အမျိုး သားတို့၏ သဘာဝတေးကဗျာများနှင့်တကွ အမျိုးသားတေးဂီတ များသည် တဖြည်းဖြည်းတိမ်ကောပျောက်ကွယ် ဆိတ်သုဉ်းလာ သည်ကို တွေ့ရသည်’ လို့ သုံးသပ်ပြထားပါရေ။ မှန်ပါရေ။ မြို့ပါ တောပါ အမျိုးသားယဉ်ကျေးမှုတိ ပျက်ပြားဆုတ်ယုတ်လာရေ။ ဂီတ ကိစ္စမာ ခေတ်အလိုက်ပေါ်လာရေ ရေဒီယို၊ ကက်ဆက်တိက ရွှင့် ထုတ်တေ၊ တေးမျိုးစုံမြို့ဝန်းကျင်မာရာမက တောရွာတိထိ ထိုး ဖောက်ယှံ့နှံ့နီရေ၊ လွှမ်းမိုးနီရေ။ ဒေဒဏ်ကို တာရှည်ခံနိုင်ပါဖို့လား။

ပကတိအခြေအနေမာ မြို့သူမိခင်တိ အရွေ့မဆိုတတ်ကတ် ပါ။ အရွေ့ကဗျာကို သိလေးမသိ ကြားလေးမကြားဖူး။ အသေ့သိပ် ကေဇာပိုင်သိပ်လေး။ ရမိရတုတေးကို ဆိုပနာသိပ်ပါရေ။ မြို့သူ မိခင်ရို့၏ အေပိုင်ဖြစ်နီရေ အခြေအနေကို ကလောင်သျှင် “မြောက်ဦးပြည်သိန်းတန်” က ၁၉၅၈-အောက်တိုဘာလထုတ် ဓည

စာစောင် အမှတ်(၄)မာ “သာခြင်းဆိုကာ၊ သားချော့ပါ” ဆောင်း ပါးနန့် ရင်ဖွင့်ဗျာ တင်ပြဖူးခပါရေ။

ရခိုင်မိခင်တိ ရမိရရာတေးကို စည်းလွတ်ဝါးလွတ် သီဆိုနီ ရေ အခြေအနေဆိုးကို ဇာပိုင်ကာကွယ်ရဖို့လေး။ ကာကွယ်ဖို့ အတွက် ဇာသူမာ တာဝန်ဟိလေး။ ရခိုင်အမျိုးသားတိုင်း ဆင်ခြင် အဖြေရှာရဖို့ ဖြစ်ပါရေ။

အေဆောင်းပါးရိုးသူ အမြင်ကိုပြောရကေ “သာခြင်းဆိုကာ သားချော့ပါ” ဆိုရေ အခြေအနေမျိုးရောက်ဖို့အတွက် ရှိဟောင်း၊ အရွေ့ကဗျာနန့် ခေတ်သစ်ကဗျာစာဆိုရို့၏ အရွေ့ကဗျာတိကို မူလတန်းစာသင်ကျောင်းကတစ်ဆင့် ဖြန့်ပီးရဖို့ ဖြစ်ပါရေ။ ယင်း အခြေအနေမျိုးကို သက်ဆိုင်သူရို့က ဖန်တီးပီးနိုင်ကေ၊ ကျွန်တော် ရို့၏ မြီးမြစ်မျိုးဆက်တိမာ “သာခြင်းဆိုကာ သားချော့ပါ” အခြေ အနေကို ရောက်လာဖို့ မလွဲပါ။

လက်ဟိအခြံအနီမာ စာပီသမားတိအနီနန့် ကိုယ့်ဝန်ကိုယ့် ထမ်း သဘောမျိုး ရှိဟောင်း အရွေ့ကဗျာဖော်ထုတ်မှု၊ ကဗျာသစ် သီကုံးမှုကို ကိုယ်နိုင်ရေဆီ မတွန့်မဆုတ် ဝိုင်းဝန်းအားထုတ်လား ရဖို့ ဖြစ်ပါရေ။

မောင်ဗသိန်း
(ရခိုင်တန်ဆောင်အမှတ်(၁၉)၊ ၁၉၉၆)

ရခိုင်အက္ခရာ၊ ရခိုင်သင်ပုန်းကြီး

ယဉ်ကျေးမှု အဆင့်အတန်းမြင့်သော လူမျိုးတိုင်းတွင် ကိုယ်ပိုင်အက္ခရာနဲ့ ကိုယ်ပိုင်စာ ဟိကြမြဲဖြစ်သည်။ ရခိုင်ယဉ်ကျေးမှုသည် တိုးတက်အဆင့်မြင့်ခဲ့ပါသည်။ ရခိုင်တိုင်းအနှံ့မှာ ယခုတိုင် တည်ဟိနီသီးသော ရှိခေတ်အဆောက်အအုံ ရုပ်ထု၊ ကျောက်စာ၊ ကမ္မည်းစာစသည် ရုပ်ဝတ္ထု အထောက်အထားတို့ကို ကြည့်ရုံ လောက်နန့် စာအရိုးအသားဟိခကြောင်း သိသာနိုင်သည်။

ယင်းတိုးတက်အဆင့်မြင့်သော ယဉ်ကျေးမှု အထို့ထို့ရှိကို ရခိုင်အမျိုးသားရို့ မထိန်းသိမ်းနိုင်ခကြတ်ပေ။ မျက်မှောက်ကာလ တွင်ကား စာပီအပါအဝင် ယဉ်ကျေးမှုအရပ်ရပ်ရို့မှာ ဆုတ်ယုတ် ပျောက်ကွယ်လုနီးပြီကို တို့ရမည်ဖြစ်သည်။ များစွာသော ရခိုင် အမျိုးသားရို့သည် မိမိရို့ကိုယ်ပိုင်အက္ခရာ၊ စာအရိုးအသားဟိစွာ ကိုတောင် မသိသောအခြေသို့ ရောက်နီကြတ်ပြီဖြစ်၏။ ရခိုင်စာပီကို

ရခိုင်တိမသိ၍ ဆက်ပျာမသုံးကြတ်ကေ၊ ယင်းစာပီ မကြာခင် လုံးဝ ပျက်သုဉ်းလားမည်အမှန် ဖြစ်သည်။

စာပီသည် ယဉ်ကျေးမှုအပေါင်း၏ စာပီကောင်းကောင်း အရာရောက်စွာကို သတိပြုမိကြတ်သော ရခိုင်ပညာသျှင်ရို့သည် ရခိုင်စာပီဖော်ထုတ်ဖို့ အားထုတ်ခကြတ်သည်။ ရခိုင်တန်ဆောင် မဂ္ဂဇင်းများက “ရက္ခိုင်စာပီကဏ္ဍ” တိကားယင်း အားထုတ်မှု၏ ရလဒ်များပင် ဖြစ်သည်။ ယင်းကဏ္ဍများသည်လည်း ရခိုင်စာပီ ဖော်ထုတ်မှု၏ မှတ်တိုင်ကြီးတစ်ခုလည်း ဖြစ်ပေ၏။

ရခိုင်တန်ဆောင်မဂ္ဂဇင်းတွင် “ရက္ခိုင်စာပီကဏ္ဍ”ကို ၁၉၅၇-၅၈ခုနှစ်ကစ၍ ၁၉၆၂-၆၃ ရခိုင်တန်ဆောင် နိဂုံးချုပ်ရ သောနှစ်ထိ သီးခြားကဏ္ဍအဖြစ် ဖော်ပြဖူးပါသည်။ အေဆောင်းပါး သည် ရက္ခိုင်စာပီကဏ္ဍတိက အရိုးကြီးသည်ဟု ယူဆသောအချက် တိကို ထုတ်ယူတင်ပြထားစွာ ဖြစ်ပါသည်။ ရက္ခိုင်စာပီကဏ္ဍတိကို ဖတ်ဖူးသူရို့အတွက် ထူးဆန်းမှုဟိမည်မဟုတ်သော်လည်း မဖတ်ဖူး သူရို့အတွက်ကား ရခိုင်စာပီလေ့လာမှုတွင် မုချအထောက်အကူ ပြုလိမ့်မည်ဟု ယုံပါသည်။ ရခိုင်စာပီဖော်ထုတ်ရိုး ရည်ရွယ်ချက်နန့် တင်ပြလိုက်ခြင်း ဖြစ်ပါ၏။

‘ရက္ခိုင်စာပီကဏ္ဍ’၏ ပွဲဦးထွက်နှစ်ဖြစ်တေ “၁၉၅၇-၅၈နှစ် မာ ဝေသာလီခေတ်က အသုံးပြုခသော ရက္ခဝဏ္ဏအက္ခရာနန့် အရိုး အသားရွတ်ဖတ်ပုံအချို့” အပြင် ရခိုင်သင်ပုန်းကြီးကိုလည်း ဆိုနည်းနန့်အတူတကွ အောက်ပါအတိုင်း တင်ပြခပါသည်။

ရခိုင်ဗျည်း ၃၃လုံးပို့၏ အခေါ်အဝေါ်မှာ

ကကြီး၊ ခငေ၊ ဂဝေ၊ ခကျောက်ရှည်၊ င ၊ စလုံး၊ ဆလိမ်၊
ဇဝေး၊ စမြီးဆွဲ၊ ည၊ ဋသီချိပ်၊ ဌဝမ်းခွေး၊ ဍသံကောက်၊ ပရီမူတ်၊
ဧကြီး၊ တဝမ်းတက်၊ ထဝမ်းစေ့၊ ဒဇွယ်၊ ဝမ်းယိုပ်၊ နငေ၊ ပဦး
စောက်၊ ဖပေါက်လိပ်၊ ဗလုံး၊ ဘဗူးယိုပ်၊ မ၊ ယပက်လက်၊ ရကောက်၊
လ၊ ဝ၊ သျှ၊ ဟ၊ ဌကြီး၊ အ --- ရို့ ဖြစ်၏။

ရခိုင်သင်ပုန်းကြီး

က	ကရီးရာကရရေ။
ကာ	ကချ၊ ကာရရေ။
ကိ	ကတင်၊ ကိရရေ။
ကီ	တင်လို့ပွတ်တာ ကီရရေ။
ကု	တချက်ငင် ကုရရေ။
ကူ	နှစ်ချက်ငင် ကူရရေ။
ကေ	သဝီခြား၊ ကေရရေ။
ကဲ	နောက်ပစ်ကဲ ရရေ။
ကော	သဝီလဲခြား ကာလဲချနန့် ကောရရေ။
ကော်	ရို့ထိုးကော်ရရေ။
ကံ	တချက်ပွတ်တာ ကံရရေ။
ကား	ချလို့နှစ်ချက်ပွတ် ကားရရေ။
ကျ	ကပင့်ရီးရာ ကျရရေ။

ကျာ	ကျချကျာရရေ။
ကျိ	ကျတင် ကျိရရေ။
ကျီ	ထင်လို့ပွတ်တာ ကျီရရေ။
ကျူ	တချက်ငင် ကျူရရေ။
ကျူး	နှစ်ချက်ငင် ကျူးရရေ။
ကျေ	သဝီခြား ကျေရရေ။
ကျဲ	နောက်ပစ် ကျဲရရေ။
ကျော	သဝီလဲခြား ကျလဲချနန့် ကျောရရေ။
ကျော်	ရို့ထိုး ကျော်ရရေ။
ကျံ	တချက်ပွတ်တာ ကျံရရေ။
ကျား	ချလို့နှစ်ချက်ပွတ်တာ ကျားရရေ။
	ချ၊ ဂျ၊ ပျ၊ ဖျ၊ ဗျ၊ လျ ရို့ကို အထက် ပါနည်းအတိုင်း ဆိုရသည်။
ကြ	ကရစ်ရီးရာ ကြရရေ။
ကြာ	ကြချ ကြာရရေ။
ကြိ	ကြတင် ကြိရရေ။
ကြီ	တင်လို့ပွတ်တာ ကြီရရေ။
ကြူ	တချက်ငင် ကြူရရေ။
ကြူး	နှစ်ချက်ငင် ကြူးရရေ။
ကြေ	သဝီခြား ကြေရရေ။
ကြဲ	နောက်ပစ်ကြဲရရေ။
ကြော	သဝီလဲခြား ကြလဲချနန့် ကြောရရေ။

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ကြော်	ရှိုထိုး ကြော်ရရေ။	ကွီ	တင်လို့ပွတ်တာ ကွီရရေ။
ကြံ	တချက်ပွတ်တာ ကြံရရေ။	ကွေ	သဝီခြား ကွေရရေ။
ကြား	ချလို့ နှစ်ချက်ပွတ်တာ ကြားရရေ။ ခြ၊ ငြ၊ ငြ၊ ပြ၊ ဖြ၊ မြ၊ ရှို့ကို အထက် ပါနည်းအတိုင်း ဆိုရသည်။	ကွဲ	နောက်ပစ်ကွဲရရေ။
		ကွံ	တချက်ပွတ်တာ ကွံရရေ။ ဝကိုချန်လှုပ်ပြီး ခွမှအထိအထက်ပါ နည်းအတိုင်း ဆိုရသည်။
ငှ	ငဟဆွဲရိုးရာ ငှရရေ။	ကွား	ချလို့နှစ်ချက်ပွတ်တာ ကွားရရေ။
ငှာ	ငှချငှာရရေ။	ကျ	ကပင့်ဆွဲရိုးရာ ကျရရေ။
ငှို	ငှတင် ငှိုရရေ။	ကျာ	ကျချလို့ ကျာရရေ။
ငှီ	တင်လို့ပွတ်တာ ငှီရရေ။	ကျိ	ကျတင် ကျိရရေ။
ငှါ	တချက်ငင် ငှါရရေ။	ကျိ	တင်လို့ပွတ်တာ ကျိရရေ။
ငှါ	နှစ်ချက်ငင် ငှါရရေ။	ကျေ	သဝီခြား ကျေရရေ။
ငှေ	သဝီခြား ငှေရရေ။	ကျွဲ	နောက်ပစ် ကျွဲရရေ။
ငှဲ	နောက်ပစ်ငှဲရရေ။	ကျွံ	တချက်ပွတ်တာ ကျွံရရေ။
ငှော	သဝီလဲခြား ငှလဲချနန့် ငှောရရေ။	ကျွား	ချလို့နှစ်ချက်ပွတ်တာ ကျွားရရေ။
ငှော်	ရှိုထိုး ငှော်ရရေ။		ခွ၊ ဝွ၊ ပွ၊ ဖွ၊ ဗွ၊ မွ၊ လွ ရှို့ကို အထက် ပါနည်းအတိုင်း ဆိုရသည်။
ငှံ	တချက်ပွတ်တာ ငှံရရေ။		ကရစ်ဆွဲရိုးရာ ကြွရရေ။
ငှား	ချလို့နှစ်ချက်ပွတ်တာ ငှားရရေ။ ည၊ ဣ၊ န၊ မ၊ ယ၊ ရှ၊ လှ ရှို့ကို အထက် ပါနည်းအတိုင်း ဆိုရသည်။	ကြ	ကြချ ကြာရရေ။
		ကြာ	ကြတင် ကြီရရေ။
ကွ	ကဝဆွဲရိုးရာ ကွရရေ။	ကြံ	တင်လို့ပွတ်တာ ကြံရရေ။
ကွာ	ကွချကွာရရေ။	ကြွ	သဝီခြား ကြွရရေ။
ကွီ	ကွတင်ကွီရရေ။		

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ကြွ	နောက်ပစ် ကြွရရေ။		
ကြွ	တချက်ပွတ်တာ ကြွရရေ။	အတိုင်း ဆိုရသည်။	ခမုအစ အ-အဆုံးထိအထက်ပါနည်း
ကြွား	ချလို့နှစ်ချက်ပွတ်တာ ကြွားရရေ။	ကျက်	ကပင့်ကျက် ကသတ်။
	ခွဲ၊ ငွဲ၊ ငွဲ၊ ဖွဲ၊ မွဲ ရို့ကို အထက်ပါ	ကျင်	ကျင်ငသတ်၊ ကျင့်ငသတ်၊ ကျင်းငသတ်။
	နည်းအတိုင်း ဆိုရသည်။	ကျစ်	ကျစ်စသတ်။
ငွံ	ငွံဝဆွဲ၊ ဝဆွဲရိုးရာ ငွံရရေ။	ကျည်	ကျည်ညသတ်၊ ကျည့်ညသတ်၊ ကျည်းည
ငွား	ချလို့ နှစ်ချက်ပွတ်တာ ငွားရရေ။		သတ်
	ညှ၊ ဣ၊ နွ၊ မွ၊ ယွ၊ လွ၊ သွ ရို့ကို အထက်	ကျတ်	ကျတ်တသတ်။
	ပါနည်းအတိုင်း ဆိုရသည်။	ကျန်	ကျန်နသတ်၊ ကျန့်နသတ်၊ ကျန်းနသတ်။
ကတ်	က၊ ကတ်ကသတ်။	ကျပ်	ကျပ်ပသတ်။
ကင်	ကင်ငသတ်၊ ကင့်ငသတ်၊ ကင်းငသတ်။	ကျမ်	ကျမ်မသတ်၊ ကျမ်မသတ်၊ ကျမ်းမသတ်။
ကိုက် ကစ်	ကစ်စသတ်။	ကျယ်	ကျယ်ယသတ်။
ကိုင် ကည်	ကည်ညသတ်၊ ကည့်ညသတ်၊ ကည်းည	ကျပ်	ကျပ်ဝသတ်။
	သတ်။	ကျိုပ်	ကျဘင်ငင်ဝသတ်ကျိုင်လဲရ၊ ကျိုင့်လဲရ၊
ကတ်	ကတ်သသတ်။		ကျိုင့်လဲရ။
ကန်	ကန်နသတ်၊ ကန့်နသတ်၊ ကန်းနသတ်။	ကြက်	ကရင်ကြက်ကသတ်။
ကပ်	ကပ်ပသတ်။	ကြင်	ကြင်ငသတ်၊ ကြင့်ငသတ်၊ ကြင်းငသတ်။
ကမ်	ကမ်မသတ်၊ ကမ်မသတ်၊ ကမ်းမသတ်။	ကြစ်	ကြစ်စသတ်။
ကယ်	ကယ်ယသတ်။	ကြည်	ကြည်ညသတ်၊ ကြည့်ညသတ်၊ ကြည်း
ကပ်	ကပ်ဝသတ်။		ညသတ်။
ကိုစ်	ကတင်ငင်ဝသတ်ကိုလဲရ၊ ကိုင့်လဲရ၊	ကြတ်	ကြတ်တသတ်။
	ကိုင်းလဲရ။	ကြန်	ကြန်နသတ်၊ ကြန့်နသတ်၊ ကြန်းနသတ်။

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ကြပ်	ကြပ်ပသတ်။	ကွင်	ကွင်ငသတ်၊ ကွင့်ငသတ်၊ ကွင်းငသတ်။
ကြမ်	ကြမ်မသတ်၊ ကြမ်မသတ်၊ ကြမ်းမသတ်။	ကွစ်	ကွစ်စသတ်။
ကြယ်	ကြယ်ယသတ်။	ကွည်	ကွည်ညသတ်၊ ကွန့်ညသတ်၊ ကွည်းညသတ်။
ကြပ်	ကြပ်ဝသတ်	ကွတ်	ကွတ်တသတ်။
ကြိုင်	ကြတင်ငင်ငသတ်၊ ကြိုင်လဲရ၊ ကြိုင်လဲရ၊ ကြိုင်းလဲရ။ ခြ၊ ငြ၊ ငြ၊ ပြ၊ ဖြ၊ မြ၊ ရှိ၊ ကို အထက်ပါနည်းအတိုင်း ဆိုရသည်။	ကွန်	ကွန်နသတ်၊ ကွန့်နသတ်၊ ကွန်းနသတ်။
ငှက်	ငဟဆွဲငှက် ကသတ်။	ကွပ်	ကွပ်ပသတ်။
ငှင်	ငှင်ငသတ်၊ ငှင့်ငသတ်၊ ငှင်းငသတ်။	ကွမ်	ကွမ်မသတ်၊ ကွမ်မသတ်၊ ကွမ်းမသတ်။
ငှစ်	ငှစ်စသတ်။	ကွယ်	ကွယ်ယသတ်။ ဝ-ကို ချန်လှပ်ပြီး ခမှ အ-အထိ အထက်ပါနည်းအတိုင်း ဆိုရသည်။
ငှည်	ငှည်ညသတ်၊ ငှည့်ညသတ်၊ ငှည့်ညသတ်။	ကျက်	ယပင့်ဝဆွဲကျက် ကသတ်။
ငှတ်	ငှတ်တသတ်။	ကျင်	ကျင်ငသတ်၊ ကျင့်ငသတ်၊ ကျင်းငသတ်။
ငှန်	ငှန်နသတ်၊ ငှန်နသတ်၊ ငှန်နသတ်။	ကျစ်	ကျစ်စသတ်။
ငှပ်	ငှပ်ပသတ်။	ကျည်	ကျည်ညသတ်၊ ကျည့်ညသတ်၊ ကျည်းညသတ်။
ငှမ်	ငှမ်မသတ်၊ ငှမ်မသတ်၊ ငှမ်းမသတ်။	ကျတ်	ကျတ်တသတ်။
ငှယ်	ငှယ်ယသတ်။	ကျန်	ကျန်နသတ်၊ ကျန့်နသတ်၊ ကျန်းနသတ်။
ငှစ်	ငှစ်ဝသတ်။	ကျပ်	ကျပ်ပသတ်။
ငိုင်	ငှတင်ငင်ငသတ်၊ ငိုင်လဲရ၊ ငိုင်လဲရ၊ ငိုင်းလဲရ။	ကျမ်	ကျမ်မသတ်၊ ကျမ်မသတ်၊ ကျမ်းမသတ်။
	ည၊ ဣ၊ နှ၊ မှ၊ ယ၊ ရှ၊ လှရှိကို အထက် ပါနည်းအတိုင်း ဆိုရသည်။	ကျယ်	ကျယ်ယသတ်။
ကွက်	ကဝဆွဲကွက် ကသတ်		

ခွ၊ ပွ၊ ဖွ၊ ဝွ၊ မွ၊ လွရို့ကို အထက်ပါ
 နည်းအတိုင်း ဆိုရသည်။
 ကြွက် ကရစ်ဝဆွဲ ကြွက်ကသတ်။
 ကြွင်း ကြွင်ငသတ်၊ ကြွင့်ငသတ်၊ ကြွင်းငသတ်။
 ကြွစ် ကြွစ်စသတ်။
 ကြွည် ကြွည်ညသတ်၊ ကြွည့်ညသတ်၊ ကြွည်းည
 သတ်။
 ကြွတ် ကြွတ်တသတ်။
 ကြွန် ကြွန်နသတ်၊ ကြွန်နသတ်၊ ကြွန်းနသတ်။
 ကြွပ် ကြွပ်ပသတ်။
 ကြွမ် ကြွမ်မသတ်၊ ကြွမ်မသတ်၊ ကြွမ်းမသတ်။
 ခြ၊ ငြ၊ ပြ၊ ဖြ၊ ဝြ၊ မြ ရို့ကို အထက်ပါ
 နည်းအတိုင်း ဆိုရသည်။
 ငွက် ငဟဆွဲဝဆွဲငွက် ကသတ်။
 ငွင် ငွင်ငသတ်၊ ငွင့်ငသတ်၊ ငွင်းငသတ်။
 ငွစ် ငွစ်စသတ်။
 ငွည် ငွည်ညသတ်၊ ငွည့်ညသတ်၊ ငွည်းညသတ်။
 ငွတ် ငွတ်တသတ်။
 ငွန် ငွန်နသတ်၊ ငွန်နသတ်၊ ငွန်းနသတ်။
 ငွပ် ငွပ်ပသတ်။
 ငွမ် ငွမ်မသတ်၊ ငွမ်မသတ်၊ ငွမ်းမသတ်။
 ငွယ် ငွယ်ယသတ်။

ည၊ ကွ၊ နွ၊ မွ၊ သွ၊ ရွ၊ လွ၊ ယွ ရို့ကို
 အထက်ပါနည်းအတိုင်း ဆိုရသည်။

ရခိုင်အသတ်ကြီးဆိုနည်း

ကိတ် ကတင်ကိတ်တသတ်။
 ကိန် ကိန်နသတ်၊ ကိန်နသတ်၊ ကိန်းနသတ်။
 ကိပ် ကိပ်ပသတ်။
 ကိမ် ကိမ်မသတ်၊ ကိမ်မသတ်၊ ကိမ်းမသတ်။
 ကုတ် ကုတ်တသတ်။
 ကုန် ကုန်နသတ်၊ ကုန်နသတ်၊ ကုန်းနသတ်။
 ကုပ် ကုပ်ပသတ်။
 ကုမ် ကုမ်မသတ်၊ ကုမ်မသတ်၊ ကုမ်းမသတ်။
 ကောက် ကောက်ကသတ်။
 ကောင် ကောင်ငသတ်၊ ကောင့်ငသတ်၊ ကောင်း
 ငသတ်။
 ကိုက် ကတင်ငင်ကိုက် ကသတ်။
 ကိုင် ကိုင်ငသတ်၊ ကိုင်ငသတ်၊ ကိုင်းငသတ်။
 ခမှ အ-အထိ အထက်ပါနည်းအတိုင်း
 ဆိုရသည်။
 ကျိတ် ကပင့်ကျိတ် တသတ်။
 ကျိန် ကျိန်နသတ်၊ ကျိန်နသတ်၊ ကျိန်းနသတ်။
 ကျိပ် ကျိပ်ပသတ်။

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ကျိမ် ကျိမ်မသတ်၊ကျိမ်မသတ်၊ကျိမ်းမသတ်။
 ကျုတ် ကျုတ်တသတ်။
 ကျုန် ကျုန်နသတ်၊ကျုန်နသတ်၊ကျုန်းနသတ်။
 ကျုပ် ကျုပ်ပသတ်။
 ကျမ် ကျမ်မသတ်၊ကျမ်မသတ်၊ကျမ်းမသတ်။
 ကျောက် ကျောက်ကသတ်။
 ကျောင်း ကျောင်းသတ်၊ကျောင်းသတ်၊ကျောင်း
 သတ်။
 ကျိုက် ကတင်ကျိုက်ကျိုက် ကသတ်။
 ကျိုင် ကျိုင်သတ်၊ကျိုင်သတ်၊ကျိုင်းသတ်။
 ချ၊ ဂျ၊ ပျ၊ ဖျ၊ ဗျ၊ မျ ရို့ကို အထက်ပါ
 နည်းအတိုင်း ဆိုရသည်။
 ကြိတ် ကရစ်ကြိတ် ကသတ်။
 ကြိန် ကြိန်နသတ်၊ကြိန်နသတ်၊ကြိန်းနသတ်။
 ကြိပ် ကြိပ်ပသတ်။
 ကြိမ် ကြိမ်မသတ်၊ကြိမ်မသတ်၊ကြိမ်းမသတ်။
 ကြုတ် ကြုတ်တသတ်။
 ကြုန် ကြုန်နသတ်၊ကြုန်နသတ်၊ကြုန်းနသတ်။
 ကြုပ် ကြုပ်ပသတ်။
 ကြမ် ကြမ်မသတ်၊ကြမ်မသတ်၊ကြမ်းမသတ်။
 ကြောက် ကချာကချာကြောက် ကသတ်။
 ကြိုက် ကြတင်ကြို ငင်ကြိုက် ကသတ်။

ကြိုင် ကြိုင်သတ်၊ကြိုင်သတ်၊ကြိုင်းသတ်။
 ခြ၊ငြ၊ငြ၊ပြ၊ဖြ၊မြ၊ရို့ကို အထက်ပါနည်း
 အတိုင်း ဆိုရသည်။
 ငှတ် ငှတ်ဆွဲငှတ်တသတ်။
 ငှိန် ငှိန်နသတ်၊ ငှိန်နသတ်၊ ငှိန်းနသတ်။
 ငှိပ် ငှိပ်ပသတ်။
 ငှိမ် ငှိမ်မသတ်၊ ငှိမ်မသတ်၊ ငှိမ်းမသတ်။
 ငှုတ် ငှုတ်တသတ်။
 ငှုန် ငှုန်နသတ်၊ ငှုန်နသတ်၊ ငှုန်းနသတ်။
 ငှုပ် ငှုပ်ပသတ်။
 ငှမ် ငှမ်မသတ်၊ ငှမ်မသတ်၊ ငှမ်းမသတ်။
 ငှောက် ငှောက်ချာငှောက်ကသတ်။
 ငှိုက် ငှတင်ငှိုက်ငှိုက် ကသတ်။
 ငှိုင် ငှိုင်သတ်၊ ငှိုင်သတ်၊ ငှိုင်းသတ်။
 ညှ၊ ဣ၊ နှ၊ မှ၊ ယှ၊ ရှ၊ လှရို့ကို အထက်ပါ
 နည်းအတိုင်း ဆိုရသည်။
 ကဝဆွဲကွိတ်တသတ်။
 ကွိန် ကွိန်နသတ်၊ ကွိန်နသတ်၊ ကွိန်းနသတ်။
 ကွိပ် ကွိပ်ပသတ်။
 ကွိမ် ကွိမ်မသတ်၊ ကွိမ်မသတ်၊ကွိမ်းမသတ်။
 ကွိုက် ကတင်ကုင် ကွိုက်ကသတ်။
 ကွိုင် ကွိုင်သတ်၊ကွိုင်သတ်၊ကွိုင်းသတ်။

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

၀-ကို ချန်လှပ်ပြီး ၁-မှ အ-အထိ
 အထက်ပါနည်းအတိုင်း ဆိုရသည်။
 ကျိတ် ကပင့်ဝဆွဲ ကျိတ်တသတ်။
 ကျိန် ကျိန်နသတ်၊ ကျိန်နသတ်၊ ကျိန်နသတ်။
 ကျိပ် ကျိပ်ပသတ်။
 ကျိမ် ကျိမ်မသတ်၊ ကျိမ်မသတ်၊ ကျိမ်း
 မသတ်။
 ကျိက် ကတင်ကုင်ကျိက်ကသတ်။
 ကျိုင် ကျိုင်သတ်၊ ကျိုင်သတ်၊ ကျိုင်းသတ်။
 ခွ၊ ဝွ၊ ပွ၊ ဖွ၊ ဝှ၊ မွ၊ လွရို့ကို အထက်ပါ
 နည်းအတိုင်း ဆိုရသည်။
 ကြိတ် ကရစ်ဝဆွဲကြိတ်တသတ်။
 ကြိန် ကြိန်နသတ်၊ ကြိန်နသတ်၊ ကြိန်နသတ်။
 ကြိပ် ကြိပ်ပသတ်။
 ကြိမ် ကြိမ်မသတ်၊ ကြိမ်မသတ်၊ ကြိမ်းမသတ်။
 ကြိက် ကတင်ကုင်ကြိက်ကသတ်။
 ကြိုင် ကြိုင်သတ်၊ ကြိုင်သတ်၊ ကြိုင်းသတ်။
 ခြ၊ ဝြ၊ ပြ၊ ဖြ၊ ဝှ၊ မြ ရို့ကို အထက်
 ပါအတိုင်း ဆိုရသည်။
 ငွိတ် ငဟဆွဲဝဆွဲငွိတ်တသတ်။
 ငွိန် ငွိန်နသတ်၊ ငွိန်နသတ်၊ ငွိန်းနသတ်။
 ငွိပ် ငွိပ်ပသတ်။

ငွိမ် ငွိမ်မသတ်၊ ငွိမ်မသတ်၊ ငွိမ်းမသတ်။
 ငွိက် ငွတင်ငွင် ငွိက်ကသတ်။
 ငွိုင် ငွိုင်သတ်၊ ငွိုင်သတ်၊ ငွိုင်းသတ်။
 ညွ၊ ဣ၊ နွ၊ မွ၊ ယွ၊ ရွ၊ လွ၊ သွရို့ကို
 အထက်ပါနည်းအတိုင်း ဆိုရသည်။

၁၉၅၇-၅၈ ရခိုင်တန်ဆောင်မဂ္ဂဇင်းမှ “ရကျိုင်စာပီကဏ္ဍ”
 တွင် အထက်မာတင်ပြထားရေအတိုင်း ဝေသာလီခေတ်က အသုံး
 ပြုသော ရခိုင်အက္ခရာအမြွက်လောက်နန့် ရခိုင်သင်ပုန်းကြီး
 လောက်ကိုရာ ဖော်ပြထားပါသည်။

၁၉၅၈-၅၉ ရခိုင်တန်ဆောင် ရကျိုင်စာပီကဏ္ဍတွင်လည်း
 ဝေသာလီခေတ်တွင် တွဲရသော ရခိုင်အက္ခရာများကို ပထမဖော်
 ပြပါသည်။ ယင်းနောက် လောင်းကြက်ခေတ်တိနန့် မြောက်ဦး
 ခေတ်တွင် တွဲရသော ရခိုင်အက္ခရာများကို ဆက်လို့တင်ပြပါသည်။

“ဦးစွာ ခရစ်တော် ၈-ရာစုခန့် ဝေသာလီခေတ်နောက်ပိုင်း
 မာ သုံးခသည်ထင်ရသော ရက္ခဝဏ္ဏအက္ခရာ အမြွက်လောက်ကို”
 အောက်ပါအတိုင်း တင်ပြထားပါသည်။

ပုံ (စာ၁၃၅)

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

“ယင်းနောက် စမ္ဘဝက်၊ ပထမလောင်းကြက်၊ ပုရိမ်မြိတ် နေရဉ္စရာ စသည့်မြို့တော်များကို ချန်လှပ်ပြီးကေ ဒုတိယလောင်း ကြက်ခေတ်မှာ ၁၅-ရာစုနန့် တတိယမြောက်ဦးခေတ်လယ် ၁၈-ရာစုခန့်မှာ တို့ရသည့် ရကျိုင်အက္ခရာ” များမှာ အောက်ပါအတိုင်း တင်ပြထားပါသည်။

ပုံ (စာ-၁၃၆)

ယင်းနောက် “ခရစ်သက္ကရာဇ် ၁၅-ရာစုနန့် ၁၈-ရာစုအတွင်း ရကျိုင်စာပီ အက္ခရာများမှ ကောင်းနိုးရာရာ ရွေးယူပြီးကေ ရဟန်း ပညာသျှင်၊ လူပညာဟိ၊ ပုဂ္ဂိုလ်အပေါင်းရို့နန့် ညှိနှိုင်းခပြီးနောက် အကြံကောင်း တောင်းခံရယူကာ” အောက်ပါအက္ခရာပုံစံရို့ကို နောက်ဆုံးတင်ပြထားပါသည်။

ပုံ (စာ၁၃၇)

အထက်ဖော်ပြပါ အက္ခရာပုံစံတိနန့် သင်ပုန်းကြီးရို့ကို (၁၉၅၇-၅၈)မှ (၁၉၅၉-၆၀)အထိ ၃-နှစ်အတွင်း ထုတ်ခသော ရခိုင်တန်ဆောင်မဂ္ဂဇင်းများမှ ရကျိုင်စာပီကဏ္ဍတိမှာ ထည့်သွင်း ဖော်ပြထားပါသည်။ ယင်းပိုင်ဖော်ပြစွာမှာ အက္ခရာအကြောင်းနန့် ပတ်သက်လို့ မူလဆင်းလာရာဒေသကို ယှင်းမပြခပါ။ ယင်းလိုအပ် ချက်ကို ရခိုင်ပညာသျှင်များ ရှာဖွေတင်ပြထားစွာဟိက ထုတ်နှုတ် တင်ပြလိုက်ပါသည်။

ရခိုင်အက္ခရာဆင်းလာသော မူလဒေသမှာ အိန္ဒိယပြည်ဟု ဆိုကြတ်ပါသည်။ ယင်းအကြောင်းကို ရခိုင်ပညာဟိ ဆရာဦးဦး သာထွန်းက “အိန္ဒိယပြည်ကြီး၌ ရှေးနှစ်ပေါင်းများစွာက (ရာစုနှစ် လွန်ကို ဆိုလိုသည်)ဧရ မေဏ္ဍကာခေါ်သော အက္ခရာပေါ်ပေါက် လာသည်။ ယင်းနောက်ပိုင်းတွင် တဆင့်ဆင့်ကူးပြောင်းလာကာ ခရသျှားတိအက္ခရာ ပေါ်ပေါက်လာသည်။ ယင်းမှတစ်ဆင့် ဗြဟ္မိ၊ ယင်းမှတစ်ဆင့် ကုသျှအက္ခရာ၊ ယင်းမှတစ်ဆင့် ဝုတ္တအက္ခရာ၊ ယင်းမှတစ်ဆင့် ဂြန္တအက္ခရာ၊ ရက္ခဝဏ္ဏအက္ခရာ၊ ကဋီလနာဂရီ သျှာရဒါ၊ ဘင်္ဂလား၊ ပါဆကီမိ၊ မယေ၊ ပြဒေသျှိ၊ တေလငူ အစယှိ သော များစွာသော စာပေအက္ခရာဝဏ္ဏတို့သည် ဆင်းသက်ပေါ် ပေါက်လာလေသည်။ ထို့ကြောင့် ဝုတ္တအက္ခရာမှ ဂြန္တအက္ခရာ၊ ရက္ခ ဝဏ္ဏအက္ခရာတို့ ဆင်းသက်လာသည်။ အရေးကြီးသော စာပေတစ် ရပ်မှာ ဂြန္တနှင့် ခပ်ဆန်ဆန်တူသော သက္ကဋစာပေမျိုးသည်။ ပေသျှ ဝါမြောက်ပိုင်း မောရိယမင်းဆက်မှ ရကျိုင်ဝေသာလီမြို့တော် ဟောင်းသို့ ဆင်သက်လာသည်။ ယင်းစာသည်လည်း တစ်ဆင့်ဆင့်

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

လွှဲပြောင်းကာ ရက္ခဝဏ္ဏဖြစ်လာသည်တစ်ရပ်၊ ဂုတ္တအက္ခရာမှ ပြန့် နှင့်အဆင်တူကာ တစ်ဆင့်တစ်ဆင့်လွှဲပြီးလျှင် ရက္ခဝဏ္ဏဖြစ်လာ သည်တစ်ရပ် နှစ်ရပ်သော ပြောင်းလဲခြင်းတို့ဖြင့် စီးဆင်းလာသော မြစ်ငယ်နှစ်ခုတို့မှာ သမုဒ္ဒရာထဲသို့ စီးဝင်သကဲ့သို့ ရက္ခဝဏ္ဏအက္ခ ရာထဲသို့ ဆင်းသက်လာလေသည်။ ထို့ကြောင့် ယင်းအချိန်ကပင် ရက္ခဝဏ္ဏအက္ခရာထဲသို့ ဆင်းသက်လာလေသည်။ ထို့ကြောင့် ယင်း အချိန်ကပင် ရက္ခဝဏ္ဏအက္ခရာတူ၍ ထင်ရှားလာသည်” စသည်ဖြင့် မိန့်ဆိုပါသည်။

ရခိုင်ရာဇဝင် သုတေသီတစ်ဦးဖြစ်သော ဆရာကြီးဦးအောင် သာဦးကလည်း ရခိုင်လူမျိုးဆင်းသက်လာပုံ အမြောက်လောက်နန့် ရခိုင်အက္ခရာ ပေါ်ပေါက်လာပုံအကျဉ်းကို အောက်ပါအတိုင်း မိန့် ဆိုဖူးပါသည်။

“အာသျှတိုက်အလယ်ပိုင်းဟိ ပမီယာကုန်းပြင်မြင့် (PAMIR PLATEAU) မှ လူတစ်စုသည် အိန္ဒိယမြောက်ပိုင်း၊ အိန္ဒုမြစ်ဝှမ်းဒေသ သို့ တစ်သုတ်ပြီးတစ်သုတ်၊ တစ်ချိန်ပြီးတစ်ချိန် ဝင်ရောက်လာကြတ် ကြောင်း၊ ယင်းမြစ်ဝှမ်းကတစ်ခါ ဂင်္ဂါမြစ်ဝှမ်းဒေသနန့် ဘင်္ဂါနယ် ဟုခေါ်တွင်သော ရှိခေတ်ရခိုင်နယ်ထဲသို့ ဝင်ရောက်ကြတ်လာ ကြောင်း၊ ယင်းဒေသတီတွင်နီသော လူမျိုးရို့ကို အိန်ဒီအရိယံ (INDO ARYAN) ဟု ခေါ်ကြောင်း၊ အိန်ဒီအရိယံတို့၏ ကိုယ်ပိုင် အက္ခရာသည် ဗြဟ္မီ (BRAHMI) ဖြစ်ကြောင်း၊ ခရစ်မပေါ်မီ သက္ကရာဇ် ၆-ရာစုက ရခိုင်ကို အုပ်စိုးတော်မူခဲ့သော စန္ဒသူရိယ မင်း နန်းစိုက်တော်မူသည့် ဓညဝတီမြို့တော်ဟောင်းနေရာမှ တူး

ဖော်ရဟိသော ကျောက်စာများက ထိုအခါကပင် ဓညဝတီတွင် ဗြဟ္မီအက္ခရာနန့် ပါဠိဘာသာ (PALI LANGUAGE IN BRAHMI SCRIPTS) ရို့ သုံးစွာ သက်သိခံနီကြောင်း၊ ဝေသာလီ (ခရစ် ၃၂၀-၉၅၇)အစပိုင်းလောက်တွင် ရိုးထွင်းခသော ကျောက်စာများ မှာ ဓညဝတီခေတ်တွင် သုံးခသော မြောက်ပိုင်း ဗြဟ္မီပင်ဖြစ် သော်လည်း အရိုးအသားအက္ခရာပုံသဏ္ဍာန်အသင့်အတင့်ပြောင်း လာပြီဖြစ်ကြောင်း၊ ဝေသာလီခေတ် ဒုတိယပိုင်း ခရစ် ၈-ရာစုသို့ ရောက်သောအခါ ရခိုင်၌တို့ရသော ကျောက်စာအက္ခရာများ၏ ပုံသဏ္ဍာန်သည် ဝေသာလီခေတ် ပထမပိုင်းအက္ခရာများ၏ ပုံသဏ္ဍာန်နှင့် သိသိသာသာ တွဲလာလတ်ကြောင်း။ ယင်းအက္ခရာ များသည် လေးမြို့နန့် မြောက်ဦးခေတ်၏ ရှိတော်ပြီး အက္ခရာပုံ သဏ္ဍာန်ပင်ဖြစ်ကြောင်း” တင်ပြမိန့်ဆိုပါသည်။

အေမျှကား ၁၉၅၇-မှ ၁၉၆၀-အထိ သုံးနှစ်အတွင်း ရခိုင် တန်ဆောင်မဂ္ဂဇင်း ၃-စောင် ဖော်ပြထားသော ရခိုင်အက္ခရာ၊ ရခိုင်သင်ပုန်းကြီးနန့် ရခိုင်ပညာသျှင်များ မိန့်ဆိုသော ရခိုင် အက္ခရာအကြောင်း အကျဉ်းဖြစ်ပါသည်။ အေတင်ပြချက်တိ၏ နောက်တွင် ခိုင်လုံသော အထောက်အထား အများကြီးဟိပါသည်။ ၁၉၅၇-မှ ၁၉၆၀-ထိ ၃နှစ်အတွင်း ရခိုင်တန်ဆောင် ရက္ခဝဏ္ဏီစာပီ ကဏ္ဍတိအတွက် ကိုးကားစွာတိကို အောက်ဖော်ပြလိုက်ပါသည်။

“ရခိုင်စာပီကဏ္ဍအတွက် ကိုးကားသော ကျောက်၊ ကမ္မည်း စာနန့် ပီစာများ” ၉

အထက်ဖော်ပြပါ ရခိုင်အက္ခရာ၊ ရခိုင်သင်ပုန်းကြီးနန်း အက္ခရာဆင်းသက်ဖြစ်ပေါ်လာပုံသမိုင်း အကျဉ်းရိုးကား ရခိုင်စာ ပီတီထွင်ပြုစုရေးတွင် အခြေခံကျောက်မြစ်ပင် ဖြစ်ပါသည်။ ယင်း ကျောက်မြစ်ကို ရခိုင်တိုင်းအနှံ့မှာ အေန်တိုင်တည်ဟိနီသီးသော ကျောက်စာ၊ ကမ္မည်းစာ၊ ပီစာ စသည့်ရုပ်ဝတ္ထုအထောက်အထားတိ နန့် တည်ဆောက်ထားစွာ ဖြစ်တေအတွက် ခိုင်ခံ့စိတ်ချရပါသည်။ ယင်းကျောက်မြစ်ထက်တွင် ကိုယ်ရီသဘောကျသော စာပီ အဆောက်အအုံသစ်ကို တည်ဆောက်ရပါမည်။ အဆောက်အအုံ တစ်ခုဆောက်ဖို့ ပစ္စည်းကိရိယာတိ လိုအပ်တေပိုင်၊ ရခိုင်စာပီသစ် တိုင်ပြုစုရေးအတွက်လည်း တိမ်မြုပ်နီသော ရခိုင်စာပီများကို ရှာဖွေ ဖော်ထုတ်ဖို့ ရခိုင်တိုင်းဒေသအရပ်ရပ်က ရခိုင်စကား အသုံးအနှုန်း အားလုံးကို မှတ်တမ်းတင်ထိန်းသိမ်းဖို့ လိုအပ်ပါသည်။ တစ်ချိန် တည်းမှာ စာပီတစ်ရပ်တွင် မဟိမဖြစ်လိုအပ်သော အဘိဓာန်ကျမ်း၊ သတ်ပုံကျမ်း၊ သဒ္ဒါကျမ်းစသည်ရို့ကို ပြုစုဖို့အတွက်လည်း အား ထုတ်ရပါမည်။

အခုကား စရံရာဟိပါသီးသည်။ ကမ္ဘာ့စာပီ အဆင့်အတန်း ကို လိုက်မိဖို့ အများကြီးလိုပါသီး၏။ အချိန်မနှောင်းခင် တက်ညီ လက်ညီဝိုင်းဝန်းအားထုတ်ကြတ်မည်ဆိုသော်ကား မဖြစ်နိုင်စရာ အကြောင်းမဟိပေ။

မောင်ဗသိန်း
(၁၃-၁၂-၆၇)
(ရခိုင်ညွှန်ဖူး၊ ၁၉၆၈-၉လိုင်ထုတ်မာ
ဖော်ပြဖူးပါရေ။)

အညွှန်းပုတ်ချက်များ

- ၁။ ကွယ်လွန်သူ မန္တလေးဝိဇ္ဇာနှင့် သိပ္ပံတက္ကသိုလ် ပါမောက္ခ ချုပ်ဟောင်း ဆရာဦးကျော်ရင်၏ “ရခိုင်အက္ခရာနှင့် ရခိုင်သင် ပုန်းကြီး” (၁၉၅၇-ဒီဇင်ဘာမြဝတီ)ဆောင်းပါး မှ
- ၂။ ရခိုင်တန်ဆောင်မဂ္ဂဇင်း အတွဲ-၁၊ အမှတ်-၇၊ (၁၉၅၈-၅၉) ရက္ခိုဇာပီကဏ္ဍ စာမျက်နှာ (၃)ကြည့်။
- ၃။ ရခိုင်အက္ခရာပုံစံ ၂၊ ၃၊ ၄ ရို့ကို ရခိုင်တန်ဆောင်အတွဲ ၁၊ အမှတ်-၇ပါ ရက္ခိုဇာပီကဏ္ဍတွင်လည်းကောင်း၊ ရခိုင်တန်ဆောင် အတွဲ ၁၊ အမှတ်-၈၊ (၁၉၅၉-၆၀) ရက္ခိုဇာပီကဏ္ဍတွင်လည်းကောင်း ထည့်သွင်းဖော်ပြ ထားပါသည်။
- ၄။ ရခိုင်တန်ဆောင် မဂ္ဂဇင်း အတွဲ-၁၊ အမှတ်-၇၊ ရက္ခိုဇာပီကဏ္ဍ စာမျက်နှာ (၃)ကြည့်။
- ၅။ ရခိုင်တန်ဆောင်မဂ္ဂဇင်း အတွဲ-၁၊ အမှတ်-၇၊ ရက္ခိုဇာပီ ကဏ္ဍ စာမျက်နှာ (၇)ကြည့်။

ဖောက်ပြန်နီသော ရခိုင်စကားအချို့

တနီ အကျွန်ုပ်သုဇယ်ချင်းနှင့် အကျွန်ုပ်သည် ဘောင်းခွတ်သား စု ရွာလမ်းခွဆုံအနားဟိစင်တွင် ထိုင်နီကတ်ပါသည်။ ယင်းစဉ် အသက် ၇၀ ပတ်ဝန်းကျင်၌ဟိမည့် ဝါကြီးတစ်ယောက်သည် လမ်းမှလားယင်း စင်ရိုသို့ရောက်သောအခါ တန့်လိုက်ပြီး တစ်ခုခုမီးလိုဟန်နှင့် အကျွန်ုပ်ရိုကို ကြည့်နီပါသည်။ ဝါကြီးအမူအရာကို အရိပ်ကျသော အကျွန်ုပ်သုဇယ်ချင်းက အကျွန်ုပ်လက်ဦးစွာပင်။

“ဇာမီးချင်ပါလေ အဘိုး” ဟု မီးလိုက်ပါသည်။ ထိုအခါ ဝါကြီးလည်း အကျွန်ုပ်ရိုအနားသို့ ကပ်လာကာ။

“ပွဲစားစောသာကျော်အိမ်ဇာနားမာလဲဝေ” ဟု မီးပါသည်။ ပွဲစားစောသာကျော်မှာ အကျွန်ုပ်ရိုရွာ၌ လူသိများသူတစ်ဦးဖြစ်သည့် အလျောက် အကျွန်ုပ်သုဇယ်ချင်းက ချက်ချင်းပင်။

“အဘိုး၊ ဒေလမ်းတည့်တည့်လားပါလီ၊ ယိုက ခွဆုံကို ရောက်တေခါ အယိုဘက်ကို ကွေ့ပါ။ လကျာဘက် နှစ်ဆောင်ခြာ သုံးဆောင်ထက် သံဖြူမိုးလိုအိမ်ပါ” ဟု သွက်လက်စွာ ညွှန်လိုက်၏။ ယင်းအခါ ဝါကြီးမှာ နားမလည်ဟန်နှင့် မျက်မှောင်ကုတ်လားပြီး။

“ဇာဝေ၊ ယိုကခွဆုံ အယိုဘက်၊ ဇာအယိုဘက်လဲ”

“ဟုတ်ပါရေ အဘိုး၊ ရှိုကခွဆုံပါ” ဟု အကျွန်ုပ်က ဝင်ပြောလိုက်သည်တွင်---- ယိုကခွဆုံ အယိုဘက်ပြောနီလို့” ဟု ပြောကာ ပွဲစားစောသာကျော်၏ အိမ်ဘက်သို့ ထွက်လားလီပါသည်။

အကျွန်ုပ်သုဇယ်ချင်းမှာ မကျီမနပ်နှင့် “ဝါကြီး၊ လူကိုလဲ မီးသိယင့် အပြစ်လဲ တင်သိယင့်၊ မိတ္တဗလဋီကာကို မသင်ဘူးခယိုဖို့”

“ဟား --- ဟား ---- ဟား” ရယ်လိုက်သူမှာ အကျွန်ုပ်ပင်ဖြစ်၏။ သူ့စကားကို သဘောကျ၍ မဟုတ်ပါ။ ဝါကြီး၏ နားမလည်ဟန်ဖြင့် ထပ်ဆင့်မီးလိုက်သော မီးခွန်းကို တွက်မိ၍ ဖြစ်ပါသည်။

အကျွန်ုပ်သုဇယ်ချင်းက “ယိုကခွဆုံ၊ အယိုဘက်” ဟူ၍ ပြောသည်ကို ဝါကြီးနားလည်ဟန် မတူပေ။ အကျွန်ုပ်က “ရှိုကခွဆုံပါ” ဟူ၍ ‘ရ’ သံပီပီနှင့် ပြောလိုက်မှသာ ဝါကြီးနားလည်လားဟန် တူပါသည်။

အမှန်စင်စစ် ဝါကြီးမမှား၊ အကျွန်ုပ်သုဇယ်ချင်း၏ အမှားသာ ဖြစ်ပေသည်။ ရခိုင်စကားတွင် “အယိုဘက်” ဟူ၍ ‘ယ’ သံနှင့် ပြောလေ့မဟိ။ “အရှိုဘက်” ဟူ၍သာ “ရ” သံနှင့် ပြတ်သားစွာ ပြောပေသည်။ ယင်းကြောင့် အကျွန်ုပ်သုဇယ်ချင်းက “အရှိုဘက်” ကို “ယ” သံနှင့် “အယိုဘက်” ဟု ပြောလိုက်သောအခါ ဝါကြီးနား

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

တွင် ထိုးလားခြင်း ဖြစ်ပေသည်။ ဝါကြီး၏ ရခိုင်စကား အဘိဓာန် ထဲတွင် “အယိုဘက်” ဟူသောစကားလုံး ပါလိမ့်မည် မဟုတ်ပေ။ ထို့ကြောင့် အင်္ဂလိပ်တစ်ယောက်သည် နိုင်ငံခြားသားတစ်ဦးက မပီမသနှင့် ပြောလှာသော အင်္ဂလိပ်စကားကို နားမလည်သကဲ့သို့ ဝါကြီးသည်လည်း ရခိုင်သံမပီကလာနှင့် ပြောလှာသော အကျွန် သူငယ်ချင်း၏ စကားကို ဖြုတ်ချင်းနားမလည်ပေ။

ဤသို့လျှင် ယခုခေတ် ရခိုင်လူငယ်များ၏စကားများသည် တစ်စတစ်စနှင့် ဖောက်ပြန်ပျက်ပြားလာကုန်၏။ အများအားဖြင့် ကား မြို့များ (အထူးသဖြင့် စစ်တွေ)ဘက်တွင် ဖြစ်၏။ လူငယ်လူ ရွယ်များသာ မဟုတ်၊ မိဘလူကြီးများပင် ရခိုင်စကားစစ်၊ စကားမှန်းများကို ပြောဆိုထိန်းသိမ်းရမှန်းမသိ ဖြစ်နီကတ်၏။

ဘာသာစကားဖြစ်စီ၊ စာပီဖြစ်စီ ‘အသီ’ Dead Language မဟုတ်ပါခလျှင် ခေတ်အလိုက် တစ်စတစ်စ ပြောင်းလွဲလာသည်။ ကျယ်ပြန့်တိုးတက်လာသည်ချည်း ဖြစ်ပေသည်။ သို့သော် ဖော်ပြ ခယောင် ‘အရိုဘက်’ ကို ‘အယိုဘက်’ ဟု လီသံမပီကလာနှင့် ပြောဆိုခြင်းကား ပြောင်းလဲတိုးတက်ခြင်းမဟုတ်။ ဖောက်ပြန်လာ ခြင်းသာ စင်စစ်ဖြစ်ပေသည်။ ပြောင်းလွဲသည်ဆိုခြင်းမှာ အကျွန် သူငယ်ချင်းက ဝါကြီးအားပြောသည့်စကားတွင် ပါသည့် ‘တည့် တည့်’ စကားယောင်ဖြစ်၏။

အမှန်အားဖြင့် ရိုးအခါက ရခိုင်သားရိုးသည် ‘တည့်တည့်’ ဟူ၍ ပြောလေ့မဟုတ်။ ‘စိုက်စိုက်’ ဟူ၍သာ သုံးစွဲကြကုန်သည်။ ‘ဒေ လမ်းတည့်တည့်လားပါလီ’ တက်စား ‘ဒေလမ်းစိုက်စိုက်လားပါလီ’

ဟူ၍သာ ပြောပေလိမ့်မည်။ သို့သော် ယခုခေတ်တွင် ‘စိုက်စိုက်’ ဟူသောစကားမှ ‘တည့်တည့်’ ဟူသောစကားသို့ ရွှိပြောင်းလာပေ သည်။ ထိုနည်းတူစွာ ‘ငှက်ကိုရွတ်ပစ်လိုက်’ ဟူသောစကားတက် စား ‘ငှက်ကို လွတ်ပစ်လိုက်’ ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ‘ဇာတီပုထိုး’ တက်စား ‘စေတီပုထိုး’ ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ‘ရွက်ရွင့်သည်’ တက်စား ‘ရွက်လွင့်သည်’ ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ‘အညှက်ဆိုး’ တက်စား ‘အမှိုက်ဆိုး’ ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ‘သဲမှုန့်ရွင့်မနီကျေ၊ တက်စား ‘သဲ မှုန့်လွင့်မနီကျေ’ ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ‘မဟီ’ တက်စား ‘မယို’ ဟူ၍ လည်းကောင်း အသီးသီး ပြောင်းလွဲလာကုန်သည်။ စင်စစ် ‘စိုက် စိုက်’ တက်စား ‘တည့်တည့်’၊ ‘ရွင့်၊ ရွက်၊ စာတီ၊ အညှက်၊ မဟီ၊ တက်စား ‘လွင့်’ လွတ်၊ စေတီ၊ အမှိုက်၊ မယို’ ဟူ၍ဖြစ်လာခြင်းရှိ မှာ တိုးတက်လာခြင်း မဟုတ်ပေ။ မြန်မာစာပီကို အတုအယောင် လိုက်၍ ရခိုင်စကားစစ်၊ စကားမှန်းများ ပျက်ပြားပြောင်းလွဲလာခြင်း သာ ဖြစ်ပေသည်။ အပြစ်မဆိုသာသဖြင့် ဖောက်ပြန်သည်တက်စား ပြောင်းလွဲသည်ဟူ၍သာ သမုတ်လိုက်မိသည်။

အထက်၌ဖော်ပြခယောင် ‘အရိုဘက်’ ဟူသောစကားကို ‘အယိုဘက်’ ဟူ၍ပြောခြင်းကား ‘ရ’ ဗျည်းနှင့် ‘ယ’ ဗျည်းရို့၏ ရခိုင်အသံထွက်မှန်ကို အသံပျက်ဖြင့် ရောမှန်းမသိ ရောပစ်လိုက် ခြင်းသာ ဖြစ်ပေသည်။ ရခိုင်ရိုးသည် ‘ရ’ ဗျည်း၏ အသံထွက်နှင့် ‘ယ’ ဗျည်း၏ အသံထွက်ကို ကွဲပားစွာ ပြောဆိုကြ၏။ ၎င်းမှနွယ် လာသော ‘အပင့်’ နှင့် ‘အရစ်’ ကိုလည်း နိုင်နင်းကျွမ်းကျင်စွာ သုံးစွဲတတ်ကြကုန်သည်။ ထို့အတွက်ကြောင့်လည်း မြန်မာများက

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

‘ပင့်ရစ်မနိုင်၊ ရခိုင်မေး’ ဟူသောစကားပုံကို သုံးစွဲကြရသည် မဟုတ်လော။

သို့သော် ဒေသရခိုင်လူငယ်များနှင့် အချို့လူကြီးသူမများ (အထူးသဖြင့် မြို့ထက်နီလူရို့)သည် မိမိရို့ပြောစကားများကို သတိမထားကြဘဲ ဖောက်ပြန်မှန်းမသိ တစ်စတစ်စ ဖောက်ပြန်ပျက်ပြားစွာ ပြောဆိုနေကြကုန်သည်။ အထူးသဖြင့် ‘ရ’ဗျည်းနှင့် ပတ်သက်သောစကားလုံးများဖြစ်သည့် ‘အရိုဘက်၊ အိမ်ရို့၊ ရိုခိုးသည်၊ ရိုရိုအခါက၊ ကြည့်ရှုသည်၊ ထင်ရှားသည်၊ ဆံတော်ရှင်’ စသော စကားရို့ကို ‘အယိုဘက်၊ အိမ်ယို၊ ယိုခိုးသည်၊ ယိုယိုအခါက၊ ကြည့်ယှုသည်၊ ထင်ယှားသည်။ ဆံတော်ယှင်’ ဟူ၍ ရခိုင်သံမှန် ‘ရ’သံတက်စား ‘ယ’ သံနှင့် ဖောက်ပြန်ပြောဆိုလာကြရာ ဖော်ပြသော ဝါကြီးရို့ ယှောင်ပုဂ္ဂိုလ်များ၏ နားထဲတွင် ဝါးခြမ်းနှင့် ထိုသကဲ့သို့ ခံစားစိလီသည်။

အချို့သော စကားလုံးများမှာ စကားပြောစဉ်တွင် မဖောက်ပြန်ကြဘဲ စာဖတ်သောအခါ၌သာ ဖောက်ပြန်ကြကုန်၏။ ၎င်းရို့က--

‘အသက်ရှင်သည်၊ ရှာသည်၊ ရှုံ့နီသောအဝတ်၊ အလွန်ရှား၍ အရသာဟိသော လှော်စာ၊ အရို့ အမျှစိဝီသည်၊ အခွန်ရှည်စွာ’ အစဟိသည်ရို့ဖြစ်ပြီး ၎င်းရို့ကို စာအုပ်တွင် ဖတ်သောအခါ-

‘အသက်ယှင်သည်၊ ယှာသည်၊ ယှုံ့နီသောအဝတ်၊ အလွန်ယှား၍ အရသာဟိသော လှော်စာ၊ အယို အမျှစိဝီသည်။ အခွန်ရှည်စွာ’ ဟူ၍ အသံပျက်ဖြင့် ဖတ်ကြကုန်သည်။ ဤစကားလုံးများ

မှာ စကားပြောစဉ်တွင် မဖောက်ပြန်ကြဘဲ စာအုပ်တွင်ဖတ်သောအခါ၌သာ အသံပျက်နှင့်ဖတ်ကြသည်ဖြစ်ရာ တဝီတဝက် ဖောက်ပြန်သည်ဟု ဆိုနိုင်ပေ၏။ သတိမထားဘဲ ယင်းအတိုင်းသာ အသံပျက်နှင့် ဖတ်နေကြမည်ဆိုက ‘အရိုဘက်၊ ရိုခိုးသည်’ ဟူသော စကားကို ‘အယိုဘက်၊ ယိုခိုးသည်’ ဟူ၍စကားပျက်လာသည့်ယှောင် အနာဂတ်ကာလတွင် ‘ရ’ သံမှ ‘ယ’ သံသို့ ပြောင်းလဲပြောဆိုလာကြမည်မှာ မလွဲပေ။

ဤသို့စကားများ ဖောက်ပြန်လာခြင်း၊ အသံများ ပျက်လာခြင်းရို့မှာ မြန်မာစာပီကို နို့စဉ်ရက်ဆက် သင်နီဖတ်နီရသောကြောင့် ဖြစ်ပေသည်။ ဤကား အကျွန်အမြင်တည်း။

ရခိုင်စာပီသည် အတိတ်အချိန်က အဖျက်အဆီးခံခရပြီး မျက်မှောက်ကာလတွင်လည်း ကိုယ့်ကြမ္မာကို ကိုယ်ဖန်တီးခွင့်မရဘဲ လူမျိုးခြားကို အထင်ကြီးတတ်သော ကျွန်စိတ်ဝင်နီကတ်ရာ မပျက်စီးဘဲ ကျန်ဟိနီသော မိမိရို့၏ စာပီကို ဖော်ထုတ်အသုံးပြုရန် မကြိုးစားကြခြင်းကြောင့် ‘စာသီ’ (Dead Language) ယှောင်ဖြစ်နီ၏။ ထို့ကြောင့် လစ်လပ်နီသော ရခိုင်စာပီ၏နီရာတွင် မိမိရို့နှင့် ဆင်တူယိုးမှားတူညီသော မြန်မာစာပီမှာ အဆီးအတားမဟိ ဒလဟောဝင်လားလီသည်။ တချိန်တည်းမှာပင် ရခိုင်သားရို့သည် လွတ်လပ်စွာ ဝင်ရောက်လာသော မြန်မာ့ယဉ်ကျေးမှုများကိုပါ လက်ခံလာကြရာ အမျိုးသားဟန်၊ အမျိုးသားသံနှင့် တသီးတခြား ဝင့်ကြားစွာ ရပ်တည်နီသော ရခိုင်စကားတချို့ကိုပါ တစ်စတစ်စ ယိမ်းယိုင်ဖောက်ပြန်စီသည်ကို ရင်လီးဖွယ် တို့ဟိရပေသည်။

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

အတိတ်အချိန်က ကံမကောင်းအကြောင်းမလှလီသဖြင့် တိုင်းပြည်လူမျိုးနှင့်တကွ ယဉ်ကျေးမှုတစ်ခုလုံးကိုပါ အဖျက်အဆီး ခံခဲ့ရမှုလည်း မျက်မှောက်ကာလတွင် စိတ်ဓာတ်၊ စကား၊ ဓလေ့ ထုံးစံနှင့် အမြဲတေ စာပီအချို့ကျန်ဟိန်သိရာ ‘ရခိုင်’ ဟူသော အန္တတ္တသညာကို ရင်ကွ၍ခံယူနိုင်ကြသိ၏။ စကားနှင့်စာတွင် စကားက အယင်ပေါ်၏။ စကားပေါ်ပြီးမှ ထိုစကားကိုလိုက်၍ စာကိုထွင်ယူခြင်းဖြစ်ရာ ဘာသာစကားသည် စာပီ၏မိုးမိခင်ပင် ဖြစ်ပေသည်။ ရခိုင်စာပီမှာ ကွယ်ပျောက်လုလု (ဝါ) “ငါ့ရခိုင် သားများတွင် စာဟိပါသည်” ဟူ၍ ပြောနိုင်လောက်ရုံသာ ကျန်ဟိ နိသဖြင့် မိုးမိခင်ဖြစ်သော ဘာသာစကားနှင့်ပင် ကယ်တင်ရမည် ဖြစ်ပေသည်။ သို့သော် ပစ္စက္ခအချိန်တွင် မိခင်ဖြစ်သော ဘာသာ စကားအချို့ပါ ဖောက်ပြန်ပျက်ပြားနီရာ သားဖြစ်သူ ရခိုင်စာပီကို ပင် ကယ်တင်၍ပင် ရပါမည်လောဟု စိုးရိမ်ရင်လီးမိပေသည်။

အကျွန်ပြောချင်သည်ကား “ရခိုင်စကားစစ်၊ စကားမှန်များ ကို ထိန်းသိမ်းကတ်ပါ” ဟူ၍ဖြစ်ပြီး “ရခိုင်စကားစစ်၊ စကားမှန် များကို ထိန်းသိမ်းလျက် ခေတ်မီသစ်လွင်သော ရခိုင်စာပီကို ထူ ထောင်နိုင်ပါစီ” ဟူသော ဆုတောင်းပင် ဖြစ်ပါသတည်း။

မောင်ဗသိန်း
(ခေတ်ရှေ့ဆောင်စာစောင်၊စစ်တွေအမှတ်(၂)၀၉၆၀)

ရခိုင်ရသံ စီးစစ်ချက်

ဘာသာဗေဒပညာသျှင်တီရေ ဘာသာစကားတို့ကို ဂုဏ်တူ ချင်း စုဗျာခွဲခြားနိုင်အောင် နည်း(၂)မျိုးကိုများသာ သုံးကတ်တေ ဆိုပါရေ။ တစ်မျိုးတ “ဝါကျဖွဲ့ထုံးကိုလိုက်ဗျာ ခွဲခြားနည်း” ၁ ဖြစ် ပါရေ။ နောက်တစ်မျိုးက “မျိုးနွယ်ကို လိုက်ဗျာခွဲခြားနည်း” ၂ ဖြစ်တေ။

ဝါကျဖွဲ့ထုံးကို လိုက်ဗျာခွဲခြားနည်းအတိုင်းဆိုကေ ရခိုင်ဘာ သာစကားနှင့် မြန်မာဘာသာစကားရို့ရေ “ဧကဝဏ္ဏ ဘာသာ စကား” ၃ တိဖြစ်တေလို့ သိရပါရေ။ ပြီးကေ မိုးရီ၊ သောက်ရီအိုး စကားတိပိုင် စကားနှစ်လုံးကိုဖြစ်ဖြစ်၊ စကားအများကိုဖြစ်ဖြစ် သမာသိပုဒ်လုပ်ဗျာ သုံးနိုင်ရေအတွက် “တွဲကပ်ဘာသာစကား” ၄ လို့လေး ခေါ်ကတ်ပါရေ။ ယေတောင်မကသီး “က၊ ကာ၊ ကား” ရို့ပိုင် အသံအနိမ့်အမြင့်ဟိဗျာ အသံကိုလိုက်လို့ အဓိပ္ပာယ်လေး

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ကွဲရေအတွက် “တက်ကျသံ ဘာသာစကား” ၅လို့လေး နာမည်ပေးထားကတ်ပါရေ။

မျိုးနွယ်ကိုလိုက်ပျာ ခွဲခြားနည်းအရဆိုကေ ရခိုင်နန် မြန်မာ ဘာသာစကားရို့ကို “တိဗက်တရုတ်ဘာသာစကား” ၆ ပင်မကြီးထဲမှာ ထည့်ကတ်ပါရေ။

ရခိုင်နန် မြန်မာရို့ရေ ဘာသာမျိုးရိုးအရ တိဗက်တရုတ်အနွယ်ဝင်တိ ဖြစ်ကတ်ပါကေလေးသော “အရိုးဘာသာစကား” ဂုမာ သုံးနိကတ်တေဗျည်းနဲ့ သရတိကျကေ “အင်ဒိုအရိယန်ဘာသာစကား” ၈ အနွယ်ဝင်သကဏနန် ပါဠိရို့က ယူထားစွာတိရာ ဖြစ်ပါရေ။

ယေဒါလေးသော ကွဲပြားရေ လူမျိုးခလေ့ မတူရေ ကာလဒေသတိကြောင့် မူရင်းအတိုင်း မဟိယာ။ ပါဠိဘာသာမှာ အရင်းခံသရသျှစ်လုံးရာ ဟိကေလေး ရခိုင်နန်မြန်မာရို့မှာ သရ ၁၂-လုံးလုံးတောင် တိုးလာပါရေ။ မူရင်း ပါဠိဘာသာမှာ စ၊ ဆ၊ ဇ၊ ဈ၊ ဗျည်းရို့ကို ကျ၊ ချ၊ ဂျ၊ ဂျဟ်လို့ရာ အသံထွက်ပါရေ။ ရခိုင်နန် မြန်မာရို့က ယင်းပိုင် မထွက်ကတ်ပါ။ ကိုယ်ရို့ခလေ့အတိုင်း စ၊ ဆ၊ ဇ၊ ဈလို့ရာ ထွက်ကတ်တေ။

ရခိုင်နန် မြန်မာရို့ကို နှိုင်းကြည့်ကေလေး သရရိုး ၁၂-လုံးကို အသံထုတ်တေခါ နီရာတိုင်းမှာ မတူပြန်။ အဲ---သရသံကို ရခိုင်က အေး---သရသံနန် ထပ်တူထုတ်ပါရေ။ မြန်မာကျကေ

ရခိုင်ပိုင်မဟုတ်။ အဲနန် အေးကို ကွဲကွဲပြားပြား အသံထုတ်စွာကို တွဲရပါရေ။ “အော” သရကို ရခိုင်ပြည်ဒေသအများစုမှာ ပါဠိသံနန် ထပ်တူ “အိုး” လို့ အသံထုတ်ကေလေးသော မြန်မာရို့က “အော” လို့ရာ အသံထုတ်ပါရေ။ ဗျည်းမာလေးသော ရ-ဗျည်းကို အသံထုတ်ပုံမတူကတ်။

ရခိုင်က ရကို ပါဠိရသံနန် နီးစပ်အောင် အသံထုတ်ပါရေ။ မြန်မာရို့ကျကေရသံကို ယသံနန် တထပ်တည်း အသံထုတ်စွာကို တွဲနိုင်ပါရေ။ ရဗျည်းနန် နွယ်နီရေ ရရစ်အသံတိမာလေးသော ရခိုင်နန်မြန်မာရို့ မတူကတ်စွာကို အများအသိပင် ဖြစ်ပါရေ။

ရခိုင်ရို့ ရဗျည်းကို ပါဠိရသံနန် နီးစပ်အောင် ထွက်နိုင်ရေ အတွက် ရဗျည်းပါရေ ပါဠိစကားလုံးတိ (ကရုဏာ၊ အရဟံ၊ ရဟန္တာ၊ ရူပါရုံ)ကို ပီအောင်ပြောနိုင်ကတ်ပါရေ။ ရသံပါရေ တခြားဘာသာစကားက ဝေါဟာရတိ (ဗြိတိန်၊ ရုသျှ၊ အမေရိက၊ အာရပ်၊ ရီဇော်၊ မွန်ရိုး၊ လော်ရီကား၊ ရေဒီယို) ကိုလေးပီအောင် ပြောနိုင်ကတ်တေ။ အေပိုင်ပြောနိုင်စွာရေ ရခိုင်ဘာသာစကား၏ ဂုဏ်တစ်ခုပင်ဖြစ်တေ။

ရခိုင်တိုက် ရ အသုံး

ရခိုင်စကားကို စစ်ကြည့်ကေ ရအသုံးကောင်းကောင်းများစွာကို တွဲနိုင်ပါရေ။ ကာရန် ၆၄-ပါးထဲက ၄၁-ပါးကို သုံးနိုင်ရေ။ ရဗျည်းကို ဝ၊ ဟ ဗျည်းတိနန်ဆင့်ဗျာ (ဝဆွဲ၊ ဟထိုး)သုံးစွာလေး

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

သော့ ၃၆-မျိုးတောင် ဟိပါရေ။ ရ ဗျည်းကို တခြားဗျည်းအောက် မာ ဆင့်ဗျာ ရရစ်အဖြစ်နန့်လေး အများကြီး သုံးပါရေ။ ရရစ် အသုံးကို ချန်ပြီးကေ ကျန်ရေအသုံးကို စာရင်းချကြည့်ကေ ၇၈ (ခုနစ်ဆယ့်ရှစ်မျိုး)တောင်ဟိပါရေ။ အောက်မာကြည့်ပါ။

၁။ ရရေ မရ ၂။ ရာ၊ အရာ၊ နီရာ၊ ငါ့ကိုရာ ၃။ ခန္ဓာရိရေ ၄။ ရီ၊ စောစောရီရီ၊ ရီရီသျှ ၅။ ကရီးရာကရရေ ဆယ်ရီးရုံခါ၊ တရီး၊ ခရီး၊ အရီး၊ ဒေါသကြီး အရီးကိုယ့်ဖို့ ၆။ တရရမြည် ၇။ ရူတ၊ တရူ ၈။ အရူး၊ ရူးရေ ၉။ လားရေ လာရေ ၁၀။ အရေးတကြီး ၁၁။ သရော်၊ ဓားနန့်ရော်ရေ ၁၂။ အရောဝင်၊ တရော ၁၃။ ငါရို့၊ ဆိုရို့ပင်၊ ကိုယ်ကိုရို့ ၁၄။ ရို့သီ ၁၅။ အရိုး၊ ရိုးရိုး။ ၁၆။ နီရက်၊ အရက်၊ ရက်ကန်းရက် ၁၇။ ရောက်လာ၊ ရောက်မ ၁၈။ အသီးရင့်၊ အရင့် ၁၉။ ရင်ဘတ်၊ ငါးချက်ဖို့ရင်ထားရေ ၂၀။ အရင်း၊ အနာရင်းရေ ၂၁။ အရောင်၊ အနာရောင်ရေ ၂၂။ ရောင်းရေ၊ ဝါးအကြောင်း၊ အသံ တရောင်းရောင်း ၂၃။ ပုတ်ရိုင်၊ ဂေါင်းရိုင် ရေ၊ ရိုင်ရိုင် ၂၄။ ရိုင်း၊ အရိုင်း ၂၅။ ရစ်၊ တရစ်၊ အရစ် ၂၆။ ဓား နန့်ရန် ၂၇။ အရည်၊ ရည်ရွယ် ၂၈။ ရည်းစား ၂၉။ နဝရတ် ၃၀။ ရတ်ဖြတ်၊ စရိတ်၊ ပရိတ် ၃၁။ အစားရုတ်၊ အသံရုတ်ရုတ် ၃၂။ ကာရန်၊ ရန်သူ ၃၃။ ရုန်း၊ ရုန်းရင်းဆန်ခတ် ၃၄။ ရပ်၊ အရပ်ရှည်၊ အရပ်ရပ် ၃၅။ အရိပ်၊ မိုးရိပ်၊ အရိပ်ကျရေ ၃၆။ အရုပ်၊ အကို ကိုရုပ် ၃၇။ ထရုံ၊ နံရုံ၊ ဝရန်တာ ၃၈။ အနာရမ်း ၃၉။ စိုးရိမ် ၄၀။ သင့်ရုံ၊ ကျားရုံသံ၊ ဝါးရုံ၊ သက်န်းရုံ ၄၁။ အတိုရုံး၊ စုရုံး။

၄၂။ တရွရွ၊ ခန္ဓာရွ ၄၃။ ရွာ၊ မိုးရွာ ၄၄။ ရွီ၊ တရွီရွီ ၄၅။ နွားတရွီ ၄၆။ ရွီးယူ၊ စားရွီး ၄၇။ အရွယ်၊ ရွယ်စူ ၄၈။ ရွဲလုံး ၄၉။ ရွက်၊ အရွက်၊ ရွက်တိုက် ၅၀။ အမှုန်ရွင့် ၅၁။ တူရွင်း ၅၂။ စာရွတ်သံ ၅၃။ ကျောင်းရွတ်ယုာ ၅၄။ ရွန်ကြိုး၊ ပန်းရွန်ဗျာ၊ အရွန် ၅၅။ ရွန်းရွန်းတိုက်၊ ရွန်းသီး ၅၆။ ခန္ဓာရွံ့ရေ ၅၇။ စည်ရွမ်းရေ၊ ရွမ်း တောင်၊ အရွမ်း၊ ရွမ်းပြင် ၅၈။ ရှာ ၅၉။ ရှား၊ ရှားသား၊ ရှားရှား ကားကား ၆၀။ ရှို၊ ရှိုခိုင်း၊ အရှိုရို၊ အရှိုဖက်၊ အိမ်ရှို ၆၁။ ကြည့်ရှု၊ ရှု ၆၂။ ရှူး၊ မီးရှူး ၆၃။ ရှယ်၊ ရက္ကန်းရှယ် ၆၄။ ရှက်၊ ရှက်ပင်း ၆၅။ ရှောက်သီး၊ ရှောက်ကြည့်၊ ရှောရွာ ၆၆။ ရှင်၊ အရှင်၊ ရှင်ရှင် ကျီး ၆၇။ ရှည်၊ အရှည် ၆၈။ ရှုတ်၊ အဝတ်ရှုတ် ၆၉။ ရှ ၇၀။ ရွား အရွား ၊ တရွာ ၇၁။ ရွီ ၇၂။ ရွီ၊ ရွီရောင် ၇၃။ ယိုင်းရွဲ ၇၄။ ရွင့် ၇၅။ ပျော်ရွှင် ၇၆။ ရွတ်၊ ကျောင်းရွတ် ၇၇။ ရွန်၊ အရွန် ၇၈။ ရွမ်း၊ မျက်ရည်ရွမ်း၊ အရည်ရွမ်း။

အမြီယိုင်လာရေ ရ-သံ (စစ်တွေခိုင်)

အထက်မာ တင်ပြထားရေ ရအသုံး (၇၈)မျိုးရေ ကျွန်တော် ကြားဖူးတို့ဖူးစွာတိ ဖြစ်ပါရေ။ ကျွန်တော်ပြောစွာ ကျွန်တော်အဘိုး သျှင်အဘောင် သျှင်ရို့ပြောစွာ အမင်အဘာရို့ပြောစွာတိက မှတ် သားစွာတိ ဖြစ်ပါရေ။ ယေကေလေးသော့ ယင်းစကားလုံးတိကို

သုံးကတ်တေခါ တစ်ယောက်နဲ့တစ်ယောက် မတူစွာတိ မတူပါ ယာ။ တချို့နိရာမာ ကျွန်တော်ပြောစွာနဲ့ အဘိုးအဘောင်၊ အမင် အဘာ ပြောစွာကွဲနိပါရေ။ မိသားစုတစ်ခုတည်းမာ စကား(၂)မျိုး ကွဲနိရစွာက ဇာအကြောင်းလေး ကျွန်တော်ဉာဏ်မိရေ ဆီစစ်ကြည့် ပါရေ။ ယင်းခါ ပတ်ဝန်းကျင်ကိုလားတို့ပါရေ။ ကျွန်တော်ကြီးပြင်း လာရေနိရာနဲ့ ကျွန်တော်မိဘ ကြီးပြင်းလာရေနိရာက မတူ။

ကျွန်တော့် အဘိုး၊ အဘောင်၊ အမင်အဘာရို့က ပင်းဝါ (အဂုဘင်္ဂလားဒေရ်နီနိုင်ငံ ‘ကော်စ်ဘဇာ’ ခမြို့နယ် ‘ရာမူး’ ၂ ဒေသ) မာ မွီးဗျာ၊ ယင်းမာကြီးပြင်းကျင်လည်ခရေ ပုဂ္ဂိုလ်တိ ဖြစ်ပါရေ။ ပင်းဝါ ‘ဒေသိယစကား’ ဂကို ပြောကတ်တေ။ ကျွန်တော်ကျကေ ပင်းဝါမာတော့ခါ မွီးခပါယင့် ယေကေလေး ၈-နှစ်သား (၁၉၄၉) ကပင် မိဘနဲ့အတူ စစ်တွေကို ပြောင်းလာရရေ။ စစ်တွေမာ ဒေသိယ စကားကိုရာ ပြောပါရေ။ အဘိုးအဘောင်၊ အမင်အဘာရို့ ယောင်မပြောပါ။

အထက်မာ ကျွန်တော်တင်ပြခရေ ရအသုံး (၇၈)မျိုးကို ကျွန်တော့်မိဘရို့က ရသံပီပီသသနန့် ပြောကတ်ပါရေ။ ကျွန်တော် က တချို့ကို မိဘနဲ့တူအောင် လိုက်ပြောပါရေ။ တချို့ကို စစ်တွေ သားအနှုန်း ရသံတက်စား လသံကို အစားသွင်းဗျာ ပြောပါရေ။ နောက်တစ်ချို့ကို ရသံတပိုင်း ယသံတပိုင်းရောဗျာ ပြောပါရေ။ ကျန်တချို့ကို ယသံပြောပါရေ။ မိဘနဲ့တူအောင်ပြောရေ အသုံးတိ ကို ချန်ဗျာ၊ ကျန်မတူစွာ သုံးမျိုးကို တစ်ခုစီ တင်ပြလားပါမေ။

(၁) ရ တက်စား လ-သုံးပုံ

အထက်မာ တင်ပြလားရေ ရ-အသုံး (၇၈)မျိုးထဲက ‘ရို့၊ ရှ၊ ရှား၊ ရှင်၊ ရှင်၊ ရှတ်၊ ရှတ်၊ ရှန်း၊ ရှန်း’ စကားလုံးတိကို ကျွန်တော့် မိဘရို့က ရသံပီပီသသနန့် ‘ငါပြောရို့ပင်၊ ရှနန့်ဖြတ်၊ ထရွံတရွား၊ ယိုင်းရွဲရွဲ၊ အမှုန်ရွင့်ရေ၊ ဇာရွင့်ခိလေ၊ အမှုန်မရွင်ကေ၊ ကျောင်း ရှတ်ခဗျာလာ၊ ငါလက်ကိုရွတ်၊ ပန်းရွန်ဗျာ၊ ရှန်ဆွဲပွဲ၊ သုံးရွန်းတင် ကြိုး ‘ယင်းပိုင်သုံးကတ်ပါရေ။

ကျွန်တော်က မသုံးပါယာ၊ စစ်တွေသားတိပိုင် ရသံတက်စား လသံကို သုံးပြီးကေ “ငါပြောလိုပင် လွနန့်ဖြတ်၊ ယိုင်းလွဲ” လို့ရာ ပြောပါရေ။ အေအချက်ရေ ရခိုင်ရို့၏ ရအသံ အခြံယိုင်လာပုံကို စစ်တွေဒေသိယစကားက ထုတ်ပြရေ သက်သီတစ်ခု ဖြစ်ပါရေ။

(၂) ရ-သံတစ်ပိုင်း၊ ယ-သံတစ်ပိုင်း သုံးပုံ

ရအသုံး (၇၈)မျိုးထဲက “ရှာ၊ ရှင်၊ ရှည်” ရို့ကို ကျွန်တော့် မိဘရို့က ရသံနန့် ‘ရှာကြည့်၊ ငါးရှင်၊ ဒုတ်ရှည်’ လို့ ပြောကတ်ပါ ရေ။ စာဖတ်တေခါလေ ရသံနန့်ဖတ်တေ။ ကျွန်တော်လေးသော့ မိဘတိပြောရေအတိုင်း ရသံပီပီသသနန့် ပြောပါသီးရေ။ ယေဒါ

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

လေး စာဖတ်ခါကျကေ ရသံနန့် မဖတ်ပါ။ ကျောင်းဆရာ ဆရာမတို့ သင်ပေးရေအနှုန်း ရသံတက်စား ယသံနန့်ရာ ‘ယှာကြည့်၊ ငါးယှင်၊ ဒုတ်ယှည်’ လို့ ဖတ်ပါရေ။ အေအချက်လေးသော့ ရသံအခြံယိုင်လာ ပုံ သာဓိကတစ်ခု ဖြစ်ပါရေ။

(၃) ရသံတက်စား ယသံကို ပြောင်းသုံးပုံ

ရ-အသုံး (၇၈)မျိုးထဲက ‘ရို’ ဆိုရေ စာလုံးကို ကျွန်တော့် မိဘရို့က ‘ရိုခိုး၊ အိမ်ရို၊ အရိုဖက်၊ ရိုအခါ၊ အသက်ရိုရို’ ဆိုပနာ ရသံပီပီသသနန့် ပြောကတ်တေ၊ ဖတ်လေး ဖတ်ကတ်တေ။ ကျွန်တော်ကျကေ ပြောခါလေး ယသံနန့်၊ ဖတ်ခါလေး၊ ယသံနန့် ဖြစ်နီပါဗျာ။ အေအချက်လေးသော့ စစ်တွေဒေသိယ စကားမာ ရသံ အခြံယိုင်လာပုံ သက်သီတစ်ခု ဖြစ်ပါရေ။

ရခိုင်ရို့၏ ရ-အသုံး (၇၈)မျိုးထဲက ကျွန်တော်နန့် ကျွန်တော့် မိဘရို့ အသုံးမတူစွာတိ စီးစစ်တင်ပြပြီးကေ ယင်းအသုံးနှစ်မျိုးမာ ဇာအမျိုးက ရခိုင်သံအစစ်လေး၊ ဇာအမျိုးက အတုလေးဆိုစွာကို ဆက်ယှာစစ်ကြည့်ဖို့ လိုပါရေ။ အတုနန့်အစစ်ကို ခွဲခြားနိုင်ဖို့အတွက် ကျွန်တော်သုံးရေ မှတ်ကျောက်က ရှိဟောင်းစာပီ မှတ်ကျောက် ဖြစ်ပါရေ။ ကျွန်တော်ရှာလို့ရစွာ သေ့တိကို အောက်မာတင်ပြလိုက် ပါရေ။

၁။ ဟာငင်ကုန်ဆွဲရာဆွဲ၊ လက်လှအညီ၊ ကိုယ်စီရွှန်ကိုတွဲ၍
----ဟာမေမောင်ညီယောက်ဖ၊ ကိုယ့်ဘက်ဘော်ရွှီ၊
အစ်ကိုညီသည်၊ ရွှန်ကိုမြဲကတ်စီလော့။

(ဥက္ကာပုံ၊ တပို့တွဲလဘွဲ့၊ ရတု ကောက်နုတ်ချက်)

၂။ တောင်မွဲမကိုင်း၊ မထနိုင်၊ ထကေဦးဩော်၊ ခေါ်ရို့ပင်၊
ထိုင်ကေဘုရားခေါ်ရို့ပင်။

(ထမရာဘွဲ့၊ ကောက်နုတ်ချက်)

၃။ ခြံခေါင်းမြိုင်မြိုင်၊ ယာတောင်ထက်မာ၊ ကပ္ပာပြိုင်ရို့ -
--ကပ္ပာသံဆင့်၊ တယင့်ယင့်ကို ဆိုရို့ပင်ဇာ ---- ရတု
ကြံကြံ၊ လယ်သည်သားမှာ၊ လယ်ကိုထွန်ရို့။

(ဦးစက္ကိန္ဒ၊ ရခိုင်သဘာဝတေးကဗျာ၊ စာ-၃)

၄။ နဝရတ်မျက်ရံ၊ လှပိုးဝါမာ၊ အဘာပီးကေ သိန်း သောင်း
တန်ကို၊ နှစ်ချောင်းကိုရွတ်၊ သျှစ်ချောင်းလက်မာ၊ အပြည့်
စွပ်။

(ပိုးဝါဘွဲ့၊ ကောက်နုတ်ချက်)

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

၅။ ဆရာတော်ကေသျှင်ပင် ကျောင်းကရွတ်ပါလား ဒေအောင်
ကျော် နောင်တော်ရွတ်ကေ၊ ငါရွတ်ယဉ်လေ။

(ဦးစက္ကိန္ဒ၊ ရခိုင်သဘာဝတေးကဗျာ၊ ၈၁-၃)

၆။ ယင်းပုခွက်ကို၊ ရွဲခလိုက်လေ၊ ရွဲခလိုက်။

(ဦးစက္ကိန္ဒ၊ ၈၁-၁၃)

၇။ ဦးသျှင်ရက်ကေ၊ ရွန်းခြည်ငင်လေ၊ ရွန်းခြည်ငင်။

(ဦးစက္ကိန္ဒ၊ ၈၁-၂၇)

အထက်မာပြထားရေ စာဟောင်းပီဟောင်း ကောက်နုတ်
ချက်တိမာပါရေ 'ရွန်၊ ရှိ၊ ရွတ်၊ ရွန်း၊ ရွရွဲ' စကားလုံးတို့ကို ကြည့်
ပါ။ ကျွန်တော်သုံးရေ စကားမပါစွာ 'လွန်၊ လို့၊ လွတ်၊ ခွန်း၊ လွဲ'
တိနန့် မတူပါ။ ကျွန်တော့် မိဘသုံးရေ စကားတိနန့်ရာ တူပါရေ။

အေရိုဟောင်း စာပီသာကေတိကို ကြည့်ကေ၊ ကျွန်တော်သုံးရေ
ယသံက ရခိုင်သံအတူ၊ ကျွန်တော့် မိဘသုံးရေ ရ-သံက ရခိုင်အသံ
အစစ်ဆိုစွာကို သိနိုင်ပါရေ။ ကျွန်တော့်မိဘသုံးရေ ရသံမျိုးကို ရှိ
ခေတ် ရခိုင်ပြည်မာ ဥက္ကာယုံပိုင်း ပညာဟိကအစ၊ လယ်သမား
အလယ်၊ ရက်ကန်းသည်မအဆုံး ရခိုင်တစ်ပြည်လုံး သုံးခကတ်တေ
လို့ ဆိုနိုင်ပါရေ။ ယင်း ရသံမျိုးကို အေန်ရခိုင်ပြည် မာဇာသူရို့၊
ပြောကတ်သီးလေဆိုစွာတို့ကို ဆက်ပျာ သုတေသနလုပ်ကြည့်ရဖို့
ဖြစ်ပါရေ။

အေကိစ္စကို ကျွန်တော်ကိုယ်နိုင် ရေဆီ သုတေသနလုပ်ကြည့်
ပါရေ။ ပေါက်တော၊ မင်းပြား၊ မြို့ဟောင်း၊ ကျောက်တော်၊ ဘူးသီး
တောင်၊ မောင်တောမြို့ရို့ကို လည်ဖောင်လား ယက်ပင်ရသံ သုံးပုံ
သုံးနည်းကို ဂရုစိုက်နားထောင်ကြည့်ပါရေ။ ရရေဆီ မှတ်တမ်းတင်
ပါရေ။ ယင်းမြို့နယ်တိက ရွာတိကို လည်ဖောင်လား၊ ခါလေးသော
ရွာသားတိပြောစွာကို နားထောင်ဗျာ မှတ်တမ်းတင်ပါရေ။ ပြီးကေ
မြို့စကားနန့် တောစကားကို နှိုင်းကြည့်ပါရေ။ ယင်းယောင်ကြည့်
ရေခါ ကျွန်းရွာ၊ တောရွာရို့မာ သုံးကတ်တေ။ မြို့က ဝါကြီး ဝါကြီး
မရို့ သုံးကတ်တေ ရသံတိရေ ကျွန်တော့်မိဘရို့သုံးရေ ရသံနန့်
တူနီစွာကို တွဲရပါရေ။ မြို့ထက်က လူငယ်လူလတ်ပိုင်းတိ ပြောစွာ
ကျကေ ကျွန်တော်သုံးရေ ယသံနန့်တူနီရေ။ တမျိုးပြောရကေ၊
ကျွန်တော့်မိဘသုံးရေ ရသံမျိုးကို လူများစုသုံးပြီးကေ၊ ကျွန်တော်သုံး
ရေ လသံမျိုးကို လူနည်းစုရာ သုံးပါရေ။

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ယေဇူးနန်း ရသံနန်း လသံ အသုံးချကတ်စွာကို သေတ္တာချလိုက်
ကေ၊ စာဟောင်းပီဟောင်းတိမာ တို့ရရေ ရ-အသုံးမျိုးကို မြို့သား
လူငယ်ပိုင်၊ လူလတ်ပိုင်းကလွဲလို့ စစ်တွေခရိုင်မှာ ကျန်ရေရခိုင်သား
တိ သုံးနီကတ်သီးရေလို့ ဆိုနိုင်ပါရေ။

မြန်မာဘာသာစကား လွမ်းပိုးမှု

ရသံ အသုံးအနှုန်းမှာ အတုနန်းအစစ်ကို ခွဲခြားနိုင်အောင်
စိစစ်ကြည့်ပြီးကေ နောက်တစ်ဆင့်မှာ မြို့စကားက ဇာကြောင့်
အတုဖြစ်ရလေ၊ တောစကားက ဇာကြောင့် အစစ်ဖြစ်ရလေဆိုစွာ
ကို စစ်ကြည့်ဖို့လိုပါရေ။

အပြိန်းပြောရဖို့ဆိုကေ မြို့ဆိုစွာရေ ကုန်ကူးရေကိစ္စမှာ ဗဟို
ကျရေနီရာတိ ဖြစ်ကတ်တေ။ အပြင်လောကနန်း အဆက်အဆံများ
ရေ စုရပ်တိဖြစ်ပါရေ။ လမ်းဆုံလေးကျရေ ယင်းကြောင့် အပြင်
လောကက ဘာသာစကားတိနန်း ရောလုံးယှက်တင်ဖြစ်ကတ်တေ။
ကိုယ်နန်း အဆက်အဆံများရေ ဘာသာစကားက စကားလုံးတိကို
(ကိုယ့်မှာမဟိရေ စကားမျိုးကို) ယူဗျာသုံးကတ်တေ။ ကျွန်းရွာ၊
တောရွာရို့ကျကေ။

မြို့ဘဝနန်းမတူ၊ စီးပွားရေးကိစ္စမှာ ပြင်ပကမ္ဘာနန်း အဆက်
အဆံနည်းရေ။ လမ်းဆုံလေး မကျ။ တခြားဘာသာစကားနန်း ရော
လုံးယှက်တင်လေး မဟိ။ အေအချက်တိကြောင့် ဘာသာစကားကိစ္စ

မှာ မြို့စကားက ပြောင်းရွှိလွယ်ပြီးကေ တောစကားက နဂိုအတိုင်း
ကျန်နီကတ်စွာ ဖြစ်ပါရေ။

အောက်စွနန်းစပ်ပြီးကေ ဘာသာဗေဒပညာသျှင် အော်တီဂျက်
ဖာဆန် ပြောစွာကို မှတ်သားဖူးပါရေ။ သူက ‘ဇာဘာသာစကား
မဆို မွီးစပ်စကားတိ ရောမပါပဲ မဟိနိုင်၊ ဇာအတွက်ဆိုကေ နိုင်ငံ
ထိရေ တသီးတခြားရပ်တည်နီလို့ မရရေအတွက် ဖြစ်တေ၊ တခြား
နိုင်ငံတိနန်း ဆက်သွယ်လာရရေခါ ယင်းနိုင်ငံရို့က စကားတိကို
မလွဲသာ မယောင်သာ မွီးစပ်လာရဖို့ ဖြစ်တေ။ ဝ

ဂျက်ဖာဆန်စကားကို လက်ကိုင်ထားပြီးကေ ကိုယ့်ဘာသာ
စကားမှာ သုံးနီရေ ‘မွီးစပ်စကား’ ၂ တိကို သုံးသပ်ကြည့်ပါရေ။
ကျွန်တော်ရို့ ရခိုင်ဘာသာစကားမာလေးသူများပါးက ယူသုံးထား
စွာတိ အများကြီး တိပါရေ။ သာဓက စိသျှေပြပါမေ။ နိစိုင်သုံး
ရခိုင်စကားမှာ မြန်မာဘာသာစကားက ‘သတင်းစာ၊ စာအုပ်၊
တော်လှန်ရေး၊ အစည်းအဝေး၊ ဇာတ်ပွဲ၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ သိပ္ပံပညာ၊
ဂြိုဟ်တု၊ ဒုံးပျံ’ စရေ စကားအများအပြားကို ယူသုံးထားပါရေ။
ပါဠိက ‘ဒုက္ခ၊ စိတ်၊ ခန္ဓာ၊ အားဓမ (အဓမ္မ) ပက္ခဒိန်၊ သထာ
(သဒါ)ကိစ္စ’ စရေ စကား အင်တန်အများကို ယူသုံးထားပါရေ။
ဘင်္ဂါလီက ‘မာဇီ၊ ဂါရီ၊ ဒန်း၊ ဒက်ရုံး (စာတိုက်)တရီ’ ဆိုရေ စကား
တိကို ယူသုံးထားပါရေ။ အင်္ဂလိပ်ပါးက ‘ဒက်ကင်၊ ပုလုတောင်၊
သိပ်လိုင် (ဆီးရုံ)၊ အဖိတ် (ရုံး)၊ ဂျလက် (ဖန်ခွက်) စာတွေ၊ ရေဒီ
ယို၊ ကက်ဆက်’ စကားတိကို ယူသုံးထားပါရေ။ ပေါ်တူဂီက

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

‘ဗာလတီ’ အာရပ်က ‘မသိပ်’ ဆိုရေ စကားတိုကို ယူသုံးထားပါရေ။

အေပိုင် တခြားဘာသာစကားတိုက ယူသုံးထားစွာထဲမှာ မြန်မာဘာသာစကားက ယူသုံးထားစွာက အများဆုံးဖြစ်တေ။ ဇာ အတွက်လေးဆိုကေ ရခိုင်နန့် မြန်မာရိုးရေ နိုင်ငံတစ်ခုတည်းမှာ နီကတ်အတွက် အဆက်အဆံများလို့ ဖြစ်ပါရေ။ ယင်းပိုင် အဆက်အဆံများရေ ကိစ္စထဲမှာ အရေးကြီးကိစ္စတိုက နိုင်ငံရေး ပညာရေး၊ စီးပွားရေး၊ ဘာသာရေး၊ ယဉ်ကျေးမှု (သဘင်ဂီတ)ရို့ ဖြစ်တေ။

နိုင်ငံရေးအရ ကျွန်တော်ရို့ရေ ပြည်ထောင်စု အစိုးရ၏ ဥပဒေ၊ အုပ်ချုပ်ရေး၊ တရားစီရင်ရေးအောက်မှာ နီကတ်ရေ။ မြန်မာဘာသာစကားရေ ရုံးသုံးဖြစ်တေအတွက် ဥပဒေပြုရေးကိစ္စ၊ အုပ်ချုပ်ရေးကိစ္စ၊ တရားစီရင်ရေးကိစ္စတိုမှာ မြန်မာဘာသာစကား ကို သုံးကတ်ရေ။

ပညာရေးကိစ္စမှာလေး မြန်မာစာ၊ မြန်မာစကားရေ ကျောင်း သုံးဖြစ်လို့ သူငယ်တန်းကပင် တက္ကသိုလ် ပထမနှစ်ထိ သင်ယူရေ။ မြန်မာဘာသာစကားရေ သူငယ်တန်းကပင် ဝိဇ္ဇာ/သိပ္ပံ ဘွဲ့ရ အောင်ထိ သင်ကြားမှုမရှိဖြစ်တေ။

စီးပွားရေးကိစ္စမှာလေး မြန်မာဘာသာစကားကို ဆက်သွယ် ရေးမကြိုက်အဖြစ် သုံးကတ်ရေ။

ဘာသာရေးကိစ္စမှာလေး မြန်မာနန့် ရခိုင်ရိုးရေ ဗုဒ္ဓဘာသာ တို ဖြစ်ကတ်လို့ အဆက်အဆံများကတ်တေ။ အထူးသဖြင့် မြန်မာ စာနန့် ရိုးထားရေ ဘာသာရေးစာပီတိုက ရခိုင်ပြည်မှာ အင်္ဂလိပ် ကိုလိုနီခေတ်ကပင် အေအိုင်ပိုင်ပြိုင်ဖက်မဟိ နီရာရနီရေ။

မြန်မာ ဇာတ်ပွဲ၊ မြန်မာတေးခြင်းရိုးလေး အင်္ဂလိပ်ခေတ်ကပင် အေအိုင်ပိုင်ခေတ်စားနီရေ၊ မြန်မာရုပ်ရှင်ကား၊ ရေဒီယို ချိုတေးသံ ရိုးလေး ပြိုင်ဖက်မဟိ တွင်ကျယ်နီရေ။

ရခိုင်သားတိုရေ (အထူးသဖြင့် မြို့သား) အထက်မှာ တင်ပြ ရေ နိုင်ငံရေး၊ ပညာရေး၊ စီးပွားရေး၊ ဘာသာရေးကိစ္စတိုနန့် တစ်မျိုး မဟုတ်ကေ တစ်မျိုး နီတိုင်းဆက်ဆံနီကတ်ရေ ယင်းပိုင်ဆက်ဆံ ယင်းပင် ကိုယ့်ဘာသာစကားမှာ မဟိရေ စကားလုံးတိုကို မလွဲ မယှောင်သာ ယူငင်သုံးစွဲလာရေ။ ယင်းယှောင် မသုံးကေ ကိစ္စ မပြီး၊ အလုပ်မတွင်၊ ကိစ္စပြီးအောင်၊ အလုပ်တွင်အောင်၊ ခေတ်မီ အောင် အရေးပါအရာရောက်တေ မြန်မာစကားလုံးတိုကို ချေးငှား ယူငင်သုံးစွဲရပါရေ။ ယင်းပိုင်သုံးစွဲစွာမှာ မြို့သားတိုက ယင်ရေ။

တောရွာသား၊ ကျွန်းရွာသားတိုက နောက်ကျရေ။ ယေဇူးနန့် မြို့သားစကားမှာ ရခိုင် ရ-သံ ‘ရို၊ ရှ၊ ရှား၊ ရွဲ၊ ရွင့်၊ ရွင့်၊ ရွတ်၊ ရွတ်၊ ရွန်း၊ ရွန်း၊ တိဘက်စာ မြန်မာ လ-သံ ‘လို့၊ လွှ၊ လွှား၊ လွှဲ၊ လွှင့်၊ လွှင့်၊ လွတ်၊ လွတ်၊ လွန်း’ ရို့ကို ကြားရစွာ ဖြစ်တေ။ ရခိုင် ရ-သံ ‘ရှင်၊ ရှည်၊ ရှို’ တက်စား မြန်မာ ယ-သံ ‘ယှင်၊ ယှည်၊ ယို လို့ ပြောလာကတ်စွာ ဖြစ်ပါရေ။

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

မြန်မာဘာသာစကားလွှမ်းမိုးခံရစွာ နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး၊ ပညာရေး၊ ဘာသာရေး၊ ယဉ်ကျေးမှု ကိစ္စတိအပြင် တခြားအရေးကြီးရေ အကြောင်းတစ်ခုလေး ဟိပါသိရေ။ ယင်းအကြောင်းက ရခိုင်ဘာသာစကားနှင့် မြန်မာဘာသာစကားရို့ရေ တချို့နီရာမှာ လုံးဝကွဲပြားခြားနားကလေးသော့၊ တချို့နီရာမှာ တူကတ်လို့ ဖြစ်တေ။ တတိုင်နန့်တတိုင်ရုပ်စွပ် (အသံ၊ အဓိပ္ပာယ်၊ အသုံးတူစွာတိ အသံကွဲကလေး အဓိပ္ပာယ်နန့် အသုံးတူစွာတိ အများကြီး ဟိပါရေ။

လုပ်၊ ကိုင်၊ စား၊ သောက်၊ ထ၊ ထိုင်၊ အိပ်၊ နိုးစရေ နိစိုင့်သုံး ကြိယာစကားလုံးတိ။ ကိုယ်၊ ခါး၊ ဂေါင်း၊ ငါး၊ စာ၊ ဆား၊ ဆီ စရေ နာမ်စကားလုံးတိမှာ တတိုင်နန့်တတိုင် ရုပ်စွပ်တူကတ်တေ။ ကင်၊ ကယ်၊ ထမ်း၊ ဝမ်း၊ အံ စရေ ကြိယာတိ။ ကန်၊ ကင်း၊ ကွမ်း၊ တွင်း၊ မင်း၊ ပန်းပွင့်၊ စစ်ပွဲ စရေ နာမ်တိမှာ အသံထွက်ကွဲကလေးသော့ အဓိပ္ပာယ်နန့် အသုံးက အတူတူဖြစ်တေ။

အထက်မာတင်ပြခရေ ‘ရို့၊ ရွ၊ ရွား၊ ရွင့်၊ ရွတ်၊ ရွန်း၊ ရွန်း’ စရေ ရခိုင်အသုံးအနှုန်းတိလေး မြန်မာနန့် အသံလောက်ရာ ကွဲပါရေ။ အဓိပ္ပာယ်နန့် သုံးပုံသုံးနည်းကျက တူနီကတ်တေ။ ယေဇူးနန့် ရ-သံရေ နဂီရခိုင်သံဖြစ်ကလေးသော့ ကိုယ်ရို့နန့် အသံလောက်ရာ ကွဲရေ မြန်မာအသုံးအနှုန်းကို သုံးမှန်းမသိ တဆတ်ဆတ် သုံးလာမိစွာ ဖြစ်ပါရေ။ ‘ရှာ၊ ရှင်၊ ရှည်’ စကားလုံးတိ၊ ‘ရို့ခိုး၊ အိမ်ရို့’ စကားလုံးတိလေး မြန်မာနန့်အသံလောက်ရာ ကွဲပြီးက

အဓိပ္ပာယ်လေးတူ၊ အသုံးလေးတူကတ်တေ။

ယေအတွက်နန့် ယင်းစာလုံးတိကို မြန်မာသံနန့် (ယ-သံနန့်) ကြားဖန်များလာရေခါ နားယဉ်လာပြီးကေ မူလရခိုင် ရ-သံတက်စား မြန်မာယသံနောက်ကို လိုက်ယှာပြောလာကတ်စွာ ဖြစ်ပါရေ။

အကျိုးအပြစ်

ရ-သံ အခြံယိုင်လာပုံနန့် ယိုင်လာရရေ အကြောင်းရင်းတိကို စီးစစ်တင်ပြပြီးကေ အခြံယိုင်ရရေကိစ္စ၏ အကျိုးအပြစ်ကိုလေး ဆက်ယှာစစ်ကြည့်သင့်ပါရေ။

ဘာသာစကားဆိုစွာ တပင်တည်းပြောင်းရွှိတတ်ပါရေ။ သံစွဲရေလူတိ ထိုးထွင်လို့ ဘာသာစကားပြောင်းရွှိစွာလေးဟိပါရေ။ နီးစပ်တေ ဘာသာစကားက ကိုယ့်မှာ မဟိရေ စကားတိကို ယူငင်သုံးစွဲလို့ တိုးတက်ပြောင်းရွှိလာစွာလေးဟိပါရေ။

ရခိုင်ဘာသာစကားလေးသော့ နိစိုင့်ပြောင်းနီပါရေ။ မြန်မာစာ၊ မြန်မာရို့ကို နိစိုင့် ရိုးနီရ၊ ဖတ်နီရ၊ ကြားနီရရေအတွက် မြန်မာစကားလုံး အသစ်တိ အဆက်မပြတ်စီမံဝင်လာရေ။ ယေဇူးနန့် ရခိုင်ဘာသာစကားရေ တဆတ်ဆတ်ပြောင်းရွှိလာပါရေ။ မြန်မာပညာသျှင်တိ သုံးလိုက်တေ ဘာသာရပ်မျိုးစုံက စကားလုံးမျိုးစုံကို လူဗျာရခိုင်သံနန့် ပြောနီကတ်တေ။ ရခိုင်စာ အရိုးအသားမှာ ထည့်

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

သုံးနှိုက်တော့။ ယင်းပိုင်ယင်းပိုင်နန့် မြန်မာစကားလုံးတိ တဆတ်ဆတ် ရခိုင်စကားလုံးပိုင် ဖြစ်လာရေ။ ယေဇူးနန့် ရခိုင် ‘အပြောဘာသာစကား’ ၁ တဆတ်ဆတ်တိုးတက်ကျယ်ပြန့်လာရေ။ အရိုးဘာသာစကားလေး ယင်းအနှုန်းတိုးတက်လာဖို့ ဖြစ်တယ်။ အေတိုးတက်ကျယ်ပြန့်လာမှုကို အကျိုးလို့ ဆိုနိုင်ပါရေ။ အကျိုးဟိရေ ကိစ္စမျိုးကို ကျွန်တော်ရို့ ဆက်လုပ်ရဖို့ ဖြစ်တော့။

အခြားတစ်ဖက်မှာ မြန်မာဘာသာစကားလွှမ်းမိုးမှုကြောင့် အနှုတ်လက္ခဏာပြဇာတိလေး ဟိနိပါရေ။ အထက်မှာ တင်ပြခဲ့ရေ ရသံ အခြံယိုင်လပုံ သာဓကတိရေ ရခိုင်ဘာသာစကား၏ အနုတ်လက္ခဏာထိပင် ဖြစ်တော့။ ဘာသာစကား ပြောင်းရွှေ့၏ အပြစ်ကြီးတစ်ခု ဖြစ်တော့။ အေပိုင် အကျိုးမဟိရေ လွှမ်းမိုးမှုမျိုးကို ကျွန်တော်ရို့ တတ်နိုင်ရေဆီ တားဆီးရဖို့ ဖြစ်ပါရေ။

မြန်မာဘာသာစကားမှာ ကျွန်တော်ရို့ပိုင် ရသံမဟိရေ အတွက် ရသံပါရေ အခြားဘာသာစကားတိကို ယူသုံးရေခါ လသံနန့် ဖဗျာ သုံးရရေ။ ကရမက်ကို ကလမက်လို့ ပြောရေ။ ကရဝေးကို ကလဝေးလို့ပြောရေ။ တရုပ်ကိုတလုပ်၊ ရေဒီယိုကို လေဒီယို ယင်းပိုင်သုံးရပါရေ။ အေပိုင် သုံးရစွာရေ မြန်မာဘာသာစကားမှာ ရသံမဟိစွာက ပေါ်လာရေ အခက်အခဲတစ်ခုဖြစ်တော့။ ကျွန်တော်ရို့မှာ ရသံဟိရေအတွက် ယင်းအခက်အခဲမျိုးကို မတို့ရ။ ဘာသာခြား ရသံတိကို ပီပီသသပြောနိုက်ကတ်တော့။ ယင်းစွာရေ ရသံဟိခြင်း၏ ဂုဏ်တစ်ခုဖြစ်တော့။ ရခိုင်ဘာသာစကား၏ ပြည့်စုံမှုတစ်ခု

ဖြစ်တော့။

ယင်းပြည့်စုံမှုကို ကျွန်တော်ရို့ ထိန်းသိမ်းထားရဖို့ ကိုယ့်နဂို ရသံကိုပစ်ပျာ ရွှင့်ကို လွင့်လို့မပြောသင့်။ ရွတ်ကို လွတ်လို့မပြောသင့်။ မြန်မာလေသံနောက်ကို လိုက်ပြောစွာရေ ကိုယ့်ဘာသာစကားကို ကိုယ်ဖျက်စွာဖြစ်တော့။ အရှိုဖက်တက်စား အယိုဖက်လို့ သုံးစွာ၊ ရှိုခိုးတက်စား ယိုခိုးလို့ သုံးစွာတိလေးသော့ လမ်းမှားလိုက်စွာဖြစ်တော့။ ရသံတက်စား ယသံနန့် သုံးစွာရေ ရသံတက်စား လသံနန့်သုံးစွာထက်ပင် အကျိုးယုတ်နိုင်ရေလို့ ပြောနိုင်ပါရေ။

မြန်မာဘာသာစကားမှာ ရသံနန့် ယသံကို ခွဲခြားမပြောကတ်တော့ အတွက် အခက်အခဲတိအများကြီး တို့ခကတ်တော့။ အဂုလေး တို့နီရရေ။ ‘ပင့်ရစ်မနိုင် ရခိုင်မေး’ ဆိုရေ မြန်မာစကားပုံရေ။ ယင်းအခက်အခဲကထွက်လာရေ စကားပုံတစ်ခုဖြစ်တော့။ ယ၊ ရကိစ္စ အပင့်အရစ်ကိစ္စရေ မြန်မာဘာသာစကားမှာ အေနီတိခြုံခြာခေတ်နီရေ ကိစ္စတစ်ခုဖြစ်ပါရေ။ ယသံ ရသံ မခွဲခြားနိုင်လို့ တို့ရရေ မြန်မာအမျိုးသားတိ အခက်အခဲကို ကျွန်တော်ရို့ ရခိုင်အမျိုးသားတိ သင်ခန်းစာယူသင့်ပါရေ။

စစ်တွေခရိုင်က မြို့သားစာတတ်ပီတတ်တိရေ ရ-သံ (၇၈)မျိုး ထဲက အချို့ ရ-သံကို ပီအောင်မပြောကတ်ယာလို့ အထက်မှာ တင်ပြခဲ့ပါရေ။ အေပိုင် ရ-သံ မစီစွာရေ ရ-အသုံးအနှုန်း အခြံယိုင်လာစွာကို ညွှန်းပြန်ရေ သာဓကတိဖြစ်တေလို့လေး ဆိုခပါရေ။ ယေဒါလေးသော့ ယင်း ရ-သံ မပီရေကိစ္စကို ရခိုင်ဘာသာစကား

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

တစ်ခုလုံးနဲ့ ချိန်ကြည့်ကေ ကြောက်ကောင်းထမန်း ပျက်စီးစီနိုင်
ရေ အဆင့်ထိ မရောက်ပါသီး။ ကျွန်တော်တင်ပြခရေ သာဓကတိ
ထက် အများကြီးဆိုးရေ သာဓကတိလေး ရခိုင်ဒေသိယယစကား
အချို့မှာ ဟိနိပါရေ။ ယင်းသာဓကအချို့ကို ကျောက်ဖြူ ရခိုင်က
ကျောက်ဖြူမြို့ စကားနဲ့ ရမ်းပြည့်မြို့စကားရို့မှာ တွဲရပါရေ။

ကျောက်ဖြူမြို့နဲ့ ရမ်းပြည့်မြို့ စကားနှစ်မျိုးရေ တစ်မျိုးတစ်
စားတည်းပင် ဖြစ်တေလို့ ပြောနိုင်ဖို့ ထင်ပါရေ။ ယင်းမြို့သားတိ
ရေ ရ-သံအများစုကို ယ-သံနဲ့ ပြောနိကတ်စွာကို တွဲရရေ။ အစွာ
ရောင်ကို အစွယောင်လို့ ပြောပါရေ။ စာမရကို စာမယ၊ ဆရာကို
ဆယာ၊ ကျွန်တော်ရို့ကို ကျွန်တော်ယို့၊ ယင်းပိုင်ပြောကတ်တေ။
ရရစ်ထားရေ စကားလုံးအများစုကိုလေးသော့ ယပင့်သံနဲ့
ပြောကတ်ပါရေ။ မြို့ကို မျို့လို့ ပြောပါရေ။ ပြောကို ပျောလို့ ပြောပါ
ရေ။ ပြန်လားကို ပျန်လားလို့ ပြောပါရေ။ ယေဒါလေးသော့ ယင်း
မြို့နားက ရွာတိမာကျကေတော့ခါ ကျောက်ဖြူမြို့သား၊ ရမ်းပြည့်
မြို့သားတိယောင် မပြောပါ။ ရ-သံ ပီပီသသ၊ ရရစ်သံပီပီသသနဲ့
ရာ ပြောကတ်ပါရေ။ မြို့စကားနဲ့ တောရွာစကား ဇာဖြစ်လို့
အလောက် ကွဲနီရေလေးဆိုစွာကို စီးစစ်ကြည့်သင့်ပါရေ။

ကျောက်ဖြူမြို့သားတိ၊ ရမ်းပြည့်မြို့သားတိ ရ-သံအများစုကို
ပီပီသသမပြောကတ်စွာရေ။ ကျောက်ဖြူခရိုင်သုံး ရခိုင်ဘာသာ
စကား၏ ရ-သံပီသမှုကို အများကြီး ထိခိုက်နိုင်ပါရေ။

ရိရှည်မှာ ရခိုင်ဘာသာစကား တစ်ခုလုံး၏ ရသံပြည့်စုံမှုဂုဏ်
ကိုတောင် ညှိုးနွမ်းစီနိုင်ပါရေ။ ရသံနဲ့ ယသံကို ခွဲခြားမပြောကတ်
ပျာဆိုကေ မြန်မာအမျိုးသားတိ တွဲရရေ အခက်အခဲမျိုးကို
ကျွန်တော်ရို့လေး ကျိန်းသီတွဲလာရဖို့ ဖြစ်ပါရေ။

ဇာပိုင် ထိန်းရပိုလေး

ဘာသာစကားတိစွာ ခေတ်နန်းအတူ တပင်တည်းပြောင်းရွှိနီ
ပါရေ။ ပထမစကားပြောင်းရေ။ နောက် အရိုးအသားပြောင်းရေ။
စကားဟောင်းနဲ့ စကားသစ် အားပြိုင်ယက်ပင် ဘာသာစကား
တဆတ်ဆတ် ပြောင်းရွှိလာရေ။ ကျယ်ပြန့်တိုးတက်လာပါရေ။

ယင်းပိုင် ပြောင်းရွှိတိုးတက်တေခါ ဖရိုးဖရာ မဖြစ်ရအောင်
အများသုံးဘာသာစကားကို ‘စံဘာသာစကား’ ဝ သတ်မှတ်ပျာ
ထိန်းပီးရပါရေ။ အဘိဓာန်ကျမ်း၊ သဒ္ဒါကျမ်းတိ ပြုစုပျာ ထိန်းပီး
ရရေ။ ယင်းပိုင် ထိန်းပီးနိုင်မလေး ဘာသာစကား တည်ငြိမ်ပြီးကေ
နိုင်ငံရေး၊ ပညာရေး၊ လူမှုရေးရို့မှာ ဖြောင့်ဖြောင့်သားသား ကျနိုင်
ရေ။ တိုးတက်မှု ရနိုင်ရေ။

ဘာသာစကား ဓမ္မတာအတိုင်း ရခိုင်ဘာသာစကားလေး
ပြောင်းရွှိနီပါရေ။ ယေဒါလေးသော့ ပြောင်းပုံပြောင်းနည်း၊ တိုးတက်
ပုံ တိုးတက်နည်းက စနစ်တကျ မဟုတ်။ အထိန်းအကွပ်မဟိ
ပြောင်းရွှိလာရရေ။ ပုံမကျ ပန်းမကျ တိုးတက်လာရေ။ ဇာအတွက်

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ပါလေး။

ကျွန်တော်ရဲ့ ရခိုင်အမျိုးသားတိမာ တစ်မျိုးသားလုံး လက်ခံ သုံးစွဲရေ စံဘာသာစကား မဟိသီးလို့ဖြစ်တေ။ အဘိဓာန်ကျမ်း၊ သဒ္ဒါကျမ်းတိ မဟိသီးလို့ဖြစ်တေ။ အထက်မာ တင်ပြခရေ ရသံက လသံနန့် ယသံကို ပြောင်းလားရေ ကိစ္စလေး ထိန်းကွပ်ပီးဖို့ စံဘာ သာစကားမဟိလို့ ဖြစ်ပါရေ။ စံအဘိဓာန်ကျမ်း မဟိလို့ ဖြစ်ပါရေ။

ယေဇူးနန့် နိဂုံးချုပ်ပြောချင်စွာက ရခိုင်ရေ လူမျိုးတစ်မျိုး ဖြစ်ပါရေ။ လူမျိုးအင်္ဂါနန့်ညီအောင် အမျိုးသားစာပီနန့် စံဘာသာ စကားဟိဖို့ လိုပါရေ။ ရှိဟောင်းရခိုင်စာပီ အေန်ပြောနိကတ်တေ ဘာသာစကားရဲ့ကို သုတေသနလုပ်ပျာတစ်မျိုးသားလုံး လက်ခံ အသုံးပြုရေ စံဘာသာစကားတစ်ခုကို ဖော်ထုတ်ပြဋ္ဌာန်းပီးဖို့ လိုပါ ရေ။ စံအဘိဓာန်ကျမ်း ပြုစုဗျာ ကိုယ့်ဘာသာစကားကို မှတ်တမ်း တင်ဖို့ လိုပါရေ။ စံဘာသာစကား စံအဘိဓာန်ကျမ်းကရာ ရခိုင် ဘာသာစကား စည်းမကျ ဝါးမကျပြောင်းရွှိတိုးတက်နီစွာကို ထိန်း ကွပ်ပီးနိုင်ဖို့ဖြစ်တေ။

စံဘာသာစကား၊ စံအဘိဓာန်ကျမ်းကရာ နိုင်ငံရေး၊ စီးပွား ရေး၊ ပညာရေးနန့် အမျိုးသားယဉ်ကျေးမှု လုပ်ငန်းတိမာ လွယ်ကူ ချောမောအောင် ကူညီနိုင်ဖို့ ဖြစ်ပါရေ။

- 3. Monosyllabic Language
- 4. Agglutinative Language
- 5. Tone Language
- 6. Sino Tibetan
- 7. Written Language
- 8. Indo Aryan Language
- 9. Coc's Bazaar
- 10. Ramu
- 11. Dialect
- 1. Otto Jespersen, Language: Its Nature, Development and Origin, The Norton Library, New York, 1964. P. 208.
- 2. Borrowed Word
- 1. Standard Language

မောင်ဗသိန်း
ရခိုင်မဂ္ဂဇင်း (၆) ၁၉၈၀

- 1. Structural Method
- 2. Genetic Method

ရခိုင်စာအရိုးအသား ပြဿနာ

ပြည်ထောင်စုခေတ် ရခိုင်အမျိုးသားရိုးမှာ တစ်မျိုးသားလုံး လက်ခံသုံးစွဲရေ ရခိုင်စာအရိုးအသား^၁ တစ်ခုမဟုတ်သီးစွာကို ရခိုင် အမျိုးသားတိုင်း သတိထားမိဖို့ ထင်ပါရေ။ အများသုံး အရိုးအသား မဟုတ်ရေအတွက် စာပီရိုးဖွဲ့ရေခါ သူတစ်မျိုးငါတစ်ဖုံ ဖြစ်နီကတ်စွာ ကို တွဲရရေ။

တတိုင်က ရခိုင်စာပီနန့် မြန်မာစာပီတူရေလို့ ယူဆပြီးကေ မြန်မာအရိုးအသားအတိုင်း ရိုးကတ်တေ။

နောက်တတိုင်က စကားပြင်^၂ အရိုးအသားကိစ္စမှာ မြန်မာ စကားပြေကို သုံးပြီးကေ ဇာတ်ကောင်ချင်း အချီအချစကားပြော စွာရို့မာကျကေ ရခိုင်စကားကို သုံးရေ။ အခြားတတိုင်သားက စကားပြင် အရိုးအသားမှာ “၏၊ သည်၊ တည်း၊ ရှိ” စရေကြိယာ၊

ကြိယာဝိသေသနနောက်ဆက်ထိ “သည်၊ က၊ တင်၊ ဌ” စရေ နာမ် နောက်ဆက်တိကို ခေတ်ဟောင်း (မြောက်ဦးခေတ်)အရိုးအသား အတိုင်း သုံးပြီးကေ စကားအသုံးအနှုန်းမှာ ရခိုင်ဝေါဟာရကို သုံး ရေ။

နောက်တတိုင်က အေန်ရခိုင် အပြောဘာသာစကား^၃ (စစ်တွေ ခရိုင်၊ ကျောက်ဖြူခရိုင်မှာ အခြံခံပြီးကေ အပြောဘာသာ စကားနန့် အရိုးဘာသာစကားကို ညီအောင်ညှိပနာရိုးကတ်တေ။ စာလုံးပေါင်းစနစ်က မြောက်ဦးနှောင်းခေတ်အတိုင်းဖြစ်တေ။

နောက်ဆုံးတစ်တိုင်က အေန်ရခိုင်အပြောဘာသာ^၁ စကား ကို အခြံခံထားကေလေးသော တချို့စာလုံးပေါင်းစနစ်ကို အသံ ထွက်နန့်ညီအောင် ညှိဗျာရိုးကတ်တေ။

အားလုံး (၅)မျိုးတောင် ကွဲနီပါရေ။ အေပိုင်ကွဲလာကတ်စွာ ကို ခြံရာခံဗျာ အကွက်ချကြည့်ကေ ၂၆-နှစ်တောင် ကြာပါယာ (၁၉၅၀-က ၁၉၇၆-ထိ)အေပိုင်ကွဲနီကတ်စွာကို အေတိုင်းကြည့်နီ လို့ မဖြစ်ပါ။ ရှိကိုဆက်လို့ မကွဲရအောင် ကိုယ့်အမျိုးသားချင်း အရေးတကြီး ညှိလားရဖို့ ဖြစ်ပါရေ။ အများလက်ကိုင်ရေ အရိုး အသားတစ်ခုဖြစ်လာအောင် သက်ဆိုင်ရေပုဂ္ဂိုလ်ရို့က အမျိုးသား စာပီညီလာခံခေါ်ဗျာ ညှိနှိုင်းမှတ်ပီးဖို့ လိုပါရေ။

အမျိုးသားစာပီညီလာခံ မလုပ်နိုင်သီးခင် ကြားကာလမှာ စာပီဝါသနာသူရို့က စာအုပ်စာတမ်းရို့မှာ တင်ပြဗျာ အများ စိတ်ဝင်စားလာအောင် နှိုးဆော်ပီးကေ အကျိုးများဖို့ ထင်ပါရေ။

အေဆောင်းပါးရေ အထက်မာဖော်ပြထားရေ အရိုးအသား

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

(၅)မျိုးကို ဝေဖန်စီးစစ်တင်ပြစွာ ဖြစ်ပါရေ။ အေတင်ပြချက်ကို စာဖတ်ပရိသတ်အပေါင်းက ထပ်ဆင့်ဝေဖန်ဗျာ ပြင်ဆင်ဖြည့်စွက် ပီးကတ်ဖို့ ပန်ကြားပါရေ။

ပထမ အရိုးအသား

အထက်မှာ တင်ပြခဲ့ရေပိုင် ပထမတိုင်သားက ရခိုင်စာပီနန့် မြန်မာစာပီတူရေလို့ ယူဆပြီးကေ အေန်မြန်မာအရိုးအသား အတိုင်း လိုက်ပျာရိုးကတ်တေ။

စာပီ တူ၊ မတူကိစ္စကို ပြောဖို့အတွက် ဘာသာစကားနှစ်ခု ကို နှိုင်းယှဉ်စီးစစ်ကြည့်ဖို့ လိုပါရေ။

ဘာသာစကားဆိုစွာ အပြောကိစ္စဖြစ်ပါရေ။ အရိုးအသားရို့ စာပီရို့ဆိုစွာက အပြောနောက်မှာ ဖြစ်လာရေ အကျိုးဆက်တိရာ ဖြစ်တေ။ ယေဇူးနန့် ဘာသာစကားတစ်ခုကို လေ့လာကေ အသံက စလို့ လေ့လာရပါရေ။ ပြီးမရာ စကားလုံးရို့၊ သဒ္ဒါရို့ကို အဆင့်ဆင့် လေ့လာရပါရေ။ အေနည်းရေ ကမ္ဘာသုံးနည်းဘာသာဗေဒ ၁ နည်း ဖြစ်တေ။

မျက်မှောက်ခေတ် ရခိုင်ဘာသာစကားနန့် မြန်မာဘာသာ စကားရို့ တူ၊ မတူကို ဘာသာဗေဒနည်းနန့် သုံးသပ်ကြည့်ကတ်ပါ မေ။

ပထမအသံကို စစ်ကြည့်၊ အသံကိစ္စမှာ ရခိုင်နန့် မြန်မာရို့ ရာနှုန်းပြည့်တူလား၊ မတူပါ။ တူစွာ အချို့ဟိရေပိုင် မတူစွာတိလေး

အများကြီး ဟိပါရေ။ ဇာနီရာမှာ မတူလေး။ သရသံရင်း ၂ တိမှာ မတူ။ ယောသအယောသသံတိမှာ မတူ။ ဝါကျနိမ့်မြင့်သံ ၃ တိမှာ မတူ။ ပုံစံတစ်ခုနှစ်ခုလောက် ပြပါမေ။

‘မီး’ ဆိုရေစကားကို ရခိုင်နန့် မြန်မာရို့ အသုံးတူတတ်တေ။ ယေဒါလေး အသံထွက်မာကျကေ မြန်မာက အီးသရသံနန့် ‘မီး’ လို့ထွက်ပြီးကေ ရခိုင်က ‘မိန်း’ လို့ရာ ထွက်တေ။ ‘စည်’ ဆိုရေ စကားကို ရခိုင်က အေသရသံနန့် ‘စေ’ လို့ ထွက်ပြီးကေ၊ မြန်မာက အီးသရသံနန့် ‘စိ’ လို့ ထွက်တေ။

‘ခြင်း’ဆိုရေ စကားကို ရခိုင်က ရသံပီပီနန့် ‘ခြင်း’လို့ ထွက်ကေလေးသေ့ မြန်မာက ‘ဧဂျန်း’ လို့ရာ ထွက်တေ။

နောက်ပြီးကေ စကားလုံးတိကိုကြည့်။ ရခိုင်က ‘အဘာ၊ ဘား ဘား’ လို့ ပြောစွာကို မြန်မာက ‘အဖေ၊ ဖေဖေ’ လို့ရာ ပြောရေ။ ရခိုင်က ‘ပီး၊ လား၊ ရီး၊ နောင်၊ နောင်း၊ ရက်ပြတ်’ လို့ သုံးစွာကို မြန်မာက ‘ပေး၊ သွား၊ ရေ၊ မြမြ၊ ခဏခဏ’ လို့ရာ သုံးရေ။ အေပိုင် မတူရေစကားလုံးတိကို စစ်ထုတ်ကြည့်ကေ အဘိဓာန်တစ်စောင် ဖြစ်နိုင်ပါယင့်။

နောက်ဆုံးသဒ္ဒါကို စစ်ကြည့်။ မြန်မာ သဒ္ဒါမှာ ပစ္စည်း ၁ (ရိုဆက်၊ နောက်ဆက်၊ စကားဆက်)တိ ကောင်းကောင်း အရေးကြီး ရေလို့ ဆိုပါရေ။* ယင်းပစ္စည်းတိ ရခိုင်နန့်တူလားကြည့်။ လုံးဝမတူ ပါ။

*“ဦးဝန် မြန်မာစကား၊ မြန်မာမှု ပထမတွဲ၊ စာမျက်နှာ ၂၅” ရခိုင်ဘာသာစကားနန့် မြန်မာဘာသာစကားရို့ သိသိသာ

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

သာကွဲပြားခြားနားစွာရေ အေပစ္စည်း အသုံးအနှုန်းမှာ ဖြစ်ပါရေ။ သာကစစ်သွေ ပြပါမေ။

နာမ် နောက်ဆက်မှာ ရခိုင်က 'ရေ' ကိုသုံးပြီးကေ မြန်မာက 'ဟာ' ကို သုံးပါရေ (မောင်လှရေ၊ အသွေဖြစ်တေ။ မောင်လှဟာ ကလေးဖြစ်တယ်။) ကြိယာနောက်ဆက်မှာ ရခိုင်က 'ရေ၊ တေ' ရို့ကို သုံးကေလေးသော့ မြန်မာက 'တယ်' တစ်လုံးတည်းကိုရာ သုံးရေ။ (စားရေ၊ အိပ်တေ၊ စားတယ်၊ အိပ်တယ်)

နာမဝိသေသန နောက်ဆက်မှာ ရခိုင်က 'တေ၊ ရေ' ရို့ကို သုံးပြီးကေ မြန်မာက 'တဲ့' ကို သုံးရေ။ (ထိုင်နီရေခုံ ကြိုက်တေ အစာ ထိုင်နေတဲ့ခုံ ကြိုက်တဲ့အစာ)။

တခြားစကားဆက်တိုက်ကို စစ်ကြည့်ကေလေ့ မတူစွာတိ မကန် ဟိစွာကို တွဲရဖို့ဖြစ်ပါရေ။ သက်သိစိသွေ ထုတ်ပြပါမေ။

ရခိုင်
ငါလုပ်စွာ
ငါ့ပါးကို
မင်းနန်းငါ
လုပ်ဗျာ၊ ယာ
စားဗျာ၊ ယာ
ယင်းပိုင်ယောင်
အေပိုင်
ဇာပိုင်

မြန်မာ
ငါလုပ်တာ
ငါ့ဆီကို
မင်းနဲ့ငါ
လုပ်ပြီ
စားပြီ
အဲဒီလို
ဒီလို
ဘယ်လို

ယေဇူးနန်း
ယေလေ၊ ယေဒါလေ)
ယေကေလေ့သော့)

အဲဒါကြောင့်
ဒါပေမယ့်

အထက်မှာတင်ပြရေယောင် ဘာသာဗေဒနည်းနန်း စစ်ကြည့် ကေ ရခိုင်ဘာသာစကားနန်း မြန်မာဘာသာစကားရို့ ထပ်တူ မဟုတ်ဆိုစွာကို ယှင်းလို့မြင်နိုင်ပါရေ။ ဘာသာစကားချင်း မတူကေ အရိုးအသားက တူနိုင်ဖို့ သီးလား။ စာပီက တူနိုင်ဖို့သီးလား။

ယေဇူးနန်းရခိုင်စာပီနန်း မြန်မာစာပီတူဗျာ မြန်မာရေလို့ ယူဆစွာရေ ယုတ္တိမဟိရေ အယူအဆရာဖြစ်တေ။ အေအယူအဆ ကို လက်ခံဗျာ မြန်မာအရိုးအသားအတိုင်းလိုက်ရိုးကေ မြန်မာစာ တတ်ပီတတ်တိ အတွက်တော့ခါ ခက်ဖို့မဟုတ်။ ခက်ဖို့စွာက အသွေ တိအတွက် ခက်ပါဖို့။ စာမတတ်တေ လူတိအတွက် ခက်ပါဖို့။ စာ မဖတ်နိုင်ရေ တောင်သူလယ်သမား လူများစုအတွက် ခက်ပါဖို့။ မြန်မာစာတတ်ပီတတ် ရခိုင်အမျိုးသားတိထဲမာတောင် (ကိုယ့်ဘာ သာစကားနန်း မတူရေအတွက်) မြန်မာပီသရေ အရိုးအသားမျိုးကို ရိုးနိုင်ဖို့မဟုတ်။ ရခိုင်စိတ်ကူး ရခိုင်ခံစားမှုကို မြန်မာအရိုးအသား နန်း ဘာသာပြန်ထားရေ စာမျိုးကိုရာ ရိုးနိုင်ဖို့ဖြစ်ပါရေ။

လူမျိုးတစ်မျိုး၏ ခံစားမှုကို ယင်းလူမျိုး၏ ဘာသာစကားနန်း ရာ ဖော်ထုတ်ရေဆိုစွာကို သတိပြုဖို့ လိုပါရေ။

ဒုတိယ အရိုးအသား

ဒုတိယတိုင်းသား အပိုင်ရိုးပါရေ။ (တစ်နေ့တွင် မစောဖြူသည် အလုပ်လုပ်ရန် သွားမည့်ဆဲဆဲတွင် မစောဖြူ၏မိခင်က ‘ဟေး --- မစောဖြူ နင်မလိုက်ကေ ကောင်းဖို့ထင်ရေကာ---’)

အေ အရိုးအသားကို စစ်ကြည့်ကေ။ စကားပြင် အရိုးအသားကို အေ နိ “မြန်မာစကားပြေ” လို့ ခေါ်နိကတ်တေ အရိုးအသား အတိုင်း ရိုးထားစွာကို တွဲနိုင်ပါရေ။ မြန်မာစကားပြေ အရိုးအသား နန့် ရခိုင်စကားပြေ အရိုးအသား အတူတူရာ ဆိုရေသဘောမျိုး ဖြစ်နီရေ။

အေအရိုးအသားရေ ပထမတိုင်သား အယူအဆ (မြန်မာစာ ပီနန့် ရခိုင်စာပီအတူတူ)မျိုး ဖြစ်တေ။ အေအယူအဆမျိုးရေ အခြံခံမှားနီရေ အယူအဆဖြစ်လို့ လက်မခံသင့်ကြောင်း အထက်မှာ တင်ပြခဲ့ပါယာ။

အထက်က အရိုးအသားမှာ နောက်အမှားတစ်ခုကိုလေ့ တွဲရသီးရေ။ ယင်းအမှားက စကားပြင်အရိုးအသားနန့် ဇာတ်ကောင် ချင်း အပြန်အလှန် အချိအချစကားပြောရို့ လုံးဝကွဲနီစွာ ဖြစ်ပါရေ။ အေပိုင်ကွဲနီစွာမျိုးရေ အရိုးဘာသာစကားတစ်ခုမှာ မပီအပ်တေကိစ္စတစ်ခု ဖြစ်ပါရေ။ မြန်မာစာပီလောကမှာ ပြဿနာဖြစ်နီရေ အရိုးအသားကိစ္စမျိုးလေ့ အေသဘောမျိုးပင် ဖြစ်ပါရေ။

မြန်မာစာအရိုးအသားမှာ စကားပြင် အရိုးအသားနန့် အချိအချစကားပြော အရိုးအသားရို့ ကွဲနီစွာကို အထက်မြန်မာနိုင်ငံ စာရေးဆရာအသင်းက စာတန်းရိုးဗျာ စိစစ်တင်ပြဖူးပါရေ။

“ဘာသာစကားဆိုတာမှာ အရေးနဲ့အပြော ကွာခြားသင့်သလောက် ကွာခြားရမှာ ဖြစ်သော်လဲ ဒီလောက်ကြီး ကွာခြားဖို့ မဟုတ်ပါဘူး။ ဘယ်ဘာသာမှ ကျွန်တော်တို့ ဘာသာစကားလောက် အရေးနဲ့အပြော ကွာခြားတာ မရှိဘူး”

“လူတွေပြောတာဟာ ဘာသာစကား ဖြစ်ပါတယ်။ လူတွေ မပြောတော့ မသုံးတော့ရင် ခေတ်ကုန်သွားတဲ့ ဘာသာစကားပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ခေတ်ကုန်သွားတဲ့ဘာသာစကားကို ဆက်လက်အသုံးပြုချင်နေတာဟာ ခေတ်နောက်ပြန်နေတာပါ”

အေ စိစစ်ချက်ကို နမူနာယူပြီးကေ အထက်က တင်ပြရေ ဒုတိယအရိုးအသားပုံစံကို ကြည့်ပါကတ်မေ။ ယင်းပုံစံထဲက စကားပြင်အရိုးအသားမှာ “တစ်နေ့၊ သွားဆဲဆဲ၊ မိခင်” ဆိုရေ နာမ်၊ ကြိယာ၊ ကြိယာဝိသေသန စကားတိ ပါရေ။ ပြီးကေ “တွင်၊ သည်၊ ရန်၊ မည့်” စရေ သဒ္ဒါပစ္စည်းတိပါရေ။ ယင်းစကား အသုံးအနှုန်းတိကို အေရခိုင်သားတိ သုံးနီလား စစ်ကြည့်ပါ။ မသုံးပါ။ ယင်းစကားတိတက်စား “တနီ၊ လား၊ အမင် (အမိ၊ အီး၊ ယောင်)” တိကိုရာ သုံးပါရေ။

သဒ္ဒါပစ္စည်းတိမာလေ့သော “တွင်၊ သည်၊ ရန်၊ မည့်” စကားတိကို မသုံး။ “မာ၊ ရေ၊ ဖို့” ဆိုရေ စကားတိကိုရာ သုံးရေ။ ပြောစွာက တစ်မျိုး၊ ရိုးစွာက တစ်မျိုး ဖြစ်နီရေ။ အေပိုင် အပြောနန့် အရိုး ကွဲစွာ နည်းလမ်းမကျပါ။ ကမ္ဘာ့ဘာသာကြီးတိမာလေ့သော အပြောနန့်အရိုးမကွဲရအောင် ညှိယူလားရေလို့ ဆိုပါရေ။ ယင်းသဘောကို ဆရာကြီးဦးဖေမောင်တင်က အေပိုင်ပြောပါရေ။

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

“အင်္ဂလိပ်စာ ကြီးပွားအောင်လုပ်တဲ့ နည်းစနစ်ကို ကြည့်ဖို့ အလွန်ကောင်းတယ်။ အင်္ဂလိပ်တွေက သူတို့စာကို ကမ္ဘာဘာသာ လုပ်တဲ့နည်းစနစ်ကို တို့မြန်မာတွေက အတုခိုးဖို့ မကောင်းပေဘူး လား။ အင်္ဂလိပ်စာမှာ နှုတ်ပြောစကားနဲ့ အရေးစကား မခြားနားလှဘူး။ တူနိုင်သမျှတူအောင် ကြိုးစားကြတယ်။ မြန်မာမှာ နှုတ်ပြော စကားနဲ့ အရေးစကား ခြားနားနေတယ်။ ဒါဟာ အလွန်အရေးကြီး တဲ့ အချက်ပဲ။ ဘာသာစကားကို ထိခိုက်စေတဲ့အချက်ပဲ။”

အစကားအတိုင်း ရခိုင်အရိုးဘာသာစကားလေ့သော အပြောဘာသာစကားနဲ့ တူနိုင်သရွှိတူအောင် အားထုတ်ရဖို့ဖြစ် ပါရေ။ အထက်က ပုံစံပိုင်စကားပြင် အရိုးအသားတစ်မျိုး၊ အချီ အချစကားပြော အရိုးအသားက တစ်မျိုး ကွဲမနီသင့်ပါ။ ယင်းပိုင် ယောင် ကွဲနီကေ ဘာသာစကား တိုးတက်မှုကို ထိခိုက်ဖို့ဖြစ်ပါရေ။ အထက်ကပုံစံမှာ ဇာတ်ကောင်ချင်း အချီအချစကားပြောဟန် အရိုးသားကိုတော့ခါ ပြောဖို့မဟိပါ။

အေန် ပြောနီရေ ရခိုင်ဘာသာစကားမှာ အခြံခံဗျာ ရိုးထား စွာဖြစ်လို့ သဘာဝကျရေ အရိုးအသား ဖြစ်ပါရေ။ အများနားလည် နှစ်သက်ဖို့ အရိုးအသားမျိုးဖြစ်တေလို့ ဆိုနိုင်ပါရေ။

တတိယ အရိုးအသား

တတိယတိုင်းသား၊ စကားပြင်အရိုးအသားမှာ “၏၊ သည်၊ တည်း” စရေ ကြိယာနောက်ဆက်တိ၊ “သည်၊ အား၊ တွင်၊ ဌ” စရေ နာမ်နောက်ဆက်တိကို ခေတ်ဟောင်း၊ အရိုးအသားအတိုင်း

သုံးပြီးကေ စကားအသုံးအနှုန်းမှာ အေန်ရခိုင်အသုံးအနှုန်းအတိုင်း သုံးရေ။ ဇာတ်ကောင်ချင်း အချီအချစကားပြောစွာမာတော့ခါ အေန်ပြောတန်အတိုင်း သုံးရေ၊ အောက်မာကြည့်ပါ။

(တရက်နီအခါ အကျွန်နန့် မိတ်ဆွေတစ်စုသည် ရွာခွဆုံ တစ်ခုမှာ ခြင်းလုံးခတ်နီကတ်ရာ အိမ်တစ်အိမ်က မမကြီးတစ် ယောက် ထွက်လာပြီးလဆင် “ဟေး---ကလေးသျှရို့၊ ငါရို့အိမ် နောက်ဖေးမှာ ငုံးတစ်လုံးကျလားခရေ၊ တချက်ကူညီပီး ကတ်ဟေ ရို့” ဟု အကျွန်ရို့ကို အရေးတကြီး ပြောလာပါသည်။)

အေအရိုးအသားမှာ ဇာတ်ကောင်ချင်း စကားပြောဟန်ကို တခုလေ့ပြောဖို့မဟိပါ။ စကားပြင် အရိုးအသားကိစ္စကိုရာ စိစစ်ရပါ ဖို့။

စကားပြင် အရိုးအသားမှာ “နီ၊ ကလေးသျှ၊ နီ၊ လား၊ ပီး၊ အရေးတကြီး” ဆိုရေ ဝေါဟာရတိ “နန့်၊ ကတ်၊ ရို့၊ မာ” ဆိုရေ သဒ္ဒါပစ္စည်းတိရေ အေန်ရခိုင်အမျိုးသားပြောနီရေ စကားတိဖြစ် တေ၊ ယေဇူးနန့် အဖတ်ရလွယ်ပါရေ။ နားလည်လွယ်ပါရေ။ ယေကေလေ့ အတက်ပုံစံက “တစုသည်၊ ခတ်နီကတ်ရာ၊ ပြောပါ သည်” ဆိုရေစကားတိမှာ သုံးထားရေ နာမ်နောက်ဆက် “သည်” စကားဆက် “ရာ” ကြိယာနောက်ဆက် “သည်” ရို့ရေ ခေတ် ဟောင်း အသုံးအနှုန်းတိရာဖြစ်တေ။

ယင်းအသုံးအနှုန်းတိတက်စား “တစုရေ၊ ခတ်နီကတ်တေခါ၊ ပြောပါရေ” လို့ အေခေတ် အသုံးအနှုန်းအတိုင်း သုံးလိုက်ကေ ပို ကောင်းလာဖို့ အဖတ်ရလေ့ လွယ်ဖို့ အလွယ်သျှနန့်လေ့ နားလည်

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ဖို့ဖြစ်ပါရေ။

အမှန်က “တေ၊ ရေ၊ ကေ” နောက်ဆက်တိုက် ခေတ်အသုံး အနှုန်းလို့ နာမည်တပ်လိုက်ရကေလေ့ ယင်းစကားလုံးသွေတိုက် မြောက်ဦးခေတ်လယ်လောက်ကပင်စလို့ သုံးခကတပါဗျာ။

ဥက္ကာပျံက သူ့ဆယ့်နှစ်ရာသီရတုမှာ “ငှက်ဝါမူကဌာန၊ ကြင်း ဆော်သည်၊ လျင်စွာရောက်ပျော်လားဟု” “တမျက်တောင် မယှက် ချင် ဆုမ်းရေဆုမ်းရေ လာမည့်ညဉ့်ကို”^၁ လို့ ဖွဲ့ခဲ့ပါရေ။

ဥက္ကာအဲမာလေ “ပြောင်းပစ်သံ၊ တရံမြို့လုံးချဲခရေ ဆင်ကျွဲ သံ၊ တရံနန်းဖျားထိန်လှာရေ။ ပဒေါကြော်သံခွန်းမည်လေ၊ ကြားရ ရေ” လို့ ဖွဲ့ပါရေ။ အေဖွဲ့တိမာ သုံးထားရေ။ “ပျာ၊ ရေ၊ လေ” နောက်ဆက်တိုက်ကြည့်ကေ အေနိသုံးနီရေ။ တေ၊ ရေ၊ လေ၊ ကေ” နောက်ဆက်တိုက်ရေ မြောက်ဦးခေတ်ကပင် သုံးလာစွာဖြစ်တေလို့ ကောက်ချက်ချနိုင်ပါရေ။

မြောက်ဦးနှောင်းခေတ်မာရီးဖွဲ့ခရေ “ပိုးဝါဖွဲ့” မာလေသော့ အရုပ်ဆင်းဝါ၊ လှပိုးဝါမာ ဝတ်လတ်ပါရေ။ ဘောင်းနက်ကေထပိန်၊ သုံးနှစ်လုံးပင်ဝတ်မကြီးကေ” လို့ “တေရေကေ” နောက်ဆက်တိုက် အားရပါးရ သုံးဗျာဖွဲ့ထားစွာကို ကဗျာတလျှောက်လုံးမာ တွဲရပါ ရေ။

ပြည်သူ့ကဗျာလို့ ခေါ်နိုင်ရေ အရွှေ့သာခြင်းတိမာလေသော့ “တေ၊ ရေ၊ လေ၊ ကေ” စရေ နောက်ဆက်တိုက်ရာ သုံးပါရေ။ သာကေပြဖို့ဆိုကေ ပြမကုန်ပါ။ အသျှင်စက္ကီနွသုတေသနပြုဗျာ ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေထားရေ ‘ရခိုင်သဘာဝတေးကဗျာများ’ စာအုပ် ဦးမင်း

နိုင်စီစဉ်ထုတ်ဝေရေ ‘ရခိုင်တေးသံ’ စာအုပ်တိရေ ‘တေ၊ ရေ၊ လေ၊ ကေ’ စရေ နောက်ဆက်အသုံးအနှုန်းတိအတွက် ခိုင်လုံရေသက်သိ တိ ဖြစ်ပါရေ။ ယင်းသက်သိတိကို ကြည့်ကေ။ “မြောက်ဦးနှောင်းက ရခိုင်ပြည်သူတိရေ ၏၊ သည်၊ တည်း” စရေ နောက်ဆက်တိုက် မသုံးဘဲနန့် “တေ၊ ရေ၊ ကေ” စရေ နောက်ဆက်တိုက်ရာ သုံး ကြောင်း တွဲနိုင်ပါရေ။

မြောက်ဦးခေတ်ပြီးကေ အင်္ဂလိပ်ခေတ်က လူထုအသည်းစွဲ စာဆိုတန်ခိုးဆရာထွန်း အရိုးအသားတိကို လိုက်ကြည့်ပါ။ ဆရာ ထွန်း အရိုးအသားမာလေသော့ ‘တေ၊ ရေ၊ လေ၊ ကေ’ စရေ အသုံး အနှုန်းတိကို အားရပါးရသုံးထားကြောင်း တွဲရဖို့ ဖြစ်ပါရေ။

ယေဇူးနန့် တေ၊ ရေ၊ လေ၊ ကေ စရေ နောက်ဆက်အသုံး အနှုန်းတိရေ ရခိုင်သားတိ နှစ်ပေါင်းရာနန့်ချီလို့ သုံးလာရေ သဒ္ဒါ ပစ္စည်းတိ ဖြစ်ပါရေ။ အေနိနက်ဖြန်ပေါ်လာရေ စကားမျိုး မဟုတ် ပါ။ ရခိုင်ဘာသာမာ မသုံးမဖြစ် ကောင်းကောင်းအရာရောက်တေ စကားတိ ဖြစ်ပါရေ။

ယင်းပိုင်အသုံးတွင် အရာရောက်တေ စကားအသုံးအနှုန်းကို မသုံးဘဲနန့် အေနိရခိုင်ဘာသာစကားမာ လုံးဝမကြားရ။ မတွဲရ ရေ။ ‘သည်၊ ၏၊ တွင်၊ ၍’ စရေ စကားတိကို သုံးစွာရေ။ လွယ်စွာ ကို ခက်အောင်လုပ်တေယှောင် ဖြစ်နိုင်ပါရေ။ အရိုးဘာသာစကားကို လူအများ သုံးစီချင်ရေ လူအများတတ်စီချင်ရေဆိုကေ အများပြည် သူတိ ပြောဆိုသုံးစွဲနီရေ အသုံးအနှုန်းကိုထည့်ဗျာ သုံးရဖို့ ဖြစ်ပါ ရေ။ ယင်းပိုင် သုံးမရခေတ်နန့်ညီပြီးကေ။ ပြည်သူ့ကို အကျိုးပြု

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

နိုင်ဖို့ ဖြစ်တေ။

ယေဒါလေ့ တစ်ခုတော့ သတိထားရပါဖို့ ဇာလေ့ဆိုကေ ခေတ်ဟောင်းအသုံးအနှုန်းကို ခေတ်သစ်အရိုးအသားမှာ မသုံးသင့် ဆိုစွာရေ တရားသီသဘော မဟုတ်ဆိုစွာ ဖြစ်ပါရေ။ ခေတ်ဟောင်း အသုံးအနှုန်းပင်ဖြစ်ကေလေ့ ကဗျာရို့မှာ ကာရန်လွတ်လပ်အောင် ကဗျာဟန်ကို စိတ်ကြိုက်ထွင်နိုင်အောင် ကဗျာဆရာရို့ သဘောကျ သုံးသင့်ပါရေ။

ပြီးကေ စကားပြင် အရိုးအသားမာလေ့သော့ ခေတ်ဟောင်း အသုံးအနှုန်းကို သုံးလို့နားလည်သွယ်ဖို့ဆိုကေ (မသုံးမဖြစ်တေ ကိစ္စ ရို့မှာ) သုံးသင့်ပါရေ။ စကားပုံ ပြောပါမေ။ ခေတ်ဟောင်း အရိုး အသားမှာ ‘မောင်ဖြူ၏အိမ်’ လို့ ရိုးကေ နားလည်ပါရေ။ ယေကေ လေ့ ‘မောင်ဖြူ၏ လှပသောအိမ်’ ကိုကျကေ ‘မောင်ဖြူ လှပရေ အိမ်’ လို့ မရိုးနိုင်ပါ။ ယင်းယောင်ရိုးကေ အဓိပ္ပာယ်မယှင်းပါ။ ခေတ်ဟောင်း ‘၏’ ကို ယူပနာ ‘မောင်ဖြူ၏ လှပရေအိမ်’ လို့ ရိုး မရာ အဓိပ္ပာယ်ယှင်းထားပါရေ။ နားလည်လွယ်ပါရေ။

ယေဇူးနန် ခေတ်သစ်အရိုးအသားမှာ ခေတ်ဟောင်းအသုံး အနှုန်းကို လုံးဝမသုံးသင့်ဆိုရေသဘောမျိုးကို တရားသီကိုင်မထား သင့်ပါ။ အသုံးဝင်အရာရောက်ဖို့မြင်ကေ ရဲရဲဝံ့ဝံ့ သုံးသင့်ပါရေ။

ခုံပြောရကေ စာအရိုးအသားဆိုစွာရေ အေန်ပြောစကားမှာ အခြံခံပနာ ခေတ်ဟောင်းအသုံးအနှုန်းအချို့ကို ဆက်ခံရိုးသားစွာ မျိုး ဖြစ်ပါရေ။ ခေတ်ဟောင်းသပ်သပ် ခေတ်သစ်သပ်သပ် စည်း ခြားပစ်လို့ မရပါ။ ဘာသာစကားဆိုစွာ အမြင်ပြောင်းနိုင်ရေအတွက်

အေဆယ်စုနှစ်မှာ အသုံးတွင်နီရေ စကားတစ်လုံးကို နောက်ဆယ်စု နှစ်မှာ သုံးချင်မသုံးပါဖို့။ စာပီရိုးဖွဲ့ရေ ပုဂ္ဂိုလ်တိလေ့သော့ ပြောင်း ရှိနီရေ အခြေအနေကို လိုက်ပျာ ကိုယ့်အရိုးအသားခေတ်မီအောင် ပြောင်းပီးရပါရေ။ အေကိစ္စရေ ယောင်မရရေ နိယာမတရားတစ်ခု ဖြစ်ပါရေ။

စတုတ္ထအရိုးအသား

စတုတ္ထတိုင်းသားတိက အေပိုင်ရိုးကတ်ပါရေ။

(အဖိုးမှာ ကွမ်းမမွားနိုင်လို့ ကွမ်းမစားဘဲ ဝါးရိုးပန်းဒူကိုရာ သောက်ပါရေ။ ယေနန် အဖိုးလားရာတိုင်းမှာ မီးခတ်ကျောက်နန် ပန်းဒူရေ အဖော်အဖြစ်ပါနီရပါရေ။ အခုလည်း အကျွန်နန် အကျွန် သူငယ်ချင်းကို ရှိုးဟောင်းအဖြစ်အပျက်နန် အဖိုးကိုယ်တို့အဖြစ်တိ ကို ပြောပြနီယင်ပင် ပန်းဒူကို တချက်ချက်စီ သောက်နီပါရေ။

“မင်းရို့ ငါရို့မှာ ယဉ်ကျေးမှုစာပေ အနုပညာရို့ရေ။ အခုဆို ကေ ပျောက်ချင်ချင်ဖြစ်နီဗျာ၊ ယဉ်ကျေးမှုပျောက်ကေ လူမျိုးပါ ပျောက်လီဖို့ ယေနန်ရေအမျိုးကို စောင့်ထိန်းကတ်ရဖို့အတွက် ယဉ်ကျေးမှုကို အယင်ဆုံး ဖော်ထုတ်ရတတ်ဖို့စွာမှာ မင်းရို့ လူငယ် ပိုင်းက တာဝန်အရှိရှိစီယူလို့ လုပ်ကိုင်ရကတ်ဖို့ဝေး။ ယင်းပိုင် ယောင် လုပ်ကတ်စွာမှာလည်း အချင်းချင်း ပဋိပက္ခမဖြစ်ရအောင် ရှောင်နိုင်သမျှ ရှောင်”^၅

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

အေ အရိုးအသားကို စာဖတ်ပရိသတ် အများစုက စကားပြောရေယောင် ရိုးထားရေလို့ ဆိုကတ်ဖို့ အမှန်က အေအရိုးအသားရေ အပြောကို အခြံခံလို့ ရိုးထားရေ စကားပြင် အရိုးအသားတစ်ခုရာ ဖြစ်တေ။ ရခိုင်စကားပြောတတ်တေ ရခိုင်အမျိုးသားတိုင်း ကြီးငယ်မဟူ နားလည်နိုင်ရေ အရိုးအသားမျိုး ဖြစ်ပါရေ။ စကားပြောရေပိုင်း ရိုးသားစွာ မဟုတ်ပါ။ စကားပြောရေပိုင် ရိုးဖို့ မဖြစ်နိုင်လို့ ဘာသာဗေဒပညာသျှင်တိက ဆိုပါရေ။

“အရိုးဘာသာစကားဆိုစွာ အခြံခံသဘောအရ အပြောဘာသာစကား၏ ကိုယ်စားပြုချက်ရာဖြစ်တေ။ ယေကေလေ့ အရိုးရေ အပြော၏ပုံတူ တုပချက်တစ်ခုဖြစ်ဖို့ ခဲယဉ်းရေ”

အေအဆိုအတိုင်းပင် ကတိစကားပြောရေပိုင် စာရိုးဖို့ဆိုစွာ မဖြစ်နိုင်ပါ။ စကားပြောရေဆိုစွာက ကိုယ့်ရို့မာ ဖြစ်ပျက်လာရေ ကိစ္စကို ရင်ဆိုင်ဗျာ ချိန်းချင်းကောက် ပြောရစွာဖြစ်တေ ပြင်ဆင်ဖို့ အချိန်မရ။

ယေဇူးနန့် အစီအစဉ်မကျနိုင်။ တိကျရေ ဝေါဟာရတိကို အခါတိုင်းမရနိုင်။ အပြောဝါကျမာ သုံးရေစကားလုံးတိလေ့ နီရာတကျ မဖြစ်နိုင်။ စာရိုးရေဆိုစွာမျိုးက စကားပြောရေပိုင် မဟုတ်။ ကိုယ်ရိုးချင်ရေ အကြောင်းအရာ၊ ပြောချင်ရေစကား၊ သုံးချင်ရေ ဝါကျ ကြိုက်တေစာဟန်တိအတွက် ပြင်ဆင်ချိန် လုံလုံလောက်လောက် ရရေ။ အကြောင်းအရာမာဖြစ်ဖြစ်၊ အရိုးအသားမာ ဖြစ်ဖြစ် ရှိနောက်ညီအောင် ပြုပြင်နိုင်ရေ။ ယေနန့် စကားပြောရေ ယောင် စာရိုးဖို့ဆိုစွာရေ မဖြစ်နိုင်ရေ ကိစ္စဖြစ်တေ။

အထက်မာ တင်ပြရေ စတုတ္ထအရိုးအသားမျိုးရေ စစ်တွေခရိုင်သုံးစကားကို အခြံခံဗျာ ကျောက်ဖြူခရိုင်သုံး စကားက အသုံးအနှုန်းအချို့ကို ရောနှောရိုးထားရေ အရိုးအသားမျိုးဖြစ်တေ။ ရခိုင်စကားပြောတတ်တေ ရခိုင်အမျိုးသားတိုင်း လက်ခံနိုင်ရေ အရိုးအသားမျိုး ဖြစ်ပါရေ။ ဇာအတွက်လေး ဆိုကေ ရခိုင်ပြည်နယ်ဒေသကွဲစကား (ဒေသီယ စကား)အများဟိကေလေး ချုံလို့ကြည့်ကျေမျိုးရာ ထွက်လာရေ။ တမျိုးက စစ်တွေခရိုင်သုံး စကား။ နောက်တစ်မျိုးက ကျောက်ဖြူခရိုင်သုံး စကား။ ရခိုင်ဘာသာစကားဆိုစွာ ယင်းစကားနှစ်မျိုးကို ရိုးရဖို့ ဖြစ်တေ။

ယေဇူးနန့် အထက်က အရိုးအသားမျိုးရေ အများလက်ခံနိုင်ရေ စံပြရခိုင်အရိုးအသားမျိုးဖြစ်တေလို့ ဆိုနိုင်ပါရေ။

ယေပြီးကေ အရိုးအသားမာ သုံးထားရေ ဝေါဟာရတိလေ့ ရခိုင်သားတိ နိစိုင်သုံးနီကတ်စွာဖြစ်ပါရေ။ စာလုံးပေါင်းပုံ စနစ်လေ့ ရခိုင်သားတိ အကျွမ်းဝင်နီရေ မြောက်ဦးခေတ်နှောင်း စာလုံးပေါင်းစနစ်မျိုး ဖြစ်တေ။ မျက်မှောက်ခေတ်အတွက် အရိုးအသားသစ်တစ်ခု မသတ်မှတ်နိုင်ခင် အရိုးအသားဟောင်းက စာလုံးပေါင်းစနစ်ကို ယာယီလက်ခံ အသုံးပြုသင်ပါရေ။

အေအရိုးအသားမာ သဘာဝမကျရေ ရိုးဟန်တစ်ခုတော့ ပါပါရေ။ ယင်းရိုးဟန်က အရိုးဘာသာစကားနန့် ဇာတ်ကောင်ချင်း အပြန်အလှန် အချီအချပြောစကားရို့ မတူစွာကို ပုံပေါ်အောင် ရိုးမပြတတ်စွာ ဖြစ်ပါရေ။

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

အေတော် ရခိုင်ဘာသာစကားမှာ အရိုးနန့် အချီအချပြောရို့ ကွဲစွာကို သဘာဝကျအောင်ပြဖို့အတွက် စာလုံးပေါင်းစနစ်ကို စည်းခြားထားဖို့ လိုပါရေ။ အင်္ဂလိပ်စာအရိုးနန့် အချီအချစကားပြောရို့ ကွဲစွာကို ကော်မာသျှတိနန့် စကားလုံးပုံပြောင်းဗျာ ပြရေပိုင်။ ရခိုင်မာလေသော ကိုယ့်နည်းကိုယ့်ဟန်နန့် စာလုံးကို ပုံပြောင်းဗျာ ပြနိုင်ပါရေ။ ပုံပြောင်းနိုင်စွာကို သာဓကစီသျှ ပြပါမေ။ စကားပြင် အရိုးအသားမှာ “နောင်းနောင်းကိုင်း၊ ရွတ်ရွတ်၊ စိုက်စိုက်၊ ရီအိုးခွက်၊ ဦးရစ်တောင်၊ ပြန်လားခဗျာ” လို့ ရိုးထားစွာကို အချီအချပြောစကားမှာ “နနောင်းကိုင်း၊ ရရွတ်စစိုက်၊ ရီဝခွက်၊ ဝရစ်တောင်၊ ပြန်လခဗျာ” လို့ စကားလုံး ပုံပြောင်းဗျာ ရိုးနိုင်ပါရေ။

အေဖြည့်စွက်ချက်သျှကို အထက်က အရိုးအသားမှာ ပေါင်းထည့်လိုက်ကေ။ အေအရိုးအသားရေ ခေတ်သစ်ရခိုင်စာအရိုးအသားအတွက် နမူနာထားသင့်ရေ အရိုးအသားမျိုး၊ အများလက်ခံနှစ်သက်နိုင်ရေ အရိုးအသားမျိုး ဖြစ်လာနိုင်ပါရေ။

ပဉ္စမ အရိုးအသား

ပဉ္စမတိုင်းသား အေပိုင်ရိုးပါရေ။
 (အကျွန်ရို့ရေ ကွယ်ပျောက်လုဖြိုက်နီရေ မိမိယဉ်ကျေးမှုကို ပြန်လည်ဖော်ထုတ်ဖို့နန့် တချိန်တေးမှာ ခေတ်နန့်အညီ တိုးတက်လာစီဖို့လေး၊ ကြံဆောင် ကြိုးပမ်းရတတ်ဖို့ ဖြိုက်ပါရေ။ အေပိုင်ကြိုးပမ်းကတ်စွာမှာ စာပီလက်နက်၊ တေးဂီတ အနုပညာလက်နက်၊

သုခုမလက်နက်တိအပြင် အခြားအခြားသော နည်းပရိယာယ်တိကို ပါ သုံးစွဲပြီး ဖော်ဆောင်လားရဖို့ ဖြိုက်ပါရေ။) အေအရိုးအသားကို သုံးသပ်ကြည့်ကေ စတုတ္ထတိုင်းသား အရိုးအသားနန့်များ ကာတူနီစွာကို တွဲရပါရေ။ အေအရိုးအသားရေ စတုတ္ထတိုင်းသားပိုင် အေနီရခိုင်အပြောဘာသာစကားမှာ အခြံခံဗျာ ရိုးထားစွာမျိုးဖြစ်တေ။

ယေကေလေ စာလုံးပေါင်းစနစ်မှာ စတုတ္ထတိုင်းသားနန့် မတူစွာတိ ပါနီရေ။ စတုတ္ထတိုင်းသားက မြောက်ဦးခေတ်နောင်း စာလုံးပေါင်းစနစ်ကို ဆက်ခံထားရေ။ အေတိုင်းသားက ယင်းပိုင်မဟုတ်။ မြောက်ဦးခေတ်နောင်း စာလုံးပေါင်းက စာလုံးပေါင်းစနစ်ကိုရာလက်ခံရေ။ တချို့နီရာမာကျကေ၊ အေနီရခိုင်အသံထွက်နန့်ညီအောင် စာလုံးပေါင်းစနစ်ကို ထွင်ထားရေ။ ‘ဖြစ်’ ကို ‘ဖြိုက်’၊ ‘ယဉ်’ ကို ‘ယိုင်’၊ ‘တည်း’ ကို ‘တေး’၊ ‘လည်း’ ကို ‘လေး’၊ ‘နည်း’ ကို ‘နေး’ လို့ ပျင်ထားရေ။ အေစာလုံးပေါင်းထွင်ရေကိစွကို စီစစ်ဖို့ လိုပါရေ။

အရိုးဘာသာစကားမှာ အကွရာရို့၊ စာလုံးပေါင်းရို့ဆိုစွာက အများသဘောတူ သတ်မှတ်လက်ခံအသုံးချရေ သင်္ကေတတိရာဖြစ်ပါရေ။ ယင်းသင်္ကေတတိကို အများသဘောတူ ဖျက်ချင်ရေဆိုကေလေ ဖျက်လို့ရရေ။ ပြုပြင်ရေဆိုကေလေ ပြုပြင်လို့ရပါရေ။ ယေဒါလေ ပြုပြင်ပြောင်းလဲစွာမှာ အကြောင်း အကျိုးညီဖို့တော့ခါ လိုအပ်ပါရေ။ ယင်းပြုပြင်တီထွင်လိုက်တေ သင်္ကေတသစ်ကို လူအများက လက်ခံအသုံးချအောင် လုပ်ပီးဖို့လေ လိုပါသီးရေ။ အများလက်ခံလာအောင် လုပ်ဖို့ဆိုစွာ လွယ်ရေကိစွမဟုတ်ပါ။ အများသိအောင် လုပ်ဖို့ဆိုစွာ လွယ်ရေကိစွမဟုတ်ပါ။ အများသိ

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

အောင် နီရာတိုင်းမှာ အခွင့်ရတိုင်း သုံးပီးဖို့ လိုပါရေ။
ယင်းပိုင်မဟုတ်ကေ အကျိုးမဟိနိုင်ပါ။ အချိန်ကုန်၊ ငွေကုန်
လူပင်ပန်းစွာရာ အမြတ်ထွက်လာဖို့ ဖြစ်ပါရေ။

အထက်က စာလုံးပေါင်းသစ်တို့ကို သုံးသပ်ကြည့်ကေ၊
အကြောင်းအကျိုးညီညွတ်တေ စာလုံးပေါင်းတိပါပါရေ။ ‘ယဉ်’ ကို
‘ယိုင်’ လို့ ပျင်ထားစွာ။ ‘လည်း’ ကို ‘လေး’ လို့ ပျင်ထားစွာတိရေ
အများနှစ်သက်လက်ခံနိုင်ရေ စာလုံးပေါင်းမျိုး ဖြစ်ပါရေ။ ယေဒါ
လေ့သော ‘ဖြစ်’ ကို ‘ဖြိုက်’ လို့ ထွင်စွာကတော့ခါ အကျိုးမဟိရေ
ပြုပြင်ချက်တိရာ ဖြစ်ပါရေ။ ဇာအတွက်လေ့ဆိုကေ ‘ဖြစ်’ ကို ‘အိုက်’
သရသံထွက်စီချင်လို့ ‘ဖြိုက်’ လို့ ထွင်ကေလေ့ တချို့ဒေသမှာ ‘ဖြိုက်’
ကို ‘ဖြိတ်’ လို့ရာ အသံထွက်ဖို့ဖြစ်တေ။ ယေနန့် နဂိုအတိုင်းထား
စွာက ပိုကောင်းပါရေ။

အတိုနန့်ပြောရကေ အထက်က အရိုးအသားမျိုးရေ တချို့
စာလုံးပေါင်းစနစ်ကလွဲကေ စတုတ္ထအရိုးအသားပိုင် အများနှစ်
သက်လက်ခံနိုင်ရေ ခေတ်မီအရိုးအသားမျိုး ဖြစ်ပါရေ။

နိဂုံး

အားလုံး ခြုံကြည့်ကေ အထက်မှာတင်ပြခရေ အရိုးအသား
၅မျိုးမှာ စတုတ္ထအရိုးအသားနန့် ပဉ္စမအရိုးအသားရို့ရေ ဘာသာ
ဗေဒနည်းနန့် ကိုက်တေ အရိုးအသားတိ ဖြစ်ပါရေ။ အမှန်က
စာလုံးပေါင်းနည်း တချို့ကလွဲကေ ယင်းအရိုးအသား ၂-ခုရေ အခြံ
ခံလေ့အတူတူ၊ ရိုးပုံရိုးနည်းလေ့ အတူတူရာ ဖြစ်တေ။ အေအရိုး

အသား ၂-မျိုးကို တစ်ခုတည်းဖြစ်အောင် ညှိဗျာ၊ ကလောင်သျှင်
အပေါင်းက လက်လှမ်းမီရေ ရခိုင်စာစောင်တိမှာ တညီတညွတ်
ရိုးပီးကတ်ဖို့ဆိုကေ ခေတ်မီရခိုင်စာ အရိုးအသားတစ်ခု အောင်မြင်
ဖြစ်ထွန်းလာဖို့ ထင်ပါရေ။ အေပိုင် အောင်မြင်လာကေ တစ်မျိုး
သားလုံး လက်ခံရေစာ အရိုးအသားတစ်ခု သတ်မှတ်နိုင်ဖို့ ဖြစ်ပါ
ရေ။

1. Writing
 2. Linguistics
 3. Prose
 4. Conversation
 5. Spoken Language
 6. Written Language
1. Linguistics
 2. Vowel Phoneme
 3. Internation
 4. Particles

- ၁။ ဝမ်းရေးတထွာ၊ မောင်သီရိ၊ ဓညစာစောင် အမှတ်-၁၊ အတွဲ-
၁၊ ၁၉၅၈-ခု မေ၊ စာမျက်နှာ-၃၀။
- ၂။ မြန်မာစာပေ အရေးအသားသစ် စကားပြေကော်မရှင်။ မြန်မာ
စာအရေးအသားသစ်နှင့် စာတမ်းများ။ အထက်မြန်မာနိုင်ငံ
စာရေးဆရာ အသင်း ၁၉၆၆-မတ်လ၊ စာ-၇၈။
- ၃။ ဆရာကြီးဦးဖေမောင်တင် အမှာစကား၊ ဦးဖေမောင်တင် လူ့
မိတ်ဆွေစာအုပ်၊ မန္တလေးနိုင်ငံတကာ စာအုပ်နှင့်စာတမ်းများ။
၁၉၇၂-စာ-၈။

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

- ၁။ ဗုံးတစ်လုံးကျလားခလို့၊ စစ်တွေဇေယာထွန်း၊ ခေတ်ရှိဆောင်စာစောင်၊ အမှတ်- ၂၊ ၁၉၆၁-ခု၊ မေလ၊ စာ-၃၀။
- 1. An Arakanese Poem of the 16th century, M.S Collisae U San Shwe Bu, JBRS vol. 13, part III. 1923
- ၁။ ကြက်တွန်ဗျာ၊ မဲ့နီသျှ၊ ခေတ်ရှေ့စာစောင်၊ အမှတ်- ၂၊ ၁၉၆၁-ခု၊ မေလ၊ စာ-၉။
- ၂။ H.A. Gleason, Jr. Introduction to Descriptive linguistics, Revised Edition, Oxford IBH Publishing Co. 1973. P.425. 3, Dialect.
- ၁။ အမှတ်၊ စာပီကော်မီတီ၊ ရခိုင်ယိုင်ကျေမှုအနုပညာအဖွဲ့ (ရန်ကုန်)။ ရခိုင်ယိုင်ကျေးမှုမဂ္ဂဇင်း၊ ၁၉၇၁၊ စာ-၃၊ ၃။

ရခိုင်စာအရိုးအသား ပြဿနာ တုံ့ပြန်စာ

ပြည်ထောင်စုခေတ် ရခိုင်အမျိုးသားရိုးမှာ တစ်မျိုးသားလုံး လက်ခံသုံးစွဲရေ စာပီအရိုးအသားတစ်ခု မဟိသီးဆိုစွာကို အားလုံး သိကတ်ပါဖို့။ ယင်းကိစ္စကို လွန်ခရေ ၁၉-နှစ်(၁၉၇၇)လောက်က ‘ရခိုင်စာ အရိုးအသားပြဿနာ’ ခေါင်းစဉ်နဲ့ ဆောင်းပါးရီးဗျာ ရခိုင်မဂ္ဂဇင်းအမှတ်(၅)မှာ အကျွန်တင်ပြဖူးခပါရေ။ ၁၉-နှစ် အတွင်းမှာ အကျွန်တင်ပြချက်ကို တစ်ယောက်လေး ဆွေးနွေးသူ မဟိရေခါ ကိုယ့်စွာကိုယ်တောင် မိချင်ချင်ဖြစ်လားပါယာ။ အခု ရခိုင်ညွန့်ဖူးအမှတ်(၃)မှာ အကျွန်ဆောင်းပါးကို ဝေဖန်စိစစ်ပြသူ တစ်ဦး ပေါ်ထွက်လာရေခါ ‘ဪ --- စိတ်ဝင်စားသူတစ်ယောက် တော့ ဟိသီးဝါးယေ’ လို့ ဝမ်းသာရပါရေ။ ကိုယ်နှစ်သက်တေ ရခိုင်

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

အရိုးအသားမျိုးနွယ် ရိုးဖော်တစ်ယေယာက် တိုးလှာလို့လေး အား တက်မိပါရေ။

အကျွန်ဆောင်းပါးမှာ ရခိုင်အရိုးအသား ငါးမျိုးတောင် ကွဲ နီစွာကို ဖော်ထုတ်ပြခဲ့ပါရေ။ ကိုယ်ကြိုက်တေအရိုးအသား (စတုတ္ထ အရိုးအသား)ကို လေးသော့ ရွီးချယ်တင်ပြပနာ ကလောင်သျှင်တိ ကို ယင်းအတိုင်း လိုက်ရိုးသင့်ကြောင်း နှိုးဆော်ခဲ့ပါရေ။

အခု ရခိုင်ညွန့်ဖူးကို စီစဉ်ထုတ်ဝေသူ ရခိုင်လှမြင့် (ရခိုင်သား ကြီးစာပေ)က ရခိုင်ဝတ္ထုတိုပြိုင်ပွဲအတွက် စာမူဖိတ်ခေါ်ရေခါ 'မိမိ ရို့ ဒေသသုံး ရခိုင်ပေါတာရ၊ ရခိုင်ဘာသာစကားများဖြင့်သာ ရေး ရမည်' လို့ စည်းကမ်းသတ်မှတ်လိုက်တေ။

စည်းကမ်းသတ်မှတ်ချက်က ယေဘုယျကျလွန်းပိုင်တို့ရေ။ ယေခါ ပြိုင်ပွဲဝင်သူရေ ရိုးဟန်ကိစ္စကို ကိုယ့်ဘာသာကိုယ် ရွီးချယ် ဖို့ ကျယှာရေ။ ရခိုင်ပြည်နယ်မှာ ယေဘုယျအားဖြင့် စစ်တွေခရိုင် သုံးစကား၊ ကျောက်ဖြူခရိုင်သုံးစကားလို့ နှစ်မျိုးရာဟိရေ။ အခြား စကားတိက ယင်းနှစ်မျိုးမှာ အကျုံးဝင်နီရေ။ ပြိုင်ပွဲဝင်ချင်သူရေ စစ်တွေစကားနန့်ဖြစ်ဖြစ်၊ ရမ်းဗြဲစကားနန့် ဖြစ်ဖြစ် ရိုးနိုင်ရေ။ ယင်းပိုင်မဟုတ်ဘဲ ရောပနာရိုးဖို့ဆိုကလေး ဖြစ်တေ။ အကျွန်က စည်းကမ်းသတ်မှတ်ချက်ကို ယင်းပိုင် သဘောပေါက်ပါရေ။

ဝတ္ထုတိုပြိုင်ပွဲဝင်ချင်သူ ပန်းအောင်က ပြိုင်ပွဲစည်းကမ်းကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာ ဝေဖန်ကြည့်ရေခါ အကျွန်ဆောင်းပါးလေးသော့ အကျုံးဝင်လှာပါရေ။ အကျွန်တင်ပြချက်ကို မီးခွန်းတိ အများကြီး

ဆွဲထုတ်မီးမြန်းပနာ စီစစ်ဝေဖန်စွာကို တို့ရရေ။

အဆောင်းပါးမှာ အကျွန်အနီနန့် ဝတ္ထုပြိုင်ပွဲအတွက် ရခိုင် အရိုးအသားစံတစ်ခု သတ်မှတ်ဖို့ကိစ္စကို မဆွေးနွေးဘဲ ပန်းအောင် ၏ ဝေဖန်ချက်တိကိုရာ တစ်ချက်ချင်းစီ တုံ့ပြန်လားပါဖို့။ တုံ့ပြန် ရေခါ ကိုယ့်အယူအဆ၊ ကိုယ့်ရပ်တည်ချက်တိကို ခုခံကာကွယ် လားရုံလောက်ရာ မဟုတ်ဘဲ ပန်းအောင်၏ အယူအဆအချို့ကို လေး ပြန်လှန်ဝေဖန်လားပါမေ။

'ရခိုင်စာ အရိုးအသားပြဿနာ' ဆောင်းပါးမှာ အကျွန်က ပြည်ထောင်စုခေတ် ရခိုင်အမျိုးသားရို့မှာ တစ်မျိုးသားလုံး လက်ခံ သုံးစွဲရေ ရခိုင်စာအရိုးအသားတစ်ခု မဟိသီးရေအတွက် သူတစ်မျိုး ငါတစ်ဖုံ ရိုးနီကတ်ကြောင်း၊ အားလုံးငါးမျိုးတောင် ကွဲနီကြောင်း တင်ပြခဲ့ပါရေ။

ပထမ - တတိုင်က ရခိုင်စာပီနန့် မြန်မာစာပီတူရေလို့ ယူ ဆပြီးကေ မြန်မာအရိုးအသားအတိုင်း ရိုးနီကတ် ကြောင်း။

ဒုတိယ - တိုင်သားက စကားပြင် အရိုးအသားကိစ္စမှာ မြန်မာစကားပြေကို သုံးပြီးကေ ဇာတ်ကောင်ချင်း အချီအချစကားပြောရေခါ ရခိုင်စကားကိုသုံး ကတ်ကြောင်း။

တတိယ - တတိုင်က စကားပြင်အရိုးအသားမှာ '၏' သည်၊

တည်း၊ ရှု၊ က၊ တွင်၊ ဌှိ’ စရေ ကြိယာနောက်ဆက်၊
နာမ်နောက်ဆက်တို့ကို မြောက်ဦးခေတ်စကားပြင်
အရိုးအသားအတိုင်း သုံးပြီးကေ စကားအသုံး
အနှုန်းမှာ ရခိုင်ဝေါဟာရကို သုံးကြောင်း။

စတုတ္ထ - တိုင်သားက အေန်ရခိုင်အပြောဘာသာစကား
(စစ်တွေခရိုင်၊ ကျောက်ဖြူခရိုင်)မှာ အခြံခံပြီး
ကေ အပြောဘာသာစကားနန့် အရိုးဘာသာ
စကားကိုညီအောင်ညှိပနာရိုးကတ်ကြောင်း၊စာလုံး
ပေါင်းစနစ်ကမြောက်ဦးနှောင်းခေတ်အတိုင်း
ဖြစ်ကြောင်း။

ပဉ္စမ - တတိုင်က အေန်ရခိုင်အပြောဘာသာစကားကို အခြံ
ခံထားကေလေသော့ တချို့စာလုံးပေါင်းစနစ်ကို
အသံထွက်နန့်ညီအောင် ညှိဗျာ ရိုးကတ်ကြောင်း
တင်ပြပါရေ။

ယင်းအရိုးအသားငါးမျိုးမှာ စတုတ္ထအရိုးအသားကို အကျွန်
အနီနန့် အကြိုက်ဆုံးဖြစ်ကြောင်းကိုပါ ထည့်ဗျာ ပြောပါရေ။
ဝတ္ထုတိုရိုးလိုသူ ပန်းအောင်က အကျွန်ကြိုက်တေ အရိုးအသားနန့်
ရိုးရဖို့လားလို့ လေး မီးလိုက်ပြီးကေ အကျွန်တင်ပြချက်တို့ကို
တစ်ချက်ချင်း စိစစ်ဝေဖန်ထားပါရေ။

အကျွန်ကလေးသော့ ပန်းအောင်၏ ဝေဖန်ချက်တို့ကို တစ်
ချက်ချင်းစီ တုံ့ပြန်လားပါမေ။

ပထမအရိုးအသားကိစ္စ တုံ့ပြန်ချက်

ပထမအရိုးအသားနန့် ပတ်သက်လို့ ပန်းအောင်၏ဝေဖန်ချက်
ကို တုံ့ပြန်ရေခါ ပြည့်စုံလားအောင် မူလဆောင်းပါးက စာပိုဒ်
အချို့ကို ဖော်ပြဖို့လိုလှာပါရေ။

အကျွန်က “မြန်မာစာပီနန့် ရခိုင်စာပီ အတူတူယာ” ဆိုရေ
အယူအဆကို ယုတ္တိမဟိလို့ တင်ပြပါရေ။ မျက်မှောက်ခေတ် ရခိုင်
ဘာသာစကားနန့် မြန်မာဘာသာစကား ကွဲပြားရေအတွက်ကြောင့်
စာပီအရိုးအသားလေသော့ မတူနိုင်ကြောင်း ဘာသာစကားနှစ်ခု
မတူစွာကိုသိအောင် အသံ၊ စကားလုံး၊ သဒ္ဒါရို့ကို စစ်ကြည့်သင့်
ကြောင်း ပြောပြီးကေ အောက်ပါအတိုင်း ဆက်ဗျာရိုးပါရေ။

“မျက်မှောက်ခေတ် ရခိုင်ဘာသာစကားနန့် မြန်မာဘာသာ
စကားရို့ တူမတူကို ဘာသာဗေဒနည်းနန့် သုံးသပ်ကြည့်ကတ်ပါ
မေ။ ပထမ အသံကိုစစ်ကြည့်။ အသံကိစ္စမှာ ရခိုင်နန့် မြန်မာရို့
ရာနှုန်းပြည့်တူလာ၊ မတူပါ။ တူစွာအချို့ဟိရေပိုင် မတူစွာတိလေ့
အများကြိဟိပါရေ။ ဇာနီရာမှာ မတူလေ။ သရသံရင်းတိမှာ မတူ။
ယောသ အယောသသံတိမှာ မတူ။ ဝါကျနိမ့်မြင့်သံတိ မတူ” (စာ-
၁၀)

အကျွန်က စကားလုံးမတူပုံ အချို့၊ သဒ္ဒါမှာ ပစ္စည်း (ရို့ဆက်၊
နောက်ဆက်၊ စကားဆက်)တိ မတူပုံအချို့ကို သက်သိထုတ်ပြပါ

ရခိုင်စာအရီးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ရေ။ နောက်ဆုံးမှာ အေပိုင်ယောင် ရိုးပါရေ။

“ယေဇူးနန့် ရခိုင်စာပီနန့် မြန်မာစာပီတူရေလို့ ယူဆစွာရေ ယူတ္တိမဟိရေ အယူအဆဖြစ်တေ။ အေအယူအဆကို လက်ခံဗျာ မြန်မာအရီးအသားအတိုင်း လိုက်ရိုးကေ မြန်မာစာတတ်ပီတတ် တိအတွက်တော့ခါ ခက်ဖို့မဟုတ်။ ခက်ဖို့စွာက အသျှေတိအတွက် ခက်ပါဖို့။ စာမတတ်တေ လူတိအတွက် ခက်ပါဖို့။ စာမဖတ်နိုင်ရေ တောင်သူလယ်သမားလူများစုအတွက် ခက်ပါဖို့။ မြန်မာစာတတ် ပီတတ် ရခိုင်အမျိုးသားထဲမာတောင် (ကိုယ့်ဘာသာစကားနန့် မတူ ရေအတွက်) မြန်မာပီသရေ အရီးအသားမျိုး ရိုးနိုင်ဖို့မဟုတ်။ ရခိုင် စိတ်ကူး၊ ရခိုင်ခံစားမှုကို မြန်မာစာတတ်ပီတတ် ရခိုင်အမျိုးသားတိ ထဲမာတောင် (ကိုယ့်ဘာသာစကားနန့် မတူရေအတွက်) မြန်မာ ပီသရေ အရီးအသားမျိုး ရိုးနိုင်ဖို့မဟုတ်။ ရခိုင်စိတ်ကူး၊ ရခိုင်ခံစား မှုကို မြန်မာအရီးအသားနဲ့ ဘာသာပြန်ထားရေ စာမျိုးကိုရာ ရိုးနိုင် ဖို့ဖြစ်ပါရေ။” (စာ-၁၁)

အထက်တင်ပြချက်ကို (ပထမ အရီးအသားကိစ္စကို) ပန်း အောင်က မီးခွန်းတိအများကြီး ဆွဲထုတ်ပနာ ဝေဖန်ထားပါရေ။ ယင်းအထဲက အရေးကြီးစွာ အချက်(၄)ချက်ကို အကျွန်တို့ပြန်ယှင်း လင်းလားပါမေ။ ပန်းအောင် ဝေဖန်ရေအချက်တိကို အောက်မှာ ဖတ်ကြည့်ကတ်ပါ။

(၁) “မောင်ဗသိန်းက အမှတ်တစ် အရီးအသားနန့်ပတ်သက် ပြီးကေ မတူစွာလောက်ကို အကြောင်းပြပြီးကေ တူစွာရို့ကို မပြော

ဘဲ ငြင်းဆန်နီလီရေ။ ရခိုင်စာပီနန့် မြန်မာစာပီတူရေဆိုစွာ ယူတ္တိ မဟိရေအယူအဆလို့ တွင်တွင်ကြီးခေါင်းခါနီစွာ မစဉ်းစားတတ် ပါ။” ပန်းအောင်က ယင်းပိုင်ပြောစွာလောက်နန့် မကျီပါသီး။ နောက်ပိုင်း စတုတ္ထအရီးအသားကိစ္စဝေဖန်ခါလေးသော့ ‘ရခိုင် ဘာသာစကားရေ မြန်မာဘာသာစကားနန့်တောင် မတူဆိုပြီး (မောင်ဗသိန်းက) အတင်းအဓမ္မခွဲခွဲစွာကို သတိပြုမိဖို့ လိုပါရေ” လို့ ပြောလိုက်ပါသီးရေ။

(၂) တူ၊ မတူဆိုစွာရေ ဆက်လက်အငြင်းပွားစရာ မလိုပါ။ တူလား မတူ၊ မတူလား တူရေ။ ယင်းအနီအထားမာဟိရေ ဘာသာ စကားမျိုးဖြစ်တယ်လို့ ဆိုရပါလိမ့်မယ်။

(၃) အသျှေတိကို ကြည့်ပါ။ အနိမ့်ဆုံးသူရို့ ရိုးရေ ရည်းစား စာကို ရခိုင်စကားနန့် ရိုးလားလို့။ အသျှေတိက လူကြီးတိထက် မြန်မာစာကို တတ်နီသီးစွာကိုလဲ သတိပြုရမယ်လို့ ယူဆပါရေ။

(၄) ဒေအဆို အစွန်းရောက်နီရေလို့ ထင်ပါရေ။ မိမိလူမျိုး ခံစားချက်ကို မိမိဘာသာစကားမှ ဖော်ထုတ်ပြနိုင်ရေ။ အခြားလူ မျိုး ဘာသာစကားနန့် မဖော်ပြနိုင်စွာ အကြွင်းမဲ့ဟုတ်နိုင်ပါဖို့လား။ တဂိုးရေ နိဗယ်ဆုရစွာ ဘင်္ဂလီဘာသာနန့် ရိုးလို့ မဟုတ်ပါ။ အခြား အခြားဆရာကြီးတိလဲ အများကြီးဟိပါရေ။

ပထမအရီးအသားနန့် ပတ်သက်လို့ ပန်းအောင်က အကျွန်ကို “မတူစွာ” လောက်ကို အကြောင်းပြပြီးကေ တူစွာရို့ကို မပြောဘဲ ငြင်းဆန်နီလီရေ” လို့ စွပ်စွဲထားပါရေ။ တူစွာကို အကျွန်မငြင်းဆန်

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ခပါ။ ပန်းအောင် အကျွန်ုပ်စာကို စိစိနဲ့နဲ့ မဖတ်လိုရာ ဟိပါဖို့။ အကျွန်က “တူစွာအချို့ဟိရေပိုင် မတူစွာတိလေး အများကြီး ဟိရေ” လို့ ရိုးခပါရေ။ ပြန်ဖတ်ကြည့်ပါ။

အေး--- တစ်ခုတော့ ဟိရေ။ ဇာလေးဆိုကေ အကျွန်က တူစွာဟိကို မတင်ပြမိပေါ။ မတူစွာကိုရာ ဦးစားပီးပနာ သာဓက တိနန့် တင်ပြခပါရေ။ အမှန်ကတူစွာတိကိုလေး တင်ပြဖို့ တာဝန် ဟိပါရေ။ “ယင်းတာဝန်ကို အကျွန်ကျီအောင် မထမ်းနိုင်ခကြောင်း ဝန်ခံပါရေ။”

အေနီရာမာ အကြောင်းသင့်လို့ ရခိုင်နန့် မြန်မာဘာသာ စကားရို့ တူစွာဟိရေပိုင် ကွဲစွာတိလေးဟိပုံကို အကျွန်က ဆောင်း ပါးနှစ်စောင်နန့် အကျယ်တင်ပြဖူးပါရေ။ ယင်းအထဲက ရခိုင်နန့် မြန်မာရို့ ဘာသာစကားတူကတ်ပုံအချို့ကို “သက်သိစိသျှ ထုတ် ပြလားပါမေ။ အေသက်သိတိက ပန်းအောင်၏စွပ်စွဲချက်တိကို ခုခံ ကာကွယ်နိုင်လိမ့်မေလို့ ယုံကြည်ပါရေ။

ရခိုင်တန်ဆောင် မဂ္ဂဇင်းအမှတ်-၁၅၊ (၁၉၇၇-၇၈)မာ အကျွန်က ‘ရခိုင်နှင့် မြန်မာဘာသာစကားနှစ်ခုကို နှိုင်းကြည့်ခြင်း’ ခေါင်းစဉ်နန့် ဆောင်းပါးတစ်ခု ရိုးဖူးပါရေ။ ယင်းဆောင်းပါးတစ်နီ ရာမာ-

“အထက်တင်ပြချက်များကို လိုရင်းချုပ်၍ပြောရလျှင် ရခိုင် ဘာသာစကားနှင့် မြန်မာဘာသာစကားတို့သည် ဘာသာမျိုးရိုးအား ဖြင့် တူပါသည်။ (တိဗက်တတ်ရုပ်မျိုးရိုးပင် သုံးမည်ရ ဘာသာ

စကားများ) ဤဘာသာနှစ်ခုတွင် အသံထုတ်ပုံ၊ စကားသုံးနှုန်းပုံ၊ သဒ္ဒါကိစ္စတွင် အရေးပါသော ပစ္စည်းသုံးနှုန်းပုံ (ရှေ့ဆက်၊ နောက် ဆက်၊ စကားဆက်ပစ္စည်းများသုံးပုံ) တို့၌ တူညီချက်များရှိသည် ကို ငြင်းမရသကဲ့သို့ ကွဲပြားခြားနားချက်များ ရှိသည်ကိုလည်း လက်ခံရမည် ဖြစ်ပါသည်” လို့ ရိုးဖူးပါရေ။ တူစွာ၊ ကွဲစွာနှစ်မျိုး လုံးကို သာဓကတိနန့် အကျယ်တင်ပြဖူးပါရေ။

နောက်ပြီးကေ ရခိုင်မဂ္ဂဇင်း အမှတ်-၆၊ (၁၉၈၀)မာလေ့သော “ရခိုင်ရသံ စီးစစ်ချက်” ဆောင်းပါးမာ အေပိုင် တင်ပြဖူးပါသီးရေ။

“မြန်မာဘာသာစကား လွှမ်းမိုးခံရစွာမာ နိုင်ငံရေး၊ စီးပွား ရေး၊ ပညာရေး၊ ဘာသာရေး၊ ယဉ်ကျေးမှုကိစ္စတိအပြင် အခြား အရေးကြီးရေ အကြောင်းတစ်ခုလေ့ ဟိပါသီးရေ။ ယင်းအကြောင်း က ရခိုင်ဘာသာစကားနန့် မြန်မာဘာသာစကားရို့ရေ တချို့နီရာ မာ လုံးဝကွဲပြားခြားနားကေလေးသော တချို့နီရာမာ တူကတ်လို့ ဖြစ်တေ” တတိုင်နန့်တတိုင် ရုပ်စွပ် (အသံ၊ အဓိပ္ပါယ်၊ အသုံး) တူစွာတိ အသံကွဲကေလေး အဓိပ္ပာယ်နန့် အသုံးတူစွာတိ အများကြီး ဟိပါရေ။ လုပ်၊ ကိုင်၊ စား၊ သောက်၊ ထ၊ ထိုင်၊ အိပ်၊ နိုး စရေ နိစိုင်သုံးကြိယာ စကားလုံးတိ၊ ကိုယ်၊ ခါး၊ ခေါင်း၊ ငါး၊ စာ၊ ဆား၊ ဆီစရေ နာမ်စကားလုံးတိမာ တတိုင်နန့်တတိုင် ရုပ်စွပ်တူကတ်တေ။

အထက်ပါ သာဓကတိကြောင့် ပန်းအောင်က အကျွန်ကို “ရခိုင်စာပီနန့် မြန်မာစာပီ တူရေဆိုစွာ ယုတ္တိမဟိရေ အယူအဆ လို့ တွင်တွင်ကြီး ခေါင်းခါနီစွာ ဇာအတွက်လဲဆိုစွာ မစဉ်းစားတတ်

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ပါ” လို့ ဝေဖန်ထားစွာ၊ ပြီးကေ “ရခိုင်ဘာသာစကားရေ မြန်မာ ဘာသာစကားနန့် မတူလို့ အတင်းအဓမ္မ ခွဲခရေ” လို့ စွပ်စွဲထားစွာ ယင်းအချက်တိ မမှန်ပါ။ အကျွန် “တွင်တွင်ကြီးခေါင်းမခါခပါ” အတင်းအဓမ္မလေး မခွဲခပါ။ မျက်မှောက်ခေတ် ရခိုင်နန့် မြန်မာ ဘာသာစကားနှစ်ခု မတူစွာကို မတူလို့ ပွင့်ပွင့်လင်းလင်း တင်ပြစွာ ရာ ဖြစ်ပါရေ။ တူစွာကို တူရေလို့ သာဓကတိနန့် တင်ပြဖူးခပါရေ။

အေပိုင် တင်ပြရစွာ ဇာကြောင့်ပါလေး။ ပြည်ထောင်စုခေတ် မာ ရခိုင်တစ်မျိုးသားလုံး လက်ခံသုံးစွဲနိုင်ရေ အရိုးအသားသစ် တစ်ခု ဖြစ်ထွန်းစီချင်လို့ ဖြစ်ပါရေ။ အကျွန်ရို့မာ သီးခြားအရိုး အသာ မဟိသီးဆိုစွာကို ဘာသာဗေဒပညာသျှင်ဆရာဦးတင်လှက တောင် ထောက်ပြဖူးလိရေ။

“ရခိုင်လူမျိုးတို့၌ မွန်လူမျိုး၊ ရှမ်းလူမျိုးတို့ကဲ့သို့ စာပေအရေး အသား သီးခြားမရှိတော့ပေ။ မြန်မာအက္ခရာများကို အသုံးပြု၍ မြန်မာစာရေးနည်းအတိုင်းပင် ရေးသားနေကြသည်။ ဖတ်သော အခါ ပြောဆိုသော အခါများတွင်သာ ရခိုင်သံဖြင့် ဖတ်ကြခြင်း၊ ပြောဆိုကြခြင်း ဖြစ်သည်။”*

ဆရာဦးတင်လှ ထောက်ပြရေပိုင် အကျွန်ရို့မာ ရှိခေတ်က အရိုးအသား သီးခြားဟိခကေလေးသော့ ပြည်ထောင်စုခေတ်မာ မွန်ရို့၊ ရှမ်းရို့ပိုင် သီးခြားစာပိ အရိုးအသားမဟိပါသီး။ အကျွန်ရို့ နန့်ရာ အချို့မာ တူနီရေ မြန်မာစာကိုပင် ကိုယ့်စာလို့ အထင်မှား ပနာ ရခိုင်သံနန့် ဖတ်နီကတ်တေ။ ရခိုင်စာထင်ပနာ လိုက်ရိုးနီ

ကတ်တေ။

အမှန်က မျက်မှောက်ရခိုင်စကားနန့် မြန်မာစကားရို့ သိသိ သာသာကွဲပြားခြားနားပါရေ။ ယင်းကွဲပြားမှုကို လျစ်လျူရှုဗျာ၊ တူစွာလောက်ကို ထောက်ပြဖက်တွယ်ထားကေ ဇာဖြစ်ပါဖို့လေး။ ကျောင်းသုံး၊ ရုံးသုံး မြန်မာစာကို ကိုယ့်စာမှတ်ပနာ လိုက်ရိုးနီကတ် တေ ဇာပန်းတိုင်တို့ ဆိုက်ပါဖို့လေး။ နိစိုင်သုံး ရခိုင်စကားတိ တဆတ်ဆတ်ပျောက်ကွယ်လားပါဖို့။*

အေကိစွကို ဆရာဦးတင်လှလေးသော့ ကြိုမြင်မိရေအတွက် စိုးရိမ်စိတ်နန့် အေပိုင်ယောင့် သတိပီးဖူးပါရေ။

“ရခိုင်အမျိုးသားတို့သည် ပြည်မလူမျိုးပေါင်းစုံတို့နှင့် ပေါင်း သင်းဆက်ဆံရဖန်များလာသောအခါ ရခိုင်ဒေသန္တရစကားသည် ပျူဘာသာစကားကဲ့သို့ တိမ်ကောပျောက်သွားမည်ကို လည်း ကောင်း၊ မွန်ဘာသာစကားကဲ့သို့ အသုံးနည်းသွားမည်ကို လည်း ကောင်း ဘာသာဗေဒပညာ လိုက်စားသူတို့က စိုးရိမ်နေကြသည်” (ယင်းစာ-၅၇)

ယေကေ ရခိုင်စကားတိ တရွှိရွှိမသိမသာ ပျောက်ကွယ်မလား ရအောင် အကျွန်ရို့ ဇာလိုပံရဖို့လေး။ ကိုယ့်စကားကို အခြံခံပနာ ကိုယ်ပိုင်စာ အရိုးအသားတစ်ခုကို ဝိုင်းဝန်းရိုးသားကတ်ရဖို့ ဖြစ် တေ။ ယင်းပိုင်မရာ ကိုယ့်စာရှင်သန်နီပနာ မြန်မာစာ၊ မြန်မာ ကား တဆတ်ဆတ်လွမ်းမိုးလာစွာက သက်သာရာရပါဖို့။ စာသစ်

ရခိုင်စာအရီးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ပီသစ်တိ ရိုးဖွဲ့ရေအတွက်ကြောင့် ကိုယ့်စကားကိုယ့်စာ တည်တံ့ နီတောင်မက တိုးပွားကျယ်ပြန့်လာဖို့ ဖြစ်ပါရေ။

လူမျိုးတစ်မျိုးတည်တံ့ကြီးပွားရေကိစ္စရေ ယင်းလူမျိုး၏ ကိုယ် ပိုင်စကားနန့် သီးခြားစာပီရို့ကို ဆက်လက်အသုံးချဗျာ ရှင်သန်နီ အောင် လုပ်ထားနိုင် မထားနိုင်ဆိုရေအချက်မှာ မူတည်နီကြောင်း ပန်းအောင်သဘောပေါက်လိမ့်မေလို့ ယုံကြည်ပါရေ။

နောက်တစ်ခါ ပန်းအောင်၏ “မြန်မာစာပီနန့် ရခိုင်စာပီ မတူလို့ အတင်းအဓမ္မခွဲခရေ” ဆိုရေ စွပ်စွဲချက်ကို ထပ်ပနာ တုံ့ပြန်ရိုးရဖို့ဆိုကေ ပန်းအောင်၏ ရခိုင်စာအရီးအသားကိုပင် သက်သီထားဗျာ ပြောရပါဖို့။

ပန်းအောင်၏ ရခိုင်အရီးအသားရေ မျက်မှောက်ခေတ် ရခိုင် (စစ်တွေခရိုင်)စကားကို အခြံခံပနာ ရိုးထားသောခေတ်သစ် ရခိုင် စကားပြင် ဖြစ်နီရေ။ ကျောင်းသုံး ရုံးသုံး မြန်မာစာနန့်ကွဲပြားရေ။ ခေတ်သစ်မြန်မာအပြောစကားပြင် (ဒေါ်အမာ၊ ဒေါက်တာသန်း ထွန်း၊ မောင်သာနိုး စရေ ပုဂ္ဂိုလ်တိရိုးဟန်)နန့်လေးသော့ ကောင်း ကောင်းခြားနားရေ။ ပန်းအောင်စာကို ရခိုင်ကလွဲလို့ တခြား မြန်မာ စာကတ်သူ လူမျိုးခြားတိ နားမလည်နိုင်။

တနည်းပြောရကေ ပန်းအောင်၏စာရေ မြန်မာစာနန့် ကွဲပြားခြားနားရေ ခေတ်သစ်ရခိုင်စာဖြစ်တေ။ ပန်းအောင်က “တူ-တူမဆိုစွာကို အငြင်းပွားစရာမလို” လို့ ပြောထားကေလေးသော့

ပန်းအောင်၏စာက “ရခိုင်စာနန့် မြန်မာစာမတူပါ”လို့ သွယ်ဝိုက် တင်ပြရေပိုင် ဖြစ်နီရေ။

‘နောက်တစ်နည်း’ ပြောရကေ ပန်းအောင်၏ စာရေ အကျွန် တင်ပြရေ “ရခိုင်စာပီနန့် မြန်မာစာပီတူရေဆိုစွာ ယုတ္တိမဟိ” ဆို ရေ အယူအဆမှန်ကန်ကြောင်းကို သွယ်ဝိုက်ထောက်ခံနီရေ (ပိုင် ဖြစ်နီရေ)။ ယေတောင်မကသီး၊ ပန်းအောင်စာရေ ပန်းအောင်က အကျွန်ကို ‘မြန်မာစာပီနန့် ရခိုင်စာပီခတူလို့ အတင်းအဓမ္မခွဲခရေ’ ဆိုသော စွပ်စွဲချက် မမှန်ကန်ကြောင်း ကိုယ့်ဘာသာကိုယ် အလို အလျောက် သက်သီခံနီရေ (ပိုင်ဖြစ်နီရေ)။

ယင်းစွပ်စွဲချက်မှန်ရေဆိုကေ မြန်မာစာနန့် မတူသော ခေတ် သစ်ရခိုင်စာကို ရိုးသူ ပန်းအောင်ကိုယ်တိုင် အတင်းအဓမ္မခွဲသူ ဖြစ်လာဖို့ မဟုတ်ပါလား။

ယေဇူးနန့် ပန်းအောင်က အကျွန်ကို ‘အတင်းအဓမ္မခွဲဘူး’ လို့ စွပ်စွဲစွာရေ မဆင်မခြင်ပြောရေ စကားရာဖြစ်ကြောင်း တုံ့ပြန် လိုပါရေ။

ပထမအရီးအသားနန့် ပတ်သက်လို့ ပန်းအောင်ဝေဖန်ချက် အမှတ်(၂)ကို ဆက်ပျာဆွေးနွေးလားပါမေ။ ပန်းအောင်က ‘တူ-မတူဆိုစွာကို ဆက်လက်အငြင်းပွားနီစရာ မလိုပါ။ တူလား မတူ။ မတူလား တူရေ။ ယင်းအနီအထားမာဟိရေ ဘာသာစကားမျိုး ဖြစ်တေလို့ ဆိုရလိမ့်မယ်’ လို့ ပြောလိုက်တေ။

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

တူ- မတူဆိုစွာကို အငြင်းပွားစရာမလိုဆိုကေ အကျွန်ဆောင်း ပါးမာ တူစွာကို သာဓကတိနန့် မတင်ပြမိခဲလို့ ပန်းအောင် ဇာ အတွက်အပြစ်တင်ခပါလေး။ ပန်းအောင်က အကျွန်ကို ‘မတူစွာ လောက်ကိုရာ အကြောင်းပြပြီးကေ တူစွာရို့ကို မပြောဘဲ ငြင်းဆန် နီလီရေ’ လို့ ထောက်ပြပနာ မြန်မာနန့် ရခိုင်တူစွာတိကို ပြောခိုင်း ခရေ မဟုတ်ပါလား။ ယင်းပိုင်ပြောခိုင်းစွာရေ တူစွာကွဲစွာ နှစ်မျိုး လုံးကို တင်ပြသင့်ရေလို့ဆိုလိုရာ ရောက်ပါရေ။ အဂုတစ်ခါ ပန်း အောင်က ‘တူ မတူဆိုစွာကို အငြင်းပွားစရာမလို’ လို့ ဆိုလိုက်ပြန် ရေ။ ရှိစကား နောက်စကား ဆန်ကျင့်မနီပါလား။

အကျွန်ရို့အမြင်က တူ-မတူကိစ္စကို ကိုယ်တစ်ယောက်တည်း သိထားစွာလောက်နန့် မကျီ။ အများသိအောင် တင်ပြရပါဖို့။ ငြင်း သင့်ကေ ငြင်းရပါဖို့။ ငြင်းခုံဆွေးနွေးမရာ အမှန်တရားပေါ်ထွက် လာဖို့ ဖြစ်ပါရေ။ ယေဇူးနန့် တူ-မတူကိစ္စကို ကိုယ်သိရေဆီ အများ ပရိသတ်အကျိုးငှာ တင်ပြပီးပါလို့ ပန်းအောင်ကို တိုက်တွန်းပါရေ။

ပထမအရိုးအသားနန့်ပတ်သက်လို့ ပန်းအောင်၏အမှတ်(၃) ဝေဖန်ချက်ကို ဆက်ပနာဆွေးနွေးလားပါမေ။

ပန်းအောင်က ‘အသေ့တိကိုကြည့်ပါ။ အနိမ့်ဆုံးသူရို့ ရိုးရေ ရည်းစားစာကို ရခိုင်စကားနန့် ရိုးထားလား’ လို့ ဆိုပြီးကေ အကျွန် ၏ တင်ပြချက်ကို ပယ်ချထားပါရေ။ အကျွန်ဆောင်းပါးမာ အသေ့ တိဆိုရေ ရခိုင်စကား၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ကျောင်းနီစအရွယ် ၅၊ ၆၊ ၇-နှစ်သားတိကို ရည်ရွယ်ထားပါရေ။ ရခိုင်အသုံးအနှုန်းမာ နို့စို့

အရွယ်ကပင် ဗောင်းတင်ထိအရွယ်ကို အသေ့စာရင်းထဲမာ ထည့် ကေလေးသေ့ ရည်းစားစာ ရိုးတတ်တေအရွယ်ကို အသေ့စာရင်း ထဲမာ မထည့်ပါ။ လူပျိုစာရင်းထဲမာရာ ထည့်ပါရေ။ ယင်းယှင့်ကို ပန်းအောင်သိလိမ့်မေလို့ ယုံကြည်ပါရေ။

ကျောင်းနီစ ၅၊ ၆၊ ၇-နှစ်အရွယ် ရခိုင်သားအသေ့ (မြန်မာ စကားကို နားမလည်သီးရေ အသေ့) တစ်ယောက်ကို ကျောင်းသုံး သူငယ်တန်း မြန်မာစာဖတ်စာအုပ်ကို သင်ကြည့်ပါ။

* ညအခါ၊ လသာသာ၊ ကစားမလား၊ နားမလား။

* အစားအစာ၊ ဝါးစားပါ၊ အသားပါသလား၊ ငါးပါသလား။

ပထမအပိုဒ်က ‘ညအခါ’ ဆိုရေ အဓိပ္ပာယ်ကို ရခိုင်သားသေ့ က ‘ညဇာဖက်၊ နီမဝင်ခင်အချိန်’ လို့ ထင်ပါရေ။ ညီအခါ၊ ညေ အခါလို့ နားမလည်ပါ။ ‘လသာသာ’ ဆိုစွာမာလေးသေ့ လကို နားလည်ပါရေ။ ဘာသာကို နားမလည်ပါ။ ‘လသာသာဆိုစွာ လပ စွာကို ပြောစွာဝေး’လို့ ယှင်းပြရပါရေ။ ‘ကစားမလား’ ဆိုစွာ ကစပ် ဖို့လားလို့ မီးစွာဖြစ်ကြောင်း၊ နားမလားဆိုစွာ မကစပ်ပဲတန်နီဖို့ လားလို့ မီးစွာဖြစ်ကြောင်း တစ်လုံးစီ ယှင်းပြရပါရေ။

ဒုတိယအပိုဒ်မာ ‘အစားအစာ’ ဆိုစွာကို နားလည်ပါရေ။ ‘ဝါးစားပါ’ကို နားမလည်ပါ။ ဝါးကို ကိုက်ပနာ စားရေလို့ ထင်ပါ ရေ။ ဝါးအဓိပ္ပာယ်က မွား။ ဝါးစားအဓိပ္ပာယ်က မွားစားဖြစ်ကြောင်း ယှင်းပြပါရေ။ အေယှင့်ရေ အကျွန်ကိုယ်တို့ ဖြစ်ပါရေ။ ကိုယ့်သား

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ကို ကိုယ်တိုင်စာပြကြည့်ရေခါ တို့ရရေ ဘာသာစကား အခက်အခဲ ဖြစ်ပါရေ။

ယေဇူးနန့် အကျွန်က ‘မြန်မာအရိုးအသားအတိုင်း လိုက်ရိုး ကေ အသွေတိအတွက် ခက်ပါဖို့’ လို့ တင်ပြခစွာ ဖြစ်ပါရေ။

ပန်းအောင်က ‘အချေတိက လူကြီးတိထက် မြန်မာစာကို တတ်နီသီးစွာကိုလဲ သတိပြုရမယ်လို့ယူဆပါရေ’ လို့ ပြောလိုက် တေ။ မှန်ပါရေ။ မြန်မာစကား နားလည်ရေအသွေ၊ မြန်မာစာကို သင်ဖူးရေ အသွေ၊ နိစဉ်ဘဝ လူမှုကိစ္စမှာ မြန်မာစကားကို ပြောရ ကြားရရေအသွေ ယင်းအသွေတိ မြန်မာစာကိုတတ်စွာ ဆန်းစွာ က မဟုတ်။ ရခိုင်စကားနန့် ဆင်တူဖြစ်နီရေ မြန်မာစကားနန့် မြန်မာစာတတ်စွာကို ထားလိုက်ဖိ။ ဘာသာခြားဖြစ်တေ အင်္ဂလိပ် စာ၊ အင်္ဂလိပ်စကားကိုတောင် မူလတန်းကပင် သင်ကြားရလို့ အင်တန်သွေ ရိုးတတ်ပြောတတ်စွာကို ပန်းအောင်သိလိမ့်မေလို့ ထင်ပါရေ။

အကျွန်ပြောလိုစွာက ကိုယ့်စာကို ကိုယ်သင်ရကေ ပိုလွယ်ဖို့။ သူများစာကို သင်ရကေ ခက်ဖို့ဆိုစွာ ဖြစ်ပါရေ။ ရခိုင်စကားကို အခြံခံပနာ ရခိုင်စာကိုရိုး၊ ရခိုင်သွေကိုသင် တတ်လွယ်ဖို့၊ မြန်မာ စာကို ကိုယ့်စာလို့မှတ်ပနာ မြန်မာပိုင်လိုက်ရိုး ရခိုင်သွေကို သင်၊ သင်ရခက်ဖို့လို့ ဆိုလိုကြောင်း ပန်းအောင်ကို ထပ်ဆင့်ယှင်းလင်း ပြန်ကြားလိုပါရေ။

ပထမအရိုးအသားနန့်ပတ်သက်လို့ ဝေဖန်ချက်အမှတ်(၄)ကို ဆက်ဆွေးနွေးလားပါမေ။ ပန်းအောင်က မိမိလူမျိုး ခံစားချက်ကို မိမိဘာသာစကားနန့်ရာ ဖော်ထုတ်နိုင်ရေလို့ အကျွန်ပြောခစွာကို အကြွင်းမဲ့ မထောက်ခံနိုင်ကြောင်း ငြင်းပယ်လိုက်ပါရေ။ အိန္ဒိယ ပြည် ဘင်္ဂလီစာဆိုကြီး တဂိုး၏ နိဗယ်ဆုရ အင်္ဂလိပ်ဘာသာပြန်ကို သက်သိပြလိုက်ပါသီးရေ။

ဆရာပန်းအောင်၏ သက်သိက ကမ္ဘာလောက်ကြီးရေခါ အကျွန်အဆိုကို သက်သိခိုင်လုံအောင် တင်ပြဖို့ လိုလှပါရေ။

တဂိုး၏ နိဗယ်ဆုရကဗျာကို သက်သိပြလိုက်စွာရေ ဘင်္ဂလီ လူမျိုးတဂိုး၏ ဘင်္ဂလီကဗျာကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာနန့် အပြည့်အစုံ ဘာသာပြန်နိုင်ရေလို့ အဓိပ္ပာယ်ထွက်လှပါရေ။ ယင်းကြောင့် ဘာသာပြန်မှု အတတ်၏ ခက်ခဲပုံကို အေနီရာမှာ တင်ပြဖို့လိုလှ ပါရေ။

လူမျိုးတစ်မျိုး၏ ခံစားချက်ကို မိမိလူမျိုး ဘာသာစကားနန့်ရာ ဖော်ထုတ်နိုင်ရေလို့ တင်ပြစွာရေ ဘာသာပြန်မှုအတတ် ခက်ခဲစွာ ကို တစ်နည်းတစ်ဖုံ ပြောပြစွာ ဖြစ်ပါရေ။ ဘာသာပြန်ကျွမ်းကျင်သူ တိက ဘာသာပြန်သူရေ ဘာသာစကားနှစ်ခုကို ကျွမ်းကျင်ဖို့လို ကြောင်း ပြောကတ်ပါရေ။ ယင်းပိုင်နှစ်ဘာသာကျွမ်းကျင်သူတိ တောင်က ကဗျာကို ကဗျာနန့်ဘာသာပြန်ဖို့ မဖြစ်နိုင်ကြောင်း ကောက်ချက်ချကတ်ပါရေ။

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

မျက်မှောက်ခေတ်ဘာသာပြန်ဆရာတိထဲမှာ ဆရာဦးဝင်းဖေ (မြဇင်)ရေ ထင်ရှားသူတစ်ဦး ဖြစ်ပါရေ။ မြန်မာကဗျာကို ကမ္ဘာ သိလှာအောင် 'မြကန်သာ' နာမည်နန့် ဘာသာပြန်တစ်အုပ် ထုတ် လိုက်တေ။ ယင်းစာအုပ်မှာ ကဗျာဘာသာပြန်မှု ခက်ခဲစွာကို ဆရာ က အေပိုင်ယောင် ဝန်ခံထားပါယင့်။

'ကဗျာကို ပြန်ဆိုရာ၌ ပစ်မှတ်ဘာသာတွင် ကဗျာမြောက် သော ကဗျာနည်းဖြင့် ပြန်ဆိုသင့်ပါသည်။ မှန်ပါသည်။ ကဗျာကို ကဗျာဖြင့် ပြန်ဆိုရန် ခဲယဉ်းသည်။ ထို့ကြောင့်လည်း ဘာသာပြန် လုပ်ငန်းကို မအောင်မြင်မှုများဆိုင်ရာ အနုပညာဟုပင် ခေါ်ကြ သည်။' (စာ-၁၀၅)

ဘာသာပြန်ဆရာ အောင်ဇေ၏အဆိုကိုလေး ကြည့်ပါအုံးသီး။

'ကဗျာဟူသည် ဘာသာစကားတစ်ခုမှ အခြားဘာသာစကား တစ်ခုသို့ ကူးပြောင်းပေးပို့ရန် မဖြစ်နိုင်သော စာလုံးပုံသဏ္ဍာန် တစ်ရပ် ဖြစ်သည်။ ဘာသာစကားတစ်ခုနှင့်တစ်ခုအကြား ကွဲပြား ခြားနားသော သဘာဝရှိခြင်းကြောင့် ရိုးရိုးပြောစကားတစ်ခွန်း၊ ရိုးရိုးရှင်းရှင်း စကားပြောကျတစ်ခုကိုပင် ဘာသာတစ်ခုမှ အခြား ဘာသာတစ်ခုသို့ ကူးပြောင်းပေးပို့ရန် အခါခပ်သိမ်း မလွယ်ကူပေ။ စကား၏လိုရင်းအဓိပ္ပာယ်ကို ပြန်ဆိုပေးနိုင်သည့်တိုင်အောင် စကား၏အတိမ်အနက်၊ အလေးအပေါ့ အပျော့အမာတို့ကို မူရင်း အတိုင်း ပြည့်ပြည့်ဝဝရအောင်ကူးဖို့ အလွန်ခက်ခဲပါသည်။ ယင်း သည်ကို အကြောင်းပြု၍ ဘာသာပြန်အလုပ်သည် အလွန်ခက်ခဲ

သော အလုပ်၊ မဖြစ်နိုင်သောအလုပ်ဟု ဆိုကြသည်။'

(အောင်ဇေဝန္တဝင်အချစ်ကဗျာမြန်မာပြန်၊စာ၁၂၊၁၉၉၄)

ဘာသာပြန်ဆရာရို့၏ ဘာသာပြန်မှုခက်ခဲကြောင်း ဝန်ခံ ချက်တို့ကို နိဒါန်းချိတင်ပြပြီးကေ ပန်းအောင်၏ တဂိုး၏ နိဗ္ဗာန်ဆု ရကဗျာ၊ စကားစဉ်ကို ပြန်ကောက်ပါမေ။

ကမ္ဘာကျော် ဘင်္ဂါလီ စာဆိုတော်ကြီး တဂိုးရေ ဂိတဝူလီ ကဗျာ တိနန့် စာပီဆိုင်ရာ နိဗ္ဗာန်ဆုကြီးကို ဆွတ်ခူးနိုင်ခဲပါရေ။ နိဗ္ဗာန်ဆု ပီးအဖွဲ့က အင်္ဂလိပ်ဘာသာပြန်ကို ဖတ်ပနာ ဆုပီးထိုက်လို့ ထောက် ခံတင်ပြ ဆုပီးစွာ ဖြစ်ပါရေ။ ဘာသာပြန်ကို ဖတ်လို့ ဆုပီးရေဆို ကေ ဘာသာပြန်ကောင်းလို့ မဟုတ်လားလို့ မီးနိုင်ပါရေ။ လူမျိုးတစ် မျိုး၏ ခံစားချက်ကို တခြားလူမျိုး၏ ဘာသာစကားနန့် ဖော်ထုတ် နိုင်စွာ မဟုတ်လားလို့လေးသော့ ထပ်ဆင့်မီးနိုင်ပါရေ။

အေအမီးကို ဖြေဖို့အတွက် တဂိုး၏ဘင်္ဂါလီ ကဗျာမူရင်းနန့် အင်္ဂလိပ်ဘာသာပြန်ကို နှိုင်းယှဉ်ကြည့်ဖို့ လိုလှပါရေ။ သို့သော် အကျွန်က ဘင်္ဂါလီစာ မတတ်ပါ။ အင်္ဂလိပ်ဘာသာပြန်လောက်ကို ရာ လက်လှမ်းမီပါရေ။ ဆရာကြီး ဒေါက်တာမောင်ဖြူး၏ ဘာသာ ပြန်ယှင်းလင်းချက်နန့် မြန်မာပြန် ကဗျာလောက်ကိုရာ လက်လှမ်း မီပါရေ။

ဆရာကြီး၏ ယှဉ်ပြချက်အရ ပြောရကေ ဘင်္ဂလီကဗျာမှာ တစ်ပုဒ်သျှစ်ကြောင်း၊ စာကြောင်းအဆုံးမှာ နှစ်ကြောင်းတစ်ကာရန် စနစ်ဟိကြောင်းသိရပါရေ။ ဆရာကြီးက တဂိုး၏ နိဗယ်ဆုရ ဝိတစ္ဆလီကဗျာအချို့ကို ဘာသာပြန်ရေးခါ မြန်မာကားပြေနန်းရာ ပြန်ပါရေ။ အင်္ဂလိပ်ဘာသာပြန်နန်း ဆရာကြီး၏ မြန်မာဘာသာ ပြန်ကို ယှဉ်ကြည့်ကတ်ပါမေ။

Collected Poems and Plays of R.Tagore, P.16.

ဆရာကြီး၏ မြန်မာဘာသာပြန်က အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်ပါ ရေ။

GITANJALI XXXV

Where the mind is without fear and the head is held high;

Where knowledge is free;

Where the world has not been broken up into fragments by narrow domestic walls;

Where words come out from the depth of truth;

Where tireless striving stretches its arms towards perfection;

Where the clear stream of reason has not lost its way into the dreary desert sand of dead habit;

Where the mind is led forward by thee into everwidening thought and action

Into that heaven of freedom, my Father, let my country awake.

လွတ်လပ်သော နိဗ္ဗာန်

စိတ်ကမကြောက်ဘဲနှင့် ခေါင်းကို မတ်စွာထားနိုင်သောအရပ်၌ လည်းကောင်း။

ပညာသည် လွတ်လပ်ရာ၌ လည်းကောင်း။

ကမ္ဘာကို ကျဉ်းမြောင်းသောလူမျိုးစု နံရံများဖြင့် တောက်စိတ်ပိုင်းခြားမှု ရှိရာ၌လည်းကောင်း။

စကားသည် နက်ရှိုင်းသော သစ္စာတွင်းမှလာသော အရပ်၌ လည်းကောင်း။

ဆင်ခြင်မှုချောင်းရေသန့်သည် အကျင့်ဆွေး သဲကန္တာရတွင် ခရီးလမ်းစမပျောက်ရာ၌ လည်းကောင်း။

စိတ်ကို အစဉ်ပြန်ပြုသော တွေးဆပြုလုပ်မှုတို့ကို အရှင်ရှေ့

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ဆောင်ရာ၌ လည်းကောင်း။

ထိုလွတ်လပ်သော နိဗ္ဗာန်၌ တပည့်တော်၏ တိုင်းပြည်သည် နိုးကြားနိုင်ပါစေ အရှင်ဘုရား။

မောင်ဖြူး၊ တဂိုးစာ ပဒေသာ၊ စာ-၇၉-၈၀

ဘာသာပြန်နှစ်ခုကိုကြည့်ကေ စကားပြင်နန်းရာ ပြန်ထားကြောင်း တွိနိုင်ပါရေ။ ယင်းဘာသာပြန်တိမာ မူလဘင်္ဂါလီ ကဗျာပုံသဏ္ဍာန်၊ ကာရန်၊ အသံ၊ စကားလုံးတို့ကို လက်ရွတ်လိုက်ရပါရေ။ ယင်းနန်း ဆက်နွယ်နီရေ စာဆိုတဂိုး၏ ခံစားချက် (ဘင်္ဂါလီ ပြည်သူရို့၏ ခံစားချက်)အပြည့်အစုံ မပါနိုင်ပါယာ။

ယေကေ တဂိုး၏ကဗျာကို နိဗ္ဗယ်ဆုချီးမြှင့်ရစွာက ဇာအတွက်ပါလေး။ ကဗျာအကြောင်းအရာ ကျယ်ပြန့်လေးနက်လို့ ဖြစ်ပါရေ။ မဟာလူသားဝါဒကို ဖော်ကျူးနိုင်လို့ ဖြစ်ပါရေ။ ဘာသာပြန်သူက ကဗျာ၏ ကျယ်ပြန့်လေးနက်တေ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို ပြန်ဆိုပီး နိုင်ခဲလို့ ဖြစ်ပါရေ။

သို့သော် ကဗျာကို ဘာသာပြန်ရေခါ မူလကဗျာ၏ ပုံသဏ္ဍာန်ကို ယင်းအတိုင်း မပြန်နိုင်ပါ။ ယင်းယှဉ်နန်း ဆက်နွယ်နီရေ ကာရန်၊ ယင်းကာရန်နှင့် ပုံသဏ္ဍာန်ကို မှီလို့ဖြစ်လှာရေ အသံ၊ စကားလုံး

အလှအပရို့ကို ဇာနည်းနန်းလေး ဘာသာပြန်လို့ မရပါ။ ဂုဏ်မြောက်တေ ကဗျာကောင်းတစ်ခုမာ အဓိပ္ပာယ်လေးနက်မှုလောက်ရာ မဟုတ်။ သက်ဆိုင်ရာ ဘာသာစကား၏ လှပသိမ်မွေ့မှုတိ၊ ကျယ်ပြန့်နက်ယှိုင်းမှုတိ အားလုံးအကျုံးဝင်နီပါရေ။ ယင်းလှပသိမ်မွေ့မှုတိမာ ခံစားချက်ပါပါရ။ အသံသာယာမှုနန်း စကားလုံးအနက်အယှိုင်းတိမာလေးသော့ စာဆို၏ ခံစားချက် (ကိုလိုနီဘင်္ဂါလီပြည်သူတို့၏ ခံစားချက်)အပြည့်ပါပါရေ။

ယေဇူးနန်း ‘လူမျိုးတစ်မျိုး၏ ခံစားချက်ကို ယင်းလူမျိုး၏ ဘာသာစကားနန်းရာ ဖော်ထုတ်နိုင်ကြောင်း’ အကျွန်ုပ်ဆောင်းပါးမာ အလေးအနက် တင်ပြခစွာ ဖြစ်ပါရေ။

အေနီရာမာ စောဒကတက်နိုင်စွာတစ်ခု ဟိပါသီးရေ။ ဇာလေးဆိုကေ ရခိုင်နန်းမြန်မာရို့ ဘာသာစကားချင်း နီးစပ်တေ အတွက်နန်း တစ်ယောက်၏ ခံစားချက်ကို တစ်ယောက်၏ဘာသာစကားနန်း ပြန်ဖို့ဖြစ်နိုင်ရေလို့ အထွန်တက်နိုင်ပါရေ။

ပြန်ဆိုနိုင်စွာအချို့ ဟိပါဖို့၊ မပြန်ဆိုနိုင်စွာလေး အများကြီးပါ။ နမူနာ စကားတစ်လုံး ထုတ်ပြပါမေ။

‘အီး’ ဆိုရေ ရခိုင်ကြိယာစကားလုံးကို စစ်ကြည့်ပါကတ်မေ။ ‘ငါးခူစူးကေ တစ်ဖြားအီးရေလတ်’ ဆိုရေ ဝါကျမာ ‘အီး’ ကြိယာကို မြန်မာစကားနန်း ဇာပိုင်ပြန်ပါဖို့လေး။ ငါးခူစူးလို့ဖြစ်ပေါ်လှာရေ ခံစားချက်ကို မြန်မာနန်း ဘာသာပြန်ကေ ‘နာတယ်’ လို့ရာ

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ရခိုင်ပါရေ။ ‘နာ’ ကြိယာခံစားချက်နန့် ‘အီး’ ကြိယာခံစားချက် အများကြီး ခြားနားပါရေ။ ယင်းရခိုင်ခံစားချက်ကို မြန်မာနားလည် အောင် အကျွန်တော့ခါ ဘာသာမပြန်တတ်ပါ။

အေပိုင်ယောင့် ဘာသာပြန်ဖို့ မဖြစ်နိုင်ရေ စကားလုံးတိ နှစ် ဖက်စလုံးမှာ ဟိတတ်ပါဖို့။ လူမျိုးအသီးသီးမှာ သီးခြားယဉ်ကျေး မှု၊ ထူးခြားရေခလေထုံးစံ၊ မတူညီရေ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် အသီး သီးဟိကတ်တေ အတွက်ကြောင့် လူမျိုးတစ်မျိုး၏ ခံစားချက်ကို အခြားလူမျိုးတစ်မျိုး၏ ဘာသာစကားနန့် ဖော်ထုတ်နိုင်ဖို့စွာ ကောင်းကောင်းခက်ခဲပါရေ။

ယေဖူးနန့် အကျွန်က လူမျိုးတစ်မျိုး၏ ခံစားချက်ကို ယင်းလူ မျိုး၏ ဘာသာစကားနန့်ရာ ဖော်ထုတ်နိုင်ရေလို့ တင်ပြရစွာဖြစ် ပါကြောင်း ပန်းအောင်ပါးတို့ တုံ့ပြန်လိုပါရေ။

ပထမအရိုးအသားနန့်ပတ်သက်လို့ အကျွန်တုံ့ပြန်ချက်တိကို အဆုံးသတ်ကတ်ပါမေ။

ပထမအရိုးအသားကိစ္စမှာ အကျွန်က အဓိကထား တင်ပြစွာ က မျက်မှောက်ခေတ် ရခိုင်နန့် မြန်မာဘာသာစကားနှစ်ခုရေ အချို့နီရာမှာ တူကေလေး၊ အချို့နီရာမှာ ကွဲပြားခြားနားရေ အတွက်ကြောင့် အရိုးအသားလေးသော့ သီးခြားဟိသင့်ရေဆိုရေ အယူအဆဖြစ်ပါရေ။ ယင်းအယူအဆမှန်ကြောင်းကို သိုင်းဝိုင်းချဲ့ ထွင်ပနာ သာကေတိပြုလို့ အကျွန်တင်ပြခပါရေ။

ပန်းအောင်က အကျွန်ဆောင်းပါးကို ဝေဖန်ရေခါ အဓိကကျ ရေ အချက် (ဘာသာစကား ကွဲစွာ)ကို မဝေဖန်။ “ဘာသာစကား မတူလို့ စာပီမတူနိုင်ဆိုစွာ မငြင်းသာပါ” လို့ ဝန်ခံထားရေ အတွက် ကြောင့် ရခိုင်ရို့မှာ သီးခြားအရိုးအသားတစ်ခု ဟိသင့်ရေဆိုရေ အယူအဆကို မငြင်းပယ်လို့ ယုံကြည်ပါရေ။ သူ၏ ရခိုင်အရိုးအသား ကလေသော့ ရခိုင်အရိုးအသားသစ်တစ်ခု ဟိသင့်ကြောင်း ထောက် ခံရေပိုင် ဖြစ်နီရေ။

ယေဇူးနန့် ပထမအရိုးအသားနန့်ပတ်သက်လို့ အဓိကအယူ အဆမှာ အကျွန်နန့်ပန်းအောင်ရို့ အမြင်တူကတ်တေလို့ မှတ်ယူ ချင်ပါရေ။ အဓိက အချက်ကို ထောက်ကူရေ သာမညအချက်တိ (၁) တူစွာကိုမပြောဘဲ ငြင်းဆန်ရေလို့ စွပ်စွဲစွာ။ (၂) တူ၊ မတူ အငြင်းပွားစရာ မလိုဆိုစွာ။ (၃) အညှော် မြန်မာစာနန့် ရည်းစား စာ ရိုးရေဆိုစွာ။ (၄) လူမျိုးတစ်မျိုး ခံစားချက်ကို တခြားလူမျိုး ဘာသာစကားနန့်လေး ဖော်ထုတ်နိုင်ရေဆိုစွာမှာတော့ခါ အမြင်ကွဲ စွာညှော် ဟိကတ်တေ။ ယင်းကွဲလွဲချက်တိကို အပြန်အလှန် ဆွေး နွေးငြင်းခုံပနာ အဖြေမှန်တစ်ခုရလှာအောင် ညှိယူလားနိုင်လိမ့် မေလို့ ယုံကြည်ပါကြောင်း တုံ့ပြန်လိုပါရေ။

(မှတ်ချက် စကားချပ်။ အမှတ်(၁) အရိုးအသားနန့် ပတ်သက်လို့ ထည့်သွင်းဆွေးနွေးတုံ့ပြန်သင့်ကေလေးသော့ မတုံ့ ပြန်ဘဲ ချန်ထားခစွာတစ်ခု ဟိပါရေ။ ဇာယှင့်လေးဆိုကေ ပန်းအောင်က---)

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

“ဘာသာစကားမတူလို့ စာပီမတူနိုင်ဆိုစွာ မငြင်းသာပါ။ အဂ္ဂတူစွာလဲဟိရေ၊ မတူစွာလဲ ဟိရေဆိုကေ ငြင်းမရလို့ ထင်ပါရေ။ အင်္ဂလိပ်နန့် အမေရိကန်ပုံစံကိုကြည့်ရမယ်လို့ ထင်ပါရေ။ အပြတ်ငြင်းပယ်စွာကတော့ သင့်ဖို့မယူဆပါ” လို့ တင်ပြခပါရေ။

အေပိုင် တင်ပြစွာမှာ “အင်္ဂလိပ်နန့် အမေရိကန်ပုံစံကို ကြည့်ရမယ်လို့ ထင်ပါရေ” ဆိုရေ စကားကို ဆွေးနွေးရပါဖို့။ အေကိစ္စကို ဆွေးနွေးကေ အင်္ဂလိပ်နန့် အမေရိကန်ရို့ တူပုံကွဲပုံ၊ ရခိုင်နန့် မြန်မာရို့ကို သိသာထင်ရှားအောင် အကျယ်ဆွေးနွေးဖို့ လိုပါလိမ့်မေ။ အကျယ်ဆွေးနွေးကေ အေတုံ့ပြန်စာ ကောင်းကောင်း ရှည်လားပါဖို့။ ယေဇူးနန့် ဒေကိစ္စကို သီးခြားဆောင်းပါးတစ်စောင်နန့် ဆွေးနွေးတုံ့ပြန်လားပါမေလို့ တင်ကြိုပြောထားခပါယင့်။

ဒုတိယအရိုးအသားကိစ္စ တုံ့ပြန်ချက်

အကျွန်ဆောင်းပါးမှာ ဖော်ပြရေ ဒုတိယအရိုးအသားက မြန်မာစကားပြင် ဖြစ်နီပါရေ။ ဇာတ်ကောင်ချင်း အချိအချ စကားပြောရေခါ ရခိုင်စကားကို သုံးထားပါရေ။ ယင်းပိုင် ရိုးထားစွာကို အကျွန်က အချိအချစကားကို လက်ခံနိုင်ကြောင်း၊ စကားပြင် အရိုးအသားကို မြန်မာစကားပြင်နန့် အတူတူရိုးထားလို့ လက်မခံနိုင်ကြောင်း၊ ‘စကားပြော အရိုးအသားက မြန်မာ၊ စကားပြင်က ရခိုင်

မဖြစ်စီဘဲ နှစ်ခုလုံး ရခိုင်ပိုင် ရိုးစီလိုကြောင်း’ အပြောနန့်အရိုးမကွဲရအောင် ညှိယူသင့်ကြောင်း တင်ပြခပါရေ။

အပြောနန့်အရိုး မကွဲသင့်ဆိုစွာကို တင်ပြရေခါ အထက်မြန်မာနိုင်ငံ စာရိုးဆရာအသင်း၏ စာတန်းကို စံနမူနာထားခပါရေ။ ဆရာကြီး ဦးဖေမောင်တင်၏ ဩဝါဒစကားကိုလေးသော့ကိုးကားခပါရေ။ ယင်းယှင့်ကို ပန်းအောင်က အေပိုင်ယောင် ဝေဖန်လိုက်တေ။

၁။ အမှတ်နှစ် အရိုးအသားမျိုးက မြို့ဟောက်တစ်ပိုင်း၊ လင်းမြို့တစ်ပိုင်း အရိုးအသားမျိုးပင် ဖြစ်တယ်။ ဒေအဆိုပြုချက်ကိုလဲ မောင်ဗသိန်းက ပယ်ချလီယင့်။ ဒေအဆိုကို ပယ်ချရခြင်း၏ အကြောင်းရင်းကတော့ခါ အထက်မြန်မာနိုင်ငံ စာရိုးဆရာရို့၏ ဩဇာလွှမ်းမိုးမှုကြောင့်လို့ ဆိုရဖို့လားမသိ။ အရိုးနန့် အပြောညီရမယ်ဆိုရေ အယူဖြစ်တယ်။

(စာ-၂၇)

၂။ မန္တလေးက ခေတ်မီစာတမ်းကို တင်ရေထဲမှာ ပါဝင်ခရေ ပုဂ္ဂိုလ်တိတောင်မှ အချို့ဂန္ထဝင်ဟန်ကို ကိုင်စွဲနီကတ်ယင့်။ မောင်သာနိုးတောင် သူ့စာတိမှာ ဂန္ထဝင်တစ်ဝက်ဝင်နီသီးရေ။

(စာ-၂၈)

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

၃။ ဒေအချက်ကို ကြည့်ကေ စကားပြောဟန်နန့် ရိုးရဖို့၊ ရိုးမှ ခေတ်မီဖို့စွာရေ အစွန်းရောက်တယ်လို့ ထင်ပါရေ။ အမှတ်နှစ် အရိုးအသားမာ မြွေဟောက်တစ်ပိုင်း၊ လင်းမြွေတစ်ပိုင်း အရိုးအသား ဖြစ်လို့ လက်မခံဆိုစွာကိုတော့ သဘောမတူ။ ချွန်းချက်နန့်ရာ လက် ခံချင်ပါရေ။

(စာ-၂၈)

(ပန်းအောင်က ယင်းပိုင် ပယ်ချထားကလေး၊ နောက်ပိုင်း စာမျက်နှာ (၃၀)မှာ “မြွေ” ဟောက်တစ်ပိုင်း ၊ လင်းမြွေတစ်ပိုင်းကို ယှောင်ရိုး”လို့ ဆိုထားပြန်ရေ။)

ဒုတိယအရိုးအသားကိစ္စကို ပန်းအောင် ဝေဖန်ရေခါ ကိုယ့် သဘောနန့်ကိုယ် “မြွေဟောက်တစ်ပိုင်း၊ လင်းမြွေတစ်ပိုင်း အရိုး အသားမျိုး’ လို့ နာမည်တစ်ခု ပီးလိုက်တေ။ ကောင်းပါရေ။ ရခိုင် ဝေါဟာရတစ်လုံးကို အကြောင်းအရာနန့် လိုက်ဖက်အောင် စိသား ကိုက်သုံးပီးလိုက်တေအတွက်နန့် စာဖတ်ပရိသတ်က နားလည် လွယ်လားပါရေ။

နာမည်တပ်ပီးစွာကတော့ ဟုတ်ယာ။ ယေဒါလေးသော့ မူလ စာကို ဆရာပန်းအောင် စိစိနဲ့နဲ့ဖတ်ပါယင့်လား။ စိစိနဲ့နဲ့ဖတ်ကေ အချက်နှစ်ခုပါစွာကို တွိပါဖို့။ တစ်ခုက စကားပြင် အရိုးအသား မာ မြန်မာအရိုးအသားဖြစ်နီလို့ ပယ်ချစွာ၊ နောက်တစ်ခုက အချိ

အချစကားပြောမာ ရခိုင်အပြောကို ရိုးသားထားလို့ လက်ခံစွာ ဖြစ်ပါရေ။

မြန်မာစကားပြင် အရိုးအသားကို ဇာကြောင့် ပယ်ချရလေး ဆိုစွာကို ပထမအရိုးအသားကိစ္စ ‘မြန်မာစာနန့် ရခိုင်စာတူရေဆို သော အယူအဆ’ တင်ပြခါကပင် ယှင်းခပြီးဖြစ်ပါရေ။ အဂ္ဂ ဒုတိယ အရိုးအသားမာလေးသော့ မြန်မာစကားပြင် အရိုးအသားကို သုံး ထားရေခါ အကျွန်က ထပ်ပနာ ပယ်ချစွာဖြစ်ပါရေ။ အေပိုင် ပယ် ချရေကိစ္စမာ အထက်မြန်မာနိုင်ငံ စာရိုးဆရာအသင်း အယူအဆ ‘အရိုးနန့် အပြော မခြားနားအောင်ညှိရ်’ နန့် တစ်ခုပိုင်လေး မဆက် စပ်ပါ။ မပတ်သက်ပါ။ ပန်းအောင်ကရာ ရောထိုးနားလည်ပနာ ‘လွမ်းမိုးခံရရေ’ ဆိုစွာ စကားနန့် အကျွန်စာကို သေးသိမ်အောင် လုပ်ပစ်စွာ ဖြစ်ပါရေ။

နောက်တစ်ခါ ဒုတိယအရိုးအသားရေ မြန်မာနန့် ရခိုင်ကို ရောပနာရိုးထားရေ။ အရိုးအသားမျိုးလေး ဖြစ်နီပြန်ရေ။ ယင်းပိုင် ရောရိုးစွာကို ပန်းအောင်က ကိုယ်သဘောနန့်ကိုယ် ‘မြွေ’ ဟောက် တစ်ပိုင်း၊ လင်းမြွေတစ်ပိုင်းလို့ နာမည်ပီးလိုက်တေ မဟုတ်ပါလား။

အေပိုင်ရောထိုးလို့ ရိုးရေကိစ္စကို အကျွန်ဆွေးနွေးပြရေခါ မြန်မာနန့် ရခိုင်ရောရိုးထားရေ ကိစ္စကို မဆွေးနွေးပါ။ အရိုးနန့် အပြောကောင်းကောင်း ကွာခြားနီရေ ကိစ္စကိုရာ မသင့်တော် ကြောင်း ဆွေးနွေးပါရေ။

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

အေကိစ္စကို ဆွေးနွေးရေခါ အထက်မြန်မာနိုင်ငံ စာရိုးဆရာ အသင်း၏ ‘စကားပြင်နန့် စကားပြောကို တူနိုင်သရွှိတူအောင် အားထုတ်ရဖို့ဖြစ်တေ’ ဆိုရေ အယူအဆကို လက်ခံပနာ နမူနာ အဖြစ်နန့် တင်ပြခပါရေ။

အေအယူအဆမှန်ကြောင်းကို ဘာသာဗေဒ ပညာသျှင် ဆရာ ကြီး ဦးဖေမောင်တင်၊ ပါမောက္ခချုပ် ဦးကျော်ရင်၊ ဒေါက်တာဆန်း ထွန်းရို့က ဝိုင်းဗျာထောက်ခံကတ်တေ။ ယင်းပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ပြည့်စုံ နှံ့စပ်မှုကို အကျွန်ရို့ လေးစားတန်ဖိုးထားပါရေ။

ယင်းပုဂ္ဂိုလ်တို့ ထောက်ခံချက်ပိုလို့ တန်ဖိုးတက်လာအောင် အကျွန်က ဖြည့်စွတ်တင်ပြလားပါမေ။

ဆရာကြီး ဦးဖေမောင်တင်၏ ထောက်ခံချက်တို့ကို ပြန်တင် ပြရကေ--

“အင်္ဂလိပ်တွေက သူတို့စာကို ကမ္ဘာဘာသာဖြစ်အောင် လုပ် တဲ့နည်းစနစ်ကို တို့မြန်မာတွေက အတုခိုးဖို့ မကောင်းပေဘူးလား။ အင်္ဂလိပ်စာမှာ နှုတ်ပြောစကားနဲ့ အရေးစကား မခြားနားလှဘူး။ တူနိုင်သရွှိတူအောင် ကြိုးစားကြတယ်”

“ဆရာတို့စကားက အိမ်မှာတစ်မျိုးပြောပီး ရုံးမှာတစ်မျိုး သုံး နေယင်မကောင်းဘူး”

“ဆရာထပ်ပီးပြောချင်တာက အင်္ဂလိပ်က သူ့ဘာသာစကား ကို ကြီးကျယ်ခိုင်ခံ့အောင် လုပ်တာကို အတုခိုးရမယ်။ အင်္ဂလိပ်စာမှာ

ဈေးစကား ရုံးစကား သီးခြားမရှိ။ မြန်မာမှာ ဈေးတစ်မျိုး၊ ရုံးတစ် မျိုးရှိနေတာက မသင့်ဘူး”

(ဦးဖေမောင်တင် အမှာစကား၊ သူ့မိတ်ဆွေစာအုပ်၊ စာ - ၈-၉၊ လူထုပုံနှိပ်တိုက်၊ မန္တလေး၊ ၁၉၇၂-ခု)

အထက်ပါစကားကိုကြည့်ကေ ကမ္ဘာသုံး ဘာသာစကားကြီး ဖြစ်တေ အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကားမှာ အပြောနန့်ရိုး တူနိုင်သရွှိ တူအောင် ကြိုးစားကတ်ကြောင်း မြန်မာစာကို ကြီးကျယ်ခိုင်ခံ့ အောင်လုပ်ဖို့ ယင်းနည်းကို အတုယူသင့်ကြောင်း ဩဝါဒပီးစွာကို တို့နိုင်ပါရေ။

အင်္ဂလိပ်ဘာသာရာမဟုတ် ထင်ရှားရေ ကမ္ဘာသုံးဘာသာ စကားတိမာလေးသေ့ အပြောနန့်အရိုးဘာသာစကားတစ်မျိုး တည်းဖြစ်ကြောင်း၊ ‘တစ်နည်းဆိုရကေ အပြောနန့်အရိုး နီစပ် ကြောင်း’ သိရပါရေ။ ခိုင်လုံအောင် သက်သီပြလားပါမေ။

ဘာသာဗေဒပညာသျှင် ရော်ဗိန်က အေပိုင်မိန့်ဆိုထားပါရေ။

“အကျွန်ရို့ အကျွမ်းဝင်နီကတ်တေ ဥရောပဘာသာစကားတိ မာ အရိုးနန့် အပြောနှစ်ခုလုံးဆိုစွာက ရိုးသားနည်းနန့် ပြောဆို နည်းရို့ရေ ‘ဘာသာစကားတစ်မျိုးတည်း ဖြစ်တေလို့ အသိအမှတ် ပြုထားသင့်ရေ။ အသိအမှတ်ပြုထားကတ်တေ”

R.H.Robins, General Linguistics, An Introductory Survey, P.176. Second edition, Longman Group 1971.

ဘာသာဗေဒပညာသျှင် အများရို့က ရိုးသားနည်းအားလုံးကို ဘာသာဗေဒနယ်ပယ်၏ အပြင်ဘက်ကရာဖြစ်တေလို့ မှတ်ယူထား ကတ်တေ။ အပြောဘာသာစကားကိုရာ ဘာသာဗေဒနယ်ပယ်ထဲ မာပါရေလို့ သဘောထားပနာ စည်းကမ်းကန့်သတ်ချင်ကတ်တေ။

ယေဒါလေးသော့ အပြောနန့် အရိုးရို့နှစ်ခုကြား နီးနွယ်မှုရေ နီးနီးကပ်ကပ်ကျွမ်းကျွမ်းဝင်ဝင်ဖြစ်တေ။

H.A, Gleason, Jr; An Introduction to Descriptive Linguistics, Revised edition. P.408,

Oxford & IBH Publishing Co, 1973

အင်္ဂလိပ်စာဟန် ပညာရှင် အယ်လင်ဝါနာ၏ တင်ပြချက်ကို လေးသော့ ကြည့်ပါအုံးသီး။

“အေရာစုနှစ်မာ အထင်ပေါ်ဆုံး စာဟန်လမ်းကြောင်းရေ ပုံသီမဟုတ်တေနည်းဘက်တို့ စကားပြောနည်းဘက်တို့ ရှိနီရေလမ်း ကြောင်း ဖြစ်တေ။ အဆင့်မြင့်ဝတ္ထုက ကြော်ငြာတိ အဆင့်အားလုံး မာ အရိုးအသားရေ သာမန်အပြောဘက်တို့ ပိုလို့ပါးပါလတ်တေ။

Alan Warner, A Short Guide to English Style, P. 160,

Oxford University Press, 1964.

ပညာသျှင်ရို့၏ အထက်ပါအဆိုအမိန့်တိကို သုံးသပ်ကြည့် ကေ ကမ္ဘာ့ဘာသာကြီးတိမာ အပြောနန့်အရိုးကို မကွဲပြားအောင် နီးနီးကပ်ကပ်ကျွမ်းကျွမ်းဝင်ဝင်ဟိအောင် အားထုတ်ကတ်ကြောင်း သိနိုင်ပါရေ။ ယင်းပိုင် အားထုတ်စွာရေ ကမ္ဘာ့ဘာသာကြီးတိ၏ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းစံဖြစ်တေ။ တစ်နည်းပြောရကေ အပြောနန့် အရိုး ကို တူနိုင်သရွိတူအောင် ညှိပနာ ရိုးသားနည်းရေ နိုင်ငံတကာ၏ စံပင်ဖြစ်တေလို့ ဆိုနိုင်ပါရေ။

မြန်မာအရိုးအသားနန့် ပတ်သက်လို့ အထက်မြန်မာနိုင်ငံ စာရေးဆရာအသင်းက ၁၉၆၆-နှစ်မာ တင်ပြရေ စာတန်းရေ နိုင်ငံတကာစံကို ရောင်ပြန်ဟပ်ပနာ တင်ပြစွာမျိုးဖြစ်တေလို့ ဆိုနိုင် ပါဖို့။ ယင်းစာတန်း အပြောနန့်အရိုးကို ညှိပနာ ရိုးအယူအဆကို ဆရာကြီးဦးဖေမောင်တင်၊ ပါမောက္ခချုပ်ဦးကျော်ရင်၊ ဒေါက်တာ သန်းထွန်းရို့က ဇာအတွက် ထောက်ခံကတ်ပါလေး။ ယင်းပုဂ္ဂိုလ်တိ က ကမ္ဘာ့ဘာသာကြီးတိအကြောင်းကို သိလို့ဖြစ်ပါရေ။ နိုင်ငံတကာ စံရိုးနည်းကို မြန်မာတိနည်းယူ စီချင်လို့ ဖြစ်ပါရေ။

အေအယူအဆနန့် ကိုက်ညီရေ အရိုးအသားကို အကျွန်ရို့ အပေါင်းအသင်း ကလောင်သျှင် မဲ့.နီသျှေက ၁၉၆၁-ခုကပင် တင် ပြခပါယာ။ မဲ့.နီသျှေ၏ အရိုးအသားက မန္တလေး စာတမ်းထက် ငါးနှစ်စောပါရေ။ မဲ့.နီသျှေ အရိုးအသားကို နောက်ပိုင်းအမှတ်(၄) အရိုးအသားကိစ္စမာ တင်ပြလားပါမေ။

ပန်းအောင်က ‘အရိုးနန့် အပြောတူရမယ်’ ဆိုရေ အယူအဆ

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ကို စာတန်းတင်သူ မောင်သာနိုးအောင် သူ့စာတိမာ ဂန္ထဝင်ဟန် တစ်ဝက် ဝင်နီသီးရေလို့ ထောက်ပြလိုက်တေ။ ယေကေ ယင်းအယူ အဆ ကျဆုံးလားဗျာလား။ ဒေါ်အမာ၊ ဒေါက်တာသန်းထွန်း၊ မောင် သာနိုးရဲ့ နောက်ဆုတ်လားကတ်ယာလား။ လစဉ်ထုတ်မဂ္ဂဇင်းတိ ကြည့်ကေ။ ယင်းအယူအဆ မကျဆုံးတောင်မက ယင်းနောက်သို့ လိုက်လာသူ ကလောင်တိတိုးလို့ တိုးလို့လာစွာကို တွဲနီရပါရေ။ အချိန်က အဆုံးအဖြတ်ပီးလိမ့်မေလို့ ပန်းအောင်ကို တုံ့ပြန်လိုပါ ရေ။

ယေပြီးကေ ပန်းအောင် တင်ပြချက်မာ ‘မြို့ဟောက်တစ်ပိုင်း၊ လင်းမြို့တစ်ပိုင်း’ ဖြစ်လို့ လက်မခံဆိုစွာကိုတော့ခါ သဘောမတူ။ ခြွင်းချက်နန့်ရာ လက်ခံပါရေ” လို့ ရိုးထားပါရေ။ ‘သဘောမတူ’ ဆိုရေအတွက်ကြောင့် မြို့ဟောက်တစ်ပိုင်း လင်းမြို့တစ်ပိုင်းကို လက်ခံသဘောတူရေလို့ ဆိုလိုပါလား။ တကယ်လို့ မြို့ဟောက်တစ် ပိုင်း၊ လင်းမြို့တစ်ပိုင်း အရိုးအသားကို လက်ခံရေ သဘောတူရေ ဆိုကေ ပန်းအောင်၏နောက်ပိုင်းတင်ပြချက်နန့် ပြောင်းပြန်ဖီလာ ဖြစ်နီပါရေ။

နောက်ပိုင်း စာ-၃၀မာ ‘မြို့ဟောက်တစ်ပိုင်း၊ လင်းမြို့တစ်ပိုင်း ကို ယှောင်ရိုး’ လို့ လမ်းညွှန်ထားပါရေ။ ရှုစကားနောက်စကား မညီပါ။

ယေပြီးကေ ‘ခြွင်းချက်နန့်ရာ လက်ခံရေ’ လို့ ဆက်ပနာဆို ထားစွာက အဓိပ္ပာယ်ပါလေး။ ဇာအပိုင်းကို လက်ခံရေ ဇာအပိုင်း

ကို လက်မခံလို့ စာဖတ်သူယှင်းယှင်းလင်းလင်းသိအောင် တင်ပြ သင့်ပါရေ။

ဒုတိယအရိုးအသားနန့်ပတ်သက်လို့ ပန်းအောင်၏ ဝေဖန် ချက်တိကို ချုပ်လိုက်ပြီးကေ ပန်းအောင်ရေ ဒုတိယအရိုးအသားမာ အားနည်းချက်နှစ်ခု ‘တစ်ခုက မြန်မာနဲ့ရခိုင် ဘာသာစကားနှစ်ခု ရောနီမှု၊ နောက်တစ်ခုက အရိုးနန့်အပြော ကွဲပြားမှု’ ဟိစွာကို ခွဲ ခြားလို့ မသုံးသပ်။ မြို့ဟောက်တစ်ပိုင်း၊ လင်းမြို့တစ်ပိုင်း အရိုး အသားမျိုးလို့ နာမည်လှ တစ်ခုတပ်ပီးပြီးကေ တစ်မျိုးတည်းပိုင် ရောထွေးသုံးသပ်ထားရေ။

အကျွန်က နှစ်မျိုးခွဲခြားဗျာ တင်ပြစွာကိုလေးသော့ တစ်မျိုး တည်းပိုင် ရောထွေးသုံးသပ်ဝေဖန်ထားရေ။

“ဒေအဆိုကို (မြို့ဟောက်တစ်ပိုင်း လင်းမြို့တစ်ပိုင်းအဆိုကို) မောင်ဗသိန်း ပယ်ချရခြင်း၏ အကြောင်းရင်းကတော့ခါ အထက် မြန်မာနိုင်ငံ စာရိုးဆရာရဲ့၏ ဩဇာလွှမ်းမိုးမှုကြောင့်လို့ ဆိုရဖို့လား မသိ” လို့ သုံးသပ်ပနာ ဩဇာလွှမ်းမိုးခံရလို့ အကျွန်က ပယ်ချရေ ပိုင်ယှောင် ရောထွေးနားလည်ဗျာ သေးသိမ်အောင်လုပ်ပစ်လိုက် တေ။

အကျွန်ပယ်ချရစွာမာ ဘာသာစကားနှစ်ခုရောနီလို့ ပယ်ချ စွာက သက်သက်၊ အရိုးနန့်အပြော ကွဲပြားနီလို့ မသင့်တော်ကြောင်း ပြောစွာက သတ်သတ်ဖြစ်တေ။ တစ်ခုနန့်တစ်ခု မရောပါ။ ဘာသာ

ရခိုင်စာအရီးအသားနှင့် ပြဿနာများ

စကားနှစ်ခု ရောနှီလို့ ပယ်ချစွာမာ မန္တလေးသားတိ အယူအဆ နှင့် တစ်လေး မဆိုင်ပါ။ အရီးနှုန်းအပြော ကွဲပြားနီစွာ မသင့်တော် ကြောင်း တင်ပြစွာမာရာ မန္တလေးသားတိ စာတမ်းနှုန်းဆိုင်ပါရေ။ သူရို့ စာတမ်းနှုန်း ဆရာကြီး ဦးဖေမောင်တင်၏ ဩဝါဒကို တိတိကျကျ ကိုးကားတင်ပြပါရေ။ အကျွန်က သူ့စာနှုန်းသူ သတ်သတ်စီတင်ပြရေပိုင် ပန်းအောင်ကလေးသော့ အကျွန်တင်ပြ ချက်နှစ်ခုကို ရောထွေးမပစ်ဘဲ ယှင်းယှင်းလင်းလင်း နားလည် အောင် အားထုတ်ပြီးကေ အသင့်အတင့် နှလုံးသွင်းဝေဖန်သင့် ကြောင်း တုံ့ပြန်လိုပါရေ။

အကျွန်ဆောင်းပါးမာ တတိယတိုင်းသား အရီးအသားရေ စကားပြင် အရီးအသားမာ '၏၊ သည်၊ တည်း' စရေ ကြိယာနောက် ဆက်တိကို သုံးကြောင်း၊ နာမ်နောက်ဆက်အဖြစ် 'သည်၊ အား၊ တွင်၊ ဌိ' ရို့ကို သုံးကြောင်း၊ အချိအချစကားပြောမာ အေန်ပြောဟန် အတိုင်း 'တေ၊ ရေ၊ ကေ' သုံးထားကြောင်း တင်ပြပါရေ။

ယင်းပိုင်သုံးထာစွာမာ အချိအချပြောစွာကို အကျွန်က လက်ခံရေလို့ ဆိုခပါရေ။ စကားပြင်အရီးအသားမာ ခေတ်ဟောင်း အသုံးအနှုန်း '၏၊ သည်၊ တည်း' စရေနောက်ဆက်တိကို မသုံးဘဲ မျက်မှောက်ခေတ် ရခိုင်အသုံးအနှုန်း 'တေ၊ ရေ၊ ကေ' ရို့ကို သုံး ကေ ဖတ်ရလွယ်ဖို့ ပိုလို့ကောင်းဖို့ထင်ကြောင်း၊ ယင်းအသုံးတိကို မြောက်ဦးခေတ်လယ်ကပင်စလို့ ဗြိတိသျှကိုလိုနီခေတ်ထိ ခေတ် အဆက်ဆက် သုံးခကြောင်း အထောက်အထားတိနုန် တင်ပြပါရေ။

ရေ။
ယင်းပိုင် 'ရေ၊ တေ၊ ကေ' အသုံးကို မျက်မှောက်ခေတ် စကား ပြင် အရီးအသားမာ လိုက်သုံးကတ်ဖို့ တင်ပြစွာရေ တရားသိ သဘောမဟုတ်။ စာအရီးအသားလွယ် ကူချောမောအောင် ခေတ်ဟောင်းအသုံးကိုလေးသော့ ရဲရဲဝံ့ဝံ့သုံးသင့်ကြောင်း သာကေ ပြဗျာ တင်ပြပါရေ။

နိဂုံးချုပ်တေခါ အကျွန်က 'စာအရီးအသားဆိုစွာရေ အေန် ပြောစကားမာ အခြံခံပနာ ခေတ်ဟောင်းအသုံးအနှုန်းအချို့ကို ဆက်ခံရီးသားစွာမျိုး ဖြစ်ပါရေ။ ခေတ်ဟောင်းသတ်သတ်၊ ခေတ် သစ်သတ်သတ် စည်းခြားပစ်လို့ မရပါ။ ဘာသာစကားဆိုစွာ အမြဲ ရှိပြောင်းနီရေအတွက် အေဆယ်စုနှစ်မာ အသုံးတွင်နီရေ စကား တစ်လုံးကို နောက်ဆယ်စုနှစ်မာ သုံးချင်မသုံးပါဖို့၊ စာပီရီးဖွဲ့ရေ ပုဂ္ဂိုလ်တိလေးသော့ ပြောင်းရွှိနီရေ အခြေအနေကိုလိုက်ပျာ ကိုယ့် အရီးအသားခေတ်မိအောင် ပြောင်းပီးရပါရေ။ အေကိစွရေ ယှောင် မရရေ နိယာမတရားတစ်ခု ဖြစ်ပါရေလို့ တင်ပြပါရေ။

ပန်းအောင်က ဇာပိုင်ဝေဖန်ထားပါလေး၊ ကြည့်ကတ်ပါဖိ။
(၁) အမှတ်-၃ အရီးအသားကို ပြောရဖို့ဆိုကေ အမှတ်နှစ်က အရီး အသားကိုပါ ထည့်ပြောရမယ် ထင်ပါရေ။ အမှတ်-၂က မြန်မာဂန္ထ ဝင်ဟန်ကို ပယ်ထားစွာ၊ အမှတ်-၃ ကရခိုင်ဂန္ထဝင်ဟန်ကို ပယ်ထား စွာ။ ယှင်းယှင်းပြောရကေ ဂန္ထဝင်မုန်းတီးရေးဝါဒလို့တောင် ဆိုရ ဖို့လား မသိ။

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

(၂) အပြောဘာသာစကားနှင့် အရိုးဘာသာစကားမတူစွာကို တူအောင် ညှိယူဖို့ အားသန်ရေ အခြားဘာသာတိမာ မဟိလို့ ကိုယ့် ဘာသာမာ ဟိလာအောင် လုပ်ဖို့စွာလဲ သူများနဲ့တူညီဖို့လောက် ရာ အားပြုသူလို ဆိုရမယ်ဖြစ်တယ်။ အပြောဘာသာစကားနှင့် အရိုးဘာသာစကားမတူလို့လဲ ဇာကိုထိခိုက်နိုင်လို့လဲ။

(၃) မောင်ဗသိန်းက တရားသီသဘော မထားရလို့ဆိုစွာရေ လျော်ကန်သင့်မြတ်ပါရေ။ ယေကေ ဂန္ထဝင်ဟန်ကို ဇာဖြစ်လို့ ပစ် ပယ်ပါဖို့လဲ။ သုံးချင်သူသုံးလီနန့်ရာ ကြိုက်တေဟန်ကို သုံးလီကတ် တေ ပိုမကောင်းပါလား။

(၄) အေး----- တစ်ခုဟိရေ၊ ရခိုင်စာရိုးကေ ရခိုင်ပီသအောင် ရိုး၊ ရခိုင်စာမြင့်တင်ဖို့အတွက် စေတနာပြည့်ပြည့်ဝဝနန့်ရိုး၊ မြီ ဟောက်တစ်ပိုင်း၊ လင်းမြီတစ်ပိုင်းကို ယောင့်ရိုး။

တတိယတိုင်းသား အရိုးအသားနန့်ပတ်သက်လို့ ပထမ အချက်မှာ ဆရာပန်းအောင်က အကျွန်ကို ဂန္ထဝင်မုန်းတီးရေးဝါဒ လို့ နာမည်ပေးပြီးကေ လူဆိုးစာရင်းသွင်းပေးလိုက်တေ။ အကျွန်က ဂန္ထဝင်အသုံးအနှုန်းတိအားလုံးကို ပယ်ရဖို့လို့ပြောခပါလို့လား။ အကျွန်စာကို ဆရာပန်းအောင် စိစိနဲ့နဲ့ဖတ်ကြည့်ပါအုံးသီး၊ အကျွန် က ဇာပြောခလေး။ မျက်မှောက်ခေတ် ရခိုင်စာပီ ရိုးဖွဲ့ရေခါ ခေတ် ဟောင်း-----၏။ သည်၊ တည်း၊ တက်စား ခေတ်သစ် ရေ၊ တေ၊ ကေ ကို သုံးသင့်ရေလို့ ပြောခပါရေ။ ရေ၊ တေ၊ ကေ အသုံးကို ခေတ်ဟောင်း (ဥက္ကာပုံရို့ခေတ်)ကပင် သုံးခဗျာလို့ သက်သီပြခ

ရေ။ ခေတ်ဟောင်းက အသုံးကို မသုံးရဆိုစွာကို တရားသီကိုင် မထားသင့်။ သုံးသင့်ကေ ရဲရဲဝဲဝဲ သုံး၊ သို့သော် ခေတ်သစ်စကားကို အခြံခံပနာရိုးလို့ ပြောခပါရေ။ ယင်းယှဉ်မာ ဂန္ထဝင်မုန်းတီးရေး ပါရေလို့လား။ ဆရာပန်းအောင်စာက ပြစ်တင်ဖို့ အားသန်နီရေ စာ ဖြစ်နီပါရေ။

ယေပြီးကေ ဆရာပန်းအောင်စာက ရှိနောက် မညီ။ ရှိက ဝေဖန်သရော်ရေခါ ‘ဂန္ထဝင်မုန်းတီးရေးဝါဒီ’ လို့ လူဆိုးတံဆိပ်ခတ် ခပြီးကေ၊ နောက်ပိုင်းမာခါ ‘တရားသီ မထားရလို့ ဆိုစွာရေ လျော် ကန်သင့်မြတ်ပါရေ’ လို့ အကျွန်ကို ချီးမွမ်းလိုက်ပြန်ရေ။ ကိုယ့်စာ ရှိနောက်မညီဆိုစွာကို ဆရာပန်းအောင် စိစိနဲ့နဲ့ကည့်လိုက်ပါယင့် လား။

ဒုတိယအချက်မာလေးသော အကျွန်ကို သရော်တော်တော်နန့် နာမည်တစ်လုံး ပေးလိုက်ပြန်သီးရေ။ “သူများနန့် တူညီဖို့လောက် ရာ အားသန်သူ” ပါလတ်။ အေသရော်ချက်က ပန်းအောင်၏ အသင့်အတင့် နှလုံးမသွင်းတတ်မှုကို လှစ်ပြန်ရေလို့ ဆိုချင်ပါရေ။

ပန်းအောင် ဂရုပြုသင့်စွာ တစ်ခုကို ပြောပြလိုက်မေ၊ ‘အပြော နန့်အရိုး တူအောင်ညှိယူရဖို့’ ဆိုရေ အယူအဆကို ဘာသာဗေဒ ပညာသျှင် ဆရာကြီး ဦးဖေမောင်တင်ကတောင် ထောက်ခံစွာကို တွဲပါလိမ့်မေ။ ဆရာကြီးရေ ဗြိတိသျှကိုလိုနီခေတ်မှာ မြန်မာစာကို တက္ကသိုလ်ကျောင်းသုံးဖြစ်အောင် ဦးဆောင်မှု ပေးနိုင်ခသူဖြစ်တေ။ ခေတ်စမ်း ကလောက်သျှင်တပည့်တိကို မြီတောင်မြှောက်ပေးနိုင်ခသူ

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ဥယျာဉ်များလည်းဖြစ်တော့။ မြန်မာစာပေ အကျိုးဟိဖိုမြင်ကေ မားမား မတ်မတ်နောက်မဆုတ်တမ်း လုပ်ဝံ့ရေ ခေါင်းဆောင်တစ်ဦးလေး ဖြစ်တော့။ ၁၉၆၆-ခုက မန္တလေးသားတိ တင်ရေ စာတမ်း ‘အပြော နှင့် အရိုးတူတောင်ညှိယူရဖို့’ ကိုလေးသော ရီရည်မာ အကျိုးများ ဖို့မြင်လို့ ဆရာကြီးက ထောက်ခံစွာဖြစ်ပါဖို့။ နိုင်ငံတကာ ရိုးသား နည်းစံကို ဆရာကြီးသိလို့ တပည့်တိကို လိုက်နာစီချင်လို့ ထောက်ခံ စွာ ဖြစ်ပါဖို့။

ဆရာကြီးပိုင် ပညာသျှင်ကတောင် မှန်ကန်ရေလို့ ထောက်ခံ ထားရေအတွက် အကျွန်ရို့ကလေး ကိုယ့်စာပေအကျိုးဟိအောင် အတုယူရိုးသင့်ကြောင်း တင်ပြရစွာ ဖြစ်ပါရေ။ ကိုယ့်စာပေ ဇာပိုင် အကျိုးဟိဖိုလေးလို့ မီးချင်ပါလိမ့်မေ။ အကျွန်ဖြေပါမေ။

ရခိုင်မျက်မှောက် အပြောဘာသာစကားရေ မျက်မှောက် မြန်မာဘာသာစကားနှင့် မတူပါ။ အထူးသဖြင့် သဒ္ဒါကိစ္စမှာ အရေး ပါရေ ပစ္စည်း ‘ရိုဆက်၊ နောက်ဆက်၊ စကားဆက်’ အသုံးအနှုန်း မာ မတူပါ။ အသံအချို့၊ နာမ်၊ ကြိယာ၊ ကြိယာဝိသေသနအချို့ ကွဲပြားခြားနားပါရေ။ မျက်မှောက်ရခိုင်အပြောကို အခြံခံပနာ စာရိုးကေ ရခိုင်စာအရိုးအသားသစ်တစ်ခု အောင်မြင်ဖြစ်ထွန်းလာ နိုင်ပါရေ။

အပြောကို အခြံခံပနာ ရိုးဖို့ဆိုစွာရေ အတတ်ဆန်းဗျာ အသစ်စက်စက်ထွင်ယူစွာ မဟုတ်ပါ။ စာဆိုပညာဟိ ဥက္ကာပျံကစ လို့ ဗြိတိသျှကိုလိုနီခေတ် စာဆိုတော်တန်းခိုး ဆရာထွန်းထိ သုံးလှာ

ရေ အရိုးအသားမျိုးရာ ဖြစ်ပါရေ။ ယင်းအရိုးအသားနှင့်အတူ ၏။ သည်၊ တွင်၊ ဌှိ စရေ ပစ္စည်းတိနှင့် သုံးသော အရိုးအသားမျိုးလေး သော့ ခေတ်ဟောင်းရခိုင်စာပေမှာ အပြိုင်သုံးခစွာကို ထင်းလို့ တို့ရ ပါယင့်။ သို့သော် ယင်းအသုံးမျိုးကို မျက်မှောက်ရခိုင်အပြော ဘာသာစကားမှာ မသုံးပါ။ ယင်းအသုံးမျိုးနှင့် စာပေရိုးဖွဲ့ကေ ရုံးသုံး၊ ကျောင်းသုံး မြန်မာစာနှင့် တူနီပါဖို့။ ယင်းပိုင်တူနီကေ ပြည်ထောင် စု ပန်းမြိုင်ကြီးမှာ ရခိုင်စာပေလို့ လန်းလန်းဆန်းဆန်း မဖြစ်ထွန်း နိုင်ပါ။ လောင်းရိပ်မိနီသော စာပေ၊ မြန်မာစာပေတိုက်အိမ်ကြီးမှာ အယပ်တွဲ ခိုကပ်နီသော စာပေရာဖြစ်နီပါဖို့။

ယင်းပိုင်မဟုတ်ဘဲ မျက်မှောက်ရခိုင်အပြောကို အခြံခံပနာ ခေတ်ဟောင်းအသုံးနှင့် ညှိလို့ရိုးလားဖို့ဆိုကေ ရခိုင်စာပေ အရိုး အသားသစ်တစ်ခု အောင်မြင်ဖြစ်ထွန်းလာနိုင်ပါရေ။ လုပ်ခါစမှာ လေးတိုင်စင် တဲစုတ်အဆင့်ဖြစ်ချင် ဖြစ်နီပါလိမ့်မေ။ ယေဒါလေး သော့ ဝိုင်းဝန်းရိုးသားကတ်ဖို့ဆိုကေ ဝါးတိုင်က ကပိုင်တိုင်၊ ယင်း ကတစ်ဆင့် သားသမီး၊ မြီးမြစ်လက်ထက်မှာ ခိုင်ခံ့ရေပြိုင်းအိမ်ကြီး ဖြစ်လာနိုင်ပါရေ။

အေအကျိုးကိုမြင်လို့ မန္တလေးသားတိ အယူဝါဒ၊ ဆရာကြီး ဦးဖေမောင်တင်၏ အယူဝါဒ (တစ်မျိုးပြောကေ နိုင်ငံတကာ ရိုးသားနည်းစံ)ကို အကျွန်ကသဘောကျ အတုယူစွာ ဖြစ်ပါရေ။ ယင်းအယူဝါဒအတိုင်း (တစ်နည်းပြောရကေ ကမ္ဘာဘာသာကြီးတိ ရိုးနည်းအတိုင်း)မျက်မှောက် ရခိုင်အပြောကို အခြံခံပနာ အကျွန်

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ရိုးပါရေ။

အတုယူနောက်လိုက်ရိုးရေဆိုလို့ အကျွန်စာမာ အောက်ခြံလွတ် အတုယူနောက်လိုက်စွာမျိုး သုံးသပ်ကြည့်ပါ။ အကျွန်ပြောစွာ မာ အထောက်အထားမဟိဘဲ အောက်ခြံလွတ်စွာမျိုး ရခိုင်အသံ၊ ရခိုင်စကားလုံး (မိုးစပ်စကားလုံးအပါအဝင်) ရခိုင်သဒ္ဒါနန့် ကွဲပြားရေ ရိုးသားစွာမျိုး မပါဝင်ခဲလို့ ယုံကြည်ပါရေ။

အကျွန်၏ ရိုးသားနည်းအယူအဆက အထက်မြန်မာနိုင်ငံ စာရိုးဆရာတို့၏ အယူဝါဒနန့် တူနီစွာမှန်ကေလေးသော့ အကျွန်၏ စာက ရခိုင်စကားကို အခြံခံထားရေ ရခိုင်စာဖြစ်ပါရေ။ ရခိုင်အမျိုးသားတိရာ နားလည်နိုင်ရေစာ ဖြစ်ပါရေ။ အေအယူဝါဒအတိုင်း လိုက်ရိုးကေ ပြည်ထောင်စုခေတ်မာ ရခိုင်စာအရိုးအသားတစ်ခုခု ပေါ်ထွန်းလာလိမ့်မေလို့ ယုံကြည်နီပါကြောင်း တုံ့ပြန်လိုပါရေ။

တတိယအရိုးအသားနန့် ပတ်သက်လို့ ဝေဖန်စာဒုတိယအချက်မာ ပန်းအောင်က ဆက်ပနာ ‘အပြောဘာသာစကားနန့် အရိုးဘာသာစကား မတူလို့လဲ ဇာကိုထိခိုက်နိုင်လို့လဲ’ လို့ မီးထားပါရေ။ လူကြီးတိကို မထိခိုက်နိုင်ပါ။ စာသင်စ အသျှေတိအတွက် အခက်တို့ပါရေ။ ယင်းအသျှေတိအတွက် ပိုလွယ်အောင် အပြောနန့် အရိုးကိုညှိဗျာ ရိုးသင့်ပါရေ။ ယေပြီးကေ ခေတ်ပြိုင်စကားလုံးတိကို အလွယ်ကာသား ထည့်ဗျာသုံးနိုင်အောင် မျက်မှောက်အပြောကို အခြံခံဗျာ ရိုးသင့်ပါရေ။ အပြောရေ တသော့သော့ စီးဆင်းနီရေ ရီစီးနန့်တူပါရေ။ ယင်းရီစီးနန့် အလိုက်သင့်လျော်ခတ်နိုင်ကေ

အလား ရလွယ်ရေပိုင်၊ အပြောကိုအခြံခံလို့ ရိုးမရာ၊ စာအရိုးအသား လွယ်ကူချောမောပါဖို့။ အပြောနန့်အရိုးကွဲနီကေ ခေတ်ပြိုင်စကားတိကို ကိုယ့်စာမာ ထည့်ရိုးနိုင်ဖို့ မဟုတ်ပါ။

ဘာသာစကားရေ အမြဲပြောင်းရွှိနီပါရေ။ ယင်းသဘာဝအရ အပြောဘာသာစကား အယင်ပြောင်းရွှိပြီးကေ အရိုးဘာသာစကားက နောက်ကလိုက်စွာ တဆတ်ဆတ်ပြောင်းရွှိလာပါရေ။ အကျွန်ရို့တိ ပျိုရာက အိုလာစွာကို မှန်ကိုကြည့်ခါပြီးမ မြင်ရရေပိုင် ဘာသာစကားတစ်ခုပြောင်းစွာကို အဟောင်းနန့်အသစ်ကို ယှဉ်ကြည့်ပြီး မရာ သိပါရေ။

မြန်မာစာပီမာ ယင်းပိုင် တရွှိရွှိပြောင်းနီစွာကို အထက်မြန်မာနိုင်ငံ စာရိုးဆရာအသင်းက တော်လှန်ရေးသဘောမျိုး အလျင်အဆွ့ပြောင်းပစ်ချင်ကတ်တေ။ ယေဇူးနန့် စာတမ်းတင်စွာ ဖြစ်ပါရေ။

သို့သော် ပန်းအောင်ပြောရေပိုင် နှစ်သုံးဆယ်နီးလာကေလေးသော့ ဂန္ထဝင်ရိုးဟန်နန့်လူတိ ပုံပြတ် (အထူးသဖြင့် လူကြီးပိုင်) ဟိပါသီးရေ။ ယင်းနှစ်ပေါင်းသုံးဆယ်ကာလမာ အဟောင်းနန့် အသစ် အယူအဆတိုက်ပွဲလေ့ အကြီးအကျယ်ဖြစ်ခကတ်စွာကို ဆရာပန်းအောင် သိပါဖို့။ ဂန္ထဝင်သမားတိ ပုံပြင်တိနီသီးရေပိုင် ခေတ်သစ် ရိုးဟန်နောက်တို့ လိုက်ပါလာသူလေးသော့ တဆတ်ဆတ်တိုးလာစွာ တွိရပါရေ။ အေနီမော်ဒန်ကဗျာဆရာတိ အားလုံးနီးပါး ယင်းနောက်တို့ လိုက်ကတ်တေဆိုစွာကို မဂ္ဂဇင်းတိမာ တွိနိုင်ပါရေ။ စကားပြင် အရိုးအသားမာလေးသော့ အပြောစကားပြင်က

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

မဂ္ဂဇင်းစာမျက်နှာတိမာ တဆတ်ဆတ်ကြီးစိုးလှစွာကို တွိပါလိမ့်မေ။

ပန်းအောင်က မြန်မာစာပီလောကကို သုံးသပ်ကြည့်ပြီးကေ ဂန္ထဝင်ဟန်၏ အရေးပါမှု တည်ငြိမ်လေးနက်ခုံညားမှုတို့ကို ထောက်ပြရေ မှန်သင့်သလောက် မှန်ပါရေ။ သို့သော် ခေတ်ဟောင်းဂန္ထဝင်နန်း ခေတ်သစ်ဂန္ထဝင်ကို ယှဉ်ကြည့်ပါ။ အရိုးအသားဖာလောက် ပြောင်းလားဗျာလေးဆိုစွာကို တွိပါလိမ့်မေ။ ကျမ်းကြီးကျမ်းခိုင်တို့ကို တောင် အပြောစကားနန်းရောလို့ ရိုးလှာစွာကို အသျှင်ဇနကာဘိဝံသဆရာတော်ဘုရား၏ ကျမ်းဂန်တိက သက်သိခံနီပါရေ။ ဒဿနစာပီကို ရိုးဖွဲ့သူနန္ဒာသိန်းလေးသော့ အချို့စာအုပ်တို့ကို အပြောစကားပြေနန်း ရိုးစွာကို တွိရပါရေ။

အားလုံးချုံ့ကြည့်ကေ ဂန္ထဝင်အရိုးအသား အရေးပါအရာ ရောက်မှုကို ငြင်းမရပါ။ သို့သော် ခေတ်သစ်အပြောစကားပြင်လေးသော့ တဆတ်ဆတ်နီရာရလှာစွာ အရေးပါအရောက်လှာစွာကို ဝန်ခံရဖို့ ဖြစ်ပါရေ။ ဘာသာစကားနိယာမအတိုင်း အဟောင်းနီရာမာ အသစ်က တဆတ်ဆတ်နီရာဝင်ယူလှာဖို့စွာကို ယုံမှားသံသယမဖြစ်ပါတော့။ ပုဂံခေတ် ကျောက်စာစကားပြေရေ အင်းဝခေတ်မာ ဂန္ထဝင်စာ ဖြစ်တေ။ အင်းဝခေတ်သျှ မဟာသီလဝံသ၏ ပါရာယနဝတ္ထုရေ မျက်မှောက်ခေတ်မာ ဂန္ထဝင်၊ အင်းဝခေတ် ကဗျာတိလေးသော့ နှစ်ဆယ်ရာစုခေတ်စမ်းကဗျာ ဆရာတိအတွက် ဂန္ထဝင်၊ အဂုတစ်ခါ ခေတ်စမ်းကဗျာတိကို မော်ဒန်ကဗျာဆရာတိ ဂန္ထဝင်

သဘောထားလိုက်ပျာ ဆိုစွာကို တွိရပါရေ။

ယင်းပိုင် ပြောင်းရွှိလာရစွာရေ ဘာသာစကား၏ သဘာဝဖြစ်ပါရေ။ ပြောင်းပုံပြောင်းနည်းရာ ခြားနားချင် ခြားနားပါလိမ့်မေ။ တော်လှန်ရေးလှုပ်တေယှောင် အလျင်အဆွ ပြောင်းဖို့လား။ တဆတ်ဆတ် တရွှိရွှိပြောင်းဖို့လား ဇာနည်နန်းပြောင်းပြောင်း မပြောင်းဘဲတော့ခါ မနီပါ။ ခေတ်အဆက်ဆက်ပြောင်းရွှိလာရစွာမာ အရင်းခံအကျဆုံးအကြောင်းက ဇာလေး။ အရိုးဘာသာစကားရေ အပြောဘာသာစကားနောက်တို့ လိုက်ပါလာရစွာ ဖြစ်ပါရေ။ အရိုးနန်း အပြောနီးစပ်အောင် စာပြုစာဆိုပုဂ္ဂိုလ်တိက တဆတ်ဆတ် လုပ်ယူလားကတ်တေ။ အဂုလေး ယင်းပိုင်ယှောင် ပြောင်းဖို့ အားထုတ်ကတ်စွာ ဖြစ်ပါရေ။

ဆရာပန်းအောင်က စူးနီရာစူး၊ ဆောက်နီရာဆောက် သုံးသပ်သင့်ကြောင်း မြန်မာဘာသာနန်း ရွှင်ထုတ်တေရေဒီယိုတိုင်းမာ သတင်းကို '၏၊ သည်' ဆုံးရေ ဝါကျနန်းရွှင်ကြောင်း၊ သတင်းဆောင်းပါးတိကျကေ စကားပြေနန်း ရွှင်ကတ်ကြောင်း တင်ပြပါရေ။ မှန်ပါရေ။ သို့သော် သတင်းရွှင်စွာက တနားသျှပါ။ စကားပြောနန်း ရွှင်စွာက အချိန်၏ လေးပုံးသုံးပုံတိပါဖို့၊ ဂန္ထဝင်စကားပြေနန်း ခေတ်သစ်အပြော စကားပြေ ဇာယှင့်က ပိုလွယ်ပါလေး။ ဇာယှင့်က ပိုအသုံးဝင်ရေ ပိုအလုပ်ဖြစ်တေဆိုစွာကို သုံးရေအချိန်၏ အတိုင်းအတာကို ကြည့်လိုက်ကေ အကဲဖြတ်နိုင်ပါရေ။

တတိယတိုင်းသား အရိုးအသားကို အကျွန်က ရခိုင်ဂန္ထဝင်

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ဟန် စကားပြင်နန့် မျက်မှောက်အပြောကို ရောလို့သုံးစွာထက် ဂန္ထဝင်စကားပြင်နီရာမှာ မျက်မှောက်အသုံးအနှုန်း ‘တေ၊ ရေ၊ ကေ’ ပစ္စည်းတို့ကို သုံးကေ ပိုလွယ်ဖို့ အကျိုးများဖို့ကို ပြောခပါရေ။ ယေဒါလေး ဂန္ထဝင်အသုံးအနှုန်းကို အသုံးဝင်အရာရောက်ဖို့မြင် ကေ ရဲရဲဝံ့ဝံ့သုံးသင့်ရေလို့ တင်ပြခပါရေ။

ပန်းအောင်က “ယေကေ ဂန္ထဝင်ဟန်ကို ဇာဖြစ်လို့ ပစ်ပယ်ပါ ဖို့လဲ၊ သုံးချင်သူ သုံလီးနန့်ရာ ကြိုက်တေဟန်ကို သုံးလီကတ်ကေ ပိုမကောင်းပါလား” လို့ ဝေဖန်စာ အမှတ်(၃)မှာ တိုက်တွန်းလိုက် တေ။ အကျွန်က ပစ်ပယ်ရီးဖို့လို့ မဆိုခပါ။

ရီးလို့ကောင်းအောင်တင်ပြစွာ ဖြစ်ပါရေ။ တတိယတိုင်းသား အရိုးအသားကို အကျွန်ကိုယ်တိုင်လေးသော့ ရီးခပါရေ။ သို့သော် ယင်းအရိုးအသားထက် စတုတ္ထတိုင်းသား အရိုးအသားက ပို ကောင်းပိုင်တွဲလို့ ရခိုင်စာပီသစ်အတွက် ပိုအကျိုးဟိဖို့ထင်လို့ အကျွန်ယင်းနည်းကို သုံးနီပါရေ။

အပြောစကားကို အသက်ဆက်ပီးနိုင်ဖို့အတွက် ကလောင် သျှင်တိ အပြောကို အခြံခံပနာ စိုင်ဆက်မပြတ်ရီးပီးဖို့ လိုပါလိမ့် မေ။ အပြောနောက်မှာ အရိုးအသားလိုက်မပါကေ၊ အပြောစကား တည်တံ့ဖို့စွာ၊ ခိုင်မာဖို့စွာ တိုးပွားကျယ်ပြန့်ဖို့စွာကို စိတ်ကူးလို့ မရနိုင်ပါ။ စကားနဲ့စာ တည်တံ့တိုးပွားဖို့ကိစ္စအတွက် ပန်းအောင်ရို့ အကျွန်ရို့က ဝိုင်းဝန်းတာဝန်ယူကတ်ရဖို့ ဖြစ်ပါကြောင်း တုံ့ပြန်လို ပါရေ။

ပန်းအောင်က တတိယအရိုးအသားနန့် ပတ်သက်လို့ အမှတ် (၄) ဝေဖန်ချက်မှာ “အေး-----တစ်ခုဟိရေ။ ရခိုင်စာရိုးကေ ရခိုင် ပီသအောင်ရီး။ ရခိုင်စာ မြင့်တင်ဖို့အတွက် စေတနာပြည့်ပြည့်ဝဝ နန့် ရီး။ မြို့ဟောက်တစ်ပိုင်း လင်းမြို့တစ်ပိုင်းကို ယှောင်ရီး’ လို့ လမ်းညွှန်ထားပါရေ။

အကျွန်ဆောင်းပါးက ပန်းအောင်လမ်းညွှန်ချက်နန့် ဇာနီရာ မာ လွဲပါလေးဂု။ တစ်ခုလေး လွဲပိုင်မတို့ပါကား။ ပန်းအောင်ရာ ဒုတိယတိုင်းသား အရိုးအသားကိစ္စနန့်ပတ်သက်လို့ အကျွန်တင်ပြ ချက်ကို ‘မြို့ဟောက်တစ်ပိုင်း၊ လင်းမြို့တစ်ပိုင်းဖြစ်လို့ လက်မခံစွာ ကိုတော့ သဘောမတူ။ ခြွင်းချက်နန့် လက်ခံချင်ပါရေ’ လို့ ပယ်ချ ပြီးကေ အဂုတတိယအရိုးအသားကိစ္စ ဝေဖန်ရေခါ ကိုယ့်ရို့စကား နန့်ဆန့်ကျင်ဖက် ‘မြို့ဟောက်တစ်ပိုင်း၊ လင်းမြို့တစ်ပိုင်းကို ယှောင် ရီး’ လို့ လမ်းညွှန်စကား ဆိုလိုက်ပြန်ရေ။ ဇာစကားကို ကိုင်ရပါဖို့ လေး။ ရှိစကား အမှန်လား။ နောက်စကားက အမှန်လား။ ကိုယ့် ဝေဖန်စာမှာ ရှိစကား နောက်စကား မညီစွာကိုက ပန်းအောင် သိပါယင့်လားလို့ မီးချင်ပါရေ။

တတိယအရိုးအသားနန့်ပတ်သက်လို့ ပန်းအောင် ဝေဖန်ချက် တိကို အချုပ်သဘောတုံ့ပြန်ရကေ ပန်းအောင်ရေ အကျွန်၏ အယူ အဆဖြစ်တေ ရခိုင်ခေတ်ဟောင်း ‘၏၊ သည်၊ တွင်၊ ဌ် အသုံးအရိုး အသားနန့်’ ခေတ်သစ် ‘ရေ၊ တေ၊ ကေ’ သုံး အရိုးအသားနှစ်မျိုး ကိုရောလို့ မရီးသင့်၊ အကြောင်းအရာတစ်ခုတည်းမှာ စကားပြင်

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ရိုးခါတော့ ခေတ်ဟောင်း အချိအချစကားပြောခါတော့ ခေတ်သစ် မဖြစ်သင့်။ နှစ်မျိုးလုံ ခေတ်သစ်ဖြစ်သင့်ရေဆိုရေ အယူအဆကို ပယ်ချလိုက်တေ။ ယင်းအယူအဆကြောင့် အကျွန်ုပ်ကို ဂန္ထဝင်မုန်းတီး ရေးဝါဒီလို့ လူဆိုးတံဆိပ်ခတ်လိုက်သီးရေ။

အကျွန်ုပ်က ရေ၊ တေ၊ ကေကိုရာ သုံးသင့်ကြောင်း၊ ရှိပိုင်းအဆို ပြုချက်ကို အစွန်းမရောက်ရအောင် ‘ခေတ်ဟောင်းကို မသုံးသင့် ဆိုစွာ တရားသီမဟုတ်၊ သုံးသင့်ကေ ရဲရဲဝင့်ဝင့်သုံး’ လို့ ကိုယ့်စကား ကို နောက်ပိုင်းမှာ ပြန်ထိန်းလိုက်ပါရေ။ ယင်းယှဉ်ကိုမြင်ရေခါ ပန်းအောင်က အကျွန်ုပ်ကို ‘လျော်ကန်သင့်မြတ်ပါရေ’ လို့ ချီးမွမ်း လိုက်ပြန်ရေ။ ယင်းပိုင် ချီးမွမ်းလိုက်တေအတွက် ပန်းအောင်စာက ရှိစကားနောက်စကားမညီ ဖြစ်လားရေ။

အေအချက်က ဇာကိုထောက်ပြန်လေးဆိုကေ ပန်းအောင်၏ ဝေဖန်စာရေ စိစစ်မှုမဟိစွာကို ပြန်ရေ။ ဝေဖန်သူပန်းအောင်ရေ အကျွန်ုပ်တင်ပြချက်မှာ ရှိစကားနောက်စကားမျှတအောင် အစွန်း နှစ်ဘက်လွတ်အောင် ထိန်းထိန်းသိမ်းသိမ်းရီးစွာကို အသင့်အတင့် နှလုံးသွင်းပနာ နားလည်အောင် အားမထုတ်စွာကို ပြန်ရေ။ ယေဇူး နန်း ကိုယ့်အယူအဆနန်း မတူကေကပင် ‘ဂန္ထဝင် မုန်းတီးရေးဝါဒီ’ လို့ မဆင်မခြင် နာမည်ဆိုတပ် မီးလိုက်ပြီးလေ ယင်းစကားနန်း ဆန့်ကျင်ဘက် ‘လျော်ကန်သင့်မြတ်ပါရေ’ လို့ ရှိစကားနောက် စကား မညီ ပေါ့ပေါ့သော့သော့ ပြောလိုက်စွာဖြစ်တေ။

ယေပြီးကေ အကျွန်ုပ်က အရိုးနန်းအပြော ကောင်းကောင်း

မခြားနားရအောင် ညှိဗျာ ရိုးသင့်ကြောင်း သာကေတိနန်း တင်ပြ ချက်ကိုလေးသော့ ‘သူများနန်း တူညီဖို့လောက်ရာ အားပြုသူ’ လို့ သရော်လိုက်တေ။ အကျွန်ုပ်ကို မန္တလေးသားတိ အယူအဆ (အပြော နန်း အရိုးညှိပနာရီး) နောက်တို့ လိုက်လို့သရော်ချင်ရေ ဆိုပါဖိ။ တစ်နည်းပြောရကေ အကျွန်ုပ်၏ သူများနောက်တို့လိုက်မှု မျက်ချီးကို ပန်းအောင်မြင်မလို့ ရယ်ချင်ရေဆိုပါဖိ။ အကျွန်ုပ်လေးသော့ ပန်း အောင် မျက်ချီးကိုမြင်ပါယင့်တော့။

အကျွန်ုပ်အရိုးအသား (အပြောနန်း အရိုးညှိထားသော ရခိုင် အရိုးအသား)နန်း ပန်းအောင်၏ ဝေဖန်စာ အရိုးအသားတူနီပါရေ ကာ။ ယင်းပိုင်တူနီရေအတွက်ကြောင့် ပန်းအောင် ရယ်ချင်သော အကျွန်ုပ်မျက်ချီးနန်း ပန်းအောင်၏ မျက်ချီးအတူတူရာ မဟုတ်ပါလား လို့ မီးချင်ပါရေ။

ရခိုင်စကားပုံမှာ ‘ကိုယ့်မျက်ချီး ကိုယ်မမြင်’ လူမျက်ချီး ကိုယ် ရယ်ချင်’ လို့ ဟိစွာကိုပန်းအောင် မှတ်ရအောင်အတွက် ဖော်ပီး ပနာ ပန်းအောင်၏တတိယအရိုးအသားကိစ္စ ဝေဖန်ချက်တိကို တုံ့ပြန်လိုက်ပါယင့်။

စတုတ္ထအရိုးအသား ကိစ္စတုံ့ပြန်ချက်

အကျွန်ုပ်က စတုတ္ထတိုင်သားရေ အေနိရခိုင်အပြောဘာသာ စကား (စစ်တွေခရိုင်၊ ကျောက်ဖြူခရိုင်)မှာ အခြံခံပြီးကေ အပြော ဘာသာစကားနန်း အရိုးဘာသာစကားကိုညီအောင် ညှိပနာ

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ရိုးကတ်ကြောင်း၊ စာလုံးပေါင်းစနစ်က မြောက်ဦးနှောင်းခေတ် အတိုင်းဖြစ်ကြောင်း၊ အေအရိုးအသားစနစ်ရေ အပြောကိုအခြံခံ ပနာ ရိုးထားရေစံပြရခိုင်စကားပြင် အရိုးအသားဖြစ်ကြောင်း တင် ပြခပါရေ။

ဖြည့်စွက်ချက်အဖြစ် အကျွန်က အင်္ဂလိပ်စာမာ အရိုးနန့် အပြောကွဲစွာကို ကော်မာသျှတိနန့် စကားလုံးပုံပြောင်းဗျာ ပြရေ ပိုင် ရခိုင်မာလေးသော့ ကိုယ့်နည်းကိုယ့်ဟန်နန့်စာလုံးကို ပုံပြောင်း ဗျာ ပြနိုင်ရေလို့ အကြံပီးခပါရေ။ ပုံစံသျှတိလေ ပြခပါရေ။ (ရိုး ရေခါ နှောင်းနှောင်းတိုင်၊ ရွတ်ရွတ်စိုက်စိုက်ပြောရေခါ ကော်မာ သျှခြားပနာ-န' နှောင်းတိုင်၊ ရွ' ရွတ်စ' စိုက်)

စတုတ္ထတိုင်းသား၏ စံပြရခိုင်အရိုးအသားအဖြစ် ၁၉၆၁- ခုထုတ် 'ခေတ်ရှေ့ဆောင် စာစောင်က ကလောင်သျှ မွဲနီသျှ ရိုးရေ 'ကြက်တွန်နီဗျာ' ဆောင်းပါးကောက်နှုတ်ချက်ကို ထုတ်ပြခပါ ရေ။

“မင်းရို့ ငါရို့မာ ယဉ်ကျေးမှုစာပီ အနုပညာရို့ရေ အဂုဆိုကေ ပျောက်ချင်ချင် ဖြစ်နီဗျာ၊ ယဉ်ကျေးမှုပျောက် ကေ လူမျိုးပါပျောက် လီဖို့၊ ယေနန့်ရေ အမျိုးကို စောင့်ထိန်းကတ်ရဖို့အတွက် ယဉ်ကျေးမှုကို အယင်ဆုံးဖော် ထုတ်ရကတ်ဖို့စွာမာ မင်းရို့လူငယ်ပိုင်းက တာဝန်အရှိရှိစီ ယူလို့လုပ်ကိုင်ရကတ်ဖို့ဝေး။ ယင်းပိုင် ယောင်ကတ်စွာမာ လည်း အချင်းချင်း ပဋိပက္ခမဖြစ်ရအောင် ယောင်နိုင်သမျှ

ယောင်”

အထက်ပါ ကောက်နုတ်ချက်နန့်အတူ အကျွန်တင်ပြချက်တို ကို ပန်းအောင်က အေပိုင် ဝေဖန်ထားပါရေ။

(၁) “အပြောဘာသာစကားနန့် အရိုးဘာသာစကားညီ အောင် ညှိပြီးကေ ရိုးဖို့။

အေအရိုးအသားကို မောင်ဗသိန်းက မီးမောင်းထိုးပြထားရေ။ ဒေပိုင် ရိုးသင့်ရေလို့။

အထက်မြန်မာနိုင်ငံကလူတိ စကားအတိုင်း ရိုးရဖို့ဆိုလိုက် ကေ ပိုပြီးယှင်းဖို့လားထင်ယင့်။

(၂) ရခိုင်ဘာသာစကားဆိုစွာ အင်္ဂလိပ်ဘာသာ စကား မဟုတ်ပါ။ ဒေအချက်တော့ သတိကျပ်သင့်ရေ ထင်ရေထော။ ရခိုင်ဘာသာစကားရေ မြန်မာဘာသာစကားနန့်တောင် မတူဆိုပြီး အတင်းအဓမ္မခွဲခွာကို သတိပြုမိဖို့ လိုပါရေ။ မြန်မာနန့်မတူဆိုကေ အင်္ဂလိပ်နန့် တူလို့ရပါဖို့လား။

'နှောင်းနှောင်း' ကို 'နနှောင်း' လို့ ပြောင်းရိုးဖို့ဆိုတော့ ဇာတိ ဖြစ်လာပါဖို့လဲ။ အသံထွက်အတိုင်းရိုးရေ အဆင့်ထိ ရောက်လားပါ လိမ့်မယ်။ အသံထွက်အတိုင်း ရိုးကေ ယင်းဘာသာစကားရေ သုံး မရအောင် အဆင့်နိမ့်ရေ ဘာသာစကားဖြစ်လားပါလိမ့်မယ်။ ကင်း

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ဝန်မင်းကြီးပြောစွာကို မှတ်သားဖူးပါရေ။ “ပြောသလိုရေးသွင် လူ မိုက်ရေးသလိုပြောလျှင် လူပျင်း” လို့ ဆိုပါရေ။

(၃) ရခိုင်ဘာသာစကားမှာ အသံပြောင်းမှု ဟိပါရေ။ ယင်း စကားလုံးတို့ကိုလိုက်ပြီး ပြောင်းရပါလိမ့်မယ်။ ဒေ ‘ဗျာ’ ရေ ဇာပိုင် ဗျာလဲ။ ‘ပြီး’ နန့်တူရေဗျာ မဟုတ်လား။ ဒေဗျာကို ခြိရာကောက် ကြည့်ကေ ‘ပြီး’ နန့် ‘ပြီ’ ဆိုရေ အတိတ်ကာလကြိယာနောက်ဆက် ဆိုစွာ ရပါရေ။ ဒေ ‘ဗျာ’ ကို ဗျာယ်လို့လဲ အသံထွက်တယ်။ ဇာပိုင် ထွက်ထွက် ဗထက်ခြိုက်အသံဗျယ်။ ‘ဗ’ ‘ဗျယ်’။ ကိုင်း ပုံပြောင်းရိုး ကြည့်ပါ။ ‘မင်းကဒေါ်မရဗျာ’ (ဗျယ်)။ ဒေအရိုးရေ မှန်လို့လား။

ရခိုင်ရို့ မြန်မာရို့မှာ အသံပြောင်းရေ စနစ်ဟိကတ်တယ်။ အသံပြောင်းရေ စနစ်ကြည့်ကေ မင်းကဒေါ်ဆိုစွာ မင်းကတော့က ပြောင်းရေ အသံဖြစ်တယ်တော့ဆိုရေ သံညှင်းရေသံပြင်းကို ပြောင်း စွာဖြစ်တယ်။ မူရင်းလို့ ဇာပိုင်သိရဖို့လဲဆိုကေ သံရပ်သရ (ကသတ်၊ စသတ်၊ တသတ်၊ ပသတ်)တစ်နည်းဟိကေ အသံမပြောင်းတတ် ကတ်။ အသံမကြောင်းကေ သူ့မူလအသံလို့ မှတ်သင့်ပါရေ။

ယေဇူးနန့် ပုံပြောင်းရိုးမူဆိုစွာရေ အရိုးအသားပိုပြီးကေ ယျုတ် ထွီးလားနိုင်ရေလို့ ယူဆပါရေ။ ပုံပြောင်းမရိုးဘဲ အများသုံးသတ်ပုံ အတိုင်းရိုးလို့ဟိကေလဲ အကျိုးမယုတ်လို့ ထင်ပါရေ။

ပန်းအောင်ဝေဖန်တင်ပြချက်ကို တစ်ချက်စီ သုံးသပ်ကြည့် ကတ်ပါမေ။

ပန်းအောင်က အကျွန်၏ ‘အပြောဘာသာစကားနန့်၊ အရိုး ဘာသာစကား ညီအောင်ညှိပြီးကေ ရိုးရဖို့’ ဆိုရေ တင်ပြချက်ကို ‘ အထက်မြန်မာနိုင်ငံက လူတိစကားအတိုင်း ရိုးရဖို့ဆိုလိုက်ကေ ပိုပြီးယှင်းလားထင်ယင့်’ လို့ သရော်သံအပြည့်နန့် ထောက်ပြလိုက် ပါရေ။

မှန်ပါရေ။ အပြောနန့်အရိုးညီအောင်ညှိပြီးကေ ရိုးရဖို့ဆိုစွာ ရေ အထက်မြန်မာနိုင်ငံ စာရေးဆရာအသင်း၏ အယူအဆဖြစ်ပါ ရေ။ ဆရာကြီး ဦးဖေမောင်တင် ပါမောက္ခချုပ် ဦးကျော်ရင်၊ ဒေါက် တာ သန်းထွန်းရို့ ထောက်ခံရေး အယူအဆလေး ဖြစ်ပါရေ။ အေ အယူအဆရေ ကမ္ဘာ့ဘာသာကြီးတိမာသုံးရေ အယူအဆဖြစ်လို့ စံနမူနာထားသင့်ပါရေ။ ယင်းအယူအဆကို မှန်ရေထင်လို့ ကိုယ့် ရခိုင်ပရိသတ်သိအောင် ကောက်နှုတ်ကိုးကားတင်ပြစွာ ဖြစ်ပါ ရေ။

ယင်းအယူအဆကို အထက်မြန်မာနိုင်ငံ စာရိုးဆရာဟိက ၁၉၆၆-ခုနှစ်မှာ တင်ပြခကတ်ပါရေ။ ယေဒါလေးသော အကျွန်ရို့ စစ်တွေမှာ ယင်းအယူအဆမျိုးနန့်ရိုးရေ ရခိုင်အရိုးအသား (စတုတ္ထအရိုးအသား)ကို ကလောင်သျှင် မဲ့နီသျှေက ၁၉၆၁-ခု ကပင် ရိုးခပြီး ဖြစ်ပါရေ။

ယေကေ အဖြေဇာထွက်လှာပါလေး။ ကလောင်သျှင် မဲ့နီသျှေ ရေ ရခိုင်စတုတ္ထအရိုးအသားမျိုးကို အထက်မြန်မာနိုင်ငံ စာရိုး ဆရာတိထက် ငါးနှစ်စောလို့ သုံးစွဲရိုးသားပြီးဖြစ်ကြောင်း ပေါ်လွင်

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

လှာပါရေ။

အကျွန်က မဲ့နီသျှေရီးဟန်ရေ လေးစားအားကိုးလောက်တေ ပုဂ္ဂိုလ်တိ ထောက်ခံသောအယူအဆနန့်တူရေလို့ မီးမောင်းထိုးပြစွာ ရာ ဖြစ်ပါရေ။ ဆရာဦးဘစ် (ဓညစံ) လေ့သော့ မဲ့နီသျှေအရိုး အသားမျိုးနန့် ၁၉၆၃-ခုကပင် ဆောင်းပါးတစ်ခု ‘ရခိုင် ဆယ့် နှစ်ရာသီ စာစီခရေခါ’ ရိုးဖူးပါဗျာ။ ရခိုင်တန်ဆောင်မဂ္ဂဇင်း၊ ၁၉၆၃-မာ ရှာကြည့်ကေ တို့ပါလိမ့်မေ။ မဲ့နီသျှေနန့် ဓညစံရို့ တစ်ယောက်နန့်တစ်ယောက် ဆက်စပ်မှုမဟိဘဲနန့် အမြင်တူနီ ကတ်တေလို့ ဆိုရပါဖို့။

ယင်းကလောင်သျှင်နှစ်ဦး၏ အရိုးအသားရေ မျက်မှောက် ခေတ် ရခိုင်စကားကို အခြံခံထားပြီးကေ မြောက်ဦးခေတ်နှောင်း စာလုံးပေါင်းရိုးထုံးအတိုင်း ရိုးသားထားစွာမျိုး ဖြစ်ပါရေ။ အေနိ အပြောနန့်ခေတ်ဟောင်း ရိုးထုံးကိုညှိပနာ ရိုးရေ အယူအဆမျိုး ဖြစ်တေ။ အထက်မြန်မာနိုင်ငံ စာရိုးဆရာတိ အယူအဆလေးသော့ အေသဘောမျိုးပင် ဖြစ်ပါရေ။ တတိုင်နန့်တတိုင် ဆက်သွယ်မှုမဟိ ပဲနန့် မတော်တဆ တူနီကတ်တေလို့ ဆိုနိုင်ပါရေ။

ဇာပိုင်းပင်ဖြစ်ဖြစ် မဲ့နီသျှေနန့် ဓညစံရို့၏ အရိုးအသားရေ ကမ္ဘာ့ဘာသာကြီးတိ ရိုးသားနည်းနန့်ကိုက်ညီရေ ရခိုင်စံပြအရိုး အသားဖြစ်တေလို့ ဆိုချင်ပါရေ။ မဲ့နီသျှေ အရိုးအသားမျိုးကို အတုယူဗျာရခိုင်ကလောင်သျှင်တိ ဝိုင်းဝန်းရိုးသား သင့်ရေထင်လို့ အကမန်က တင်ပြရစွာဖြစ်ပါကြောင်း ပန်းအောင်ပါးတို့ တုံ့ပြန်

လိုပါရေ။

ရခိုင်စတုတ္ထအရိုးအသားကို အပြောနန့်အရိုး ကွဲပြားအောင် အင်္ဂလိပ်စာမာ ကော်မာသျှေတိနန့် စကားလုံးကို ပုံပြောင်းပနာပြ ရေပိုင် (do not ကို don't)လို ကိုယ့်နည်းကိုယ့်ဟန်နန့် ပြသင့် ကြောင်း အကြံပီးခပါရေ။ ပေါ်လွင်အောင် နမူနာစာပိုဒ်တစ်ခု တင်ပြပါမေ။

နမူနာစာပိုဒ်

အကျွန်သားကြီးက တောလုံးဝါသနာအိုး ဖြစ်တေ။ ကျောင်း ရွတ်ကေ အိမ်တို့ ရွတ်ရွတ်စိုက်စိုက် မလာတတ်။ အမိသည်က ‘ဟေး၊ ထွန်းထွန်း၊ ကျောင်းဆင်းကေ အိမ်သို့ ရွတ်ရွတ်စ စိုက်လာ ကား။ နိစ’ စုတ်ဝင်အောင် ဘောလုံးကျောက်မနီခကေ’ လို့ မှာပါ ရေ။ သို့သော် သားကတော့ အိမ်ကို ရွတ်ရွတ်စိုက်စိုက် မရောက်။ နီစုတ်စုတ်ဝင်ခါမရာ ကျွတ်လူးလူးနန့် ရောက်လှာယင့်။

အထက်နမူနာ စာပိုဒ်မာ ပြောစကားကို ကော်မာထဲမာ ထည့် ထားပါရေ။ အပြောအတိုင်း ရွ ရွတ်စ စိုက်၊ စ’ စုတ်လို့ ကော်မာခံ ဗျာ ရိုးထားပါရေ။ စကားပြင် ဝါကျမာခါ ယင်းပိုင်မရီးပါ။ ရွတ်ရွတ် စိုက်စိုက်၊ စုတ်စုတ်လို့ရာ ရိုးလားဖို့ ဖြစ်ပါရေ။

ယင်းသဘောမျိုးကို အကျွန်က အကြံပီးတင်ပြခစွာပါ။ ကော်မာအသုံးကို အကျွန်ရို့ အင်္ဂလိပ်စာက ရလှာစွာမဟုတ်ပါ လား။ အသုံးဝင်လို့ အားလုံးသူက အင်္ဂလိပ်ကော်မာကို လက်ခံသုံး

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

စွဲနီကတ်တေ။ ကော်မာအသုံးကို ပန်းအောင်စာထဲမှာ မကန်တို့ယင့် ထော။ ယင်းပိုင် ယူငင်သုံးစွဲရေအတွက် အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကားကို အတုယူဗျာ မဆီမဆိုင် သုံးရေလို့ ပြောနိုင်ပါဖို့လား။

ပန်းအောင်က အကျွန်ုပ်အကြံပြုတင်ပြချက်ကို အဓိပ္ပာယ် ကောက် လွဲပြီးကေ အမှတ်(၂) ဝေဖန်ချက်မှာ ‘ရခိုင်စကားဆိုစွာ အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကားမဟုတ်ပါ။ မြန်မာနန်းမတူဆိုကေ အင်္ဂလိပ် နန်းတူလို့ ရပါဖို့လား’ လို့ ပုံကြီးချဲ့ပနာ ဝေဖန်ပယ်ချပါရေ။

ယင်းလောက်နဲ့ မကျီပါသီး။ အကျွန်ုပ်အကြံပြုတင်ပြချက်ကို အယူအဆလွဲပြီးကေ အသံထွက်အတိုင်းရိုးရေလို့ စွပ်စွပ်ပယ်ချလိုက် ပြန်ရေ။ ကြည့်ကတ်ပါ။

“နောင်းနောင်း’ ကို ‘နနောင်း’ လို့ ပြောရိုးဖို့လိုကေ ဇာတိဖြစ် လာပါဖို့လဲ။ အသံထွက်အတိုင်းရိုးရေ အဆင့်ထိ ရောက်လားပါလိမ့် မယ်။ အသံထွက်အတိုင်းရိုးကေ ယင်းဘာသာစကားရေ သုံးမရ အောင် အဆင့်နိမ့်ရေ ဘာသာစကားအဖြစ်လားလိမ့်မယ်”

အကျွန်ုပ်စာမှာ ‘စကားလုံးပုံပြောင်းရိုးဖို့’ ဆိုရေ စကား၏ အဓိပ္ပာယ်ရေ ‘အသံထွက်အတိုင်း ရိုးရမေ’ ဆိုရေ အဓိပ္ပာယ်မျိုး သက်ရောက်လိမ့်လို့ လုံးဝ (လုံး)မယူဆပါ။ ပန်းအောင်က ကိုယ်လို ရာကို ဆွဲယူရာ ဖြစ်ပါဖို့။

အသံထွက်အတိုင်း ရိုးရေဆိုစွာက စကားကို စဂါး၊ စပါးကို စဗားလို့ ရိုးစွာမျိုးဖြစ်တေ။ ယင်းအရိုးအသားမျိုးကို အကျွန်ုပ်လေး

လက်မခံပါ။ သို့သော်ပန်းအောင်က အသံထွက်အတိုင်း ရိုးလိုက်ကေ သုံးမရအောင် အဆင့်နိမ့်ရေဘာသာစကားဖြစ်လားလိမ့်မယ်’ လို့ ပြောလိုက်စွာကိုတော့ခါ တစ်ဝက်တစ်ပျက်လောက်ရာ မှန်ရေ စကားလို့ ထောက်ပြလိုပါရေ။

တစ်ဝက်တစ်ပျက်ရာမှန်ရေဆိုကေ ဇာယှင့်တိက မှန်လေး ဇာယှင့်တိကမှားလေးလို့ ယှင်းရပါဖို့။ အကျွန်ုပ် ယှင်းပြပါမေ။

ပန်းအောင်၏ ဝေဖန်စာထဲမှာ ‘အဂ၊ ဂနီ’ ဆိုရေ စာလုံးတိ ကို တွဲရပါရေ။ ယင်းစာလုံးတိကို အသံထွက်အတိုင်း ရိုးထားစွာ မဟုတ်ပါလား။ ယင်းပိုင် ရိုးရေအတွက်ကြောင့် ပန်းအောင်စာကို ‘သုံးမရအောင် အဆင့်နိမ့်ရေ’ လို့ ပြောလိုက်ရပါဖို့လား။ ပန်းအောင် စကားကိုယူပနာပြောရကေ ‘အဂ၊ ဂနီ’ ဆိုရေ အသံထွက်စာလုံးကို သုံးရေအတွက်ကြောင့် ပန်းအောင်လေးသော့ ကင်းဝန်မင်းကြီး သတ်မှတ်ကေ ‘လူမိုက်’ စာရင်းထဲ ပါချင်ချင်ဖြစ်နီယာလို့ ဆိုရပါ ဖို့လား။

အဂ၊ ဂနီသုံးစွာလောက်နန့် ပန်းအောင်စာ သုံးမရအောင် မဖျက်ပါ။ ကင်းဝန်မင်းကြီး လူမိုက်စာရင်းထဲမှာလေး ပန်းအောင် မပါပါ။ ပန်းအောင်က အဂ၊ ဂနီလို့ ရိုးလိုက်စွာရေ စာရိုးရေခါ တချို့နီရာမှာ (အများပရိသတ်) ပြောသံနောက်သို့ လိုက်ပနာ ရိုး တတ်တေ စာရိုးသူ (အလောင်သူင်)ရို့၏ အလေ့အကျင့်ရာ ဖြစ်ပါ ရေ။ ပန်းအောင် ရိုးစွာမမှားပါ။ ယေဇူးနန့် ပန်းအောင်စကား တစ်ဝက်တစ်ပျက်ရာ မှန်ရေလို့ အကျွန်ုပ်ပြောရစွာ ဖြစ်ပါရေ။

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

စကားလုံးပုံပြောင်းရိုးရေကိစ္စနဲ့ ပတ်သက်လို့ ပန်းအောင်၏ ဝေဖန်ချက်ကို ပန်းအောင်စာကပင် သက်သီထုတ်ပနာ တုံ့ပြန်လား ပါမေ။

ပန်းအောင် ဆောင်းပါးမှာ ‘လဲ၊ တယ်၊ ပယ်’ ဆိုရေ နောက် ဆက်စကားလုံးတို့ကို ဒေါက်လျှောက်သုံးလာစွာကို တွိရရေ။ ယင်း စကားလုံးသွေတိ မူလရိုးထုံးပါလား။ ‘လည်း၊ တည်း၊ မည်’ ရှိက ပုံပြောင်းလာရေ စကားတိမဟုတ်ပါလား။ ယင်းပိုင် ပုံပြောင်းရိုး လိုက်တေအတွက်ကြောင့် ပန်းအောင်၏စာ ရုပ်ပျက်ဆင်းပျက် သုံး မရအောင် ဖြစ်လားပါလား။

စတုတ္ထအရိုးအသားမှာ အကျွန်တင်ပြရေ ကိစ္စက မူလရိုးထုံး ‘ခေတ်ဟောင်းရိုးထုံး’ ကို စကားပြင်ဝါကျမှာ ပုံမပြောင်းပဲ နောင်း နောင်း၊ ရွတ်ရွတ်စိုက်စိုက်လို့ ရိုးဖို့ စကားချီချပြောခါမရာ ကော်မာ သုံးပနာ ‘န’ နောင်ကိုင်၊ ရွှံ့ ရွတ်စိုက်လား’ လို့ ရိုးဖို့။ ယင်းပိုင် ရိုးကေ အသံကို ‘ချ’ လို့ အတိုအသွေသုံးဟန် ဓလေ့ပေါ်လာဖို့ ဖြစ်ပါရေ။ ယင်းအမြင်နဲ့ အင်္ဂလိပ်စာမှာ ကော်မာသုံးလို့ ရိုးပိုင် ရိုးသင့်ကြောင်း အကြံပီးတင်ပြခစွာ ဖြစ်ပါရေ။

ယင်းယှဉ်ကို ပန်းအောင် ‘ရခိုင်ဘာသာစကားဆိုစွာ အင်္ဂလိပ် ဘာသာစကား မဟုတ်။ ---- ပုံပြောင်းရိုးကေ အသံထွက်အတိုင်း ရိုးရေ အဆင့်ထိရောက်လားလိမ့်မယ်။ သုံးမရအောင် အဆင့်နိမ့် ရေ ဘာသာစကားဖြစ်လားလိမ့်မယ်။ ကင်းဝန်မင်းကြီးပြောရေပိုင် ‘ပြောသလိုရေးလျှင် လူမိုက်။ ရေးသလိုပြောလျှင် လူဖျင်း’ ဆိုပနာ

ပုံကြီးချဲ့လို့ မဆင်မခြင် ပြောလိုက်တေ။

ယင်းပိုင် ပြောလိုက်ကေ စကားတိရေ ဘာသာစကားရို့၏ သဘာဝအပြောနဲ့ အရိုးရို့၏ ဆက်နွယ်မှုကို အလေးအနက်ထား ပနာ မသုံးသပ်မိလို့ ဖြစ်ပါဖို့။

အမှန်က အပြောနဲ့အရိုးမှာ အပြောက ဦးဆောင်ရေ။ အရိုး အသားက နောက်လိုက်ရရေ။ သတ်ပုံကျမ်း၊ အဘိဓာန်ကျမ်းရို့ ကို ရိုးထုံးတည်ငြိမ်အောင် ထိန်းပီးလာရေ။ သို့သော် အပြောက ထာဝရတည်တံ့မနီ။ အကြောင်းအမျိုးမျိုးကြောင့် ပြောင်းရွှိလာ ရေ။ အထူးသဖြင့် အသံပြောင်းရေ ယင်းပိုင် အသံပြောင်းဗျာ လူ အများက ပြောဆိုသုံးနှုန်းတတ်စွာကို စာပီရိုးဖွဲ့ရေ လူတိက ကိုယ့် စာမာထည့်ဗျာ ရိုးကတ်တေ။ ပန်းအောင်သုံးလိုက်တေ ‘အဂု’ ဆို ရေ စကားလုံးက အသံနောက်တို့လိုက်ပနာ ရိုးပုံနမူနာတစ်ခု ဖြစ် ပါရေ။

ယင်းပိုင် ရိုးရေအတွက်ကြောင့် ပန်းအောင်ကို အကျွန်က ကင်းဝန်မင်းကြီး ပြောရေ လူမိုက်စာရင်းထဲမှာ မထည့်ပါ။ ဘာသာ စကားရို့၏ သဘာဝသဘာဝကို (ကိုယ်မသိလိုက်ဘဲ) အလိုက်သင့် လက်ခံရိုးသားရေ ကလောင်သျှင်တစ်ဦးဖြစ်တေလို့ မြင်မိပါရေ။

အသံထွက်အတိုင်းရိုးစွာနဲ့ ပတ်သက်လို့ နောက်ဆုံးတစ်ခု ပြောချင်ပါသီးရေ။ ဇာလေးဆိုကေ ကမ္ဘာမှာ ကိုယ်ပိုင်အက္ခရာ အဟိရေ လူမျိုးတိမှာ ရောမအက္ခရာကို သုံးပနာ အသံထွက်

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

အတိုင်း ရိုးနီကတ်တ ဘာသာစကားတိ အင်တန်ဟိရေ ဆိုစွာ ဖြစ်ပါရေ။ နမူနာပြုရကေ ‘ကချင်၊ ချင်း၊ မလေး။ ဗီယက်နမ်ရိုး ဖြစ်တေ။ ယဉ်ကျေးမှုအဆင့်မြင့်ရ တရုတ်တောင်က ရိုးဖို့ခက်ခဲ့ရေ တရုတ်စကားလုံးအစား သဒ္ဒဗေဒအက္ခရာ (Phonetic Alphabet) တွင်ဗျာ စာရိုးဖို့ စီစဉ်နီကတ်စွာကို ပန်းအောင်လေ့လာကြည့်ကေ တို့ပါလိမ့်မေ။ ယေဇူးနန့် ပန်းအောင်ပြောရေပိုင် အသံထွက် အတိုင်း ရိုးကေပင် သုံးမရရေ ဘာသာစကားဖြစ်မလားပါ။ ကိုယ့် အခြေအနေအရ လိုအပ်လှာရေခါ မလွဲမယှောင်သာ သုံးလားစွာ ရာ ဖြစ်တေလို့ နှလုံးသွင်းသင့်ပါကြောင်း တုံ့ပြန်လိုပါရေ။

အမှတ်(၃) ဝေဖန်ချက်ကို ဆက်ဗျာ ဆွေးနွေးလားပါမေ။ ပန်းအောင်က ‘ရခိုင်ဘာသာစကားမှာ အသံပြောင်းမှု ဟိပါရေ။ ယင်းစကားလုံးတိကို လိုက်ပြီးကေ ပြောင်းရပါလိမ့်မေ’ ဆိုပနာ အကျယ်ဆွေးနွေးထားပါရေ။

‘ဗျာ’ စကားလုံးကို ခြံရာကောက်ပြရေခါ ‘ဗျာ’ ရေပြီးနန့်ဆို ရေ အိတ်ကာလပြက ပုံပြောင်းလားစွာဖြစ်ကြောင်း ယှင်းပြပါရေ။ လက်ခံပါရေ။ သို့သော် ‘စားပြီးဗျာလား’ ‘အေး၊ စားပြီးဗျာ’ ဆိုရေ အမီးအဖြေမာ ‘ဗျာ’ စကားလုံးရေ အတိတ်ကာလပြ မဟုတ်။ ဝါကျ အဆုံးသတ်စကားရာဖြစ်တေလို့ ဖြည့်စွက်ယှင်းပြသင့်ကြောင်း ထောက်ပြလိုပါရေ။

နောက်တစ်ခု ထောက်ပြပါမေ။ ပန်းအောင်က ‘ဒေဗျာကို ဗျင်လို့လဲ အသံထွက်တေ’ လို့ ဆိုလိုက်တေ။ ယင်းပိုင် အသံထွက်

ပါ။ စစ်တွေခရိုင် ဒေသိယစကားမှာ ‘ဗျာ၊ ဗျာ’ ပြောရေဒေသ ‘ဗျယ်၊ ဗျယ်’ ပြောရေဒေသနှစ်မျိုး ရောနီရေ။ မြို့နန့် အဆက် အဆံနည်းရေ တောရွာ၊ ကျွန်းရွာရိုးမှာ ‘ဗျာ၊ ဗျာ’ ကို အသုံးများရေ။ မြို့သားတိက ‘ဗျယ်၊ ဗျယ်’ ကို အသုံးများရေ။ ဗျာ၊ ဗျာ စကားက ဗျယ်၊ ဗျယ် စကားထက်ရှိ ကျရေလို့ ယူဆမိပါရေ။ (ဗျာက မူလ။ ဗျာက သူ့ရိုးမာဟိနီရေ သရသံပြင်းကြောင့် ဗျာကဗျာတို့ အသံ ပြောင်းလားစွာပါ။)

မြို့သားတိ ပြောရေအတွက်ကြောင့် ကလောင်သူင်တိက (ဗျယ်၊ ဗျယ်)၊ (ဗျာယ်၊ ဗျာယ်)လို့ စာလုံးပေါင်းပနာ ကိုယ့်စာထဲမှာ ထည့်လို့သုံးပြုကတ်တေ။ အမှန်က ယသတ်ကို ရခိုင်သားတိက အသုံးထုတ်တေခါ သဝေထိုးသံရာ ထုတ်ပါရေ။ နမူနာပြုရကေ ယသတ်ပေါင်းထားရေ (အသက်ကယ်၊ လယ်ကွင်း) စရေ စကားလုံး တိမာ ကယ်၊ လယ်ရို့ကိုကေ၊ လေလို့ရာ အသံထွက်ပါရေ။ ဗျယ်၊ ဗျယ်ရို့ကိုလေးသော့ ပေ။ ဗျေလို့ရာ အသံထုတ်ရပါဖို့။ ပန်းအောင် ပြောရေပိုင် ‘ဗျာ’ ကို ‘ဗျယ်’လို့ အသံမထုတ်ပါ။ ကလောင်သူင်တိ က စကားလုံးထွင်ပနာ စစ်တွေခရိုင်က မြို့သားတိ အသံထွက်တေ အတိုင်း ‘ဗျယ်၊ ဗျယ်’ လို့ ရိုးကတ်စွာရာ ဖြစ်တေ။ ယင်းစာလုံး ပေါင်းကို မြန်မာတိဖတ်ကေ စစ်တွေသံအတိုင်း ထွက်နိုင်ပါရေ။ သို့သော် စစ်တွေစကားကို မကြားဘူးရေ ရမ်းဗြဲဒေသက ရခိုင်တိ ကတော့ခါ ဗျယ်၊ ဗျယ်စာလုံးပေါင်းကို ‘ဗျေ၊ ဗျေ’ လို့ရာ အသံထွက် ပါဖို့။

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ဘာသာဗေဒ ပညာသျှင်တိ ကလေးသော့ ရခိုင်သားတိ (စစ်တွေ၊ ရမ်းဗြဲ)ပြောရေ သရသံမာ မြန်မာတိပြောရေ ‘အယ်’ သရသံ မျိုး မတို့ရလို့ ကောက်ချက်ချကတ်ပါရေ။

ပညာသျှင်တိစကားရေ ရမ်းဗြဲဒေသိယ စကားအတွက် ရာနှုန်းပြည့် မှန်ပါရေ။ စစ်တွေဒေသိယစကားအတွက်လေးသော့ ရာနှုန်းပြည့်နီးပါး မှန်ပါရေ။ ထူးခြားချက်အနီနန့် ဝါကျအဆုံးသတ် စကား (ပျယ်၊ ဗျယ်၊ လယ်၊ သယ်) လေးလုံးမာရာ မြန်မာတိမာဟိ ရေ ‘ဘယ်’ သရသံမျိုးကို တို့ရပါရေ။

စစ်တွေ၊ မြောက်ဦး၊ ပုဏ္ဏားကျွန်း၊ ပေါက်တော၊ ကျောက်တော်၊ ဘူးသီးတောင်၊ မောင်တောရို့မာ ‘စားဗျယ်၊ သောက်ဗျယ်၊ လားကတ်မေ လယ်(ဝါ) လယ်-လားကတ်မေ’ လို့ ပြောဆို သုံးနှုန်း ကတ်ပါရေ။ မင်းပြားတစ်မြို့တည်းက ‘စားယယ်၊ သောက်ယယ်’ လို့ သုံးစွာကို တို့ရရေ။

အမှန်က ပညာသျှင်တိပြောရေအတိုင်း အကျွန်ရို့ ရခိုင်သရသံမာ မြန်မာတိပိုင်ယောင် ‘အယ်’ သရသံမဟိပါ။ ယေဇူးနန့် စစ်တွေခရိုင်မာ တို့ရရေ ‘အယ်’ သရသံထူးခြားချက်လေးလုံးကို ရခိုင်သားတိုင်း အသံတညီတည်း ထွက်နိုင်အောင် သင်္ကေတအသစ် တစ်ခုသီးခြားထွင်ယူဖို့ လိုပါလိမ့်မေ။

အေဆွေးနွေးဝေဖန်ချက်နန့် တစ်ဆက်တည်းမာ ပန်းအောင်၏ ဝါကျအဆုံးသတ်စာလုံး ‘တယ်၊ မယ်’ ရို့ကို အမှားကြီးတစ်ခု အဖြစ် ထောက်ပြလိုက်ပါယဉ်။

ပန်းအောင်က သူ့ဝေဖန်စာဆောင်းပါးမာ ‘တယ်၊ မယ်’ ကို တောက်လျောက် သုံးထားရေ။ သူကတော့ ဇာပိုင်ယောင် အသံ ထွက်လေ မသိ။ အကျွန်ရို့ကတော့ခါ ရခိုင်သံ သဝေထိုးသံနန့် ‘ကေ၊ မေ’ လို့ရာ အသံထုတ်ဖတ်ပါရေ။

‘ရေ၊ တေ၊ မေ’ စာလုံးပေါင်းကို ဥက္ကာပျံ ဆယ့်နှစ်ရာသီရတုကြီး၊ ပိုးဝါဖွဲ့စရေ စာဟောင်းပီးဟောင်းတိ ဗြိတိသျှကိုလိုနီခေတ် စာဆိုတော် ဆားပြင်ဦးအောင်ထွန်းလှ၊ တန်းခိုးဆရာထွန်း၊ ရွာချောင်းကြီး ဆရာဦးအောင်ထွန်းနန့် မြန်မာပညာသျှင် ဆရာကြီး မင်းသုဝဏ်ကအစ ရခိုင်ပဏ္ဍိတ်ဦးဦးသာထွန်း၊ သုတေသီ အသျှင် စက္ကီနွ၊ ရမ္မာဝတီ ပညာစာရရို့ ဖော်ထုတ်တင်ပြရေ အရွေ့ကဗျာ ပုံနှိပ်မှုတိမာ တညီတညွတ်တည်း ‘တေ၊ ရေ၊ မေ’ လို့ သုံးကတ်ပါရေ။ ပြည်ထောင်စုခေတ် ကလောင်သျှင်တိကလေးသော့ ရခိုင်အရိုးအသားနန့်ရိုးကေ ‘တေ၊ မေ၊ ရေ’ လို့ရာ သုံးကတ်တေ။ ပန်းအောင် တစ်ယောက်တည်းကရာ ကဖောင်ဝါးကိုတစ်လုံးနန့် ကိန်ရေယောင် အများနန့်မတူ သီးခြားခွဲထွက်ပနာ ‘တယ်၊ မယ်’ လို့ ရိုးနီစွာ မသင့်တော်ပါကြောင်း ထောက်ပြလိုပါရေ။

နောက်တစ်ခု ထောက်ပြချင်ပါသီးရေ။ ပန်းအောင်က ‘ရခိုင်ရို့ မြန်မာရို့မာ အသံပြောင်းရေ စနစ်ဟိကတ်တယ်။ မင်းကဒေါ့ဆိုစွာ မင်းကတောံ ကပြောင်းစွာ ဖြစ်တယ်။ မူရင်းလို့ ဇာပိုင်သိနိုင်ဖို့လဲဆိုကေ သရသံရပ် (က-သတ်၊ စ-သတ်၊ တ-သတ်၊ ပ-သတ်) တစ်နည်းဟိကေ အသံမပြောင်းတတ်ကတ်။ အသံမပြောင်းကေ သူ့မူလသံလို့ မှတ်သင့်ရေ’ လို့ အသံဆိုရာ သင်ခန်းစာတစ်ခု

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ပို့ချထားရေး။

အေသင်ခန်းစာက အသံမပြောင်းမှုနဲ့ဆိုင်ရေ ကိစ္စပါရာ။ အကျွန်အကြံပြုရေကိစ္စ (နောင်းနောင်းကို ပြောဟန်အတိုင်း ရိုးချင်ကေ န’ နောင်းလို့ ရိုးဆိုရေ အကြံပြုချက်) နန့် မဆိုင်ပါ။

အသံပြောင်းမှုကိစ္စကို ပရိသတ်အကျိုးဟိအောင် တင်ပြစွာ ကောင်းပါရေ။ ယေဒါလေးသော့ အေကိစ္စက နယ်ကျယ်ရေခါ သီးခြားဆွေးနွေးစရာ ကောင်းပါဖို့။ အေကိစ္စ မြန်မာပညာသျှင်တိ ခေတ်အဆက်ဆက် အေနိထိ ဆွေးနွေးလာကတ်စွာ မပြီးပြတ်နိုင်ပါသီး။

အကျွန်ရို့မာလေး ကိုယ့်စကားသံကို စီးစစ်ဖို့လိုနီပါရေ။ ယင်းပိုင် စီးစစ်တေခါ မြန်မာနန့်ရခိုင်ရို့ တချို့နီရာမာ အသံထုတ်ပုံ တူကလေးသော့ တချို့နီရာမာ မတူဆိုစွာကို သတိပြုဖို့လိုပါလိမ့်မေ။

စတုတ္ထအရိုးအသားနန့်ပတ်သက်လို့ ပန်းအောင်၏ ဝေဖန်ချက်တိကို ခုခံတွင်းစကားကြောလေး ရှည်လားပါယာ။

ကိုင်း---- အချုပ်သဘောပြောကတ်ပါမေ။ အကျွန်က စတုတ္ထအရိုးအသားရေ စံပြရခိုင်အရိုးအသားဖြစ်လို့ ကလောင်သျှင်တိ ပိုင်းဝန်းရိုးကတ်တေ ရခိုင်အရိုးအသားသစ်တစ်ခု ဖြစ်ထွန်းလာနိုင်ဖို့လို့ တိုက်တွန်းခပါရေ။ ပန်းအောင်ကလေးသော့ ကိုယ့်ဝေဖန်ချက် နိဂုံးမာ ‘စတုတ္ထအရိုးအသားမာ စကားပြောဟန်အတိုင်း

ရိုးပါ။ ချီချစကားကိုလဲ အများသုံးရိုးထုံးအတိုင်း ရိုးပါလို့ တိုက်တွန်းချင်ပါရေ’ လို့ ဆိုထားရေအတွက် အကျွန်အမြင်နန့် ပန်းအောင်အမြင် ယေဘုယျအားဖြင့် တူကတ်တေလို့ ဆိုချင်ပါရေ။ စာလုံးပေါင်းပုံကိစ္စ (နောင်းနောင်း၊ န’နောင်း) အမြင်ကွဲစွာ ‘တယ်၊ မယ်’ ကိစ္စ အမြင်ကွဲစွာအသွေတိကို ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းယူလားရဖို့ သီးလို့ ခံယူထားပါကြောင်း တုံ့ပြန်လိုပါရေ။

ပဉ္စမအရိုးအသား ကိစ္စတုံ့ပြန်ချက်

ပဉ္စမတိုင်းသားက စတုတ္ထတိုင်းသားပိုင် မျက်မှောက်အပြောကို အခြံခံပနာ ရိုးပါရေ။ ယေဒါလေးသော့ စာလုံးပေါင်းစနစ်မာ စိသျှေကွဲကတ်တေ။ စတုတ္ထတိုင်းသားက မြောက်ဦးနှောင်းခေတ် စာလုံးပေါင်းကို ဆက်ခံထားရေ။ ပဉ္စမတိုင်းသားက ယင်းပိုင်မဟုတ်။ မြောက်ဦးနှောင်းခေတ်ကို ဆက်ခံကလေးသော့ တချို့နီရာမာ အေနီရခိုင် (စစ်တွေခရိုင်)အသံထွက်နန့်ညီအောင် ‘ဖြစ်တေ’ ကို ‘ဖြိုက်တေ’ လို့ ထွင်းထားပါရေ။ နမူနာ စာပိုဒ်တစ်ခုကို ကြည့်ကတ်ပါ။

“အကျွန်ရို့ရေ ကွယ်ပျောက်လုဖြိုက်နီရေ မိမိယဉ်ကျေးမှုကို ပြန်လည်ဖော်ထုတ်ဖို့နန့် တချိန်တေးမာ ခေတ်နန့်အညီ တိုးတက်လာစိဖို့လေး ကြံဆောင်ကြိုးပမ်းရကတ်ဖို့ ဖြိုက်ပါရေ”

အကျွန်က အထက်ပါ ပဉ္စမအရိုးအသားမျိုးရေ တချို့စာလုံး

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ပေါင်းစနစ် (ဖြစ်ကိုဖြိုက်လို့ရိုးစွာမျိုး)က လွဲကေ စတုတ္ထအရိုး အသားပိုင် အများလက်ခံနိုင်ရေ ခေတ်မီအရိုးအသားမျိုး ဖြစ်တေ လို့ သုံးသပ်ထားပါရေ။ ‘ဖြစ်’ ကို အိုက်သရသံ ထွက်စီချင်လို့ ‘ဖြိုက်’ လို့ ထွင်ကေလေးသော့ ရမ်းပြဒေသသိယ အသံမာ အိုက်သရသံ မထွက်သံ အိတ်သရသံနန့် ‘ဖြိုက်’ လို့ရာ အသံထွက်ဖို့ ဖြစ်တေ။ ယင်းပိုင်ထွင်စွာမျိုးကို ယောင်သင့်ရေလို့ အကြံပြုခပါရေ။

ပန်းအောင်ကတော့ခါ ယင်းပိုင်မမြင်ပါ။ ပဉ္စမတိုင်းသား အရိုးအသားကို အေပိုင်ဝေဖန်ထားပါယင့်။

၁။ ဒေတိုင်သားတိကတော့ ခေတ်မီချင်လို့ လက်ဟိပြောစကား အသံထွက်အတိုင်း ရိုးရေတိုင်သား ဖြစ်ပါရေ။ ဒေတိုင်းသားကို ကင်းဝန်မင်းကြီးစကားနန့်ဆိုကေ လူမိုက်လို့ရာ ဆိုရပါလိမ့်မယ်။

၂။ မောင်ဗသိန်းက စတုတ္ထအရိုးအသားနဲ့ ပဉ္စမအရိုးအသား တူရေလို့ဆိုရေ ၊ ပဉ္စမအရိုးအသားရေ စာလုံးပေါင်းအချို့လောက် ရာ စတုတ္ထအရိုးအသားနန့်ကွဲလွဲရေလတ်။ စတုတ္ထနန့် ပဉ္စမရိုးပုံ ရိုးနည်းနှစ်ခုကို တူအောင်ညှိပြီးကေ ရခိုင်စာစောင်တိမာ တညီ တညွတ်တည်းရိုးဖို့ တိုက်တွန်းထားပါရေ။ ဒေအရိုးအသားရာ ခေတ် မီအရိုးအသား ဖြစ်တယ်။ ဒေအရိုးအသားကို တစ်မျိုးသားလုံး လက်ခံရေစာ အရိုးအသားတစ်ခု သတ်မှတ်ဖို့လို့ ဆော်ကြထားလိ ယင့်။

၃။ ဇာပင်ဖြစ်ဖြစ် မောင်ဗသိန်း ဆောင်းပါးရေ ၁၈-နှစ်ဟိ

လီယယ်။ ဇာသူက ဇာလောက်လက်ခံကျင့်သုံးနီကတ်လဲ။ ဇာတိ ကျယ်ပြန့်လာယယ်လဲဆိုစွာ မသိရသီး။

ပဉ္စမအရိုးအသားနန့်ပတ်သက်လို့ အကျွန်အမြင်နန့် ပန်း အောင်၏ အထက်ဝေဖန်ချက်တိကို ယှဉ်ဗျာ သုံးသပ်ကြည့်ကတ်ပါ မေ။

အကျွန်က အရိုးအသားနှစ်မျိုး။ (စတုတ္ထ၊ ပဉ္စမ)ရေ မျက် မှောက်ရခိုင် အပြောကို အခြံခံဗျာ ရိုးကတ်လို့ (ယေဘုယျအာဖြင့်) ချဲ့ဗျာကြည့်ကေတူရေ။ စာလုံးပေါင်းအချို့ရာ ကွဲရေလို့ မြင်ရေ။

ပန်းအောင်က ပဉ္စမတိုင်းသားကို ကင်းဝန်မင်းကြီးပြောရေ ‘လူမိုက်’ စာရင်းထဲမာ ထည့်လိုက်တေ။ ကင်းဝန်မင်းကြီးက ‘ပြော သလိုရေးလျှင် လူမိုက်၊ ရေးသလိုပြောလျှင် လူဖျင်း’ လို့ ပြောဖူး ပါရေလတ်။

ယင်းပိုင်ဆိုကေ အပြောကို အခြံခံပနာ ရိုးကေပင် လူမိုက် စာရင်းထဲမာ ပါလားပါဖို့လားဂု။ ပန်းအောင်ရို့၊ အကျွန်ရို့လေး သော အဂုတင်ပြနီကတ်တေ ဆောင်းပါးတိကို ရိုးရေခါအပြောကို အခြံခံလို့ ရိုးကတ်တေ မဟုတ်ပါလား။ ပန်းအောင် အရိုးအသား၊ အကျွန်အရိုးအသား၊ ပဉ္စမတိုင်းသားအရိုးအသား ဇာခြားနားပါလို့ လေး။ စာလုံးပေါင်းအချို့ရာ ခြားနားပါရေ။ အပြောကို အခြံခံလို့ ရိုးကတ်စွာမာ အတူတူရာ မဟုတ်ပါလား။ စာလုံးပေါင်းကွဲစွာသွေ တိကို အကျွန်ရို့အချင်းချင်း စိတ်ရှည်လက်ရှည် သည်းညည်းခံ

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ညိုယူလားကေ ရနိုင်ဖို့လို့ ယုံကြည်ပါရေ။

ပဉ္စမတိုင်းသားနန်း ပန်းအောင်ရို့၊ အကျွန်ရို့၊ စာလုံးပေါင်းကိစ္စ သဘောကွဲကတ်စွာသွေ့အချို့ကို အကျွန်နမူနာ ထုတ်ပြပါမေ။

စည်	စည်	(စေ)သဘင်အမတ်
ပြည်	ပြည်	(ပြေ)သူရို့
ဘဲ	ပဲ	မင်းမဟိ(ပေး)ဖြိုက်

ပန်းအောင်	မောင်ဗသိန်း	ပဉ္စမတိုင်းသား
ပျယ်	ပျာ၊ ဗျာ၊ ယာ	ပျာ၊ ဗျာ၊ ယာ
ဖြစ်တယ်	ဖြစ်တေ	ဖြိုက်တေ
ကိုယ်ချင်းစာတတ်(တဲ့)သူ	တေ	တေ
ပြိုင်ပွဲဝင်ဖို့အတွက် (လဲ)	လေး	လေး
တိုးတက်မလာ(ဘဲ)	ပဲ	ပေး
ဇာဟိလို့ (လဲ)	လေး	လေး
စာအုပ်တိ (မှာ)	မာ	မာ
ဂန္ထဝင်ဟန် (နဲ့)ရိုးစွာ	နန်း	နန်း
ချစ်	ချစ်	ကိုယ်(ချိတ်)တေလူ
လှည့်	လှည့်	ပြန်(လှေ့)လာရေ
ထဲ	ထဲ	အရက်(ထေ့)သောက်
ကြည့်	ကြည့်	အောက်က(ကြေ့)ရေ
မယ်	မေ	စွန့်လိုက်(မေ)
ပစ်	ပစ်	ရိသောက်(ပိုက်ဖို့)
နှစ်	နှစ်	လွန်ခရေ(နှိုက်)ပေါင်း

အထက်ဇယားကိုကြည့်ကေ စာလုံးပေါင်းကိစ္စမှာ ကိုယ့်အမြင် နန်းကိုယ် ပေါင်းထားကတ်စွာကို တွဲပါဖို့။ ယင်းကွဲလွဲချက်ကို အချင်း ချင်း စိတ်ရှည်လက်ရှည် ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းလားကေ အများလက်ခံ နိုင်ရေ မှတစ်ခု ရလှာလိမ့်မေလို့ ယုံကြည်ပါရေ။

ပန်းအောင်က “မောင်ဗသိန်း ဆောင်းပါးရေ ၁၈-နှစ်ဟိလီ ပျယ်၊ ဇာသူက ဇာလောက်ထိ လက်ခံကျင့်သုံးနီကတ်လဲ၊ ဇာတိ ကျယ်ပြန့်လာပျယ်လဲဆိုစွာ မသိရသီး” လို့ စုံစမ်းလိုရေဆန္ဒနဲ့ တင်ပြလိုက်တေ။

ယင်းစုံစမ်းချက်မျိုးကို အကျွန်လေးသော့ လုပ်ချင်ပါရေ။ အဂ္ဂ လုပ်ကြည့်ပါရေ။ ကဗျာဖွဲ့ရေ ကလောင်သျှင်တိတော့ အများကြီး ပါ။ ဝတ္ထုတိုနဲ့ ဆောင်းပါးရိုးသူ ကလောင်သျှင်တိကို ၁၉၉၅-ခု ထိ စာရင်းကောက်ကြည့်ကေ။

၁။ စစ်တွေစောနောင်၊ ၂။ စစ်တွေသိန်းနောင်၊ ၃။ အောင်လှ သိန်း၊ ၄။ ဝရဇိန်၊ ၅။ အယွေစော၊ ၆။ ဆရာချစ်၊ ၇။ အသျှင်ဝါသဝ၊ ၈။ ဘသိန်းတင် (လက်ပံပြားရွာ)၊ ၉။ နောင်အေး (အနောက်)၊ ၁၀။ လေးဝတီခိုင်ကျော်၊ ၁၁။ ခိုင်ဦး၊ ၁၂။ ဝနီင်မောင် (မြောက်ဦး)။

ရခိုင်စာအရီးအသားနှင့် ပြဿနာများ

၁၃။ ရွှေပန်းထိမ် ကိုစောဝင်း၊ ၁၄။ သျှင်အုန်း၊ ၁၅။ ပန်းအောင်၊ ၁၆။ မောင်စံဖော်ရဲ့ ဖြစ်ပါရေ။

နိဂုံးချုပ် တုံ့ပြန်ချက်

ပန်းအောင်က ကိုယ့်ဝေဖန်စာနိဂုံးချုပ်မှာ အပိုင်ယောင် မီးထားပါရေ။

“အခုရခိုင်ညွန့်ဖူး ဝတ္ထုတိုပြိုင်ပွဲမှာ မောင်ဗသိန်း၊ ဆွေးနွေး တင်ပြထားရေ အရီးအသား ငါးမျိုးအနက် ပထမအရီးအသား ကိုယ်က ကျန်လေးမျိုးနဲ့ရီးရဖို့လား”

“မဟုတ်ကေ မောင်ဗသိန်း ကြိုက်နှစ်သက်တေ စတုတ္ထအရီး အသားနဲ့ ရီးရဖို့လား”

ပန်းအောင်၏ အမီးကို ရခိုင်ညွန့်ဖူး ဝတ္ထုတိုပြိုင်ပွဲနဲ့ ပတ်သက်လို့ တာဝန်ယူသူ ဆရာမောင်စံဖော်က အောက်ပါအတိုင်း ဖြေထားစွာကို (အကျွန်ုပ်တုံ့ပြန်ချက်နဲ့ တိုက်ရိုက်မဆိုင်ကေလေး သော့) အများပရိသတ်သိအောင် ထပ်ပနာ ဖော်ပြလိုက်ပါယင့်။

“ရခိုင်စကားသံရေ တပြေးညီ အတူတူမဟုတ်တေအတွက်နှင့် စာအရေးအသားအမျိုးမျိုး တွဲရပါရေ။ ယေကေလေ ရခိုင်သားကြီး စာပီကထားယိုရေ မွန်မြတ်တေ ရည်ရွယ်ချက်ပြည့်မြောက်ဖို့ အတွက် ယခုပိုင်ပင် အချိန်အတန်ကြာကြာယူဗျာ ကြိုးစားဖို့လို

လိုမည်လို့ ထင်ပါရေ။ ယင်းပိုင် ကြိုးစားစွာမှာ အကျွန်ရဲ့ရေ ဇွဲယိုဖို့ သည်းညည်းခံဗျာ စိတ်ရှည်ရှည်ထားဖို့ အချင်းချင်းမေတ္တာ စိတ်နှင့် အပြေအလည် တိုင်ပင်စီးစစ်ညှိနှိုင်း သတ်မှတ်ဖို့လိုပါလိမ့် မည်”

ဆရာ၏ အမှာစကားရေ ဝတ္ထုတိုပြိုင်ပွဲဝင်ချစ်သူ ပန်းအောင် အတွက်အဖြေဖြစ်တေပိုင် ရခိုင်စာ အရီးအသားသစ်တစ်ခု ဖြစ် ထွန်းစီချင်ကတ်တေ အကျွန်ရဲ့ ရခိုင်အမျိုးသားတိအတွက်လေး သော့ လမ်းညွှန်စကားပင် ဖြစ်ပါရေ။

ဆရာပြောရေပိုင် ရခိုင်စကားသံရေ တပြေးညီမဟုတ်ပါ။ ဒေသအလိုက် စစ်တွေတစ်မျိုး၊ ရမ်းဗြဲမှာ မြို့တစ်မျိုး၊ တောတစ် မျိုး၊ မာန်အောင်တစ်မျိုး အမျိုးမျိုးကွဲကတ်တေ။ ယင်းပိုင် ကွဲပြားမှု ကို စိတ်ရှည်လက်ရှည် သည်းညည်းခံဗျာ မလျော့သောဇွဲနဲ့ အချင်း ချင်းမေတ္တာထားပနာ အချိန်ယူတိုင်ပင်စီးစစ်ညှိနှိုင်းဖို့ အမှန်ပင် လိုပါရေ။

အကျွန်တင်ပြဖူးခရေ အရီးအသားငါးမျိုးနဲ့ပတ်သက်လို့ ပန်းအောင်၏ အခုဝေဖန်စီးစစ်ချက်မာလေးသော့ အကျွန်နဲ့ အမြင်မတူစွာသော့တိ ဟိန်ပါသီးရေ။ ယင်းယှဉ်က အချင်းချင်း မေတ္တာစိတ်နဲ့ အချိန်ယူ တိုင်ပင်စီးစစ်ညှိနှိုင်းဖို့ လိုပါဖို့သီး။

ခုံပနာကြည့်ကေ ပန်းအောင်နဲ့ အကျွန်ရဲ့ကြားမှာ အမြင် ကွဲစွာ နှစ်မျိုးဟိပါရေ။ တစ်မျိုးက ‘၏၊ သည်’ နောက်ဆက်သုံးရေ

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

မြောက်ဦးခေတ် အရိုးအသားမျိုးကို ဆက်ပနာသုံးသင့် မသုံးသင့် ဆိုစွာကတစ်မျိုး၊ နောက်တစ်မျိုးက အေန်အပြောစကား (စစ်တွေ၊ ရမ်းဗြဲ)ကို အခြံခံပနာ အပြောနန့်အရိုးကို ညီအောင်ညီလို့ရိုးသင့် မရိုးသင့်ဆိုစွာကတစ်မျိုး ဖြစ်ပါရေ။

အကျွန်အမြင်က '၏၊ သည်' နောက်ဆက်သုံး အရိုးအသားရေ ပြည်ထောင်စုခေတ် ရုံးသုံး၊ ကျောင်းသုံး စံကျမြန်မာစာအရိုးအသား ဖြစ်တေ။ ယင်းအရိုးအသားကို ရခိုင်စာမှတ်ပနာ လိုက်ရိုးနီကတ်စွာ ရေ အမှားကြီးတစ်ခုရာ ဖြစ်တေ။ ယင်းအရိုးအသားမျိုးနန့် ထပ်တူ နီပါး အရိုးအသားမျိုးကို မြောက်ဦးခေတ်မှာ စကားပြင် အရိုး အသားအဖြစ် သုံးခပါရေ။ ယင်းယှင့်ကို အကြောင်းပြပနာ အေ ခေတ်မာလေးသော့ ဆက်သုံးလားကေ ဇာဖြစ်ပါလို့လေး။ ရုံးသုံး ကျောင်းသုံး စံကျမြန်မာစာနန့် ထပ်တူဖြစ်လားပါဖို့။ ယင်းအရိုး အသားမျိုးမှာ ကိုယ့်အပြောစကားကို ထည့်ရိုးလို့ မရနိုင်ပါ။ ကိုယ့် စာမှာ ကိုယ့်စကားကို ထည့်မရိုးနိုင်၊ မသုံးနိုင်ကေ ကိုယ့်စကား တဆတ်ဆတ် ပျောက်မှန်းမသိ ပျောက်လားဖို့ ဖြစ်ပါရေ။ စကား ပျောက်ကေ ရခိုင်လူမျိုးဆိုစွာ နာမည်လောက်ရာ ကျန်ပါဖို့။ ပျူ လူမျိုးပျောက်လားရေပိုင် ရခိုင်လူမျိုးပျောက်လားဖို့ စိုးရိမ်မိပါရေ။

ယေဇူးနန့် အကျွန်အမြင်ကို ပြောရဖို့ဆိုကေ '၏၊ သည်' နောက်ဆက်သုံးမြောက်ဦးခေတ် စကားပြင် အရိုးအသားမျိုးကို ခေတ်ဟောင်းပြတိုက်ထဲမှာ ပြထားပနာ 'တေ၊ ရေ' နောက်ဆက်သုံး အေန်အပြောစကားကိုရာ ရခိုင်အရိုးအသားသစ်အဖြစ် သုံးသင့်

ပါရေ။ အေအရိုးအသားမျိုးကို မြောက်ဦးခေတ် ပညာဟိစာဆို တော်ကြီး ဥက္ကာပုံတောင် သူ၏ဆယ့်နှစ်ရာသီရတုမှာ သုံးခပါယာ။ ယင်းနောက်ပိုင်း စာဆိုတော်တိလေးသော့ (အထူးသဖြင့် ရခိုင်လယ် သမား ကျေးတောသားစာဆိုတိ)အရွေ့ကဗျာ အမျိုးမျိုးမှာ စဉ်ဆက်မပြတ် သုံးခကတ်စွာကို တွဲရပါရေ။ အကျွန်ရို့ကို ယင်း အရိုးအသားမျိုးကို ဆက်ခံလားပြီးကေ ခေတ်မီအောင်လုပ်လားဖို့ ရာ လိုပါရေ။

ယင်းအရိုးအသားကို ဆက်ခံရေခါ ခေတ်ဟောင်း '၏၊ သည်' နောက်ဆက်ပစ္စည်းတိကို အသုံးဝင်ဖို့နီရာမှာ သုံးလားရပါဖို့ ခေတ် ဟောင်း စာလုံးပေါင်းတိ 'လည်း၊ နှင့်၊ မည်' ကိုလေးသော့ ဆရာ မောင်စံဖော် ဩဝါဒပီးရေပိုင် 'အချင်းချင်း မေတ္တာစိတ်နှင့် အပြေ အလည်ထိုင်ပင်' ပနာဆက်လို့ သုံးသင့် မသုံးသင့် စီးစစ်ညှိနှိုင်း သတ်မှတ်ဖို့ လိုပါလိမ့်မေ။

နိဂုံးချုပ် စကားအဖြစ် ပန်းအောင်ကို အားကိုးတကြီး ပြော ချင်စွာက အဂုပန်းအောင်ရို့၊ အကျွန်ရို့ရိုးနီရေ အရေးအသားမျိုး ကို ပန်းအောင်နန့်အတူ ကလောင်သျှင်အပေါင်းက မလျော့သော ဇွဲနန့် စိုင်ဆက်မပြတ် ရိုးကတ်ဖို့ဆိုကေ ပြည်ထောင်စု ပန်းမြိုင်ကြီး မာ တခြားညီအစ်ကို ပြည်ထောင်စုသားတို့ပိုင်ရေ ရခိုင်စာပီလေး သော့ လန်းလန်းဆန်းဆန်း ပွင့်နိုင်လိမ့်မေလို့ ယုံကြည်နီပါကြောင်း။

ပြည်ထောင်စုပန်းမြိုင်ကြီးမာ ပန်းတိုင်းပွင့်နိုင်ကတ်ပါစီ။

**မောင်ဗသိန်း
(၁၉၉၆)**

ဦးတင်လှ၊ ရခိုင်သံ၊ ရခိုင်တန်ဆောင်မဂ္ဂဇင်း၊ ၁၉၅၅-၅၆၊
စာ-၅၂-၅၇။

၁။ ဦးတင်လှ၊ ရခိုင်သံရှု (ရခိုင်တန်ဆောင်မဂ္ဂဇင်း၊ ၁၉၅၅-
၅၆)

၂။ ဆရာမကြီး ဒန်နိစ်ဘာနို၊ ရခိုင်နန်း ထားဝယ်စကားရို့၏
သရစနစ်ရှု Denis Barnot, The Vowel System of
Arakanese And Towoyan: Lingua 15 (1965) 463-474,
North Holland Publishing Co. Amsterdam

* ပန်းအောင်၊ ရခိုင်စာပီ အရိုးအသားဆိုစွာ ဇာပိုင်လဲ၊
ဆောင်းပါး (ညွန့်ဖူး-၃)ထဲက ကောက်နုတ်ထားစွာပါ။

+ ၁။ မင်းရမ္မာ (ရမ်းပြ)၊ ဖန်ခွက်ချေတလုံး လူလေးယောက်၊
ဝတ္ထုရခိုင်ယဉ်ကျေးမှု မဂ္ဂဇင်း (၁၉၇၁)ထဲက ကောက်
နုတ်ပါရေ။

၂။ စောနန္ဒာခိုင်၊ မင်းထီးပြဇာတ်၊ အထက်မဂ္ဂဇင်း။

**မြန်မာရခိုင် ဘာသာစကားများကို
နှိုင်းကြည့်ခြင်း**

‘ဘာသာစကားများ’ကို နှိုင်းယှဉ်လေ့လာခြင်းသည် ‘ဘာသာ
သိပ္ပံ’၏ အရေးကြီးသော လုပ်ငန်းတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ ဘာသာ
သိပ္ပံ ပညာရှင်တို့သည် ဘာသာစကားများကို နှိုင်းယှဉ်လေ့လာရာမှ
မျိုး တူဘာသာစကားများကို သိလာကြသည်။ ဘာသာစကားများ၏
စည်းကမ်းများကို တွေ့လာကြသည်။ မြန်မာဘာသာစကားနှင့်
ရခိုင်ဘာသာစကား နှစ်ခုကိုလည်း သိပ္ပံပညာရှင်များစွာတို့က ၁၉-
ရာစု ဆန်းအချိန်မှစ၍ နှိုင်းယှဉ်စိစစ်လာခဲ့ကြသည်မှာ ယနေ့တိုင်
အောင်ပင် ဖြစ်သည်။ ဤဆောင်းပါးသည် ထိုနှိုင်းယှဉ်သုံးသပ်
ချက်များ ပိုမိုပြည့်စုံလာအောင် ဖြည့်ပေးချက်တစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။

ယနေ့ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်းတွင် ပြောဆိုနေကြသော ဘာသာစကား
ပေါင်းမှာ အမျိုးပေါင်း ၄၀၀၀-ခန့် ရှိသည်ဟု ဆိုပါသည်။ ထိုဘာ
သာစကားများကို ‘တူညီရာစုပေါင်းခွဲခြားခြင်း’ ပြုနိုင်ရန် ယေဘု

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ယူအားဖြင့် နည်း-၂နည်းကို သုံးကြပါသည်။ တစ်နည်းသည် ‘ဝါကျ ဖွဲ့နည်းကိုလိုက်၍ ခွဲခြားနည်း’^၄ ဖြစ်သည်။ နောက်တစ်နည်းမှာ ‘မျိုးနွယ်ကိုလိုက်၍ ခွဲခြားနည်း’ ဖြစ်သည်။

ပထမနည်းအရ ကမ္ဘာ့ဘာသာစကားများကို အစုကြီး ၃-စု ခွဲခြားပါသည်။ ယင်းတို့မှာ-

- ၁။ နေရာရွေး (သို့မဟုတ်) တစ်သီးပုဂ္ဂလ (သို့မဟုတ်) ဧက ဝဏ္ဏဘာသာစကား။
- ၂။ ပူးတွဲဘာသာစကား။
- ၃။ ရုပ်ပြောင်းဝိဘတ်သွယ် ဘာသာစကားတို့ ဖြစ်သည်။
ဒုတိယနည်းအရ ခွဲခြားလျှင် ကမ္ဘာ၌ထင်ရှားသော မူလ ပင်မ ဘာသာစကားမျိုးရင်း ၇-ခုရှိသည်ဟု ဆိုပါသည်။
ယင်းတို့မှာ-
- ၁။ အင်ဒိုဥရောပ (သို့မဟုတ်) အင်ဒိုအာရိယန် ဘာသာ စကား။
- ၂။ ဟာမီတို ဆီးမိတစ် ဘာသာစကား။
- ၃။ ယူရယ်အယ်လတစ် ဘာသာစကား။
- ၄။ ကော့ကေရှန် ဘာသာစကား။
- ၅။ တိဗက် တရုတ် ဘာသာစကား။
- ၆။ မလေးပိုလီနီရှန် ဘာသာစကား။
- ၇။ ဒြာဗီဒီယန် ဘာသာစကားတို့ ဖြစ်ကြသည်။

ဤဘာသာစကားမျိုးရင်းများမှာ ထင်ရှားပြီး သုံးစွဲသူ လူဦးရေ များသောဘာသာများ ဖြစ်ပါသည်။ မထင်မရှား လူသုံး မများသော ဘာသာမျိုးရင်းပေါင်းလည်း အမျိုးပေါင်း ၄၀-ခန့်ရှိ သေးသည်ဟု ဆိုပါသည်။

ဘာသာမျိုးရိုး ခွဲခြားနည်း ၂-နည်းအနက် ဝါကျဖွဲ့ထုံးကိုလိုက် ၍ ခွဲခြားနည်းအရဆိုလျှင် ရခိုင်ဘာသာနှင့် မြန်မာဘာသာတို့သည် ‘ဧကဝဏ္ဏဘာသာစကားများ’^၆ ဖြစ်သည်ဟု ဆိုပါသည်။ ဧကဝဏ္ဏ ဘာသာစကားဆိုသည်မှာ ‘နေ၊ လ၊ မိုး၊ မြေ’ ကဲ့သို့ အက္ခရာတစ် လုံးလျှင် အနက်တစ်ခုရှိသော စကားကိုဆိုလိုပါသည်။

မြန်မာနှင့်ရခိုင်တို့တွင် ဧကဝဏ္ဏစကားများသာမက ‘မိုးရေ၊ သောက်ရေ’ ကဲ့သို့ စကား ၂-လုံး (သို့မဟုတ်) စကားအများကို ပေါင်းဖက်၍ သုံးသောစကားလည်း အများပင် ရှိသည်။ ထို့ကြောင့် မြန်မာ-ရခိုင်ဘာသာစကားများကို ‘ယှဉ်ဖက်တွယ်ကပ် ဘာသာ စကားများ’^၇ ဟုလည်း ခေါ်ကြသည်။ ထို့ပြင် ရခိုင်မြန်မာဘာသာ စကားများတွင် ‘က၊ ကာ၊ ကား’ ကဲ့သို့ အသံအနိမ့်အမြင့်ရှိပြီး အသံကိုလိုက်၍ အဓိပ္ပာယ်လည်း ကွဲသောကြောင့် ‘အသံရှိစကား များ’^၈ ဟုလည်း သတ်မှတ်ကြပါသည်။

အချုပ်အားဖြင့်ဆိုသော် မြန်မာစကားသည် အက္ခရာတစ်လုံး အနက်တစ်ခုရှိသော ဧက္ခရာစကား၊ သမာသ်ပုဒ်များလုပ်၍ဖြစ် သော ယှဉ်ဖက်တွယ်ကပ်စကား၊ အသံ အနိမ့်အမြင့်ရှိသော အသံ ရှိစကားဟူ၍ သုံးမည်ရစကား ဖြစ်ပါသည်။^၉ ဆရာမင်းသုဝဏ်

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ပြောသကဲ့သို့ ရခိုင်စကားသည်လည်း သုံးမည်ရ စကားဖြစ်ပါသည်။

ဒုတိယနည်းဖြစ်သော ပင်မမျိုးရိုးကိုလိုက်၍ ခွဲခြားနည်းအရ ဆိုလျှင် မြန်မာဘာသာနှင့် ရခိုင်ဘာသာတို့သည် တိဗက်တရုတ် စကားပင်မကြီးတွင် ပါဝင်သော ဘာသာစကားများဖြစ်ကြသည်ဟု ဆိုပါသည်။

အချုပ်ဆိုရလျှင် မြန်မာနှင့်ရခိုင်ဘာသာစကားတို့သည် တိဗက်တရုတ် ပင်မကြီးမှ ဖြာထွက်လာသော သုံးမည်ရ ဘာသာ စကားများ ဖြစ်ကြပါသည်။ ဤဘာသာနှစ်ခုသည် မည်သည့်အချိန် ကစ၍ မည်သည့်အကြောင်းကြောင့် ဘာသာမျိုးရိုးတူခဲ့ကြသနည်း။ ဘာသာမျိုးရိုး တူသောကြောင့် လူမျိုးဆင်းသက်ပုံလည်း တူခဲ့ သလောဆိုသော ပြဿနာတို့မှာ ဘာသာသိပ္ပံပညာရှင်နှင့် သမိုင်း ပညာရှင်တို့ မဖြေရှင်းရသေးသည့် ပြဿနာများ ဖြစ်ပါသည်။ (ဘာသာမျိုးရိုးတူသည်ဟု ဆိုခဲ့ခြင်းကြောင့် လူမျိုးဆင်းသက်ပုံ လည်း တူသည်ဟု အဓိပ္ပာယ် မကောက်သင့်ကြောင်း၊ မကောက် နိုင်ကြောင်း သတိပြုသင့်ပါသည်။)

ယနေ့အခြေအနေတွင် ဘာသာစကားနှစ်ခုမှာ သူနည်းသူ၊ ဟန်နှင့် ရှိနေကြပေသည်။ မြန်မာအသံနှင့် ရခိုင်အသံ မတူ။ မြန်မာ စကားနှင့် ရခိုင်စကားလည်း နေရာများစွာ၌ မတူ။ သဒ္ဒါကိစ္စတွင် အလွန်အရေးပါသော မြန်မာစကား ‘ပစ္စည်း’^{၁၀}များနှင့် ရခိုင်ပစ္စည်း များလည်း ကွဲပြားခြားနားကြသည်။ ဤဘာသာစကားနှစ်ခုကို နှိုင်း ယှဉ်လေ့လာသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် ထိုကွဲပြားခြားနားချက်များကို

လျစ်လျူမရှုသင့်ဟု ထင်ပါသည်။

အသံကွဲပြားမှု

ဘာသာသိပ္ပံပညာရှင်တို့ အလိုအရ ဘာသာစကားဟူသည် အပြောကိစ္စဖြစ်၍ ဘာသာစကားများကို လေ့လာမည်ဆိုလျှင် ‘အသံ’^{၁၁} ကစ၍ လေ့လာရမည်ဟု ဆိုပါသည်။ ထို့နောက် ‘စကား လုံးဖွဲ့စည်းပုံ’^{၁၂}၊ ဝါကျတည်ဆောက်ပုံ^{၁၃}တို့ကို အဆင့်ဆင့်လေ့လာရ မည် ဖြစ်ပါသည်။

မြန်မာဘာသာစကားကို ဘာသာသိပ္ပံပညာရှင်များစွာတို့ စနစ်တကျ လေ့လာတင်ပြဖူးကြပြီး ဖြစ်သောကြောင့် မြန်မာစကား နှင့် မြန်မာအသံ၏ သဘောသဘာဝကို ပြည့်စုံစွာ သရုပ်ခွဲပြနိုင်ပြီ ဖြစ်ပါသည်။ ရခိုင်ဘာသာစကားကို ပညာရှင်အချို့ လေ့လာတင်ပြ ဖူးကြပြီဖြစ်သော်လည်း ရခိုင်အသံ၊ ရခိုင်စကားလုံး၊ ရခိုင်သဒ္ဒါတို့ ၏ ပကတိရုပ်ရည်ပုံပန်းမှာ ပီပီသသဖြစ်မလာသေး။ မထင်မရှား မှုန်ဝါးဝါးမျှသာ ရှိပါသေးသည်။ ထိုလိုအပ်ချက်များကို ကျွန်ုပ်တို့ ရခိုင်အမျိုးသားများက ဖြည့်ပေးရမည် ဖြစ်ပါသည်။ ဤဆောင်းပါး သည် ထိုလိုအပ်ချက်များကို ဖြည့်ပေးရန် အားထုတ်ချက်တစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ သို့သော် စာရေးသူမှာ ဘာသာသိပ္ပံကို လက်လှမ်းမီ သမျှ မိမိဘာသာလေ့လာဆည်းပူးနေသူတစ်ဦးမျှသာဖြစ်၍ ‘သဒ္ဒါ

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ဗေဒ’ မတတ်ကျွမ်းသောကြောင့် မြန်မာ့အသံနှင့် ရခိုင်အသံတို့ကို နှိုင်းယှဉ်တင်ပြရာတွင် မိမိနားလည်သော သရသံများနှင့်သာ တင်ပြသွားပါမည်။

လျှင် အောက်ပါထူးခြားချက်များစွာကို တွေ့ရပါသည်။

၁။ အ၊ အာ၊ အား

မြန်မာသရများ

“မြန်မာတို့တွင် အကြမ်းအားဖြင့် သရသံ (၅၀)”^{၁၅} ရှိပေ သည်။

ယင်းတို့မှာ ‘အ၊ အာ၊ အား’ ‘အိ၊ အီ၊ အီး’ ‘အု၊ အူ၊ အူး’ ‘အေ၊ အော၊ အေး’ ‘အယ့်၊ အယ်၊ အဲ’ ‘အော့၊ အော်၊ အော့’ ‘အို၊ အို၊ အိုး’ ‘အက်၊ အောက်၊ အိက်’ ‘အင့်၊ အင်၊ အင်း’ ‘အောင့်၊ အောင်၊ အောင်း’ ‘အိုင်၊ အိုင်၊ အိုင်း’ ‘အစ်၊ အန်၊ အန်၊ အန်း’ ‘အိန်၊ အိန်၊ အိန်း’ ‘အုန်၊ အုန်၊ အုန်း’ ‘အွန်၊ အွန်၊ အွန်း’ ‘အပ်၊ အိပ်၊ အုပ်’ တို့ ဖြစ်ပါသည်။

(က) ‘အိ၊ အီ၊ အီး’ သရသံများတွင် ‘အည့်၊ အည်၊ အည်း’ တို့ ပါဝင်သည်။

(ခ) နသတ် သရသံများတွင် ‘မသတ်၊ သေးသေးတင်’ တို့ ပါဝင်သည်။

(ဂ) ပသတ် သရသံများတွင် ‘တသတ်’ တို့ ပါဝင်သည်။

အထက်ပါမြန်မာသရသံများကို ရခိုင်သံနှင့် နှိုင်းယှဉ်ကြည့်

ဤသရသံ ၃-မျိုးကို မြန်မာနှင့်ရခိုင်တို့နည်းတူ အသံထုတ်ကြ ပါသည်။

သို့သော် အယောသသံမှ ယောသသံသို့ ပြောင်းလဲပြောဆိုကြ ပုံများ၌ကား တချို့နေရာ၌ တူ၍တချို့နေရာ၌ မတူ။ ‘ယောသ ဆိုသည်မှာ အသံပြင်း ဖြစ်သည်။ ဂ၊ဃ၊င၊ ဇ၊ ဈ၊ ည၊ ဋ၊ ဌ၊ ဍ၊ ဎ၊ ဏ၊ ဒ၊ န၊ ဗ၊ ဘ၊ မ၊ ယ၊ ရ၊ လ၊ ဝ၊ ဟ၊ ဠ’ ပေါင်း ၂၁-လုံးတို့သည် ယောသအက္ခရာများ ဖြစ်ကြသည်။ ပင်ကိုသဘောအားဖြင့် အသံ မပြင်းသော အက္ခရာများကို အယောသဟု ခေါ်ကြသည်။ ‘က၊ ခ၊ စ၊ ဆ၊ ဋ၊ ဌ၊ တ၊ ထ၊ ပ၊ ဖ၊ သ’ ပေါင်း ၁၁-လုံးတို့သည် အယောသ အက္ခရာများ ဖြစ်ကြသည်’

အောက်ပါပုံစံများကို ကြည့်ပါ။

ရခိုင်အရေး	ရခိုင်အသံထွက်	မြန်မာအရေး	မြန်မာအသံထွက်
အစက	အစဂ	အစက	အစဂ
စားပါ	စားဗ	စားပါ	စားဗ
မိဘ	မိန့်ဖ	မိဘ	မိဗ

မုံဟင်းခါး မုံဟန်းခါး မုံဟင်းခါး မုံဟင်းဂါး

၂။ အိ၊ အီ၊ အီး

ဤသရသံ သုံးမျိုးကို မြန်မာနှင့်ရခိုင်တို့သည် အချို့နေရာ၌ နည်းတူ အသုံးတူ၍ အချို့နေရာ၌ အသံထုတ်ပုံ မတူ။ အသံဗျည်း မဟုတ်သော စကားလုံးတို့တွင် အသံထုတ်ပုံ အများအားဖြင့် တူပါသည်။ ပုံစံကို ကြည့် ပါ။

ရခိုင်အရေး	ရခိုင်အသံထွက်	မြန်မာအရေး	မြန်မာအသံထွက်
စပါးကျီ	စပကျီ	စပါးကျီ	စပားကျီ
စိစဉ်	စိစိုင်	စိစဉ်	စိဇင်
စီးကျ	စီးကျ	စီးကျ	စီးကျ

ထူးခြားချက်မှာ ရခိုင်တွင် ‘အိ၊ အီ၊ အီး’ သရများနှင့် အသုံးများ သော စကားတို့ကို မြန်မာတို့က ‘အေ၊ အော၊ အေး’ သရသံနှင့် အသုံးများ ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ပုံစံမှာ မြန်မာတွင် ကြေညက်၊ ချေဖျက်၊ ခြေထောက်၊ ပေစား၊ စေးကပ်၊ ဆေးဝါး၊ ဈေး၊ ပေး၊ ဘေးရန်၊ ရေ၊ လေ၊ ဝေငှ၊ ဝေးကွာ၊ သေသပ်၊ အေးချမ်း စသော စကားတို့ကို ရခိုင်တို့က ကြီညက်၊ ခြီဖျက်၊ ခြီထောက်၊ စိစား၊ စီးကပ်၊ ဆီးဝါးစိုး၊ ပီး၊ ဖီးရန်၊ ရီ၊ လီ၊ ဝီငှ၊ ဝီးကွာ၊ သီသပ်။

အီးချမ်းဟူ၍ ပြောဆိုရေးသားကြပါသည်။

ဤထူးခြားချက်ကိုကြည့်၍ တချို့က “ရခိုင်စကား အိ၊ အီ၊ အီး သရသံကို မြန်မာသံသို့ ပြောင်းလိုလျှင် အေ၊ အော၊ အေး သို့ပြောင်း” ဟူ၍ ပုံသေစနစ်ထုတ်ကြပါသည်။ ဤပုံသေစနစ် မမှန်ကြောင်းကို အထက်ပါပုံစံဇယားက သက်သေပြနေပါသည်။

နှာသံဗျည်းနှင့် ပေါင်းရသော စကားလုံးတို့တွင် မြန်မာနှင့် ရခိုင်တို့ ရေးပုံတူသော်လည်း အသံထုတ်ပုံ မတူကြ။ အောက်ပါ ပုံစံများကို ကြည့်ပါ။

ရခိုင်အရေး	ရခိုင်အသံထွက်	မြန်မာအရေး	မြန်မာအသံထွက်
ညီ	ညိန်	ညီ	ညီ
ညီး	ညိန်း	ညီး	ညီး
နီ	နိန်	နီ	နီ
နီ	နိန်	နီ	နီ
နီ	နိန်	နီ	နီ
မိဖ	မိန်ဖ	မိဘ	မိဗ
မိ	မိန်း	မိ	မိ

နှာသံဗျည်းမဟုတ်သော်လည်း ‘အိ၊ အီး’ သရသံကို ‘အိန်၊ အိန်း’ သရသံထုတ်၍ ရခိုင်တို့ပြောလေ့ရှိသော စကားလုံးအချို့ လည်း ရှိပါသည်။ ယနေ့ မြန်မာတို့ ‘ရီ’ ဟု ရေးသောစကားကို ရခိုင်တို့က ‘ဟိ’ ဟု ရေးပြီး အသံထုတ်သောအခါ ‘ဟိန်’ ဟု အသံ ထုတ်ပါသည်။

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

‘ပန်းသီကုံး’ ဟူသောစကားမှ ‘သီ’ ကို ရခိုင်တို့က ‘သီ’ ဟု ရေးသော်လည်း ‘သိန်’ ဟု အသံထွက်ပါသည်။ ထို့ပြင် မြန်မာ ‘အိ၊ အီ၊ အီး’ သရသံများနှင့်ပတ်သက်၍ ရခိုင်နှင့်မတူသော ကွဲပြားချက်များလည်း ရှိပါသေးသည်။ မြန်မာတို့က ‘အိ၊ အီ၊ အီး’ သရသံများ၌ ထည့်သွင်းသော ‘အညို၊ အညို၊ အညို’ သံကို ရခိုင် တို့က တချို့နေရာများ၌ ‘အော၊ အော၊ အော’ ဟု လည်းကောင်း၊ တချို့နေရာ၌ ‘အိုင်၊ အိုင်၊ အိုင်’ ဟု လည်းကောင်း ပြောဆိုရွတ် ဖတ်ကြပါသည်။ အောက်တွင်ကြည့်ပါ။

ရခိုင်စာရေး	ရခိုင်စာသံထွက်	မြန်မာစာရေး	မြန်မာစာသံထွက်
နီခြည်	နိန်ခြေ	နေခြည်	နေဂျီ
တည်ထောင်	တေတောင်	တည်ထောင်	တီဒေါင်
ကျည်တောက်	ကျိုင်ဒေါက်	ကျည်တောက်	ကျီဒေါက်
ရီကြည်	ရီကြိုင်	ရေကြည်	ယေဂျီ
စည်းစိမ်	စိုင်းဇိမ်	စည်းစိမ်	စီးစိမ်
လည်ပင်း	လိုင်းဖန်း	လည်ပင်း	လယ်ပင်း

‘အု၊ အူ၊ အူး’ ဤသရသံမျိုးကို မြန်မာနှင့် ရခိုင်သံနည်းတူ အသံထုတ်ကြပါသည်။ သို့သော် အယောသသံမှ ယောသသံသို့ ပြောင်းလဲပြောဆိုကြရာ၌ကား ကိုယ့်နည်းနှင့်ကိုယ် ဖြစ်ပါသည်။ ‘အခု’ ဟူသော စကားကို မြန်မာက ‘အခု’ ဟု အသံထုတ်သော် လည်း ရခိုင်က ‘အဂု’ ဟု အသံထုတ်ပါသည်။ ‘မြူးထူး’ ကို မြန်မာ

က ‘မျူးဇူး’ ဟု အသံထုတ်ပြီး ရခိုင်က ‘မြူးတူး’ ဟုသာ အသံထုတ် ပါသည်။

၄။ အယ်၊ အယ်၊ အဲ

ဤသရသံ သုံးမျိုးကို ရခိုင်တွင် ‘ပယ်၊ ဗယ်၊ လယ်’ စကားသုံးမျိုး မှ တစ်ပါးကျန်နေရာတို့၌ ‘အော၊ အော၊ အော’ သရသံများနှင့်သာ ပြောဆို ကြပါသည်။ မြန်မာ ‘ကယ်’ ကို ရခိုင်က ‘ကယ်၊ ဆယ်၊ ဝဲညာ’ တို့ကို ‘ဆေ၊ ဝဲညာ’ ဟူ၍ ပြောဆိုပါသည်။

ဤတွင် စကားစပ်၍ ရခိုင်စကား ‘ပယ်၊ ဗယ်၊ လယ်’ အကြောင်းကို အနည်းငယ် ပြောလိုပါသည်။ ‘ပယ်၊ ဗယ်၊ လယ်’ တို့သည် ‘ပျာ၊ ဗျာ၊ လာ၊ လတ်’ စကားတို့မှ ရွေ့လျောလာခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ‘ပျာ’ သည် မူလစကားဖြစ်၍ ‘ဗျာ’ မှာ ‘ပျာ’ ၏ ယောသသံသာ ဖြစ်ပါသည်။ တိုင်သံ ဟုခေါ်သော ကသတ်၊ စသတ်၊ တတတ်၊ ပသတ်တို့နောက်တွင် ‘ပျာ’ ကိုသုံး၍ ကျန်သရသံများ နောက်တွင် ‘ဗျာ’ ကို သုံးပါသည်။ ရခိုင်ကျွန်း ရွာလူထုအများစုမှာ ယနေ့တိုင် ‘ပျာ၊ ဗျာ’ ကို ဖြစ်စေ၊ ‘ယာ’ တစ်လုံးတည်း ကို သုံးကြပါသည်။ ‘ပျာ’ နှင့် ‘ယာ’ သည် အသံနီးစပ်သောကြောင့် ထို စကားနှစ်လုံးအနက် တစ်လုံးလုံးမှာ ရင်းမြစ်စကား ဖြစ်ဟန်တူပါသည်။ ‘ပျာ၊ ဗျာ၊ ယာ’ တို့သည် မြန်မာစကား ‘ပြီး’ နှင့် တူပါသည်။

၅။ အော့၊ အော်၊ အော

ဤသရသံသုံးမျိုးကို တချို့ရခိုင်များက မြန်မာနှင့်နည်းတူ အသံ ထုတ်ကြပါသည်။ တချို့ ရခိုင် (တောနေလူထု)တို့မှာ မြန်မာနှင့် အသံ ထုတ်ပုံ မတူကြ။ မတူပုံတွင်လည်း နှစ်မျိုးကွဲသေးသည်။ တချို့က မြန်မာ အော့၊ အော်၊ အော သရသံများကို အွ၊ အွာ၊ အွားဟု အသံထုတ်၍ တချို့က အို၊ အို၊ အိုဟု အသံထုတ်ပါသည်။

အောက်ပါပုံစံကိုကြည့်ပါ။

ရခိုင်အရေး	ရခိုင်အသံထွက်	မြန်မာအရေး	မြန်မာအသံထွက်
စောစော	စဇ္ဇာ၊ စိုးဖိုး	စောစော	စောစော
ပေါ်	ပွာ၊ ပို	ပေါ်	ပေါ်
အဖော်	အဖွာ၊ အဖိုး	အဖော်	အဖော်

၆။ အို၊ အို၊ အို

ဤသရသံသုံးမျိုးကို မြန်မာနှင့် ရခိုင်တို့နည်းတူ အသံထုတ်ကြပါ သည်။ သော်သော် အယောသသံမှ ယောသသံသို့ ပြောင်းလဲပြောဆိုကြ ရာ၌ကား ကိုယ့်ခလေးနှင့် ကိုယ် ဖြစ်သည်။ ‘လူဆိုး’ ဆိုသောစကားကို ရခိုင်က ‘သဆိုး’ ဟုပြောသော်လည်း မြန်မာက လူဆိုးဟု ပြောပါသည်။

‘ဟင်းချို’ ကို ရခိုင်က ‘ဟန်းချို’ ဟု ပြောသော်လည်း မြန်မာက ‘ဟင်းချို’ ပြောပါသည်။

၇။ အက်၊ အောက်၊ အိုက်

ဤသရသံသုံးမျိုးကို တချို့ ရခိုင်များက မြန်မာနှင့်နည်းတူ အသံ ထုတ်၍ တချို့က ကွဲပြားစွာ အသံထုတ်ကြသည်။ ‘ကိုက်’ ဟူသောစကား ကို တချို့ရခိုင်များက မြန်မာနှင့်နည်းတူ အသံထုတ်ကြသော်လည်း တချို့ ရခိုင်များက ‘ကိတ်’ ဟုသာ အသံထုတ်ပါသည်။ ထို့ပြင် အယောသသံမှ ယောသသံသို့ ပြောင်းလဲပြောဆိုကြရာ၌လည်း မြန်မာနှင့် ရခိုင်တို့ စနစ် ချင်း မတူကြပေ။ ‘ငပိချက်’ ဟူသောစကားကို ရခိုင်က ‘ငပိချက်’ ဟု အသံထုတ်ပြီး မြန်မာက ‘ငပိဂျက်’ ဟု အသံထုတ်ပါသည်။

၈။ အင်၊ အင်၊ အင်

ဤသရသံ သုံးမျိုးကို မြန်မာနှင့် ရခိုင်တို့ ကွဲပြားစွာ အသံထုတ်ကြ ပါသည်။ မြန်မာ ငသတ်သရသံသည် ရခိုင်နသတ် သရသံနှင့် နီးစပ်ပါ သည်။

၉။ အောင်၊ အောင်၊ အောင်။ အိုင်၊ အိုင်၊ အိုင်

ဤသရသံ ၆-မျိုး၌ မြန်မာနှင့် ရခိုင်တို့ အသံထုတ်ပုံတူကြပါသည်။ သို့သော် အယောသသံမှ ယောသသံသို့ ပြောင်းလဲပြောဆိုကြရာ၌ကား ကိုယ့်အကြိုက်ကိုယ် ဖြစ်သည်။ အိမ်ထောင်ဟူသောစကားကို မြန်မာတို့ က အိမ်ဒေါင်ဟု ပြောသော်လည်း ရခိုင်တို့က အိမ်ထောင်ဟုသာ ပြောပါ သည်။

၁၀။ အပ်

မြန်မာ အစ်သရသံကို ရခိုင်တို့က အိုက်ဟု အသံထုတ်ကြပါသည်။ စစ်တွေကို စိုက်တွေ၊ စိတ်ညစ်ကို စိတ်ညိုက်ဟူ၍ အသံထုတ်ကြပါသည်။

၁၁။ အန်၊ အန်၊ အန်၊

ဤသရသံ သုံးမျိုးတွင် အသံထုတ်ပုံ ကွဲပြားကြပါသည်။ မြန်မာ နသတ်သံသည် ရခိုင်ငသတ်သံနှင့် နီးစပ်ပါသည်။

၁၂။ အိန်၊ အိန်၊ အိန်။ အုန်၊ အုန်၊ အုန်၊

ဤသရသံ ၆-မျိုးကို ရခိုင်နှင့် မြန်မာတို့နည်းတူ အသံထုတ်ကြပါသည်။ သို့သော် အယောသသံ ယောသသံသို့ ပြောင်းလဲပြောဆိုကြရာ၌ ကား တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး မတူကြပေ။ အကောင်းဆုံးဟူသောစကားကို ရခိုင်က ရေးသည့်အတိုင်း အသံထုတ်သော်လည်း မြန်မာက အကောင်းရုန်းဟု သာ အသံထုတ်ပါသည်။

၁၃။ အွန်၊ အွန်၊ အွန်၊

ဤသရသံ ၃-မျိုး၌ အသံထုတ်ပုံ မတူကြ။ မြန်မာ အွန် သရသံသည် ရခိုင်အွင်သရသံနှင့် နီးစပ်ပါသည်။

၁၄။ အပ်၊ အိပ်၊ အုပ်

ဤသရသံ သုံးမျိုးတွင် နည်းတူအသံထုတ်ကြပါသည်။ သို့သော် အယောသသံ ယောသသံသို့ ပြောင်းလဲပြောဆိုကြရာ၌ကား ကွဲပြားချက်များ ရှိပါသည်။ လဆုတ်ဟူသောစကားကို မြန်မာက လဇုတ်‘သာ အသံထုတ်ပါသည်။

၁၅။ အွပ်

ဤသရသံတွင် အသံထုတ်ပုံ မတူကြ။ မြန်မာ အွပ် သရသံသည် ရခိုင် အွက်သရသံနှင့် နီးစပ်ပါသည်။

ဤမျှကား မြန်မာသရသံ (၅၀)နှင့် ရခိုင်အသံများကို နှိုင်းယှဉ်သုံးသပ်ချက် ဖြစ်ပါသည်။ ဤနှိုင်းယှဉ်ချက်တို့ကို အနှစ်ချုပ်ကြည့်လျှင် အောက်ပါအချက်များ ထွက်လာပါသည်။

(၁)

မြန်မာနှင့် ရခိုင်တို့သည် ‘အ၊ အာ၊ အား၊ အ၊ အူ၊ အူး၊ အော့၊ အေ၊ အေး၊ အို၊ အို၊ အိုး၊ အော၊ အိုင့်၊ အိုင်၊ အိုင်း၊ အိန်၊ အိန်၊ အိန်း၊ အုန်၊ အုန်၊ အိပ်၊ အုပ်စသာ သရသံ (၂၇)မျိုးတွင် အသံထုတ်ပုံတူကြသည်။ သို့သော် အယောသသံမှ ယောသသံသို့ ပြောင်းလဲကြရာတွင် ကိုယ့်နည်းနှင့်ကိုယ် ဖြစ်သည်။

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

(၂)

မြန်မာနှင့်ရခိုင်တို့သည် ‘အိ၊ အီ၊ အီး၊ အယ့်၊ အယ်၊ အဲ၊ အော့၊ အော်၊ အော၊ အိုက်’ ဟူသော သရသံ (၁၀)မျိုးတွင် တချို့နေရာ၌ အသံထုတ်ပုံ ကွဲပြားကြသည်။ အယောအသံမှ ယောအသံသို့ ပြောင်းလဲကြရာ တွင်လည်း ကိုယ့်လေးနှင့်ကိုယ် ဖြစ်သည်။

(၃)

မြန်မာနှင့်ရခိုင်တို့သည် ‘အက်၊ အော့၊ အင့်၊ အင်၊ အင်း၊ အန်၊ အန်၊ အန်း၊ အွန်၊ အွန်း၊ အပ်၊ အွပ်’ ဟူသော သရသံ (၁၃)မျိုးတွင် အသံထုတ်ပုံ ခြားနားကြသည်။ အယောသံမှ ယောသံသို့ ပြောင်းလဲရာတွင်လည်း စနစ်ချင်း မတူကြပေ။

ယ-ရ အသုံးအနှုန်း

အထက်ပါအခြေခံရသ ကွဲပြားချက်များအပြင် တခြားသိသာထင်ရှားသော အသံကွဲပြားချက်တစ်ခုမှာ ‘ယ၊ ရ’ အသုံးအနှုန်း ဖြစ်ပါသည်။ ယနေ့မြန်မာတို့သည် ယနှင့် ရ၊ ယပင့်နှင့် ရရစ်တို့ကို အသံခွဲခြား၍ မပြောဆိုကြတော့ပေ။ ရခိုင်တို့မှာ ယနှင့် ရကို လည်းကောင်း၊ ယပင့်နှင့် ရရစ်ကို လည်းကောင်း၊ အသံခွဲခြား၍ ပြောဆိုကြပါသည်။ ရဗျည်းကို မြန်မာက ယဟု အသံထုတ်သော်လည်း ရခိုင်က ပါဠိ ရသံကဲ့သို့ အသံထုတ်ပါသည်။ ကြကို မြန်မာက ကျဟု အသံထုတ်သော်လည်း ရခိုင်က ကြ (ကရ)ဟု အသံထုတ်ပါသည်။ ဤကွဲပြားချက်သည် ရခိုင်နှင့်မြန်မာ

တို့ အသံမတူရသည့်အကြောင်းရင်းများတွင် အထူးအရေးပါသည့် အချက်တစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။

စကားလုံး ကွဲပြားမှု

အသံကွဲပြားမှုများကို နှိုင်းယှဉ်သုံးသပ်ပြီးနောက် စကားလုံးကွဲပြားပုံကို ဆက်လက်နှိုင်းယှဉ်ကြည့်ရပါမည်။

မြန်မာဘာသာစကားနှင့် ရခိုင်ဘာသာစကားတို့သည် တိဗက်တရုတ်မျိုးရိုးဝင် ဧကဝဏ္ဏဘာသာများ ဖြစ်သည်ဟု ပညာရှင်တို့ ဆိုကြသည်။ သို့သော် မြန်မာအက္ခရာနှင့် ရခိုင်အက္ခရာတို့မှာ မိမိတို့နှင့် ဘာသာမျိုးရိုးမတူသော အိန္ဒိယဘာသာအက္ခရာပွားများသာ ဖြစ်ကြသည်။ မြန်မာစာပေနှင့် ရခိုင်စာပေတွင် ဗြာဟ္မီပွား သရ(၁၂)လုံးနှင့် ဗျည်း (၃၃)လုံးစီ ရှိကြသည်။ အက္ခရာပုံသဏ္ဍာန်များမှာ ရှေးခေတ်အခါက အတော်အသင့် ကွဲပြားခဲ့သော်လည်း နှောင်းခေတ်တွင် တူညီလာကြသည်။ သရနှင့် ဗျည်း တွဲပုံလည်း အညီလာကြသည်။ အသတ် ၉-ပါး (ကသတ်၊ ငသတ်၊ စသတ်၊ ညသတ်၊ တသတ်၊ နသတ်၊ ပသတ်၊ မသတ်နှင့် သေးသေးတင် ယသတ်) တို့၌လည်း တူကြသည်။ သရနှင့် အသတ်တို့မှ ပွားလာသော ကာရန် ၆၄-ပါးနှင့် အသုံးပြုပုံ၌လည်း တူကြသည်။ အများအားဖြင့် တူကြသည်။ ယပင့်၊ ရရစ်၊ ဝဆွဲ၊ ဟထိုးတို့၌လည်း တူကြသည်။ အချုပ်ဆိုရလျှင် မြန်မာနှင့်ရခိုင်တို့သည် အက္ခရာပုံသဏ္ဍာန်နှင့် စကားလုံးဖွဲ့စည်းပုံ၌ တူကြပါသည်။

သို့သော် မြန်မာနှင့်ရခိုင်တို့သည် သမိုင်းကြောင်း မတူကြပေ။ ကာလဒေသ၌လည်း ခြားနားခဲ့ကြသည်။ ထို့ကြောင့် နေရာများစွာ၌

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

သီးခြားစကားလုံးများ ရှိကြသည်။ စာလုံးပေါင်းတူကြသော်လည်း အဓိပ္ပာယ်မတူသော စကားလုံးများ၊ စာလုံးပုံသဏ္ဍာန်လည်း မတူ။ အဓိပ္ပာယ်တူစေကာမူ အသုံးကွဲသော စကားလုံးများ စသည်ဖြင့် အမျိုးမျိုး ရှိပါသည်။ ဤကွဲပြားချက်များကို (၁) နှစ်၊ (၂) ကြိယာ၊ (၃) ကြိယာဝိသေ သနတူ၍ ၃-မျိုးခွဲခြား တင်ပြပါသည်။

(၁) နှစ်ကွဲပြားမှု

နှစ်တွင် လူမျိုးတိုင်း မသုံးမဖြစ်သော အခြေခံစကားလုံးများ ရှိပါ သည်။ မိဘဆွေမျိုးအခေါ်အဝေါ်များ၊ လူခန္ဓာအခေါ်အဝေါ်များ၊ တော တောင်၊ ရေမြေ၊ သစ်ပင်၊ သားငါး၊ အခေါ်အဝေါ်များ၊ သင်္ချာ အခေါ် အဝေါ်များတို့သည် အခြေခံစကားလုံးများ ဖြစ်ကြသည်။ ဤနှစ်များတွင် ရခိုင်နှင့် မြန်မာတို့တူညီချက် အများအပြားရှိသလို ကွဲပြားခြားနားချက် လည်း အများအပြား ရှိပါသည်။

ပုံစံအားဖြင့် မြန်မာစကား ‘အဖေ၊ ဖေဖေ’ ကို ရခိုင်တို့က ‘အဘာ၊ ဘာဘာ၊ ဘားဘာ’ မြန်မာ ‘အမေ၊ မေမေ’ ကို ရခိုင်က ‘အမိ၊ အမင်၊ အိယောင်’ မြန်မာ ‘အဒေါ်၊ ဒေါ်ဒေါ်’ ကို ရခိုင်က ‘အရီး၊ အရီးသျှင် (အဖေနှမ)၊ အယွေ၊ ယေးယေး (အမေညီမ)၊ မြန်မာ ‘ဦးလေး’ ကို ရခိုင်က ‘မင်းမင်၊ အခင်၊ အခင်သျှ’ စသည်ဖြင့် ကွဲပြားပြား ပြောဆိုသုံးနှုန်းကြ ပါသည်။

လူ့ခန္ဓာအခေါ်အဝေါ်တွင် ‘ခေါင်း၊ မျက်စိ၊ နှာခေါင်း၊ သွား၊ လျှာ၊

လက်၊ ခါး၊ ပေါင်၊ ခူး စသည်တို့၌ အသုံးတူကြသော်လည်း မြန်မာစကား မေးကို ရခိုင်က မိတ်၊ မြန်မာလည်ကို ရခိုင်က လိုင်၊ မြန်မာကြောကို ရခိုင်က နောက်ကုန်း၊ မြန်မာ ညိုသကျည်းကို ရခိုင်က ခြံရောင်၊ မြန်မာ တင်ပါးဆုံကို ရခိုင်က ကျောက်ဆစ်စသည်ဖြင့် တစ်ယောက်တစ်မျိုးစီ ခေါ်ဝေါ်ကြပါသည်။

ထိုနည်းတူ သစ်ပင်၊ သားငါး၊ လူမှုအသုံးအဆောင်တို့၌လည်း တသီး တခြားစီ ပြောဆိုသုံးနှုန်းကြသော စကားလုံးအများအပြား ရှိကြပါသည်။ ဤအခေါ်အဝေါ် ကွဲပြားချက်များကို မြန်မာစာ လက်ထောက်ကထိက ဒေါ်ခင်စောနှစ်က မြန်မာစာဂုဏ်မဂ္ဂဇင်း (၁၉၆၅)တွင်လည်းကောင်း၊ မြန်မာစာဂုဏ်စာညီလာ စာအုပ် (၁၉၆၇)တွင်လည်းကောင်း တင်ပြပြီး ဖြစ်၍ ဤနေရာတွင် အကျယ်မဖော်ပြလိုတော့ပါ။

(၂) ကြိယာကွဲပြားမှု

မြန်မာနှင့် ရခိုင်တို့တွင် စကားတစ်လုံး အဓိပ္ပာယ်တစ်ခုထွက်သည့် လုံးချင်းကြိယာများ၊ စကားနှစ်လုံးကို ဖြစ်စေ၊ နှစ်လုံးထက် အများကို ဖြစ်စေ တွဲစပ်ထားသော လုံးတွဲကြိယာများဟူ၍ (၂)မျိုး ရှိပါသည်။

ထိုကြိယာ (၂)မျိုးလုံး၌ မြန်မာနှင့် ရခိုင်တို့ တူညီချက်အများအပြား ရှိပါသည်။ ပုံစံအားဖြင့် လုံးချင်းကြိယာ၌ ရခိုင်စကား ကျိကို မြန်မာက ခွဲဟု ပြောပါသည်။ ရခိုင်စကား ကျိကို မြန်မာက ပြီး၊ ပြေငြိမ်း၊ ရခိုင် ကြော်ကို မြန်မာက ဟစ်အော်၊ ဟစ်အော်၍ သရော်ဟု သုံးပါသည်။ မြန်မာညည်းတွားကို ရခိုင်က ကြိုင်းဟုသုံးပြီး ငယ်သံပါအောင်အော်ကို ကျီးဟု သုံးပါသည်။ ထို့ပြင် ရခိုင်ချီ ‘ခိုင်ရည်ရှိသည်’ မချီ ‘မကျန်းမာ’

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

မြူ ‘ရွပ်ထွေး၊ နှောင့်ယှက်’၊ ‘ခြော့ ‘တင်းမာ၊ စိတ်ကြီးဝင်’ ငြော် ‘ရန်လို’ စိ ‘ကပ်စေးနဲ’ ဆိုး ‘ဆိုး’ ညွက် ‘ဆိုး’၊ ညော ‘မအီမသာဖြစ်၊ မလန်းဆန်း’ တန် ‘အဘိုးချို’ တိန်း ‘တိတ်ဆိတ်နေ’ တွက် ‘စဉ်းစား’၊ ပျာ ‘ချော့’၊ ပျံ ‘ဆင်ခြေလျှော့ရှိ’ ပျိုင်း ‘ညွတ်၊ မကြွပ်’ မြက် ‘စူး၊ နင်’ သည်း ‘ဆေး’ သုန် ‘မစည်ကား၊ ပျောက်ကင်း’ သုန်း ‘ပျက်စီး၊ ကုန်ဆုံး’ သျှက် ‘အချုပ်၊ လိုက်လုံး’ အီး ‘အနာအဆိပ်တက်၍ အလွန်နာ’ တို့မှာလည်း မြန်မာအသုံး အနှုန်းနှင့် လုံးဝမတူကြောင်း တွေ့ရပါသည်။

လုံးတွဲစကားများတွင်လည်း ကွဲပြားချက် အများအပြားရှိပါသည်။ မြန်မာတို့က ဟန်ဆောင်ဟု သုံးသောစကားကို ရခိုင်တို့က အကွန်ဆောင် ဟု သုံးပါသည်။ မြန်မာ တဖွတ်ထိုးကို ရခိုင်က တဇူထိုး၊ ရခိုင် အနဂျီ ထိုး၊ အနက်ထိုး၊ မြန်မာက မလိုက်နာ၊ ရခိုင် အတွက်ခံ၊ တွက်ဆတို့ကို မြန်မာက စဉ်းစား၊ တွေးဆ၊ ရခိုင် ဒွန်းခံကို မြန်မာက ခံနိုင်ရည်ရှိ စသည် ဖြင့် တစ်ယောက်တစ်မျိုးစီ သုံးကြပါသည်။

ထို့ပြင် မြန်မာစာပေ၌ လုံးတွဲအဖြစ်သုံးလေ့ရှိသော ‘ကန်ကျော၊ မူးယစ်၊ ရပ်တန့်’ တို့ကို မြန်မာတို့ ပြောဆိုသောအခါ ‘ကန်၊ မူး၊ ယစ်၊ ရပ်’ ဟူ၍ လုံးချင်းအဖြစ် သုံးပါသည်။ သို့သော် ရခိုင်တို့က ကျော၊ ယစ်၊ တန်တို့ကိုသာ သုံးပါသည်။

(၄) ကြိယာဝိသေသန ကွဲပြားမှု

ကြိယာဝိသေသန စကားများတွင်လည်း ကွဲပြားချက် အများအပြား ရှိပါသည်။ ပုံစံအားဖြင့် ရခိုင်တို့က ‘စိစိကြည့်’ ဟု ပြောသည်ကို မြန်မာတို့ က ‘သေသေချာချာကြည့်’ ဟုသာ သုံးပါသည်။ ရခိုင်က ‘ကမ္ဘာလောက် တော်’ ဟု သုံးသော်လည်း မြန်မာတို့က သိပ်တော်ဟုသာ သုံးပါသည်။

ရခိုင်က ဆော့ဆော့လုပ်ဟု ပြော၍ မြန်မာက မြန်မြန်လုပ်ဟု ပြောပါ သည်။ ရခိုင်က ရက်ပြတ်ကို မြန်မာက ခဏခဏ၊ ရခိုင်က မွတ်မွတ်စက် ကို မြန်မာက ကောင်းကောင်း၊ မြန်မာ အသင့်အတင့်ကို ရခိုင်က အင်တန် စသည်ဖြင့် တစ်ယောက်တစ်မျိုးစီ သုံးနှုန်းကြပါသည်။

ဤမျှကား ရခိုင်ဘာသာစကားနှင့် မြန်မာဘာသာစကားတို့တွင် သီးခြား နာမ် ကြိယာ၊ ကြိယာဝိသေသန စကားလုံးများ အသီးသီးရှိ ကြောင်းကို အကြမ်းသဘောတင်ပြခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

အချုပ်ဆိုရလျှင် မြန်မာနှင့် ရခိုင်တို့သည် အသံထုတ်ပုံ၌ ကွဲပြားခြား နားချက်များ ရှိသကဲ့သို့ စကားလုံး အသုံးအနှုန်းတွင်လည်း သီးခြားစကား များ ရှိကြကြောင်းကို ထင်ရှားပါသည်။

“ဘာသာစကားတိုင်းတွင် အသံရှိသကဲ့သို့ သဒ္ဒါလည်း ရှိသည်။ ဘာသာစကားတစ်ခု၏ အသံသည် အခြားဘာသာစကားတစ်ခု၏ အသံ နှင့် မတူ၊ သဒ္ဒါလည်း မတူ” ဟုဆိုရာ ရခိုင်နှင့်မြန်မာတို့ အသံမတူကြောင်း စကားလုံးအသုံးအနှုန်းလည်း မကွဲပြားကြောင်း နှိုင်းယှဉ်ကြည့်ပြီးနောက် သဒ္ဒါကိစ္စကို ဆက်လက်သုံးသပ်ကြည့်ရပါမည်။

မြန်မာသဒ္ဒါနှင့် ရခိုင်သဒ္ဒါ

“မြန်မာသဒ္ဒါတွင် နာမ်၊ ကြိယာနှင့် ပစ္စည်းများဟူ၍ အစိတ်အပိုင် (ဝါစင်) သုံးပိုင်းသာ ရှိသည်။ ပစ္စည်းများကို မှန်မှန်ကန်ကန်သုံးတတ်လျှင် မြန်မာသဒ္ဒါကိစ္စ ပြီးတော့သည်”^{၁၇} ဟု ဆိုပါသည်။

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ဤအဆိုအရ မြန်မာဘာသာတွင် နောက်ဆက်ပစ္စည်းများ အလွန် အရေးပါ အရာရောက်ကြောင်း သိနိုင်ပါသည်။ မြန်မာဘာသာနည်းတူ ရခိုင်ဘာသာ၌လည်း နောက်ဆက်များ အလွန်အရေးပါပါသည်။ သို့သော် မြန်မာဘာသာနောက်ဆက် စကားလုံးများနှင့် သုံးနှုန်းပုံများမှာ ရခိုင်ဘာသာနှင့် မတူကြပေ။ မြန်မာနှင့် ရခိုင်တို့တွင် နောက်ဆက်အများအပြား ရှိသော်လည်း ဤဆောင်းပါးတွင် အခြေခံနောက်ဆက်အချို့နှင့် တခြား နေ့စဉ်သုံး စကားဆက်အနည်းငယ်ကိုသာ အကြမ်းဖျတ်ပြလိုက်ပါသည်။

နာမ် နောက်ဆက်

အလယ်တန်း မြန်မာသဒ္ဒါစာအုပ်တွင် နာမ်တို့၏ ပြုမူဆောင်ရွက်ပုံကို လိုက်၍ နာမ်များကို (၁) ကတ္တား၊ (၂) ကံ၊ (၃) လက်ခံရာ (သို့မဟုတ်) ဆိုက်ရောက်ရာ၊ (၄) ထွက်ခွာရာ၊ (၅) ရှေးရှုရာ၊ (၆) အကြောင်းပြ၊ (၇) အသုံးခံ၊ (၈) အချိန်ပြ၊ (၉) နေရာပြ၊ (၁၀) အဖြည့်ကတ္တား၊ (၁၁) အဖြည့်ကံ ဟူ၍ ခွဲခြားထားပါသည်။ ထိုနာမ်များအနက် အဖြည့်ကတ္တားနှင့် အဖြည့်ကံမှလွဲ၍ ကျန်နာမ်များတွင် နောက်ဆက်တွဲ အသီးသီးရှိကြသည်။

ဤဆောင်းပါးတွင် ထိုနာမ်အခေါ်အဝေါ်များကို ယနေ့ မြန်မာ စကားနောက်ဆက်များနှင့်တွဲ၍ ဖော်ပြပြီး ရခိုင်နောက်ဆက်အသုံးအနှုန်းနှင့် ယှဉ်ပြပါမည်။

၁။ ကတ္တား နောက်ဆက်

ယနေ့မြန်မာစကားတွင် ကတ္တားနောက်ဆက်အဖြစ် 'က၊ ယာ' တို့ကို သုံးပြီး ရခိုင်တို့က 'က၊ ရေ' တို့ကို သုံးပါသည်။ ပုံစံမှာ-

(က) ဒေါက်တာ စတီးဝမ် 'ယာ' ကျောက်ဆည်မှာ အရေးပိုင်လုပ်နေတယ်။

(ခ) သူ 'က' မြန်မာစာ အလွန်လိုက်စားတဲ့လူ။

ဤပုံစံများတွင် ပုံစံ(က)၌ ကတ္တားနောက်ဆက်အဖြစ် အသုံးပြုထားသော 'ဟာ' ကို ရခိုင်တို့က 'ရေ' အဖြစ် သုံးပါသည်။ ပုံစံ (ခ) ၌ ကတ္တားနောက်ဆက်အဖြစ် သုံးထားသော 'က' ကို ရခိုင်ကလည်း 'က' ဟု သုံးပါသည်။

၂။ ကံနောက်ဆက်

ယနေ့ မြန်မာစကားတွင် ကံနောက်ဆက်အဖြစ်သုံးသော 'ကို' ကို ရခိုင်တို့ကလည်း သုံးပါသည်။

၃။ လက်ခံရာ နောက်ဆက်

ယနေ့မြန်မာစကားတွင် လက်ခံရာနောက်ဆက်အဖြစ်သုံးသော 'ကို'ကို ရခိုင်တို့ကလည်း သုံးပါသည်။

၄။ ထွက်ခွာရာ နောက်ဆက်

ယနေ့ မြန်မာစကားတွင် ထွက်ခွာရာ နောက်ဆက်အဖြစ် 'က'ကို သုံးပါသည်။ ရခိုင်နှင့် တူပါသည်။

၅။ ရှေးရှုရာ နောက်ဆက်

ရှေးရှုရာ နောက်ဆက်အဖြစ် 'ကို' ကို သုံးသကဲ့သို့ ရခိုင်တို့ကလည်း သုံးပါသည်။

၆။ အကြောင်းပြနောက်ဆက်

အကြောင်းပြနောက်ဆက်အဖြစ် မြန်မာက 'ကြောင့်' ကိုသုံးပြီး ရခိုင်က 'အတွက်နန့်' ကို သုံးပါသည်။

၇။ အသုံးခံ နောက်ဆက်

အသုံးခံနောက်ဆက်အဖြစ် မြန်မာက 'နဲ့' ကို သုံးပြီး ရခိုင်က 'နန့်' ကို သုံးပါသည်။

၈။ အချိန်ပြ နောက်ဆက်

ယနေ့မြန်မာစကားတွင် အချိန်ပြနောက်ဆက်အဖြစ် 'မှာ၊ က' ကို သုံးသကဲ့သို့ ရခိုင်ကလည်း သုံးသည်။

၉။ နေရာပြ နောက်ဆက်

ယနေ့မြန်မာစကားတွင် နေရာပြ နောက်ဆက်အဖြစ် 'မှာ၊ က' ကို သုံးသကဲ့သို့ ရခိုင်လည်း သုံးပါသည်။

အများပြနာမ်နောက်ဆက်

ယနေ့မြန်မာစကားတွင် အများပြနာမ် နောက်ဆက်အဖြစ် 'တို့၊ တွေ၊ များ' သုံးမျိုးသုံးကြောင်း တွေ့ရသည်။ ရခိုင်၌ မြန်မာစကား 'တို့' အစား 'ရို့' ကို သုံးပြီး 'တွေ' အစား 'တိ' ကို သုံးပါသည်။ ရခိုင်စကားတွင်

အများပြနောက်ဆက်အဖြစ် 'များ' ကို မသုံးပေ။

ကြိယာနောက်ဆက်

ကြိယာနောက်ဆက်ကို (၁) ဖြစ်ဆဲကာလ၊ (၂) ဖြစ်ပြီးကာလ၊ (၃) ဖြစ်လတ္တံ့ကာလဟု သုံးမျိုးခွဲ၍ မြန်မာအသုံးနှင့် ရခိုင်အသုံးကို နှိုင်းယှဉ် ပြပါမည်။

၁။ ဖြစ်ဆဲကာလ၊ မြန်မာတွင် 'တယ်' ကို ဖြစ်ဆဲကာလကြိယာ နောက်ဆက်အဖြစ် သုံးကြောင်း တွေ့ရသည်။ မြန်မာနောက် ဆက် 'တယ်' နှင့် ရခိုင်ကြိယာနောက်ဆက် 'တေ၊ ရေ' တို့ တူကြပါသည်။ မြန်မာစကား 'အိပ်တယ်' ကို ရခိုင်က 'အိပ်တေ' ဟု ပြောပြီး မြန်မာစကား 'စားတယ်' ကို ရခိုင်က 'စားရေ' ဟု ပြောပါသည်။

၂။ ဖြစ်ပြီးကာလနောက်ဆက်။ မြန်မာတို့တွင် ဖြစ်ပြီးကာလကြိယာ နောက်ဆက်အဖြစ် 'တယ်' ကို 'ခဲ့' နှင့်တွဲ၍ 'ကန်တော့ခဲ့တယ်' ဟု သုံးပြီး ရခိုင်က ကန်တော့ခရေ' ဟု သုံးပါသည်။ ထို့ပြင် မြန်မာတွင် ဖြစ်ပြီးကာလကြိယာနောက်ဆက်အဖြစ် 'ပြီ' ကို 'ပြီး' နှင့်တွဲ၍ 'စားပီးပီ' ဟု ပြောပြီး ရခိုင်က 'စားပြီးဗျာ' ဟု ပြောပါသည်။

၃။ ဖြစ်လတ္တံ့ကာလနောက်ဆက်။ မြန်မာစကားတွင် ဖြစ်လတ္တံ့ ကာလ ကြိယာနောက်ဆက်အဖြစ် 'မယ်၊ လိမ့်၊ မယ်' တို့ကို သုံးပြီး ရခိုင်တွင် 'မေ၊ လိမ့်၊ မေ' ဟူ၍ သုံးပါသည်။

အထက်ပါ နာမ်နောက်ဆက်၊ ကြိယာနောက်ဆက်များအဖြစ်

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

တခြားစကားဆက် ပစ္စည်းလည်း အများအပြားပင် ရှိကြပါသည်။ နေ့စဉ် သုံး မြန်မာစကားမှ စကားဆက်ပစ္စည်းများနှင့် နေ့စဉ်သုံးရခိုင်စကားမှ စကားဆက်ပစ္စည်းများကို အနည်းငယ်စီ ကောက်နုတ်၍ ယှဉ်ပြလိုက်ပါသည်။ နေရာအခက်အခဲကြောင့် ပုံစံဝါကျများနှင့်တကွ မတင်ပြနိုင်လိုက်ပါ။

မြန်မာ	ရခိုင်	မြန်မာ	ရခိုင်
ဒီလို	ဒေပိုင်၊ အေပိုင်၊ အေယောင်	အဲဒါကြောင့်	ယေဇူးနန်း၊ ယေနန်း၊ ယေအတွက်နန်း
အဲဒီလို	ယင်းပိုင်၊ ယင်းယောင်	ဘာ	ဇာ
အဲဒီ	ယင်း	ဘယ်	ဇာ
အဲဒါကို	ယင်းယှင့်ကို၊ ယင်းစွာကို	ဘယ်လို	ဇာပိုင်၊ ဇာယောင်၊ ဇာပိုင်ယောင်
လို	ပိုင်၊ ပိုင်ယောင်၊ ယောင်	ဒါပေမဲ့	ယေလဲ၊ ယေကေလဲ၊ ယေဒါလဲ
ဆီကို	ဗားကို	ဆိုတဲ့	ဆိုရေ

သဒ္ဒါကိစ္စတွင် အလွန်အရေးပါသော အထက်ပါ နောက်ဆက်နှင့် စကားဆက် အသုံးအနှုန်းတို့ကို သုံးသပ်ကြည့်လျှင် မြန်မာသဒ္ဒါနှင့် ရခိုင်သဒ္ဒါသည် တချို့နေရာ၌ တူသော်လည်း နေရာများစွာ၌ ကွဲပြားခြားနားကြောင်း နားလည်နိုင်ပါသည်။

နိဂုံး

အထက်ပါ တင်ပြချက်များကို လိုရင်းချုပ်၍ ပြောရလျှင် ရခိုင်ဘာသာစကားနှင့် မြန်မာဘာသာစကားတို့သည် ဘာသာမျိုးရိုးအားဖြင့် တူပါသည်။ ဤဘာသာနှစ်ခုတွင် အသံထုတ်ပုံ၊ စကားသုံးနှုန်းပုံ သဒ္ဒါကိစ္စတွင် အရေးပါသော နောက်ဆက်ပစ္စည်း သုံးနှုန်းပုံတို့၌ တူညီချက်များရှိသည်ကို ငြင်းမရသကဲ့သို့ ကွဲပြားခြားနားချက်များရှိသည်ကိုလည်း လက်ခံရမည်ဖြစ်ပါသည်။ ဤဘာသာစကားနှစ်ခုကို နှိုင်းယှဉ်လေ့လာသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် ယင်းတို့၏ တူညီချက်များ ကွဲပြားခြားနားချက်များကို အရှိအတိုင်း လက်ခံ၍ ယင်းတို့၏ သဘောသဘာဝကို ဘာသာသိပ္ပံနည်းနှင့် မှန်မှန်ကန်ကန် သရုပ်ဖော်ပေးသင့်ပါသည်။

စာပေမှတ်တမ်းများအရ မြန်မာဘာသာစကားနှင့် ရခိုင်ဘာသာစကားတို့သည် ခေတ်ပြိုင်တိုးတက်ခဲ့သော ဘာသာစကားများ ဖြစ်ကြသည်။ သို့သော် မျက်မှောက်ခေတ် အခြေအနေတွင် မြန်မာဘာသာစကားသည် ကမ္ဘာ့အဆင့်သို့ တက်လှမ်းနေပြီ ဖြစ်သော်လည်း ရခိုင်ဘာသာစကားမှာကား လောင်စာကုန်ခါနီး မီးတောက်အဆင့်သို့ပင် လျော့ကျနေပြီ ဖြစ်ပါသည်။ ရခိုင်ဘာသာစကား၏ အလွန်နိမ့်ကျသော အခြေအနေကို ပြန်လည်မြှင့်တင်ရန် ကျွန်ုပ်တို့ ရခိုင်အမျိုးသားများက အစွမ်းရှိသမျှ အားထုတ်ရမည် ဖြစ်ပါသည်။

ဆိုရှယ်လစ်စနစ်သို့ ဦးတည်ချီတက်နေသော ကျွန်ုပ်တို့နိုင်ငံတွင် စာပေမရှိသေးသော လူမျိုးငယ်များ၊ စာပေအဆင့်နိမ့်သော လူမျိုးငယ်များ အတွက် ဘာသာသိပ္ပံတတ်ကျွမ်းသူ ပညာရှင်တို့က စာပေတီထွင်ပေးရမည် ဖြစ်ပါသည်။ ဤသို့ဆောင်ရွက်ပေးနိုင်မှသာ လူတိုင်းစာတတ်မြောက်နိုင်မည်ဖြစ်ပြီး ဆင်းရဲနံ့ချာသော၊ အသိဉာဏ်ခေါင်းပါးသော ဘဝဆိုးမှ

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

လွတ်မြောက်အောင် မိမိဘာသာရုန်းထွက်တတ်မည် ဖြစ်သည်။ လူမျိုးချင်း အဆင့်ကွာလှမ်းမှုကို တန်းတူညီမျှသွားအောင် မဆောင်ရွက် နိုင်သမျှ ကာလပတ်လုံး အလှုပ်အရှုပ် ကြွယ်ဝသော ငြိမ်းချမ်းသာယာသည့် ဆိုရှယ်လစ်နိုင်ငံအဖြစ်ကို မမျှော်မှန်းနိုင်ပေ။

“တကယ်က ကျွန်တော်တို့မှာ တာဝန်ရှိနေတာက မြန်မာစကားတစ် ခုတည်းတွင် မဟုတ်သေးပါဘူး။ ပြည်ထောင်စုသားအားလုံးရဲ့ ဘာသာ စကားတွေအတွက်ပါ လုပ်ဆောင်ပေးရမယ့် တာဝန်တွေ ရှိနေပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့ တချို့ပြည်ထောင်စုသားတွေမှာ စာပေအရေးအသားရယ် လို့တောင် ရှိရာကြသေးတာ မဟုတ်သေးဘူး။ သူတို့တတွေမှာ လိုအပ်နေ တာကို ကျွန်တော်တို့ ပြည်ထောင်စုသား အားလုံးက ဝိုင်းဝန်းကူညီပြုစု ပျိုးထောင်ပေးကြရလိမ့်” မယ်ဟု မောင်သာနိုး ပြောသကဲ့သို့ ပြည်ထောင် စု ပန်းမြိုင်ကြီးတွင် ပန်းတိုင်းပွင့်နိုင်အောင် ပြည်ထောင်စုသားအားလုံးက ဝိုင်းဝန်းကူညီပြုစုပျိုးထောင်ပေးကြရမည် ဖြစ်ပါသည်။

- 11. Phonetics
- 12. Morphomics
- 13. Syntax
- 14. Phonetics
- 15. ရခိုင်တို့ ဦးတင်လှ၊ ရခိုင်တန်ဆောင်မဂ္ဂဇင်း၊ အတွဲ-၁၊ အမှတ်- ၅၊ (၁၉၅၅-၅၆)။
- 16. Language for Everybody, Mariopei; A Signet Refer ence P.40
- 17. မြန်မာစကား၊ ဦးဝန်၊ မြန်မာမှုပထမတွဲ၊ စာမျက်နှာ- ၂၅ တက္ကသိုလ်များစာအုပ်ပြုစုထုတ်ဝေရေးကော်မတီ (၁၉၇၅)

- 1. Languages
- 2. Linguistics
- 3. Classification
- 4. Morphological or Structural Method
- 5. Genetic Method
- 6. Monosyllabic Language
- 7. Agglutinative Language
- 8. Tone Language.
- 9. ပန်းနှင့်ပင်စည်၊ မင်းသုဝဏ်၊ စာမျက်နှာ-၅၄၀
- 10. Particles

ရခိုင်နန်၊ မြန်မာဘာသာစကားရိုကို နှိုင်းယှဉ်ကြည့်ချက်

ဘာသာဗေဒ^၁ ပညာသျှင်တိရေ ဘာသာစကားတိကို မျိုး တူ ၊ မတူ ခွဲခြားကြည့်စွာမှာ နည်းနှစ်နည်းကို သုံးကတ်ပါရေ။ တစ် နည်းက စကားလုံးဖွဲ့ထုံး (ဝါ) ဝါကျဖွဲ့ထုံးကို လိုက်ယူခွဲခြားနည်း^၂ ဖြစ်ပြီးကေ နောက်တစ်နည်းက မျိုးနွယ်ကို လိုက်ယူခွဲခြားနည်း^၃ ဖြစ်ပါရေ။

စကားလုံးဖွဲ့ထုံး (ဝါ) ဝါကျဖွဲ့ထုံးနည်းနန် စစ်ကြည့်ကေ ရခိုင် နန်၊ မြန်မာ ဘာသာရိုကို နာမည်သုံးမျိုးတောင် သတ်မှတ်နိုင်ရေ ဆိုပါရေ။ ဧကဝဏ္ဏ (ဝါ) ဧကက္ခရာဘာသာစကား^၄ လို့ တစ်မျိုး၊ တွယ်ကပ်ဘာသာစကား^၅ လို့ တမျိုး၊ တက်ကျသံ ဘာသာစကား^၆

လို့တစ်မျိုး သုံးနာမည် ခေါ်ကတ်ပါရေ။

ဧကဝဏ္ဏ(ဝါ) ဧကက္ခရာ ဘာသာစကားလို့ ခေါ်ရစွာက အပိုင်ပါ။ ရခိုင်နန်၊ မြန်မာရို၊ မာ နီ၊ လ၊ မိုး၊ မြ၊ ထ၊ ထိုင်၊ လား၊ သာရို၊ ပိုင် အက္ခရာတစ်လုံးအဓိပ္ပါယ်တစ်ခု ဟိရေ။ စကားတိ အများကြီး ဟိပါရေ။ ယင်းအချက်ကို ကြည့်ဗျာ ဧကဝဏ္ဏ (ဝါ) ဧကက္ခရာဘာသာစကားလို့ခေါ်စွာ ဖြစ်ပါရေ။

နောက်ပြီးကေ ရခိုင်နန်၊ မြန်မာရို၊ မာ မိုးရို၊ သောက်ရီအိုး၊ လ ပြည့်၊ နွားနို့ ဆိုရေပိုင် စကားနှစ်လုံးကို ဖြစ်ဖြစ်၊ နှစ်လုံးက အများ ကိုဖြစ်ဖြစ် စပ်ဗျာ သုံးနိုင်ကတ်စွာတိလေး အများကြီး ဟိပါရေ။ ယင်းအသုံးတိကို ကြည့်ပနာ ရခိုင်နန်၊ မြန်မာ ဘာသာစကားရိုကို ယှဉ်ဖက်တွယ်ကပ်စကားမျိုးလို့ နာမည်ပေးကတ်စွာ ဖြစ်တေ။

အသံသဘောကိုကြည့်ကေ ရခိုင်နန်၊ မြန်မာရို၊ မာ က၊ ကာ၊ ကား၊ ကိ၊ ကီ၊ ကီး၊ ရို၊ ပိုင် အသံအနိမ့်အမြင့် ဟိပါရေ။ အသံ အနိမ့်အမြင့်ကိုလိုက်လို့ အဓိပ္ပာယ်လေးသော ကွဲပါရေ။ အေ သဘောကို ကြည့်ပနာ ပညာသျှင်တိက တက်ကျသံ ဘာသာစကား လို့လေး ခေါ်ကတ်စွာ ဖြစ်ပါရေ။

ရခိုင်နန်၊ မြန်မာဘာသာစကားရို၊ ရေ စကားဖွဲ့စွာမှာ ဆင်ဆင် တူကတ်တေ။ အသံအတက်အကျဟိစွာလေး တူကတ်တေ။ ဝါကျ တည်ဆောက်စွာမှာ စကားလုံးအရိုးအသားက ကတ္တား၊ ကံ၊ ကြိယာ၊ အနီအထားမျိုး ဖြစ်ကတ်တေ။ ဝါကျမာပါရေ ကတ္တား၊ ကံ၊ ကြိယာ

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ရို့ကို ရုပ်မပြောင်း၊ ဝိဘက်မသွယ်။ အဆက်ပစ္စည်း^၂ (ရို့ဆက်၊ နောက်ဆက်၊ စကားဆက်) တို့ကို ဆိုင်ရာစကားလုံး၏ ရှိနောက်ရို့ မာ တွဲဗျာလိုချင်ရေ အဓိပ္ပာယ်ကို ဖော်လားရေ။ အေအချက်တိ မာ တူနီကတ်အတွက် ပညာသျှင်တိက ရခိုင်နန်း မြန်မာဘာ သာစကားရို့ကို နာမည်တူထားပြီးကေ အနွယ်တူ ဘာသာစကားတိ အဖြစ် သတ်မှတ်ကတ်တေ။ အေစွာကို တစ်ယောက်လေး မငြင်း နိုင်။

ယေဒါလေးသေ့ ရခိုင်နန်းမြန်မာဘာသာစကားရို့ရေ ရုပ်စွပ် တူကတ်စွာမဟုတ်။ ခေတ်ဟောင်း လက်တင်^၁ က ခေတ်သစ် အီတာ လီယံ^၆၊ ဖြန့်သျှို^{၁၀} စပန်နီသျှို^{၁၁} ရို့ ဖြာဆင်းလာကေလေးသေ့ ဖြန့် သျှိုရေဖြန့်သျှို၊ အီတာလီယံရေ ၊ အီတာလီယံ၊ စပန်နီသျှိုရေ စပန် နီသျှို ဖြစ်တေပိုင် ရခိုင်နန်း မြန်မာဘာသာစကားရို့ရေ မျိုးနွယ်တူ ကေလေးသေ့ ရခိုင်ရေ ရခိုင်၊ မြန်မာရေ မြန်မာ ဖြစ်ပါရေ။ ခေတ်ဟောင်း ဆန်ဆကြိုက်^{၁၂} က ခေတ်သစ် ဟိန္ဒူ^{၁၃}၊ ဘင်လီ^{၁၄} ရို့ ဖြာဆင်းလာကေလေးသေ့ ဆန်ဆကြိုက်ရေ ဟိန္ဒူမဟုတ်တေပိုင် ဟိန္ဒူရေဘင်လီ မဟုတ်တေပိုင်၊ ရခိုင်နန်း မြန်မာရေ ဘာသာစကား အနွယ် တူကေလေးသေ့ ရခိုင်ဘာသာစကားရေ မြန်မာဘာသာ စကား မဟုတ်ပါ။ ရခိုင်နန်း မြန်မာဘာသာရို့ရေ မျိုးနွယ်တူလို့ အသုံးတူစွာတိ အများကြီးဟိစွာကို တစ်ယောက်လေး မငြင်းနိုင်ပါ။ ယေဒါလေး အရာတစ်ဖက်မာ ရခိုင်နန်း မြန်မာရို့ရေ ကာလဒေသ နန်း သမိုင်းဖြစ်ပေါ် တိုးတက်ပုံ မတူရေအတွက်ကြောင့် ဘာသာ

စကားကိစ္စမာ ကွဲပြားခြားနားရေအချက်တိ ဟိန္ဒူစွာကိုလေး အားလုံး သူဝန်ခံရဖို့ ဖြစ်ပါရေ။

ရခိုင်နန်းမြန်မာဘာသာစကားရို့ နီရာမာ တူပြီးကေ ဇာနီရာ မာ ကွဲလေးဆိုစွာကို စစ်ကြည့်ပါကတ်မေ။

အသံတူပုံ၊ ကွဲပုံ

ဘာသာဗေဒ ပညာသျှင်တိက ဘာသာစကားတစ်ခုကို လေ့ လာကေ အသံကစလို့ လေ့လာရရေ ဆိုပါရေ။ ပြီးကေ စကားလုံး ရို့ ဝါကျတည်ဆောက်ပုံရို့ကို အဆင့်ဆင့်လေ့လာရရေလို့ သိရပါ ရေ။ ဘာသာစကားနှစ်ခုကို နှိုင်းယှဉ်လေ့လာကြည့်ခါလေးသေ့ ယင်းနည်းတိကိုပင် သုံးပါရေ။

ရခိုင်ဘာသာစကားနန်း မြန်မာဘာသာစကားရို့ အသံတူ မတူကို ဘာသာဗေဒသုတေသီတို့ လေ့လာတင်ပြဖူးကတ်ပါရေ။ ယင်းအထဲမာ ဦးထင်လှနန်း မဒန်ဒန်နိုးစ်ဘာနီ^{၁၅} ရို့လေး ပါကတ် ပါရေ။ အေနီရာမာ ယင်းပညာသျှင်နှစ်ဦးရို့ တင်ပြချက်တိကို အား ကိုးပနာ အသစ်တွဲချက်တိကို ကိုယ်နားလည်ရေဆီ တင်ပြလားပါ မေ။

မြန်မာရို့မာ သရသံ^၂ ၅၀ ဟိရေ ဆိုပါရေ။ အောက်မာကြည့် ပါ။

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

၁။ အ	၂၃။ အောက်	၄၅။ အွန်
၂။ အာ	၂၄။ အိုက်	၄၆။ အွန်း
၃။ အား	၂၅။ အင့်	၄၇။ အပ်
၄။ အိ	၂၆။ အင်	၄၈။ အိပ်
၅။ အီ	၂၇။ အင်း	၄၉။ အုပ်
၆။ အီး	၂၈။ အောင့်	၅၀။ အွပ်
၇။ အု	၂၉။ အောင်	
၈။ အူ	၃၀။ အောင်း	
၉။ အူး	၃၁။ အိုင်	
၁၀။ အေ	၃၂။ အိုင်	
၁၁။ အေ	၃၃။ အိုင်း	
၁၂။ အေး	၃၄။ အစ်	
၁၃။ အယ့်	၃၅။ အန်	
၁၄။ အယ်	၃၆။ အန်	
၁၅။ အဲ	၃၇။ အန်း	
၁၆။ အော့	၃၈။ အိန်	
၁၇။ အော်	၃၉။ အိန်	
၁၈။ အော	၄၀။ အိန်း	
၁၉။ အို	၄၁။ အုန်	
၂၀။ အို	၄၂။ အုန်	
၂၁။ အိုး	၄၃။ အုန်း	
၂၂။ အက်	၄၄။ အွန်	

မှတ်ချက်။ (က) အိ၊ အီ၊ အီး သရသံထဲမှာ (အညှိ၊ အညှိ၊ အညှိ၊ အီ)တိ ပါဝင်ရေ။
 (ခ) နသတ် သရသံထဲမှာ (မသတ်၊ နိဂ္ဂဟိတ်၊ ဝိသဇ္ဇနီ) ရို့ ပါဝင်ရေ။
 (ဂ) ပ-သတ် သရသံထဲမှာ (တ-သတ်) ရို့ ပါဝင်ရေ။

အထက်ပါ မြန်မာသရသံတို့ကို ရခိုင်သရသံတို့နှင့် တစ်ခုစီ နှိုင်းကြည့်ကေ အောက်ပါထူးခြားချက် တို့ကို တွိရပါရေ။

၁။ အ၊ အာ၊ အား

အေ သရသံ သုံးလုံးကို ရခိုင်နန်း မြန်မာရို့ အတူတူ အသံထုတ် ကတ်တေ။ ယေကေလေ။

အယောသသံက ယောသသံပြောင်းခါကျကေ တူစွာဟိရေပိုင် ကွဲစွာဟိလေး ဟိပါရေ။

အောက်မှာကြည့်ပါ။

ရခိုင်အရေး	ရခိုင်အသံထွက်	မြန်မာအရေး	မြန်မာအသံထွက်
အစက	အစဂ	အစက	အစဂ
ပီးပါ	ပီးဗာ	ပေးပါ	ပေးဗာ
မိဘ	မိန်းဖ	မိဘ	မိဗ
မုံဟင်းခါး	မုံဟင်းခါး	မုံဟင်းခါး	မုံဟင်းဂါး

၂။ အိ၊ အီ၊ အီး

အေသရသံသုံးမျိုးကို ရခိုင်နန်း မြန်မာရို့ တချို့နီရာမာ အသံ ထုတ်ပုံ တူကတ်တေ။ တချို့နီရာမာကျကေ အသံထုတ်ပုံ အယှင်း မတူစွာကို တွိရပါရေ။ တူရေစကားလုံးတိက နှာသံဗျည်းမဟုတ် တေ။ စကားလုံးတိ ဖြစ်ပါရေ။ အစိတပွေ့သက်သီပြုရဖို့ဆိုကေ စိ၊ စီး၊ ဆိ၊ တိ၊ တီး၊ ထိ၊ ထီး၊ ပိ၊ ပိ ဆိုရေ စကားတိ ဖြစ်ပါရေ။

ထူးခြားစွာက ရခိုင်မာ အိ၊ အီ၊ အီး သရသံနန့် အသုံးများ ရေ စကားတိကို မြန်မာရို့က အေ၊ အေ၊ အေး သရသံနန့် သုံးစွာ ဖြစ်တေ။ သက်သီစိသျှ ပြပါမေ။ ရခိုင်က ကြိ၊ ခြိ၊ ခြိထောက်၊ စိ စား၊ အစီး၊ ဆီးဝါး၊ စျီး၊ ပီး၊ ဖီး၊ ရှိ၊ လိ၊ ဝိ၊ ဝီး၊ သီး၊ အီးလို့ အိ၊ အီ၊ အီး သရသံတိနန့် ပြောကေလေး မြန်မာရို့က ကြေ၊ ခြေ၊ ခြေ ထောက်၊ စေစား၊ အစေး၊ ဆေးဝါး၊ ဈေး၊ ပေး၊ ဘေး၊ ရေ၊ လေ၊ ဝေ၊ ဝေး၊ သေ၊ အေးလို့ရာ ပြောကတ်ပါရေ။

နှာသံဗျည်း (င၊ ည၊ န၊ မ) တိနန့် ပေါင်းရေ စကားတိမာကျ ကေ မြန်မာနန့် ရခိုင်ရို့ အသံထုတ်ပုံ အယှင်းမတူပါ။ အောက်မာ ကြည့်ပါ။

ရခိုင်အရေး	ရခိုင်အသံထွက်	မြန်မာအရေး	မြန်မာအသံထွက်
ည	ညိန်	ညိ	ညိ
စ	စိန်	နေ	နေ
စေ	စေိန်	နေ	နေ

နိ	နိန်	နေ	နေ
မိဘ	မိန်ဖ	မိဘ	မိဗ
မိ	မိန်	မိ	မိ
မိး	မိန်း	မိး	မိး

ရခိုင်မာ နှာသံဗျည်း မဟုတ်ကေလေးသေ့ အိ၊ အီ၊ အီး သရသံကို အိန်၊ အိန်၊ အိန်း သရသံထုတ်ပနာ ပြောဆိုနီကတ်စွာ တိလေး ဟိပါသီးရေ။ ယင်းစကားတိက ဆီး၊ ဟိ၊ သီ ရို့ဖြစ်တေ။ ‘လမ်းဆီးထား’ ဆိုရေစကားကို တချို့ရခိုင်ဒေသမာ ‘လမ်းဆိန်း ထား’ လို့ ပြောကတ်ပါရေ။ မြန်မာတိက ‘ရို့၊ မရို့’ လို့ သုံးနီရေ စကားကို ရခိုင်တိက ‘ဟိ၊ မဟိ’ လို့ ရိုးပီးကေ အသံထုတ်တေခါ ‘ဟိန်၊ မဟိန်’ လို့ ထုတ်ကတ်ပါရေ။ ‘ပန်းသီကုံး’ ဆိုရေစကားကို မြန်မာနန့် ရခိုင်ရို့ ရိုးပုံတူကေလေးသေ့ အသံထွက်စွာမာကျကေ ရခိုင်ရို့က ‘သီ’ လို့ မထွက်။ သိန်လို့ ထွက်ပါရေ။

ပြီးကေ မြန်မာ အိ၊ အီ၊ အီး သရသံတိနန့် အသံထွက်အယှင်း မတူရေ တခြားထူးခြားချက် တချို့လေး ဟိပါသီးရေ။ မြန်မာရို့က အိ၊ အီ၊ အီး သရသံမာ ထည့်ထားရေ အည့်၊ အည့်၊ အည့် ‘တခါ တရီ အယ့်၊ အယ်၊ အဲ အသံထုတ်တေ’ ရို့ကို ရခိုင်ရို့က တချို့နီရာ မာ အိုင်၊ အိုင်၊ အိုင် အသံထုတ်ပြီးကေ တချို့နီရာမာ အေ၊ အေ၊ အေးသံ ထုတ်ပါရေ။ အောက်မာကြည့်ပါ။

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ရခိုင်အရေး	ရခိုင်အသံထွက်	မြန်မာအရေး	မြန်မာအသံထွက်
နီခြည်	နိန်ခြေ	နေခြည်	နေချီ
စည်ကား	စေကား	စည်ကား	စိဂါး
တည်ထောင်	တေထောင်	တည်ထောင်	တီဒေါင်
ကျည်တောက်	ကျိုင်ဒေါက်	ကျည်တောက်	ကျီဒေါက်

ပျယ်၊ ဗျယ်၊ လကဆိုရေ စကားသုံးလုံးမှာ မြန်မာ ‘အယ်’ သရသံ မျိုး ပါနီပါရေ။ အခြားနီရာမှာတော့ခါ မြန်မာ ‘ကယ်ဆယ်၊ ငဲ့ညှာ၊ လယ်တဲ၊ ဆယ့်ငါး’ ဆိုရေ စကားတို့ကို ရခိုင်က ယင်းအတိုင်း ရိုးကလေးသော အသံထွက်တေခါ ‘ကေ၊ ဆေး၊ ငေညှာ၊ လေဘေး၊ ဆေငါး’ လို့ရာ အသံထုတ်ဖို့ ဖြစ်ပါရေ။

၃။ အ၊ အ၊ အ၊ အ၊

အေသရသံ သံမျိုးမှာ ရခိုင်နန် မြန်မာရို့ အသံထုတ်ပုံ တူကတ်ပါရေ။ ယေဒါလေးသော့ အယောသသံက ယောသသံကို ပြောင်းဗျာ အသံထုတ်ကတ်စွာမာကျကေ ကိုယ့်နည်းနန့်ကိုယ် ဖြစ်ပါရေ။ ‘တူတူ’ ဆိုရေစကားကို ရခိုင်က ‘ထထ’ လို့ ပြောကလေး မြန်မာက ‘ထုဒု’ လို့ရာ ပြောပါရေ။ ‘မြူးထူး’ ဆိုရေစကားကို ရခိုင်က ‘မြူးထူး’ ထုတ်ပြီးကေ မြန်မာက ‘မျူးဒူး’ လို့ ထုတ်တေ။

၄။ အယ်၊ အယ်၊ အဲ

မြန်မာ အဲ၊ အယ်၊ အဲ သရသံသုံးမျိုး ရခိုင်မှာ မဟိလို့ ပညာ သျှင်တိက ဆိုကတ်ပါရေ။ လုံးဝမဟိလို့တော့ခါ မဆိုနိုင်ပါ။ ရခိုင် ရှိဟောင်းစကား ‘ပျာ၊ ဗျာ’ ရို့ကို တချို့ဒေသမှာ မြန်မာ ‘အယ်’ သရသံမျိုးနန့် ‘ရောက်ပျယ်၊ လာဗျယ်’ လို့ ပြောကတ်ပါရေ။ မြန်မာ စကား ‘သွားရအောင်လာ’ ဆိုရေ သဘောမျိုးကို ရခိုင်ရို့က မြန်မာ ‘အယ်’ သရသံမျိုးနန့် ‘လယ်၊ လားကတ်မေ’ လို့ ပြောကတ်ပါရေ။

၅။ အော့၊ အော်၊ အော

အေ သရသံသုံးမျိုးကို တချို့ရခိုင်တိက မြန်မာနန့် အသံအတူ တူထုတ်ကတ်ပါရေ။ အချို့ရခိုင်တိကျကေ ‘အို၊ အို၊ အိုး’ လို့ရာ အသံထုတ်ပါရေ။ ‘တော’ ကို ‘တိုး’၊ ‘စော’ ကို ‘စိုး’၊ ‘ပေါ်’ ကို ‘ပို’ လို့ရာ ထွက်ပါရေ။

နောက်ထူးခြားချက်တစ်ခု ဟိပါသီးရေ။ ဇာလေးဆိုကေ တချို့ ရခိုင်တိရေ မြန်မာ ‘အော့၊ အော်၊ အော’ သရသံကို ‘အွ၊ အွာ၊ အွား’ သရသံမျိုးထွက်စွာ ဖြစ်ပါရေ။ ပေါ်၊ ချော်၊ ချောရို့ကို ပွာ၊ ခွာ၊ ခွား လို့ ပြောကတ်ပါရေ။ အေအချက်လေးသော့ မြန်မာနန့် ရခိုင်မတူပုံတစ်ခု ဖြစ်တေ။

၆။ အို၊ အို၊ အို

အေသရသံသုံးမျိုးကို ရခိုင်နန် မြန်မာရို့အတူတူ အသံထွက်

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ကတ်ပါရေ။ ယေကေလေးသော အယောသသံက ယောသသံကို ပြောခါကျကေ တချို့နီရာမာ မတူကတ်ပါ။ သာကေတစိသော ပြ ရကေ မြန်မာက ‘လူဆိုး၊ ဟင်းချို’ လို့ ရိုးပြီးကေ ‘လူဇိုး၊ ဟန်းဂျို’ လို့ ပြောပါရေ။ ရခိုင်ကျကေ ‘လူဆိုး၊ ဟင်းချို’ ရို့ကို ‘လဆိုး၊ ဟင်း ချို’ လို့ရာ ပြောပါရေ။

၇။ အက်၊ အောက်၊ အိုက်

အေသရသံ သုံးမျိုးကို တချို့ရခိုင်တိက မြန်မာနန့် အသံထုတ် ပုံ တူကတ်ပါရေ။ တချို့ အသံထုတ်ပုံက မြန်မာနန့် မတူပါ။ ‘ကိုက်၊ လိုက်၊ စိုက်’ ဆိုရေ စာလုံးကို တချို့ရခိုင်သားတိက ‘ကိတ်၊ လိတ်၊ စိတ်’ လို့ရာ အသံထွက်ကတ်ပါရေ။ အယောသသံက ယောသသံကို ပြောင်းရေခါလေးသော မြန်မာနန့်ရခိုင်ရို့ မတူကတ်ပါ။ ‘ငါးပိချက်၊ သူ့က်’ ဆိုရေစကားတိကို မြန်မာက ‘ငပိကျက်၊ သူ့ဒက်’လို့ အသံ ထုတ်ပြီးကေ ရခိုင်က ‘ငပိချက်၊ သူ့ထက်’ လို့ရာ အသံထုတ်ပါရေ။

၈။ အင်၊ အင်၊ အင်း

အေသရသံသုံးမျိုးကို ရခိုင်နန့်မြန်မာရို့ တစ်ယောက်တစ်မျိုး စီ အသံထုတ်ကတ်ပါရေ။ မြန်မာ င-သတ် သရသံရေ ရခိုင် န- သတ် သရသံနန့် နီးစပ်ပါရေ။ အယောသသံက ယောသသံကို ပြောင်းခါလေးသော တချို့နီရာမာ မတူကတ်ပါ။ ‘ပြောချင်၊ အချင်း

ချင်း’ ဆိုရေ စကားတိကို မြန်မာက ‘ပျောဂျန်၊ အချင်းဂျန်း’ လို့ အသံထုတ်ပါရေ။ ရခိုင်တိက ယင်းပိုင် အသံမထုတ်ပါ။ ‘ပြောချင်၊ အချချင်း’ လို့ရာ ထုတ်ပါရေ။

၉။ အောင်၊ အောင်၊ အောင်။ အိုင်၊ အိုင်၊ အိုင်

အေသရသံ ခြောက်မျိုးကို ရခိုင်နန့် မြန်မာရို့ တချက်တည်း အသံထွက်ကတ်ပါရေ။ ယေကေလေးသော အယောသသံက ယော သသံကို ပြောင်းပနာ ပြောကတ်တေခါတော့ခါ တစ်မျိုးတည်း အသံ မထွက်ပါယာ။ ကိုယ့်အကြိုက်နန့်ကိုယ် ဖြစ်ပါရေ။ ‘ဝါခေါင်၊ အိမ် ထောင်’ ဆိုရေစကားတိကို မြန်မာက ‘ဝါခေါင်၊ အိမ်ဒေါင်’ လို့ အသံထုတ်ကေလေးသော ရခိုင်က ‘ဝါခေါင်၊ အိမ်ထောင်’ လို့ရာ အသံထုတ်ပါရေ။ ယင်းနည်းတူ ‘ရင်ဆိုင်၊ အိုင်ခိုင်’ ဆိုရေစကား တိကို မြန်မာပြောခါ ‘ယန်ဇိုင်၊ အိုင်ဂိုင်’ လို့ ပြောပြီးကေ ရခိုင်က ‘ရင်ဆိုင်၊ အိုင်ခိုင်’ လို့ ပြောပါရေ။

၁၀။ အပ်

မြန်မာ ‘အပ်’ သရသံကို ရခိုင်ရို့က ‘အိုက်’ လို့ရာ အသံထွက် ပါရေ။ စစ်တွေကို ‘စိုက်တွေ’ ၊ ‘စိတ်ညစ်’ ကို ‘စိတ်ညိုက်’ လို့ရာ အသံထွက်ပါရေ။

၁၁။ အန်၊ အန်၊ အန်၊

အေသရသံသုံးမျိုးမှာ မြန်မာနန်း ရခိုင်ရို့ အသံထုတ်ပုံ ကွဲပါ
ရေ။ မြန်မာ န-သတ်သံရေ ရခိုင် c-သတ်သံနန်း နီးစပ်ပါရေ။
အယောသသံက ယောသသံပြောင်းရေခါလေး ကိုယ့်နည်းနန်းကိုယ်
ဖြစ်ပါရေ။ လဆန်း၊ ရေချိုးခန်း ဆိုရေ စကားတို့ကို မြန်မာက
'လင်း၊ ယေဂျိုးဂင်း'လို့ အသံထွက်ပြီးကေ ရခိုင်က လဆန်း၊ ရီချိုး
ခန်း' လို့ရာ ပြောလေးပြော၊ ရိုးလေးရိုးပါရေ။

၁၂။ အိန်၊ အိန်၊ အိန်။ အုန်၊ အုန်၊ အုန်။

အေ သရသံ ခြောက်မျိုးကို ရခိုင်နန်းမြန်မာရို့ တချက်တည်း
အသံထုတ်ကတ်ပါရေ။ အယောသသံက ယောသသံကိုပြောင်းဗျာ
ပြောကတ်စွာမာကျကေ တတိုင်နန်းတတိုင် မတူကတ်ပါ။ ရေတိမ်၊
စေ့စုံ၊ အကောင်းဆုံးဆိုရေ စကားကို မြန်မာပြောရေခါ ယေဒိန်၊
စေ့စုံ၊ အကောင်းဖုန်းလို့ရာ ပြောပါရေ။ ရခိုင်ရို့က ရီတိမ်၊ စိစုံ၊
အကောင်းဆုံးလို့ ရိုးပြီးကေ ပြောခါလေးသော့ ယင်းအတိုင်း ပြော
ပါရေ။

၁၃။ အွန်၊ အွန်၊ အွန်၊

အေသရသံသုံးမျိုးကို ရခိုင်နန်း မြန်မာရို့ အသံထုတ်ပုံ မတူ
ကတ်။ မြန်မာအသံထုတ်ပုံမျိုးကို ရခိုင်က မသုံးပဲ မြန်မာ 'အွယ်'
နန်း 'အင်' အသံနှစ်မျိုးကိုပေါင်းစပ်ထားရေ အသံမျိုးရာ ထွက်ပါ
ရေ။

၁၄။ အပ်၊ အိပ်၊ အုပ်

အေသရသံမျိုးမှာ ရခိုင်နန်း မြန်မာရို့နည်းတူ အသံထုတ်
ကတ်ပါရေ။ ယေကေလေး အယောသသံက ယောသသံကိုပြောင်း
ဗျာ ပြောကတ်စွာမာတော့ခါ မတူကတ်ပါ။ လဆန်း၊ လဆုတ် ဆို
ရေစကားတို့ကို မြန်မာက 'လင်းလင်း၊ လဇုတ်' လို့ အသံထုတ်ပြီး
ကေ ရခိုင်ရို့က 'လန်းဆန်း၊ လဆုတ်'လို့ရာ ထွက်ပါရေ။

၁၅။ အွပ်

အေသရသံကို မြန်မာနန်းရခိုင်ရို့ အသံထုတ်ပုံ မတူကတ်။
မြန်မာအသံထုတ်ပုံမျိုးကို ရခိုင်က မသုံးပဲ မြန်မာ 'အွဲ' သံနန်း
'အက်' သံနှစ်မျိုးကို ပေါင်းစပ်ထားရေ အသံမျိုးရာ ရခိုင်က အသံ
ထွက်ပါရေ။

အထက်တင်ပြချက်တို့ကို ချုံကြည့်ကေ အသံကိစ္စမှာ ရခိုင်နန်း
မြန်မာရို့ ရုပ်စွပ်မတူကတ်ဆိုစွာကို ယှင်းလို့ မြင်နိုင်ပါရေ။ သရသံ

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ကိစ္စမှာ ကွဲလွဲချက်တိ ဟိတောင်မက အယောသသံက ယောသသံ ပြောင်းစွာရို့မှာ မတူစွာတိ ဟိနီရေဆိုစွာလေး တို့ရဖို့ဖြစ်တေ။ ယေတောင်မကသီးလို့ စကားလုံးအသံ အလီး၂ အပေါ့၂ ရို့မှာ ဖြစ်ဖြစ်၊ ဝါကျနိမ့်မြင့်သံ၃ ရို့မှာ ဖြစ်ဖြစ်၊ ရခိုင်ပြောဟန်နန့် မြန်မာ ပြောဟန်၊ ရခိုင်အသံနန့် မြန်မာအသံရို့ သိသိသာသာကွဲလွဲရေ ဆိုစွာကို တို့ရဖို့ ဖြစ်ပါရေ။

ယ-ရ အသုံးကွဲလွဲချက်

အထက်ပါ သရသံကွဲလွဲချက်တိအပြင် တခြားမြင်သာရေ ကွဲ လွဲချက်တစ်ခုက ယ၊ ရ အသုံးကွဲလွဲချက် ဖြစ်ပါရေ။ အေနိ မြန်မာ ဘာသာစကားမှာ ယ-နန့် ရ၊ ယပင့်နန့် ရရစ်ရို့ကို အခြားစီ ပြော ကျင့်မဟိကတ်ယာ။ ရခိုင်ဘာသာစကားမှာတော့ခါ ယ-နန့်၊ ရ- ကို အခြားစီ ပြောကတတ်ပါသီးရေ။ ယပင့်နန့် ရရစ်ကိုလေး ခွဲခွဲ ခြားခြား ပြောကတတ်ပါသီးရေ မြန်မာနန့် ရခိုင်ဘာသာစကားရို့ အသံမတူရရေ ကိစ္စမှာ၊ ယ၊ ရ၊ အပင့်၊ အရစ်သုံးပုံ ကွဲလွဲချက်ရေ အရေးကြီးရေ အချက်တစ်ခု ဖြစ်ပါရေ။

စကားလုံး ကွဲလွဲချက်

အသံကွဲလွဲချက်ကို နှိုင်းကြည့်ပြီးကေ စကားလုံး တူ-မတူ ကိစ္စ ကို ဆက်ပျာ တင်ပြလားပါမေ။

စကားအသုံးမှာ ရခိုင်နန့် မြန်မာရို့ ရုပ်စွပ်တူစွာတိ အများ ကြီး ဟိခရပိုင် အယှင်းမတူရေ စကားတိလေး မကန်ဟိပါရေ။ မတူစွာမှာလေး ပုံစံအမျိုးမျိုး ဟိပါသီးရေ။ စာလုံးပေါင်း တူကေ လေး အဓိပ္ပာယ်မတူရေ စကားလုံးတိ၊ စာလုံးပေါင်းလေး မတူ၊ အဓိပ္ပာယ်လေး ကွဲရေ စကားလုံးတိ၊ စာလုံးပေါင်းနန့် အဓိပ္ပာယ် တော့ခါ တူပါယက် အသုံးကွဲနီရေ စကားလုံးတိ ယင်းပိုင်အများ ကြီး ဟိပါရေ။ ယင်းကွဲလွဲချက်တိကို (၁) နာမ်၊ (၂) ကြိယာ၊ (၃) ကြိယာဝိသေသနဆိုပနာ သုံးမျိုးခွဲလို့ တင်ပြပါမေ။

၁။ နာမ်။ နာမ်မှာ လူတိုင်းမသုံးမဖြစ်တေ စကားလုံးတိ ဟိပါရေ။ မိသားစု အခေါ်အဝေါ်တိ၊ အမျိုးအဆွဲ အခေါ်အဝေါ်တိ၊ သစ်ပင်၊ သားငါးအခေါ်အဝေါ်တိပိုင် စကားလုံးတိ ဖြစ်ပါရေ။ ယင်းစကားလုံးတိမှာ ရခိုင်နန့် မြန်မာရို့ တူစွာတိဟိရေပိုင် ကွဲစွာ တိလေး ဟိပါရေ။

စကားပုံပြောရကေ မြန်မာက ‘အဖေ၊ ဖေဖေ၊ အမေ၊ မေမေ’ လို့ ခေါ်စွာကို ရခိုင်က ‘အဘာ၊ ဘာဘာ၊ (ဘားဘာ၊ အမိ၊ အမင်၊ အိယောင်’ လို့ရာ ခေါ်ပါရေ။ မတူကတ်ပါ။ မြန်မာက ‘အဒေါ်၊ ဒေါ်ဒေါ်’ လို့ ခေါ်စွာကို ရခိုင်က ‘အရီး၊ အရီးသျှင်၊ (အဘာနုမ)၊ ‘အယွေ၊ ယေးယေး (အမင်ညီမ)’လို့ရာ ခေါ်ပါရေ။ မြန်မာ ‘ဦးလေး’ ကို ရခိုင်က ‘အခင်သျှေ’ မြန်မာ ‘အမ၊ မမ’ ကို ရခိုင်က ‘အမေ၊ အမေ၊ မေးမေ’ ယင်းပိုင် တစ်ယောက်တစ်မျိုးစီ ခေါ်ကတ်ပါရေ။

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

လူခန္ဓာအခေါ်အဝေါ်မှာ “ခေါင်း၊ မျက်စိ၊ နား၊ နှာခေါင်း၊ သွား၊ လျှာ၊ လက်၊ ခါး၊ ပေါင်၊ ဒူး” အခေါ်အဝေါ်တိမာ အသုံးတူ ကတ်ပါရေ။ ယေကေလေးသော မြန်မာအသုံး ‘မေး’ ကို ရခိုင်က ‘မိတ်’ လို့ ခေါ်ပါရေ။ မြန်မာ ‘လည်’ ကို ရခိုင်က ‘လိုင်’၊ မြန်မာ ‘ကြော’ ကို ရခိုင်က ‘နောက်ကုန်း’၊ မြန်မာ ‘ညိုသကျည်း’ ကို ရခိုင်က ‘ခြံနာရောင်’၊ မြန်မာ ‘တင်ပါးဆုံ’ ကို ရခိုင်က ‘ကျောက် ဆစ်’ ဆိုဗျာ တစ်ယောက်တစ်မျိုး သုံးကတ်ပါရေ။

ယင်းနည်းရေ သစ်ပင်၊ သားငါး၊ လူမှုအသုံးအဆောင်တိမာ လေးသော ကိုယ့်အခြင်းနန့်ကိုယ် ပြောနီကတ်စွာတိ အများကြီး ဟိပါရေ။ အားလုံးစစ်ထုတ်လိုက် အဘိဓာန်တစ်စောင်တောင် ဖြစ် နိုင်ပါဖို့။ ယင်းကွဲလွဲချက်တိကို သုတေသီခင်စောနှစ်က ‘မြန်မာဂုဏ် မဂ္ဂဇင်း’ (၁၉၆၅)မှာ တစ်ခါ။ သုတေသီ စောသန္တာ (စစ်တွေကော လိပ်) က ‘ရခိုင်ပြည်နယ်စာစောင်၊ အမှတ်-၄’ မှာ တစ်ခါ အကျယ် တင်ပြကတ်ပါယာ ယေဇူးနန့် အေနီရာမာထပ်လို့ မတင်ပြလိုပါဗျာ။

၂။ ကြိယာ ။ မြန်မာနန့်ရခိုင်ရို့ သုံးကတ်တေကြိယာမာ စကားတစ်လုံးအဓိပ္ပာယ်တစ်ခုထွက်တေ ကြိယာတိ၊ စကားနှစ်လုံး ကို ဖြစ်၊ နှစ်လုံးထက် အများကိုဖြစ်ဖြစ် တွဲစပ်ထားရေ တွဲလုံးကြိယာ တိ ဆိုပြီးကေ နှစ်မျိုးဟိပါကေ။

လုံးချင်းကြိယာတိမာ ရခိုင်နန့် မြန်မာရို့တူစွာတိ အများကြီး ဟိရေယောင် မတူစွာတိလေး မကန်တိပါရေ။ သာဓကစိသျှ ပြပါ မေ။ ရခိုင်စကား ‘ကျီ’ကို မြန်မာက ‘ခွဲ’ လို့ ပြောပါရေ။ ရခိုင်စကား

‘ကျီ’ ကို မြန်မာက ‘ပြီး၊ ပေငြိမ်း’ လို့ သုံးပါရေ။ ရခိုင် ‘ကြော်’ ကို မြန်မာက ‘သရော်၊ ဟစ်အော်’ ၊ ရခိုင် ‘ကြိုင်း’ ကို မြန်မာက ‘ညည်းတွား’၊ ရခိုင် ‘ကျွီး’ ကို မြန်မာက ‘ငယ်သံပါအောင်အော်’ ၊ ရခိုင် ‘ချီ’ ကို မြန်မာက ‘ခဲနိုင်၊ ကျန်းမာ’၊ ရခိုင် ‘မချီ’ ကို မြန်မာ က ‘မကျန်းမာ’၊ ရခိုင် ‘ခြုံ’ ကို မြန်မာက ‘ရှုပ်ထွေး၊ နှောင့်ယှက်’၊ ရခိုင် ‘တိန်း’ ကို မြန်မာက ‘တိတ်တိတ်နေ’၊ ရခိုင် ‘ယုံ’ ကို မြန်မာ ‘ဆင်ခြေလျှာရို့’ ဆိုရေပိုင် တစ်ယောက်တစ်မျိုးစီ သုံးကတ်ပါရေ။

လုံးတွဲစကားလုံးတိမာလေးကွဲစွာ မကန်ပါ။ မြန်မာစကား ‘ဟန်ဆောင်’ကို ရခိုင်တိက ‘အကွန်ဆောင်’ လို့ ပြောပါရေ။ မြန်မာ ‘စဉ်းစား၊ တွေးဆ’ ကို ရခိုင်က ‘တွက်ကြည့်၊ အတွက်ခံ’ လို့ သုံးပါ ရေ။ မြန်မာရို့က ‘ခဲနိုင်ရည်’ လို့ သုံးစွာကို ရခိုင်က ‘ဒွန်းခဲနိုင်’ လို့ရာ ပြောပါရေ။ မြန်မာစကား ‘စာမေးပွဲဖြေ’ ကို ရခိုင်က ‘စာ စစ်ခံ’ လို့ရာ သုံးပါရေ။ မြန်မာရို့က ‘တီထွင်’ လို့ သုံးကေလေး သော ရခိုင်ရို့က ‘ထိုးထွင်’လို့ရာ သုံးပါရေ။ မြန်မာ ‘အဆင်ပြေ’ ကို ရခိုင်က ‘နီရာကျ’၊ မြန်မာ ‘အခြေကျ’ ကို ရခိုင်က ‘အနီကျ’ မြန်မာ ‘မင်္ဂလာဆောင်’ကို ရခိုင်က ‘သမက်တက်’ ဆိုရေပိုင် တစ် ယောက်တစ်မျိုးစီ သုံးကတ်ပါရေ။

ပြီးကေ အရိုးအသားတူကေလေးသော အသုံးမတူရေ စကား တိလေး အများကြီး ဟိပါရေ။ ‘ကန်’ ဆိုရေ ကြိယာစကားကို ရခိုင် ‘ထောက်’ အဓိပ္ပာယ်တစ်မျိုး၊ ‘နီရာလောက်’ အဓိပ္ပာယ်နှင့်တစ်မျိုး နှစ်မျိုး သုံးပါရေ။ မြန်မာကျကေ ‘ထောက်’ အဓိပ္ပာယ် ‘ကျောက်’

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

အဓိပ္ပာယ်နုနုရာ ပြောပါရေ။ ထောက်အဓိပ္ပာယ်မှာ တူကေလေး ကျောက်အဓိပ္ပာယ်မှာ မတူကတ်ပါ။ ယင်းနည်းတူ ‘မော’ ဆိုရေ စကားကို မြန်မာက ‘ညောင်း’ အဓိပ္ပာယ်နုနု သုံးပါရေ။ အေပိုင် အသုံးကွဲစွာတိ သာကေ ပြပါဆိုကေ ပြမကုန်ပါ။

၃။ ကြိယာဝိသေသန။ ကြိယာဝိသေသနစကားတိမာလေး ကွဲလွဲချက်တိ အများကြီး ဟိပါရေ။ သက်သိစိသျှ ပြပါမေ။ ရခိုင် စကားမှာ ‘စိစိကြည့်’ ဆိုစွာက မြန်မာတိက ‘သေသေချာချာ’ ကြည့် လို့ သုံးရေ။ ရခိုင်က ‘ဆော့ဆော့လုပ်’ လို့ ပြောစွာကို မြန်မာက ‘မြန်မြန်လုပ်’ လို့ ပြောပါရေ။ ရခိုင်က ‘တအောင့်သျှ၊ တချက်သျှ၊ တနားသျှ’ ကို မြန်မာက ‘ခဏလေး၊ ရခိုင် ‘ရက်ပြတ်’ ကို မြန်မာက ‘ခဏခဏ’ ၊ ရခိုင် ‘တပင်တည်း’ ကို မြန်မာက ‘အမြတမ်း’ ၊ ရခိုင် ‘အင်တန်’ ကို မြန်မာက ‘အသင့်အတင့်’ ၊ ရခိုင် ‘မွတ်မွတ် စက်စက်’ ကို မြန်မာက ‘ကောင်းကောင်းမွန်မွန်’၊ ယင်းပိုင် တစ် ယောက်တစ်မျိုးစီ သုံးကတ်ပါရေ။

ဘာသာစကားနှစ်ခု တူ-မတူကို ယှဉ်ကြည့်ရေခါ သဒ္ဒါကိစ္စ ရေ အခရာဖြစ်တေလို့ ပညာသျှင်တိက ဆိုပါရေ။

ရခိုင်နုနု မြန်မာဘာသာစကားရို့မှာ သဒ္ဒါတူလား၊ ကွဲလား၊ တူကေ ဇာနီရာမှာ တူရောင်တွဲကေ ဇာပိုင်ကွဲရောင်ဆိုစွာတိကို စီးစစ်ကြည့်ကတ်ပါမေ။

ရခိုင်နုနုမြန်မာရို့ ဝါကျတည်ဆောက်တေခါ စကားလုံးထား ပုံထားနည်းတိက ကတ္တား၊ ကံ၊ ကြိယာ ထားပုံထားနည်းမျိုးဖြစ် ကတ်တေ။ ရခိုင်က မောင်လှရေ ခွီးတစ်ကောင် မွီးစပ်ထားရေလို့ ရိုးစွာကို မြန်မာက မောင်လှဟာ ခွေးတစ်ကောင်ကို မွေးထားတယ် လို့ရာ ရိုးပါဖို့။ ငါ ထမင်းမစားသီးဆိုရေ ရခိုင်ဝါကျကို မြန်မာပြန် ကေ ငါ ထမင်းမစားသေးဘူးလို့ ဖြစ်လာပါရေ။ ရခိုင်ဝါကျ မင်း ထမင်းမစားဗျာ (ယာ)လားကို မြန်မာဝါကျ ပြောင်းလိုက်ကေ မင်း ထမင်းစားဗီ(ပြီ)လားလို့ ဖြစ်လာပါရေ။

အထက်က ဝါကျသုံးကြောင်းမှာ စကားလုံးထားပုံထားနည်း ကို ကြည့်ပါ။ ကတ္တား (မောင်လှ၊ ငါ၊ မင်း)၊ ကံ (ခွီး၊ ထမင်း) ၊ ကြိ ယာ (မွီးစပ်၊ စား)ထားပုံထားနည်းမျိုး ဖြစ်ပါရေ။ ယေဇူးနုနု မြန်မာ ဝါကျ တည်ဆောက်နည်းရေ တစ်ချက်တည်း၊ တစ်မျိုးတည်း ဖြစ် တေလို့ ဆိုနိုင်ပါရေ။

ကောင်းယာ။ ဝါကျတည်ဆောက်နည်းတော့ တူကတ်ယာ။ မတူစွာတိက ဇာတိလေး၊ ကြည့်ပါကတ်မေ။

ပထမဝါကျမှာ ရခိုင်က ကတ္တားနောက်ဆက် ရေ၊ ကြိယာ နောက်ဆက်ရေ ရို့ကို သုံးပါရေ။ မြန်မာကျကေ ကတ္တားနောက် ဆက် ယာ၊ ကြိယာနောက်ဆက် တယ်ကိုရာ သုံးပါရေ။ တတိုင်နုနု တတိုင် မတူကတ်ပါ။

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ဒုတိယဝါကျမှာ ရခိုင်က ကြိယာနောက်ဆက် မသုံး။ မြန်မာ ကျကေ ကြိယာနောက်ဆက် ဘူးကို သုံးပါရေ။ ကတ္တားနောက်ဆက် ကိုတော့ခါ နှစ်တိုင်စလုံး မြှုပ်ထားကတ်တေ။

တတိယဝါကျမှာ ရခိုင်က ကြိယာနောက်ဆက် ဗျာ (ယာ၊ ယျာ)ရို့ကို သုံးပြီးကေ မြန်မာက ပီ (ပြီ)ကို သုံးပါရေ။ မတူကတ်ပါ။

အေသာဓကတိက လိုရင်းသဘောကို ထုတ်ယူကေ အေပိုင် ပြောနိုင်ဖို့ ထင်ပါရေ။ ရခိုင်နန့် မြန်မာရို့ရေ နာမ်နောက်ဆက်၊ ကြိယာနောက်ဆက်စရေ အဆက်ပစ္စည်းတိမာ သုံးပုံသုံးနည်း ကွဲလွဲကတ်တေလို့ ဆိုနိုင်ပါဖို့။ မြန်မာသဒ္ဒါမှာ အဆက်ပစ္စည်းတိ အထူးအရေးကြီးစွာကို ဒေါက်တာ စတီးဝယ် (Mr. J.A. Stewart) က "The Grammar of Burmese is almost entirely a matter of the correct use of particles" (ပစ္စည်းများကို မှန်မှန်ကန်ကန် သုံးသပ်လျှင် မြန်မာသဒ္ဒါကိစ္စပြီးတော့သည်) လို့ မိန့်ဆိုကြောင်း သိရပါရေ။

မြန်မာသဒ္ဒါမှာ အဆက်ပစ္စည်းတိ အရေးကြီးရေပိုင် ရခိုင် သဒ္ဒါမာလေးသော့ အရေးကြီးရေလို့ ဆိုနိုင်ပါဖို့။ ယင်းအရေးကြီး ရေ အဆက်ပစ္စည်းတိကို သုံးကတ်တေခါ တတိုင်နန့်တတိုင် ကွဲလွဲ ကြောင်း အထက်က ဝါကသျှေတိကို ကြည့်စွာလောက်နန့် သိနိုင် ပါရေ။ ကွဲလွဲကြောင်း အထက်က ငါကသျှေတိကို ကြည့်စွာလောက် နန့် သိနိုင်ပါရေ။ အေထက် သိသာအောင် အောက်က သာဓက တိကိုလေး ကြည့်ပါအုံးသီး။

ရခိုင်အသုံး	မြန်မာအသုံး	ရခိုင်အသုံး	မြန်မာအသုံး
အေပိုင်၊ ဒေပိုင်၊ အေယှောင်၊ ဒေယှောင်	ဒီလို	ယင်း	အဲဒါ၊ အဲဒါ
ယင်းယှင့်ကို၊ ယင်းဟာကို	ယင်းစွာကို	အဲဒါကို	အဲဒီလို
ဗားကို၊ ဗက်ကို	ဆီကို	တိ၊ ဒိန်	လို့
ယေနန့်၊ ယေဇူးနန့်၊ ယေအတွက်နန့်၊ ယင်းအတွက်နန့်	အဲဒါကြောင့်	နန့်၊ န စွာ၊ ယာ	တွေ့
ဇာ၊ ဇောင်	ဘ၊ ဘယ်လို	တေ၊ ရေ (နာမဝိသေသန နောက်ဆက်)	နဲ့ ကာ တဲ့
ယေကေ၊ ယေဒါလေး	သို့ပေမဲ့		တဲ့
ယေကေလေးသော့	ဒါပေမဲ့	တေ၊ ရေ (ကြိယာနောက်ဆက်)	တယ်
		ဖို့	မယ်
		မေ	မယ်

အထက်ပါ သာဓကတိကို ကြည့်ကေ အဆက်ပစ္စည်း သုံးကတ် စွာမှာ ရခိုင်နန့် မြန်မာ မတူကတ်လို့ ဆိုနိုင်ပါရေ။ အဆက်ပစ္စည်း တိ မတူရေအတွက် ရခိုင်သဒ္ဒါနန့် မြန်မာသဒ္ဒါမတူလို့ ဆိုနိုင်ပါရေ။

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

အားလုံးချုံ့ကြည့်ကေ ရခိုင်ဘာသာစကားနန့် မြန်မာဘာသာ စကားရို့ရေ အသံကိစ္စမှာ တူစွာတိ ဟိရေပိုင် ကွဲစွာတိလေး ဟိ ရေ။ စကားလုံးတိမာကျကေလေး တူစွာတိ အများအပြားဟိရေ ယှောင် မတူစွာတိလေး အဘိဓာန် ပြုနိုင်လောက်အောင် ဟိနီပါ ရေ။ သဒ္ဒါကိစ္စမှာလေးသော့ အရေးကြီးရေ သဒ္ဒါပစ္စည်းတိ (ရိုဆက်၊ နောက်ဆက်၊ စကားဆက်)သုံးစွာမှာ ကွဲလွဲနီကတ်တေ။ ယေဇူးနန့် မြန်မာရို့ရေ ဘာသာစကားမျိုးနွယ်ချင်းတူကေလေးသော့ တတိုင်နန့်တတိုင် ရုပ်စွပ်တူရေလို့ မပြောနိုင်။ တချို့ပုဂ္ဂိုလ်တိဆို ကတ်တေပိုင် ရခိုင်ဘာသာစကားကို ဒေသီယစကား (ဒေသကွဲ၊ မြန်မာစကား)လို့ ဇာနည်းနန့်လေး မဆိုနိုင်။ ဆိုလေးမဆိုသင့်။

စာပေမှတ်တမ်းတိကို သုံးသပ်ကြည့်ကေ ရခိုင်စာပီနန့် မြန်မာ စာပီ၊ ရခိုင်ဘာသာစကားနန့် မြန်မာဘာသာစကားရို့ ခေတ်ပြိုင် တိုးတက်ခစွာ ယှင်းလို့မြင်နိုင်ပါရေ။ မြန်မာဘာသာစကား၊ မြန်မာ စာပီရို့က ဖြားတတ်တေပိုင် တရိပ်ရိပ်တက်လာပါရေ။ ပြည်ထောင် စု သမ္မတမြန်မာနိုင်ငံနယ်နိမိတ်က ကျော်ပနာ တခြားနိုင်ငံတိက စာပီနယ်ထဲမာတောင် အင်တန်နီရာရနီပါယာ။ ရခိုင်စာပီ၊ ရခိုင် ဘာသာ စကားကျကေ လောင်စာကုန်ဖို့ပျင်နီရေ ဆီမီးခွက်အဆင့် မျိုးသို့ပင် လျှောကျနီဗျာလို့ ဆိုနိုင်ပါဖို့။ ရခိုင်ဘာသာစကား၊ ရခိုင် စာပီ၏ ကြိုကွဲဖို့ကောင်းလောက်အောင် နိမ့်ကျနီရေ အခြေအနေ ကို ပြန်လို့မြှင့်တင်နိုင်အောင် ရခိုင်အမျိုးသားတိ အစွမ်းဟိရေဆီ အားထုတ်ရဖို့ ဖြစ်ပါရေ။

ဆိုရှယ်လစ်စနစ်သို့ ဦးတည်ချီတက်နီရေ ကျွန်တော်ရို့နိုင်ငံမှာ စာပီဟိသီးရေလူမျိုးသော့တိ၊ စာပီအဆင့်နိမ့်ရေ လူမျိုးသော့တိ အတွက် ဘာသာဗေဒတတ်ကျွမ်းသူပညာသျှင်တိက စာပီတိထွင်ပီး ဖို့ ဖြစ်ပါရေ။ စာပီအဆင့်မြှင့်ပီးရဖို့ ဖြစ်ပါရေ။ ယင်းယှောင် ကူညီ ပီးနိုင်မရာ၊ လူတိုင်းစာတတ်ပြီးကေ ကိုယ်ရို့၏ ဆင်းရဲအောက်တန်း ကျရေ ဘဝကို ကိုယ့်ဖာသာမြှင့်တင်လားနိုင်ဖို့ ဖြစ်တေ။ ကိုယ်ရို့၏ အသိဉာဏ်ခေါင်းပါးရေ အိုးဟောင်းလောင်းမာ အသိဉာဏ်ရီ ကောင်းရီသန့်ကို ကိုယ့်ဖာသာခပ်ယူဖြည့်ပီးနိုင်ဖို့ ဖြစ်ပါရေ။ ယင်း ပိုင် လုပ်နိုင်ပါမှ လူမျိုးချင်း အဆင့်ကွာလှမ်းမှုကို တန်းတူညီမျှ လားအောင် လုပ်နိုင်ဖို့ ဖြစ်ပါရေ။ ယင်းအခြေအနေမျိုးမာ အလှုံ့ ပယ်ကြွယ်ဝရေ ဆိုရှယ်လစ်နိုင်ငံကို စိတ်အီးလက်အီး တည်ဆောက် နိုင်ဖို့ ဖြစ်ပါရေ။

“တကယ်က ကျွန်တော်တို့မှာ တာဝန်ရှိနေတာက မြန်မာ စကားတစ်ခုတည်းတင် မဟုတ်သေးပါဘူး။ ပြည်ထောင်စုသား အားလုံးရဲ့ ဘာသာစကားတွေအတွက်ပါ လုပ်ဆောင်ပေးရမယ့် တာဝန်တွေ ရှိနေပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့ တချို့ပြည်ထောင်စုသား တွေမှာ စာပေအရေးအသားရယ်လို့တောင် ရှိရုံကြသေးတာ မဟုတ်ဘူး။ သူတို့တွေမှာ လိုအပ်နေတာကို ကျွန်တော်တို့ ပြည် ထောင်စုသားအားလုံးက ဝိုင်းဝန်းကူညီပြုစုပျိုးထောင်ပေးကြရလိမ့် မယ်” လို့ မောင်သာနိုး ရိုးရေယှောင် ပြည်ထောင်စုပန်းမြိုင်ကြီးမာ ပန်းတိုင် လှလှပပတင့်တင့်တယ်တယ် ပွင့်နိုင်အောင် ပြည်ထောင်စု

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

သားအားလုံးက ဝိုင်းဝန်းကူညီ ပြုစုပျိုးထောင်ပီးရဖို့ ဖြစ်ပါရေ။

မောင်ဗသိန်း
(၁၉၈၀)
(၂၃-၃-၇၈)
(၁၃၃၉-ခု၊ တပေါင်းလပြည့်၊ ကြာသပတီးနံ)

ကိုးကားစွာတိ

- ၁။ Encyclopadia Americana Vol. 16 (1965)
- ၂။ The Story of Language, Mario Pei, (1966)
- ၃။ The vowel Cystams of Arakanese and lavoyan, Denise Bernot, Lingua 15 (1965) PP. 463-474
- ၄။ ပန်းနှင့်ပင်စည်၊ မင်းသုဝဏ်၊ ၁၉၆၅
- ၅။ ဘာသာလောကကျမ်း၊ ဦးဖေမောင်တင်၊ ၁၉၅၈
- ၆။ မြန်မာသဒ္ဒဗေဒဖတ်စာ၊ ဦးရွှေသွင်၊ ၁၉၆၉
- ၇။ ရခိုင်သံ၊ ဦးတင်လှ၊ ရခိုင်တန်ဆောင်၊ အတွဲ-၁၊ အမှတ်-၅၊ ၁၉၆၅

- 4. Monosyllabic Language
- 5. Agglutinative Language
- 6. Tone Language
- 7. Particles
- 8. Laten
- 9. Italian
- 10. French
- 11. Spanish
- 12. Sanskrit
- 13. Hindi
- 14. Bangali
- 1. Denise Bernot
- 2. Vowel Sound
- 1. Stress
- 2. Unstress
- 3. Intonation

၁။ ဦးဝန်၊ မြန်မာစကား၊ မြန်မာမှု (ပထမတွဲ)၊ ၁၉၇၅၊ စာ-၂၄၊၂၅

၁။ မောင်သာနိုး “မြန်မာစာ၊ မြန်မာစကား”၊ ဇွဲစာပေရိပ်မြူ၊ ရန်ကုန် ၁၉၇၂၊ စာမျက်နှာ-၉၇။

- 1. Linguisties
- 2. Morphological or Structural Method
- 3. Gervtic Method

ရခိုင်မြန်မာ အသံကွဲပုံတစ်ခု

လွန်ခဲ့ရေ နှစ်ပေါင်း ငါးရာကျော်လောက်က မြန်မာ့ကဗျာ ဝိဇ္ဇာသျှင်မဟာရဋ္ဌသာရရေ ရခိုင်ပြည်သို့ ကြွခဲ့ဖူးပါရေ။ ဇာ အကြောင်းနဲ့ ကြွလာရေလေးဆိုစွာကိုတော့ခါ မှတ်တမ်းမှတ်ရာ မတို့ရလို့ မသိရပါ။ ကြွလာရေခါ အနည်းဆုံး တစ်မိုးတစ်ဝါလောက် တော့ခါ ကြာလီဖို့ ထင်ပါရေ။ သူများပြည်သူများရွာမှာ တာရှည် ထာများနီရရေအတွက် ကိုယ့်ပြည်ကိုယ့်ရွာကို အောက်မိတမ်းတပါ ရေ။

“တို့ပြည်ပြုဗွာ၊ အရှေ့မှာနှင့်
ဘာသာမတူ၊ ရခိုင်မူကား
လူလည်းတထွေ၊ ရေလည်းတခြား
ဖြားလည်းတက်သက်၊ ကြောက်မက်ချင်ဖွယ်
ပင်လယ်ချောင်းမြောင်း၊ မကြီးတောင်းတည်း။”*

ရခိုင်ပြည်မြောက်ဦးမြို့တော်က နီဗျာကြည့်ကေ ဆရာတော် ဘုရားရို့ အင်းဝမြို့တော်ရေ အရှိပြုဗွာအရပ်မှာ တည်ဟိပါရေ။ ရခိုင်ပြည်ကတော့ခါ အနောက်ဖက်အရပ်မှာ တည်ဟိပါရေ။ အရှိ ဖက် အင်းဝမြို့တော်သားတိပြောရေ ဘာသာစကားတိနန့် အနောက်ဖက် မြောက်ဦးမြို့တော်သားတိပြောရေ ဘာသာစကား မတူပါ။ မြောက်ဦးမြို့တော်သားတိ ရုပ်ရည်၊ ပုံပန်း၊ ဝတ်ဆင်ပုံတို့ ကလည်း အင်းဝသားတိနန့် တစ်မျိုးတစ်ထွေစီ ဖြစ်တေ။ ရခိုင်ပြည် မှာ နိစိုင်းနိတိုင်း ဖြားတက်ဖြားကျလေးဟိရေ။ အရှိမြန်မာပြည်က မြစ်ချောင်းရို့နန့် နှိုင်းကြည့်ကေ ရခိုင်ပြည်က ပင်လယ်၊ မြစ်၊ ချောင်း ရို့ရေ ကြောက်ကောင်းတမန်းကြီးရေ။ ဆရာတော်ဘုရား ယင်းပိုင် ယောင်မြင်တို့ ခံစားရပါရေ။

မြောက်ဦးမြို့တော်သားနန့် အင်းဝမြို့တော်သားရို့ရေ အပြော အဆိုရာမက ဝတ်စားနီထိုင်ပုံ၊ တောတောင်သဘာဝ အနီအထား ရို့ပါ ကွဲပြားခြားရေအတွက် ဆရာတော်ဘုရားရေ ရခိုင်ပြည်မှာ မပျော်နှလုံး၊ မရွှင်ပြုံး ဖြစ်ရပါရေ။ ယေဇူးနန့် ဘုရားသားတော်ပင် ဖြစ်ကေလေးသော့ ပခုံးပါးဝယ်ထိအောင်ထိ အင်းဝရွှီမြို့တော်ကို တမ်းတလွမ်းဆွတ်ရရေလို့ ပိုဒ်စုံရတုဖွဲ့ဗျာ မှတ်တမ်းတင်ခပါရေ။

ဆရာတော်ဘုရား၏မှတ်တမ်းရေ စံမြောက်ရတု တစ်ခုဖြစ် တေပိုင် အဖိုးမဖြတ်နိုင်ရေ ဘဝမှတ်တမ်းတစ်ခုလေး ဖြစ်ပါရေ။ ဘာသာစကား လေ့လာရေးပုဂ္ဂိုလ်တိအတွက်လဲ ဘာသာစကား မတူကြောင်း သာဓကပြနိုင်ရေ မှတ်တမ်းတစ်ခုလေ့ ဖြစ်ပါရေ။

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

တခြားကိစ္စတို့ကို ဖယ်ထားဗျာ ဘာသာစကားကိစ္စကို ဆက်စပ်ပြောရဖို့ ဆိုကေ ဆရာတော်ဘုရားရဲ့ခေတ်နန့် အေခေတ်ရေနှစ်ပေါင်း ငါးရာကျော်လောက် ခြားလားပါယာ။ ယေဒါလေးသော 'ဘာသာမတူ၊ ရခိုင်မူကား' ဆိုရေ မှတ်တမ်းစကားက အချို့နီရာမာ အေခိုထိ မှန်နီပါသီးရေ။

အေဆောင်းပါးမှာ အရွီးအသားတူပြီးကေ အသံမတူရေ သရသံတစ်ခုကို ကိုယ်တို့အဖြစ်အပျက်ချေတိနန့်ပေါင်းဗျာ ပြလားပါမေ။

ဥပမာတစ်ခုကို တင်ပြပါဖို့။ ကျွန်တော်ရို့ ရခိုင်သားတိမာ 'အဲ့၊ အယ်၊ အဲ' သရသံကို 'အေ၊ အေ၊ အေး' သရသံနန့်အတူတူပြောကတ်ပါရေ။ မြန်မာရို့က ယင်းသရသံနှစ်မျိုးကို ခွဲခွဲခြားခြားပြောကတ်တေ။

ကျောင်းသားဘဝ ရန်ကုန်ရောက်စမာ ထမင်းဆိုင်ဝင်ထိုင်ရေ အချိန်က စားပွဲထိုးကို 'ပဲသီးဟင်းပေးပါ' လို့ မြန်မာစကားနန့် မှန်လိုက်ရေခါ သူက နားမလည်ပါ။ ဟင်းကိုလက်ညှိုးထိုးပြမှ နားလည်လားခပါရေ။ အကြောင်းက 'ပဲသီး' ကို ရခိုင်သံနန့် 'ပေးသီး' လို့ရာပြောလို့ စားပွဲထိုးက နားမလည်စွာ ဖြစ်တေ။ 'ပဲ' ဆိုရေ စကားကို ရခိုင်အမျိုးသားတိက 'ပေး' စကားနန့်ထပ်တူ အသံထွက်ကေလေးသော မြန်မာတိက ယင်းပိုင်အသံမထွက်ပဲ 'ပဲ' လို့ရာထွက်တေ။ 'ပေး' သံက တစ်မျိုးဟိပါရေ။

'အေး၊ အဲ' သရသံနန့်ပတ်သက်လို့ ကျွန်တော့်ကျောင်းနေဖက်ခင်ပွန်းကိုစံလှကျော် (ကျောင်းအုပ်ဆရာကြီး ယိုးတရုတ် အ-ထ-က)၏ ကိုယ်တို့အဖြစ်အပျက် ဟိပါရေ။ သူ ရန်ကုန်က ကျောင်းတစ်ကျောင်းမှာ တန်းပြဆင်းရေခါ 'သဲ' နန့် 'ဆား' ခြပ်နှောခွဲထုတ်ပုံ သင်ရပါရေ။ သူက ရခိုင်သံနန့် 'သဲ'ကို 'သေး'၊ 'ခွဲ' ကို 'ခွေး' လို့ အသံထွက်လို့ တတန်းလုံး ရယ်ကတ်ပါရေ။ ကျောင်းဆင်းချိန်ရောက်လို့ သူငယ်ချင်းမြန်မာဆရာတိပြောပြမှ ကိုယ့်အမှားကို ကိုယ်အရိပ်ကျရေ ဆိုပါရေ။

အေပိုင်ကိုယ်တို့အဖြစ်အပျက်ချေတိကို မြန်မာပြည်ရောက်ဖူးရေ ရခိုင်သားတိုင်း တစ်နည်းနည်းတို့ဖူးကတ်ပါဖို့။ အေပိုင် ဖြစ်ရစွာရေ ကျွန်တော်တို့ ရခိုင်အမျိုးသားတိက 'အေး' သရသံနန့် 'အဲ' သရသံကို ကွဲကွဲပြားပြား မပြောကတ်လို့ ဖြစ်ပါရေ။

မြန်မာအမျိုးသားတိ ခွဲခြားပြောကတ်စွာကို သတိမပြုမိလို့လေး ဖြစ်ပါရေ။ နားပါးရေ လူတိကတော့ခါ အေးနန့်အဲကို မြန်မာအမျိုးသားတိပိုင် ခွဲခြားပြောကြောင်း သိကတ်ပါရေ။ နားပါးရေ လူတိထဲမာ ထိပ်ဆုံးကပါရေ ဘာသာဗေဒပညာရှင်တိကတော့ခါ ယင်းသရသံ အေး၊ အဲနှစ်မျိုးမာ ရခိုင်နန့် မြန်မာရို့အသံထွက်ပုံမတူစွာကို ကောင်းကောင်းသိကတ်ပါရေ။

ဘာသာဗေဒပညာရှင် ဆရာဦးတင်လှနန့် ပါမောက္ခမဒမ်ဒန်နီဘာနီရို့က ယင်းသရသံနှစ်မျိုးမှာ ရခိုင်နန့်မြန်မာရို့က တတိုင်

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

နန့်တတိုင် မတူစွာကို အေပိုင်ခွဲပြတတ်ပါရေ။

ဆရာဦးတင်လှ တင်ပြစွာက အေပိုင်ပါ။

ရခိုင်အရေး	ရခိုင်အသံထွက်	မြန်မာအရေး	မြန်မာအသံထွက်
လယ်	လေ- le	လယ်	လယ်- IE
ဝယ်	ဝေ- we	ဝယ်	ဝယ်- WE

ပါမောက္ခမဒမ်ဒန်နီသာနီက အေပိုင်ပြပါရေ။

ရခိုင်အရေး	ရခိုင်အသံထွက်	မြန်မာအရေး	မြန်မာအသံထွက်
ဘေး	-te	te-	တေးခြင်
တဲ	-te	tE-	တဲအိမ်
နယ်	-ne	nE-	နယ်ပယ်

အထက်ဖော်ပြချက်တို့ကိုကြည့်ကေ ပညာရှင်နှစ်ဦးစလုံးက ရခိုင်မှာ အယ် သရသံကို အေလို့ ပြောလေ့ရှိကြောင်း ယူဆစွာရေ။ ရခိုင်ဘာသာ စကားတစ်ခုလုံးကို ခြုံလို့ပြောရေ အယူအဆ ဖြစ်ပါရေ။ ဒေသအလိုက် စစ်ကြည့်ကေတော့ခါ ထူးခြားချက်တိသျှတိ ဟိပါရေ။

ရခိုင်ဘာသာစကားကို ဒေသအလိုက် ခွဲစိတ်ကြည့်ကေ ယေဘုယျ သဘောအရ နှစ်မျိုးထွက်လာပါရေ။ တစ်မျိုးက ရမ်းပြဒေသိယစကား နောက်တစ်မျိုးက စစ်တွေဒေသိယစကား ဖြစ်ပါရေ။ ရခိုင်တစ်ပြည်လုံးမှာ ယင်းနှစ်မျိုးထဲက တစ်မျိုးကိုဖြစ်ဖြစ်၊ နှစ်မျိုးကိုရောလို့ဖြစ်ဖြစ် ပြောကတ် တေ။ ယင်းနှစ်မျိုးလုံးကို တစ်မျိုးစီစစ်ကြည့်ကေ စစ်တွေဒေသိယစကားမှာ အယ်/E/သရသံနန့် ပြောရေစကားလေးလုံးဟိစွာကို တွံ့ရပါရေ။

အေယုင့်ကို ထူးခြားချက်လို့ ပြောနိုင်ပါရေ။ ယင်းစကားလုံးတိက ပျယ်/pje/၊ ဗျယ်/bje /၊ ယယ်/je၊ လယ်/IE / ရှိ ဖြစ်တေ။

ပျယ်နန့်ဗျယ်ရေ ကြိယာနောက်ဆက်တိ ဖြစ်တတ်တေ။ အသံကွဲ လေအသုံးတူကတ်တေ။ သူ့ရှုမှာဟိရေ ကြိယာစကားလုံးအဆုံး သံကို လိုက်ပျာ အသံပြောင်းလားစွာ ဖြစ်တေ။ တိုင်သံလို့ခေါ်ရေ က-သတ်၊ စ-သတ်၊ တ-သတ်၊ ပ-သတ်ရှိနောက်မှာ ပျယ်ကိုသုံးရေ။ (ဆက်ပျယ်၊ ရောက်ပျယ်၊ ကိုယ်ပျက်၊ ဖြစ်ပျယ်၊ တယ်ပျယ်၊ လပ်ပျယ်၊ တိတ်ပျယ်)ယင်း တိုင်သံတိကလွဲကေ တခြားကြိယာသံတိနောက်မှာ ဗျယ်ကို သုံးပါရေ။ (စားဗျယ်၊ သိဗျယ်၊ ပူဗျယ်၊ ခဲဗျယ်၊ ထိုင်ဗျယ်၊ ခမ်းဗျယ်)။

ပျယ်၊ ဗျယ် ကြိယာနောက်ဆက်နှစ်လုံးကို စစ်တွေ၊ ကျောက်တော်၊ မြောက်ဦး၊ ပုဏ္ဏားကျွန်းရှိမှာ သုံးကတ်တေ အနောက်ပြည်လို့ခေါ်ရေ (အဂ္ဂ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်)ပင်းဝါ၊ ဖလောင်းချိတ်၊ မဟားစူးဒေသတိမှာလေး သုံးကတ် ပါရေ။

ယယ်/IE/ ဆိုရေ အသုံးအနှုန်းလေး ကြိယာနောက်ဆက် ဖြစ်ပါ ရေ။ ပျယ်၊ ဗျယ်နန့် အသံတူရေ။ ယယ်စကားလုံးကို မင်းပြား တစ်မြို့၊ တည်းမှာ သုံးရေ။ အခြားမြို့တိမှာ မတွေ့ရပါ။ ယယ် စကားလုံးရေ ရမ်းပြဒေသိယစကား ယာ ကြိယာနောက်ဆက်နန့် စစ်တွေဒေသိယစကား ပျယ်ရှိ ရောလာပြီးကေ စကားသံအသစ်တစ်ခုဖြစ်လာရေလို့ ထင်ရပါရေ။ မင်းပြားစကားရေ စစ်တွေဒေသိယစကားဘောင်ထဲမှာ ပါကေလေးသော့ ယယ် အသုံးအနှုန်းတစ်ခုက စစ်တွေနန့် မတူရေ။ ထူးခြားချက်တစ်ခု ဖြစ်ပါရေ။

လယ် ဆိုရေ စကားလုံးရေ တစ်ခုခုကို လုပ်ဖို့လားဖို့အတွက် တစ်ဦး

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

က တစ်ဦးကို ခေါ်ရေ အသုံးမျိုး ဖြစ်ပါရေ။

(ပုံစံ။ ။ လယ်-----လုပ်ကတ်မေ။ လယ်-----လားကတ်ရေ။)

လယ်ကို လာလာ ဆိုရေစကားလုံး၊ လာလတ်ဆိုရေ စကားလုံးတို့ အစား သုံးနိုင်ပါရေ။ အေလယ်စကားလုံးကို အနောက်ပြည်နန် စစ်တွေ၊ မြောက်ဦး၊ ကျောက်တော်၊ ပုဏ္ဏားကျွန်း၊ မင်းပြား၊ ဘူးသီးတောင်၊ မောင်တော၊ ပေါက်တောရို့ သုံးကတ်ပါရေ။

အထက် တင်ပြချက်တို့ရေ စစ်တွေခရိုင် ဒေသိယစကားမှာ တို့ရေရေ ထူးခြားချက်တို့ ဖြစ်ပါရေ။ ဘာသာဗေဒပညာသျှင်တို့က ယင်းထူးခြားချက်တို့ကို သတိမထားကတ်လို့လား၊ ဒေသအနှံ့ လေ့လာဖို့ အချိန်မရ၊ အခွင့်မသာလို့လား မပြောတတ်ပါ။ ယင်းထူးခြားချက်တို့နန်ပတ်သက်လို့ သုံးသပ်တင်ပြစွာတို့ကို မတို့ရပါ။

အချုပ်ပြောရကေ သရသံတို့မှာ အယ်-E သရသံတို့ကို ရခိုင်နန် မြန်မာရို့အသံထုတ်ပုံ မတူကတ်ပါ။ ရခိုင်က အယ်သရသံကို အေ-cလို့ အသံထုတ်တေ။ မြန်မာသံက အယ်-E လို့ အသံထုတ်ပါရေ။

ယေကေလေးသော ဒေသအလိုက် ထူးခြားချက်တို့ ဟိပါရေ။ ရမ်းဗြဲ ဒေသိယစကားမှာ အယ် သရသံသုံးနှုန်းစွာမျိုး လုံးဝမတို့ရပါ။ စစ်တွေ ဒေသိယစကားမှာတော့ခါ အထက်မှာတင်ပြရေအတိုင်း ပယ်၊ ဗယ်၊ လယ်၊ ယယ်ဆိုရေ ကြိယာနောက်ဆက်လေးလုံးတည်းကို အယ်-E သရသံနန် ပြောဆိုတတ်ကြောင်း တင်ပြလိုက်ရပါရေ။

မောင်ဗသိန်း
ရခိုင်တန်ဆောင် (၁၈)၊ ၁၉၉၆။

ကိုးကားကျမ်း

- ၁။ အနုစာပေ ကောက်နုတ်ချက်။ ပထမတွဲ ပါမောက္ခဦးအေးမောင်
- ၂။ ရခိုင်သံ၊ ဦးတင်လှ၊ ရခိုင်တန်ဆောင်မဂ္ဂဇင်း၊ အမှတ်(၅) ၁၉၅၅-၅၆။

၃။ The vowel system of arakanese and Tavoyan. Denise Bernot, Lingua 15 (1965)PP 463-474, North Holland Publishing Co. Amsterdam.

* အေရတုကို တချို့သုတေသီက သျှင်တေဇာသာရဖွဲ့ရေ။ မှတ်ယူကတ်ပါရေ။

တိကိုရာမက အသံထွက်၊ သုံးပုံသုံးနည်းတိနန့် စကားလုံး၏ ရင်း မြစ်ကိုပါ အကိုးအကား အခိုင်အလုံနန့် သမိုင်းကြောင်းလျှောက် ပျာဖော်ပြတတ်ပါရေ။ ယင်းပိုင် အဘက်ဘက်က ပြည့်စုံရေအတွက် သက်ဆိုရေ ဘာသာစကားကို ဆရာနန့် အခြံခံလောက်ရာ သင်ဖူး သူတစ်ယောက်ရေ ကိုယ်လေ့လာချင်ရေစာကို အဘိဓာန် အကူ အညီနန့်ဆက်ပနာ လေ့လာဖို့ ဖြစ်နိုင်ပါရေ။

ရခိုင်အဘိဓာန် ပြုစုရေး

“ရခိုင်မာ ဝေါဟာရဆိုစွာကို အမှု၊ အခြင်းလို့ သုံးစွဲကတ်ပါ ရေ။ ဥပမာအင်္ဂလိပ်စကားကို အင်္ဂလိပ်အမှု-အင်္ဂလိပ်ခြင်း၊ အင်္ဂလိပ်စကားပြောတတ်သူကို အင်္ဂလိပ်မူတက်၊ အင်္ဂလိပ်ခြင်း တတ်လို့ ဆိုကတ်ပါရေ။ ယင်းနန့် ဘာသာစကားဆိုစွာ ရခိုင်ရို့ အသုံးအရ အမှု၊ အခြင်းလို့ ထင်ရှားနိုင်ပါရေ”

အသျှင်စက္ကီနု

စာဟိရေ လူမျိုးတိုင်းမာ အဘိဓာန်ပြုစုထားတတ်တေ။ အဘိ ဓာန်ယိုကေ စာလုံးပေါင်းကို သိချင်ခါဖြစ်ဖြစ်၊ စကားလုံး အဓိပ္ပာယ် ကို နားမလည်ခါ ဖြစ်ဖြစ် အဘိဓာန်တိမှာ ရှာကြည့်နိုင်ရေ။ ခေတ် သစ် အဘိဓာန်တိမှာ စကားတစ်လုံး၏ စာလုံးပေါင်းနန့် အဓိပ္ပာယ်

အဘိဓာန် ပေါ်လာရစွာ

အဘိဓာန်ပေါ်လာရစွာ အကြောင်းရင်းတိကို စစ်ကြည့်ကေ၊ ကိုယ့်ဒေသအခြေအနေ ကိုယ့်ဘာသာစကားအဆင့်ကိုလိုက်လို့ အကြောင်းအမျိုးမျိုး ဟိတတ်ဖို့ ဖြစ်ပါရေ။ ယင်းအကြောင်းတိထဲ မှာ ယေဘုယျကျကျရေ အကြောင်းတစ်ခုက ဘာသာစကားရို့၏ တပင်တည်းပြောင်းတတ်တေ သဘာဝအကြောင်းကြီး ဖြစ်ပါရေ။ ဇာနီရာမာ ဖြစ်ဖြစ်၊ ဇာအချိန်မာ ဖြစ်ဖြစ် ဘာသာစကားတိုင်း ပြောင်းတတ်ပါရေ။ အသံပြောင်းတတ်တေ။ စာလုံးပေါင်း ပြောင်း တတ်တေ။ အဓိပ္ပာယ်ပြောင်းတတ်တေ။ သဒ္ဒါပြောင်းတတ်တေ။

ဘာသာစကား ပြောင်းတတ်စွာအထဲမာ အသံပြောင်းတတ် စွာက အသိသာဆုံး ဖြစ်ပါရေ။ စကားပြောတူရေ လူတစ်မျိုးတည်း ထဲမာ ဒေသတစ်ခုနန့်တစ်ခု စကားပြောသံ မတူစွာကိုထားလိုက် ဖိ၊ မိသားစုတစ်ခုတည်းမာတောင် တစ်ယောက်နန့်တစ်ယောက်

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

စကားပြောသံ၊ ပြောဟန်ရဲ့ စွပ်ပစ်မတူတတ်ပါ။ ယေဇူးနဲ့ ဘာသာ စကားကို အက္ခရာနဲ့ မှတ်တမ်းတင်စခါ စာလုံးပေါင်း အနီမကျ စွာကို တွဲရတတ်တေ။ စာပီပညာသျှင်တိရေ အများပြောဆိုရေ စကားလုံးကိုလိုက်ပနာ စာလုံးပေါင်းစနစ်ကို ထွင်လာကတ်ရပါရေ။

ယင်းထိုးထွင်ချက်တိ စနစ်ကျလို့ လူအများတဆတ်ဆတ် လက်ခံသုံးစွဲလာခါပြီးမှ သူ့ခေတ်အလိုက် အများလက်ခံရေ စာလုံး ပေါင်း ဖြစ်လာတတ်တေ။ ယင်းစာလုံးပေါင်းကို အာဏာပိုင်တိက ပြဋ္ဌာန်းပီးလိုက်တေဆိုကေ အတည်ဖြစ်ဖို့ လွယ်ပါရေ။ ယေဒါလေး သေ့ ထာဝရအတည်ဖြစ်စွာ မဟုတ်။ အချိန်ပြောင်းရေအနှုန်း အသံလေး ပြောင်းလာရေ။ ခိုင်လုံရေ အရိုးအသားမှတ်တမ်း ဇာ လောက်ပင်ဟိဟိအသံက တည်မနီ။ အသံတည်မနီကတ်စွာကို အောက်က သာဓကသျှေ့ကိုကြည့်ကေ သိပါလိမ့်မေ။

‘တန်ဆောင်မုန်းလ၊ ဟေမန္တသည်၊ ချမ်းစပေါ်၊ လူ့ရွာပွဲ သဘင်’ ဆိုရေ ဥက္ကာပုံ၏ တန်ဆောင်မုန်းလ ရတုကြီးထဲက ကာရန် ယူစွာမာ ‘ပေါ်’ ဆိုရေ စကားလုံးကို ဥက္ကာပုံရဲ့ခေတ်ကလူတိ ‘အော်’ သရသံ မထွက်။ ‘အာ’ သရသံရာထွက်တေဆိုစွာကို သူ့နောက်က လိုက်ပါလတ်တေ ‘ရာ’ ကာရန်ကို ကြည့်လို့ သိနိုင်ပါရေ။ စာလုံး ပေါင်း မပြောင်းကေလေးသေ့ အသံပြောင်းလာစွာ ပေါ်နီပါရေ။ အေခေတ်မာ ပေါ်ကိုပွာ ထွက်လူထွက်ပြီးကေ။ ပိုထွက်လူထွက်နီ ကတ်စွာကို တွဲနီရပါရေ။

အေပိုင် ပြောင်းတတ်စွာကို တတ်နိုင်ရေဆီ ထိန်းချုပ်နိုင် အောင် သတ်ပုံကျမ်းတိ၊ အဘိဓာန်ကျမ်းတိ ပြုစုကတ်ရစွာ ဖြစ် ပါရေ။ ခေတ်သစ်အဘိဓာန်တိမာ စကားတစ်လုံး၏အသံကို သဒ္ဒ လက္ခဏာ (Phonetic Alphabets) တွင်ဗျာ ယင်းစကားလုံးနောက် ကကွင်းနန့် ဖော်ပြတတ်ပါရေ။ အသံတညီတည်းထွက်ကေ ယင်း ဘာသာစကားကို သုံးရေလူတိအချင်းချင်း ဆက်ခံခါလွယ်ဖို့ မဟုတ် ပါလာ။

တစ်ခါစာလုံးပြောင်းစွာ ကိစ္စကိုကြည့်ကေ စာလုံးပေါင်း ပြောင်းစွာရေ အသံပြောင်းစွာနန့် ဆက်နီတတ်စွာကို တွဲရပါရေ။ ရခိုင်စကားမာ ‘ဝရီး၊ ဝဖြီး၊ ဝဒန်း၊ ဇင်းခါး’ ဆိုရေ စကားလုံးတိ ရေ ‘ဦးရီး၊ ဦးဖြီး၊ ဥဒါန်း၊ စကြမ’ ဆိုရေ စကားတိက ပြောင်းလာ စွာတိ ဖြစ်တေ။ မူလစကားလုံးကို ယင်အောင်၊ လွယ်အောင်ပြော ယက်ပင် ပထမအသံပြောင်းပါလတ်တေ။ နောက် အသံကိုလိုက်လို့ စာလုံးပေါင်း ပြောင်းလာစွာဖြစ်တေ။ အဘိဓာန် ပြုစုရစွာ အကြောင်းထဲမာ အသံနောက်ကိုလိုက်လို့ စာလုံးပေါင်း စည်းလွတ် ပါးလွတ်ပြောင်းချင်ဆီ မပြောင်းရအောင် သုံးရေခါ စာလုံးပေါင်း တညီတည်းဖြစ်အောင်ဆိုရေ ရည်ရွယ်ချက်တိပါပါရေ။

နောက်တစ်ခါ စကားလုံး အဓိပ္ပာယ်ကို သမိုင်းကြောင်း လျှောက်လို့ စစ်ကြည့်ကေ စကားလုံးတိရေ မူလအဓိပ္ပာယ်မာချည်း တပင်တည်း တည်မနီကတ်စွာကို တွဲရရေ။ အချိန်ကြာရေအနှုန်း အဓိပ္ပာယ်လေး ပြောင်းတတ်ပါရေ။ အဓိပ္ပာယ် ပွားတတ်ပါရေ။

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

စားဆိုရေ စကားလုံး၏ မူလအနက်ရေအစာကို မွားဗျာ မျိုချရေ အပြုအမူအတွက် သုံးစွာဖြစ်တေ။ ယေဒါလေးသော အေခေတ်မှာ ယင်းအနက်တောင်မက တာစားရေ၊ မီးစားရေ၊ ဒုတ်နံနံအစားခံ ရရေ၊ စားသာရေ ဆိုရေ အနက်မျိုးတိန်နံ သုံးနီကတ်စွာကို တွိရ ပါရေ။

အေပိုင် အဓိပ္ပာယ်ပြောင်းစွာ အဓိပ္ပာယ်ကျယ်လာစွာတိကို စာပီရိုးဖွဲ့ရေလူတိက ကိုယ့်စာထဲမှာထည့်ဗျာ သုံးကတ်တေ။ အဘိဓာန်ပြုစုရေ လူတိက ယင်းသာဓကတိကိုယူဗျာ အဘိဓာန်မှာ မှတ်တမ်းတင်ကတ်ရပါရေ။

ဘာသာစကားရို့ရေ ကာလကြာရေခါ သဒ္ဒါလေး ပြောင်းလာ တတ်တေ။ ရခိုင်မှာ သို့ဆိုရေ နောက်ဆက်ပစ္စည်းကို မြောက်ဦး ခေတ်တိ မြောက်သို့၊ တောင်သို့ ဆိုပြီးကေ ဦးတည်ရာနောက်ဆက် (ရှေ့ရှုရာနောက်ဆက်)အဖြစ် သုံးခကတ်တေ။ ယင်းသို့ အသုံးရေ နောက်ပိုင်းမှာ အရပ်သုံးစကားတို့ ဖြစ်လာပြီးကေ မြောက်ဘက်တို့၊ တောင်ဘက်တို့၊ အိမ်တို့လားရေ။ ငါ့ပါးတို့လာလတ်။ ဒို့လာလတ် ဆိုပနာ ပြောလာတတ်တေ။ ယင်းတို့နီရာမှာ အချို့က ကံနောက် ဆက်ကို ထည့်ဗျာ သုံးကတ်ပြန်ရေ။ အေနီဆိုကေ သို့ အသုံးကို လူသုံးနည်းပြီးကေ တို့၊ ဒို့၊ ကို ရို့၊ကိုရာ လူသုံးများလာစွာကို တွိ ရရေ။ အေသာဓကရေ ရခိုင်ဘာသာစကားမှာ သဒ္ဒါပြောင်းတတ် တေ သဘောအတွက် ခိုင်လုံရေသာဓကတစ်ခုပင် ဖြစ်ပါရေ။ အေပိုင် သဒ္ဒါပြောင်းတတ်စွာကိုလေး အဘိဓာန်ဆရာက မှတ်တမ်း

တင်ရပါရေ။

အထက်တင်ပြချက်တိကို ခြုံကြည့်လိုက်ကေ အဘိဓာန်ပေါ် လာရစွာမှာ အရင်းခံအကြောင်းရေ ဘာသာစကား၏ တပင်တည်း ပြောင်းတတ်တေ သဘာဝ (အသံ၊ စကားလုံး၊ အဓိပ္ပာယ်၊ သဒ္ဒါ) ကြောင့် ဖြစ်တေဆိုစွာကို တွိရဖို့ ဖြစ်ပါရေ။

အဘိဓာန်ပေါ်လာရစွာမှာ နောက်အရေးကြီးရေ အချက် တစ်ခု ဟိပါသီးရေ။ ယင်းအချက်က ခေတ်ဟောင်းစကားလုံးတိ၊ ခက်ခဲရေစကားလုံးတိ၊ အသုံးကောင်းကောင်းနည်းရေ စကားလုံး တိ ပျောက်ကွယ်မလားရအောင် မှတ်တမ်းတင်ထိန်းသိမ်းထားချင် ရေ အချက်ဖြစ်တေ။ အေအချက်ကြောင့် ခေတ်ဟောင်းက တချို့ အဘိဓာန်တိ ပေါ်လာရပါရေ။ အရီစကိုဖိန်း (Aristophanes 257-?-?180 BC) ၏ ဂရိအဘိဓာန်ရေ ဂရိဘာသာစကားထဲမှာ ခက်ခဲ ရေစကားလုံးတိ၊ အသုံးကောင်းကောင်းနည်းရေ စကားလုံးတိကို မှတ်တမ်းတင်ထားရေ အဘိဓာန်မျိုး ဖြစ်တေ။ အေဒီ ၁၆၀၄-ခု မှာ ရောဘက်ကော်ဒရေ (Robert Cawdrey) ပြုစုရေ ပထမဆုံး အင်္ဂလိပ်အဘိဓာန်လေးသော ခက်ခဲရေ စကားလုံးတိကို မှတ်တမ်း တင်ထားစွာမျိုး ဖြစ်ပါရေ။ သျှင်မဟာသီလဝံသ၏ ပေါရာဏ ကထာ လင်္ကာဟောင်း၊ တွင်းသင်းမင်းကြီး၏ တွင်းသင်းပေါရာဏ ကထာရို့လေးသော ရှိဟောင်းမြန်မာစကားလုံးတိ အဓိပ္ပာယ်ကို နောက်လူတိ သိနိုင်အောင် မှတ်တမ်းတင်ထားစွာတိ ဖြစ်ပါရေ။

အဘိဓာန်အစ

ကမ္ဘာမှာ ရှိအကျဆုံး အဘိဓာန်ကို အဆီရိယံတိနန် ဘေဘီ လုံနီယန်တိက ၆၆၉-၆၃၃ ဘီစီကပင် သုံးခကတ်ပျာ ဆိုပါရေ။ အရုပ်စာတိထက်စား အက္ခရာသင်္ကေတတိကို သုံးလာရေခါ ယင်း အက္ခရာတိကို နားလည်အောင် အရုပ်စာတစ်ဖက်၊ အက္ခရာ တစ်ဖက်တွဲပျာ ကျမန်းပြားမာ ကော်လံဆွဲလို့ ယင်းပြရေ အဘိဓာန် မျိုး ဖြစ်ပါရေ။

အနောက်နိုင်ငံတိက ခေတ်သစ်အဘိဓာန်တိအတွက် လက်ဦး ဆရာရေ အရီစတိုဖိန်း၏ ဂရိအဘိဓာန်ဖြစ်တေ ဆိုပါရေ။ ဂရိ အဘိဓာန်ကို အတုယူပျာ လတ်တိန် (Latin) အဘိဓာန်တိ၊ ယင်းက တစ်ဆင့် တခြားဥရောပဘာသာစကား အဘိဓာန်တိ ပေါ်ပါလတ် တေ။

အရိုနိုင်ငံတိမှာ တရုတ်လူမျိုးရို့ရေ အဦးဆုံးအဘိဓာန်သုံး ရေ လူမျိုးဖြစ်တေ။ ၁၅၈-ဘီ | စီကပင်စလို့ သုံးခရေ ဆိုပါရေ။ အေ၊ ဒီ ၅၃၀-မှာ ထုတ်ဝီရေ ကူယေဝန် (Ku ye Wang) ၏ တရုတ်အဘိဓာန်ရေ နောက်ခေတ်တိမှာ ပေါ်လာရေ တရုတ်၊ ဂျပန် အဘိဓာန်တိအတွက် အခြေခံပင် ဖြစ်တေလို့ မှတ်သားရပါရေ။

အိန္ဒိယမှာ အမရသီဟံဆရာက အေဒီ ၉-ရာစုအတွင်းမှာ အမရကောသ သကဋအဘိဓာန်ကို ပြုစုခရေ ဆိုပါရေ။ ယင်း

အဘိဓာန်ကို အတုယူပျာ သီဟိုဠ်ကျွန်းသား အသျှင်မောဂ္ဂလန် မထေရ် ပါဠိဘာသာ အဘိဓာပွဒီပိကာကျမ်းကို အေဒီ ၁၂-ရာစုမှာ ပြုစုခပါရေ။ အေ အဘိဓာန်ကျမ်း နှစ်စောင်စုံကို မြန်မာပညာသျှင် တိ ပုဂံခေတ်ကပင် လေ့လာဖွဲ့ထင်ရေလို့ ဆရာဦးတင်လှက 'မြန်မာ အဘိဓာန် သမိုင်းချုပ်' စာတမ်းမှာ ခန့်မှန်းဖော်ပြပါရေ။

ရှိုခေတ် ရခိုင်ပြည်မှာ အဘိဓာန်ကျမ်းတိ ဟိ၊ မဟိ၊ သုံး၊ မသုံးကို သုတေသနမလုပ်ရသီးလို့ အတိအကျ မပြောနိုင်ပါ။ အာနန္ဒန္တကျောက်စာ အရှိုဘက်မျက်နှာမှာ ရိုးထိုးထားရေ အက္ခရာ ပုံသဏ္ဍာန်ကိုကြည့်ပနာ အေဒီ-၄ရာစုလောက်ကပင် စာအရိုး အသားကို အသုံးပြုကတ်ပျာလို့ ပညာသျှင်တိ ခန့်မှန်းကတ်ပါရေ။ ယင်းခေတ်ကပင် နောက်ခေတ်အသီးသီးရို့မှာ ဗုဒ္ဓဘာသာနန့် အိန္ဒိယမှ စာပီယဉ်ကျေးမှုတိ ရခိုင်ပြည်မှာ ပြန့်ပွားခပါရေ။ ယင်း ကြောင့် အိန္ဒိယနန့် သီဟိုဠ်ကျွန်းရို့က အဘိဓာန်ကျမ်းတိလေး သေ့ ရခိုင်ပြည်သို့ ရောက်လီဖို့ပိုင် တို့ရေလို့ ဆိုချင်ပါရေ။

အဘိဓာန် အဓိပ္ပာယ်နန့် အမျိုးအစား

ပါဠိစကား အဘိဓာန်ကို မြန်မာရို့က အဘိဓာန်လို့ ခေါ်ကတ် ပါရေ။ နာမည် အမျိုးမျိုးကို ပြရေကျမ်း၊ ဝေါဟာရစကားရို့၏ အနက်ပြကျမ်းလို့ အဓိပ္ပာယ် ရပါရေ။ ခေတ်သစ်အဓိပ္ပာယ်နန့် ဆိုပါကေ အဘိဓာန်ဆိုစွာရေ ဘာသာစကားတစ်ခု (ဝါ) ဒေသန္တရ စကားတစ်ခု (ဝါ) အကြောင်းရပ်တစ်ခုနန့်ဆိုင်ရေ စကားလုံးတိ

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ကို အကွရာစိုင်းဗျာ ကိုယ့်ဘာသာစကားနဲ့ဖြစ်ဖြစ်၊ အခြားဘာသာ စကားနဲ့ ဖြစ်ဖြစ် ယှဉ်ပြရေ ကျမ်းစာအုပ်ကို ခေါ်ပါရေ။

အေန်ကမ္ဘာမှာ အဘိဓာန်အမျိုးမျိုး ဟိပါရေ။ ဘာသာစကား အဘိဓာန်၊ ဆီးအဘိဓာန်၊ နိုင်ငံရေး အဘိဓာန်၊ ဒဿနကဗေဒ အဘိဓာန်ဆိုရေ အဘိဓာန်တကာ အဘိဓာန်တိ ရီတွက်မရအောင် ဟိပါရေ။ ယေဒါလေးသော့ ခြုံလိုက်ကေ အဘိဓာန် ၂-မျိုးတည်းရာ ထွက်လာပါရေ။ တစ်မျိုးက ၂-ဘာသာ အဘိဓာန် (Bilingual Dictionary) ဖြစ်တေ။ ဦးထွန်းငြိမ်း၏ အင်္ဂလိပ်-မြန်မာ အဘိဓာန် မျိုးရေ ၂-ဘာသာ အဘိဓာန်မျိုး ဖြစ်တေ။ နောက်တစ်မျိုးက တစ် ဘာသာ အဘိဓာန် (Onelanguage Dictionary) ဖြစ်ပါရေ။ စာတည်းမျိုး ဦးဝန်၏ တက္ကသိုလ်မြန်မာ အဘိဓာန်ရေ တစ်ဘာ သာ အဘိဓာန်မျိုး ဖြစ်တေ။

အဘိဓာန်ပြုစုပုံ

ဘိဓာန် အမျိုးမျိုးဟိရေပိုင် ပြုစုပုံလေးသော့ အမျိုးမျိုးဟိပါ ရေ။ အေဆောင်းပါးမှာ ခေတ်မီဘာသာစကား အဘိဓာန်ပြုစုပုံ အခြေခံလိုအပ်ချက်တိကိုရာ လိုရင်းလောက် တင်ပြလားပါမေ။

ခေတ်သစ် အဘိဓာန်ပြုစုစွာမှာ အရေးအကြီးဆုံး အလုပ်ရေ စကားလုံးစုဆောင်းရေးအလုပ် ဖြစ်ပါရေ။ ဘာသာစကား အဘိ

ဓာန်တစ်ခုမှာ ယင်းဘာသာစကား ‘အပြော၊ အရိုး’ ထဲမှာ ဟိသန္နိ စကားလုံးတိ ပါဝင်ရဖို့ ဖြစ်ပါရေ။ စကားလုံးတိကို အဟောင်း၊ အသစ် မရွေးရပါ။ အယဉ်၊ အရိုင်း မခွဲရပါ။ လူသုံးအနည်းအများ ကိုလေး မကြည့်ရပါ။ ရှိသုံးစကားလုံးအားလုံး၊ ခေတ်သုံးစကား လုံး အားလုံးရို့ကို အဘိဓာန်မှာ ထည့်ရဖို့ဖြစ်ပါရေ။ ဘာသာစကား ဆိုစွာ တပင်တည်းပြောင်းနီကေလေးသော့ ပြောင်းရေဆီ ‘၁၀- မျိုး ပြောင်းပြောင်း၊ အမျိုး-၂၀ ပြောင်းပြောင်း’ အားလုံးကို အဘိ ဓာန်မှာ ဖော်ပြရဖို့ ဖြစ်တေ။ ချန်ပစ်ခလို့ရေ။ အပိုလေး မထည့် ရ။ ပြီးပြည့်စုံရေ ဘာသာစကား အဘိဓာန်တိမှာ ယင်းစည်းကမ်းကို လိုက်နာကတ်ပါရေ။

စကားလုံးစုရရေ အလုပ်ရေ ကမ္ဘာလောက်ကျယ်ရေအလုပ် ဖြစ်တေအတွက် လူအများပါဝင်ကူညီရာ ပြီးပြည့်စုံနိုင်ဖို့ ဖြစ်တေ။ ကမ္ဘာကျော် အောက်စဖို့ အင်္ဂလိပ်အဘိဓာန် (The Oxford Eng- lish Dictionary) ကြီးအတွက် စာဖတ်ပရိသတ်က သရုပ်ဆောင် ကောက်နုတ်ချက် ကတ်ပြားပေါင်း ငါးသန်းကို ခေတ်မျိုးစုံ စာရိုး ဆရာပေါင်း ငါးထောင်တို့၏ အရိုးအဖွဲ့တိက စုပီးကတ်တေဆိုပါ ရေ။ ယင်းကတ်ပြားထဲက တစ်သန်းကျော် (၁၈၂၇၃၀၉)ကို အဘိ ဓာန်ထဲမှာ ဖော်ပြရေလို့ သိရပါရေ။ အဘိဓာန်မှာပါရေ စကား လုံးပေါင်းက လေးသိန်းကျော် (၄၀၄၈၂၅)ဟိပါရေ။ အဂုမြန်မာ ကော်မရှင်၊ အဘိဓာန်နန့် ရိုးထုံးကော်မတီက ပြုစုရေ မြန်မာစာ အဘိဓာန်ကြီးလေးသော့ ပြည်သူအကူအညီကိုယူဗျာ စကားလုံး စုဆောင်းခစွာကို ကျွန်တော်ရို့ သိပြီးဖြစ်တေ။

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

စကားလုံးစုလို့ပြီးကေ စုထားရေစကားလုံးတို့ကို ကိုယ့်ဘာသာ စကားမာ အများသုံးနီကျအတိုင်း အက္ခရာစိုင်းရပါရေ။ အဘိဓာန် အတွက် စုထားရေစကားလုံးကို အက္ခရာစိုင်းပြုစုရစွာရေ အဘိဓာန် ပြုစုသူအတွက်နန့် အဘိဓာန်ကို အသုံးချရေလူအတွက်ပါ လွယ်စီ ရေလို့ ဂျာမန်အဘိဓာန်လို့ နှစ်မျိုးဟိစွာမာ တစ်ဘာသာအဘိဓာန် အတွက် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ရစွာက ပိုခက်တေလို့ ဆိုပါရေ။

စကားပုံမာ။ ခွီး --- ဆိုရေ ရခိုင်စကားကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာ နန့် 'dog' လို့ အလွယ်ကာသား အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်နိုင်ပါရေ။ ယေဒါလေး သော့ ယင်းခွီးစကားလုံးကို ယင်းစကားလုံးမပါဘဲ ရခိုင်ဘာသာ စကားနန့်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ရကေ 'အိမ်မာ မွီးစပ်ထားကတ်တေ အသျှင်ကို ခင်မင်စောင့်ရှောက်တတ်သော ဟောင်တတ်တေ ခြံလေးချောင်း တိရစ္ဆာန်'လို့ ဖြစ်လာပါဖို့။ အေနမူနာကို ကြည့်ကေ တစ်ဘာသာအဘိဓာန်အတွက် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ရစွာ မလွယ်ကြောင်း သိနိုင်ပါရေ။ ယေဇူးနန့် ဂျာမန်အဘိဓာန်ကြီးကို ဂရိမ်းညီနောင်စ် ရှို့ ပြုစုရေခါ လိုအပ်ကေ အချို့စကားလုံးတို့ကို လက်တိန်နန့်ဖြစ် ဖြစ်၊ တခြားဘာသာစကားနန့်ဖြစ်ဖြစ် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ရေလို့ မှတ်သား ရပါရေ။

အဘိဓာန်ပြုစုရေခါ ကိုယ့်အဘိဓာန် ခိုင်လုံဖို့နန့် ဖော်ပြရေ စကားလုံးတိအဓိပ္ပာယ်ပေါ်ဖို့အတွက် စာပီမှတ်တမ်းထဲက ဖြစ်ဖြစ်၊ ရပ်ရွာသုံးစကားထဲက ဖြစ်ဖြစ်၊ ကောက်နုတ်ချက်တိုတ်ယူဗျာ သက်သိအဖြစ် ထည့်ပီးရပါရေ။ ယင်းသက်သိခံကောက်နုတ်ချက် တို့ကို ဇာကျမ်း၊ ဇာစာမျက်နှာက ကောက်နုတ်ထားကြောင်း

အရပ်သုံးဆိုကေလေး ဇာမြို့ ဇာရွာက အသုံးဖြစ်ကြောင်း ဖော်ပြ ရပါရေ။ ယင်းပိုင်ဖော်ပြနိုင်မှ ကိုယ့်အဘိဓာန် အဆင့်မိဖို့ ဖြစ်ပါ ရေ။ အများက အားကိုးဖို့ ဖြစ်ပါရေ။

အဘိဓာန်ပြုစုရေခါ တခြားထည့်သင့်ရေအချက်တိက စာလုံး ပေါင်းနန့် အသံထွက်ရို့ ဖြစ်ပါရေ။

စကားလုံးကို အေခေတ်မာ စာလုံးပေါင်းပုံပေါင်းနည်းနန့် ခေတ်ဟောင်းက ပေါင်းပုံပေါင်းနည်း တူချင်မှတူပါဖို့။ မတူကေ မတူစွာကို သူ့ခေတ်စာလုံးပေါင်း ရိုးထုံးအတိုင်း အဘိဓာန်ပြုစုသူ က ဖော်ပြရပါရေ။

အသံထွက်ကိစ္စမာလေး ယင်းသဘောအတိုင်းပင် ဖြစ်ပါရေ။ အေခေတ်မာ ဒေသအလိုက်ထွက်တေ အသံတိ၊ ခေတ်ဟောင်းမာ ထွက်တေ အသံတိကို သာဓကပြဗျာ ဖော်ပြရပါရေ။ ခေတ်သစ် အဘိဓာန်တိမာ အသံထွက်တိ အတိအကျပြနိုင်အောင် နိုင်ငံ တကာသုံး သဒ္ဒါလက္ခဏာ (International Phonetic Alphabets) ကိုဖြစ်စီ၊ သဒ္ဒါလက္ခဏာအသစ်ထွင်လို့ဖြစ်စီ ဖော်ပြတတ်ပါရေ။ လင်ဒင်တက္ကသိုလ်မာ ပြုစုနီရေ မြန်မာအင်္ဂလိပ် အဘိဓာန်ကြီး အတွက် အသံထွက်ဖော်ပြရေခါ သဒ္ဒါလက္ခဏာအသစ်ထွင်ဗျာ အသုံးပြုရေလို့ သိရပါရေ။

အထက်တင်ပြချက်တိကိုကြည့်ကေ ခေတ်မိအဘိဓာန်တစ် စောင် ပြုစုဖို့စွာမလွယ်ကြောင်း သိနိုင်ပါရေ။ ကမ္ဘာကျော်အောက် စဖို့ အင်္ဂလိပ်အဘိဓာန်ကို နှစ်ပေါင်း ၄၀-ကျော်ပြုစုရေ ဆိုပါရေ။

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ဂျာမန်အဘိဓာန်ကြီးကို ဂရိမ်းညီနောင်ရို့ လက်ထက်ကပင် အေခေတ်ရောက်အောင်ထိ နှစ်ပေါင်း ၁၂၅-နှစ်လောက် ပြုစုခရ ရေ ဆိုပါရေ။ တက္ကသိုလ် မြန်မာအဘိဓာန်ကို ၁၉၄၄-ခုကစပျာ ပြုစုလာစွာ ၁၉၆၄-ခု ရောက်ခါပြီးမှ က-အက္ခရာက ဆ-အက္ခရာ ထိကို ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေနိုင်ပါရေ။

လင်ဒင်တက္ကသိုလ်မှာ ပြုစုခိုရေ မြန်မာအင်္ဂလိပ်အဘိဓာန် ကြီးကို ၁၉၃၁-ခုလောက်ကပင် ပြုစုလာစွာ အဂုထိမပြီးပါသီး။ ၁၉၈၄-ခုရောက်ခါမ ပြီးနိုင်ဖို့လို့ ခန့်မှန်းထားပါရေ။ အေသာဓက တိကြိုကြည့်ကေ အဘိဓာန်လုပ်ငန်းရေ ‘ဂုရီတွင်းတူး၊ ဂု ရီကြိုင် သောက်’ နိုင်ရေ လုပ်ငန်းမျိုး မဟုတ်ကြောင်း နားလည်နိုင်ပါရေ။ ပညာသျှင်လုပ်သား အများက ပြည်သူလူထုအကူအညီ၊ နားလည် နိုင်ပါရေ။ ပညာသျှင်လုပ်သားအများက ပြည်သူလူထု အကူအညီ၊ အစိုးရအကူအညီနန့် အပင်ပန်းခံဗျာ၊ ဇောကောင်းကောင်း၊ စိတ် ရှည်ရှည် သည်းခံပနာ လုပ်နိုင်မှ ဖြစ်နိုင်ရေ ဧရာမအလုပ်မျိုး ဖြစ်ပါရေ။

ပြုစုပြီးသား ရခိုင်အဘိဓာန်တိ

ရခိုင်တိမာ ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေထားရေ အဘိဓာန် မဟိပါသီး။ ထုတ်ဝေဖို့ ရည်မှန်းချက်နန့် ပြုစုထားရေ အဘိဓာန်တိရာ ဟိပါရေ။ အေနီရာမာ ကျွန်တော်သိရေ အဘိဓာန်နှစ်စောင်ကို စာဖတ်သူရို့ သိအောင် တင်ပြလားပါမေ။

ပထမအဘိဓာန်က ရခိုင်ရာဇဝင်နန့် စာပီသုတေသီ အသျှင် စက္ကိန္ဒ၏ ‘ရခိုင်ဒေသန္တရဝေါဟာရ အဘိဓာန်’ ဖြစ်ပါရေ။ အသျှင် စက္ကိန္ဒရေ အေအဘိဓာန်ကို ၁၉၅၉-ခုကပင်စပျာ ပြုစုလာပါရေ။ အဘိဓာန် အခြေအနေကို သိချင်လို့ လျှောက်ထားမီးမြန်းရေခါ ၁၉၆၆-ခုနှစ်ကပင် အဘိဓာန် ‘လက်ရိုးမူကြမ်း’ ပြီးနီဗျာလို့ မိန့်ကြား ပါရေ။ စာမျက်နှာ ၁၆၀-ဗလာစာအုပ် ဆယ့်ခုနှစ်အုပ် ဟိရေဆိုပါ ရေ။ အဘိဓာန်မာထည့်ရေ စကားလုံးတိရေ ရခိုင်ပြည်မာ တို့သရွှိ ရခိုင်ကျောက်စာ၊ ပီစာ၊ ပုရပိုက်စာ၊ စာအုပ်၊ စာစောင်၊ မဂ္ဂဇိန်းတိ က ရနိုင်သရွှိ စကားလုံးတိနန့် ရခိုင်စကားထဲက ရနိုင်သရွှိ စကား လုံးတိ ဖြစ်တေလို့ သိရပါရေ။

ယေကေလေးသော့ မြန်မာဝေါဟာရနန့် တူနီရေ ရခိုင်ဝေါ ဟာရတိ ‘စား၊ သောက်၊ ထ၊ ထိုင်၊ အိမ်၊ ကျောင်း၊ လူ၊ တော၊ တောင်’ စရေ ဝေါဟာရတိကိုတော့ခါ ချန်ထားရေ ဆိုပါရေ။ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ရေ သာဓကကောက်နုတ်ချက်အပြည့်အစုံနန့် ဖွင့်ပြ ထားရေလို့ ယှင်းပြပါရေ။ အက္ခရာစိုင်းရေခါ ‘အ၊ အာ၊ အား။ အိ အီ၊ အီး။ အု၊ အူ၊ အူး။ ဧ၊ အဲ၊ အယ်၊ အည်။ အေ့၊ အဲ၊ အယ့်၊ အည့်။ အေး၊ အည်း။ အော့၊ အော့၊ အော်။ အက်၊ အင်၊ အင့်၊ အင်း။ အစ်။ အိုက်။ အိုင်၊ အန်၊ အိုင်၊ အန်၊ အိုင်း၊ အန်း၊ အောက်၊ အောင်၊ အောင့်၊ အောင်း၊ အတ်၊ အပ်၊ အိတ်၊ အိပ်၊ အုတ်၊ အုပ်၊ အံ၊ အန်၊ အမ်၊ အံ့၊ အန့်၊ အမ့်၊ အန်း၊ အမ်း၊ အံ့၊ အံ့၊ အို၊ အိုယ်၊ အို၊ အိုး၊ အုန်၊ အုန်း၊ အုန်း၊ ယပင့်၊ ရရစ်၊ ဝဆွဲ၊ ဟထိုး၊ ဝဆွဲဟထိုး၊ ယပင့် ‘ထိုး၊ ရရစ်ဝဆွဲ၊ ရရစ်‘ဟထိုး၊ ရရစ်ဝဆွဲဟထိုး’ ဆိုရေ ကာရန်အတိုင်း

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

စိုင်းထားရေလို့ ယှင်းပြပါရေ။

စကားလုံးတိုကို မြန်မာစာနဲ့ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ထားရေအတွက် အသွင်စက္ကီနွ၏ အဘိဓာန်ရေ ရခိုင်-မြန်မာ နှစ်ဘာသာ အဘိဓာန် မျိုး ဖြစ်ပါရေ။

အဘိဓာန်ပြီးနိစ္စာ နှစ်ပေါင်း ၁၀-နှစ်ကျော်လာကလေး သော့ ဂုထိ ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေမှု မပြုနိုင်စွာက ရခိုင်တစ်မျိုးသားလုံး အတွက် ရှက်ဖို့လေးကောင်း၊ ဝမ်းနည်းဖို့လေးကောင်းရေ ကိစ္စ တစ်ခု ဖြစ်ပါရေ။

နောက်အဘိဓာန် ‘မူကြမ်း’ တစ်ခုက ရခိုင်ပြည်နယ် ပြည်သူ့ ကောင်စီ ဝေါဟာရအဘိဓာန်ပြုစုဖော်ထုတ်ရေးကော်မတီကထုတ် တေ ‘ရခိုင်ဝေါဟာရ အဘိဓာန် ဖြစ်ပါရေ။ ၁၉၇၇၊ စက်တင်ဘာ လ ၂၆-ရက်နိမာ ထုတ်ပါရေ။ စာပီလေ့လာလိုက်စားသူ ပညာသျှင် တိပါးက အကြံဉာဏ်ယူနိုင်အောင် ဝေါဟာရတိဖြည့်စွတ်ပြီး ပို့နိုင် အောင် ယင်းပညာသျှင်တို့ကို ပီးပို့ဖို့အတွက် စာကူးစက်နန့် ကန့် သတ်ရိုက်နှိပ် ထုတ်ဝေစွာဖြစ်တေ။ ဝေါဟာရနှစ်ထောင်ကျော် (၂၀၃၈)ပါရေ။ အသွင်စက္ကီနွအဘိဓာန်ပိုင် ရခိုင်စာပီ အရိုးအသား တိက ကောက်နုတ်ဖော်ပြချက်တိ မပါ။ မြန်မာဝေါဟာရနန့်တူနီ ရေ ရခိုင်ဝေါဟာရတို့ကိုလေးသော့ ချန်ထားခစွာကို တွိရရေ။ အေ အချက်မာ အသွင်စက္ကီနွ အဘိဓာန်နန့် အေအဘိဓာန်ရီ တူနီကတ် ပါရေ။ ဝေါဟာရတိ အဓိပ္ပာယ်ယှင်းပြရေခါ မြန်မာစာနန့် ယှင်းပြ ရေအတွက် အေအဘိဓာန်လေးသော့ ရခိုင်မြန်မာ နှစ်ဘာသာ

အဘိဓာန်မျိုး ဖြစ်ပါရေ။

အဘိဓာန်ပြုစုစွာရေ ရခိုင်အမျိုးသားတိအတွက် ပညာရပ် အသစ်အဆန်းတစ်ခု ဖြစ်ပါရေ။ ရခိုင်ဘာသာစကားကို ပြုစုစောင့် ရှောက်သူ မဟိစ္စာ နှစ်ပေါင်းရာနန့်ချီလို့ ကြာလာပါယာ။ အေ အဆင့်မာ ခေတ်မီအဘိဓာန်တစ်ခုကို ပြုစုထုတ်ဝေဖို့ကိစ္စရေ ကမ္ဘာ လောက် ခက်ခဲရေကိစ္စကြီးတစ်ခု ဖြစ်ပါရေ။ အေအဆင့် အေအခြေ အနေမာ အသွင်စက္ကီနွက အဘိဓာန်တစ်ဆူဖြစ်နိုင်အောင် အား ထုတ်နိုင်စွာရေ ယင်းအသွင်၏ သူမတူရေ လုံ့လ၊ ထူးခြားရေ စာပီ သုတေသန ဝါသနာရီ၊ ကြောင့်ဖြစ်တေလို့ ဆိုချင်ပါရေ။ ရခိုင်ပြည် နယ် ပြည်သူ့ကောင်စီကလေး အဘိဓာန်ပြုစုဖို့ ခြံတစ်လှမ်း လှမ်း လိုက်တေအတွက် ဝမ်းသာဖို့ကောင်းပါရေ။ ဆက်ပျာအကောင် အထည်ဖောလားဖို့စွာကို ရခိုင်အမျိုးသားရီက စောင့်မျှော်နီကတ်ဖို့ ထင်ပါရေ။ အသွင်စက္ကီနွအဘိဓာန်ကို ရခိုင်ပြည်နယ် ပြည်သူ့ ကောင်စီအဘိဓာန်နန့်ပေါင်းဗျာ ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေနိုင်က ရခိုင်ဘာသာ စကား အဘိဓာန်အတွက် အခြံခံအုတ်မြစ်ကို ချပီးပိုင် ဖြစ်ပါဖို့။

ရခိုင်ဘာသာစကားရေ ဝေါဟာရဆင်းရဲရေ ဘာသာစကား တစ်ခု မဟုတ်ပါ။ ခေတ်သစ်စက်မှုနန့် သိပ္ပံပညာရပ်တိကလွဲကေ တခြားလူမှုကိစ္စတိမာ ပြောဆိုရိုးသားဖို့အတွက် စကားလုံးအပြည့် အစုံ ဟိပါရေ။ ခေတ်ဟောင်းမာ စာကြီးပီကြီးတိ ဟိခရေ ယင်း စာကြီးပီကြီးတိရေ စစ်မီးအမျိုးမျိုးမာ နည်းအမျိုးမျိုးနန့် ပျက်စီး ခရရေ။ ကျန်လိုက်တေ စာဟောင်းပီဟောင်းတိကိုလေး ထိန်းသိမ်း

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ဖော်ထုတ်ဖို့ လူမဟိခရေအတွက် အမိမဲ့သား ရီနည်းငါးယောင် ဖြစ်ခရရေ။ ရခိုင်ဘာသာစကားကို ရခိုင်အမျိုးသားရို့ ထိုက်ထိုက် တန်တန် အသုံးမချနိုင်ခစွာ နှစ်ပေါင်းရာနန်းချီလို့ ကြာလာရေခါ ရခိုင်ဘာသာစကားရေ တဆတ်ဆတ်သုံးသူ နည်းပါးလတ်တေ။ တမျိုးသားလုံး လက်ခံသုံးစွဲရေ စာပီအရိုး မဟိရေ အားနည်းချက် ကြောင့်လေး စကားလုံးသစ်တို့ကို မှတ်တမ်းမတင်နိုင် ဖြစ်ခရရေ။ သုံးနီကျစကားတိတောင် တဆတ်ဆတ်ပျောက်လာရေ။ နိစိုင်စကား တိမာ ကိုယ့်စကားတက်စား မျိုးခြားစကားတိ အများကြီးဝင်ပါ လတ်တေ။ အေခြေအနေကို ကိုယ်နန်းမဆိုင်ရေပိုင် ကြည့်နီဖို့ဆိုကေ ရခိုင်ဘာသာစကား ရခိုင်စာပီရို့ရေ ကျိန်းသီပျောက်လားရဖို့ ဖြစ် တေ။

ကျရောက်လာဖို့ကို တင်ကြိုကာကွယ်ရေသဘောနန့် တမျိုး သားလုံး လက်ခံသုံးစွဲရေ စာပီအရိုးအသားတစ်ခုဖြစ်နိုင်အောင် ကျွန်တော်ရို့ အစွမ်းကုန် အားထုတ်ရပါဖို့။ ရခိုင်ဘာသာစကားကို မွတ်မွတ်စက်စက်မှတ်တမ်းတင်ထားရေ ခေတ်မီအဘိဓာန်တစ်ခု ပေါ်ထွက်နိုင်အောင်လေး ကျွန်တော်ရို့ ဝိုင်းဝန်းပြုစုရဖို့ ဖြစ်ပါ ရေ။ အေလုပ်ငန်းနှစ်ခုရေ တစ်ခုနန့်တစ်ခု ဆက်နီပါရေ။ အများ သုံး စာပီအရိုးအသားတိရေ အဘိဓာန်ပြုစုစွာမာ အားကိုးအား ထားဖြစ်တေပိုင် ဘာသာစကားအဘိဓာန်လေးသေ့ အရိုးအသား အတွက် မှီခိုရာဖြစ်တေ။ အထက်မာ တင်ပြရေ အဘိဓာန်နှစ် စောင်ကိုပေါင်းဗျာ ပုံနှိပ်ထုတ်ဝိပြီးကေ ယင်းကတစ်ဆင့် ရခိုင်ဘာ သာစကားအဘိဓာန်ဖြစ်လာအောင် အားထုတ်ရဖို့ ဖြစ်ပါရေ။ ရခိုင်

ဘာသာစကားကို ရခိုင်အရိုးအသားနန့် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ပြရေ ‘ရခိုင် ခြင်း အဘိဓာန်’ ကို ဝိုင်းဗျာပြုစုနိုင်ပြီးမှ ရခိုင်ဘာသာစကား လူသုံးနည်းလာရေ အန္တရာယ်ကို ကျွန်တော်ရို့ ဟန့်တားနိုင်ဖို့ဖြစ် ပါရေ။

ရခိုင်ဘာသာစကားကို ရခိုင်အမျိုးသားတိုင်း ပြောဆိုဗျာ၊ ရခိုင်အရိုးအသားကို ရခိုင်အမျိုးသားတိုင်း လက်ခံသုံးစွဲပြီးမရာ ရခိုင်လူမျိုးတည်တံ့ရိုးကို အာမခံနိုင်ဖို့၊ ကြီးပွားတိုးတက်အောင် အားထုတ်လာနိုင်ဖို့ ဖြစ်ပါရေ။

မောင်ဗသိန်း ရခိုင်တန်ဆောင်မဂ္ဂဇင်း၊ (၁၆)၊ (၁၉၈၀)

ကိုးကားစာရင်း

- ၁။ Encyclopedia Americana, International Edition, 1965, Vol. 9
- ၂။ Encyclopedia Britannica, Ninth Edition Vol VII
- ၃။ တက္ကသိုလ်မြန်မာ အဘိဓာန်၊ ဦးဝန်။
- ၄။ ဘာသာနှင့်စာပေ၊ ဦးတင်လှ (မဟာဝိဇ္ဇာ)၊ ၁၉၆၆
- ၅။ ရခိုင်ဝေါဟာရ အဘိဓာန် (မူကြမ်း)၊ ရခိုင်ပြည်နယ် ပြည်သူ့ကောင်စီ၊ ၁၉၇၇
- ၆။ အာနန္ဒစန္ဒြမင်းကျောက်စာ၊ ဦးစံသာအောင်။

ဒဂိုးသက်သေ

ရခိုင်ဒဂိုးများကို စုပေါင်း၍ ဖေယာ* ၊ ကော်လစ်** နှင့် ဦးအောင်သာတို့ လေ့လာတင်ပြဖူးကြပါသည်။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့အနက် ဦးအောင်သာဦး တွေ့ရှိသောဒဂိုးများသည် ကျန်ပုဂ္ဂိုလ်နှစ်ဦး တွေ့ရှိချက်ထက် ပိုမိုစုံလင်ပါသည်။ အသစ်တွေ့ရှိသော ဒဂိုးများကို ဆုပ်ကိုင်၍ ရခိုင်သမိုင်းရေးရာ ပြဿနာအချို့ကို ဝေဖန်တင်ပြရာ တွင်လည်း ဦးအောင်သာဦး၏အဆိုများမှာ ပိုမိုယုတ္တိရှိသည်ဟု ယုံကြည်ပါသည်။ ဤဆောင်းပါးတွင် ထိုသုတေသီသုံးဦး တင်ပြသော အထောက်အထားများ၊ အာဘော်များကို နှိုင်းယှဉ်စိစစ်ပြီး ရခိုင်သမိုင်းနှင့် ဆက်စပ်နေသော ‘ပထမမြောက်ဦးခေတ်နှင့် မူဆလင်ပြဿနာ’ ကို ထည့်သွင်းဆွေးနွေးတင်ပြပါမည်။

ဖေယာအဆို

ဖေယာသည် ၁၈၈၂-ခုတွင် ‘ရခိုင်၊ ပဲခူးနှင့် မြန်မာနိုင်ငံ အရပ်ရပ် ဒဂိုးများ’ အမည်နှင့် စာအုပ်တစ်အုပ် ရေးပါသည်။ ထိုစာအုပ်၌ ဖော်ပြသော ဒဂိုးများတွင် ဝေသာလီခေတ် ဒဂိုး ၁၂-ပြား၊ မြောက်ဦးခေတ် ဒဂိုး ၃၁-ပြား ပါဝင်ပါသည်။ ထိုဒဂိုးများကို အတန်းအစား သုံးမျိုးသတ်မှတ်၍ တင်ပြပါသည်။ ပထမတန်းစားတွင် သက္ကရာဇ်နှင့် ဘုရင်ဘွဲ့အမှတ်အသားပါသော ဒဂိုးများကို ထည့်သွင်းပါသည်။ ထိုဒဂိုးမျိုးကို သမိုင်းဆိုင်ရာ အထောက်အထားများအဖြစ် တန်ဖိုးထားပါသည်။ ဒုတိယတန်းစားတွင် ကလီမာ စာလုံးပါသော ဒဂိုးများကို ထည့်သွင်းပါသည်။

ထိုဒဂိုးမျိုး မြောက်ဦးခေတ်မှ ကုလားဘွဲ့ခံ ဘုရင်အချို့နှင့် ပတ်သက်နေသောကြောင့် သမိုင်းဆိုင်ရာ ဒဂိုးများအဖြစ် သတ်မှတ်သော်လည်း သက္ကရာဇ်မပါ၍ ဒုတိယတန်းစားအဖြစ် ထည့်သွင်းပါသည်။ အခြားအမည်ပါသော ဝေသာလီဒဂိုးများကို တတိယတန်းစားတွင် ထည့်သွင်းပါသည်။ ဤဒဂိုးမျိုးသည် ရခိုင်ရာဇဝင်လာ မဟာတိုင်းစံနွားအစ စူဠတိုင်းစံနွားအဆုံး မင်း-ဇုဆက်ထဲမှာ မင်းအမည်များနှင့် မတူသောကြောင့် သမိုင်းဆိုင်ရာ ခိုင်လုံသော သက်သေခံဒဂိုးများအဖြစ် တန်ဖိုးမထားဘဲ ကိုးကွယ်မှုဆိုင်ရာ အမှတ်အသားပြ ဒဂိုးများအဖြစ်သာ သတ်မှတ်ပါသည်။

ဖေယာက မြောက်ဦးခေတ်ဒဂိုးများသည် ထိုခေတ်ဘင်္ဂလားမှ မဟာမေဒင် ဒဂိုးများကို အတုယူ၍ ခတ်နှိပ်သောဒဂိုးများဖြစ်

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

သည် ဟု ဆိုပါသည်။ သို့သော် မြောက်ဦးခေတ်၌ ဗုဒ္ဓဘာသာ ရခိုင်မင်းအချို့သည် ဒဂုံမြို့ မဟာမေဒင်အမည်များ ရေးထိုးခတ် နှိပ်ခဲ့ခြင်းမှာ စစ်တကောင်းကို စိုးမိုးနိုင်ခဲ့ကြောင်း ပြလို၍ဖြစ် သည် ဟု ယူဆပါသည်။

နွားလား၊ ခက်ရင်း၊ ခရုသင်း၊ သဇင်ပန်းနှင့် နေ၊ လ အမှတ် အသားများပါသော စန္ဒြားဒဂုံများသည် ထိုခေတ်ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် ဟိန္ဒူသီဝနတ်ကိုးကွယ်မှုတို့ ဆက်စပ်မှုရှိခဲ့ကြောင်း ဖော်ပြနေသည် ဟု ဆိုပါသည်။ ဝေသာလီဒဂုံပါ အမှတ်အသားများသည် အိန္ဒိယ ဒဂုံမှ ပုံတူကူးယူခတ်နှိပ်ထားခြင်းမျိုးဖြစ်ရန် များသည် ဟု ခန့် မှန်းပါသည်။ ဖေယာ၏အဆိုများကို သူ့နောက်နှစ်ပေါင်း ၃၃- နှစ်အကြာ (၁၉၁၅)၌ရေးသားသော ကေဝီလစ်၏ အယူအဆများ နှင့် နှိုင်းယှဉ်ကြည့်ရပါမည်။

ကော်လစ်အဆို

ကော်လစ်သည် ဝေသာလီခေတ် ဒဂုံအနည်းငယ်နှင့် မြောက်ဦးခေတ်ဒဂုံအပြား ၁၀၀-ကျော်မှ သက္ကရာဇ်နှင့် မင်း အမည်ပါသော ဒဂုံ ၁၅-ပြား၊ မင်းအမည်ပါသော ဒဂုံ ၁-ပြား ကို သက်သေခံအဖြစ် အားကိုးပြီး သူ့စာတန်း^၁ ကို ၁၉၅၁-ခုတွင် ရေးပါသည်။ သူ့ရည်ရွယ်ချက်မှာ သမိုင်းဆိုင်ရာ ယေဘုယျအဆို

များကို ချမှတ်ရန် ဖြစ်သည်။ သူ့စာတန်းသည် နှစ်ပေါင်း ၆၀- ကျော် ဟောင်းခဲ့ပြီးဖြစ်သော်လည်း သူ့အဆိုများမှာကား ယနေ့ တိုင် ‘အချို့သုတေသီများအပေါ် ဩဇာညောင်းဆဲ ဖြစ်သည်။

ဝေသာလီခေတ်နှင့် ပတ်သက်သော သူ့အဆိုများကို လိုရင်း ကောက်နုတ်စီစဉ်လိုက်လျှင် ဤသို့တွေ့ရပါသည်။

ဟိန္ဒူဒဂုံများတွင် ဘုရင်အရုပ်များ၊ တိရစ္ဆာန်များ၊ ကိုးကွယ် မှုဆိုင်ရာ အမှတ်အသားများ စသည်တို့ကို ခတ်နှိပ်လေ့ရှိသည်။ စာတန်းရေးထိုးမှုကို ထိုအမှတ်အသားများလောက် ဦးစားမပေး ရခိုင်ဝေသာလီဒဂုံများတွင် နန္ဒီနွားလား၊ သီဝနတ်ခက်ရင်း၊ သဇင် ပန်းခက်၊ နာဂရီစာတန်းတို့ ခတ်နှိပ်ထားတတ်သည်။ ဟိန္ဒူဂုပတ ဒဂုံအစဉ်အလာမျိုး ဖြစ်သည်။^၂ ဝေသာလီမြို့တော်ဟောင်းမှ ရုပ်လုံးရုပ်ကြွ အကျိုးအပဲ့များ၊ တိုင်ထိပ်ပန်းပုမှ နန္ဒီနွားလားရုပ်၊ နာဂရီကျောက်စာများ စသည်တို့ကို အကြောင်းအရာအရရော၊ ထုလုပ်နည်းအရပါ ဟိန္ဒူယဉ်ကျေးမှုစစ်စစ်ဖြစ်သည်။^၃ ဤအချက် များကိုကြည့်လျှင် ‘ဝေသာလီဒဂုံများသည် ဗြဟ္မဏအစဉ်အလာ ရှိသော ဒဂုံများ ဖြစ်သည်။’^၄

ကော်လစ်၏ အထက်ပါအယူအဆများတွင် ဒဂုံပါ အမှတ် အသားများနှင့်ပတ်သက်သော ယူဆချက်များမှာ ဖေယာနှင့် ယေဘုယျအားဖြင့် တူကြပါသည်။ ဝေသာလီဒဂုံများကို ငွေကြေး အဖြစ် သုံးခဲ့သလော။ သို့မဟုတ် ဘာသာရေးအမှတ်လက္ခဏာဒဂုံ အဖြစ် သုံးခဲ့သလောဆိုသော ကိစ္စတွင်ကား ဖေယာနှင့် ကော်လစ်

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

တို့အမြင် မတူကြပေ။ ဖေယာက ထိုဒဂိုးများကို ဘာသာရေး အမှတ်လက္ခဏာအဖြစ်သာ ယူဆခဲ့သော်လည်း ကော်လစ်ကမူ 'ဒဂိုးအရေအတွက် အများအပြား တွေ့ခြင်း၊ အရွယ်အစား အမျိုးမျိုးရှိခြင်း၊ ဒဂိုးပုံပန်း တပြေးတည်းရှိခြင်းတို့က ဝေသာလီဒဂိုးများ သည် အမှတ်တရဖြစ်စေရန် ခတ်နှိပ်ထားကာ ထုတ်ဝေသော ဒဂိုးများ မဟုတ်။ ငွေကြေး အဖြစ်သုံးသော ဒဂိုးများသာ ဖြစ်သည်' ဟု ဆိုခဲ့သည်။

မြောက်ဦးခေတ်ဒဂိုးအကြောင်းကိုရေးရာတွင် ကော်လစ် သည် ဝေသာလီခေတ်၊ လေးမြို့ခေတ်တို့နှင့် ဆက်စပ်နှိုင်းယှဉ်၍ ရေးပါသည်။ လိုရင်းအချက်များကို ကောက်နုတ်စီစဉ်လိုက်လျှင် ဤသို့ တွေ့ရပါသည်။

ဝေသာလီမြို့တော် 'ကျောက်လှေကား' ကို အေဒီ ၉၅၇-ခု တွင် မွန်ဂို*များ ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်သောကြောင့် ပျက်စီးသွား လေသည်။^၁ ထို့နောက် မွန်ဂိုများ မင်းလုပ်အုပ်ချုပ်သည်။ ဤနည်း ဖြင့် ရခိုင်ပြည်ကို အိန္ဒိယနှင့် အဆက်အသွယ် ဖြတ်လိုက်သည်။ လုံလောက်သော မွန်ဂိုလူဦးရေနှင့် ဝေသာလီပြည်သူတို့ ရောနှော ပြီး အင်ဒိုမွန်ဂိုလွိုက်** မျိုးရိုးတစ်ခု ဖြစ်လာသည်။ ထိုသူတို့မှာ ယခုရခိုင်များပင် ဖြစ်သည်။ ဤမျိုးရိုးဖြစ်ပေါ်မှုသည် မွန်ဂိုများ တစ်ကြိမ်ကျူးကျော်ဝင်ရောက်ပုံနှင့် ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း မဟုတ်။ အကြိမ်ကြိမ်ဝင်ရောက်ပြီးမှ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း ဖြစ်သည်။^၂

လေးမြို့ခေတ် ရခိုင်သည် ပုဂံ၏တန်ခိုးအာဏာကို အသိ အမှတ်ပြုသည့်သဘောနှင့် ပဏ္ဏာဆက်ခဲ့သည်။ လေးမြို့နှင့်ပုဂံ သည် ဘူးရွက်မညှိုးလမ်းဖြင့် ဆက်သွယ်ကြသည်။ ဤလမ်းမှပင် ပုဂံယဉ်ကျေးမှုများ လေးမြို့သို့ ရောက်လာသည်။ ပုဂံသည် မဟာ ယနဝါဒယုံကြည်မှုမှ ဟိနယာနဗုဒ္ဓဘာသာသို့ ကူးပြောင်းခဲ့သည်။ ပုဂံနည်းအတိုင်း လေးမြို့တွင်လည်း ၁၁-နှင့် ၁၂-ရာစုနှစ်များတွင် မဟာယနမှ ဟိနယာနသို့ ကူးပြောင်းခဲ့သည်။ ထိုအချိန်အတွင်း၌ ပင် မြန်မာအရေးအသား*** လည်း ရခိုင်သို့ ရောက်ခဲ့သည်။ ၁၁- နှင့် ၁၂-ရာစုထက်စောသော မြန်မာအက္ခရာကျောက်စာများကို ရခိုင်၌ မတွေ့ရ။ ရခိုင်ဘာသာစကား*** ဖြစ်ပေါ်တိုးတက်မှုကို ကို ဖြေရန်ကား သာ၍ခက်ခဲသည်။ ရခိုင်ဘာသာစကားသည် ၁၀- ရာစုအတွင်းက ရခိုင်က ကျူးကျော်တိုက်ခိုက်ခဲ့သူ မွန်ဂိုတို့၏ ဘာသာစကားလော။ သို့တည်းမဟုတ် ၁၁-နှင့် ၁၂-ရာစုအတွင်း ပုဂံနှင့်ဆက်သွယ်ရာမှ စိမ့်ဝင်လာသော ဘာသာစကားလောဆို သည့်ကိစ္စကိုမူကား အဆုံးအဖြတ်မပေးနိုင်သေးပေ။^၃

လေးမြို့ခေတ်မြို့တော်ဟောင်းနေရာများတွင် ရှေးဟောင်း ယဉ်ကျေးမှုလက်ရာ အကြွင်းအကျန် အနည်းငယ်ကိုသာ တွေ့ရ သည်။ ဒဂိုးခတ်နှိပ်သုံးစွဲမှု မရှိခဲ့ပေ။^၄

အင်းဝထီးနန်း၏ အိမ်ရှေ့မင်း မင်းရဲကျော်စွာ ကျူးကျော် တိုက်ခိုက်မှုကြောင့် မင်းစောမွန်သည် 'လောင်းကြက်မြို့တော်' မှ အေဒီ ၁၄၀၆-ခုတွင် ဘင်္ဂလား စူလတန်၏မြို့တော် ဂေါရ်* သို့

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ထွက်ပြေးခဲ့လို့ခဲ့ရသည်။ ၁၄၃၀-ခုတွင် ဘင်္ဂလားဘုရင် နဇိရ်အူဒင်ရှာက မင်းစောမွန်အား ထီးနန်းပြန်တင်ပေးသည်။ ယင်းခေတ်တွင် ခေတ်စားနေသော နာဇိရ်အူဒင်ရှာ၏ ဒင်္ဂါးပုံစံကို အတုယူ၍ မြောက်ဦးခေတ် ဒင်္ဂါးများကို ခတ်နှိပ်ခဲ့သည်။

ရခိုင်သည် ၁၄၃၀-မှ ၁၅၃၀-ထိ နှစ်ပေါင်း ၁၀၀-အတွင်း ဘင်္ဂလားအား အခွန်ဆက်သရာ နယ်ပယ် ဖြစ်ခဲ့သည်။^၃

ကော်လစ်၏အထက်ပါအဆိုများသည် ဖေယာ၏ အဆိုဟောင်းများနှင့် အချို့နေရာ၌ တူကြပါသည်။ မြောက်ဦးခေတ်ဒင်္ဂါးများသည် မူဆလင်ဒင်္ဂါးများကို အတုယူ၍ ခတ်နှိပ်ခဲ့သော ဒင်္ဂါးများဖြစ်သည်ဟူ၍ ဖေယာဆိုသကဲ့သို့ ကော်လစ်ကလည်း ဆိုပါသည်။ သို့သော် ရခိုင်မင်းအချို့ ကုလားဘွဲ့ခံယူသည့်ကိစ္စ၌ ဖေယာမြင်ပုံနှင့် ကော်လစ်မြင်ပုံတို့ မတူကြပေ။ မင်းစောမွန်မှ မင်းခေါင်ရာဇာထိ (၁၄၃၀ မှ ၁၅၃၀-ထိ) မင်းတို့သည် ဘင်္ဂလားလက်အောက်ခံ ဖြစ်ခဲ့သည်ဟု ကော်လစ်က ဆိုခဲ့သော်လည်း ဖေယာက မူ မင်းစောမွန်တစ်ပါးတည်းတည်းကိုသာ နဇိရ်အူဒင်ရှာ၏ လက်အောက်ခံ သဘောမျိုးရေးခဲ့သည်။ ‘မင်းစောမွန်’ မည်သို့ လက်အောက်ခံသည့်အကြောင်းကိုကား ရခိုင်ရာဇဝင်များမှ တစ်ပါး၊ ကျွန်ုပ်လေ့လာဖူးသမျှ ဘင်္ဂလားရာဇဝင်၌လည်းကောင်း မတွေ့ဖူးပါ။^၂ ဟူ၍ ဖေယာက ရေးခဲ့သည်။

ကော်လစ်၏ ‘၁၁-ရာစုနှင့် ၁၂-ရာစုများအတွင်း၌ ပုဂံယဉ်ကျေးမှုများ လေးမြို့သို့ ရောက်လာသည်။ ဟိနယာဗုဒ္ဓဘာသာ

နှင့် မြန်မာအရေးအသားတို့မှာလည်း ပုဂံမှ ရခိုင်သို့ ရောက်လာသည်’ ဆိုသော ယူဆချက်များကား အသစ်အဆန်း ဖြစ်ပါသည်။ ဤယူဆချက်များသည် လေးမြို့နှင့် မြောက်ဦးတွင် ဝေသာလီ၌ တွေ့ရသော ယဉ်ကျေးမှုအမှတ်အသားမျိုး မတွေ့ရခြင်းမှ ထွက်ပေါ်လာသော ယူဆချက်ဖြစ်ပါသည်။ ဤယူဆချက်များ မည်မျှယုတ္တိ ရှိ၊ မရှိကို ဦးအောင်သာဦး၊ အသစ်တွေ့ရှိသော ဒင်္ဂါးများနှင့် စိစစ်ကြရပါမည်။

ဦးအောင်သာဦးအဆို

‘ရာဇဝင်ကို စာပွဲတွင်ထိုင်ရေး၍ မရ’ ဟူသော စကားကို လက်ကိုင်ပြု၍ အငြိမ်းစားကျောင်းအုပ်ဆရာကြီး ဦးအောင်သာဦးသည် ရန်ကုန်မှတစ်ဆင့် စစ်တွေ၊ မြို့ဟောင်း ဝေသာလီ၊ ကျောက်ဖြူ၊ ရမ်းဗြဲ၊ သံတွဲမြို့များသို့ အကြိမ်ကြိမ် လှည့်လည်သွားလာ ရခိုင်ဒင်္ဂါးအကြောင်းကို သုတေသနလုပ်ပါသည်။ ယင်းမှရရှိသော အချက်အလက်များနှင့် ယခင် ဒင်္ဂါးသုတေသီတို့ တွေ့ရှိချက်များကို ပေါင်းကာ ‘ရခိုင်ဒင်္ဂါးသမိုင်း’ ကို ပြုစုတင်ပြပါသည်။

ဆရာကြီးတင်ပြသော ဒင်္ဂါးများတွင် ဝေသာလီခေတ်ဒင်္ဂါးများ၊ လေးမြို့ခေတ် ဒင်္ဂါး၊ မြောက်ဦးခေတ် ဒင်္ဂါးများ ပါဝင်ပါသည်။

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ဝေသာလီဒဂါးတွင် (၄)မျိုးရှိကြောင်း ဖော်ပြပါသည်။ ယင်း တို့မှာ- (၁) နွားလားခက်ရင်းဒဂါး (၂) ခရုသင်း သင်္ဃန်းခက် ဒဂါး (၃) ခရုသင်း သီရိဝစ္စဒဂါး (၄) စာရေးထိုးသော ဒဂါးဟူ၍ ဖြစ်ပါသည်။ ဤဒဂါးများကို ဝေသာလီအာနန္ဒစန္ဒြားမင်း ကျောက် စာပါ မင်းဆက်အမည်များနှင့် ညှိ၍လည်းကောင်း၊ ရခိုင်ရာဇဝင် လာ စန္ဒြားမင်း ၉-ပါးအမည်များနှင့်ညှိ၍လည်းကောင်း ပြပါသည်။ တွေ့ရသမျှ 'စာတွေ့၊ ကိုယ်တွေ့' ဝေသာလီဒဂါးများကို စာရင်း လုပ်၍ အောက်ပါအတိုင်း ပြပါသည်။

- ၁။ ဒေဝစန္ဒြား၊ ၂။ စန္ဒြား၊ ၃။ ဘူတိစန္ဒြား၊ ၄။ နိတိစန္ဒြား၊
- ၅။ ဝိရစန္ဒြား၊ ၆။ ပြိတိစန္ဒြား၊ ၇။ ပြုတိစန္ဒြား၊ ၈။ ဓိတိစန္ဒြား၊ ၉။
- ဓမ္မဝိဇယ ၁၀။ ဓမ္မစန္ဒြား၊ ၁၁။ ယာရိတရိယ ၁၂။ လာလိတကရ
- ၁၃။ ရာဇိယကရ ၁၄။ ပြဒုမ္မကရ ၁၅။ အန္တကရ ၁၆။ သူရိယ
- စန္ဒြား ၁၇။ စူလစန္ဒြားဒဂါးများ။

အထက်ပါ ဒဂါး ၁၇-မျိုးအနက် ကျောက်စာပါ မင်းများနှင့် အမည်တူသော ဒဂါးများမှာ အမှတ်(၁)မှ အမှတ်(၁၀)ထိ ဒဂါး ၁၀-ပြား ဖြစ်ပါသည်။ ယင်း ၁၀-ပြားအနက် အမှတ်(၂)နှင့် အမှတ် (၃)ဒဂါးတို့မှာ ယခင်သုတေသီတို့ မတွေ့ဖူးသော ဒဂါးများ ဖြစ်ပါ သည်။ ကျောက်စာ၌ အမည်မပါသောဒဂါးများမှာ အမှတ်(၁၁)မှ အမှတ်(၁၇)ထိ ဖြစ်ပါသည်။ ယင်းတို့အနက် အမှတ်(၁၆)နှင့် (၁၇) တို့မှာ ရာဇဝင်လာ စန္ဒြားမင်း ၉-ပါးမှ အမည်နှစ်ခုနှင့် တူညီသည် ဟု ဆိုပါသည်။ ဤဒဂါးနှစ်ပြားသည် ရခိုင်ရာဇဝင်လေ့လာသူတို့

အတွက် အရေးကြီးသော အထောက်အထားများ ဖြစ်ပါသည်။

အမှတ်(၁၆)နှင့် အမှတ်(၁၇)ဒဂါးများအနက် အမှတ်(၁၇) 'စူလစန္ဒြားဒဂါးများ' သည် ရာဇဝင်အတွက်သာ အရေးကြီးသည် မဟုတ် ရခိုင်အက္ခရာသမိုင်းအတွက်လည်း တန်ဖိုးမဖြတ်နိုင်သော သက်သိခံဒဂါးများ ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ဆရာကြီးဦးအောင်သာဦး က 'ယင်းဒဂါးသည် ဝေသာလီခေတ်ကို ဖုံးကွယ်ထားသော မိုးရိပ် မိုးသားတို့ကို ကင်းစင်စေသဖြင့် မည်၍မည်မျှ အရေးကြီးသည်ကို အထူးပြောစရာလိုမည် မဟုတ်ပေ' ဟု ရေးခဲ့ပါသည်။ ထို့ပြင် ဤဒဂါးသည် ကော်လစ်၏ အဆိုအချို့ မခိုင်လုံကြောင်း ထောက်ပြ နိုင်သောဒဂါးလည်း ဖြစ်ပါသည်။

ကော်လစ်သည် 'ဝေသာလီဒဂါးများသည် ဗြဟ္မဏဝါဒ အမှတ် အသားများကိုသာ ဦးစားပေးဖော်ပြလေ့ရှိသော ဟိန္ဒူအစဉ်အလာ မရှိခဲ့' ဟု ဆိုခဲ့သော်လည်း 'စူလစန္ဒြား ဒဂါးများ' တွင် စာသက် သက် ရေးထိုးထားသလို အထင်အရှားတွေ့ရရာ ကော်လစ်၏အဆို မပြည့်စုံကြောင်း ထိုဒဂါးများက သက်သေခံနေပါသည်။ ထို့ပြင် ထိုဒဂါးများတွင် နာဂရီအက္ခရာတစ်ဖက် ရခိုင်အက္ခရာတစ်ဖက် ရေးထိုးထားချက်ကလည်း '၁၁-နှင့် ၁၂-ရာစုအတွင်း ပုဂံမှမြန်မာ အရေးအသားများ ရခိုင်သို့ရောက်ခဲ့သည်' ဆိုသော ကော်လစ်၏ ခန့်မှန်းချက်မှာလည်း ခိုင်လုံမှုမရှိကြောင်း ထောက်ပြနေပါသည်။

ဝေသာလီဒဂါးများတွင် ခတ်နှပ်လေ့ရှိသော နွားလား၊ ခရု သင်း၊ ခက်ရင်းစသည့် ဗြဟ္မဏဝါဒ အမှတ်အသားများနှင့် ပတ်

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

သက်သည့် ဖေယာနှင့် ကော်လစ်တို့၏ ယူဆချက်များကို ဦးအောင် သာဦးက အောက်ပါအတိုင်း ဖြည့်စွက်တင်ပြပါသည်။

ဝေသာလီဒဂီးများတွင် ခတ်နှိပ်လေ့ရှိသော နွားလား၊ ခရု သင်း၊ ခက်ရင်းစသည့် ပြုဟွဏဝါဒ အမှတ်အသားများနှင့်ပတ်သက် သည့် ဖေယာနှင့် ကော်လစ်တို့၏ ယူဆချက်များကို ဦးအောင်သာ ဦးက အောက်ပါအတိုင်း ဖြည့်စွက်တင်ပြပါသည်။

‘ပြုဟွဏဝါဒအား ကောင်းခဲ့သလောဟူသော တွေးတောချက် နှင့်ပတ်သက်၍ ပါမောက္ခအာရ်၊ ဘင်ဒါကာရ်* က အင်ဒိုပါလီယံ မင်းများ သွန်းလုပ်အသုံးပြုခဲ့သော ဒဂီးတစ်မျိုး၏ ကြောဘက်၌ သီဝနတ်မင်း၏ပုံကို ခက်ရင်းကိုင်၍ တွေ့ရ၏။ ထိုနည်းတူ ကူသျှ မင်းများ သွန်းလုပ်အသုံးပြုခဲ့သော ဒဂီး အနည်းဆုံးနှစ်မျိုး၌လည်း ခက်ရင်းကိုင်ထားသော သီဝနတ်မင်းပုံကို တွေ့ရသည့်ပြင် တချို့ ၌ သီဝနတ်မင်းပုံနောက်နားတွင် နန္ဒီနွားလားပုံကို တွေ့ရပြန်၏။ ကူလျှံအနွယ်တော်ဖြစ်သော ‘သင်္ဂါယနာတင်မင်း’ က နိဿကာ သည် ဗုဒ္ဓဘာသာမင်းတစ်ပါး ဖြစ်သော်လည်း သီဝနတ်အား ပူဇော် မှုကို မစွန့်လွှတ်ခဲ့ပါ။ ထိုမင်း၏ ဒဂီးအချို့နှင့် ကူသျှအနွယ်တော် တူဗိသျှကနှင့် ဝါသုဒေဝမင်းတို့၏ ဒဂီးများ၌လည်း သီဝနတ်မင်း ပုံကို တွေ့ရ၏ဟူ၍ ဆိုထားပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဒဂီး၌ပါရှိသော နတ်နှင့်ပတ်သက်သော တံဆိပ်အမှတ်အသားများသည် အရိယံတို့ ၏ မျိုးရိုးခလေ့နှင့်ပတ်သက်သော အမှတ်အသားများသာဖြစ်၍ ထိုစဉ်က ပြုဟွဏဝါဒအား ကောင်းခဲ့ခြင်းကြောင့် မဟုတ်ပါ။

ထို့နောက် ဆရာကြီးသည် ‘ဝေသာလီဒဂီးများ ငွေကြေး ဟုတ်၊ မဟုတ်’ ဆိုသော ပြဿနာကို ဆက်လက်ရေးပါသည်။ ဤပြဿနာ ကို ဖေယာနှင့် ကော်လစ်တို့ ယူဆပုံချင်း မတူကြကြောင်း အထက် တွင် ရေးခဲ့ပါသည်။ ကော်လစ်နှင့် ဆရာကြီး ဦးအောင်သာဦးတို့ ကား ဤပြဿနာတွင် အမြင်တူကြပါသည်။ ဆရာကြီးက ဝေသာ လီဒဂီးအချို့၌ ကျပ်ပြား၊ ငါးမူးစေ့၊ မတ်စေ့၊ မူးစေ့များ တွေ့ရခြင်း၊ အစဉ်လိုက် အလေးချိန်တစ်ဝက်စီ ရှိကြခြင်း၊ အရွယ်တူလျှင် အလေးချိန်တူခြင်းစသော အချက်များတွင် မူတည်ပြီး ‘သုတေသီ ရုစတန်း၏ အဆို’ ကို ကိုးကားလျက် ‘ဝေသာလီခေတ်တွင် တွေ့ရ သမျှ ဒဂီးများသည် ပြည်သုံးဒဂီးများသာဖြစ်ကြ၏’ ဟု ယုံကြည် စိတ်ချစွာ ရေးပါသည်။

လေးမြို့ခေတ်ဒဂီး

ဖေယာနှင့် ကော်လစ်တို့ မတွေ့ဘူးခဲ့သော လေးမြို့ခေတ်ဒဂီး ကို ဦးအောင်သာဦး ရှာဖွေတွေ့ရှိပါသည်။ ထိုဒဂီးမှာ မင်းထီးဒဂီး ဖြစ်ပါသည်။ ဒဂီးတစ်ဖက်တွင် ‘နုရာဇိပတိ ဦးရီးတော်အနန္ဒဘယ’ ဟု ရေးထိုးထားပြီး ကျန်တစ်ဖက်၌ အထက်ပိုင်းတွင် နာဂရီ အက္ခ ရာ၊ အောက်ပိုင်းတွင် ပါသျှအက္ခရာဖြင့် ရေးထိုးထားသည်ဟု ဆို ပါသည်။

ဤဒဂိုးသည် ဟပါသျှစာတန်း ပိုလာသည်မှလွဲ၍ ဝေသာလီ မှ စူလမဟာရာဇာဒဂိုးနှင့် မူအားဖြင့် ထပ်တူပင် ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဤဒဂိုးသည် စူလမဟာရာဇာဒဂိုးပုံစံကို အတုယူ၍ ခတ်နှိပ်သောဒဂိုးဖြစ်သည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ ဤဒဂိုးသည် ဝေသာလီခေတ်နှင့် နှစ်ပေါင်း -----ခန့် ကွာလှမ်းသော မြောက်ဦးခေတ်ကို 'ကွင်းဆက်' သဖွယ် ဆက်စပ်ပေးနိုင်သည့် ဒဂိုးဖြစ်ပါသည်။ ရခိုင်ဒဂိုးသမိုင်းတွင် အထူးအရေးပါသောဒဂိုး ဖြစ်ပါသည်။ မင်းထီးဒဂိုးကို ကွင်းဆက်သဖွယ် အလယ်တွင်ထား၍ ဝေသာလီခေတ်မှ စူလမဟာရာဇာဒဂိုးနှင့် မြောက်ဦးခေတ်မှ 'ရခိုင်တစ်ဖက်၊ နာဂရီနှင့် ပါသျှစာတစ်ဖက် ရေးထိုးထားသော' ဒဂိုးများကို ဆက်စပ်ကြည့်လျှင် ရခိုင်ဒဂိုးသမိုင်းသည် အပြတ်အတောက် မရှိ တဆတ်တည်းဖြစ်ကြောင်း ပေါ်လွင်လာပါသည်။

စူလမဟာရာဇာဒဂိုးနှင့် မင်းထီးဒဂိုးတို့ကို သုတေသီဖေယာနှင့် ကော်လစ်တို့သာ တွေ့မြင်သွားကြမည်ဆိုလျှင် 'မြောက်ဦးခေတ် ဒဂိုးများသည် မူဆလင်ဒဂိုးများကို အတုယူ၍ ဒဂိုးများဖြစ်သည်' ဟု ယူဆခဲ့ကြမည် မဟုတ်ပေ။

ဆရာကြီး ဦးအောင်သာဦး ကြိုးပမ်းချက်ကြောင့် ယခုအခါ လေးမြို့ခေတ်၌ မင်းထီးဒဂိုးတစ်မျိုးတည်းကိုသာ တွေ့ရသေးသော်လည်း စမ္ဘဝင်၊ ပဉ္စာ၊ ပရိနိ၊ လောင်းကြက်စသော လေးမြို့မြစ်ဝှမ်းဒေသ မြို့တော်ဟောင်းနေရာများကို တူးဖော်နိုင်ပါက အခြားမင်းများ၏ ဒဂိုးများကို တွေ့နိုင်စရာအကြောင်း ရှိပါသည်။

မြောက်ဦးဒဂိုးမှ ကုလားဘွဲ့

လေးမြို့ခေတ် ယဉ်ကျေးမှုကို ဆက်ခံသော မြောက်ဦးခေတ်သည် ဒဂိုးခတ်နှိပ်မှုကိစ္စတွင်လည်း မင်းထီးဒဂိုးနှင့် မူအားဖြင့် တူညီပါသည်။ ပုံစံပြုရလျှင် မင်းထီးဒဂိုး၌ တစ်ဖက်တွင် ရခိုင်အက္ခရာကျန်တစ်ဖက်တွင် နာဂရီနှင့် ပါသျှအက္ခရာရေးထိုးထားသကဲ့သို့ မင်းပါကြီးဒဂိုး၌လည်း တစ်ဖက်တွင် 'မင်းဘင်သင်ခယာ' ဟု ရေးထိုးထား၍ ကျန်တစ်ဖက်၌ ကုလားဘွဲ့ 'ဇောက်ပေါက်ရွာ' ကို နာဂရီဖြင့် ရေးထိုးထားပါသည်။^၂

မင်းရာဇာကြီးဒဂိုးတွင်လည်း 'တစ်ဖက်၌ ရခိုင်အက္ခရာဖြင့် ၉၆၃-ဆင်ဖြူသခင် ဆောလိမ်သျှာ' ဟုရေးထိုး၍ ကျန်တစ်ဖက်၌ ထိုဘွဲ့ကိုပင် အထက်ပိုင်း၌ ပါသျှ၊ အောက်ပိုင်း၌ နာဂရီအက္ခရာဖြင့် ရေးထိုးထားသည်။^၃ မင်းခမောင်းဒဂိုးကိုလည်း တစ်ဖက်၌ ရခိုင်စာဖြင့် 'ဆင်ဖြူရှင်ဝရ ဓမ္မရာဇာဥသျှောင်သျှာ' ဟု ရေးထိုး၍ ကျန်တစ်ဖက်၌ ထိုဘွဲ့ကိုပင် အထက်ပိုင်း၌ ပါသျှ၊ အောက်ပိုင်း၌ နာဂရီဖြင့် ရေးထိုးပါသည်။^၄

ထူးခြားချက်များမှာ မင်းထီးဒဂိုး၌ သက္ကရာဇ်နှင့် ကုလားဘွဲ့ မပါခြင်းဖြစ်၏။ မင်းပါကြီးဒဂိုးတွင် ကုလားဘွဲ့ပါခြင်း၊ မင်းရာဇာကြီးနှင့် မင်းခမောင်းဒဂိုးများတွင် ကုလားဘွဲ့နှင့် သက္ကရာဇ်ပါခြင်းတို့ ဖြစ်ပါသည်။

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ဤတွင် ရခိုင်မင်းများ ကုလားဘွဲ့ခံရသည့်အကြောင်းကို ဝေဖန်စိစစ်ကြည့်ရပါမည်။

ရခိုင်ရာဇဝင်များတွင် လေးမြို့ခေတ်၏ နောက်ဆုံးဘုရင် မင်းစောမွန်သည် အင်းဝမင်းခေါင်၏သားတော် အိမ်ရှေ့မင်းသား မင်းရဲကျော်စွာ ကျူးကျော်တိုက်ခိုက်မှုကြောင့် ရခိုင်သက္ကရာဇ် ၇၆၈-ခု ဘင်္ဂလား စုလ်တန်ဘုရင်ထံသို့ ထွက်ပြေးခိုလှုံခဲ့ရသည်ဟု ဆိုကြပါသည်။ မင်းစောမွန်လွန်၍ မင်းခရီးဆက်ခံသောအခါ အစ်ကိုနှင့် စုလ်တန်မင်းတို့၏ ကတိကဝတ်အတိုင်း အာလီခင်ဟု ကုလားအမည် ခံတော်မူသည်^၂ ဟု ဖော်ပြကြပါသည်။

မင်းခရီးမှစ၍ အထက်ပါ ကုလားဘွဲ့ခံ မင်း ၁၀-ပါးတို့ အုပ်စိုးသော ပထမမြောက်ဦးခေတ် (၁၄၃၀-၁၅၃၀)ကို ကုလားလက်အောက်ခံ ကာလဟု ကော်လစ်က ယူဆခဲ့ပါသည်။ ဤယူဆချက်သည် မင်းစောမွန်က ဘင်္ဂလားဘုရင်ထံ ခိုလှုံခဲ့ရသည့်အချက် ထိုဘုရင် အကူအညီနှင့် မင်းစောမွန်နန်းရသည့်အချက်၊ မင်းစောမွန်နောက် ဆက်ခံလာသော မင်း ၁၀-ပါးတို့ ကုလားဘွဲ့ ခံယူခဲ့ကြသည့်အချက်၊ မြောက်ဦးခေတ်စာ ဒဂိုးများသည် မူဆလင်ထိုး ဒဂိုးများနှင့် မူအားဖြင့် ထပ်တူဖြစ်သည်ဟု ယူဆသောအချက် ယင်းလေးချက်ပေါ်တွင်အခြေခံ၍ ယူဆခဲ့ခြင်း ဖြစ်ဟန်တူပါသည်။ ဤယူဆချက် ယုတ္တိ ရှိ၊ မရှိကို စိစစ်ကြည့်ရန် ကုလားဘွဲ့ခံ မင်းများ၏ ရာဇဝင်ကို လေ့လာကြည့်ပါမည်။

ရခိုင်ရာဇဝင်များတွင် မင်းခရီး ‘အလီခင်’ သည် ရခိုင်သက္ကရာဇ် ၈၀၁-ခု စုတ္တရာနှင့် စစ်တကောင်းကို တိုက်ခိုက်အောင်မြင်ခဲ့သည်ဟု လည်းကောင်း၊ ဘစောဖြူ ‘ကလီမာသျှား’ သည် ကုလားတို့ ပုန်စားသောကြောင့် ၈၄၃-ခုတွင် စစ်တကောင်းသို့ သွားရောက်တိုက်ခိုက်အောင်မြင်ခဲ့သည်ဟု လည်းကောင်း^၂ ဖော်ပြကြပါသည်။

ဟာဗေကလည်း အလီခင် အေဒီ (၁၄၃၄-၅၀)သည် သံတွဲနှင့် ပင်းဝါကို သိမ်းသွင်းခဲ့သည်။ ဘစောဖြူ ကလီမာသျှား ၁၄၅၉-၈၃ သည် စစ်တကောင်းကို ၁၄၅၉-ခုတွင် တိုက်ခိုက်သိမ်းပိုက်ခဲ့သည်။ ထိုအချိန်မှစ၍ စစ်တကောင်းသည် ၁၆၆၆-ထိ ရခိုင်တို့ လက်ထဲတွင် ရှိခဲ့သည်^၂ ဟု ရေးပါသည်။

ဤရာဇဝင် အထောက်အထားများကို ဘစောဖြူမင်းလက်ထက် ရေးဖွဲ့ခဲ့သော ‘ရခိုင်မင်းသမီး ဧခြင်း’ ကလည်း ထောက်ခံနေပါသည်။ ထိုဧခြင်း အပိုဒ်-၃၅တွင်-

“ဧ၊ ဧပိမ့်ရင့်ရှု၊ ဘစောဖြူ၏၊ လွန်မူတေဇ၊ ဘုန်းပညာကို၊ တင်ပြတရံ၊ နတ်တို့ကြံ၍၊ နိုင်ငံမင်းပေါင်း၊ စစ်တကောင်းမြေ၊ တိုင်လေသောခါ၊ ထိုကပါသား၊ သန်မာရဲမက်၊ ဆင်းသက်ဟူးဟူး၊ မြစ်ချောင်းကူး၍၊ ဉာဏ်ရူးမိစ္ဆာဘင်ဂါကုလားမြုံသက်သားတို့၊ သုံးပါး သုံးပြည်၊ စံလင့်ကို၊ တန်ရှည်တဖျူး၊ ဆင်တော်ဦးမှ ပစ်လတ်တုံငြား၊ မြားချွန်ငါးထောင်၊ ကုန်လျင်းအောင်တည့်--ဘစောဖြူ

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ကို၊ ဇမ္ဗူပတ်လုံး၊ မင်းအားလုံးတို့၊ လက်ရုံးဘုန်းရောင်၊ ထောင်မည်ထားဘိ၊ ကြားက ကြောက်ရွံ့” ဂ ဟု ရေးဖွဲ့ထားပါသည်။ ဤခြင်းရေ ဘစောဖြူမင်း စစ်တကောင်းကို တိုက်ခိုက်အောင်မြင်ခဲ့ကြောင်း သိသာပါသည်။

အထက်ပါ ရာဇဝင်အထောက်အထားများနှင့် ရခိုင်မင်းသမီးခြင်းအထောက်အထားတို့ကို လေ့လာဆင်ခြင်ကြည့်လျှင် ပထမမြောက်ဦးခေတ်မင်းတို့သည် ကော်လစ်ယူဆသကဲ့သို့ ဘင်္ဂလားလက်အောက်ခံ မဟုတ်ကြောင်း ထင်ရှားပါသည်။ ထိုမင်းများကုလားဘွဲ့ခံယူကြခြင်းမှာ မင်းစောမွန်နှင့် ဘင်္ဂလားဘုရင်တို့အပြန်အလှန်ကျေးဇူးရှိခဲ့ကြခြင်းကြောင့်* မဟာမိတ်သဘော၊ ချစ်ကြည်ရေးသဘောနှင့် ခံယူခဲ့ကြခြင်းမျိုးသာ ဖြစ်နိုင်သည်။ ကုလားလက်အောက်ခံဖြစ်သောကြောင့် ကုလားဘွဲ့ခံယူခြင်းမျိုး မဖြစ်နိုင်ချေ။

ကုလားဘွဲ့ခံခဲ့ရုံနှင့် ကုလားလက်အောက်ခံဟု မယူဆနိုင်ကြောင်းကို မင်းပါကြီးဒဂိုး၊ မင်းရာဇဒဂိုးနှင့် မင်းခမောင်းဒဂိုးများကလည်း သက်သေခံနေကြပါသည်။ ထိုမင်းသုံးပါး ဒက္ကာကို သိမ်းပိုက်စိုးမိုးနိုင်ခဲ့ကြောင်း အားလုံးအသိ ဖြစ်ပါသည်။ ထိုမင်းတို့လည်း ကုလားဘွဲ့အသီးသီးကို မိမိအမည်နှင့် ပူးတွဲခံယူခဲ့ကြရာ ကုလားတို့နှင့် မဟာမိတ်မစဉ်အလာမပျက်လို၍ဖြစ်ကြောင်း လွယ်ကူစွာ သဘောပေါက်နိုင်ပါသည်။ ဤပြဿနာတွင် ဆရာကြီးဦး

အောင်သာဦး၏ ယူဆချက်မှာ အကြောင်းအကျိုး ညီညွတ်သော ယူဆချက်ဖြစ်သည်ဟု ထင်ပါသည်။ ဆရာကြီးက-

“ရက္ခိုင်ဘုရင်များ ကုလားဘွဲ့ကို ဆက်ကပ်ခံခဲ့ရသော အချိန် (အေဒီ-၁၄၃၀-မှ ၁၆၂၂-ထိ)အတွင်း၌ သွန်းလုပ်အသုံးပြုခဲ့ကြသော ရက္ခိုင်ပြည်သုံးဒဂိုးများ၌ ကုလားဘွဲ့အမည်ကိုပါ ဒဂိုး၏ ရင်ဘတ်၌ တွေ့ရသည်မဟုတ်။ ဒဂိုး၏ကြောဘက်၌လည်း ဘုရင်မင်းမြတ်၏ ဘွဲ့အမည်ကို နာဂရီနှင့် ပါသည့်အက္ခရာများဖြင့် ရေးထိုးထားသည်ကို တွေ့ရပါသေးသည်။ ယင်းကဲ့သို့ တွေ့ရခြင်းသည် မဟာမိတ်နိုင်ငံများဖြစ်ကြသည့် အားလျော်စွာ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးအားဖြင့် လည်းကောင်း၊ သံတမန်ဆက်သွယ်ရေးအားဖြင့်လည်းကောင်း အဆက်အသွယ်အသွားအလာယှိနေကြခြင်းကြောင့်ပင် ဖြစ်ပါသည်။”

“သီရိသုဓမ္မရာဇာနန်းတက်သော ခရစ်သက္ကရာဇ် ၁၆၂၂-ခုနှစ်မှစ၍ ရက္ခိုင်ပြည်သည် အဘက်ဘက်မှ ဆုတ်ယုတ်လာခဲ့ပါသည်။ မဂိုတို့နှင့် ဆက်ဆံမှုတင်းမာလာခြင်းကြောင့် နိုင်ငံရေး၊ လူမှုရေးနှင့် ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးမှာ လုံးလုံးပြတ်သလောက် ဖြစ်လာခဲ့၏။ ယင်းကြောင့် မင်း၏ဘွဲ့အမည်မှာ ကုလားဘွဲ့မထွေရတော့ပါ။ လူမှုရေးနှင့်ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေး အဆက်ပြတ်လာခြင်းကြောင့် ဒဂိုး၏ကြောဘက်၌ နာဂရီနှင့် ပါသည့်အက္ခရာများပျောက်၍ ကြောဘက်၊ ရင်ဘက် အတူတူ မင်း၏ဘွဲ့အမည်ကို ရက္ခိုင်အက္ခရာဖြင့်ပင် တွေ့လာရပါသည်။” စသည်ဖြင့် တင်ပြထားပါ

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

သည်။

ဤတွင် အကြောင်းသင့်၍ ရခိုင်မဂ္ဂဇင်း အမှတ် ၃-မှ ကျော်
ဇံသာ (သမိုင်း)၏ အယူအဆအချို့ကို ဝေဖန်တင်ပြလိုပါသည်။

မြောက်ဦးခေတ် ရခိုင်မင်းအချို့ ကုလားဘွဲ့ ပူးတွဲခံယူခဲ့ သည့်
ကိစ္စကို ကျော်ဇံသာက ‘မူဆလင်ဘွဲ့များ ပူးတွဲခံယူခြင်းမှာလည်း
နိုင်ငံတွင်းရှိ မူဆလင်ဘာသာဝင်များကို သိမ်းသွင်းစည်းရုံးထားနိုင်
စေရန် မဂိုဏ်းရာဇ်နှင့် တန်းတူရည်တူဘွဲ့အမည်ခံယူနိုင်ကြောင်း
ပြသရန်သာ ဖြစ်သည်” ဟူ၍ အခြေပြမြန်မာနိုင်ငံရေးသမိုင်း၊
ပထမတွဲ’ ကို ကိုးကားလျက် တင်ပြပါသည်။ ဤတင်ပြချက်တွင်
နိုင်ငံတွင်းရှိ အစ္စလာမ်ဘာသာဝင်များဟူသော စကားအသုံးအနှုန်း
သည် ရခိုင်ပြည်တွင်းရှိ အစ္စလာမ်ဘာသာဝင်များဟု အဓိပ္ပာယ်
ထွက်ပါသည်။ ဤအဓိပ္ပာယ်အတိုင်းဆိုလျှင် ကုလားဘွဲ့ကို စတင်ခံ
ယူခဲ့သော မင်းခရီးလက်ထက်မှစ၍ ရခိုင်ပြည်၌ ကုလားလူဦးရေ
အများအပြားရှိကြောင်း ဝန်ခံရာရောက်သည်။

ရခိုင်ပြည်တွင်း၌ ကုလားအများအပြားသာ ရှိခဲ့ရိုးမှန်လျှင်
‘ရခိုင်ဘုရင်များက ဘာသာရေး လွတ်လပ်ခွင့်ပေးထားသော
ကြောင့်’ မင်းစောမွန်လက်ထက် ဆောက်လုပ်ခဲ့သည့်^၂ ဆိုသော
ဆန်ဒီခန်ဗလီ* မျိုးကို ရခိုင်ပြည်အနှံ့၌ တွေ့ရပေလိမ့်မည်။ မြောက်
ဦးမင်းအားလုံးလည်း ကုလားစည်းရုံးရေးနည်းပရိယာယ်အဖြစ်
ကုလားဘွဲ့အသီးသီးကို ခံယူကြပေလိမ့်မည်။ သို့သော် မြောက်ဦး
ခေတ် ဆန်ဒီခန်ဗလီ တစ်ခုတည်းကိုသာ တွေ့ရသောကြောင့် ရခိုင်

ပြည်အနှံ့၌ ကုလားလူဦးရေ အများအပြားရှိသည်ဟု ယူဆရန်
အကြောင်းမရှိ။ သီရိသုဓမ္မရာဇာလက်ထက်မှစ၍ ကုလားဘွဲ့ကို
မခံယူခဲ့ကြခြင်းကလည်း ရုရှဂျာ** မင်းသား၏နောက်လိုက် လေး
သည်များမှလွဲ၍ ရခိုင်ပြည်၌ ကုလားလူဦးရေ အများအပြားမရှိ
ကြောင်း ခိုင်လုံစွာ ပြောနိုင်ပါသည်။ တံခါးမရှိ ဓားမရှိ ဝင်ထွက်
နိုင်ခဲ့သော တိမြိသျှနယ်ချဲ့တို့ လက်အောက်၌ပင် ရခိုင်ပြည်ရှိ
ကုလားလူဦးရေသည် ၁၉၁၁-ခု စာရင်းအရ ၁၇၈၆၄၇ (တစ်သိန်း
ခုနစ်သောင်း ရှစ်ထောင် ခြောက်ရာ လေးဆယ်ခုနစ်) ယောက်ရှိ
ပြီး ယင်းတို့အနက် အများအပြားမှာ လယ်ယာအလုပ်ရာသီ၌ စစ်
တကောင်းမှ လာရောက်ကြသောသူများသာ ဖြစ်သည်။

အမှန်ပြောရလျှင် သူတို့သည် ရခိုင်ပြည်သားများ မဟုတ်ပေ^၂
ဟု ဆိုပါသည်။ ဤအဆိုအရလည်း ၁၇၈၄-မတိုင်မီက ရခိုင်ရှိ
ကုလားလူဦးရေသည် ရခိုင်ဘုရင်များက ကုလားဘွဲ့ခံ၍ စည်းရုံး
ယူရလောက်အောင် အများအပြားမရှိကြောင်း ထင်ရှားပါသည်။

ထို့ပြင် ကျော်ဇံသာက ‘ကုန်သွယ်ရေး၊ စီးပွားရေးနှင့် ယဉ်ကျေး
မှုရေးရာတိုးတက်ကြွယ်ဝနေသော မဂိုဏ်းရာဇ်များကို ရခိုင်ဘုရင်
များ အားကျခဲ့ကြဟန် တူသည်’^၂ ဆိုသော ယူဆချက်မှာလည်း
ရခိုင်ရာဇဝင်လာ အချက်အလက်များနှင့် မကိုက်ညီပေ။ ရခိုင်ရာဇ
ဝင်များအရ မင်းခရီးနှင့် ဘစောဖြူတို့ စစ်တကောင်းကို တိုက်ခိုက်
သိမ်းပိုက်ခဲ့ကြခြင်းမှာ မင်းစောမွန်လက်ထက် လက်လွတ်ခဲ့ဟန်ရှိ
သည့် သဘောသာ ဖြစ်လေသည်။ မဂိုဏ်းရာဇ်ကို အားကျ၍

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

မဟုတ်ပေ။ မြောက်ဦးခေတ် ပထမပိုင်းကာလအုပ်ချုပ်သူတို့သည် ဘင်္ဂလားမှ အတုယူသင့်သည်ကို ယူခဲ့ကြဟန်ရှိသည်။ ဟူသော ကျော်ဇံသာ၏ ယူဆချက်မှာလည်း အထောက်အထားတစ်စုံတရာ မပြနိုင်သည့် မျက်ရမ်းမှန်းဆယူဆချက်မျိုးသာ ဖြစ်ဟန်တူပါသည်။

နိဂုံး

ရခိုင်သမိုင်းရေးရာ သမုဒ္ဒရာကား အလွယ်ကျယ်ဝန်းလှပါသည်။ သမုဒ္ဒရာမှ ရေကိုခပ်၍ မကုန်နိုင်သကဲ့သို့ ရခိုင်သမိုင်းရေးရာများကို သုတေသနလုပ်၍ ကုန်ခမ်းနိုင်အံ့ မင်ပါ။ ရခိုင်ဒဂိုင်းအကြောင်းကို ဖေယာ၊ ကော်လစ်၊ ဦးအောင်သာဦးအစရှိသော သုတေသီတို့ လေ့လာတင်ပြခဲ့ကြသည်မှာ နှစ်ပေါင်း (၁၀၀)ခန့်ပင် ကြာခဲ့ပါပြီ။ သို့သော် ပြည့်စုံမှု မရှိသေး။ ဖေယာမတွေ့ဖူးခဲ့သည်ကို ကော်လစ်တွေ့၍ အမြင်သစ်များ တင်ပြကာ ဒဂိုင်းသမိုင်း စာမျက်နှာသစ်များ ရေးပေးခဲ့ပါသည်။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်နှစ်ဦးတို့ မတွေ့ဖူးခဲ့သော ဒဂိုင်းများကို သက်သေထား၍ ဦးအောင်သာဦးက ရခိုင်ဒဂိုင်းသမိုင်းကို ဖြည့်စွက်ရေးသားခဲ့သည်။ ယင်းပညာရှင်တို့၏ ကြိုးပမ်းမှုတွင် အခြေခံပြီး ကျွန်ုပ်တို့က ဆက်လက်သုတေသနလုပ်ရပါမည်။ ရခိုင်ဒဂိုင်းပိုမိုပြည့်စုံလာအောင် ပိုမိုပိပြင်လာအောင် အားထုတ်ရပါမည်။ ရှေးခေတ် ရခိုင်ပြည်၏ အမွေအနှစ် ဒဂိုင်းဟောင်းများက ကျွန်ုပ်တို့၏ သမိုင်းမည်သို့ဖြစ်ပေါ် တိုးတက်ခဲ့သည်ကို

တစွန်းတစပြောပြရန် ကျွန်ုပ်အား ငဲ့လင့်နေပါလိမ့်မည်။

မောင်ဗသိန်း
ရခိုင်တန်ဆောင်မဂ္ဂဇင်း(၄)၊ ၁၉၇၇။

မှတ်ချက်

ဤဆောင်းပါးကို ရခိုင်မဂ္ဂဇင်း အမှတ်(၄)၊ ၁၉၇၇-၌ 'မောင်မြသိန်း' ကလောင်အမည်ဖြင့် ဖော်ပြဖူးပါသည်။

* Phayre, Arthur, P.11
 ** Collis, M.S Kalima
 1. "Coins of Arakan, of Pegu and of Burma", Phayre, A.P. The International Numismata Orientalis London? Trubner & Co. 1882
 1. Ibid P.1
 2. Ibid P.2
 3. Ibid P.8
 4. Ibid P.30
 5. " Arakan's Place in the Civilization of the Bay", M. Collis in Collation with San Shwe Bu., BRSFAP No(2)
 1. Ibid P.485

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

- 2. Ibid P.487
- 3. Ibid P.486
- 4. Ibid P.488
- 5. Arakan 'Place' 487
- 6. Ibid P.488

* Mongolian
 **** Arakanese Language

- * Gaur
- 1. Arakan's Place, P.493
- 2. Coins of Arakan, P.2

၁။ ဒဂီးသမိုင်း လေ့လာသူတစ်ဦး (ဦးအောင်သာဦး)၊ 'အရှေ့တောင်အာရှ ဒဂီးသမိုင်း' ရခိုင်ညွန့်ဖူး၊ စာ-၁၁၇၊ ပညာဂုဏ်ရည် စာပေတိုက်၊ ၁၉၆၈။

* Prof. D.R. Bhandarkar

- 1. Rustom, C.A ' Some coins of Arakan" The Nation Sun day Supplement, 11 November, 1962

- 1. Coins of Arakan, 25

* Zabauk Shah

- 2. (A) Coins of Arakan, P.25 (B) Arakan's Place, P.501
- 3. (က) စန္ဒမာလင်္ကာရ၊ ရခိုင်ရာဇဝင်သစ်ကျမ်း၊ ဒု-အုပ်၊ ဟံသာဝတီပိဋကတ်တိုက်၊ ၁၂၀၃။
 (ခ) ဦးဦးသာထွန်း၊ ရခိုင်ရာဇဝင်အကျဉ်း၊ ၁၉၇၂၊ စာ-၈၉။ (စာကူးစက်မှု) စာ-၁၂။

- ၄။ (က) ရခိုင်ရာဇဝင်သစ်ကျမ်း၊ စာ-၇
 (ခ) ရခိုင်ရာဇဝင်သစ်ကျမ်း၊ စာ-၉၃
 (က) ဓညဝတီအရေးတော်ပုံ၊ အရေးတော်ပုံ ၆-စောင်တွဲ၊ နန်းမြင့်စာပေ၊ ရန်ကုန်၊ ၁၉၇၀၊ စာ-၄၃
 (ခ) ရခိုင်ရာဇဝင်အကျဉ်း၊ စာ-၉၇
- ၁။ (က) ရခိုင်ရာဇဝင်သစ်ကျမ်း၊ စာ-၂၄။
 (ခ) ရခိုင်ရာဇဝင်သစ်ကျမ်း၊ စာ-၉၉
- ၂။ (က) ရခိုင်ရာဇဝင်သစ်ကျမ်း၊ စာ-၃၈
 (ခ) ရခိုင်ရာဇဝင်အကျဉ်း၊ စာ-၈၀၄
- ၁။ (က) ရခိုင်ရာဇဝင်သစ်ကျမ်း၊ စာ-၃၈
 ရခိုင်ရာဇဝင်အကျဉ်း၊ စာ-၁၀၄

၂။ Harvey, History of Burma, Longman Greeu Co. 1925 P.140

၃။ စာဆိုတော် ဖဒ္ဒမင်းညို 'ဘစောဖြူသမီးတော် ဧခြင်း' (ရွှေစေတီမှု) ဦးအောင်သာဦး တည်းဖြတ်သည်။ စာပေပေါင်းကူး စာအုပ်တိုက်၊ တောင်ဥက္ကလာပ၊ ရန်ကုန်။ ၁၉၇၀၊ စာ-၆၀။

* မင်းစောမွန်က ဘင်္ဂလားဘုရင် နာဇီရ်အူဒိန်ညွှာကို စစ်ရေးစစ်ရာ၌ ကူညီခဲ့ကြောင်း ရခိုင်ရာဇဝင်များ၌ အကျယ် တဝင့်ဖော် ပြကြပါသည်။

၁။ ကျော်ဇံသာသမိုင်း မြောက်ဦးခေတ်၏ နိဒါန်း၊ ရခိုင်မဂ္ဂဇင်း၊ အမှတ်(၃)၊ ၁၉၇၆၊ စာ-၂၆

* Sandikhan mosque

** Shashuja

- 2. Smart, A, B, Burma Gazatter Akyab District, Volume A P. 86-87

- ၂။ မြောက်ဦးခေတ်နိဒါန်း၊ စာ-၂၆
- ၃။ ရခိုင်မဂ္ဂဇင်း၊ အမှတ်(၃)၊ ၁၉၇၆၊ စာ-၂၆
- ၄။ မြောက်ဦးခေတ်နိဒါန်း၊ စာ-၂၆

ခေတ်သစ်သမိုင်းပညာသျှင်တို့သည် ဒဏ္ဍာရီနှင့်ရောထွေးနေသော ခေတ်ဟောင်းသမိုင်းများကို ရှုတ်ချပစ်ပယ်ခြင်း မပြုကြ။ အမဲကောင်လိုက်သော မုဆိုးပမာ ဒဏ္ဍာရီသဲလွန်စများကို ခြေရာခံသူတေသနလုပ်ပြီး မပီမပြင် ဝိုးတိုးဝါးတား ဖြစ်နေသော သမိုင်းများကို ပီပြင်ထင်ရှားလာအောင်သာ အားထုတ်ခဲ့ကြလေသည်။ သိပ္ပံနည်းကျသော တူးဖော်မှုလုပ်ငန်းကလည်း ခေတ်သစ်သမိုင်းပညာသျှင်တို့အား ဒဏ္ဍာရီနှင့် တကယ့်အဖြစ် ခွဲခြားနိုင်အောင် ထိရောက်စွာ ကူညီနိုင်ခဲ့၏။

ဝေသာလီသမိုင်း ပြုစုရေး

(ဤဆောင်းပါးဖြင့် ကွယ်လွန်သူ ဆရာဦးစံသာအောင်အား ဦးညွှတ်ပါသည်။)

ကျွန်တော်တို့ ငယ်ငယ်ကပင် ဝေသာလီမြို့တော်အကြောင်းကို အဘိုးအဘွားတို့ထံမှ ပုံပြင်သဖွယ် ကြားခဲ့ဖူးသည်။ ကျောင်းသားဘဝ၌ ကမ္ဘာ့သမိုင်းပုံပြင်များကို ဖတ်ရှုလေ့လာရသောအခါ ငယ်စဉ်က ကြားခဲ့ဖူးသော ဝေသာလီမြို့တော်အကြောင်းကို သတိရလာပြီး သူများနိုင်ငံ၌လည်း မိမိတို့လို ဒဏ္ဍာရီဆန်သောသမိုင်းအဖြစ်အပျက်များ ရှိကြပါကလားဟု သိလာသည်။ အမှန်က ခေတ်သမိုင်းများသည် ဒဏ္ဍာရီဆန်သော ခေတ်ဟောင်းသမိုင်းများမှ မွေးဖွားလာခြင်းသာ ဖြစ်လေသည်။

ရခိုင်ရာဇဝင်လာ ဒဏ္ဍာရီဆန်သော အကြောင်းအရာ အဖြစ်အပျက်များကား အများအားဖြင့် ဒဏ္ဍာရီဘဝ၌သာ ရှိနေကြသေးသည်။ မသွေးရသေးသော ကျောက်မျက်များပမာ ကမ္ဘာ့သမိုင်းကျောက်မျက်ရတနာများအလယ်၌ အရောင်မလက် နာမည်မထွက်ဘဲ ရှိနေကြရသည်။ ထိုမသွေးရသေးသော ကျောက်မျက်တုံးများထဲ၌ ဝေသာလီမြို့တော်ဟောင်းကား အတော်အသင့် လူသိများသော ကျောက်မျက်တုံးတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။

ဝေသာလီမြို့တော်သည် နာမည်ကျော် မြောက်ဦးမြို့တော်မှ မြောက်ဘက်ငါးမိုင်ခန့်အကွာတွင် တည်ရှိပါသည်။ အမည်အပြည့်အစုံမှာ “ဝေသာလီကျောက်လှေကားမြို့တော်” ဖြစ်သည်။ ဝေသာလီမြို့၏ အနောက်မြောက်ဘက် ရမ်းချောင်းကမ်းပါးတွင် သင်္ဘောများ ဆိုက်ကပ်ရာ ကျောက်လှေကားတည်ရှိခဲ့သောကြောင့် “ဝေသာလီကျောက်လှေကား” မြို့တော်ဟု ခေါ်ကြခြင်း ဖြစ်သည်။

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ရခိုင်ရာဇဝင်ကို လေ့လာကြည့်သော် ဝေသာလီတည်ရှိခဲ့သော ကာလကို အကြမ်းအားဖြင့် နှစ်ပိုင်းခွဲခြမ်းနိုင်ကြောင်း တွေ့နိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။ တစ်ပိုင်းသည် စာအရေးအသား မှတ်တမ်း မတွေ့ရသေးမီကာလ ဝေသာလီဖြစ်၍ ကျန်တစ်ပိုင်းမှာ စာအရေးအသားမှတ်တမ်းများတွေ့ရပြီးနောက် ဝေသာလီ ဖြစ်ပါသည်။ တစ်နည်းပြောရလျှင် ဝေသာလီကို မဟာတိုင်းစံနွားမင်းကြီး မတိုင်မီ ကာလ ဝေသာလီနဲ့ မဟာတိုင်းစံနွားမင်းကြီးနောက်ပိုင်းကာလ ဝေသာလီဟူ၍ ပိုင်းခြားနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။

ဒဏ္ဍာရီဆန်သော ဝေသာလီ

မြောက်ဦးခေတ်ရေး ရခိုင်ရာဇဝင်များ၌ ဒွါရာဝတီမြို့တော်ကို ရှေးဦးတည်သောမြို့တော်ဟု ဖော်ပြကြပါသည်။ ဒွါရာဝတီတည်ပြီး မရှေးမနှောင်း ကာလ၌ ဝေသာလီမြို့တော်ကို တည်သည်ဟု ဆိုပါသည်။ မဇ္ဈိမဒေသ ဥတ္တရမရပြည်ရှင် သီရိသာဂရမင်းကြီး၏ သားတော်အလတ် ‘ပုရာဂမင်းသား’ က တည်ထောင်သည်ဟု ဖော်ပြသည်။ ထိုမှစ၍ ဝေသာလီမြို့တော်တွင် မင်းဆက်ပေါင်းများစွာ စိုးစံခဲ့ပြီးနောက် နန်းမွေဆက်ခံမည့်သူ မရှိ၍ မင်းဆက်ပြတ်ခဲ့သည်ဟု ဆိုပါသည်။ ထိုစဉ်ဒွါရာဝတီမြို့တော်တွင် ဝါသုဒေဝညီနောင်တို့ အချင်းချင်းတိုက်ခိုက် သေကြေကြပြီး ဒွါရာဝတီပျက်သည်ဟု

ဖော်ပြပါသည်။ ထိုဒွါရာဝတီမြို့တော်မှ ထွက်ပြေးလာကြသော ဝါသုဒေဝ၏နမ အဉ္စနဒေဝီနှင့် ဗြဟ္မသုန္ဒြပုဏ္ဏားတို့ကို ဝေသာလီပြည်သူတို့တွေ့၍ နန်းတင်သောကြောင့် မင်းလုပ်အုပ်ချုပ်ကြသည်။ ထိုမင်းဆက်သည် ဝေသာလီ၌ နှစ်ပေါင်းများစွာ စိုးစံခဲ့ပြီး နောက်ဆုံးတွင် ဘီလူးဝင်စား၍ မင်းဆက်ပြတ်ကာ ဝေသာလီပျက်ခဲ့သည်။ ထိုအခြေအနေတွင် အဇ္ဈနရှင်ရသေ့ သားတော်မာရယုမင်းသားသည် ဝေသာလီ၌ သောင်းကျန်းနေသော ဘီလူးရန်ကို ဖြိုခွင်းပြီး ဝေသာလီပြည်သူတို့ကို ကယ်တင်ခဲ့သည်။

ဝေသာလီမြို့တော်၌ မင်းဖြစ်လာသည်။ သို့သော် ဝေသာလီ၌ ဆက်လက်မစိုးစံဘဲ ချေဝတီမြို့တော်သစ်ကို ထူထောင်စိုးစံခဲ့သည် စသည်ဖြင့် ဖော်ပြကြပါသည်။ မာရယုမင်း စိုးစံချိန်ကို ခရစ်တော်မပေါ်မီ နှစ်ပေါင်း ၃၀၀၀-ဟု ရာဇဝင်ဆရာတို့ ဖော်ပြကြရာ ဝေသာလီမှာ ထိုထက်နှစ်ရာစုပေါင်းများစွာကပင် ပေါ်ပေါက်ခဲ့သော မြို့တော်ဖြစ်သည်ဟု ဆိုရမည် ဖြစ်လေသည်။ ထိုမျှစောသော ကာလကအဖြစ်အပျက်များအတွက် ခိုင်လုံသော အထောက်အထားများရရန် မလွယ်ပါ။ ထိုအဖြစ်အပျက်များသည် ရခိုင်သမိုင်း၌ ဒဏ္ဍာရီပုံပြင်အဆင့်၌သာ ရှိနေဦးမည် ဖြစ်ပါသည်။

မဟာတိုင်းစံနွား၏ ဝေသာလီ

ချေဝတီမြို့တော်၌စိုးစံခဲ့သော သူရိယကေတုမင်း၏သားတော် မဟာတိုင်းစံနွားမင်းကြီးသည် ချေဝတီမြို့သက်ကုန်၍ ဝေ

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

သာလီကျောက်လှေကားမြို့တော်ဟောင်းကို ထူထောင်စိုးစံခဲ့သည် ဟု ရခိုင်ရာဇဝင်၌ ဖော်ပြပါသည်။ မင်းဆက်ကိုးဆက် ရှိခဲ့သည်ဟု ပြသည်။ တိုင်းစံနွားမင်းအား သိကြားမင်းက လေး၊ သံလျက်၊ လှံပုံ တို့ ဆက်သခဲ့သည်ဟု ဆိုသည်။ ရတနာမိုးလည်း ရွာသည်ဟု ဖော် ပြသည်။ စံနွားကိုးဆက်စလုံး လှံပုံရ၍ ရတနာမိုး အကြိမ်ကြိမ်ရွာ သည်ဟု မှတ်သားရပါသည်။

ရခိုင်ရာဇဝင်အဆိုကို ရခိုင်စာပေ မှတ်တမ်းတို့ကလည်း ထောက်ခံနေပြန်သည်။ မြောက်ဦးခေတ် ဘစောဖြူမင်း (ခရစ် သက္ကရာဇ် ၁၄၅၉-၁၄၈၂)လက်ထက်ရေးသော ရခိုင်မင်းသမီး ဧခြင်းအပိုဒ် (၁၀) “ဝေသာလီ၌ ဇာတိဆဒ္ဒန်၊ မျိုးမှန်ဖြူလှ၊ တဆယ့် နှစ်စီး၊ ကျော်သီးထိုခါ၊ ကျော်ထင်ရွာသား၊ မဟာမည်လှိုင်း၊ တိုင်း စံနွား၊ ကျောက်လှေကား၌၊ သိကြားနတ်ပေး၊ လေးနှင့်သံလျက်၊ လက်နက်လှပုံ၊ စေစားခံလျက်၊ ဘေးတော်စံနွား၊ ကိုးဆက်အားကို၊ သိကြားပေးသ၊ လှံပုံလှနှင့်၊ မိုးဝရတနာ၊ ရွာသည်ထန်ကြီး၊ ကျော် လွမ်းဟိုးသည်” ဟူ၍ ဖွဲ့ဆိုထားလေသည်။ ရာဇဝင်အဆိုနှင့် အေး ခြင်းအဆိုတို့ ထပ်တူပင် ဖြစ်ပါသည်။

သို့သော် ခေတ်သစ်သမိုင်းပညာရှင်တို့က “ရာဇဝင်တွင် ရေး ထားရုံ၊ စာပေတွင် ဖွဲ့ဆိုထားရုံနှင့် ခိုင်လုံမှန်ကန်ပြီဟု သတ်မှတ် ကြမည် မဟုတ်ပါ။ ရာဇဝင်တွင် ရေးထားလျှင် မည်သည့်ခေတ် က မည်သူရေးထားသော ရာဇဝင်နည်း၊ မူလရေးလော၊ တဆင့် ကူးထားခြင်းလော စသည်ဖြင့် စိစစ်ကြည့်ဦးမည်ဖြစ်သည်။ ထို

ရေးထားချက်များ မှန်ကန်မှု ရှိ၊ မရှိကိုလည်း မူလမှတ်တမ်းများဖြင့် လည်းကောင်း၊ ခေတ်ပြိုင်မှတ်တမ်းများဖြင့် လည်းကောင်း တိုက် ဆိုင်စစ်ဆေးကြည့်ကြဦးမည် ဖြစ်သည်။ မူလမှတ်တမ်းလည်း မရှိ၊ ခေတ်ပြိုင်မှတ်တမ်းများလည်း ရှာမတွေ့ဆိုလျှင် နောက်ဆုံးအဆင့် အဖြစ် သက်ဆိုင်ရာမြို့တော်ဟောင်း သင်္ချိုင်းဟောင်းတို့ကို တူးဖော် ရှာဖွေကြည့်ကြမည် ဖြစ်သည်။

ဝေသာလီမှ အထောက်အထားများ

ဝေသာလီနှင့်ပတ်သက်သော မူလအထောက်အထားများ အဖြစ် ဝေသာလီဒဂီရီးများ၊ သက္ကဋကျောက်စာများ၊ ကျောက်ဆစ် ရုပ်လုံး ရုပ်ကြွ အကျိုးအပဲ့များကို ဝေသာလီမြို့တော်ရာ၌ လည်း ကောင်း၊ ထိုပတ်ဝန်းကျင်၌ လည်းကောင်း တွေ့ကြလေသည်။ အရပ်သားများ ကြိုကြားကြိုကြားတွေ့သော ဝေသာလီဒဂီရီး ၁၂- ပြားကို စုပေါင်း၍ မြောက်ဦးခေတ် ဒဂီရီး ၃၁-ပြား၊ ပဲခူးဒဂီရီးနှင့် ပူးတွဲကာ ဆာအာသာဖေယာသည် ၁၈၈၂-ခုနှစ်တွင် ဒဂီရီးစာအုပ် တစ်အုပ် ရေးခဲ့လေသည်။ ဆာအာယာဖေယာ၏ လုပ်ငန်းကို မော် ရစ်ကောလစ်က ဦးစံရွှေပု၏ အကူအညီဖြင့် ၁၉၁၅-ခုတွင် တိုးပဲ့ ခဲ့၏။ မော်ရစ်ကောလစ်သည် သူတွေ့ရှိသော ဝေသာလီဒဂီရီးများ၊ မြောက်ဦးခေတ် ဒဂီရီးတစ်ရာကျော်နှင့် ဝေသာလီမှ တခြားရုပ်ဝတ္ထု အပြုအပျက်၊ အကျိုးအပဲ့ အထောက်အထားများကို ကျောထောက် နောက်ခံထား၍ ဝေသာလီနှင့်ပတ်သက်သော သမိုင်းအဆိုသစ်

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

များကို ထူထောင်ခဲ့ပါသည်။

သူက ဝေသာလီပြည်သူနှင့် အုပ်စိုးသူတို့သည် ဟိန္ဒူများ ဖြစ်သည် ဆိုပါသည်။ ဝေသာလီ၌ ဗြဟ္မဏဝါဒနှင့် မဟာယနဗုဒ္ဓဘာသာတို့ ထွန်းကားခဲ့သည်ဟုလည်း ကောက်ချက်ချပါသည်။ ထိုခေတ်၌ ရခိုင်အက္ခရာ အရေးအသားမပေါ်သေးဟုလည်း ဆိုပါသည်။ ထိုအဆိုသစ်တို့သည် ဝေသာလီသမိုင်းပြုစုရေးတွင် အလေးအနက် ထည့်သွင်းစဉ်းစားသင့်သော အဆိုများ ဖြစ်ပေသည်။ သို့သော် ထိုအဆိုများသည် ရခိုင်ရာဇဝင်လာ အဆိုများ မှန်မမှန်ကို နှိုင်းယှဉ်စစ်ဆေးကြည့်ရန်အတွက်ကား အသုံးမဝင်လှချေ။

စန္ဒြား (၉) သက်မှန်သလား

မောရစ်ကောလစ်တို့ နောက်ပိုင်းတွင် ဝေသာလီနှင့် ပတ်သက်၍ လေးစားအားကိုးလောက်သော အချက်သစ်များကို ဖော်ထုတ်တင်ပြနိုင်ခဲ့သူမှာ အင်္ဂလိပ်လူမျိုး ဒေါက်တာဂျွန်စနစ် ဖြစ်လေသည်။ ဤပုဂ္ဂိုလ်သည် ရခိုင်ရာဇဝင်လာ အဆိုများ မခိုင်လုံကြောင်း ဦးစွာထောက်ပြခဲ့သူ ဖြစ်လေသည်။

ဒေါက်တာဂျွန်စတင်သည် ယခုသျှစ်သောင်းဘုရား၌ တည်ရှိသော သက္ကဋကောက်စာတိုင်၏ အနောက်ဘက်မျက်နှာကို အပြည့်အစုံဖတ်ပြီး အဓိပ္ပာယ်ဖော်နိုင်ခဲ့၏။ ထိုကျောက်စာနှင့်အတူ တိပြီ

သူတိုက်ရှိ ရခိုင်ဝေသာလီဒဂီး ၂၁-ပြားကိုလည်း ပူးတွဲဖော်ပြခဲ့၏။ ကျောက်စာပါ မင်းအချို့၏ အမည်နှင့် ဒဂီးအပေါ် စာထိုးထားသော မင်းအမည်များ တူညီကြောင်းကိုလည်း ဖော်ထုတ်နိုင်ခဲ့လေသည်။

ဒေါက်တာဂျွန်စတင်က အနောက်ဘက်မျက်နှာရှိစာသည် အာနန္ဒစန္ဒြားမင်းရေးထိုးခဲ့သောစာဖြစ်၍ ထိုမင်းက အေဒီရှစ်ရာစုပထမပိုင်းကာလ၌ ရေးထိုးခဲ့လိမ့်မည်ဟု လက်ရေးလက်သားပညာအရ ခန့်မှန်းပါသည်။ ထိုကျောက်စာတွင် မင်းပေါင်း ၃၇-ပါးပါ၍ အကြမ်းအားဖြင့် မင်းဆက် ၃-ဆက် သတ်မှတ်နိုင်သည် ဆိုပါသည်။ ဒုတိယမင်းဆက်ကိုထူထောင်သူသည် ဒွေစံန္ဒမင်းဖြစ်ပြီး အေဒီ ၃၅၀၊ ဆားကားက ၃၇၀-ခန့်၌ စတင်စိုးစံခဲ့ပြီး မင်းပေါင်း ၁၃-ပါးရှိခဲ့သည်ဟု ဖော်ပြပါသည်။ ထို ၁၃-ပါးအနက် ဒွေစံန္ဒနှင့် ကာလစန္ဒတို့သာ ရခိုင်ရာဇဝင်လာ တိုင်းစန္ဒြား၊ ကာလစန္ဒတို့နှင့် အမည်နီးစပ်ကြောင်း မှတ်ချက်ချပါသည်။

စိတ်ဝင်စားစရာတစ်ချက်မှာ ကျောက်စာ၌ဖော်ပြသော ဒွေစန္ဒမင်းဆက်၏ နှစ်စုပေါင်သည် ၂၃၀-ဖြစ်၍ ရခိုင်ရာဇဝင်လာတိုင်းစန္ဒြားမင်း၏ နှစ်စုသက်တော်ပေါင်းသည်လည်း အေဒီ ၈၇၇-မှ ၁၀၀၈-ထိ 'စန္ဒြား ၉-ဆက်နှင့် အမြဲတူ ပဲဖြူ ငမင်းတုံးမင်းတို့ အပါအဝင်' နှစ်ပေါင်း (၂၃၀)ဖြစ်သည်ဟူသော နှိုင်းယှဉ်တင်ပြချက် ဖြစ်၏။ ရခိုင်ရာဇဝင်လာ တိုင်းစန္ဒြားမင်းဆက်သည် ကျောက်စာပါ ဒွေစန္ဒမင်းဆက်ကို ပြန်လည်မှန်းဆပြုပြင်ဖော်ပြချက်သာ

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ဖြစ်ဟန်တူသည်ဟု ဒေါက်တာဂျွန်စတင်က ဖော်ပြပါသည်။

ဤတင်ပြခန်းမှန်းချက်များသည် ရခိုင်ရာဇဝင်လာ တိုင်းစံနွား၏ ဝေသာလီနှင့် ဆက်စပ်နေပါသည်။ ယင်းတို့အနက် ဒေါက်တာဂျွန်စတင်၏ ခန့်မှန်းချက်များကို ယာယီအဆိုများအဖြစ်သာ မှတ်ယူလိုက် မှတ်ယူနိုင်မည်ဖြစ်သော်လည်း ကျောက်စာနှင့် ဒဂုန်းများတွင် ဖော်ပြသော ဒွေစန္ဒြေမှ အာနန္ဒစန္ဒြေ ၂၂-ပါးသော မင်းတို့၏ အမည်များ၊ နန်းစံနှစ်များ၊ အရပ်အမည်များကိုကား ခိုင်မာစိတ်ချရသော အခြေခံအချက်အလက်များအဖြစ် လက်ခံရမည် ဖြစ်ပါသည်။ အကြောင်းမှာ ကျောက်စာနှင့် ဒဂုန်းတို့သည် ထိုစံနွားမင်းများ၏ မျက်မှောက်၌ ရေးထိုးသွန်းလုပ်ခဲ့သော ပစ္စည်းများဖြစ်သောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။

ဂျွန်စတင်ပြီးနောက်

ဒေါက်တာဂျွန်စတင်၏ ရခိုင်မှ သက္ကဋကျောက်စာများ စာတန်းကို ၁၉၄၂-ခုတွင် ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခဲ့ပါသည်။ ထိုစာတန်းပါ အကြောင်းအရာများကို မြန်မာစာဖတ်ပရိသတ်များသိအောင် မွန်ဗိုကော၊ ဆရာမင်းသုဝဏ်တို့က ဆောင်းပါးများရေးကြ၏။ အိန္ဒိယကျောက်စာဝန်ဟောင်း ဒေါက်တာ ဒီစီဆားကားကလည်း အာနန္ဒစန္ဒြေ ကျောက်စာနှင့် ဝေသာလီမှတခြား သက္ကဋကျောက်စာအချို့

ကို ဖတ်ပြီး ၁၉၅၇-ခုနှစ်တွင် ရေးသားတင်ပြခဲ့၏။ ဒေါက်တာဂျွန်စတင်၏ ဖော်ထုတ်ချက်များကို ‘သက္ကရာဇ်ခန့်မှန်းချက် ကွာရုံမှ အပ’ အတည်ပြုခဲ့၏။

ဒေါက်တာဆားကားပြီးနောက် ဆရာကြီးဦးအောင်သာဦးက ၁၉၆၆-တွင် ရခိုင်ယဉ်ကျေးမှုစာစောင် အတွဲ(၁)၊ အမှတ်(၁) ‘ဝေသာလီ’ တွင် ဒေါက်တာဂျွန်စတင်နှင့် ဒေါက်တာ ဆားကားတို့၏ ရေးသားချက်များကို ဖော်ထုတ်တင်ပြခဲ့၏။ မန္တလေး ဝ/သတက္ကသိုလ်ပပီဋိဌာနမှ လက်ထောက်ကထိက ဦးမြင့်ဆွေကလည်း ၁၉၆၆-ခုနှစ် သုတေသန ဆွေးနွေးပွဲတွင် အာနန္ဒစန္ဒြေသက္ကဋကျောက်စာအကြောင်းကို စာတန်းဖတ်ခဲ့လေသည်။ ဤပုဂ္ဂိုလ်တို့အကြောင်း အာနန္ဒစန္ဒြေကျောက်စာသည် လူသိများလာ၏။ ဝေသာလီမြို့တော်သည်လည်း ပိုမိုထင်ပေါ်လာ၏။

ထို့နောက် ဆရာကြီး ဦးအောင်သာဦးသည် မိမိ၏ယခင်ကြိုးပမ်းချက်နှင့် အားမရသေးဘဲ ဝေသာလီနှင့်ပတ်သက်သော သမိုင်းအထောက်အထားများကို ကိုယ်တိုင်ကွင်းဆင်းရှာဖွေခဲ့သည်။ ဇရာလူဆိုး၏ ခြိမ်းခြောက်မှုကို ရင်ဆိုင်ပြီး ရန်ကုန်မှ စစ်တွေ၊ မြို့ဟောင်း၊ ဝေသာလီ၊ ကျောက်ဖြူမြို့များသို့ အကြိမ်ကြိမ် ခရီးထွက်ခဲ့၏။ ရခိုင်သမ္မု အထောက်အထားများကို စု၏။ အထူးသဖြင့် ရှေးဟောင်းဒဂုန်းများကို စုဆောင်းပါသည်။ ဆရာကြီး၏ မဆုတ်မနစ်သော အားထုတ်မှုကြောင့် ဝေသာလီခေတ်မှ စန္ဒြေစန္ဒြေ၊ ဘူမိစန္ဒြေ၊ စူလမဟာရာဇဒဂုန်းများနှင့် လေးမြို့ခေတ်မှ မင်းထီးဦးရီး

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

တော် မဟာနန္ဒဘယဒင်္ဂါးတို့ကို တွေ့ရှိခဲ့၏။ ထိုအသစ် တွေ့ရှိချက်များကြောင့် မောရစ်ကော်လစ်၏ ‘ဝေသာလီခေတ်၌ ရခိုင်အက္ခရာအရေးအသားမပေါ်သေး’ ဟူသော အဆိုဟောင်းမှာ မခိုင်လုံကြောင်း ထောက်ပြနိုင်ခဲ့လေသည်။ ဝေသာလီနှင့် ပတ်သက်သော သမိုင်းအချက်အလက် အချို့ကိုလည်း တင်ပြနိုင်ခဲ့လေသည်။

ဆရာကြီးဦးအောင်သာဦးပြီးနောက် ဝေသာလီအကြောင်းကို စူးစူးစိုက်စိုက်လေ့လာဖော်ထုတ်သူမှာ ဆရာဦးစံသာအောင် ဖြစ်၏။ ဆရာသည် ဝေသာလီနှင့်ပတ်သက်သော သက္ကဋကျောက်စာအထောက်အထားများကို ပညာသျှင်သုတေသီအနည်းငယ်သို့ လေ့လာသိရှိရုံမျှနှင့် မလုံလောက်သေးဟု ခံယူသောကြောင့် ရခိုင်ဆိုင်ရာ သက္ကဋကျောက်စာများကို လူတိုင်းလေ့လာဖတ်ရှုနိုင်အောင် အေဒီ ၆-ရာစုနှင့် ယင်းမတိုင်မီ ရခိုင်ပြည်သုံးအက္ခရာ စာအုပ်ပြုစုထုတ်ဝေခဲ့၏။ ထို့နောက် ‘အာနန္ဒစန္ဒြိ ရှစ်ရာစု ဝေသာလီမင်း’ စာအုပ်ကိုလည်း ဆက်လက်ထုတ်ဝေခဲ့ပြန်၏။ ထို့နောက် ရခိုင်ဒင်္ဂါးများ စာအုပ်ကိုလည်း ‘ရှေးဟောင်း ရခိုင်ပြည်၏ ဗုဒ္ဓဘာသာလက်မှုပညာ’ အင်္ဂလိပ်ဘာသာ စာအုပ်ကိုလည်းကောင်း ရေးသားထုတ်ဝေခဲ့၏။ ၁၉၇၅-မှ ၁၉၇၉-ခု ၄နှစ်အတွင်း ကြိုးပမ်းမှုများ ဖြစ်ပါသည်။

ဆရာ၏ အပတ်တကုတ် စိတ်အားထက်သန်စွာ ကြိုးပမ်းမှုကြောင့် ရခိုင်ဆိုင်ရာ သက္ကဋကျောက်စာများကို သာမန်မြန်မာစာဖတ်တတ်သူတို့ပင် ဖတ်ရှုလေ့လာနိုင်ကြ၏။ ရခိုင်ရာဇဝင်နှင့် နှိုင်း

ယှဉ်ကြည့်လာတတ်ကြ၏။ ပြောဆို ဆွေးနွေးလာနိုင်ကြ၏။ ပြည်သူတို့၏ သမိုင်းကိုပြည်သူတို့ကိုယ်တိုင် စိစစ်ရေးသားနိုင်အောင် ဆရာက စီစဉ်ပေးနိုင်ခဲ့သည်ဟု ဆိုနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။

ဆရာသည် ထိုစာအုပ်တို့၌ ဒေါက်တာဂျွန်စတင်၏ မူလတင်ပြချက်တို့ကို အပြည့်အစုံ ဖော်ထုတ်နိုင်ခဲ့သည်သာမက အချက်သစ်များ ဖြင့်လည်း အားဖြည့်ပေးနိုင်ခဲ့၏။ ယေဓမ္မာဂါထာကို စတူပါကျောက်စေတီငယ်များ၊ ကျောက်ပြားများ၊ ခေါင်းလောင်းစာများ၊ ကြေးနီပြားစာများ၊ ဒင်္ဂါးသစ်များ၊ ကြေးစေတီ၊ ကြေးဆင်တုများ စသည်တို့မှာ ဆရာဖြည့်စွက်တင်ပြနိုင်ခဲ့သော အထောက်အထားများ ဖြစ်ပါသည်။ ထိုအသစ်တွေ့ရှိချက်များကို အားကိုး၍ ‘ဝေသာလီ ၄-ရာစုမှ ၈-ရာစုထိ ဗုဒ္ဓဘာသာသည် နှောင်းခေတ်မဟာယန ဗုဒ္ဓဘာသာမျိုး မဟုတ်’ ဟူသော ကိုယ်ပိုင်ယူဆချက် တစ်ခုကိုလည်း အခိုင်အမာ စိုက်ထူနိုင်ခဲ့လေသည်။ ဤအဆိုသည် မော်ရစ်ကောလစ်တို့၏ ဝေသာလီ၌ ဗြဟ္မဏဝါဒနှင့် မဟာယန ဗုဒ္ဓဘာသာတို့ ထွန်းကားခဲ့သည်ဟူသော ယူဆချက်ကို ချေပခဲ့သောအဆိုပင် ဖြစ်ပါသည်။

ဒေါက်တာဂျွန်စတင်မှသည် ဆရာဦးစံသာအောင်ထိ သုတေသီအသီးသီးတို့၏ ဝေသာလီနှင့် ပတ်သက်သော ဖော်ထုတ်တင်ပြချက်တို့ကို လေ့လာဆင်ခြင်လျှင် အေဒီ လေးရာစုမှ ဆယ်ရာစုကာလ၌ ဝေသာလီမြို့တော်သည် ယခုနေရာ၌ပင် အမှန်တကယ် တည်ရှိထွန်းကားခဲ့ကြောင်း ပေါ်လာပါသည်။ ထိုသုတေသီတို့ ဖော်

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ပြသော ဝေသာလီသည် ရခိုင်ရာဇဝင်တွင် ဖော်ပြသော တိုင်းစံကြား မင်းကြီး၏ ဝေသာလီကျောက်လှေကားမြို့တော်ပင် ဖြစ်သည်မှာ လည်း ထင်ရှားလာပါသည်။ သို့သော် ရခိုင်ရာဇဝင်လာ အဆိုများ မှာ သုတေသီတို့ ဖော်ထုတ်တင်ပြသော အဆိုများလောက် မပြည့်စုံ မခိုင်လံကြောင်းကိုလည်း နားလည်လာပါသည်။

တစ်ဖက်တွင် ဂျွန်စတင်စသော ခေတ်သစ်သုတေသီတို့ကြား ၌ ရခိုင်သမိုင်းဆိုင်ရာ ပြဿနာသစ်များ ပေါ်ထွက်လာသည်ကို လည်း တွေ့ရပါသည်။ (၁) ဝေသာလီပြည်သူနှင့် အုပ်စိုးသူတို့သည် မည်သည့်လူမျိုးဖြစ်၍ မည်သည့်ဘာသာစကားကို ပြောဆိုခဲ့ကြ သနည်း။ (၂) ထွန်းကားခဲ့သော ကိုးကွယ်မှုမှာ ဗြဟ္မဏဝါဒနှင့် မဟာယာန ဗုဒ္ဓဘာသာလော၊ သို့မဟုတ် ရခိုင်တို့ ယခုကိုးကွယ်နေ ကြသော ထေရဝါဒဗုဒ္ဓဘာသာမျိုးလော၊ (၃) ရခိုင်အက္ခရာနှင့် ရခိုင်စာပေ ထွန်းကားခဲ့ပြီးလော စသော ပြဿနာများ ဖြစ်ပါ သည်။

ဤပြဿနာများကို ဆက်လက်ဖြေရှင်းကြရဦးမည်။ ဤပြဿ နာများကို ဖြေရှင်းရန်နှင့် ခေတ်မီသော ဝေသာလီသမိုင်းသစ်ကို ပြုစုရန်အတွက် ဝေသာလီမြို့တော်ဟောင်းကို မတူးမဖြစ် တူးဖော် ကြည့်ရဦးမည် ဖြစ်ပါသည်။ ခေတ်မီတူးဖော်မှုလုပ်ငန်းကသာ ပြဿနာများကို မျက်နှာမလိုက်ဘဲ ဖြေရှင်းဆုံးဖြတ်နိုင်မည် ဖြစ်ပါ သည်။

ဝေသာလီကို တူးဖော်

ကျွန်ုပ်တို့ မျှော်လင့်နေကြသော ဝေသာလီတူးဖော်ရေး လုပ် ငန်းကို ယခုအခါ နိုင်ငံတော်အစိုးရက စတင်ဆောင်ရွက်နေပြီ ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ ရှေးဟောင်းသုတေသနဌာနသည် ဝေ သာလီကို (၁၅-၁-၈၀)နေ့မှစ၍ (၂၀-၂-၈၀)နေ့ထိ ပဏာမ သဘော တူးဖော်ခဲ့ပါသည်။

ဝေသာလီတူးဖော်ရေးလုပ်ငန်းကို ခေါင်းဆောင်သူမှာ ရှေး ဟောင်းသုတေသနဌာန အထက်တန်းအရာရှိ ဦးမြင့်အောင် ဖြစ် ပါသည်။ ဦးမြင့်အောင်သည် အိန္ဒိယနိုင်ငံ၌ ရှေးဟောင်းတူးဖော် မှု လုပ်ငန်းများကို ၃-နှစ်တိုင် ဆည်းပူးခဲ့ဖူးသူ ဖြစ်သည်။ ဟန်လင်း ကြီးနှင့် သုဝဏ္ဏဘူမိမြို့တော်များကိုလည်း တူးဖော်ခဲ့ဖူးသူ ဖြစ်သည်။

ရခိုင်တွင် ရှေးမြို့တော်ဟောင်းများ အများအပြားပင် ရှိခဲ့ သော်လည်း ဝေသာလီကိုသာ အဘယ့်ကြောင့် စတင်တူးဖော်ရ သနည်း။ ထိုမေးခွန်းကို ဦးမြင့်အောင်က ဤသို့ ရှင်းပြပါသည်။

“ရခိုင်မြို့တော်ဟောင်းတွေထဲက ခေတ်မီ၊ ဝေသာလီနဲ့ လေး မြို့ခေတ်မြို့တော်တွေဟာ တူးဖော်သင့်တဲ့ မြို့တော်တွေပါဘဲ။ ဒါ ပေမယ့် ကျွန်တော်တို့က ဝေသာလီကိုပဲ စတင်ဖော်ဖို့ ဆုံးဖြတ်ကြ ပါတယ်။ အကြောင်းကတော့ ဝေသာလီဟာ ခေတ်မီနဲ့ လေးမြို့ တို့ရဲ့ ဗဟိုမှာ ကျလို့ပါဘဲ။ ဝေသာလီကိုတူးရင် ခေတ်မီကိုရော

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

လေးမြို့ကိုပါ ဆက်စပ်မိမှာ ဖြစ်ပါတယ်”

ဝေသာလီမှ မည်သည့်အထောက်အထားရမည်ဟု ခန့်မှန်း မရပါ။ သို့သော် မြေပေါ် သဲလွန်စများကိုကြည့်၍ အိုးကွဲနှင့် အုတ် အဆောက်အအုံများ ပေါ်ထွက်လာမည်ကိုကား အသေအချာ ပြော နိုင်ပါသည်။ ယခင်သုတေသီတို့မှာ အိုးကွဲနှင့် အုတ်ပစ္စည်း အထောက်အထားများကို မတင် ပြုနိုင်ခဲ့ကြသေး။ ယခု ဦးမြင့်အောင် တို့ဖဲ့က တူးဖော်တင်ပြနိုင်ကြတော့မည် ဖြစ်ပါသည်။

တူးဖော်မှု ကိစ္စများမည်သည့်ခုနှစ်တွင် ပြီးစီးမည် မသိပါ။ ထိုကိစ္စများ အောင်မြင်ပြီးစီးသောအခါ၌ကား ရရှိလာသော အထောက်အထားများကို အများပြည်သူတို့ လေ့လာဆည်းပူးနိုင် ရန် ရှေးဟောင်းဝေသာလီသမိုင်းပြတိုက်တစ်ခုကို တည်ထောင်ထား လိမ့်မည်ဟု မျှော်လင့်ရပေသည်။ ထိုအထောက်အထားများကို ကြည့်၍ သုတေသီအသီးသီးတို့ ယခင်တင်ပြခဲ့ချက်များ မည်မျှ မှန်ကန်သည်ကို ပြည်သူတို့ကိုယ်တိုင် အကဲဖြတ်နိုင်ကြတော့မည် ဖြစ်ပါသည်။ ပြည်သူတို့ကိုယ်တိုင် ဝေသာလီသမိုင်းသစ်ကို ပြုစု နိုင်ကြတော့မည် ဖြစ်ပါသည်။

မောင်ဗသိန်း
(၆-၃-၈၀)
(ရခိုင်ပြည်နယ် စာစောင်၊ ၀၉၈၃)

မှတ်တမ်းတင်ကြသမျှ ဝေသာလီခေတ်
အထောက်အထားများ

ကမ္ဘာ့သမိုင်း၌ အလွန်ရှေးကျသော အီဂျစ်၊ တရုတ်၊ ဂရိ သမိုင်းများတွင် ဒဏ္ဍာရီဆန်သည့်အကြောင်းအရာများ ပါဝင်နေ သကဲ့သို့ ရှေးဟောင်းရခိုင်ရာဇဝင်၌လည်း ဒဏ္ဍာရီဆန်သော အကြောင်းအရာများ ပါဝင်နေသည်။ ယင်းကိုအကြောင်းပြု၍ နိုင်ငံ ခြားသမိုင်းပညာရှင်များက ရှေးဟောင်း ရခိုင်သမိုင်းသည် ဒဏ္ဍာရီ ဆန်သော နှင်းမြူမှုန်များကြား၌ ပျောက်ကွယ်နေသည်ဟု ဆိုခဲ့ကြ သည်။ ယင်းသို့ ဆိုခဲ့ကြခြင်းသော်လည်း တစ်ဖက်တွင် ဓညဝတီ ဝေသာလီစသည့် ရခိုင်မြို့တော်ဟောင်းများ၄ ကြွင်းကျန်နေသေး သော သမိုင်းဆိုင်ရာ ရုပ်ဝတ္ထုအထောက်အထားများကို ထိုပုဂ္ဂိုလ်

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

တို့ မျက်ကွယ်ပြုနိုင်ကြသည် မဟုတ်ပေ။ ထိုအထောက်အထားများသည် ဒဏ္ဍာရီဆန်ပါသည်ဟု လျစ်လျူရှုလိုကြသူတို့ကို လာလှည့်ပါ။ အဖြေမှန်ရအောင် စူးစမ်းလှည့်ပါဟု ဖိတ်ခေါ်နေသယောင် ရှိနေကြပေသည်။

သုတေသီ ဂျွန်စတင်

အင်္ဂလိပ်လူမျိုးသုတေသီ ဒေါက်တာအီးအိပ်ချ်ဂျွန်စတင်က ဝေသာလီမြို့တော်၏ အကြီးကျယ်ဆုံး အမွေအနှစ်ဖြစ်သော အာနန္ဒစန္ဒြားကျောက်စာကို လက်မှန်အစဖတ်ရှု၍ အင်္ဂလိပ်ဘာသာသို့ ပြန်ဆိုပေးခဲ့သူ ဖြစ်ပါသည်။ ၎င်း၏ ကျေးဇူးကြောင့် ကျွန်ုပ်တို့သည် ဝေသာလီမင်းစဉ်မင်းဆက်နှင့် အုပ်ချုပ်ပုံစနစ်ကို အသင့်အတင့် သိရှိခန့်မှန်းနိုင်ခဲ့ကြသည်။ ဝေသာလီကျောက်လှေကားမြို့တော်ကို တည်ထောင်သူသည် ‘ဒွေင်စန္ဒြ’ ဖြစ်၍ ၅၅-နှစ်တိုင်တိုင် ဝေသာလီမြို့တော်၌ နန်းစံခဲ့သည်ဟု တိတိကျကျ သိခွင့်ရခဲ့ကြသည်။

ဒေါက်တာဂျွန်စတင်က ကျောက်စာ၌ပါသော ဒွေင်စန္ဒြသည် ဒဏ္ဍာရီဆန်သည်ဟု ထင်ခဲ့ကြသော ရခိုင်ရာဇဝင်လာ စန္ဒြားကိုးဆက်မှ အစိုးဆုံးမင်း ‘ဝေသာလီကျောက်လှေကားမြို့တော်ကို တည်ထောင်သူ’ မဟာတိုင်းစန္ဒြားမင်း ဖြစ်ကောင်းဖြစ်နိုင်သည်ဟု သုံး

သပ်ပြခဲ့သည်။ ‘ဒွေင်’ မှ ‘တိုင်’ သို့ ပြောင်းရွှေ့မည်ဟု ဆိုသည်။ အာနန္ဒစန္ဒြကျောက်စာ၌ မင်းများ၏ နန်းစံနှစ်အရေအတွက်ကို ဖော်ပြထားသော်လည်း နန်းတက်ခုနှစ်သက္ကရာဇ်ကို ဖော်ပြထားပေ။ သို့သော် လက်ရေးလက်သာပညာ၌ ပါရဂူမြောက်သူ ဒေါက်တာဂျွန်စတင်က အိန္ဒိယပြည်မှ သက္ကတကျောက်စာများနှင့် ညှိနှိုင်းဖတ်ရှုကာ ဒွေင်စန္ဒြားမင်းကြီးသည် ခရစ်နှစ် (၃၅၀)မှစ၍ နန်းစံခဲ့လိမ့်မည်ဟု ကောက်ချက်ချ ဖော်ထုတ်ပေးခဲ့သည်။

ထိုအဆိုကို အိန္ဒိယပြည်မှ ကျောက်စာပညာရှိ ဒေါက်တာဆားကားက အိန္ဒိယသမိုင်းနှင့်ညှိကာ မင်းကြီး၏ နန်းတက်ခုနှစ်ကို ခရစ်နှစ် (၃၇၀)ဟု အနည်းငယ် ပြင်ဆင်ခဲ့ပါသည်။ ကျန်အချက်များ၌ ယူဆပုံ မကွဲလွဲကြပါ။

သမိုင်းပညာရှင်များက အာနန္ဒစန္ဒြကျောက်စာပါ အချက်အလက်များသည် ဝေသာလီသမိုင်း၌ အားကိုးလောက်သော အချက်များဖြစ်သည်ဟု အကြမ်းအားဖြင့် လက်ခံခဲ့ကြသည်။ ဝေသာလီပျက်သော ခုနှစ်ကိုကား ရခိုင်ရာဇဝင်နှင့်ညှိပြီး ခရစ်နှစ် ၉၅၇-ဟု မှန်းဆသတ်မှတ်ခဲ့ကြသည်။

ဤသို့ဖြင့် ဒဏ္ဍာရီနှင့်မူန်များကြား၌ ပျောက်ကွယ်နေသည်ဟု ယခင်ကမှတ်ချက်ချခဲ့ရသော ဝေသာလီကျောက်လှေကားသမိုင်းသည် ဂျွန်စတင်ကျေးဇူးကြောင့် ဒဏ္ဍာရီပုံပြင်ဘဝမှ တကယ့်လူ့သမိုင်းအဖြစ်သို့ ပြန်လည်အသက်ဝင်ခဲ့ရသည်။

ကျောက်စာမြန်မာပြန်

ပျန်စတင်၏ အင်္ဂလိပ်ဘာသာပြန် အာနန္ဒစန္ဒကျောက်စာကို ကျွန်ုပ်တို့ မြန်မာစာဖတ်ပရိသတ်များ လက်လှမ်းမီနိုင်ကြသည် မဟုတ်ပါ။ ယင်းအခက်အခဲကို မွန်ဘိုကေနှင့် ဆရာမင်းသုဝဏ် တို့က ဆောင်းပါးများရေးပြီး လမ်းဖွင့်မိတ်ဆက်ပေးခဲ့သည်။ သမိုင်း ပါမောက္ခ ဒေါက်တာသန်းထွန်းကလည်း သူ၏ ‘ခေတ်ဟောင်း မြန်မာရာဇဝင်’ စာအုပ်၌ ခေတ်ဦးရခိုင်သမိုင်းကို ဖော်ပြသော အခါ အာနန္ဒစန္ဒကျောက်စာကို ဘာသာပြန် ဖော်ပြခဲ့သည်။

ထိုပညာသျှင်တို့၏ ကျေးဇူးကြောင့် မြောက်ဦးမြို့သူစံသောင်း ပုထိုးတော်ကြီး၌ တည်ရှိသော အာနန္ဒစန္ဒကျောက်စာကို လူသိများ လာသည်။ ရခိုင်၊ ဝေသာလီအကြောင်းကို စိတ်ဝင်စားလာကြသည်။ လေ့လာစူးစမ်းလာကြသည်။

ဦးအောင်သာဦးနှင့် ဦးစံသာအောင်

ဝေသာလီခေတ်နှင့် ပတ်သက်၍ သမိုင်း၊ စာပေ၊ ယဉ်ကျေး မှု စသည်တို့ကို အသင့်အတင့် စုံလင်အောင် ဦးစွာပြုစုဖော်ထုတ် တင်ပြခဲ့သူမှာ အငြိမ်းစားကျောင်းအုပ်ဆရာကြီး ဦးအောင်သာဦး ဖြစ်သည်။ ဆရာကြီးအား ဦးဘစ် (ညောင် အငြိမ်းစား အလုပ်သမား အရာရှိ၊ နိုင်ငံ့ဂုဏ်ရည် အဆင့်-၂)က ကူညီခဲ့သည်။ ဦးဘစ်သည်

ဝေသာလီခေတ်ဆိုင်ရာ အထောက်အထားများကို ကိုယ်တိုင်သုတေ သနပြု၍ လည်းကောင်း၊ ရခိုင်ပဏ္ဍိတ်ဦးဦးသာထွန်း (အငြိမ်းစား ရှေးဟောင်းသုတေသန အရာရှိ)ထံမှ လည်းကောင်း ရရှိခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုအကူအညီကြောင့် ‘ရခိုင်ယဉ်ကျေးမှုဝေသာလီခေတ်’ (၁၉၆၆)စာအုပ်ကို ဆရာကြီး ပြုစုနိုင်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ယင်း စာအုပ်ထွက်လာပြီးနောက် ရခိုင်စာဖတ်ပရိသတ်တို့ ဝေသာလီ အကြောင်းကို ပိုမိုစိတ်ဝင်စားခဲ့ကြသည်။

ဆရာကြီးသည် မိမိယခင်ကြိုးပမ်းချက်များကို အားမရသေး ဘဲ ဝေသာလီနှင့်ပတ်သက်သော သမိုင်းအထောက်အထားများ ရှာဖွေရန် ရန်ကုန်မှတစ်ဆင့် ရခိုင်သို့ ကိုယ်တိုင်ကွင်းဆင်းခဲ့ပါ သည်။ ဒေသဆိုင်ရာတို့ကလည်း မိမိတို့ သိသမျှ စုဆောင်းထား သမျှကို ဆရာကြီးအား အပ်နှံကူညီခဲ့ကြသည်။ အထူးသဖြင့် ဆရာ ကြီး ဦးဦးသာထွန်းထံမှ အကူအညီရခဲ့ပါသည်။ ထိုကူညီမှုများ ကြောင့် ဆရာကြီးသည် ရခိုင်ဒဂုံသမိုင်း စာတမ်းတစ်စောင်ကို ရေးသားတင်ပြနိုင်ခဲ့ပါသည်။

ဆရာကြီး ဦးအောင်သာဦး ကြိုးကြိုးစားစား လေ့လာဖော် ထုတ်နေသည့်ကာလ၌ ရှေးဟောင်းသမိုင်းကို ရွက်ပုန်းသီးသုတေသီ အဖြစ် အပတ်တကုတ်လေ့လာနေခဲ့သူတစ်ဦးမှာ အထက်တန်း ပညာ ဦးစီးဌာနညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ် (ကွယ်လွန်)ဦးစံသာအောင် ဖြစ်ပါသည်။ ဆရာသည် အစ်ကိုဦးဘစ် (ညောင်)ထံမှ ရှေးဟောင်း ရခိုင်သုတေသန အထောက်အထားများကို လက်လွှဲယူပြီး ကိုယ်

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

တိုင် ကွင်းဆင်းသုတေသနပြုလုပ်ခဲ့သူ ဖြစ်သည်။ သုတေသနလုပ်ငန်း၌ ဒေသခံတို့၏ အကူအညီကို များစွာရခဲ့သည်။

ရခိုင်ပဏ္ဍိတ်ဆရာကြီး ဦးဦးသာထွန်းကလည်း ထိရောက်သော အကူအညီများကို ပေးခဲ့သည်။ ယင်းသို့ ဝိုင်းဝန်းကူညီကြမှုကိုယ်တိုင် စိတ်အားထက်သန်စွာ အပတ်တကုန် လေ့လာမှုတို့ကြောင့် ဆရာသည် (၁) အေဒီ ခြောက်ရာစုနှင့် ယင်းမတိုင်မီ ရခိုင်ပြည်သုံး အက္ခရာ (၂) အာနန္ဒစန္ဒြ၊ ရှစ်ရာစုရခိုင်ဝေသာလီမင်း၊ (၃) ရခိုင်ဒဂါးများ (၄) ရှေးဟောင်းရခိုင်ပြည်၏ ဗုဒ္ဓဘာသာ၊ လက်မှုပညာ၊ အင်္ဂလိပ်ဘာသာ စာအုပ်များကို တစ်အုပ်ပြီးတစ်အုပ် ထုတ်ဝေနိုင်ခဲ့သည်။

ဆရာအားထုတ်မှုများကား အချည်းနှီး မဖြစ်ခဲ့ပါ။ ဆရာ၏ ‘ရခိုင်ပြည်သုံး အက္ခရာ’ စာအုပ်ကြောင့် ယခင်က ဝိုးတိုးဝါးတား ဖြစ်နေခဲ့သော ရခိုင်အက္ခရာသမိုင်းအကြောင်းကို ကျွန်ုပ်တို့ ရှင်းရှင်းလင်းလင်း သိလာခဲ့ရသည်။ ရခိုင်ပြည်အရပ်ရပ်မှ တွေ့ရှိထားသော သက္ကတကျောက်စာများကို ကျွန်ုပ်တို့ ယခင်က မဖတ်နိုင်ခဲ့ကြ။ ဆရာစာအုပ်များကြောင့် ကျွန်ုပ်တို့ ယခုဖတ်တတ်လာကြသည်။ ဒဂါးတစ်ပြားတွေ့လျှင် မည်သည့်ခေတ်က ဒဂါးမျိုးဟု ပြောနိုင်ဆိုနိုင်လာသည်။ ကျောက်စာအဆို ဒဂါးပြားသက်သေ၊ ရှေးပစ္စည်း သက်တေသတို့နှင့် ရခိုင်ရာဇဝင်အဆို မည်သို့ရှိသနည်း ဟု နှိုင်းယှဉ်လေ့လာနိုင်ခဲ့ကြပါသည်။ ဆရာစာအုပ်များသည် ဒေသခံလူထု၏ စိတ်ဝင်စားမှုကို ပိုမိုတိုးပွားစေခဲ့သည်သာမက ဒေသခံ

လေ့လာသူ ဖော်ထုတ်ထိန်းသိမ်းသူများကိုလည်း မွေးထုတ်ပေးနိုင်ခဲ့သည်။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် ဆရာစာအုပ်များကို လက်စွဲပြု၍ ဝေသာလီခေတ်နှင့် ဆက်နွယ်နေသော သမိုင်းအချက်အလက်များကို ဖော်ထုတ်တင်ပြနိုင်ခဲ့ကြပါသည်။

ဒေသံတို၏ သုတေသန

ဒေသခံသုတေသီတစ်ဦးဖြစ်သူ မင်းပြားမြို့မှ အငြိမ်းစားအထက်တန်းပြကျောင်းဆရာ ဦးအောင်မင်းသည် မင်းပြားကျိန်းတောင် ဘုရားတံတိုင်အောက် ရေစီးမြောင်းငယ်မှရရှိသော ကျောက်စာကို ယေမမ္မဂါထာထိုး သက္ကတကျောက်စာဟု သိရှိ၍ ဦးစံသာအောင်ထံ မင်ကူးပေးပို့ခဲ့သည်။ ဦးစံသာအောင်က မိမိကြိုးစားဖတ်မည်ဖြစ်ကြောင်း၊ မိမိမနိုင်လျှင် နိုင်ငံခြားသို့ပို့၍ ဖတ်ခိုင်းမည် ဖြစ်ကြောင်း ဝမ်းသာအားရ စာပြန်ခဲ့သည်။ သို့သော် ထိုကျောက်စာ ဖတ်မပြီးသေးမီကာလ၌ ဆရာဦးစံသာအောင် ရုတ်တရက်ကွယ်လွန်ခဲ့ရှာသည်။ ရခိုင်အမျိုးသားတို့အတွက် အစားမထိုးနိုင်သော ဆုံးရှုံးမှုကြီး ဖြစ်သည်။

ဆရာဦးအောင်မင်းသည် ဆရာဦးစံသာအောင် ဦးစွာဖော်ထုတ်တင်ပြခဲ့သော စတူပါကျောက်စေတီငယ်မျိုးကို မင်းပြာမြို့နယ် စအင်းကျေးရွာ၌ တွေ့ရှိသည်ဟု သတင်းရသဖြင့် ဦးအောင်လှသိန်း

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ကိုခေါ်၍ သွားရောက်လေ့လာခဲ့ကြသည်။ ဦးအောင်လှသိန်းက ထိုစတူပါကျောက်စေတီငယ်များအကြောင်းကို ၁၀-နှစ်မြောက် ရခိုင်ပြည်နယ် စာစောင်၌ အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် တင်ပြနိုင်ခဲ့သည်။

ထို့ပြင် ဆရာဦးအောင်မင်းနှင့် အဖွဲ့ဝင်တို့သည် ပြည်နယ် ပြည်သူ့ကောင်စီမှ စီစဉ်ပေးချက်အရ အမ်းမြို့နယ် မြမာလာ ဘုရားသို့ သွားရောက်လေ့လာကြပြီး ယေဓမ္မာစာထိုး စတူပါနစ်ဆူ ကို စတူပါအကျိုး ၆-ဆူကို မှတ်တမ်းတင်နိုင်ခဲ့ကြပါသည်။

ဤဆောင်းပါးရေးသူလည်း ဆရာစာအုပ်များကို လေ့လာပြီး ပေါက်တောမြို့နယ် မြေငူကျွန်း 'အနောက်ဖရုံကာကျွန်း' မှ စတူပါ ကျောက်စေတီငယ်များအကြောင်းကို ဆံတော်ရှင်စေတီသမိုင်း စာအုပ်၌ လည်းကောင်း၊ ရခိုင်မဂ္ဂဇင်း အမှတ်(၈)၌ လည်းကောင်း မှတ်တမ်းတင် ဖော်ထုတ်နိုင်ခဲ့ပါသည်။ ယခုတစ်ဖန် ပေါက်တော မြို့နယ် တောင်းရင်းကျွန်းရှိ ကြိမ်ခွေမော် ကျေးရွာအနီးရှိ တွေ့ရ သော စတူပါများ၊ ပေါက်တောမြို့နယ် ပိန်းနဲချောင်းကျွန်းခေါ် အလယ်ဖရုံကာကျွန်းရှိ သျှင်ရွာ၌ တွေ့ရသော ယေဓမ္မာဂါထာထိုး ကျောက်စာနှင့် ကြိဒေဝနတ်ရုပ်တို့ကိုလည်း တွေ့ရှိ မှတ်တမ်းတင် ထားနိုင်ခဲ့ပါသည်။

ဤသို့ဖြင့် ဂျွန်စတင် စတင်ဖော်ထုတ်ခဲ့၍ မြန်မာပညာရှင် များနှင့်တကွ ဦးအောင်သာဦး၊ ဦးစံသာအောင်တို့၏ ဝေသာလီ ခေတ်ဆိုင်ရာ အထောက်အထားတို့ကို အများနားလည်သိရှိအောင် ဖော်ထုတ်တင်ပြခဲ့ကြမှု အကျိုးဆက်သည် ဒေသခံပြည်သူတို့၏

မျက်စိကို ပွင့်စေခဲ့ပါသည်။ အသိအမြင်ကို ကျယ်စေခဲ့သည်။ မိမိ လက်လှမ်းမီရာ၌ သုတေသနလုပ်ပြီး အမျိုးသားယဉ်ကျေးမှုကို အမြတ်တနိုးဖော်ထုတ်ထိန်းသိမ်းနေသော ပုဂ္ဂိုလ်များလည်း မွေး ထုတ်ပေးနိုင်ခဲ့ပါသည်။

ဝေသာလီယဉ်ကျေးမှု ပျံ့နှံ့ရာများ

ဂျွန်စတင်မှသည် ဦးစံသာအောင်ထိ သုတေသနပညာရှင်တို့ ၏ အားထုတ်မှုကြောင့် ဝေသာလီသမိုင်းသည် တဖြည်းဖြည်းရုပ်လုံး ပေါ်လာပါသည်။ သို့သော် ဝေသာလီခေတ်နှင့် ပတ်သက်သော သမိုင်းအမြင်များမှာ ကြည်လင်ပြတ်သားမှု မရှိသေးပေ။ သမိုင်း အမြင်ရှင်းသွားအောင် ခေတ်မီမီတူးဖော်မှု လုပ်ငန်းများကို ဆက် လက်ဆောင်ရွက်ရဦးမည် ဖြစ်ပေသည်။

အများသိကြသည့်အတိုင်း ဝေသာလီတူးဖော်မှု လုပ်ငန်းကို ရှေးဟောင်းသုတေသနဌာနက ၁၉၈၀-ခုကပင် စတင်ခဲ့သည်။ ယခု ထိ တူးဖော်မှု လေးကြိမ်ရှိသွားပြီ ဖြစ်ပါသည်။ တူးဖော်မှုလုပ်ငန်း မည်သည့်ကာလ၌ အဆုံးသတ်မည် မသိပေ။ လေးကြိမ်တူးဖော် ခဲ့ရာမှ တွေ့ရှိသော အထောက်အထားများကို တာဝန်ခံ တူးဖော် သူတို့က တင်ပြခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်။ ထိုတင်ပြချက်များအရ တွေ့ရှိသမျှ အထောက်အထားများ၌ အာနန္ဒစန္ဒြကျောက်စာကဲ့သို့ အလွန် အရေးကြီးသော အထောက်အထားမျိုး မတွေ့ရသေးပေ။

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ဤနေရာ၌ ကျွန်ုပ်တို့အတွက် ဆင်ခြင်ရန် တစ်ချက်မှာ ဝေသာလီခေတ်သမိုင်းအထောက်အထားများသည် ဝေသာလီမြို့တော်နှင့် ပတ်ဝန်းကျင်များ၌သာ ရှိခဲ့သည် မဟုတ်။ ယင်းယဉ်ကျေးမှု ပျံ့နှံ့ရာ ရခိုင်ဒေသ အသီးသီး၌လည်း ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ရှိခဲ့ရမည်ဟူသော အချက် ဖြစ်ပါသည်။

ထို့ကြောင့် ကျွန်ုပ်တို့ ဒေသခံများအနေနှင့် သုတေသီအသီးသီးတို့၏ ဖော်ထုတ်တင်ပြမှုကို လက်ကိုင်ပြု၍ မိမိလက်လှမ်းမီရာ၌ သမိုင်းအထောက်အထားများကို သတိပြုလေ့လာမှတ်တမ်းတင်ဖို့ လိုပေသည်။ ဤသို့ဖြင့် ဝေသာလီခေတ်နှင့် ဆက်နွှယ်နေသော သမိုင်းအချက်အလက်များကို ကျွန်ုပ်တို့ စုဆောင်းနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။ ဝေသာလီယဉ်ကျေးမှုသည် မည်မျှပျံ့နှံ့ခဲ့သနည်းဆိုသော အမေးကို ဖြေရန်ရှိသော အခါလည်း ရခိုင်ပြည်နယ် ဒေသအသီးသီး၌ တွေ့ရသော ရှေးဟောင်းသမိုင်းရုပ်ဝတ္ထုများကို ဆက်စပ်ကြည့်ပြီး ဝေသာလီယဉ်ကျေးမှု ပျံ့နှံ့ခဲ့ရာကို ကျွန်ုပ်တို့ သိနိုင်မည်သာမက ဝေသာလီပိုင်နက်မြေပုံကိုလည်း ခန့်မှန်းရေးဆွဲပြနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။

ဝေသာလီခေတ်နှင့် ပတ်သက်၍ ယနေ့ထိတွေ့ရှိသမျှ ကျောက်စာနှင့် စတူပါကျောက်စေတီငယ်အထောက်အထားများကို စာရင်းချကြည့်လျှင် အောက်ပါအတိုင်း တွေ့ရပါသည်။

(က) ကျောက်စာများ

- ၁။ နိတိစန္ဒြမင်း မိဖုရားကျောက်စာ၊ သက္ကတပျက် ပါဠိဇရာဘာသာ၊ (ဝေသာလီ မြို့တော်ဟောင်း)
- ၂။ ဝီရစန္ဒြမင်း ကျောက်စာ၊ သက္ကတပျက် ပါဠိဇရာဘာသာ၊ (ဝေသာလီ မြို့တော်ဟောင်း)။
- ၃။ ဝေသာလီဘုရားကြီးကုန်း ကျောက်စာ၊ ပါဠိဘာသာ၊ (ဝေသာလီမြို့တော်ဟောင်း)
- ၄။ ဝေသာလီမြို့ဟောင်းမှ ကျောက်စာ၊ သက္ကတဘာသာ (ဝေသာလီမြို့တော်ဟောင်း)
- ၅။ သင်းကျစ်တော်တောင် ကျောက်စာ၊ သက္ကတဘာသာ (ဝေသာလီမြို့တော်ဟောင်း)
- ၆။ ကျောက်ဖြူမြို့မှ ကျောက်စာ၊ သက္ကတဘာသာ (ကျောက်ဖြူမြို့)
- ၇။ လမူးချောင်းအိုးထိန်းဓာတ်အနီး ကျောက်စာ၊ သက္ကတဘာသာ (ကျောက်ဖြူမြို့နယ်)
- ၈။ ကျောက်တော်မှ ကျောက်စာ၊ သက္ကတဘာသာ (ကျောက်တော်မြို့)
- ၉။ ငလွမ်းမော် ကျောက်စာ၊ သက္ကတဘာသာ (သံတွဲမြို့နယ်)

- ၁၀။ ကျိန်းတောင်ဘုရားကျောက်စာ၊ သက္ကတဘာသာ၊ (မင်းပြားမြို့နယ်)
- ၁၁။ သျှင်ရွာကျောက်စာ၊ သက္ကတဘာသာ (ပေါက်တောမြို့နယ်)

(၁) စတူပါ ကျောက်စေတီငယ်များ

- ၁။ ကျောက်တော်တောင် စတူပါ၊ (သက္ကတဘာသာ၊ ယေဓမ္မာဂါထာထိုး)
- ၂။ ကျောက်တော်မြို့နယ် မီးချောင်းဝ စတူပါနှစ်ဆူ၊ (သက္ကတဘာသာ၊ ယေဓမ္မာဂါထာထိုး)
- ၃။ ဝေသာလီသင်းကျစ်တော်တောင် စတူပါ (စာမဲ့)
- ၄။ မြောက်ဦးမြို့မှ စတူပါသုံးဆူ (စာမဲ့)
- ၅။ လောင်းကြက်မှ စတူပါနှစ်ဆူ (စာမဲ့)
- ၆။ ပေါက်တော မြေငူကျွန်းမှ စတူပါ ၂၉-ဆူ၊ (စာမဲ့-၂၈) (စာပျက်-၁)
- ၇။ ပေါက်တောကြိမ်ခွေမော်ရွာမှ စတူပါ ၄-ဆူ၊ (စာမဲ့)
- ၈။ မင်းပြားစအင်းရွာမှ စတူပါ ၄-ဆူ၊ (စာမဲ့)

- ၉။ မြေပုံမြို့အငူမော်ဘုရားမှ စတူပါ ၁-ဆူ (စာမဲ့)
- ၁၀။ အမ်းမြို့နယ် မြမာလာဘုရားမှ စတူပါ ၈-ဆူ (ယေဓမ္မာဂါထာထိုး-၂၊ စာမဲ့-၆)

ဝေသာလီခေတ်နှင့်ဆိုင်သော သမိုင်း၊

ဝေသာလီခေတ်နှင့်ဆိုင်သော သမိုင်း၊ ယဉ်ကျေးမှုရုပ်ဝတ္ထုအထောက်အထားများ၌ ကြေးခေါင်းလောင်းစာများ၊ ကြေးနီပြားစာများ၊ ဒင်္ဂါးများနှင့် ကြေးဆင်းတုများသည် အလွန်အရေးပါပါသည်။ သို့သော် ထိုပစ္စည်းများမှာ ရွှေပြောင်းရ လွယ်ကူသောကြောင့် တွေ့ရှိရာဒေသမှ ပစ္စည်းဖြစ်ကြောင်း၊ တပ်အပ်ပြောရန် မလွယ်ကူပါ။ ကျောက်စာနှင့် စတူပါ ကျောက်စေတီငယ်များမှာ ကား၊ ရွှေပြောင်းရ မလွယ်ကူသဖြင့် တွေ့ရာဒေသမှ ပစ္စည်းဖြစ်ကြောင်း အခိုင်အမာပြောနိုင်ပါသည်။ အထက်ဖော်ပြပါ ကျောက်စာနှင့် စတူပါစေတီငယ်များ စာရင်းကို ကြည့်လျှင် ဝေသာလီခေတ် ဗုဒ္ဓဘာသာကိုးကွယ်မှုနှင့် ယဉ်ကျေးမှုသည် ယခုခေတ် ရခိုင်ပြည်နယ်တစ်ဝန်း၌ ယုံ့နှံ့ခဲ့ကြောင်း အကြမ်းအားဖြင့် ကောက်ချက်ချနိုင်ပါသည်။

ကျောက်စာနှင့် စတူပါ တွေ့ရှိရာအရပ်များဖြစ်သော ကျောက်တော်၊ ဝေသာလီ၊ မြောက်ဦး၊ လောင်းကြက်၊ ပေါက်တော၊ မင်းပြား၊ မြေပုံ၊ ကျောက်ဖြူ၊ အမ်း၊ သံတွဲတို့ကို ဆက်စပ်၍ မြေပုံ

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ကြမ်း ရေးဆွဲကြည့်ပါက ဝေသာလီခေတ် ပိုင်နက်သည် ဤသို့ရှိ လိမ့်မည်ဟု မှန်းဆနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။ ထိုပုံကြမ်းကို ပုံချော အဆင့် ရေးဆွဲနိုင်ရေး၊ ဝေသာလီသမိုင်း ပိုမိုပြည့်စုံလာရေးအတွက် သုတေသီပညာရှင်များ ဆောင်ရွက်ကြရုံလောက်နှင့် ပြီးစီးနိုင်မည် မဟုတ်ပါ။ ဒေသခံ စိတ်ဝင်စားသူများကပါ တတ်နိုင်ကောင်း သရွေ့ ဝိုင်းဝန်းကူညီကြပါမှ တဖြည်းဖြည်းအကောင်အထည်ပေါ် လာမည် ဖြစ်ပါသည်။

မောင်ဗသိန်း

မှတ်ချက်။ ဤဆောင်းပါးကို ၁၉၈၇-ခုထုတ် ရခိုင်ယဉ်ကျေး မှုမဂ္ဂဇင်း၌ ဖော်ပြဖူးပါသည်။

ဦးထွန်းစိန် မှတ်မိသမျှ ဆရာတော် ဦးဥက္ကဋ္ဌ

ပူဇော်ထိုက်သူတို့ကို ပူဇော်ခြင်းသည် ဗုဒ္ဓဘာသာ မြန်မာ အမျိုးသားတို့၏ အစဉ်အလာကောင်းတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ ဤမင်္ဂလာတစ်ရားတော်သည် မြန်မာအမျိုးသားတို့အဖို့သာ မဟုတ်။ ယဉ်ကျေးသော ကမ္ဘာအဖို့လည်း ယဉ်ကျေးမှု အမှတ်အသားတစ်ခု ဖြစ်နေပါပြီ။ ပစ္စည်းမဲ့ခေါင်းဆောင်ကြီး လီနှင့် ရာပြည့်အထိမ်းအမှတ်ကို ကမ္ဘာတဝှမ်းလုံး၌ ကျင်းပခဲ့ကြကြောင်း ကျွန်ုပ်တို့ သတိရနေကြသေးသည်။ စာဆို ရာဝိတရိုးရာပြည့် အထိမ်းအမှတ်ကို လည်းကောင်း၊ မဟာတ္ထမဂ္ဂနိရုတ္တရာပြည့် အထိမ်းအမှတ်ကို ဆရာကြီး တပည့်သားမြေးတို့ အင်တိုက်အားတိုက် တခမ်းတနား ကျင်းပခဲ့

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ကြသည်။

မြန်မာ့လွတ်လပ်ရေး မီးရှူးတန်ဆောင် ဆရာတော်ဦးဥက္ကမ၏ သက်တော်ရာပြည့်အထိမ်းအမှတ်ကိုလည်း ကျွန်ုပ်တို့က တတ်အားသရွေ့ ချီးမြှောက်ပူဇော်သင့်ပါသည်။

၁၉၇၉-ခု ဒီဇင်ဘာလ ၁၄-ရက်နေ့သည် ဆရာတော် ဦးဥက္ကမ၏ နှစ်ရာပြည့်မွေးနေ့ ဖြစ်ပါသည်။ ဆရာတော် ရာပြည့်နှစ်အထိမ်းအမှတ်အဖြစ် ဤမှတ်တမ်းဆောင်းပါးကို စာဖတ်သူတို့ ရှေ့မှောက် တင်ပြပါသည်။

ဤမှတ်တမ်းသည် ဆရာတော်၏ တပည့် ဦးထွန်းစိန်၏ ပြောပြချက် ဖြစ်ပါသည်။ ကျွန်တော်သည် ဆရာတော်အကြောင်း မေးမြန်း မှတ်တမ်းတင်မည်ဟူသော ရည်ရွယ်ချက်နှင့် လည်းကောင်း၊ ဆရာတော်ဇာတိ ရခိုင်ပြည်နယ်၌ ဆရာတော်၏ နိုင်ငံရေးဩဇာမည်ရွှေ့မည်မျှ စူးရှလွှမ်းမိုးခဲ့သည်ကို စူးစမ်းလိုသောကြောင့် လည်းကောင်း၊ ဆရာတော်၏ ပုဂ္ဂိုလ်ရေး အတွင်းရေးမှူး နိုင်ငံရေး တပည့်ကြီး ရခိုင်တိုင်းလုံးဆိုင်ရာ တိုင်းရင်းသားအစည်းအရုံးခေါင်းဆောင် ဦးထွန်းစိန် (ဦးနန္ဒမာလာ)နေထိုင်ရာ မင်းပြာမြို့သို့ ၁၉၆၉-ခု ဧပြီလအတွင်းက သွားရောက်ခဲ့ပါသည်။

ထိုအချိန်၌ ဦးထွန်းစိန်မှာ အသက် ၆၉-နှစ် ရှိနေပါပြီ။ ဧရာထုထောင်းမှုကို ခံနေရသည်သာမက ဆီးချိုရောဂါနှိပ်စက်မှုကိုလည်း ခံနေရပါသေးသည်။ ထို့ကြောင့် လမ်းပင်ကောင်းစွာ

မလျှောက်နိုင်တော့ပါ။ ဆရာတော်အကြောင်းနှင့် ရခိုင်ပြည်နိုင်ငံရေး လှုပ်ရှားမှုကို သိပါရစေဟု ကျွန်တော်ပန်ထားတောင်းခံမှုကြောင့် သီတင်တစ်ပတ်ခန့် အားတင်းပြောပြရှာပါသည်။ သီတင်းတစ်ပတ်ခန့်ဆိုသော်လည်း ဇရာနှင့်ရောဂါလူဆိုးကြီးတို့၏ မကြာခဏဝင်ရောက် နှောင့်ယှက်မှုကြောင့် ဖြောင့်ဖြောင့်တန်းတန်း မပြောနိုင်ရှာပါ။ တစ်နေ့တစ်နာရီ နှစ်နာရီခန့် ကြိုးစားပမ်းစားပြောလိုက်၊ အနားယူလိုက်လုပ်ပြီးမှ ဤမှတ်တမ်းကို ရယူခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ယခုဖော်ပြမည့်မှတ်တမ်းသည် ‘ဦးထွန်းစိန်သိသမျှ’ ဟု ခေါင်းစဉ်တပ်ခဲ့သော်လည်း သိသမျှအကုန်အစင် မဟုတ်ပါ။ ဦးထွန်းစိန်ပြောပြချက်များထဲမှ အရေးကြီးသည်ဟု ကျွန်တော်ယူဆသော ကောက်နုတ်ချက်များသာ ဖြစ်ပါသည်။ မှတ်တမ်းအပြည့်အစုံကို အခါအခွင့်သင့်လျှင် တင်ပြပါမည်။

ဆရာတော်၏ စည်းရုံးရေးပရိယာယ်

ဧရာမသမိုင်း၌ ဂျူလီယက်ဆီဇာ အလောင်းကိုပြု၍ ဆီဇာ၏ ညာလက်ရုံး မတ်မန်တို့နီက ဧရာမလူထုကို စည်းရုံးခဲ့သော နိုင်ငံရေး ပရိယာယ်သည် ထင်ရှားသကဲ့သို့ ဆရာတော်ဦးဥက္ကမ၏ နိုင်ငံရေးစည်းရုံးမှုများ၌ ထောင်အဝတ်အစားကိုပြု၍ စည်းရုံးသော နိုင်ငံရေး ပရိယာယ်သည်လည်း ကျော်ကြားထင်ရှားခဲ့ပါသည်။

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ဆရာတော်သည် ဤနည်းကို အကြိမ်ပေါင်းမည်မျှ သုံးခဲ့သည် မသိပါ။ ယခုဖော်ပြမည့်အဖြစ်အပျက်သည် ဦးထွန်းစိန်ကိုယ်တိုင် ပါဝင်ခဲ့ရသော အဖြစ်အပျက် ဖြစ်ပါသည်။

အချိန်မှာ ဆရာတော်ဒုတိယအကြိမ် ထောင် ၃-နှစ်ကျပြီးစ အချိန် ဖြစ်သည်။ နေရာမှာ ဟင်္သာတမြို့နယ် တရားပွဲတစ်ခု၌ ဖြစ်သည်။ ထိုတရားပွဲသို့ ဆရာတော်ကြွသွားသောအခါ တပည့်ဦးနန္ဒမာလာ ‘နောင် ဦးထွန်းစိန်’ မှာ နောက်တော်မှ ပါရ၏။ ဆရာတော်သည် တရားဟောစင်မြင့်သို့ တက်သွားပြီးနောက် တရားစ မဟောသေးဘဲ မိမိကိုယ်ကို လက်ညှိုးထိုးပြီး ပရိသတ်အား မေးလိုက်၏။

“ဘုန်းကြီးဘယ်သူလဲ သိကြရဲ့လား”

စိတ်တက်ကြွနေသော ပရိသတ်က ‘နိုင်ငံကျော် ဦးဥတ္တမပါ ဘုရား၊ နိုင်ငံရေး ဆရာတော် ဦးဥတ္တမပါ ဘုရား’ ဟု အော်ဟစ်လျှောက်ထားကြ၏။

ဆရာတော်က အခြားတစ်ဖက်သို့လှည့်ပြီး ပထမနည်းအတိုင်း မေးပြန်၏။ ပရိသတ်ကလည်း ပထမနည်းအတိုင်း ဖြေကြ၏။ ထိုအခါ ဆရာတော်က ‘နိုင်ငံရေး’ တရားဟောတော့ ဘာဖြစ်သလဲ သိကြရဲ့လား’ ဟု မေးပြီး ရုံလာသော သင်္ကန်းကို ဖြုန်းခနဲချွတ်လိုက်ရာ အသင့်ဝတ်လာသော ထောင်အဝတ်အစားများကို ပရိသတ်

ရုတ်တရက် မြင်ကြရ၏။ လျှပ်တပြက် အပြောင်းအလဲ မြင်ကွင်းကြောင့် မှင်တက်မိသလို ဖြစ်သွားသော ပရိသတ်သည် ‘ဟာ---ဟယ်’ ဟူသော အံ့အားသင့်သံများပြုပြီး ငေးကြောင်နေကြလေသည်။

ထိုအခိုက် ဦးနန္ဒမာလာသည် ဆရာတော်သင်ထားသည့် အတိုင်း စင်ပေါ်သို့ လျင်မြန်စွာတက်လာပြီး ‘ဗုဒ္ဓဘာသာတို့ မြင်နိုင်ကြရဲ့လား၊ မျက်နှာဖြူ အစိုးရလုပ်ရက်ဟာ မြင်နိုင်ကြရဲ့လား’ ဟု သံကုန်အော်ဟစ်တိုင်တည်၍ မေးလိုက်၏။ ဆရာတော်က ပရိသတ်အားလုံး မြင်နိုင်အောင် စင်မြင့်သို့ လှည့်ပတ်၍ပြ၏။

ထိုမြင်ကွင်းနှင့် ဦးနန္ဒမာလာ၏ ကျယ်လောင်စွာ တိုင်တည်မေးမြန်းသံတို့သည် အံ့အားသင့်နေသော ပရိသတ်၏ နှလုံးအိမ်ကို ပြင်းစွာထိခိုက်နာကျင်စေဟန် ရှိလေသည်။ ယောက်ျား၊ ပရိသတ်က မျက်နှာဖြူအစိုးရကို အော်ဟစ်ကျိန်ဆဲကြ၏။ ကျယ်လောင်သော တက်ခေါက်သံများ ထွက်လာ၏။ မိန်းမပရိသတ်ထံမှမူ ငိုရိုက်သံများ ထွက်လာလေသည်။ မိန်းမများသာ မဟုတ် ဦးနန္ဒမာလာ အပါအဝင် ယောက်ျားပရိသတ်များစွာလည်း နာကျင်ဝမ်းနည်းမှုများကြောင့် မျက်ရည်မဆည်နိုင်ကြတော့ပေ။ တချို့ ယောက်ျားများမှာ ဒေါသဖြစ်လွန်း၍ ပါလာသော ထီးများကို နီးရာမဏ္ဍပ်တိုင်များတွင် ရိုက်ချိုးပစ်ကြသည် ဆိုပါသည်။

ဆရာတော်သည် နယ်ချဲ့အစိုးရအပေါ် ပရိသတ် နာကြည်း မုန်းတီးလာအောင် ထိုသို့လှုံ့ဆော်ပေးပြီးမှ အမျိုးဘာသာသာသနာ

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ပညာတရားများကို ဆက်လက်ဟောပြောလေသည်။

ဆရာတော်၏ ဤနည်းဗျူဟာသည် နယ်ချဲ့ဆန့်ကျင်ရေးလုပ်ရပ်များ၌ အလွန်ထက်မြက်ထိရောက်သော နည်းဗျူဟာဖြစ်သည် ဟု ဆိုစမှတ်ပြုကြ၏။ ဆရာတော်ကို ထောင်သုံးနှစ်ချခဲ့သော ရန်ကုန်ခရိုင်တရားသူကြီး ‘ဆစ်ဇလာ’ ကပင် ‘ဆရာတော်ကို ထောင်မချဘဲ တရား၃-နှစ်ဟောခွင့်ပြုစေကာမူ မြန်မာလူထုကို ဤမျှထိရောက်စွာ စည်းရုံးနိုင်မည် မဟုတ်’ ဟု ဆရာတော်နှင့် တွေ့သောအခါ ဝန်ခံချီးကျူးစကားပြောခဲ့ရသည်ဟု ဆိုပါသည်။

ဘုရားဖူး၍ အပြန်တွင်

ဆရာတော်သည် ၁၉၃၀-ခုတွင် အိန္ဒိယနိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ ကွန်ဂရက်ပါတီကွန်ဖရင့်ကျင်းပရာ မာဂရပ်မြို့သို့ ဘုရားဖူးခရီးသည် (၂၀)ခန့်နှင့်အတူ ကြွခဲ့လေသည်။ ဦးနန္ဒမာလာလည်း ပါရ၏။ ထိုကွန်ဖရင့်ပြီးသောအခါ သီဟိုဠ်သို့ ဘုရားဖူးသွားကြ၏။ သီဟိုဠ်မှ အိန္ဒိယသို့ သင်္ဘောဖြင့် ပြန်လာကြစဉ် မှတ်သားဖွယ်ကိစ္စတစ်ခု ဖြစ်ခဲ့လေသည်။

ဆရာတော်နှင့်အဖွဲ့သည် အိန္ဒိယသို့လိုက်ရန် သင်္ဘောလက်မှတ် မရသေးမီကပင် ခရီးထွက်မည့် သင်္ဘောပေါ်သို့တက်ပြီး နေရာထိုင်ခင်း ယူကြ၏။ ဆရာတော်က သင်္ဘောခန်းထဲ အိပ်ရာပေါ်

တွင် ကျိန်းစက်အနားယူနေ၏။ ထိုစဉ် မျက်နှာဖြူအရာရှိတစ်ဦး ရောက်လာပြီး ကုန်းပတ်ပေါ်ရှိသူတို့ကို မာန်မဲကာ တံတားပေါ်သို့ မောင်းတင်တော့၏။ အကြောင်းမသိသော ဦးနန္ဒမာလာတို့သည် လက်မှတ်မပြု၍ မောင်းချခံရသည်ထင်ကာ ပြန်လှန်ချေပမပြောဆိုဝံ့ဘဲ တံတားပေါ်သို့ အောင့်သက်သက်ဖြင့် တက်ကြရလေသည်။

ထိုအရာရှိသည် များမကြာမီ ဆရာတော်ထံရောက်လာပြီး ခြေကိုလှုပ်၍နှိုး၏။ ဦးနန္ဒမာလာတို့က ဖြစ်လာမည့် အကျိုးဆက်ကို စိတ်တထင့်ထင့်နှင့် လှမ်းကြည့်နေကြ၏။ ဆရာတော် နိုးလာ၍ ထိုမျက်နှာဖြူကို မြင်သောအခါ ဦးနန္ဒမာလာတို့ကဲ့သို့ အလျော့ပေးပြီး ဆင်းမလာဘဲ ခြင်္သေ့ကဲ့သို့ ကျယ်လောင်သောအသံနှင့် ဟိန်းဟောက်လိုက်သည်ကိုသာ အံ့ဩစွာ ကြားကြရလေသည်။ ထို့နောက် ထိုမျက်နှာဖြူနှင့် အပြန်အလှန် အချီအချအော်ဟစ်ပြောဆိုကြသည်ကို စိတ်လှုပ်ရှားဖွယ် မြင်ကြရလေသည်။ နောက်ဆုံးတွင် ထိုမျက်နှာဖြူအရာရှိ လက်လျှော့အရှုံးပေးပြီး သင်္ဘောပေါ်မှ ဆင်းသွားသည်ကို အံ့ဩအားရဖွယ် တွေ့ကြရလေသည်။

မရှေးမနှောင်းပင် ဆရာတော်သည် သင်္ဘောပေါ်မှဆင်းလာပြီး တံတားပေါ်၌ ရပ်နေကြသော မိမိအဖွဲ့သားတို့ကို ပြန်ခေါ်၏။ မိမိအခွင့်အရေးကို မသိကောင်းလားဟု ဆူပူပြစ်တင်၏။ အပြစ်တင်ရင်း သင်္ဘောစီး ခရီးသည်များ၏ အခွင့်အရေးကိုလည်း ရှင်းပြလေသည်။ ဆရာတော် ရှင်းပြပြီးမှ သင်္ဘောပေါ်ရောက်နေသော ခရီးသည်တစ်ဦးကို သင်္ဘောပေါ်မှ မောင်းချနိုင်ခွင့် မရှိတော့

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ကြောင်း ဦးနန္ဒမာလာတို့ သိလာကြ၏။ အိပ်နေသော ခရီးသည် ကိုလည်း နိုးခွင့်မရှိကြောင်း သိလာကြ၏။ ဆရာတော်သည် နိုင်ငံရေးကိစ္စများကိုသာ ကျွမ်းကျင်နဲ့စပ်သည် မဟုတ်။ အသေးအဖွဲ့ကိစ္စများတွင်လည်း ဗဟုသုတပြည့်စုံကြောင်း သိကြရလေသည်။

ထို့ပြင် ဆရာတော်သည် အင်္ဂလိပ်နယ်ချဲ့သမားတို့ကို တော်လှန်သကဲ့သို့ နယ်ချဲ့သမားစရိုက်ဖြစ်သော နိုင်ငံထက်စီးနင်း ပြုမှုများကိုလည်း ချက်ချင်းလက်ငင်း တွန်းလှန်တတ်ကြောင်း ဤကိစ္စတွင် တွေ့ကြရလေသည်။ ဆရာတော်သည် မတရားအနိုင်ကျင့်ဖိနှိပ်မှုအောက်တွင် ခေါင်းငုံ့ခံတတ်သော ကျွန်စိတ်မျိုးကို မိမိကိုယ်တိုင်လည်း မမေး၊ တခြားသူများကိုလည်း မမေးစေလိုပေ။ ထို့ကြောင့် မျက်နှာဖြူအရာရှိ၏ နိုင်ငံထက်စီးနင်း ရိုင်းစိုင်းမောက်မာစွာ ဆက်ဆံမှုကို ငုံ့မခံဘဲ ပြန်လှန်ဟိန်းဟောက်မောင်းမဲကာ မဆိုင်းမတွ တွန်းလှန်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်လေသည်။ ဤအပြုအမူသည် ဦးနန္ဒမာလာအစရှိသော နောက်ပါအဖွဲ့သားများအဖို့ တစ်သက်လုံး မမေ့နိုင်ဖွယ်တစ်ခု၊ ချီးကျူးအတုယူဖွယ် တစ်ခု၊ နောင်လာသား-မြေးတို့အား စံနမူနာပြုစရာ တစ်ခုအဖြစ် ကျန်ရစ်ခဲ့လေသည်။

ဆရာတော်၏ နိုင်ငံရေးဩဇာ

ရခိုင်ပြည် စစ်တွေမြို့ ရူပရုပ်ဇာတိဖြစ်သော ဆရာတော်

ဦးဥတ္တမသည် မိမိဇာတိရခိုင်ပြည်၌ နိုင်ငံရေးဩဇာမည်မျှစူးရှလွှမ်းမိုးခဲ့သနည်း။ ဤအချက်သည် ရခိုင်ပြည် နိုင်ငံရေးသမားများလောက၌ အငြင်းပွားခဲ့ရသောအချက် ဖြစ်လေသည်။ အချို့က ဆရာတော်သည် ရခိုင်ပြည် နိုင်ငံရေးလှုပ်ရှားမှု၌ မည်မည်ရရ မပါဝင်နိုင်ခဲ့ဟု ဆိုကြသည်။ အချို့ကလည်း ဆရာတော်၏ နိုင်ငံရေး ကြိုးပမ်းမှုအားလုံးကို ချုံကြည့်ပြီး ဆရာတော်အား ရခိုင်အမျိုးသားခေါင်းဆောင်ကြီးအဖြစ် ချီးမြှောက်ဂုဏ်ပြုလိုကြလေသည်။ ဤနေရာတွင် စာရေးသူအနေနှင့် ဦးထွန်းစိန်၏ ပြောပြချက်များကို အခြေခံ၍ ဆရာတော်၏ နိုင်ငံရေးဩဇာ ရခိုင်ပြည်၌ မည်မျှလွှမ်းမိုးခဲ့ကြောင်း သုံးသပ်တင်ပြလိုပါသည်။

ဆရာတော်သည် စစ်တွေချက်မြှုပ်ဖြစ်သော်လည်း စစ်တွေမြို့မှ အင်္ဂလိပ်နယ်ချဲ့လက်ဝေခံ အရင်းရှင်နှင့် မြေပိုင်ရှင်ကြီးတို့က ဆရာတော်ကို မလိုလားကြဟု သိရပါသည်။ “ရဟန်းတန်မဲ့ နိုင်ငံရေး လုပ်ရသလား၊ ရဟန်းဟာ လောကီကိစ္စမှာ မပါမှတ်သားရပါသည်။ ထိုနယ်ချဲ့ ဘက်တော်သားတို့၏ အရှိန်အဝါသည် ထိုခေတ်စစ်တွေတွင် အလွန်အင်အားကြီးသောကြောင့် ဆရာတော်၏ နိုင်ငံရေးဩဇာမှာ မိမိချက်မြှုပ် စစ်တွေမြို့၌ များစွာမလွှမ်းမိုးနိုင်ခဲ့ဟု ဆိုပါသည်။ ထိုအချက်ကို ရည်ရွယ်၍ ဆရာတော်က “မီးခွက်သည် ပတ်ဝန်းကျင်ကို အလင်းရောင် ပေးနိုင်သော်လည်း မိမိအရိပ်ကိုကား အလင်းရောင် မပေးနိုင်။ ထို့အတူ ငါလည်း ရခိုင်ပြည်ဖွား ရခိုင်သားဖြစ်သော်လည်း ရခိုင်ပြည်ကို နိုင်ငံရေးအလင်းရောင် မပေးနိုင်ခဲ့” ဟု မိန့်တော်မူတတ်ကြောင်း သိရပါသည်။

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ဆရာတော်၏ မိန့်ကြားချက်သည် ဆရာတော်သက်တော် ထင်ရှားရှိစဉ်က အခြေအနေအပေါ်မူတည်၍ မိန့်ကြားခဲ့သော အချက်သာ ဖြစ်လေသည်။ ထိုအချိန်က ရခိုင်ပြည် နိုင်ငံရေးအခြေအနေသည် ဆရာတော် မိန့်ကြားသကဲ့သို့ အားရစရာမရှိသည်မှာ အမှန်ဖြစ်လေသည်။ သို့သော် ဆရာတော်နောက်မှလိုက်၍ ဆရာတော်၏ နိုင်ငံရေးအယူအဆ၊ လုပ်နည်းလုပ်ဟန်တို့ကို ကိုယ်တွေ့သင်ကြားခဲ့သော ဦးနန္ဒမာလာသည် ဆရာတော်၏ ညွှန်ကြားချက်နှင့် ရက္ခမဏ္ဍာလသာသနာရေးအဖွဲ့ အတွင်းရေးမှူးလုပ်ပြီး ရခိုင်ပြည် တောင်ပိုင်းတစ်ခွင်၌လည်းကောင်း၊ စစ်တွေကျေးလက်နှင့် ရသေ့တောင်၊ ဘူးသီးတောင် တစ်ခွင်၌လည်းကောင်း၊ နယ်ချဲ့ဆန့်ကျင်ရေး ဝံသာနုတရားများ ဟောပြောခဲ့ခြင်းကို ဆရာတော်ပြည့်စုံစွာ မသိခဲ့ပေ။ ဦးနန္ဒမာလာသည် ဦးထွန်းစိန်အဖြစ် လူဝတ်လဲပြီးနောက် ဆရာတော်၏ တကာတပည့် ရှေ့နေဦးမြထွန်းနှင့် ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းပြီး “ရခိုင်တိုင်းလုံးဆိုင်ရာ ကြီးပွားရေးအဖွဲ့ချုပ်” ကို ၁၉၃၁-ခု၊ နိုဝင်ဘာလ၌ စည်းရုံးဖွဲ့စည်းနိုင်ခဲ့၏။ ဦးထွန်းစိန်တစ်ဦးတည်းက ဆရာတော်၏ နယ်ချဲ့ဆန့်ကျင်ရေးတရားများကို မင်းပြားမြို့နယ်တစ်ခွင်၌ ဖြန့်ဖြူးနိုင်ခဲ့၏။ ထိုအချက်များကိုလည်း ဆရာတော် ပြည့်စုံစွာ မသိခဲ့ရှာပေ။ အကြောင်းမှာ ဆရာတော်သည် ၁၉၃၁-ခု နောက်ပိုင်းကာလမှစ၍ ပျံလွန်တော်မူသည်ထိ ရခိုင်ပြည်သို့ မကြွရောက်နိုင်ခဲ့သောကြောင့် ဖြစ်လေသည်။

ထိုအချက်များသာမက ရခိုင်တိုင်းလုံးဆိုင်ရာ ကြီးပွားရေး၊ အဖွဲ့ချုပ်သည် ညီနောင်အဖွဲ့တစ်ခုဖြစ်သော တိုင်းရင်းသား

အစည်းအရုံးနှင့် တညီတညွတ်ပေါင်းစည်းပြီး ‘ရခိုင်တိုင်းလုံးဆိုင်ရာ တိုင်းရင်းသားအစည်းအရုံး’ အဖြစ် ဖွဲ့စည်းနိုင်ခဲ့သည်ကိုလည်း ဆရာတော် မသိခဲ့ရှာပေ။

ထိုဝမ်းမြောက်အားရဖွယ် နိုင်ငံရေးနိုးကြားမှုအခြေအနေများကို စုံလင်စွာသိခဲ့ပါမူ “ငါ့ဇာတိ ရခိုင်ပြည်ကို နိုင်ငံရေးအလင်းရောင် မပေးနိုင်ခဲ့” ဟူသောဝမ်းနည်းစကားကို ဆရာတော် မိန့်ကြားခဲ့မည် မထင်ပါ။

ဆရာတော်သည် ရခိုင်ပြည်နိုင်ငံရေးလှုပ်ရှားမှုများနှင့် မည်ရရ မပါဝင်နိုင်ခဲ့သည်မှာ မှန်ပါသည်။ သို့သော် မီးတစ်တိုင်မှ တခြားမီးတိုင်များကို မီးကူးနိုင်သည့်ပမာ ဆရာတော်ထံမှ ဦးနန္ဒမာလာအစရှိသော နိုင်ငံရေးမီးတိုင်များပွားပြီး ရခိုင်တစ်ပြည်လုံး နိုင်ငံရေးအလင်းရောင် ပေးနိုင်ခဲ့သည်ကို မည်သူမျှငြင်းနိုင်မည် မဟုတ်ပါ။

ဆိုရှယ်လစ်တော်လှန်ရေး သဘောတရားများသည် လီနင်ဦးဆောင်သော မဟာအောက်တိုဘာ ဆိုရှယ်လစ်တော်လှန်ရေးအောင်ပွဲကြောင့် တစ်ကမ္ဘာလုံးသို့ ဂယက်ရိုက်ပျံ့နှံ့ခဲ့သည်ဟု ကမ္ဘာ့သမိုင်းတွင် မှတ်တမ်းတင်ကြရ၏။

အိန္ဒိယကွန်ဂရက်၏ နိုင်ငံရေးအယူအဆနှင့် နည်းပရိယာယ်တို့သည်လည်း ဆရာတော်ဦးဥတ္တမမှတစ်ဆင့် မြန်မာနိုင်ငံသို့ ဂယက်ရိုက် ပျံ့နှံ့ခဲ့သည်။ မြန်မာ့သမိုင်းပြုစုသူများ မှတ်တမ်းတင်

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ကြရ၏။ ထိုနည်းတူ ဆရာတော်ဦးဥတ္တမ၏ နိုင်ငံရေးအယူအဆနှင့် မြန်မာနိုင်ငံရေး နိုးကြားလှုပ်ရှားမှုတို့သည်လည်း ဦးနန္ဒမာလာ၊ ဦးမြထွန်းအစရှိသော ဆရာတော်၏ ကိုယ်ပွားတပည့်များမှတစ်ဆင့် ရခိုင်ပြည်သို့ ဂယက်ရိုက်ပျံ့နှံ့ခဲ့သည်ဟု ကျွန်ုပ်တို့ မှတ်တမ်းတင် လျှင် လွန်မည်မထင်ပါ။

ဤမှတ်တမ်းစကားဖြင့်ပင် ဆရာတော်အား ဤရာပြည့်နှစ် ဘကြီးဦးထွန်းစိန် (ဦးနန္ဒမာလာ)ကိုယ်စား ချီးမြှောက်ပူဇော်ပါ သည်။

ဦးထွန်းစိန်ကား ၁၉၇၃-ခုတွင် ကွယ်လွန်ခဲ့ရှာပြီ။ ဦးထွန်းစိန် ကဲ့သို့ ဆရာတော်ကို သိသူ၊ ဆရာတော်၏ နိုင်ငံရေးတရားကို နာ ဖူးသူ၊ ဆရာတော်ကို ကြည်ညိုသူတို့ကလည်း မိမိတို့၏ မှတ်သား ချက်များကို ဖော်ထုတ်မှတ်တမ်းတင်ပြီး ဆရာတော်အား ဂုဏ်ပြု ပူဇော်သင့်ပါသည်။

ဆရာတော်၏ ကျေးဇူးတရားများကား ကျွန်ုပ်တို့ တပည့် သား မြေးများအပေါ်၌ ဆပ်မကုန်နိုင်လောက်အောင် ကြီးမားလှသည် မဟုတ်ပါလား။

မောင်ဗသိန်း

မှတ်ချက်။ ဤဆောင်းပါးကို ရခိုင်ပြည်နယ်စာစောင် အမှတ် (၁၀)၊ ၁၉၈၁-၌ ဖော်ပြဖူးပါသည်။

ကိုလိုနီဝါဒ၏ သိုးငွေ

ဤဆောင်းပါးသည် ‘ရိုဟင်ဂျာ’ နှင့် ပတ်သက်၍ မြန်မာနိုင်ငံ သမိုင်း ကော်မရှင်၏ ခေါင်းဆောင်တစ်ဦးဖြစ်ခဲ့ဖူးသူ မစ္စတာလုစ် (G.H Luce)နှင့် ဆရာကြီး ဒေါက်တာသန်းထွန်းတို့၏ ရေးသားထား ချက်များကို တုံ့ပြန်သော ဆောင်းပါး ဖြစ်ပါသည်။

မစ္စတာလုစ်သည် ‘မြန်မာအစ ကျောက်ဆည်က’ ဟူသော သမိုင်းအဆိုသစ်ကို ထူထောင်သူ ဖြစ်သည်။ ၁၉၈၅-ခုနှစ်က ထုတ် ဝေခဲ့သော သူ၏စာအုပ် (Phases of Pre-Pagm Burma, Lan- guages and History) တွင် ‘မြူနှင့်ခမိ’ လူမျိုးတို့အကြောင်းကို တင်ပြရာတွင် ရခိုင်မင်းတို့သည် သက်၊ မြန်၊ ချင်းတို့ကို အုပ်စိုးခဲ့ ကြကြောင်း၊ ၎င်းတို့မှာ အိန္ဒိယဘွဲ့ အမည်များရှိပြီး မူဆလင်ဘာသာ

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ဝင်များ ဖြစ်သည်ဟု ပြောကြကြောင်း စသည်ဖြင့် ရေးသားပြီး နောက် ရိုဟင်ဂျာနှင့် စပ်လျဉ်း၍ အောက်တွင် လိုရင်းမျှ ဘာသာ ပြန်ထားသည့်အတိုင်း ရေးသားပါသည်။

“နတ်မြစ်အရှေ့ မယူမြစ်ဒေသ၌ အများစုနေထိုင် ကြသူများမှာ ရိုဟင်ဂျာဟု ယနေ့သိနေကြသော မူဆလင် များ ဖြစ်ကြသည်။ ၎င်းတို့က ဤဒေသတွင် နှစ်ပေါင်းတစ် ထောင်ကျော်ကပင် နေထိုင်ခဲ့သည်ဟု ဆိုကြသည်။ ဤသို့ ဆိုခြင်းသည် ချဲ့ကားခြင်း ဖြစ်သည်။ သို့သော် မူဆလင် တို့သည် ဘီလားကို အေဒီ ၁၂၈၂-ခုကပင် သိမ်းပိုက်ခဲ့ သည်ကို ကျွန်ုပ်တို့ သိကြသည်။ ထို့နောက် ရှေ့ပုဂံမင်းများ နှင့် ဆက်စပ်လူသိများခဲ့သော နောက်ဆုံးဗုဒ္ဓဘာသာနိုင်ငံ ပဋိက္ကရာဇ် (ကုမိလာ)ကို ဖြိုဖျက်၍ ရခိုင်နယ်စပ်သို့ မကြာမီပင် ရောက်လာခဲ့သည်။ နယ်စပ်၌ တိုက်ပွဲဖြစ်ပွား သောအခါ ဒေသခံ လူမျိုးနွယ်စုများလည်း ပါဝင်ခဲ့ဟန်တူ သည်။ အချို့ မူဆလင်ခေါင်းဆောင်များ သို့မဟုတ် မူဆလင်ဘာသာပြောင်းခဲ့သူ တချို့ဒေသခံ အကြီးအကဲ များသည် မြန်မာနိုင်ငံဘက်၌ အခြေစိုက်နေထိုင်ခဲ့ကြ ဟန်တူသည်။”

မစ္စတာလုစ်၏ စာအုပ်ကို ကျမ်းကိုးပြု၍ ဆရာကြီးဒေါက်တာ သန်းထွန်းကလည်း ဆောင်းပါးတစ်စောင်တွင် အောက်ပါအတိုင်း ရိုဟင်ဂျာနှင့်ပတ်သက်၍ ရေးသားထားပါသည်။

“ရခိုင်မင်းကလည်း မူဆလင်ဘာသာသို့ ရှိတယ်။ အဝမင်းဆီ ဝင်ရောက်လာတယ်။ မူဆလင်မင်းကတော့ နတ်မြစ် (NAAF) အရှေ့မယူ (MAYU) မြစ်ဒေသက ရိုဟင်ဂျာ (ROHINJA) ဖြစ်မလားလို့ ဆင်ခြင်မိတယ်။ သူတို့ကလည်း အဲဒီအရပ်မှာ နှစ် ပေါင်းတစ်ထောင်ထက် မနည်းတော့ဘူးလို့ ပြောလေ့ရှိတယ်။ အဲဒီ လောက် မရှိပေမယ့် (ခရစ်-၁၂၀၂)လောက်က ဘီလားကို မူဆ လင်အယူရှိသူတွေ စတင်ဝင်ရောက်ခဲ့တယ်ဆိုတဲ့အခါက ဖြစ်နိုင်တယ်။ အနှစ် (၈၀၀)ကပေါ့။ တချို့မူဆလင် ခေါင်းဆောင်ဟာ အဝမင်းနဲ့ မိတ်သဟာဖြစ်တဲ့ သဘော ကို ဒီကျောက်စာမှာ ရေးမှတ် ခဲ့တယ်လို့ ထင်ရပါတယ်”

ဆရာကြီးလုစ်နှင့်ဆရာကြီးဒေါက်တာ သန်းထွန်းတို့ ရိုဟင် ဂျာအကြောင်းရေးသားရာတွင် အဓိကအထောက်အထားပြုသော ကျောက်စာမှာ စစ်ကိုင်းထူပါရုံဘုရားကျောက်စာ ဖြစ်ပါသည်။ ကျောက်စာရေးထိုးခဲ့သော မင်းမှာ အင်းဝဘုရင်နရပတိဖြစ်ပြီး ကျောက်စာရေးထိုးနှစ်မှာ မြန်မာသက္ကရာဇ် ၈၀၄-ခု၊ ခရစ်နှစ် ၁၄၄၂-ခု ဖြစ်ပါသည်။ ကျောက်စာတွင် နရပတိမင်း နန်းတက် သောအခါ မြန်မာနိုင်ငံ အရပ်ရပ်မျက်နှာမှ လူများလာရောက်၍ ဂါရဝပြုကြပုံကို ရေးထိုးထားသည်ဟု မစ္စတာလုစ်က ဆိုပါသည်။ ဆရာကြီးတို့ အထောက်အထားပြုကြသော ကျောက်စာတစ်စိတ် ဒေသ၏ လိုရင်းအချုပ်မှာ “ပန်သေမင်းတို့၏ အမျိုးအနွယ်ဖြစ် သော ရခိုင်မင်းသည် နရပတိဘုရင်၏ ဘုန်းတော်ကို လာရောက်

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ခိုလှုံသည်” ဟူ၍ ဖြစ်ပါသည်။

ဤတွင် ‘ပန်သေမင်း’ ဟူသော ကျောက်စာပါ စကားတစ်လုံး တည်းကို အထောက်အထားပြု၍ ပန်းသေးဟူသည်မှာ မြောက်ပိုင်း မူဆလင်များဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့သည် ယခုအခါ နတ်မြစ်အရှေ့ဘက် မယူကမ်းခြေတွင် နေထိုင်ကြသော ရိုဟင်ဂျာအမည်ခံသူများ ဖြစ်ကြလိမ့်မည်ဟု ဆရာကြီးတို့ ကောက်ချက်ဆွဲယူကြဟန် တူပါသည်။

စင်စစ်ရိုဟင်ဂျာဟူသော အမည်မှာ ထိုရှည်ဝေးလှသော အတိတ်ကာလကိုထား၍ မြန်မာနိုင်ငံ အင်္ဂလိပ်ကိုလိုနီဘဝမှ လွတ်မြောက်လာသော ၁၉၄၈-ခုနှစ်ထိ မပေါ်ပေါက်ဖူး၊ မရှိဖူးသေးသော အမည်ဖြစ်ပါသည်။

နတ်မြစ်အရှေ့ဘက် မယူမြစ်ဒေသတွင် နေထိုင်ကြသော လူဦးရေ အများစု ၉၄-ရာခိုင်နှုန်းခန့်သည် မူဆလင်များ ဖြစ်ကြသည် မှာ မှန်ပါ၏။ ထိုသူတို့ကို မြန်မာနိုင်ငံ လွတ်လပ်ရေးရပြီးသည် အထိ စစ်တကောင်းမှ လာရောက်အခြေချနေထိုင်ကြသော ‘စစ်တကောင်းနယ်၊ အင်္ဂလိပ်လူမျိုးအဖြစ်သာ လူတိုင်းသိကြပါသည်။ ခိုင်မာသော မှတ်တမ်းများ (ဒေါက်တာ ဘနာဂျီစာအုပ်၊ မောင်တောကျွန်းအုပ် ဦးမောင်ညို မှတ်တမ်းစာ၊ စစ်တွေခရိုင် ဂေဇက်တီးယားများ၊ ဦးစံထွန်းအောင်၏ စာတမ်း၊ မင်းကြီး မစ္စတာဂျိမ်း အက်စဲသာ ဦးဆောင်သော စုံစမ်းရေးကော်မရှင် အစီရင်ခံစာ၊ ရခိုင်တိုင်းမင်းကြီး လုပ်ခဲ့သော စာရေးဆရာကြီး မောင်ထင်၏ ရခိုင်ပြည်နယ် အစီရင်ခံစာ) တို့တွင်လည်း ၎င်းတို့ကို ‘စစ်တ

ကောင်းသား’ များအဖြစ် မှတ်တမ်းတင်ခဲ့ကြပါသည်။ ရိုဟင်ဂျာ အမည်ခံသော တိုင်းရင်းသားတစ်မျိုး ဖြစ်ကြောင်း မည်သူကမျှ မဖော်ပြခဲ့ကြပါ။

ထိုစစ်တကောင်းသားများတွင် မြန်မာဘုရင်ခံနှင့် ဗြိတိသျှကိုလိုနီခေတ်ဦးတွင် လယ်လုပ်သားများအဖြစ် မယူဒေသသို့ ခတ္တခဏလာရောက်နေထိုင်ပြီး လုပ်ငန်းရာသီကုန်လျှင် မိမိနေရပ်စစ်တကောင်းသို့ ပြန်လေ့ရှိကြောင်း၊ နောင်ခါလူနေကျသော ထိုဒေသ၌ အနည်းအကျဉ်း အခြေချနေထိုင်ကြရာမှ ကိုလိုနီခေတ်တွင် တံခါးမရှိ၊ ဓားမရှိ ဝင်ထွက်သွားလာခွင့် ပြုထားခြင်းကြောင့် စီးပွားရေး၊ နိုင်ငံရေးစသော အကြောင်းကြောင်းတို့ကို အမှီပြု၍ ကြောက်ခမန်းလိလိ ဒလဟောဝင်ရောက်နေထိုင်လာကြခြင်း ဖြစ်ကြောင်း တို့ကို အထက်ဖော်ပြပါ မှတ်တမ်းများတွင် ဖော်ပြနိုင်ပါသည်။ ဗြိတိသျှအစိုးရလက်ထက်တွင် ထိုသို့စစ်တွေခရိုင်၌ ဝင်ရောက်အခြေစိုက်လာသော စစ်တကောင်းသားဦးရေသည် ကြောက်မက်ဖွယ်တိုးတက်လာမှုကြောင့် မင်းကြီး မစ္စတာဂျိမ်းအက်စဲသာ ဦးဆောင်သော စုံစမ်းရေးကော်မရှင်ဖွဲ့၍ စုံစမ်းစစ်ဆေးစေကြောင်း၊ ထိုကော်မရှင်က ဤလူဝင်မှုကို မတားဆီးခဲ့လျှင် လူမျိုးရေးအဓိကရုဏ်းဖြစ်လာနိုင်သည်ဟု အစီရင်ခံခဲ့ကြောင်းတို့ကို ရခိုင်ခေါင်းဆောင် ဦးလှထွန်းဖြူက သူ၏ ‘ရခိုင်ပြည်နယ်’ စီးပွားရေးဘဏ္ဍာတိုက် စာအုပ်တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ထိုစုံစမ်းရေးကော်မရှင် သတိပေးခဲ့သည့်အတိုင်းပင် ဒုတိယ ကမ္ဘာစစ်အတွင်းက ဝမ်းနည်းကြေကွဲဖွယ်ရာ လူမျိုးရေးအဓိက ရုဏ်းကြီးကို ကိုလိုနီတံခါးဖွင့်ဝါဒ၏ ဆိုးမွေအဖြစ် ရခိုင်သားများ ခံစားခဲ့ကြရပါသည်။

ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီးအပြီးတွင် နတ်မြစ်တစ်ဖက်ကမ်းနေ စစ်တကောင်းနွယ် မူဆလင်များသည် ထိုဒေသကို ၎င်းတို့၏ သီးခြားဒေသတစ်ခု ပြုလုပ်ရန် အကြံရှိလာပုံ၊ မြန်မာနိုင်ငံ လွတ်လပ်ရေးရပြီးနောက် လူဝင်လူထွက်ပြဿနာကြောင့် ရခိုင်တိုင်းသို့ စစ်တကောင်းဘက်မှ အလွယ်တကူဝင်ရောက်မလာနိုင်သဖြင့် ‘မူဂျာဟတ်’ သူပုန်ပေါ်ပေါက်လာပုံတို့ကို ရခိုင်တိုင်းမင်းကြီးဟောင်း ဦးတင်ဖက် (စာရေးဆရာကြီး မောင်ထင်)က အောက်ပါအတိုင်း ရေးသားခဲ့ပါသည်။

“စစ်ပြီးခေတ် စစ်တကောင်းနယ်သားတို့၏ ဝါဒသည် နတ်မြစ်တစ်ဖက်ကမ်းရှိ မယူတောင်တန်းဒေသနှင့် ကုလားပန်ဇင်းမြစ်ဝှမ်းဒေသတို့ကို နယ်သစ်အဖြစ်ဖြင့် အခြေစိုက်ရန်ဟူသော ဝါဒဖြစ်သည်။ ၎င်းဝါဒကို သွေးထိုးပေးသူမှာ ရခိုင်တိုင်းတွင် နှစ်ပေါင်းများစွာ နေထိုင်သွားခဲ့သော စစ်တကောင်း အမျိုးသားတစ်ဦး ဖြစ်သည်။ ၎င်း၏တိုင်းရင်းသားအားလုံးကို အလုံးအရင်းနှင့် ချီတက်၍ အခြေစိုက်ရန် ပြင်ဆင်ထားခဲ့ရာ မြန်မာနိုင်ငံလွတ်လပ်ရေးရသည်နှင့်တပြိုင်နက် ၎င်း၏ပြင်ဆင်ချက်တို့သည် တစ်မျိုးတစ်ဖုံဖြစ်လာလေသည်။

ထိုအချိန်၌ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရသည်လည်း လူဝင်လူထွက်ပြဿနာကို အထူးဂရုစိုက်ကြည့် ကြီးကြပ်လာခဲ့ရလေသည်။ ထို့ကြောင့် ရခိုင်တိုင်းထဲသို့ စစ်တကောင်းလူမျိုးများ အလွယ်တကူဝင်ထွက်သွားလာရန် မဖြစ်နိုင်သောအခါ၌ မူဂျာဟတ်လှုပ်ရှားမှုသည် တဖြည်းဖြည်းကြီးကျယ်လာပြီးလျှင် သူပုန်ခေါင်းဆောင် ကာဆင်းသည်လည်း နာမည်ကြီးဖို့ရာ ဖြစ်ခဲ့လေသည်။”

ဖဆပလအစိုးရလက်ထက်တွင် ထိုမူဂျာဟတ်သူပုန်များ လှုပ်ရှားသည့်နည်းတူ မူဆလင်ပြည်နယ်ထူထောင်ရန် အကြံအစည်ရှိသော မူဆလင်ပညာတတ် ခေါင်းဆောင်အချို့သည် ၎င်းမယူဒေသ၌ အထက်တွင်ဖော်ပြသကဲ့သို့ ဝင်ရောက်နေထိုင်လာကြသော စစ်တကောင်းအနွယ်မူဆလင်များကို လွန်ခဲ့သောနှစ်ပေါင်း တစ်ထောင်ခန့်ကပင် ထိုဒေသ၌ အခြေစိုက်နေထိုင်ခဲ့သည့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစု တစ်စုဖြစ်လေဟန်လုပ်ကြံကာ ရိုဟင်ဂျာဟူသော အမည်ကို ဖန်တီးလိုက်ခြင်းသာ ဖြစ်ပါသည်။ ထိုကိစ္စကို ၎င်းအမည်ပေါ်ပေါက်စ (၁၉၅၀-၆၀)ခုနှစ်ခန့်ကပင် ရခိုင်အမျိုးသား သုတေသီများက စာနယ်ဇင်းများတွင် ရှင်းလင်းတင်ပြခဲ့ကြပြီး ဖြစ်သည်ကို ဆရာကြီး သိလိမ့်မည်ဟု ယူဆပါသည်။

တစ်ဖန်ဆရာကြီးတို့က မူဆလင်တို့သည် ဘင်္ဂလားကို ခရစ်နှစ် ၁၂၀၂-တွင် သိမ်းပိုက်ပြီး ပဋိက္ကရား (ကူမိလာ)ကို ဖြိုဖျက်၍ ရခိုင်နယ်စပ်သို့ မကြာမီပင် ရောက်ခဲ့သည်။ ထိုစဉ်က မယူဒေသတွင် မူဆလင်မင်း အခြေစိုက်ခဲ့ပေလိမ့်မည်ဟု ထင်မြင်တွေးဆ

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ထားသည်များကို တွေ့ရပြန်ပါသည်။

ဤတွင်လည်း ဆရာကြီးတို့သည် S.BQanungo စစ်တကောင်းရာဇဝင် P.Gutman ၏ ရှေးဟောင်းရခိုင်ပြည် Prof M.Ahshad and Prof H Rahman တို့၏ အင်ဒိုပါကစ္စတန်သမိုင်းစသော စာအုပ်စာတမ်းများကို မလေ့လာမိ၍ ဤသို့တွေးဆမိခြင်းဖြစ်မည်ဟု ထင်မိပါသည်။ ၎င်းစာအုပ်စာတမ်းများအဆိုအရ မူဆလင်တို့သည် ဘင်္ဂလားကို ခရစ် ၁၂၀၂-ခုနှစ်တွင် သိမ်းပိုက်ခဲ့သော်လည်း စစ်တကောင်းနယ်သို့ ၁၃-ရာစုနောက်ပိုင်းတွင်သာ ရောက်လာပြီး ၁၄-ရာစုအလယ်ခန့်ကျမှ စစ်တကောင်းဒေသကို စိုးမိုးနိုင်ခဲ့ကြောင်း သိရပါသည်။

မယူမြစ်ဒေသတွင်မူ မည်သည့်အခါကမျှ မူဆလင်မင်း၊ မူဆလင်အကြီးအကဲတို့ အခြေမစိုက်ခဲ့ဖူးကြောင်းကို ရခိုင်ရာဇဝင်၊ ဘင်္ဂလားရာဇဝင်များနှင့် ထိုဒေသရှိ ဝေသာလီခေတ်၊ မြောက်ဦးခေတ်တို့ကပင် တည်ရှိခဲ့သော ဘုရားစေတီများက သက်သေခံနေပါသည်။

နောက်ဆုံး ‘ရခိုင်မင်းတို့မှာ မူဆလင်ဘာသာဝင်များ ဖြစ်သည်ဟု ပြောကြသည်’ ‘ရခိုင်မင်းကလည်း မူဆလင်ဘွဲ့ ရှိတယ်’ ဟူသော ဆရာကြီးတို့၏ မှတ်သားချက်များနှင့် စပ်လျဉ်း၍ အနည်းငယ် တင်ပြလိုပါသည်။ ရခိုင်ရာဇဝင်များအရ ရခိုင်ဘုရင်အချို့သည် မူဆလင်ဘွဲ့ကို ခံယူခဲ့ကြောင်း သိရပါသည်။ ထိုဘုရင်များမှာ မြောက်ဦးမြို့တည် နန်းတည်ဘုရင် နရမိတ်လှခေါ် မင်းစောမွန်

နောက်တွင် အုပ်စိုးသော ဘုရင်အချို့ ဖြစ်ပါသည်။

မင်းစောမွန်သည် အင်းဝဘုရင်မင်းခေါင်၏ သားတော် မင်းရဲကျော်စွာတို့ကသဖြင့် ဘင်္ဂလားသို့ ထွက်ပြေးရသည်။ ဘင်္ဂလားတွင် ၂၂-နှစ်မျှ ခိုလှုံပြီးနောက် ဘင်္ဂလားမင်း၏ အကူအညီဖြင့် ထီးနန်းကို ပြန်လည်ရရှိပါသည်။ မြောက်ဦးမြို့ကိုလည်း တည်ပါသည်။ ဘင်္ဂလားမင်းကို ကျေးဇူးတုံ့ပြန်သောအားဖြင့် သူ့နောက် ထီးနန်းဆက်ခံမည့် ညီတော်နရနု (ခေါ်) မင်းခရီးအား မင်းဖြစ်လျှင် မူဆလင်ဘွဲ့ကိုပါ ခံယူရန် မှာထားခဲ့ပါသည်။ ထို့ကြောင့် မင်းခရီးသည် ‘အလီမင်’ ဟူသော မူဆလင်ဘွဲ့ကို ခံယူပါသည်။ ထိုအကြောင်းကို ရခိုင်ရာဇဝင်များတွင် အတိအလင်း ဖော်ပြထားပါသည်။

မင်းခရီးသည် မူဆလင်ဘွဲ့ကို ခံယူခဲ့သော်လည်း မူဆလင်ဘာသာဝင် မဟုတ်၊ ဗုဒ္ဓဘာသာစစ်စစ် ဘုရင်တစ်ပါးဖြစ်သည်ကို အင်းဝဘုရင် နရပတိနှင့် အပြန်အလှန်ပေးပို့သော သဝဏ်လွှာများ၊ သံတွဲမိဖုရား စောထင်မိနှင့် အပြန်အလှန်ပေးပို့သော ရတုများအရ သိရပါသည်။ ထိုအလီခေါ် မင်းခရီးသည် တူပါရုံစေတီတော် ဒါယကာအင်းဝဘုရင်နရပတိနှင့် ဖိုးခေါင်တောင်တွင်တွေ့ဆုံ၍ မဟာမိတ်ဖွဲ့ကာ ပိုင်နက်နယ်နိမိတ် သတ်မှတ်ကြကြောင်းကိုလည်း မှန်နန်းရာဇဝင်၊ တွင်းသင်းရာဇဝင်စသော မြန်မာရာဇဝင်ကျမ်းကြီးများနှင့် ရခိုင်ရာဇဝင်ကျမ်းကြီးများတွင် အထင်အရှားဖော်ပြထားပြီး ဖြစ်ပါသည်။ ဘုရင်နရပတိထံ ဝင်ရောက်ခိုလှုံသောမင်းမဟုတ်ပါ။

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

မင်းခရီး၏သားတော် ဘစောဖြူမှ မင်းခမောင်းထိ စဉ်ဆက် မပြတ် အုပ်စိုးလာခဲ့သော မြောက်ဦးခေတ်ဘုရင် ၁၂-ပါးလည်း ကုလားဘွဲ့ အသီးသီးခံခဲ့ကြပါသည်။ ကုလားဘွဲ့ခံကြသော်လည်း ရခိုင်ဘုရင်တို့သည် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်သာသနာဒါယကာများသာ ဖြစ်ကြောင်းကို မြောက်ဦးမြို့တော်ဟောင်း၌ ယနေ့တိုင် ဖူးမြော်နိုင် သော ၎င်းမင်းတို့၏ ကောင်းမှုတော်စေတီပုထိုးတို့က မားမားမတ် မတ် သက်သေခံနေကြဆဲ ဖြစ်ပါသည်။

မြောက်ဦးခေတ် ရခိုင်ဘုရင်တို့ မှုဆလင်ဘွဲ့ခံရသည့်ကိစ္စနှင့် ပတ်သက်၍ ဘင်္ဂလားသမိုင်းကို နှံ့စပ်သူ၊ ရခိုင်ဒဂီုး သုတေသီ ဖယ်ယာက “ဆလိပ် (Slim) သို့မဟုတ် (Hussein) ဟူသော မဟာ မေဒင်အမည်များသည် ထိုကာလ၌ ရခိုင်ဗုဒ္ဓဘာသာဘုရင်များ စစ်တကောင်းထိ ပိုင်စိုးခဲ့ကြောင်း ရည်ညွှန်းထားသော မွေးစား စကားလုံးဖြစ်သည်” ဟု ဆိုခဲ့ပါသည်။

ဖယ်ယာနည်းတူ တခြားနိုင်ငံသား သမိုင်းပညာရှင်များနှင့် ရခိုင်ရာဇဝင်ကျမ်းပြုဆရာများကလည်း မှုဆလင်ဘွဲ့ခံ ရခိုင်ဘုရင် များ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များသာ ဖြစ်ကြောင်း၊ ယခင်က ရခိုင်ဘုရင်တို့ ပိုင်စိုးခဲ့သော ဘင်္ဂါ (၁၂)မြို့ကို မင်းစောမွန်လက်ထက်တွင် ဘင်္ဂလားမင်းအား ကျေးဇူးတုံ့ပြန်သောသဘောဖြင့် ပေးအပ်လိုက် သော်လည်း နောက်ပိုင်းဘုရင်များလက်ထက်တွင် ပြန်လည်ရယူ စိုးမိုးနိုင်ခဲ့ကြောင်း တညီတညွတ်တည်း ဖော်ပြရေးသားကြသည်ကို တွေ့နိုင်ပါသည်။

ဤမျှဆိုလျှင် ရိုဟင်ဂျာ ဆိုသူများသည် မည်သူများဖြစ် ကြောင်း လွန်ခဲ့သောနှစ်ပေါင်း တစ်ထောင်ခန့်က မယူဒေသ၌ မှုဆလင်များနှင့် မှုဆလင်မင်းဟူ၍ မရှိခဲ့ကြောင်းတို့ကို ဆရာကြီးတို့ နှင့်အတူ စာဖတ်သူများ ရှင်းရှင်းလင်းလင်း သိလောက်ပြီဟု ထင်ပါ သည်။

မောင်ဗသိန်း
(၁၉၉၅၊ မတ်လ၊ ကလျာမဂ္ဂဇင်း)

မှတ်စု

ဒေါက်တာ ဘနာဂျီ၏ စာအုပ်

Banarjee, A.C, The Eastern Frontier of British India, 1784-1826, Third Edition, Calcutta, 1964.

ကျွန်းအုပ် ဦးမောင်ညို၏ မှတ်တမ်းစာများ

(၎င်းမှတ်တမ်းစာများသည် အော်ကပါ Langhan Charter ၏ ဆောင်းပါးတွင် ပါဝင်သည်။)

Langhan Charter, Archives of an Arakanese Family, JBRs, Vol. XXVIII, Part 11. August 1938.က

စစ်တွေခရိုင် ဂေဇတ်တီးယားများ

(1) Smart, R,B, Burma Gazetteer, Akyab District, Vol. A, Rangoon, 1957.

(2) Grantnan, S, and Maung Lat, Burma Gazetteer, Akyab Distriet. Vol. B, No-1, Rangoon, 1956.

ဦးစံထွန်းအောင်၏ စာတမ်း

ရခိုင်နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင် ဦးစံထွန်းအောင် (၁၈၉၉-၁၉၈၅)၏ ကိုယ်တွေ့မေယုမြေနှင့် ရိုဟိန်းဂျာ မှတ်တမ်း။

မင်းကြီး မစ္စတာဂျမ်းအက်စဘာ ဦးဆောင်သော စုံစမ်းရေး ကော်မရှင် အစီရင်ခံစာ

(၎င်းအစီရင်ခံစာကို ဦးလှထွန်းဖြူ၏ ‘ရခိုင်ပြည်နယ် စီးပွားရေး ဘဏ္ဍာတိုက်’ စပယ်စာပေတိုက်၊ ရန်ကုန်၊ ၁၉၇၆၊ စာမျက်နှာ (၉၂-၉၆)တွင် တွေ့ရှိနိုင်ပါသည်။

ရခိုင်တိုင်းမင်းကြီးလုပ်ခဲ့သော စာရေးဆရာကြီး မောင်ထင်၏ ရခိုင်ပြည်နယ် အစီရင်ခံစာ

မောင်ထင်၊ ရခိုင်ပြည်နယ် အစီရင်ခံစာ၊ မြဝတီမဂ္ဂဇင်း၊ ၁၉၆၀ ဇူလိုင်လ။

S.B Oanungo ၏ စစ်တကောင်းရာဇဝင်

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

A History of chillagong, Vol. 1, Billah Printers, Chittagong.

Gutman P ၏ ရှေးဟောင်း ရခိုင်ပြည်

Ancient Arakan , Ph.D Thesis Austrlian National University, 1976.

Prof-M Ahshad and Prof H-Rahman တို့၏ အင်ဒိုပါ ကစ္စတန်သမိုင်း

History of Indo-Padistan, Ideal Publication, Dacca, Third Edition, 1969.

ရခိုင်ဒင်္ဂါးသုတေသီဖယ်ယာ

Phayre, A.P Coins of Arakan of Pegu and of Burma, London, 1882.

(ဤဖော်ပြထားသော ဖယ်ယာ၏ စာအုပ်၌ဖတ်ရှုနိုင်ပါသည်)

ပေါက်တောမြို့နယ်မှ သဘာဝပန်းများကို
စုဆောင်းခြင်း

တောတောင်ထဲတွင် ရာသီအလိုက် ဖူးပွင့်ကြသော သဘာဝ ပန်းအမျိုးမျိုး ရှိ၏။ ပြုစုပျိုးထောင်မည့်သူ မရှိသော်လည်း အလေ့ ကျပေါက်ပြီး ရာသီအလိုက် ဖူးပွင့်ဝေဆာလှပနေကြ၏။ ပန်းအမျိုး အမည်ကို မသိ။ သူ့သဘာဝကိုလည်း မသိ။ မသိသော်လည်း အကြင်ခရီးသည်တစ်ဦးသည် ထိုတောပန်း တောင်ပန်းတို့ကို အမှတ်မထင် တွေ့မြင်မိအံ့။ ထိုခရီးသည်သည် ထိုတောပန်း တောင် ပန်းအလှကို ခဏတော့နှစ်သက်ကြည်နူးမိကြမည် အမှန်ပင် ဖြစ် သည်။

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ကျေးလက်ကဗျာနှင့် ပန်းဝှက်ကဗျာများကား သဘာဝပန်းနှင့်အသွင်တူကြ၏။ ရခိုင်ပြည်နယ် ကျေးလက်တောရွာများ၌ ကျေးတောသားစာဆိုတို့ လက်တန်းဖွဲ့နွဲ့သီဆိုခဲ့ကြသော ကျေးလက်ကဗျာများစွာ ရှိ၏။ ကျေးလက်ကဗျာ၌ အကျုံးဝင်သော ပန်းဝှက်ကဗျာများလည်း မရေမတွက်နိုင်အောင် ရှိလေသည်။

ကျွန်ုပ်တို့သည် ပေါက်တောမြို့နယ် ကျောင်းစစ်ခရီးသည်အဖြစ် မူလတန်းကျောင်းများကို ၁၉၈၀-မှ ၁၉၈၄-ခုထိ လေးနှစ်တိုင် လှည့်လည်စစ်ဆေးခဲ့ဖူးပါသည်။ ထိုစဉ် မူလတန်းကျောင်းသားသူငယ်တို့ အပြန်အလှန် မေးမြန်းဖြေဆိုပန်းဝှက်ကြသည်ကို သတိပြုမိ၏။ မိမိငယ်စဉ်က ပန်းဝှက်တမ်း (စကားထာဝှက်တမ်း)ဖြင့် ကစားပျော်မြူးခဲ့ရသည်ကို အမှတ်ရမိ၏။ ကလေးတို့ ပန်းဝှက်လိုက်၊ ဖြေလိုက် ဉာဏ်စမ်းကစားကြသည်ကို နားထောင်နေရင်း သုတေသနအကြံတစ်ခု ရလာသည်။ ကလေးတို့နှုတ်ထဲ ဖူးပွင့်နေကြသော ပန်းဝှက်ကဗျာများကို မှတ်တမ်းတင်ရလျှင် ကောင်းလိမ့်မည်ဟူသော အကြံဖြစ်ပါသည်။

ထို့ကြောင့် အခွင့်အခါ အခြေအနေပေးတိုင်း ပန်းဝှက်ကဗျာများကို စုဆောင်းခဲ့သည်။ တတိယတန်း၊ စတုတ္ထတန်းတပည့်များထံ တိုက်ရိုက်စုမိသည်လည်း ရှိ၏။ ဆရာများ အကူအညီနှင့် တစ်ဆင့်စုသည်လည်း ရှိသည်။

ကျွန်ုပ်သည် ပေါက်တောမြို့နယ် လက်ပံပြားရွာ၌ အခြေခံပညာအလယ်တန်းကျောင်းအုပ်တာဝန်ကို ထမ်းရသောအခါ ဆရာ

မလုံလောက်၍ ပဉ္စမတန်းကို မြန်မာဖတ်စာတွင် 'မြန်မာရိုးရာစကားထာ' အခန်းတစ်ခု ပါဝင်၏။ ထိုအခန်းကို သင်သောအခါ နှိုးနွယ်ဆက်စပ်နေသော ရခိုင်ပန်းဝှက်ကဗျာတချို့ကို ဗဟုသုတအလို့ငှာ ကလေးတို့အား မေးကြည့်ပါသည်။

သူတို့ မဆိုင်းမတွဲ ဒက်ခနဲ ဒက်ခနဲ ဖြေနိုင်ကြ၏။ ကျွန်ုပ်အထူးကျေနပ်အားရ ဖြစ်ရပါသည်။ ထိုမှ သုတေသန စိတ်ကူတစ်ခု ရလာပြန်သည်။ ထိုစိတ်ကူးကို လက်တွေ့အကောင်အထည်ဖော်ရန် ကလေးတို့ကို ချက်ချင်းသွေးထိုးစမ်း မေးကြည့်လိုက်သည်။

‘မင်းရို့ကို ပန်းဝှက်တမ်းပြိုင်ပွဲချဖို့ ပြိုင်ကတ်ဖို့လား’

‘ပြိုင်ပါဖို့’

ကလေးတို့က ရွှင်လန်းတက်ကြွသော မျက်နှာများနှင့် တစ်ပြိုင်တည်း ဖြေလိုက်ကြ၏။ ကလေးတို့၏ စိတ်အားထက်သန်မှုကို တွေ့ရသောအခါ ဗလာစာအုပ်များကို ဆုအဖြစ်သတ်မှတ်ပြီး မိမိအိမ်မှ အပြီးသား စုဆောင်းလာကြရန် ဗလာစာရွက်လွတ်များကို ဝေငှပေးလိုက်၏။ ပန်းဝှက်ကဗျာ အများဆုံးစုဆောင်းလာနိုင်သူအား ပထမ၊ ဒုတိယ၊ တတိယ စသည်ဖြင့် ဆုပေးရန်လည်း စည်းကမ်းချမှတ်လိုက်သည်။

ပဉ္စမတန်းကျောင်းသားများမှာ လက်ပံပြား၊ မနော်သီရိ ဒါး၊ ကိုင်စစ်ကဲချောင်း၊ တလိုင်းချောင်း၊ ငဝက်စွယ်၊ ငါးခူးချောင်း၊ ဆားပြင်စသော ရွာပေါင်းစုံမှ ကျောင်းသားများ ပါ၏။ ထို့ကြောင့်

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

သဘာဝပန်းမျိုးစုံကို ရနိုင်လေသည်။

ကလေးတို့ထံမှ ကျွန်ုပ်မျှော်လင့်ထားသည်မှာ (ငှက်ဝါသွေ၊ မြေမှာဥ၊ အဖြေ။ နန္ဒင်းဥ)။ (ကြည့်လီဝီးလီ၊ အဖြေ-နားရွက်) ကဲ့သို့ ကလေးစိတ်ကူး၊ ကလေးအကြိုက် မေးလွယ်၊ ဖြေလွယ်၊ မှတ်လွယ်သော ပန်းဝှက်ကဗျာမျိုး ဖြစ်သည်။ သူတို့ထံမှရရှိလာသော ပန်းဝှက်များကား ထိုသို့မဟုတ်။ ကျွန်ုပ်မျှော်လင့်ထားသည်ထက် ထူးခြားလာသည်။ ကလေးစိတ်ကူးများသာမက လူကြီးများပင် ခဲရာ ခဲဆစ်ဖြေဆိုရမည့် ပန်းဝှက်များလည်း ပါလာသည်။ မိမိပတ်ဝန်းကျင်ရှိ လူကြီးမိဘတို့ထံမှ နားပူနားဆာလုပ်၍ မေးမြန်းစုဆောင်းယူလာကြဟန်တူသည်။

ကလေးတို့ စုဆောင်းပေးသော ပန်းဝှက်များကို အမျိုးအစား ခွဲလိုက်သောအခါ သုံးမျိုးရှိသည်။ (၁) ရိုးရိုးပန်းဝှက်၊ (၂) သင်္ချာပန်းဝှက်၊ (၃) ဇမ်းကပ်ပန်းဝှက်တို့ ဖြစ်ကြသည်။ ဤသုံးမျိုးလုံးကို ကျွန်ုပ်အား ဆရာ၊ ဆရာမများ စုဆောင်းပေးကြသော ပန်းဝှက်ကဗျာများ၌လည်း တွေ့ရသည်။

ပန်းဝှက်ကဗျာသုံးမျိုး ရှင်းလင်းချက်

ပန်းဝှက်ကဗျာသုံးမျိုးအနက် ရိုးရိုးပန်းဝှက်ဆိုသည်မှာ မိမိပတ်ဝန်းကျင်၌ ကြုံတွေ့နေကျ များမြောင်လှသော လူမှုအသုံး

အဆောင်များနှင့် မိမိတို့မြင်တွေ့နေကျ တော၊ တောင်၊ ရေ၊ မြေသား၊ ငါး၊ သစ်ပင်၊ ပန်းမန်၊ နေ၊ လ၊ ကောင်းကင် သဘာဝလောကတို့ကို ဉာဏ်စမ်းမေးမြန်းခြင်းမျိုး ဖြစ်သည်။

သင်္ချာပန်းဝှက်ကား သင်္ချာသဘောပါသော ဉာဏ်စမ်းပန်းဝှက်မျိုး ဖြစ်သည်။ ဤပန်းဝှက်၌ တိုတိုတုတ်တုတ် မေးတစ်ခွန်းဖြေတစ်ခွန်း အမျိုးအစားလည်းပါ၍ ရှည်ရှည်ဝေးဝေးပုစ္ဆာထုတ်ပြီး စဉ်းစဉ်းစားစားတွက်ချက်ဖြေရသော အမျိုးအစားလည်း ပါဝင်သည်။ ဤသင်္ချာပန်းဝှက်သည် တခြားပန်းဝှက်များကဲ့သို့ ကာရန်အချိတ်အဆက်ကို အလေးမထားသော ပန်းဝှက်မျိုး ဖြစ်သည်။

ဇမ်းကပ်ပန်းဝှက်မှာ အချို့ရပ်ရွာ၌ ကာလသားများ လူပျိုလှည့်သောအခါ အပြန်အလှန်ဉာဏ်စမ်းမေးမြန်းသော ဇမ်းကဗျာနှင့် ခပ်ဆင်ဆင်တူသော ပန်းဝှက်ကဗျာဖြစ်သည်။ ဇမ်းကဗျာ၌ လူပျိုလှည့်လာသူ ကာလသားက မိန်းကလေးအား ကဗျာနှင့် မေးရပြီး မိန်းကလေးကလည်း ကဗျာနှင့်ပင် ချက်ကျကျပြောဆို ချေပရသည်။ ဇမ်းကပ်ပန်းဝှက်တွင်လည်း မေးသူ၏စကားကို ဖြေသူက ကာရန်အချိတ်အဆက်မိအောင် ဖြေဆိုတတ်ရသည်။ မဖြေတတ်လျှင် ပန်းပေးရပြီး မေးသူက အဖြေပေးရသည်။

ပန်းဝှက်ကဗျာသုံးမျိုးအနက် ရိုးရိုးပန်းဝှက်မှာ ရခိုင်ကျေးရွာတိုင်း၌ ကလေးတို့နှုတ်ဖျားဝယ် ယနေ့ထိ ဖူးပွင့်ဝေဆာနေကြဆဲ ဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရသည်။ သင်္ချာပန်းဝှက်နှင့် ဇမ်းကပ်ပန်းဝှက်များမှာ ကလေးတို့အဖို့ မှတ်သားရ ခက်ခဲသောကြောင့် အမေး

အမြန်း အသုံးအစွဲများစွာ မရှိကြောင်း တွေ့ရသည်။

ပန်းစုပေးသူ ဆရာ၊ ဆရာမများ

ကျွန်ုပ်ကျောင်းစစ်တာဝန် (လက်ထောက်မြို့နယ်ပညာရေးမှူး တာဝန်)ထမ်းဆောင်နေသောအခါ လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက် ဆရာ၊ ဆရာမတို့အား ပန်းဝှက်ကဗျာများ စုဆောင်းပေးကြပါရန် မေတ္တာရပ်ခံခဲ့သည်။ မိမိလူမျိုး၏ ချစ်မြတ်နိုးဖွယ် ရိုးရာပန်းဝှက်ခလေ့ ကဗျာပန်းများကို တန်ဖိုးထားသော ပန်းချစ်သူ ဆရာ၊ ဆရာမအချို့က ကျွန်ုပ်အား စိတ်အားထက်သန်စွာ ကူညီခဲ့ကြသည်။ ဆရာ၊ ဆရာမတို့ စေတနာ၊ မိမိယဉ်ကျေးမှုကို တန်ဖိုးထားတတ်သော အသိစိတ် ဓာတ်တို့ကို လေးစားဂုဏ်ပြုလိုသဖြင့် ဤနေရာတွင် မှတ်တမ်းတင်ဖော်ပြအပ်ပါသည်။

ပန်းစုပေးသူ ဆရာ၊ ဆရာမများအနက် အချို့မှာ မိမိကိုယ်တိုင် စုဆောင်းပေးပို့ပြီး တချို့မှာ တပည့်တို့အား စုဆောင်းစေကာ တပည့်တို့ လက်ရေးနှင့်ပင် စုစည်းပေးပို့ခဲ့ကြသည်။

ကိုယ်တိုင်စုဆောင်းပေးပို့သော ဆရာ၊ ဆရာမများကို ပန်းအရေအတွက်နှင့်တကွ ဖော်ပြရလျှင်-

၁။ သဝင်ချောင်း ဇာတိ ဦးစံရွှေခိုင် (ယခု အ-ထ-ပြ | အ-ထ-က၊ ပေါက်တော) ၁၄၁-ခု။

၂။ စစ်တွေဇာတိ၊ ဒေါ်မလှရွှေ (ယခု -အလ-ပြ၊ အ-ထ-က (၄) စစ်တွေ)၁၁၉-ခု။

၃။ တောင်ကုတ် ဇာတိ၊ ဦးမောင်မောင်လေး (မူ/အုပ်၊ အ-မ-က၊ မိကျောင်းတက်ရွာ) ၉၉-ခု

၄။ ပေါက်တောဇာတိ၊ ဦးစံထွန်းလှ (မူ/ထောက်၊ အ-မ-က၊ သုံးပက်ချိုရွာ) ၅၀-ခု စုပေးပါသည်။

တပည့်တို့ထံမှ စုဆောင်းပေးသော ဆရာ၊ ဆရာမတို့မှာ-
၁။ ဦးမောင်ရွှီ (မူ/အုပ်၊ အ-မ-က၊ ဟင်းခရော်ရွာ)

၂။ ဒေါ်အောင်စိန်မြ (မူ/အုပ်၊ အ-မ-က၊ သပြေကန်ရွာ)

၃။ ဦးမောင်စောလှ (မူ/အုပ်၊ အ-မ-က၊ ကြို့ပြင်ရွာ)

၄။ ဦးရွှေကျော်၊ (မူ/အုပ်၊ အ-မ-က၊ ချောင်းနွယ်ရွာ)တို့ ဖြစ်သည်။

စုဆောင်းမိသော ပန်းဝှက်ကဗျာအရေအတွက်မှာ ထောင်ကျော်သော်လည်း မျိုးတူပန်းများကို ဖယ်ထုတ်လိုက်သောအခါ လက်ကျန်ပန်းအရေအတွက်မှာ သုံးရာခန့်သာ ရှိသည်။ ယင်းအထဲ ကာရန်အဆင်တန်ဆာပါသော ပန်းများကို ဦးစားပေး ရွေးထုတ်ပြီး

အက္ခရာဝလိစိကာ စာရှုသူတို့ရှေ့မှောက်သို့ တင်ဆက်အပ်ပါသည်။

ရိုးရိုးပန်းဂုဏ်

၁။ ကလွေ့မောင်သျှေ့ မျက်နှာပြောက်၊ အိမ်တိုင်းအိမ်တိုင်း
ရောက်။ (ကလွေ့မေသျှေ့--မိန်းကလေး)။

အဖြေ- ဒဂိုး။

၂။ ကလွေ့မေသျှေ့တောင့်ကို ခါးကြိုးလို။

အဖြေ - ကောက်လှိုင်းစည်း။

၃။ ကောင်းကင်ကျ ပုလဲလှ၊ မြက်တောမှာ ကျရှာရေ။

အဖြေ - မိုးသီးပေါက်။

၄။ ကန်၊ ကန်ထက်က ပြွန်၊ ပြွန်ထက်က ပတ္တမြား၊ ပတ္တမြား
ထက်က တောတန်း၊ တောတန်းထက်က ပြင်၊ ပြင်ထက်
က တော၊ တောထဲမှာ ကျား။

အဖြေ - ပါးစပ်၊ နှာခေါင်း၊ မျက်လုံး၊ မျက်ခုံးမွှေး၊ နဖူး၊
ဆံပင်၊ ဆံပင်ထက်က သန်း။

၅။ ကန်ထဲမှာ ရီ၊ ရီထဲမှာ မြို့၊ မြို့ထက်က ရွှံ့။ (ရီ-ရေ၊ မြို့-မြေ၊
ရွှံ့၊ ရွှေ)

အဖြေ - ဆီမီးခွက်

၆။ ကုန်းမှာ နီ၊ ရီမှာ ဥ။ (နီ- နေသည်)

အဖြေ - ဖား

၇။ ကမ္ဘာမြီပြင်၊ ထန်းငါးပင်၊ တစ်ပင်နောက်လိုက်ရစီ။

(မြီ- မြေ၊ လိုက်ရစီ- လိုက်ပါရစေ)

အဖြေ - ဘုရားငါးဆူပွင့်တော်မူ၊ တစ်ဆူနောက်လိုက်စီ။

၈။ ကမ်းနားပတ်လည်၊ ရက်တက်တေ၊ အလယ်အနားသတ်။
(ရက်တက်တေ- အိမ်မိုး၍ နောက်ဆုတ်ကာ ဆုတ်ကာ
တက်သည်။)

အဖြေ - အိမ်ခေါင်မိုးသည်။

၉။ ကျောက်ဖျာကြီးအောက်၊ မှိုကြီးပေါက်။

အဖြေ - လ။

၁၀။ ကြက်ဖနှစ်ကောင်၊ တစ်ကောင် ရွှေ၊ တစ်ကောင် ငွေ။

အဖြေ - နေ၊ လ။

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

၁၁။ ကြက်မမဲညို၊ ရိမ္မာနှစ်၊ မနှစ်လို။

အဖြေ - မီးသွေး။

၁၂။ ကြက်လည်းမထွန်၊ အိပ်ကေလည်း မနိုး၊ လူ့ပြည်ကျွန်
မှာ ရွာတစ်မျိုး။ (အိပ်ကေ-အိပ်သောအခါ)

အဖြေ - သင်္ချိုင်း။

၁၃။ ကြိမဲ တရုံ၊ ခွတ်မကုန်။ (ခွတ်- ခုတ်သည်)

အဖြေ - ဆံပင်။

၁၄။ ကွန်ဆိုးမ ကုလားမ၊ သားကိုသိပ်၊ ခြံရင်းက။

(ကွန်ဆိုးမ-ဆိုးသွမ်းသူ)

အဖြေ - ငှက်ပျောပင်။

၁၅။ ခရုဝမ်းပူ၊ အအူမဟိ။ (အအူမဟိ- အူမရှိ)

အဖြေ - ရီအိုးခွက်။

၁၆။ ခေါင်းသုံးလုံး၊ ခြံဆယ်ချောင်း၊ မတုံးသုံးခု။ နွား၊ အပ်
(ခြံ-ခြေ၊ မတုံး-အမြီး)

မှတ်ချက်။ လယ်ယာထွန်ယက်ရန် ရခိုင်တွင် အပ်ကိုင်း
ခေါ် ထွန်တုံးကို သုံးသည်။ ထိုအပ်ကိုင်းတွင် လယ်ထွန်
သူ ကိုင်ဆောင်သော အစွန်းကို အပ်တုံး၊ (အပ်ကိုင်း၏

အမြီး)ဟု ခေါ်သည်။

ပန်းဝှက်သူ၏ အမေး၌ ခေါင်းသုံးလုံးဆိုသည်မှာ လူနှင့်
နွား၊ ကျွဲ နှစ်ကောင်တို့၏ ခေါင်းသုံးလုံးဖြစ် ခြေဆယ်
ချောင်းဖြစ်သည်။ အမြီးသုံးခုမှာ အပ်ကိုင်းအမြီးနှင့် နွား၊
ကျွဲနှစ်ကောင်တို့၏ အမြီးများကို ဆိုလိုသည်။

အဖြေ - လယ်ထွန်သူ။

၁၇။ ခန္ဓာငယ်သလောက်၊ အိမ်ကြီးဆောက်။

အဖြေ - စာပူးတောင်း။

၁၈။ ခြည်သီးခြည်ငင်၊ စမမြင်၊ ခြည်ဝင်ခြည်သီး၊ စမဟိ။
(မဟိ-မရှိ)

အဖြေ - ဘဲဥ၊ ကြက်ဥ။

၁၉။ ခွတ်လို့ မပြတ်၊ သတ်လို့ မသိ။ (မသိ- မသေ)

အဖြေ - ရေ။

၂၀။ ချစ်သူရင်ခွင် ခိုင်ကျိန်းစက်၊ အလွမ်းပြေက ခုန်၍တက်
၏။

အဖြေ - ကမ္ဘာမြေပြင် ငုံ့ဝင်ကွပ်ဝှက်၊ တစ်ညကုန်သော်
နေဝန်းထွက်၏။

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

၂၁။ ငညိုသျှေ ငဖြူကွက်၊ ငလုံးလာလို့နှက် သွီးစက်စက် ထွက်။ (သွီး - သွေး)

အဖြေ - ကွမ်းရွက်၊ ထုံး၊ ကွမ်းသီး၊ ကွမ်းရည်။

၂၂။ ငါ့နွားကြံစုံ တိုက်ကိုခုန်၊ အစာကုန်မှ အောက်သို့ကျ။

အဖြေ - မီးပုံးပျံ။

၂၃။ ငါ့နွားတစ်ကောင် သွားတစ်ထောင်၊ မြက်ကိုမစား၊ သစ်ကိုစား။

အဖြေ - လှ။

၂၄။ ငါ့သား ငဖြူ ထွက်တော်မူ၊ ရွာသူကြီး ငါးယောက် ဖမ်းဖို့ ရောက်။

အဖြေ - နှပ်။

၂၅။ ငှက်ဝါသျှေ၊ မြီမှာဥ။ (သျှေ- ငယ်)

အဖြေ - နနွင်းဥ

၂၆။ ငှက်သျှေတစ်ကောင် ပျံလို့လာ၊ ခြံနန်းမနား နှုတ်နန်းနား။ (လား-သွား၊ ခြံ-ခြေ၊ နန်း-နှင့်)

၂၇။ ငယ်ခါ တံပက်ဝတ်ကြီးခါ တံပတ်ချွတ်။ (တံဖက်- တဘက်ပဝါ)

အဖြေ - ထန်းပင်။

၂၈။ ငယ်ခါ ဘာဇူဝတ် ကြီးခါ ဘာဇူချွယ်။ (ဘာဇူ - အင်္ကျီ)

အဖြေ - ဝါးပင်။

၂၉။ စပါးစား နွားလည်း မဟုတ်။

အဖြေ - တံစဉ်။

၃၀။ စက္ခုတစ်ထောင် မတုံးထောင် ဇာကောင်လေး။

(မတုံး- အမြီး)

အဖြေ - ဥဒေါင်း။

၃၁။ စစ်သားငါးရာ ဆင်းလို့လာ၊ တောင်ပို့မှာရောက် ရတ်စောက်ဆောက်။

အဖြေ - တောင်ပို့မို့။

၃၂။ ဆင်ပြောင်ကြီးငါးရာ ရီသောက်လာ၊ ခြံရာလည်းပျောက် ရီလည်းနောက်။

မှတ်ချက်။ ကျောက်တော်၊ ပန်းမြောင် စသော မြစ်ဖျား၊ ချောင်းဖျား ရေချိုရာဒေသတို့၌ ချောင်းတွင်

ရေချိုးကြသည်။ အဝတ်လျှော်ကြသည်။ မိန်းကလေးများ တစ်စုတစ်ဝေး ရေလာခပ်ရင်း တောင်းငယ်တွင် ဆန်ထည့်လာကာ ဆန်ဆေးတတ်ကြသည်။ ဆန်ဆေးရေကြောင့် ရေနောက်သွားသည်။ ခြေရာလည်းပျောက်သွားသည်။ ထိုအဖြစ်ကို ရည်ရွယ်၍ အထက်ပါအတိုင်း ပန်းဝှက်ခြင်း ဖြစ်သည်။

အဖြေ - ချောင်းထဲ၌ ဆန်ဆေးခြင်း။

၃၃။ ဆင်မ နားရွက် သွီးစက်စက်။

အဖြေ - အိမ်ခေါင်မိုးတံစက်။

၃၄။ ဆင်မ ဝမ်းခေါင်း လောက်တစ်သောင်း။

အဖြေ - ထမင်းအိုး

၃၅။ ဆတ်ခနဲထု အပူအီးယို။

အဖြေ - ခရမ်းချဉ်သီး။

၃၆။ ဆန်းပြားဝတ်ရုံ ကိုယ်လုံးချုံ (ခြုံ)၊ ဗုံထောင်သမား ပြောက်ကျားကျား

အဖြေ - သစ်တောက်ငှက်။

၃၇။ ဇာတီဖုန်းဆိုး ရှိမခိုး။ (ဇာတီ- စေတီ)

အဖြေ - ကောက်ရိုးပုံ

၃၈။ ဇေယျသပြီ အသီးကြွီ၊ မြိမှာလည်းကျ ရှာမရ။ (သပြီ- သပြေပင်၊ ကြွီ- ကြွေ၊ မြိ- မြေ)

အဖြေ - မိုးသီး၊ မိုးပေါက်။

၃၉။ ညီနန့်အစ်ကို တရားဆို၊ အစ်ကိုရုံးတုံး ညီရုံးတုံး။

အဖြေ - လက်ရက္ကန်း (ယက္ကန်း) ခြေနင်း။

၄၀။ ညီနန့်အစ်ကို တရားဆို၊ အစ်ကိုလည်းရုံး၊ ညီလည်းရုံး။

အဖြေ - ဓား၊ ဓားသွေးကျောက်။

၄၁။ ညိုမသျှေ အဖြူကွက် သွီးစက်စက်ထွက်။

အဖြေ - ကွမ်းရွက်၊ ထုံး၊ ကွမ်းသွေးရည်။

၄၂။ တစ်နှစ်တစ်ခါ ပေါ်လို့လာ၊ ငါလည်းမင်းလောင်း ထီးဖြူဆောင်း။

အဖြေ - မှို။

၄၃။ တီးတလည်လည် မျှိုင်သျှေတလောင်ပွန်း၊ အလယ်ခေါင်မှာ ရမ္မာဝတီကျွန်း။ (မျှိုင်သျှေ- ပုစွန်ဆိတ်ကလေး)

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

အဖြေ - စကောနှင့် ဆန်တီးရာအလယ်၌ စပါးများ စုနေခြင်း။

၄၄။ တောမှာနီ ရန်သူ အိမ်သို့ရောက် ခင်ပွန်းဖြူ။ (အရွက်နား ၌ ဆူးရှိသည့် အပင်တစ်မျိုး၊ ၎င်းအရွက်ရှည်ဖြင့် သပေါ့ ရက်ပါသည်။)

အဖြေ - သပေါ့စာပင်။

၄၅။ တက်လေးချောင်းနန်း အပြင်းလှော်၊ မှောက်တော်သျှင် မ ပေါင်းထဲက (မှောက်တော် -မင်းသမီး)

အဖြေ - ပြင်သာလိပ်၊ ပင်လယ်လိပ်

၄၆။ တောင်ထက်က ပန်းဇရီ လီထလိုမကြီ။ (မန်းဇရီ - မဲဇလီ၊ လီ- လော၊ ကြီ၊ ကြွ)

အဖြေ - ဆံပင်

၄၇။ တိုက်သျှတိုက်သျှ တိုက်ကရိုက်၊ ခိုးသူလာကေ လှံနန်း လိုက်။ (တိုက်ကရိုက်- တိုက်ကလေးများစွာ)

အဖြေ - ပျားအုံနှင့် ပျား။

၄၈။ တောင်သုံးလုံးကျော် ကြော်ပွင့်ရေဝန်း။ (ကြော်-ဟစ် အော်)

အဖြေ - ပေါက်ပေါက်။

၄၉။ ထပိန်ဆယ်ထပ် မဝတတတ်၊ စွာကအငယ် ပိစိသျှ။ (စွာ- ဖင်၊ ပိစိသျှ-သေးသေးလေး)။

အဖြေ - ငှက်ပျောဖူး။

၅၀။ ထားကေကြွကြွ နီကေစန့်စန့်။ (ကြွကြွ-ခွေခွေ၊ နီကေ-နေ လျှင်)

အဖြေ - ကြိုး။

၅၁။ နကြရလောင်ပွန်း၊ အဝန်းညီစွာ၊ အခြံပေါက် နောက် ကုန်းမှာ။

အဖြေ - လက်ရက္ကန်း၏ ခြေနှင်းအုန်းသီးခွံ။

၅၂။ နိန်ခါကားပူ ညဉ့်ခါကားပွင့် ဘူးပင်ညိုစင်အမြင့်။ (နိန်- နေ၊ ညဉ့်- ည)

အဖြေ - နေ၊ လ၊ ကောင်းကင်။

၅၃။ နီအခါအင့် ညအခါပွင့်။

အဖြေ - ဆီမီးခွက်

၅၄။ နတ်သမီးဝတ် စိန်နားဒေါင်း၊ ဖော်လို့ရသူ ဘုရားလောင်း

အဖြေ - ကြယ်။

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

၅၅။ နတ်သမီးအိမ်တိုင် ပိုးမဖောက်နိုင်၊ ဖောက်နိုင်သော်
လည်း တစ်ပေါက်တည်း။

အဖြေ - အပ်။

၅၆။ နွားငဖြူသျှ ကမ်းစပ်ခြုံ (ချုံ)တိုင်း ဖောက်တတ်တေ။

အဖြေ - ပြားရီလှိုင်း၊ ဒီရေလှိုင်း။

၅၇။ နွားမ တစ်အုပ် တိုင်မှာတုပ်။

အဖြေ - ပြဒါကာပင်၊ သင်္ဘောပင်။

၅၈။ နီးနန်လေးမချိုင် ကြိမ်နန်လည်းမကွပ်၊ တစ်ပင်တိုင်
နန်းပြဿဒ်။

အဖြေ - စေတီ။

၅၉။ နှစ်ယောက်တစ်တွဲ နီခါခွဲ၊ ညဘက်ကျလျှင် ပြန်ပေါင်း
ချင်။

အဖြေ - တံခါးရွက်။

၆၀။ ပဋိသန္ဓေ ခေါင်းမှာတည်၊ ဖွားချိန်တစ်ရက် ဝမ်းမှာ
ဆက်။

အဖြေ - ပုစွန်။

၆၁။ ပထမအရွယ်မှာ လေးချောင်းထောက်၊ ဒုတိယအရွယ်
မှာ နှစ်ချောင်းထောက်၊ တတိယအရွယ်မှာ သုံးချောင်း
ထောက်။

အဖြေ - ကလေး၊ လူကြီး

၆၂။ ပင်လယ်ဇီးခက် ဆယ့်ငါးရွက်၊ အရွယ်သုံးဆယ်
ပန်းစံပယ်။

အဖြေ - ဦးသျှောင်

၆၃။ ပတ်ပတ်ကြွ ကြွလည်းမဟုတ်။

အဖြေ - ကြိုး

၆၄။ ယုံရေခါ အတောင်နန်း၊ နားရေခါ နှုတ်သီးနန်း။

အဖြေ - မြား။

၆၅။ ပွင့်တန်မလာ မုံတန်မထိုး၊ ဝယိုင်သာမှာ ရုန်ဗျာပွင့်ကေ
ပန်းတစ်မျိုး။

(မုံတန်- အငုံ၊ ဝယိုင်-ဥယျာဉ်၊ ရုန်ဗျာ-အသံမြည်ဟီး
လျက်)

၆၆။ ဘီလူးလိုင်တို လူကိုမျိုး (လိုင်- လည်းပင်)

အဖြေ - အင်္ကျီ

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

၆၇။ ‘ဘူး’ နန့် ပင်ကြွီကျ ရှာမရ။

အဖြေ - အီးပေါက်သံ။

၆၈။ ဗျိုင်းဖြူကြီး ၃၃-ကောင် မေ့လက်ဝါးမှာ နားယောင်
ယောင်၊ အမောင်စာထက် အေပုစ္ဆာကို ဖြေပါလတ်။
(အေ-ဤ)

မှတ်ချက် - ရခိုင်တို့သည် ညသတ်သံကို တချို့နေရာ
၌ အေသရသံဖြင့်လည်းကောင်း၊ တချို့
နေရာ၌ အိုင်သရသံဖြင့် လည်းကောင်း
အသံထိက်ပါသည်။ ဗျည်း ၃၃-လုံးကို
ရခိုင်တို့က ဗျိုင်း-၃၃လုံးဟု အသံထုတ်ပါ
သည်။

အဖြေ - ဗျည်း -၃၃လုံး။

၆၉။ မတုန်းကတောင်း ခေါင်းကစား။ (မတုန်း-အမြီး)

အဖြေ - ခွေး

၇၀။ မဖွပ်ပဲဖြူ ရေပဆိုး၊ မဖြည့်ဘဲပြည့်ရေ ရီအိုး။ (ပုဆိုး-
စောင်)

အဖြေ - အုန်းသီးဆန်၊ အုန်းသီးရေ။

၇၁။ မဲမ ဖင် နီမ လျက်။

အဖြေ - အိုးဖင်နှင့်မီး

၇၂။ မိုးလီချိန်သီ သိုက်နန်းနီရေ ပညာဟိ။ (လီ-လေ၊ နီရေ-
နေတဲ့၊ ပညာဟိ- ပညာရှိ)

အဖြေ - ဖွတ်

၇၃။ မိုသံလည်းကြား စကားများ။

အဖြေ - ဖား။

၇၄။ မင်္ဂလာလောင်ပွန်း၊ အဝန်းညီစွာ၊ အညွှာကမ္ဘီထဲမှာ။
(လောင်ပွန်း- ပန်းကန်ပြား)

၇၅။ မင်းကြီးလက်စွပ် အလယ်ဆိပ်ထရံ ပြုပြတ်ကပ်။
(အလယ်ဆိပ်ထရံ-အိမ်ဦးခန်းနှင့် အိမ်ခန်းကြားဆီ
ကာထားသော ထရံ)

အဖြေ - နေပြောက်။

၇၆။ မင်းသားမောင်ဖြူ ထွက်တော်မူ၊ ရန်သူငါးယောက် ဖမ်း
ဖို့ရောက်။

အဖြေ - နှပ်။

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

၇၇။ မျက်နှာမည်းကြီး ငိုလတ်တေ၊ ပဟိုရ်စည်ကြီး တီးလတ်
တေ၊ သီရေသူရို့ ရှင်လတ်တေ။

အဖြေ - မိုးရွာခြင်း၊ မိုးကြိုးခြင်း၊ မြက်။

၇၈။ မြိုကြီးဝသုန် ဖြိန်ဖြိန်တုန်၊ တောင်ဟုန်လည်းကြီး ထွက်လို့
ပြီး။

အဖြေ - လေယာဉ်ယုံ။

၇၉။ မြင့်မိုရ်တောင်အောက် ရီပေါက်ပေါက်၊ ကောက်လို့
မကုန် ရီပန်းပုံ။

အဖြေ - မိုးသီးပေါက်။

၈၀။ မွီးစခါအဂြိုဟ်၊ အရွယ်လည်းရောက် အဂြိုဟျောက်၊ သီဖို့
အခါ အဂြိုဟေ။ (မွီး-မွေး၊ အဂြို - ချို၊ သီ-သေ)

အဖြေ - လဆန်း၊ လပြည့်၊ လဆုတ်။

၈၁။ ရီမာနီ သတ္တဝါ ဇာတီနုန့်ပုံပမာ။

အဖြေ - မရွတ်၊ စေတီပုံခရုတစ်မျိုး။

၈၂။ ရီလယ်ခေါင် သောင်ထွန်း နတ်သမီးနီရေကျွန်း။

အဖြေ - သနပ်ခါး ကျောက်ပျဉ်။

၈၃။ ရိုးမှာသန္တာ ရွက်မှာရွက်မှ ဖော်နိုင်သူပညာန။ (န-
နုန့်-နှင့်)

အဖြေ - ဘုန်းကြီးယပ်တောင်။

၈၄။ ရိုးလှသန္တာ အညာနုန့်၊ ကိုင်ဝံ့ရေသူ ပညာနုန့်။ (ရိုးလှ
သန္တာ- ဆိတ်ဖလူးပန်း၊ ၎င်းပန်းကဲ့သို့ အရိုးနီခြင်း)

အဖြေ - ဘုန်းကြီးယပ်တောင်၊ ဘုန်းကြီး။

၈၅။ ရှိကလည်း မနီ နောက်ကလည်း မလိုက်၊ ဘေးကမျှော
ဗျာ ဇိမ်နုန့်လိုက်။

အဖြေ - လွယ်အိတ်။

၈၆။ လားကေစန့်စန့် နီကေကြွီကြွီ။

အဖြေ - မြေ။

၈၇။ လေးထောင့်ပြက်စပ် နင့်မျက်နှာ ငါ့ဟာဟပ်။

အဖြေ - ကြည့်မှန်။

၈၈။ လက်ပါယင့် မကိုင်တတ်။

အဖြေ - အကျီလက်။

၈၉။ လုပ်တေခါ ဆယ်ယောက်၊ စားခါ ၃၂-ယောက်၊ အရသာ
ခံခါ တစ်ယောက်တည်း။ (တေခါ-သောအခါ)

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

၉၀။ ဝယ်ခါတစ်ရာ ရခါသုံးရာ၊ စားခါတစ်ရာ ကျန်ခါနှစ်ရာ။

အဖြေ - အသပြာ၊ အချင်း လေးလက်မခန့်ရှိသော
ငွေပြားနှင့်တူသည့် ပင်လယ်ဝုံးတစ်မျိုး။

မှတ်ချက်။ အသပြာခေါ် ဝုံးပြာကို ဟင်းချက်စားရန်
ဝယ်သောအခါ တစ်ပြားတည်း ဖြစ်သည်။
ဓားနှင့် ခွဲစိတ်လိုက်သော အခါ အလယ်မှ
အသားခပ်ပြားပြားတစ်ခု ထွက်လာပြီး အခွံ
ပြား နှစ်ချပ်နှင့်ပေါင်းပါက သုံးပြားဖြစ်
သည်။ အသားကို ဟင်းချက်စားလိုက်သော
အခါ အခွံပြားနှစ်ချပ် ကျန်သည်။ ဟင်း
သဘောကို ရည်ရွယ်၍ အထက်ပါကဲ့သို့ ပန်း
ဝှက်ခြင်းဖြစ်သည်။

၉၂။ သရက်ပင်စည် ဆယ့်နှစ်ခက်၊ တစ်ခက်ကို ရှီ သုံးဆယ်
စီ။ (ရှီ- ရေတွက်)

အဖြေ - တစ်နှစ်၊ ဆယ့်နှစ်လ၊ ရက်သုံးဆယ်။

၉၃။ သူတိုက် ငါတိုက် ခိုးသူလာ လှံနံ့တိုက်။

အဖြေ - ပျားအုံ၊ ပျား။

၉၄။ သူ့အရွက် တံဘက်လောက်၊ သူ့အသီး တစ်မိုက်
လောက်။ (တံဘက်-တဘက်၊ ပဝါကြီး)

အဖြေ - ငှက်ပျောပင်၊ ငှက်ပျောသီး။

၉၅။ သဲသောင်ပြင်မှာ ရင်ဘတ်စည်တီး၊ နီတိုင်းပြီး။

အဖြေ - ဘလီ၊ ပင်လယ်ကမ်းစပ်နေ ကဏန်းကောင်
သေးသေးတစ်မျိုး။

မှတ်ချက်။ ပင်လယ်ကမ်းစပ် သဲခုံများ၌ ကိုယ်ခန္ဓာတစ်
လက်မခန့်သာရှိသော အနီ၊ အညို၊ အပြောက်၊
ရောင်စုံကဏန်းကောင်ငယ်တစ်မျိုး ရှိသည်။
အလွန်အပြေးမြန် သည်။ ကိုက်နိုင်ညှပ်နိုင်သော
လက်မနှစ်ဖက် ရှိသော်လည်း တစ်ဖက်က
ကြီးကြီး၊ တစ်ဖက်က သေးသေး ဖြစ်သည်။
အချိုး မညီချေ။ လက်မကြီးကြီးကို မကြာခဏ
ဆန့်လိုက်ကွေးလိုက် လုပ်တတ်သည်။ မိမိရင်ကို
မိမိလက်မကြီးကြီးနှင့် တီးခတ်သကဲ့သို့ အမူ
အရာမျိုး ဖြစ်သည်။ ယင်းသဘာဝ အမူအရာကို
မြင်၍ အထက်ပါကဲ့သို့ ပန်းဝှက်ခြင်းဖြစ်သည်။

၉၆။ သစ်ကိုင်းလျှောက် မျောက်လည်းမဟုတ်။

အဖြေ - ခါချဉ်။

၉၇။ သုံးနှစ်တလင်း ဝကမနင်း။

အဖြေ - စားဖို၊ မီးဖို။

၉၈။ သုံးနှစ်အိမ်သည် ပတ်ပတ်လည်၊ အိမ်သည်ရစိုး ပိုးမထိုး။
(အိမ်တည်- အိမ်တိုင်)

အဖြေ - ရဟတ်စူး။

၉၉။ အကာကွဲကွဲ ကျာကျာရဲရဲ၊ အကွဲစုံမှ ငိုက်စိုက်ကျ။
(ကျာကျာရဲရဲ-ကောင်းကောင်းနီရဲ)

အဖြေ - ငှက်ပျောဖူး။

၁၀၀။ အခြံလေးချောင်း သတ္တဝါ၊ ဆီမစားဘဲ မလားပါ။

အဖြေ - မော်တော်ကား။

၁၀၁။ အခြံလေးဆယ် ငါလူကျယ်။

အဖြေ - ကင်း။

၁၀၂။ အခြံဝါဝါ လှသန္တာ၊ အခေါင်းလုံးချုံ ပန်းမျိုးစုံ၊ နာရီ
သိတတ် ယောက်ျားမြတ်။

အဖြေ - ကြက်ဖ။

၁၀၃။ အတောင်စိမ်းပြာငှက် အခေါင်းမြီမှာငှက်။

အဖြေ - ငှက်ပျောပင်။

၁၀၄။ အတောင်ကပဲ စိတ်မကွဲ၊ အတောင်ကဖြူ စိတ်မတူ။

အဖြေ - ကျီးကန်း၊ ဗျိုင်း။

၁၀၅။ အထပ်ထပ် ကြာကလပ်၊ ပညာဟိသူ ကောက်လို့ယူ။
အဖြေ - စာအုပ်။

၁၀၆။ အပင်နွဲ့နှောင်း မတတ်ကောင်း၊ အသီးစားကောင်း
ဖွယ်။

အဖြေ - စပါးပင်။

၁၀၇။ အပင်ထက်ကအသီး၊ အသီးထက်က အပင်။

အဖြေ - နန္ဒရာပင်၊ နာနတ်ပင်။

၁၀၈။ အဘိုးမှတ်ဆိတ်ဖြူ တစ်ပြည်လုံးကို ကျွေးရေလူ။
(မှတ်ဆီး-မှတ်ဆိတ်မွေး၊ ကျွေးရေ-ကျွေးမွေးတဲ့)

အဖြေ - ဆန်

၁၀၉။ အဘိုးသက္ကလပ် ရီမစွတ်။

အဖြေ - ပိန်းဖက်။

၁၁၀။ အမိမြို့ထဲက အဘတောင်ရင်းသား၊ မွီးလာရေသား
ဈာန်နှင့်လား။ (အဘ-အဖ၊ မွီး-မွေးဖွား၊ ဈာန်နှင့်
လား-ဈာန်နဲ့သွား)

အဖြေ - မြေပန်းတု (မြေအိုးဆေးတံ)၊ ဝါးရိုး၊ မီးခိုး။

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

- ၁၁၁။ အမျက်တစ်ရာ စောသန္တာ၊ ဖော်ပါမရီ၊ ငါပန်းပီး။
အဖြေ - နန္ဒရာသီး။
- ၁၁၂။ အမျက်လည်းမဖြစ် အဆစ်လည်း မဟိ၊ မောင်သူင်
ကိုင်ရေ သံတောင်မို့။
(သံတောင်မို့- သံတောင်ဝှေး)။
အဖြေ - ကြာရိုး။
- ၁၁၃။ အရိုးမဟိ အရိပင်လယ် ကူးခရေ။
အဖြေ - မျှို၊ မျှော့။
- ၁၁၄။ အိမ်တိုင်း အိမ်တိုင်း ခိုင်းတစ်ချပ်။
အဖြေ - စံဂိုး၊ ဆန်ကော။

လမ်းကပ်ပန်းဂုက်

- ၁။ ကသစ်ပင် တက်ချင်ရေန စူးရေန။ (ရေ-ဘယ်၊ န-နဲ့နှင့်)
အဖြေ - ထိုအပျိုကို လိုချင်ရေန၊ ရှက်တေန။
- ၂။ ကြပ်စင်ထက်က ငခုံးမ၊ မကင်လေးကျ တင်လေးကျ။
(ကျ-ကျက်)

- အဖြေ - ငါရို့အိမ်က အပျိုမ၊ မဆင်လေးလှ
ဆင်လေးလှ
(ငါရို့-ငါတို့၊ လေး-လည်း)
- ၃။ ကျွဲခြံရာမှာ ငါးကန်သား။
(ငါးကန်သား-ကဘီလူး၊ ခြံ- ခြေ)
အဖြေ - နင်မဟုတ်လား ငါ့မယား။
- ၄။ ချဉ်ပေါင်ပင် နတ်စင်ဆောက်လို့ ရဖို့လား။
အဖြေ - မင်းအေးမ ရည်းစားထားလို့ ရဖို့လား။
(အေးမ- အစ်မ)
- ၅။ ဂယိုင်သီးလုံးလှ ပင်ထက်ကျ၊ မွီးလှတကြိုင်ကြိုင်။
(ဂယိုင်သီး- မာလကာသီး)
အဖြေ - ချစ်တေသူ မနီရ၊ လွမ်းလှတကြိုင်ကြိုင်။
အဖြေ - နင့်မှာလင်ရ ချစ်ဖို့စ၊ လွမ်းလှမပြယ်နိုင်။
- ၆။ တောင်မှသခွား၊ အရွက်ဖား။
အဖြေ - နင့်မှာ ရည်းစားမဟိလား။

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

- ၇။ ပဝါဖြူ ပဝါပါး၊ ကြက်သားထုပ်ကေ စွန်းတတ်တေ။
အဖြေ - တစ်ရွာသူ တစ်ရွာခြား၊ ရည်းစားထားကေ လွမ်းရရေ။
- ၈။ ပင်လယ်ဆီးသီး ဆုံလောက်ကြီး၊ အသီးကြီးကျရှာမရ။ (ကြီး-ကြွေ)
အဖြေ - ယှဉ်ထောင်အိမ်ကြီး အဟိုက်ကြီး၊ သမီးဂုဏ်ပြုလင်မရ။
- ၉။ ဘူးကိုလို ယာမာစိုက်
အဖြေ - ငါ့ကိုလို ဆိုခလိုက်။
(ဆိုခလိုက်-ဆိုလာလှည့်ပါ၊ စေ့စပ်လှည့်ပါ)
- ၁၀။ မင်းကျီးပင်မျို မထွက်လို၊ ရီချက်လောင်းလိုက်ပါ။
(ရီ-ရေ)
အဖြေ - ကျောင်းကလူပျို မထွက်လို၊ စာကိုကမ်းလိုက်ပါ။
- ၁၁။ လေးထောင့်ပူ မကိုင်သာ၊ ထောင့်မှာနဂါးနန်း။
အဖြေ - လေးကျွန်းစကြာ ပတ်လိုလာ၊ နင့်မှာရည်းစားနန်း
- ၁၂။ ငွေ့က်ထဲက ပဝါဖြူ။

- အဖြေ - နင်နန့်ငါနန့် သဘောတူ။
- ၁၃။ သေတ္တာသွေ့ဂျောင်ဂျင်။
အဖြေ - ဆီးလိပ်ပီးပါ မောင်သျှင်။
- ၁၄။ သေတ္တာသွေ့ တစ်ထောင်လောက်။
အဖြေ - မောင်ယေလာကေ သိုင်းခေါင်လောက်။
(မောင်ယေ-မောင်လေး၊ လူပျိုလေး)
- ၁၅။ အပင်တစ်ရာ နွယ်လို့လာ သီးခါတစ်လုံးတည်း။
အဖြေ - လူပျိုသွေ့တစ်ရာ ရွာလည်လာ၊ ရခါတစ်ယောက်တည်း
- ၁၆။ အကာပြည့် ကြည့်ရှူးရှူး။
အဖြေ - လူပျိုပန်ကေ စံပယ်ဖူး။

သင်္ချာပန်းဂုဏ်

- ၁။ ကျီးနန်းသရက် ရောယှက်ယုံလီ သုံးရာဝီ၊ ခြံမှာ နှစ်လုံးခေါင်းတစ်လုံး။

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ကျီးက ဇာမျှကောင်၊ သရက်သီးက ဇာမျှလုံး။

(ကျီး- ကြက်တူရွေး၊ ခြံ-ခြေ၊ ဇာမျှ၊ အဘယ်မျှ)

အဖြေ - ကျီး ၇၅-ကောင်၊ သရက်သီး ၂၂၅-လုံး။

၂။ ကြက်မ မပိန် ခြုံ (ခုံ)ထက်နီ၊ ဥသည် ကြက်မ ခုနစ်မ၊
စားသည် ဥ ကြောင် ၁၂-ကောင်၊ ကုန်အောင်ကစား
တစ်ဥထား။

အဖြေ - ၄၉-ဥ။

၃။ ချဉ်ပေါင်ငါးခွက် ဇွန်းနှစ်လက်ကို ရွှံ့ထည့်။

အဖြေ - ချဉ်ပေါင်တစ်ခွက် ငါးတစ်ခွက်ဖြစ်၍ တစ်ခွက်
တစ်ချောင်းစီ ထည့်မည်။

၄။ ဘဲဥ ငါးဥကို လူနှစ်ယောက်စားပြ။

အဖြေ - ဘဲဥကို တစ်ယောက်၊ ငါးဥကို တစ်ယောက်စား
သည်။

၅။ လူနှစ်ယောက်တွင် တစ်ယောက်၌ ကြက်ဥ ၅၀-ရှိသည်။
ကျန်တစ်ယောက်၌ ကြက်ဥ ၁၀-ဥ ရှိသည်။
ဈေးတူ ရောင်းရမည်။ အတူတူ ခွဲရမည်။
ငွေလည်း အတူတူရရမည်။

အဖြေ - ကြက်ဥ ၅၀-ရှိသောလူသည် ငွေတစ်ကျပ်လျှင်
၇-ဥနှုန်းဖြင့် ခုနစ်ကျပ်ဖိုး ၄၉-ဥ ရောင်း၍
တစ်ဥကျန်သည်။ ကြက်ဥ ၁၀-လုံးရှိသော
သူသည် ငွေတစ်ကျပ်လျှင် တစ်ဥနှုန်းဖြင့်
ခုနစ်ကျပ်ဖိုးရောင်းသည်။ သုံးဥကျန်သည်။

နောက်တစ်ရက်တွင် ကြက်ဥဈေး
ကြီး၍ တစ်ဥလျှင် သုံးကျပ်နှုန်း ရောင်းရသည်။
တစ်ဥကျန်သူက သုံးကျပ်ရ၍ သုံးဥကျန်သူက
ကိုးကျပ် ရသည်။ နှစ်ဦးလုံး ငွေ ၁၁-ကျပ်စီ
အတူတူရကြသည်။

၆။ ဝါးတထောင်မှာ ငှက်တစ်ကောင် နားပြပါ။

အဖြေ - ဝါးတစ်လုံးကို ထောင်ထားရာ ငှက်တစ်ကောင်
နားပါသည်။

၇။ အဘောင် (အဘွား) ကန်မတစ်ယောက်မှာ နှမ်းတစ်ဖျာ
လှမ်းထားရာ အင်္ကျီများ လာစား၏။ အဘောင်
က သောသောညည်အသံပင်လည်း ကြားယက်
လား (ကြားပါရဲ့လား)ဟု ပြောသည်။ ထိုအခါ
မြင် သူတစ်ယောက်က ရေတွက်ကြည့် ရာ
ကျီးနှင့် ဖို့တူ တစ်ဖို့၊ ဖို့လတ်တစ်ဖို့၊ ဖို့စိတ် ကေ
တစ်ဖို့ ဖို့သော်လည်း တစ်ရာမပြည့်၊ အဘောင်

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ကန်းမကို ထည့်မှ တစ်ရာပြည့်မည် ဖြစ်သည်။
(ဖို့-အပုံ၊ အစု၊ ၀၀စု)

အဖြေ - ကျီး ၃၆-ကောင်၊ ဖို့တူတစ်ဖို့ ၃၆-ကောင်၊ ဖို့လက်
တစ်ဖို့ ၁၈-ကောင်၊ ဖို့စိတ်ကေတစ်ဖို့ ၉-
ကောင်၊ အဘောင်ကန်းမ ၁-ယောက် စုစု
ပေါင်း (၁၀၀)။

တို့ကဲ့သို့ တခြားပန်းစုဆောင်းသူ သူတေသီပုဂ္ဂိုလ်အချို့ (အသျှင်
စက္ကိန္ဒ၊ အသျှင်ပညာစာရ)တို့နှင့်ကား အဆက်အသွယ်ရထားပြီး
ဖြစ်သည်။ ယင်းပုဂ္ဂိုလ်တို့က ၎င်းတို့စုဆောင်းထားသော ပန်းဝှက်
ကဗျာများကို စာအုပ်ထုတ်လိုက် ထုတ်နိုင်ရန် ကြည်ဖြူစွာခွင့်ပြု
ထားပြီးလည်း ဖြစ်သည်။ စာအုပ်ဖြစ်မြောက်ရေးအတွက်သာ
ကျွန်ုပ်တို့ ဆက်လက်ကြိုးပမ်းရမည် ဖြစ်သည်။

စုဆောင်းသူတို့၏ ရည်မှန်းချက်

မောင်ဗသိန်း
ရခိုင်သဟာယ (၂)၊ ၁၉၆၆

ပန်းဝှက်ကဗျာများကား ရခိုင်ကျေးလက်တောရွာနေ ကလေး
များ၏ နေ့စဉ်သုံးနှုတ်မှု ကစားစရာပစ္စည်းတစ်မျိုး ဖြစ်သည်။ ပြေး
လွှားခုန်ပေါက် ကစားရန် အခွင့်မသာချိန်၌ တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး
ဉာဏ်စမ်းမေးမြန်း ဖြေဆိုပျော်မြူးရသဖြင့် ယနေ့တိုင် အသုံးတွင်
နေဆဲ ဖြစ်သည်။ ဤပန်းဝှက်ကဗျာများမှာ ကျေးရွာအသီးသီး၌
ပြန့်ကျဲနေသည်။ ယင်းတို့ကို စုစည်း၍ စာအုပ်ထုတ်ဝေနိုင်လျှင်
ကလေးတို့ကို အကျိုးပြုမည် သေချာသည်။ စာပေဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်
ရေးကိုလည်း ဧကံအထောက်အကူပြုမည် ဖြစ်သည်။

ရခိုင်ပြည်အနှံ့ ပြန့်ကျဲနေသော ယင်းသဘာဝပန်းများကို စု
စည်းရန်ကား စင်စစ်မလွယ်ကူလှချေ။ သို့သော်ငြားလည်း ကျွန်ုပ်

မွန်လီ ကျာလီ၊ ဇောက်ထိုးလီ ငပျင်းထွေ ဝတ္ထု

ရိုးရိုးအခါက ရွာတစ်ရွာတွင် မုတ်ဆိုးမတစ်ယောက် ဟိ၏။ ထိုမုတ်ဆိုးမတွင် သားလူပျိုတစ်ယောက် ဟိလီသည်။ သူမာ အလွန် တရာပျင်းသူတစ်ယောက် ဖြစ်၍ ရွာသားများက ‘ငပျင်းထွေ’ ဟု ခေါ်ကြလီသည်။

ငပျင်းထွေမှာ နာမည်နှင့်လိုက်အောင်ပင် မည်သည့်အလုပ်ကို မှ လုပ်ချင်စိတ်မဟိပေ။ မိခင်ဖြစ်သူက တောမှထင်းကြီး ၍ရောင်း ခြင်း၊ ဆန်အငှားဖွပ်ခြင်း၊ လူအိမ်ရုံ၌ အတိုအစလုပ်ပီးခြင်း စသည် ဖြင့် မိမိဝမ်းစာအပြင် သားငပျင်းအတွက်ပါ လုပ်ရသဖြင့် အလွန်

ပင်ပန်းဆင်းရဲလီသည်။ မိခင်အား သနားကရုဏာသက်ကြသော ရွာသားများက ငပျင်းထွေကို သူများနည်းတူ လုပ်စားရန်အတွက် ချော၍တစ်ခါ၊ ခြောက်၍ တစ်ဖုံ၊ သရော်၍ တစ်မျိုး နားဝင်အောင် ပြောပြကြသော်လည်း အချည်းနှီးရာ ဖြစ်လီသည်။

တစ်ရက်နိန့်အခါ၌ ရွာမှ ငပျင်းထွေ၏အပေါင်းအဖော်များ သည် ထင်းကြီးရန်နန် ဝါးခွတ်ရန် တောသို့လားကြလီသည်။ ငပျင်း ထွေလည်း မိမိအိမ်မှ မိခင်၏ဒါးကုတ်သွေကိုယူပြီး အတူလိုက်ပါ လာလီသည်။ တောသို့ရောက်သောအခါ ငပျင်းထွေမှာ ထင်းကြီး ဝါးခွတ်မည့်အစား အရိပ်ကောင်းသော အပင်တစ်ပင်အောက်တွင် တယူးယူး အိပ်နီလီသည်။ သူ့မိတ်ဆွေများမှာ မိမိရဲ့အလိုဟိသော ထင်း၊ ဝါးများ ခွတ်ပြီးမှရာ သူ့ကိုအိပ်ရာက နှိုးကြလီသည်။ ယင်း နောက် မိတ်ဆွေများ မလို၍ မြောက်ပစ်ခသော ဝါးတစ်လုံးကို ကောက်ယူပြီး မိတ်ဆွေများနှင့်ရွာသို့ ပြန်လာလီသည်။

အိမ်သို့ရောက်သောအခါ ပါလာသောဝါးကို နီးဖြာလျက် မြို့ တစ်လုံးရက်လီသည်။ ပြီးနောက် တခြားရွာသားများကဲ့သို့ ချောင်း တွင် ငါးမထောင်ဘဲ မြူးထဲ၌ နပျိုးသီးတစ်လုံးထည့်ကာ ရွာပြင်ဟိ ညောင်ပင်ထက်တွင်တင်ထားခီသည်။ နောက်တစ်နိန့်နီဝင်ချိန်၌ လာကြည့်သောအခါ မည်သည့်ငှက်မျှမကျဘဲ အစာနပျိုးသီး ကုန်နီ သည်ကို တွိရလီသည်။ နောက်တစ်နိန့်တွင်လည်း ယင်းနည်းအတိုင်း ပင် မည်သည့်သက်ဟိသတ္တဝါကိုမျှ မတွိရပေ။ သို့သော်လည်း ငပျင်းထွေ စိတ်ပျက်ခြင်းမဟိဘဲ အစာနပျိုးသီး တစ်လုံးတက်စား

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

နှစ်လုံးထည့်ကာ ထောင်ထားခပြန်လီ၏။

ယင်းနိန့်မှ သုံးရက်မြောက်နိန့် နီဝင်တရူးအချိန်တွင် ငပျင်းထွေသည် ထုံးစံအတိုင်း မိမိမြူးကိုကြည့်ရန်လာလီသည်။ ညောင်ပင်သို့ရောက်၍ မော်ကြည့်လိုက်ရာ မြို့ထဲ၌ ဖြူဖြူသဏ္ဍာန်တစ်ခုကို လှုပ်လှုပ်ရွရွ မြင်ရလီသည်။ သူ့စိတ်ထဲ၌မူ ဗျိုင်းဖြစ်လိမ့်မည်ဟု ထင်နီလီသည်။ သို့သော် အံ့ဩဖွယ်ကောင်းသည်မှာ မြူးထဲ၌ ကျနီသောအရာသည် ငပျင်းထွေထင်သည့်အတိုင်း ဗျိုင်းမဟုတ်ပေ။ ထိုအရာမှာ ရုက္ခစိုးဖြူသွေတစ်ကောင် ဖြစ်နီ၏ ငပျင်းထွေမှာ ဝမ်းသာခြင်း၊ အံ့ဩခြင်းရဲ့နှင့်မျက်လုံးမျက်ဆံပြူးကာ ပါးစဟောင်းလောင်းနှင့် တအောင့်တမော စကားမပြောနိုင်ဘဲ ငေးကြည့်နီလီသည်။ သူသည် အသွေခါက အိပ်ရာတွင် မိခင်ပြောပြသော ရုက္ခစိုးဝတ္ထုများကို နားထောင်ဖူးခဲ့သည်။ ရုက္ခစိုးဖြူနှင့် တို့သောအခေါလိုသည့်အရာတို့ တောင်းက ရသည်ဟုလည်း ကြားဖူးခလီသည်။

ရုက္ခစိုးဖြူသွေသည် ကြောက်အားလန့်အားနှင့် လွတ်ပါမည့်အကြောင်း ငပျင်းထွေအား တောင်းပန်လီသည်။ ငပျင်းထွေက ကိုယ်လီသည့်အရာကိုပီးမှ လွတ်မည်ဟု ပြောရာ ရုက္ခစိုးဖြူသွေက ကတိခံလီသည်။ ထိုအခါ ငပျင်းထွေက လူများကို မွိုန့်စီနှိုင်း၊ ဂွမ်းထိုးစီနိုင်သော အရာတစ်ခုပီးရန် တောင်းလီသည်။ ရုက္ခစိုးဖြူသွေကလည်း မိမိတန်ခိုးဖြင့် ပုလွဲတစ်ခုကို ဖန်ဆင်းပြီး ‘မွိုန့်စီကျာလီ၊ ဇောက်ထိုးလီ’ ဟု ပါးစပ်မှဆို၍ ဤပုလွဲကိုမူတ်ကာ ကိုယ်မွိုန့်စီချင်၊ ဂွမ်းထိုးစီချင်သော လူများကို မွိုန့်စီလိမ့်မည်ဖြစ်ကြောင်းပြောပြီး

ပုလွဲကို ပီးလီသည်။ ငပျင်းထွေမှာ ချက်ချင်းမယုံသိ၍ ညောင်ပင်နားတွင် လားနီသော နွားတစ်ကောက်ကို ရုက္ခစိုးဖြူသွေ ပြောသည့်အတိုင်းဆိုပြီး ပုလွဲကိုမူတ်လိုက်ရာ နွားမာချပြောင်းချပြန်နှင့် ဂွမ်းပြန်နီလီရာ ငပျင်းထွေ အမှုတ်ရပ်လိုက်မှ နွားလည်း တန်လာလီသည်။ ငပျင်းထွေမှာ တဟားဟားနှင့် အလွန်သဘောကျပြီး ရုက္ခစိုးဖြူသွေအား မြူးမှ လွတ်လိုက်လီသည်။

အိမ်သို့ရောက်၍ မိခင်အားအကြောင်းစုံကို ပြန်၍ပြောပြရာ မိခင်မှာ သားတော်မောင် ငပျင်းထွေပြောသောစကားကို မယုံပေ။ ထိုအခါ ငပျင်းထွေက ‘မွိုန့်စီကျာလီ ဇောက်ထိုးလီ’ ဟု ဆိုပြီး ပုလွဲကို အီးအီးမှုတ်ရာ မိခင်မှာ ဖြည်းဖြည်းဖြည်းဖြည်းနှင့် တစ်ပတ်ပြီးတစ်ပတ် ဂွမ်းထိုးနီပြီး ငပျင်းထွေတန်မှ ဂွမ်းအထိုးတန်လားလီသည်။ ယင်းအခါမှ မိခင်က ယုံလားလီသည်။ ငပျင်းထွေမှာ ပုလွဲ၏ အစွမ်းကို သိသည့်အလျောက် စိတ်ကြီးဝင်လာကာ အကြံတစ်ခု ဖြစ်လာလီသည်။

ထိုအချိန်၌ ငပျင်းထွေရဲ့တိုင်းပြည်၏ သျှင်ဘုရင်တွင် အလွန်တရာ လှပသောသမီးတော်တစ်ပါး ဟိလီ၏။ တစ်ဦးတည်းသော သမီးတော်ဖြစ်၍လည်း ဘုရင်မှာ အလွန်ချစ်ခင်မြတ်နိုးလီသည်။ ယင်းကြောင့် သမီးတော်အား တပင်တိုင်နန်းတော်၌ အခြံအရံများစွာနှင့် ‘အဘိုဆို၍ ယင်ဘိုမှ မနားစီရန် အစောင့်အယောက် ချလျက် စံစားစီလီသည်’ မင်းသမီး၏ လှပခြင်းကိုကြားသော အခြားတိုင်းပြည်ရဲ့မှ မင်းသားများသည် လက်ဆောင်ပဏ္ဏာအမျိုးမျိုးဖြင့်

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

လာ၍ တောင်းကြသော်လည်း မအောင်မြင်ကြပေ။ စစ်တိုက်ပြီး အဓမ္မသိမ်းယူရန်မှာလည်း ငပျင်းထွေရို့ ဘုရင်မာ စစ်သည်အင် အားများ၍ မည်သို့မျှ မတတ်နိုင်ဟိကြလိသည်။

ငပျင်းထွေမာ ပုလွီ၏အစွမ်းကြောင့် စိတ်ကြီးဝင်လာသည့် အလျောက် မိခင်အား သျှင်ဘုရင်သမီးကို ဆိုပီးရန် ပြောလိသည်။ မိခင်မာ ကြောက်အားလန့်အားနှင့် သားတော်မောင် ငပျင်းထွေ အား ထိုသို့မပြောရန် ဟန်ပလီသည်။ ငပျင်းထွေက မည်သူ့ကိုမှ ကြောက်ရန်မလိုကြောင်း၊ အမင်---သျှင်ဘုရင်ပါးကို မလားဝံ့လျှင် ရွာသူကြီးပါးသို့လား၍ အဆိုခိုင်းပါဟု အလီလီအခါခါပြောသဖြင့် နောက်ဆုံး၌ ရွာသူကြီးပါးသို့လား၍ အကြောင်းစုံကို ပြောရလိ၏။ ထိုစကားကို ကြားသောအခါ ရွာသူကြီးမာ အလွန်မာန်ထွက်၍ ကြိမ်လုံးကိုဆွဲယူကာ ငပျင်းထွေကို ဖားကပ်သတ်ရန် ထွက်လာလိ ၏။ ထိုအချိန်တိုင်အောင် ငပျင်းထွေ၏ အစွမ်းကို မိခင်မှ တစ်ပါး မည်သူမျှ မသိကြသိပေ။

အိမ်သို့ရောက်သောအခါ ရွာသူကြီးက မိမိအား သျှင်ဘုရင် သမီးကို လားဆိုရန် မိခင်အား ခိုင်းလိုက်သည်မာ အမှန်လားဟု မိန်း၍မဆုံးခင်ပင် ငပျင်းထွေက ‘မိန့်လီကျာလီ၊ ဇောက်ထိုးလီ’ ပီ---ပီ---ပီ---ဟု အဆက်မပြတ် ပုလွီကို မှုတ်လိုက်ရာ ငပျင်း ထွေအမိမှလွဲ၍ ရွာသူကြီးနှင့်တကွ နောက်ပါရွာသားများမာ ပတ် ပတ်ချာချာ ဂျမ်းထိုးသူထိုး၊ မှောက်သူမှောက်၊ ဂုတ်စိုက်သူစိုက်နှင့် တမိန့်ချင်း မိန့်နီရလိ၏။ ငပျင်းထွေ အမှုတ်ရပ်လိုက်မှ တန့်လာ

ကြလိ၏။ ရွာသားတစ်ယောက်မာ ဂုတ်ကျိုး၍ သတိမရပေ။ အခြား နှစ်ယောက်မာ လက်ကျိုးပြီး ရွာသူကြီးနှင့် ကျန်လူများမာ အနည်း အများပွန်းပဲ့ ဒဏ်ရာရကြလိသည်။

ထို့နောက် ငပျင်းထွေက ရွာသူကြီးအား မိမိအတွက် သျှင် ဘုရင်သမီးကို ခုနစ်ရက်အတွင်း လား၍ဆိုရမည်။ မဆိုက ရွာသူ ကြီးနှင့်တကွ ရွာသားအားလုံးကို အခုကဲ့သို့ လုပ်မည်ဟု ပြောဆို ခြိမ်းခြောက်ရာ ရွာသူကြီးမာ ကတိခံလိုက်ရလိ၏။

ငပျင်းထွေ၏ သတင်းမာလည်း တစ်ရွာလုံးသို့ အောင့်ချင်း ပြန့်လာလိ၏။ ရွာသူကြီးမာ ငပျင်းထွေကို အခဲမကျီဘဲ နောက် တစ်ရွာက မိမိတပည့်များနှင့် ရွာသားအချို့ကို ဖမ်းရန်လွှတ်လိုက် လိ၏။ ယင်းအကြိမ်တွင်မူ ရွာသားနှစ်ယောက်က သီပြီး၊ လက်ကျိုး၊ ခြိကျိုးနှင့် ဒဏ်ရာပြင်းစွာရကြလိသည်။ ရွာသူကြီးမာ ကြိစရာမရ ဖြစ်လျက် ငပျင်းထွေကို အားလျှော့ပီးလိုက်ရပြီး ငပျင်းထွေစကား အတိုင်း ခုနစ်ရက်မစီခင် ဘုရင်သမီးတော်ကိုဆိုရန်အတွက် မြို့ တော်အရောက် ဘုရင့်ရှေ့မှောက် ရွာသားများနှင့် သွားကြလိ၏။ ထိုနောက် သျှင်ဘုရင်အား ငပျင်းထွေနှင့်ဖြစ်ခပုံအကြောင်းစုံကို ကြာမုံရှိုခိုး လက်စုံမိုး၍ တင်လျှောက်လိ၏။

ထိုစကားကိုကြားသောအခါ သျှင်ဘုရင်မာ ပြင်းစွာဒေါသ ထွက်၍ မြင်းစီးသူရဲတစ်ရာကို အပြင်းလွှတ်ပြီး ငပျင်းထွေကို အခု ပင်ဖမ်းလှာရမည်ဟု အမိန့်ချလိ၏။ သို့သော် ငပျင်းထွေကို ဖမ်း ရန်လာသော မြင်းစီးသူရဲကောင်းတစ်ရာတွင် အနည်းသာ လက်

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

အကျိုး၊ ခြံအကျိုးနှင့် ပြန်လာရလိ၏။ ဘုရင်မှာ ဇောင်သို့မျှမယုံ နိုင်သဖြင့် နောက်ထပ်စစ်သည်တော် တစ်ထောင်ကိုလွှတ်ကာ ငပျင်းထွေအား ဖမ်းစီးလိ၏။ သို့သော်လည်း ဘုရင်မှာ စစ်သည်များ သိဆုံးလားခြင်းမှလွဲ၍ ငပျင်းထွေအားဖမ်း၍မရဘဲ ဖြစ်နီလိ၏။ နောက်ဆုံး၌ မှူးမတ်ပညာဟိရို့ လျှောက်ထားလီသဖြင့် ငပျင်းထွေ အား လက်လျှော့အယှုံးပီးရပြီး သမီးတော်နှင့် ငပျင်းထွေကို ခမ်း နားလှကီးကျယ်စွာ လက်ထပ်လိုက်ရလိ၏။ ထို့ပြင် သျှင်ဘုရင်၌ ထီးနန်းဆက်ခံရန် သားမထွန်းကားသဖြင့် သမက်တော် သူရဲ ကောင်း ငပျင်းထွေကိုပင် အိမ်ရှိအရာ အပ်လိုက်လိ၏။

ယင်းအကြောင်းကို အယင်က သမီးတော်အား ဆိုခဖူးသော တိုင်းပြည်မှ မင်းသားရို့ကြားလီရာ မိမိရို့ကိုယ်ကို ရှက်လည်းရှက်၊ ဒေါသလည်းထွက်ပြီး တညီတညွတ်တိုင်ပင်ကာ ငပျင်းထွေ ယောက် ခမဘုရင်အား လက်စားချေရန် ချီလာကြလိ၏။ ထိုနောက် တိုင်း ပြည်ကို လေးဘက်လေးစိပိုင်းကာ ရာဇသံဆင့်ဆိုလိုက်သည်မှာ ကား- “တိုင်းပြည်ကိုရာလျှင် အပ်မည်လော့၊ စစ်ရာလျှင် ယှဉ်မည် လော့” ဟူ၍ ဖြစ်၏။

သျှင်ဘုရင်လည်း အကြောက်ကြီးကြောက်ပြီး သမက်တော် အိမ်ရှိစံ ငပျင်းထွေအား ခေါ်ယူတိုင်ပင်လီရာ အိမ်ရှိမင်းက ‘ယောက်ခမတော် တစ်ခုမှ မပူပါကော့၊ နဂိုအတိုင်း အီးအီးရာနီပါ၊ ဤရန်ကို အကျွန်ကြည့်ယှင်းပါမည်’ ဟု တင်လျှောက်လိုက်လိ၏။

ထိုနောက် မြို့တံတိုင်းထက်မရပ်ကာ “မွန်လီကျာလီ၊ ဇောက် ထိုးလီ” ပီ--ပီ--ပီ--ပီ ဟုဆိုပြီး ပုလွဲကို အဆက်မပြတ်မှုတ်လိုက် ရာ ဝိုင်းနီကသော ရန်သူစစ်သည်ရို့မှာ တဝီဝီနှင့် တမိုန့်ချင်း မွန်ကြပြီး မရှုမလှသိကြီပျက်စီး အယှုံးကြီးယှုံးလားရလိ၏။ ယင်း ခါမှသာလျှင် ငပျင်းထွေ၏ အစွမ်းသတ္တိကို သိလာကြပြီး လက် အောက်ခံတိုင်းပြည်များအဖြစ် အခွန်ဘဏ္ဍာဆက်သ ကျွန်ခံလာကြ လိ၏။ ငပျင်းထွေလည်း ယောက်ခမဘုရင် နတ်ရွာလားပြီးနောက် တိုင်းပြည်အသက်ထက်ဆုံး ဆက်၍ အုပ်စိုးလေသတည်း။

မောင်ဗသိန်း
ခေတ်ရွှေခေတ်စာစောင်၊ စစ်တွေအမှတ်(၁)၊ ၁၉၆၁။

လိပ်ကမ္ဘာမဝတ္ထု

ပိတ်ဆက်

ရခိုင်ပြည် ကျွန်းရွာရိုးမာဝတ္ထုပြောစလေ့ရေ ရိုးရာအလေ့ တစ်ခု ဖြစ်ပါရေ။ ပြောလေ့ပြောထဟိကတ်တေ ဝတ္ထုတိထဲမှာ အဂ္ဂ ဖော်ပြလားဖို့ လိပ်ကမ္ဘာ (လိပ်ကမ်ဖာမ) ဝတ္ထုက ထိပ်တန်းက ပါဝင်ပါရေ။ အေဝတ္ထုကို ရှိခေတ်မှာ စာနန့် ပီနန့် မှတ်တမ်းတင် ထားစွာဟိကြောင်း မှတ်တမ်းမှတ်ရာ မတို့ဖူးပါ။ ဗြိတိသျှကိုလိုနီ ခေတ်မှာ ရခိုင်သမိုင်းသုတေသီ၊ ဂုဏ်ထူးဆောင် ကျောက်စာဝန် ဟောင်း ဦးစံရွှေပု (၁၈၈၁-၁၉၄၅)က မြန်မာနိုင်ငံ သုတေသန အသင်းဂျာနယ်တိမာ (၁) လိပ်ကမ္ဘာမဝတ္ထု၊ (၂) ကျီးဖြူရွာဝတ္ထု

(၃) ငန်းတော်ရှည်ဝတ္ထု၊ (၄) သံကိုးမောင်းဝတ္ထုရို့ကို အင်္ဂလိပ်ဘာ သာနန့် တင်ပြဖူးပါရေ။ ရခိုင်ရိုးရာဝတ္ထုတိကို ကမ္ဘာသိဖော်ထုတ် တင်ပြခရေအတွက် ဦးစံရွှေပုကို ရခိုင်တစ်မျိုးသားလုံးက ကျေးဇူး တင်ဖို့ ကောင်းပါရေ။

လိပ်ကမ္ဘာမဝတ္ထုရေ တစ်ကျောင်းတဂါထာ၊ တစ်ရွာတစ်ပုဒ် ဆန်းဆိုရေပိုင် တစ်ရွာနန့်တစ်ရွာ တစ်စိတစ်ပေ ကွဲချင်ကွဲပါဖို့။ ယေဘုယျဇာတ်လမ်းအကြောင်းအရာကတော့ခါ ကွဲလွဲဖို့ မထင်ပါ။ အောက်မာတင်ပြထားရေ ပြောနည်းဆိုဟန်ကို ပေါက်တောမြို့နယ် လက်ပံပြားရွာသူ အမေ့ထာဦးဖြူ (၄၇-နှစ်)ပါးက ရဟိပါရေ။ ဖတ် ကြည့်ကတ်ပါဘိ။

အယင်ကခါလတ် ရွာတစ်ရွာမာယင် ဆင်းရဲသားတံငါသည် လင်မယားဟိလတ်။ ယင်းလင်မယားမာ ဒါထွီးမေခေါ်ရေ သမီး သျှေတစ်ယောက် ရတတ်တေလတ်။ သမီးသျှေက ကောင်းကောင်း လှရေဆိုရေ အမိနန့် အဘမာ ဒါထွီးမေကို အမိက ပိုချစ်တေလတ်။

တစ်ရက်နီခါယင် လင်မယားနှစ်ယောက် ချောင်းနံသာမာ ငါးယိုးဇောင်လောင်နန့်လားကတ်လတ်။ ယင်းနီခါ ငါးထိုးလို့ မရ နိုင်ဆိုရေ။ ဒါထွီးဘက စိတ်တိုနီလတ်။ ဒါထွီးမိမာတော့ခါ တစ် ကောင်ယိုး ရရေဆိုရေ။ ဝမ်းသာအားရနန့် “တစ်ကောင်ရလေး၊ သမီးလှမေထွီး၊ ဒါထွီးစားမေ၊ ချောင်းနံသာမာ မိယိုးရေ” လို့ဆိုဗျာ

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

တောင်းမာထည့်ထားလတ်။

တအောင့်သွေ့လောက်ကြာခါ ဒါထွီးမိမာ ငါးနောက်တစ်ကောင် ရလတ်။ ဝမ်းသာအားရနန့် “နှစ်ကောင်ရလေး၊ သမီးလှမေထွီး၊ ဒါထွီးစာမေ၊ ချောင်းနံသာမာ မိယိုးရေ” လို့ ဆိုလိုက်တေလတ်။

ဒါထွီး မာတော့ခါ တစ်ကောင်လေ့ မရလတ်။ ငါးကရေ။ ဒါထွီး မိကလေ့သော့ “ဒါထွီးစားမေ၊ ဒါထွီးစာမေ” နန့် တပြတ်ပြတ်မြည်နီလို့ ဒါထီးက စိတ်တိုလာလတ်။

နောက်တနားသွေ့လောက်ကြာခါ ဒါထွီးမိမာ ငါးတစ်ကောင် ရပြန်လတ်။ ဝမ်းသာအားရနန့် ‘သုံးကောင်ရလေး၊ သမီးလှမေထွီး၊ ဒါထွီးစားမေ’ လို့ ဆိုစွာနန့်---

“ယာ--- ဒါထွီး စားအာတခါ” လို့ ဒေါသတကြီးတက်ပြားနန့် ဘင်းခနဲ ပုတ်ပစ်လိုက်တေလတ်။ ဒါထွီးမိလေ့သော့ ချောင်းထဲကို ဂျုံးနန့်ပင် လူးကျလားခလတ်။ ဒါထွီးအိမ်က ရေကူးမတတ်။ ဂျုံးကနဲ ကျစွာနန့် ပြုတ်နန့်ပင်မြုပ်လားခဆိုရေ မြုပ်လို့သိပြီးကေ တစ်ချိန်တည်း လိပ်ကမ္ဘာမဘဝကို ပြောင်းလာတယ်။

ဒါထွီးဘကလေး ‘ငါလက်လွန်လားမလားဂု’ လို့ ကြံရာမရ ဖြစ်ပြီးကေ အိမ်ကိုမိုင်လို့ ပြန်ပါလတ်တေလတ်။

ဒါထွီးမေက အမိကို မမြင်ခါမီးလတ်။ “အဘာ---အဘာ၊ အမင်မပါကာ၊ ဇာမာကျန်လိုက်”

“နင့်မိလား၊ နင့်အဘောင်သျှင်ရို့ အိမ်လားခယက်၊ ငါးလေးမရ မသွေ့”

အဘပြောစွာကို ဒါထွီးမေက ယုံပြီးကေ အမိကို မျှော်နီရေလတ်။ နီရာကျပါလတ်တေ။ ဒါထွီးမိ ပေါ်မလာ။ အမိမလာရေခါ မနီတတ် မထိုင်တတ်ဖြစ်ပြီးကေ အဘောင်မရို့အိမ်ကို လိုက်ပါလားရေလတ်။

“အဘောင်သျှင်--- အဘောင်သျှင်၊ အမင်ဝါ” လို့ မီးခါ အဘောင်မက “ထထူးကျကျော်၊ တခါရုံထူး၊ နင့်မိ ငရို့အိမ်မရောက်ဖူး” လို့ ပြောရေဆိုရေ။ အမိကို ရှာမတို့ခါ ဒါထွီးမေ အိမ်သို့ပြန်ပါလတ်တေလတ်။

“အဘာ---အဘာ၊ အဘောင်သျှင်က အမင်မရောက်လို့ရာပြောကာ”

“နင့်မိလား၊ နင့်မိ နင့်အခင်ကြီးရို့အိမ် လားခဟန်”

အဘ ယင်းပိုင်ပြောခါ ဒါထွီးမေက အဂေါင့်မှတ်ပျာ အခင်ကြီးရို့ အိမ်သို့ လိုက်ပါလားလတ်။

“အခင်ကြီး၊ အခင်ကြီး၊ အမင်တစ်ယောက် မရောက်လား” လို့ မီးခါ၊ အခင်ကြီးကလေ့သော့ ‘တထူးကျကျော်၊ တခါရုံထူး၊ နင့်မိငရို့အိမ် မရောက်ဖူး’ လို့ ပြောလတ်။

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

အမိကို ရှာမရရေခါ ဒါထွီးမက ငိုဗျာ အဘကို ပြောလတ်။
“အဘာ၊ အဘာ၊ အမင် ဇာလားခချင့်၊ အခင်ကြီးကလေ့ မသိရာ
ဆိုရေ။ အဘာ တစ်ချက်ရှာခိပါလင့်”

“နင့်မိလား၊ ငါ့ကို တစ်ခုက မပြောခ၊ လာလတ်လိမ့်မေ၊ နင့်
မာ ထမင်းမာချက်ခိ၊ နီဝင်နီဗျာ၊ ဇာဖြစ်ငိုနီလေ။ တစ်ခုမဖြစ်ပဲ
နန့်၊ တိတ်” လို့ ငေါက်လိုက်လတ်။

ဒါထွီးမေက အဘကို ကြောက်လို့လုပ်ရကေလေ့ စိတ်က
တထင့်ထင့်လတ်။ ထမင်းလေ့ စားမဝင်။ အိပ်လို့လေ့ မပျော်လတ်။

မိုးလင်းလို့လေး အမိပေါ်မလာခါ ဒါထွီးမေက ‘ဧကန္တ အဘာ
နန့်အမိရို့ ရန်ဖြစ်လီဖို့။ အဘာမျက်နှာလေ့ ကောင်းမလှ၊ ငါမိန်း
ကြည့်မေလေ’ လို့ စိတ်ကမှတ်ဗျာ။

“အဘာ---အဘာ၊ အမင်မလာဗျာယံကာ၊ အမင်နန့် အဘာ
နန့် ဇာဖြစ်ကတ်လေ၊ ဒါထွီးကို အမှန်ပြော” လို့ မီးလတ်။

ဒါထွီးဘက ဖုံးထားလို့ ရဖို့မဟုတ်မှန်းသိရေခါ ‘ဒါထွီးမေ၊
အဘာ--အမှန်ပြောဖို့ဗျာယံ၊ စိတ်ကိုထိန်းထား၊ နင့်မိ ချောင်းထဲမာ
လူးကျလာချရေ၊ အဘာဆည်လို့လေး မရလိုက်’ လို့ ပြောလတ်။

ယင်းစကားကို ကြားစွာနန့် ဒါထွီးမေ ဝီကနဲကျိပ်ပစ်လိုက်ပြီး
ကေ အကြိမ်ကြီး ချလို့ငိုလတ်။ အိမ်နားပါးချင်းတိက ဒါထွီးငိုသံ
ကြာလို့ လာဗျာသတင်းမီးကတ်တေလတ်။ ဒါထွီးဘက “ဒါထွီးမိ

ချောင်းမာလူးကျလို့ သီလခရေ” လို့ ပြောလတ်။ ရွာသားတိက
ဒါထွီးမေကို သနားကတ်တေ။ အဘကိုတော့ခါ “အသုံးမကျရေလူ
ရာမနား” လို့ အပြစ်တင်ကတ်တေ။ တက်နန့်ပုတ်ပစ်လို့ ချောင်းထဲ
လူးကျဗျာ သီစွာကိုတော့ခါ တစ်ယောက်လေ့ မသိကတ်လတ်။

ယင်းပိုင်နန့်ပင် ဒါထွီးမေက အမိမဟိလို့ စိတ်ညစ်၊ ဒါထွီးဘ
က မယားမဟိလို့ အိမ်မှာစိတ်မဝပ်။ နောက်အိမ်ထောင်ပြုဖို့လို့
မယားရှာရေ။

တရက်နီခါ ဒါထွီးဘက ဒါထွီးမေကို ခေါ်ပြီးကေ ဘောင်းသျှေ
ပတုံးသေဆရောင်း ဇောင်လားကတ်တေ။ တောင်းလေ့ရောင်း၊
မယားလေ့ ရှာဆိုရေ သဘောနန့် ရွာစိုင်လည်ဗျာ ရောင်းရလတ်။

ရွာတစ်ရွာ ရောက်တေခါ နီဝင်လားခရေ။ ရွာစွန်က မုဆိုးမ
အိမ်တစ်အိမ်မာ ရီးတောင်းသောက်ဗျာ။ “အနိတ မညတဲ့ပါမေ”
ဆို ပနာတဲဖို့ကျရေ။ သတင်းပလင်းမီးကတ်တေခါ မုဆိုးဖို့ မုဆိုးမ
ဖြစ်စွာကို အချင်းချင်းသိကတ်တေလတ်။

ယင်းမုဆိုးမက အရုပ်ဆိုးဆိုး၊ အပြောအဆို အပြုအမူလေ့
ကြမ်းရေ။ ရွာသားတိက ‘ဘလူးမပိုင်ကာ’ လို့ လိုက်လိုက်ခင်ခင်
မဆက်ဆံကတ်ဆိုရေ။ ယင်းဘလူးမမာ အရုပ်ဆိုးဆိုးနန့် သမီးလေး
တစ်ယောက်ဟိလတ်။ အသားက မဲမဲ၊ ပါးစကလေ့ ပြုပြလတ်။
နဖူးက မောက်မောက်၊ ကျောက်မရာလောက်လို့ဆိုရေ။ နှာခေါင်း
ကလေ့ ချွန်းချွန်းလတ်၊ နာမည်ကလေ့ အရုပ်နန့်လိုက်တေ။ ကြက်

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ချီးမေလို့ ခေါ်လတ်။

ညဉ့်အိပ်ကတ်တေခါ ဒါထွီးမေရဲ့သားဘက အိမ်ရုံပြောခန်း မာ၊ အလယ်ဆိပ် ထရံခေါင်းပြုလို့ အိပ်ကတ်တေ။ ခေါင်းချင်းပူးရေ ပိုင် ဖြစ်နီရေ။ အလယ်ဆိပ်တရံ အောက်ခြံမာ အပေါက်တိဟိရေ လတ်။

အိပ်ရာမဝင်ခင် ကြက်ချီးမေမိက သမီးကို တိုးတိုးသွေ့ သင် ထားလတ်။ “သမီးကြက်ချီး၊ သိုင်ခေါင်လောက် အိပ်မောကျကတ် ခါ ငါက နင့်ကိုလက်တို့ နှိုးမေ။ နင်က ငါ့ဆံပင်နန့် ထိုလူဆံပင်ကို ထရံပေါက်က အသာသွေ့ဆွဲယူဗျာ ချိုင့်ထား။ မိုးလင်းလို့ ယင်းလူ နှိုးစွာနန့် နင်က “လူမမြားပဲ နတ်မြားရေ အလူရဲ့” လို့ ကကောင်း ဟောက်လိုက်၊ ကြားလား” လို့ သင်ထားလတ်။

ကြက်ချီးမေလေ့သော့ အမိသင်ထားရေအတိုင်း ဆံပင်ချင်း ချိုင့်ရေ။ မိုးလင်းစာနန့် အိမ်နားချင်းတိကြားအောင် ဟောလတ်။

“အိုး---အလူရဲ့၊ ကြည့်ခလိုက်ကတ်၊ ကြည့်ခလိုက်ကတ်၊ လူ မမြားပဲ နတ်မြားရေ၊ လူမမြားပဲ နတ်မြားရေ၊ ရွာသားရဲ့၊ ကြည့်ခ လိုက်ကတ်”

ယင်းပိုင် ကြက်ချီးမေဟောသံကို အိမ်နားချင်း ရွာသားတိ ကြားခါ လာကြည့်ကတ်တေလတ်။ ယင်းခါ ကြက်ချီးမေမိက “ရွာ သားရဲ့၊ သက်သီဖြစ်စီကား၊ နတ်မြားပီးပိုင် ဆံပင်ချင်းချိုင့်လို့ကား၊ သမီးကြက်ချီးတသွေ့ဖြီလိုက်ယာ ငါတဖို့ရယောင်” လို့ ပြောလတ်။

ယင်းပိုင်နန့် ဒါထွီးမေက မရည်ရွယ်ဘဲနန့် ကြက်ချီးမေမိ ဘလူးမ နန့် ရကတ်လတ်။

ဒါထွီးဘက ကြက်ချီးမေရဲ့ သားအမိကို ကိုယ့်ရွာခေါ်ယူခရေ။ ကြက်ချီးမေရဲ့မာ ဆိတ်မွီးစပ်လို့ ဆိတ်သွေ့တရွီ ပါလတ်။

နောက်မယားရရေခါ ဒါထွီးမေဘက သမီးကို အရေးမစိုက်၊ မိထွီးနန့် လွဲထားလိုက်တေ။ ကြက်ချီးမေမိက ဒါထွီးမေကို မမြင်နိုင်။ အိမ်မာ ဇာလုပ်လုပ် ဒါထီးကိုချည်း ခိုင်းလတ်။ ရီခတ်ခါ အိုးတိုးခါ ထင်းပေါက်ခါ၊ ထမင်းစားခါကျကေ ဒါထွီးမေကို နောက်ဆုံးထား ဗျာ အကျန်အကြွင်းကိုရာ ပီးလတ်။ ဆိတ်ကျောင်းဖို့ တာဝန်ကိုလေ ဒါထွီးကိုချည်းရာ ခိုင်းလတ်။

ဒါထွီးမေက ဆိတ်ကျောင်းဖို့လားကေ မိထွီးမက “ယာ ဒါထွီး စားဖို့” ဆိုဗျာ ထမင်းချိုင့်တဖဲ့ကို ခွက်အပဲမာထာဗျာစီပီးလိုက်တယ်။

အမိဟိခါ အလိုလိုက်ထားခသလောက် မိထွီးက အလိုလိုက် တောင်မကသီး၊ အမျိုးမျိုးနှိပ်စက်တေခါ ဒါထွီးမေ ကောင်းကောင်း စိတ်ညစ်တေ။ ထမင်းကျန် ဟင်းကျန်ကို မဝတာဝစားရလို့ ကိုယ်ကြို ပါလတ်တေ။

တရက်နီခါ ချောင်းနံသာနားကို ဆိတ်ကျောင်းဖို့ လားလတ်။ ချောင်းနားက အပင်အောက်မာ ထိုင်ယင်းပင် အမိကို အောက်မိ လာပြီးကေ ငိုခြင်းစီဗျာ ဝမ်းနည်းပက်လက် ကောင်းကောင်းငို လတ်။ ယင်းခါ လိပ်ကပ်ဖားမ (လိပ်ကမ္ဘာမ)ကြီးတစ်ကောင်

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ချောင်းကတက်ပါလတ်ဗျာ။ ဒါထွီးနားလာပြီးကေ ငိုရေလတ်။ ဒါထွီး မေက “ဒေလိပ်မကြီး ငရိုးအမင်ဟိဖို့” လို့ မှတ်ပနာ ဖက်လို့ ငို ရေ။ လိပ်မကြီးက ချောင်းထဲဆင်းပါလာပြီးကေ ငါးတိ၊ ပုစွန်တိ ဖမ်းလို့ ပီးလတ်။ ဒါထွီးမေက ယင်းငါးတိ၊ ပုစွန်တိကို မီးဖော်ဗျာ ဖုတ်စားရေ။

ယင်းပိုင်နန့် ဒါထွီးမေရေ ချောင်းကမ်းနားကို နိစိုင်လာဗျာ ငိုခြင်းစိလို့စိ အမိလိပ်ကမ္ဘာမကို ခေါ်ရေ။

“ထမင်းချိုင့်တဖဲ ခွက်အပဲနန့်၊

ဆိတ်သျှေတရွှီရွှီ ကြိုးတခြီနန့်၊

အမင်လိပ်ကပ်ဖာ အဘာမယားရှာ၊

မယားမရ ဘလူးမနန့် ထက်ပက်ကျ၊

ရွှီနန့်သျှင် အမင်တခေါက်ပေါ်ပါလတ်”

ယင်းပိုင် ငိုလိုက်စွာနန့် အမိလိပ်မကြီး ‘ဘွင်း’ နန့်ပင်စိ ပေါ် ပါလတ်တေလတ်။ သမီးကို ငါးသျှေ၊ ပုစွန်သျှေတိ ရှာပီးရေ။ ဒါထွီး မေလေသော့ အမိနန့်တို့ရလို့ ဝမ်းသာစွာ ငါးသျှေ၊ ပုစွန်သျှေတိ စားရစွာနန့် တဆတ်ဆတ် အယင်ပိုင် ကိုယ်ဘက်ပါလတ်တေ။ လှပါလတ်တေဆိုရေ။

ယင်းပိုင် လှပါလတ်စွာကို ကြက်ချီးမေမိ မြင်ရေခါ “အေ လောက် အငတ်လေ့ထားယက်၊ အေသူတကောင်သီးလေ့ မသိ၊ ပိုလို့ရာ ပျို့လိုလှပါလတ်တေကာ” လို့ စိတ်မာမှတ်တေလတ်။ ယေဇူး နန့် သမီးကြက်ချီးကို တိုးတိုးသျှေ ပြောရေဆိုပါ။

“ဘုသျှေ ကြက်ချီး၊ ဒါထွီးမေတကောင် ပိုလို့ရာပျို့လိုလှပါလတ် ကာ၊ အေနိဓညကဖက် ဆိတ်ကျောင်းဇောင်းလားခါ နင်တချက် တိတ်တိတ်သျှေ နောက်ကလိုက်ပါလီ၊ ဇာလုပ်လေကြည့်ခါ၊ ယင်း ရိတ်နာပါမ မသိစိကေနှမ်း”

ကြက်ချီးမေလေသော့ အမိမှာရေအတိုင်း နောက်ယောင်ခံ လိုက်ဗျာ ကြည့်လတ်။ ဒါထွီးမေက ယင်းချင့်ကို အရိပ်မကျ။ နိစိုင် လားနီကျအတိုင်း လားပြီးကေ အမိကို ခေါ်လတ်။ လိပ်မကြီးလေ့ သော့ ခါတိုင်းပိုင် ငါးသျှေ၊ ပုစွန်သျှေရှာပီးရေ။ ဒါထွီးကလေးသော့ စားနီကျ ဖုတ်စားရေ။

ပုန်းကြည့်နီရေ ကြက်ချီးမေက လိပ်မကြီးနန့် ဒါထွီးမေရို့ လုပ်ကတ်စွာတိကို အာလုံးမြင်ရေနှင့်ရာ။ သူမြင်ခစွာတိကို အမိ ဘလူးမပါးကို ပြီးပါလတ်ဗျာ ပြောပြရေ။

“အေး----ငါကမှတ်ယင့်လေ၊ အေရိတ်နာပါမ ပျို့လိုလှပါ လတ်စွာ တစ်ခုခုဟိဖို့လို့။ ထက်စိဗျာယ်၊ အေခေါက်ခါနရာကျရေ အမိပါ သမီးပါ ဖမ်းကတ်မေ အေလိပ်မကို ရအောင်ဖမ်းဗျာ ချက် စားပြမေ”

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ကြက်ချီးမေရို့ သားအမိ ယင်းပိုင် တိုင်ပင်ပြီးကေ လိပ်မကြီး ကိုဖမ်းဖို့ အကြံထုတ်တေလတ်။ ကြက်ချီးမေမိရွာက ဆီးသမားပါး တို့ပါလားပြီးကေ ပြောပြလတ်။

“ဆရာ အကျွန်နီထိုင်မကောင်းပါ။ လိပ်သားရာ တခုချင်ခြင်း တပ်နီပါကာ။ လိပ်သားစားကေ ကောင်းလားဖို့ပိုင် တွဲပါရေ။ ဆရာ ကို အကျွန်အိမ်သျှင်ပင့်လှာကေ လိုက်လတ်ပါ။ လိပ်သားကို ဓာတ် စာကျွေးကေ ကောင်းဖို့လို့ တချက်ပြောပါ။ ဆီးကုခပိုလို့ ပီးပါမေ ဆရာ” လို့ ပြောလတ်။ ပြီးကေ ဆီးသမားကို လာဘ်ထိုးထားခရေ ဆိုရေ။

အိမ်ကိုရောက်တေခါ ကြက်ချီးမေကို မုန့်လဗ္ဗိဆယ်ကိုးချပ် ဝယ်ခိုင်းလတ်။ ယင်းမုန့်တို့ကို အိပ်ရာခင်းအောက်မှာ ဘေးပတ် လည်က ချထားလတ်။ ပြီးကေ အိပ်ရာထဲမှာ ဖျားကွန်ဆောင်နီ ရေ။ ဒါထွီးမေဘ ရောက်ပါလတ်တေခါ အဖျားတက်ကွန်ဆောင် ပြီးကေ အခြင်းဝီလို့ ကြိုင်းပြလတ်။

“ဘယ်ဘက်စောင်းလေး ဆယ်ချောင်းနံရိုး၊ ကြွကြွတ်ကျိုး၊
ညာဘက်စောင်းလေး ဆယ်ချောင်းနံရိုး၊ ကြွကြွတ်ကျိုး၊
လင်နှောင်းဆိုးစွာ ဒေဗျာယ်ကား၊ ဟိန်း---ဟိန်း---ဟိန်း”

ယင်းပိုင် ကြိုင်ပနာ ဘယ်စောင်းညာစောင်းလုပ်တေခါ မုန့် လဗ္ဗိတိ ကျိုးပြီးကေ ကြွတ်၊ ကြွတ်၊ ကြွတ်နန့်ပင်စီ မြည်လတ်။ ဒါထွီးမေက နံရိုးတိပင် ကျိုးလားဂုလို့ မှတ်ပြီးကေ မီးလတ်။

“ဖျားစွာ အများလားဂုဟိုင်း၊ ဆီးသမားပင့်ခိရဖို့လား”

“များတောင် ဘဇောင်ကဖို့လေး၊ ခန္ဓာတိကိုက်တေခဲရေ မခံ နိုင်ဗျာယ်၊ ကြွတ်ကြွတ်နန့်ပင် မကြားလား၊ နံရိုးတိတောင် ကျိုးလား ကား မသိ။ ဆီးသမားအတင်းပင့်ခိ ဟိန်း---ဟိန်း---ဟိန်း”

ယင်းပိုင်မယားက အကွန်ဆောင်လို့ မာယာနန့် ကြိုင်းပြရေ ခါ ဒါထွီးဘလေး အဂေါင့်ထင်ပြီးကေ ဆီးသမားပင့်ချီလတ်။ ဆီး သမားက စမ်းသပ်ကြည့်ကွန်ဆောင်ပြီးကေ ဒါထွီးဘကို လှမ်းမီး လိုက်လတ်။

“လိပ်သားမရနိုင်လား ကို၊ လိပ်သားကျွေးကေ အကိုအိမ်သျှင် မ ချချင်းကောင်းဖို့ကား”

ယင်းခါ ကြက်ချီးမေမိက အိပ်ရာထဲက “လိပ်ပါလားဆရာ၊ ရနိုင်ပါရေ” လို့ ဝင်ပြောလိုက်လတ်။

“အိမ်က ဒါထွီးမေ ချောင်းမှာ ဆိတ်ကျောင်းဖောင်လားကေ လိပ်မကြီးတစ်ကောင် ရက်ပြတ်စီလာပါလတ်။ ကြက်ချီးမေ အကျွန် ကို ပြောပါရေ။ ကြက်ချီးမေက တချက်ချောင်းနားလိုက်ပါလီ၊ လိပ် မကို ဘမ်းယို၊ ဂုရဖို့ကား”

“အဂေါင်းလားဟိုင်း၊ ကြက်ချီးမေ”

“ဂုက်၊ အဂေါင့်၊ အဘာ ငါနန့်လိုက်ပါလတ်၊ ချောင်းနားမှာ လိပ်မကြီးတစ်ကောင်နန့် အမေကြီးရိုက နီတိုင်းဖက်လို့စီမြင်ရေ။

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ကြက်ချီးမေ ယင်းပိုင်ပြောခါ ဒါထွီးဘလေး လိုက်ပါလားလတ်။ အဝီးက ချောင်းကြည့်ကတ်တေခါ ကြက်ချီးမေပြောရေ အတိုင်း လိပ်မကြီးတစ်ကောင်နန့် ဒါထွီးမေရို့ ဘက်နီကတ်စွာကို မြင်လတ်။ ဒါထွီးမေက ဘမ်းဖို့လို့ပြီး ထွက်ပါလားခရေ။ လူသံကြားစွာနန့် လိပ်မကြီးလေးသော့ ချောင်းထဲဆင်းပြီးလားခဆိုရေ။

ဒါထွီးဘက ကွန်ချာပိုက်နန့် ဘမ်းရဖို့ဆိုဗျာ အိမ်ကပိုက်လာ ယူလတ်။ မြူးကြီးလေး တစ်လုံးယူခဆိုရေ။ မြူးကြီးကို ချောင်းဝမှာ ထောင်ထားပြီးကေ ချောင်းလယ်လောက်က ကွန်ချာပိုက်ကိုပစ်လို့ အဝဖက်သို့လောင်းနန့် စုံဆင်းလာလတ်။ ဒါထွီးမေလေး အမိကို ဘမ်းရလားဖို့ ကြောက်ပြီးကေ။

“အဝမြူးကြီး ထောင်လီယင့်၊ အလယ်ကွန်ချာပစ်လီယင့်၊ အမင် အဖျားတက်ပြီးလီ” လို့ ဟောလတ်။

သမီးဟောသံကိုကြားခါ လိပ်ကမ္ဘာမလေးသော့ အဖျားဖက်သို့ တက်ပြီးလားလတ်။

ဘမ်းမရခါ အဘာကမာန်ပြီးကေ ‘အေခွီးသမီးမှောင့်လို့ကား၊ မဟုတ်ကေ ဖမမ်းလို့ရလိုက်ဖို့၊ အေ ခေါက်ကြည့်မေ ရွတ်ဖို့လား’ လို့ ဆိုဗျာ မြူးကို အဖျားဖက်မာချလတ်။ ပြီးကေ ချောင်းလယ်ကပင် အဖျားသို့ဆန်လို့ ပစ်ယူလားလတ်။ ယေဒါ ဒါထွီးမေက မနီနိုင်ဘဲ ဟောလတ်။

“အဖျား မြူးကြီးထောင်လီယင့်၊ အလယ်ကွန်ချာ ပစ်လီယင့်၊ အမင် အဝဖက် ဆင်းပြီးလီ”

သမီးဟောသံကိုကြားခါ လိပ်မကြီးက အဝသို့ဆင်းပြီးလားလတ်။ ဒါထွီးကို လိပ်ကိုဖမ်းမရလိုက်။ ယေခါသမီးကို အမျိုးမျိုး ဆဲပြီးကေ တုတ်နန့်သတ်လတ်။ သတ်လို့ မကျီသီး။ မဟောရအောင် ပါးစကို အဝတ်နန့်စည်းပြီးကေ လက်ပြန်ကြိုးတုတ်ထားလတ်။

ယင်းပိုင်လုပ်ထားခါ လိပ်မကြီး ပြီးမလွတ် ဖြစ်လားပြီးကေ ကွန်ချာပိုက်နန့် ဖမ်းလို့ရလားလတ်။

ယင်းလိပ်မကို ဒါထွီးဘ သတ်ပြီးကေ မယားစားဖို့လို့ ဒါထွီးမေကို ချက်ခိုင်းလတ်။ ဒါထွီးလေးသော့ မျက်ရည်စက်လက်နန့် ချက်ပီးရလတ်။ ချက်နီတွင်းမှာ ဘီလူးမအိပ်ရာက ထပါလတ်ပြီးကေ--

“ဒါထွီးမေ လိပ်သားနဲ့ ဇောင်ပင်မွှီးလားယှင့်၊ ငါက အနံ့ရခါ ကပင် အဖျားကောင်းလားခဗျယ်၊ အမျိုးတိကို တခွက်စိအားလုံး ငအောင် ဝီပီးခါ၊ ဘုသျှေကြက်ချီးက အမေကြီးနန့်လိုက်ပါလီနမ်း” လို့ ပြောလတ်။ ပြီးကေ ဝမ်းသာအားရ ကိုယ်တိုင်ဟင်းစားတိမာ ထည့်ပီးလတ်။ ဒါထွီးဘကိုလေး စားဖို့ခေါ်လိုက်တေ။

“ကြက်ချီးဘ တချက်စားကြည့်ခါလိုက်ကား၊ ဇောင်ကောင်းက မသိ။ မွီးကလေးမွီး၊ ချိုကလေး ချို လိပ်သားနဲ့ရခါကပင် အကျွန်က အဖျားကောင်းလခဗျယ်၊ ဟိ---ဟိ”

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ဒါထွီးဘလေး မယားနန်အတူ ထမင်းအတူစားလတ်။ မယား အဖျားကောင်းလားလို့ တပြုံးပြုံးဖြစ်နီဆိုဝါ။

ဒါထွီးမေခမာ အမိလိပ်သားကို အမျိုးဝီပီးဖို့ မလားချင်ဘဲ လားရရေ။ တစ်ခွက်စီဝီပြီးကေ အမျိုးတိကို “အသား အသားကို စား၊ အရိုး အရိုးကိုထားနှမ်း၊ ဒါထွီးညည်တဖက်လာယူမေ” လို့ မှာလတ်။ အမျိုးတိလေး ဒါထွီးမှာရေအတိုင်း အရိုးတိကို ပျင်ထား ကတ်တေ။

မိုးလင်းခါ ဒါထွီးမေက အရိုးတိကို လားယူပြီးကေ ရွာကန် ပေါင်အောက်မှာ မြှုပ်လတ်။ မြှုပ်ပြီးကေ အပိုင် ဓိဋ္ဌာန်ရေဆိုရေ။

“အမိအရိုး၊ ကန်ပေါင်ထိုး

မိရိုးရွှံပင်ပေါက်ပါစိ၊ မိရိုးငွီပင် ပေါက်ပါစိ

ဒါးနန်တူးလေး ဒါးကျိုးစိ၊ လှဲနန်တူးလေး လှဲကျိုးစိ

ဒါထွီးတူးမ ရပါစိ”

နောက်တစ်ရက်နီ မိုးလင်းခါ ဒါထွီးဓိဋ္ဌာန်ခရေအတိုင်း ရွှံပင် ငွီပင်တိ ပေါက်နီလတ်။ မြင်ရေရွာသားတိက လိုချင်လို့ တူးကတ် တေခါ ဒါးနန်တူး ဒါးကျိုး၊ တရွင်းနန်တူး တရွင်းကျိုးဖြစ်ပြီးကေ တူးလို့ မရလတ်။

ယင်းနီခါ ယင်းတိုင်းပြည်က မင်းသားတိုင်းခန်းလှည့်လည် ပါလတ်တေလတ်။ ရွှံပင် ငွီပင်သတင်းကိုကြားခါ “တူးရသူကို ဆုချ

ဖို့၊ အပျိုဆိုကေ မိဖုရားမြောက်ဖို့” လို့ ရွာအဟောတော် ဟောခိုင်း လတ်။

ယင်းခါ ဒါထွီးမေရောက်ပါလတ်ပြီးကေ ဓိဋ္ဌာန်လတ်။

“အေအပင်တိ ငါ့အပင်မှန်ကေ၊ နှုတ်ယူလို့ရပါစိ”

ယင်းပိုင်ဓိဋ္ဌာန်လို့ နှုတ်ယူလိုက်စွာနန် ရွှံပင်၊ ငွီပင်တိ အလိုလို ကျွတ်ထွက်ပါလတ်တေဆိုရေ။ မင်းသားလေးသေ့ ဒါထွီးမေကို မိဖုရားမြောက်ဖို့လို့ အဆောင်အယောင်အခြံအရံနန် ခေါ်ယူလား လတ်။

ဒါထွီးမေ မိဖုရားဖြစ်လာခါ ဘလူးမသားအမိကောင်းကောင်း မနာလို ဖြစ်ကတတေ။ အေသူ့ကို ဇာပိုင်သတ်ရဖို့လေး ဂုလိုချည်း ဘလူးမက အကြံထုတ်နီဆိုရေ။ ယင်းပိုင်နန် တစ်ရက်နီခါ ဒါထွီး က မချိဖြစ်လတ်။ ဒါထွီးမေကို မြင်ချင်ရေဆိုလို့ လူရွတ်ပျာ သတင်း ပို့လိုက်တေ။ ဒါထွီးမေကြားခါ မီးလတ်။

“တံထွီးတလံမြောက်သီးယက်လား၊ တထမ်းတသိုက် စားသီး ယက်လား” လို့ မီးလတ်။ “တံထွီးတလံမြောက်သီးယက်၊ ထမင်းလေး စားသီးယက်” လို့ ဆိုရေခါ ဒါထွီးမေက “ငါလိုက်ဖို့ မလိုသီး” လို့ ပြောလတ်။

ဒါထွီးဘရောဂါ မသက်သာလတ်။ တဆတ်ဆတ် အစားဆုတ် လာပြီးကေ သမီးကိုမြင်ချင်ရေလို့ ပြောလတ်။ လားခေါ်ရေခါ အယင်ပိုင်မီးလတ်။

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

“တံထွီးတလံ မမြောက်ပယ်၊ ထမင်းလေး မဝင်ဗျယ်” လို့ ဆိုခါ ဒါထွီးမေလိုက်ပါလတ်တေဆိုရေ။ လင်မင်းသားကို “တစ်လ လောက်ကြာခါ ပြန်ခေါ်ခါလိုက်” လို့ မှာခလတ်။

အိမ်ကိုသမီးရောက်လာစွာနန့် ဒါထွီးဘလေး သိရေလတ်။ အဘကို သဂြိုဟ်ပြီးကေ “ပြန်ဖို့ဗျယ်” လို့ ပြောခါ မိထွီးမက အကြံ နန့် “ခချင်းပြန်ဖို့ဗျယ်လာ ဒါထွီး၊ အမင်ရို့က အလွမ်းတောင် မပြယ်သီး၊ နီခအုံးသီး” လို့ ဆိုလတ်။ ဒါထွီးမေက အားနာလို့ နီဖို့ ကျလားခရေ။

နောက်တစ်ရက်နီ ထမင်းချက်ချိန်မှာ ဒါထွီးမေလေးသော့ နောက်ဖဲ့မာ ထိုင်နီလတ်။ ကြက်ချီးမေက “အမေကြီး---အမေကြီး၊ အမေကြီးပုတီးကို ကြက်ချီးမေ တချက်ဝတ်ကြည့်ချင်ကာ” လို့ ဆိုရေ လတ်။ ဒါထွီးမေက သဘောကောင်းလို့ ချွတ်ပီးလတ်။ ယင်းခါ ကြက်ချီးမေက ဝတ်ကြည့်ကွန်ဆောင်ပြီးကေ ကြမ်းပေါက်က ရွတ် ချပစ်လိုက်လတ်။

“အမေကြီး---အမေကြီး၊ လက်ရွတ်ကျလဗျယ် တချက်သော့ ကော်ခ” လို့ဆိုခါ စိတ်ကောင်းဟိရေ ဒါထွီးမေက သဘောရိုးထင် ဗျာ ဆင်းပါလားခလတ်။ အိမ်ကြောက်ရောက်စွာနန့် ဘလူးကေ အကြံနန့် ထည့်ထားရေ ရီပူအိုးကို ဒါထွီးမေထက်က ‘ဝါး’ နန့်ပင် သွန်ချလိုက်တေလတ်။ ဒါထွီးမေလေး တချက်ပင်မဟောနိုင်ခဆို ရေ။ ရီပူလောင်းပြီးကေ ကွင်ချင်းသီလတ်။ သီသီချင်း လူ့ဘဝက ဗျိုင်းဘဝပြောင်းလားရေဆိုရေ။ ယင်းဗျိုင်းလေး ကြောက်အား

တကြီးနန့် အိမ်ကြောက်က ပျံပြီးလားခရေလတ်။

ဒါထွီးမေသီလို့ ဘဝပြောင်းလားခကေလေး၊ အကျီ၊ ထဘီနန့် လက်ဝတ်လက်စားတိ ကျန်နီလိုက်တေလတ်။ ယင်းယှင်းတိကို ကြက်ချီးမေမိက အားလုံးယူပြီးကေ သမီးကိုဆင်ထားလတ်။

တစ်လစီလို့ အစောင့်အရှောက်တိ ဒါထွီးမေကိုခေါ်ဖို့ ရောက် လတ်တေခါ မင်းသမီးအဝတ်အစားနန့် ကြက်ချီးမေက ထမ်းစင်မာ တက်ထိုင်ရေလတ်။ အစောင့်တိက “ငါရို့အသျှင်မနန့်လေး မတူ ကာလို့ မှတ်ကတ်လတ်။ ယေကေလေးသော့ တစ်ခုလေး မပြော ကတ်။ ထမ်းစင်ကိုရာ နန့်သို့ထမ်းယူခကတ်တေ။

နန့်သို့ရောက်တေခါ မင်းသားက ဆင်းကြိုရေလတ်။ ကြက် ချီးမေကိုမြင်လိုက်စွာနန့် အံ့ဩလားပြီးကေ “ယာ --- အသူလေး ယှင့်တစ်ယောက်၊ ဒါထွီးနန့်လေးမတူကာ၊ အသားတိလေး မဲလို့ ကျောက်လေးပေါက်လိုကာ” လို့ မီးရေလတ်။ ကြက်ချီးမေက-

“အဘာသီခါ နီပူခံဗျယ် သဂြိုဟ်ခရလို့ အသားတိမဲလားပါ ရေ” လို့ လျှောက်လတ်။

“ကျောက်မာရာတိ ဝါယေကေ” လို့ မင်းသားကမီးလတ်။

“သဂြိုဟ်ပြီးခါ အပူမိလို့ ကျောက်ပေါက်ပါရေ မောင်တော် ဘုရား” လို့ အချက်ကျကျ လျှောက်တေဆိုရေ။

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

“နင့်နဖူးတိက ဇာအတွက် မောက်လားလေယေကေ” လို့ ထပ်ပနာ မီးရေလတ်။

“မှန်လှပါ မောင်တော်၊ အဘာသီခါ နဖူးကိုထုဗျယ် ငိုခလို့ပါ” လျှောက်တေလတ်။

“ယေကေ ပစလေးပြလို့၊ အသံကလေးသော့ ဒါထွီးအသံနန့် မတူကာအောက်လို့”

“မှန်လှပါ၊ အဘာသီခါ ဟောလို့ငိုခပါရေ၊ ယေဇူးနန့် ပစလေး ပြလားပါရေ။ အသံလေးသော့ အောက်လားပါရေ” လို့ လျှောက် လတ်။

ယင်းပိုင် ကြက်ချီးမေက အချက်ကျကျလျှောက်လိုက်နိုင်ကေ လေးသော့ မင်းသားက မယုံဆိုရေ။ “အေ--ကလေ့မေလိမ်စွာရာ၊ တစ်လလောက်နန့် အေလောက်ပင် ဖြစ်လီဖို့လား” လို့ စိတ်ကမှတ် လတ်။ ကြက်ချီးမေ အလျှောက်ကောင်းလို့ မင်းသားလေးသော့ လက်မခံချင်ဘဲ ခံထားရရေဆိုရေ။

နန်းမာရောက်လို့ တစ်ရက်နှစ်ရက်လောက်ကြာရေခါ ကြက် ချီးမေ ဒါထွီးမေပိုင် ရက်ကန်းမရက်ဆိုရေ။ ဒါထွီးမေ ရက်လက်စ ရက်ကန်းတပင် တန်းလန်းဟိနီလတ်။ မင်းသားက “ဒါထွီး ရက်ကန်းမရက်ကာ ဇာဖြစ်လို့လေး” လို့ မယုံသင်္ကာစိတ်နန့် မီး လတ်။

“အေး---ဟုတ်ပါယင့်၊ အကျွန်လေး အဘာသီလို့ စိတ်တိနုလုံး တိ မွီးလားပါရေ။ ရက်ကန်းရက်ဖို့စွာတောင် မိလားပါထော” လို့ ပြောပြီးကေ ရက်ကန်းစင်ဝင်ပါလားလတ်။ အမှန်က ကြက်ချီးမေ ရက်ကန်းမရက်တတ်ဆိုရေ။

ယင်းခါ ဒါထွီးမေဘဝပြောင်း ဗျိုင်းရောက်ပါလတ်ပြီးကေ ရွန်းမမှားရအောင် ကောက်လို့စီပီးလတ်။ ကြက်ချီးမေက ဒေဗျိုင်း ဒါထွီးမေဟိဖို့လို့ သိရေ။ ဗျိုင်းကောက်ပီးရေ ရွန်းကိုယူဗျာ ကြက်ချီး မေက ရက်လတ်။ ရက်ဖို့ အလှအပက မတတ်။ ယေဇူးနန့်ခြည် မကြာမကြာ ပြတ်တေဆိုရေ။ ခြည်ပြတ်လို့ မဆက်တတ်ကေ ဗျိုင်း ကစီ နသီးသျှန်နန့် ကောက်ဆက်ပီးလတ်။ ယင်းပိုင်နန့်ပင် ရက် ကန်းတပင် ပြတ်လားခရေ။ ကြက်ချီးမေ ကိုယ့်အလိုပြည့်စွာနန့် “အေဗျိုင်းတစ်ကောင် ယူတ်တေ” ဆိုဗျာ ရွန်းနန့် ခေါင်းကို ခေါက် သတ်ပစ်လတ်။

ကြက်ချီးမေက “ဗျိုင်းသီကို နောက်ဖဲမာမြှုပ်ပစ်ခ” ဆိုရေ မြှုပ်ခိကတ်လတ်။ မိုးလင်းရေခါ ယင်းနီရာမာ ဧရာမ ဝရစ်ပင်ကြီး တစ်ပင်ရာ ပေါက်နီရေဆိုရေ။

နောက်တစ်ရက်ခါ နန်းမာ တင်ပို့နီကျ ဝါကြီးလင်မယား ထင်ပို့ဇောင် ရောက်ပါလတ်တေ။ အလုပ်ကျီခါ “ဝါကြီးညောင်းရေ ဒေဝရစ်ပင်အောက်မာ တအောင့်သျှ အညောင်းဖြေကတ်မေ” လို့ ဆိုဗျာယံထိုင်လတ်။ ယင်းခါ ဝရစ်သီး တစ်လုံးအနားမာ ဗုံးနန့် ပင် ကြို့ကျလတ်။

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

“အ့၊ ဟထားလို မလားဂုဝါကြီး။ ကံကောင်းလို့ထော၊ လူပါးမကျ” လို့ ဝါကြီးမက ပြောလတ်။ ဝါကြီးက “နင့်ကိုစားဖို့ပီးစွာယေ ဝါကြီးမ၊ စားဖို့ကောက်ယူလား” လို့ ပြောလတ်။ အိမ်ရောက်တေခါ စားဖို့ မရသီး။ အုပ်ထားရဖို့သီးလို့ ဆိုပနာ ဒေါထဲမာ အုပ်ထားလိုက်လတ်။

ဝါကြီး လင်မယားရေ ခါတိုင်းပိုင် ညဉ့်ကစောစောထဗျာ ထင်းနွီဖို့လား ကတ်လတ်။ ယင်းခါ ဒေါထဲက ကလေမေသျှ တစ်ယောက် ထွက်ပါလတ်ပြီးကေ ထမင်းချက်လတ်။ အိမ်ကိုလေးသော လှည်းလို့ကျင်းလို့ထားပြီးကေ ဒေါထဲသို့ ပြန်ဝင်လားရေဆိုရေ။

ဝါကြီးနန့် ဝါကြီးမရို့ရောက်တေခါ အိမ်မာမိုးစပ်ထားရေ ကြက်ဖကြီးက ဝရစ်သီးမေချက်တေထမင်းကို စားချင်လို့ အေပိုင် တွန်ရေလတ်။

“လက်မစင် ခြံမစင်၊ ချက်တေထမင်း၊ ချက်တေဟင်း
လှကားရင်းမာ မှောက်စု၊ ကူကရူးကူ”

အဘိုးအဘောင်ရို့က ကြက်တွန်စွာ ဆန်းရေကာလို့ မှတ်လတ်။ အိမ်ထဲဝင်ရေခါ လက်ရာခြံရာတိ မတူစွာကို တို့လတ်။ ချက်ပြုတ်ဖို့ကြည့်ခါလေးသော့ ထမင်းက ဟင်းက အားလုံးချက်ပြီး သား ဖြစ်နီရေ။ အဘောင်က ကောင်းကောင်းအံ့မောသရိဖြစ်လား ဗျာ ဝါကြီး---ဝါကြီး၊ ထမင်းတိ ဟင်းတိကို အသူချက်ထားယှင့်၊ အကုန်းချက်ပြီးသား ဖြစ်နီကာ” လို့ ပြောလတ်။

ယင်းပိုင် အဘိုးအဘောင်ရို့ ပြောနီကတ်တေခါ ကြက်ဖကြီးက အယင်ပိုင်တွန်ရေလတ်။ အဘောင်က “လက်မစင် ချက်ထားစွာ ဆိုကာ ဝါကြီးကြားမနား၊ စားလို့ကောင်းဖို့လားယှင့်” လို့ မီးရေလတ်။ အဘိုးကလေး “ဂှက်ကာ၊ အဆန်းကာ မစားချင် မစားကေ၊ မြှောက်ပစ်ခီ” လို့ ပြောလတ်။

အဘောင်က ထမင်းအိုးကို သွန်ပစ်ခီရေခါ ကြက်ဖကြီး ပြီးပါလတ်ပြီးကေ ကောင်းကောင်းတဝစားလတ်။

အဘိုးအဘောင်ရို့ကလေး အိမ်နားပါးချင်းကို ပြောပြဗျာ စုံစမ်းကြည့် ကတ်တေ။ ယေကေလေး အဖြေက မပေါ်။ တစ်ယောက်လေး မပြောနိုင်။

နောက်တစ်ရက်နီခါလေး ယင်းပိုင် ချက်ပြုတ်ထားစွာကို တို့လတ်။ အဖိုးအဘောင်ရို့လေး ပိုလို့ အံ့မောသရိဖြစ်ပြီးကေ တိုးတိုးသျှ တိုင်ပင်ကတ်လတ်။

“ဝါကြီးမ---ဝါကြီးမ၊ ထမင်းကို ငရိုကဖမ်းမဖြစ်ဖို့၊ ထင်းနွီဖို့လားကွန်ဆောင်ဗျာ တတိတ်သျှပြန်လာရဖို့၊ ကွယ်ရာက ချောင်းကြည့်မရာ၊ ဇာသူလေး ဆိုစွာကို သိဖို့ မဟုတ်လား” လို့ အဘိုးက ပြောလတ်။ ယင်းအကြံအတိုင်း နောက်တစ်နီခါ ချောင်းလို့ ကြည့်နီကတ်လတ်။ ငရစ်သီမေလေးသော့ ခါတိုင်းပိုင် ဒေါသထွက်ပါလတ်တေ။ ချက်တေ ပြုတ်တေ။ အားလုံးပြီးခါ ဒေါထဲ ပြန်ဝင်လားလတ်။

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ဝါကြီး လင်မယားလေး အဖြစ်မှန်ကိုသိပြီးကေ “နက်ဖြန်ခါ ရအောင် ဖမ်းကတ်မေ” လို့ ဝါကြီးမက ပြောလတ်။

နောက်တစ်ရက်ခါ ထင်းကြီးလားကွန်ဆောင်ပြီးကေ အိမ်ရုံ ဖက်က ခြံသံမကြားအောင် တတိတ်သျှောက်ပျာ ပုန်းနီကတ်တေ လတ်။ ဝရစ်သီးမေက ယင်းယုင့်ကို မသိ။ ယေဇူးနန့် ထမင်းချက် ဖို့ ထွက်ပါလတ်တေ။ ဝါကြီးမက ဒေါနားကိုပြီးပါလားခရေ။ ဝါကြီး ကလေ့ “ဖမ်း---ဖမ်း” လို့ ဟောလိုက်တေ။ လူခြံသံ၊ ဟောသံကို ကြားစွာနန့် ဝရစ်မေးလေးသော့ ဖြုန်းနန့်ပင်လန့်လားပြီးကေ ဒေါ ဖက်ပြီး ဝါလတ်တေလတ်။ ယင်းခါ ဝါကြီးမက အလိုက်သင့်ကိုင် ထားရေ ထဘီနန့် ချုပ်လိုက်ပြီးကေ “ဖမ်းရဗျယ်---ဖမ်းရဗျယ်” လို့ ဟောပစ်လိုက်လတ်။ ထဘီချုပ်လိုက်တေအတွက် ဝရစ်မေးလေး ဒါထွေးမေဘာကို တချိန်တည်း ပြောင်းလားရေဆိုရေ။

အဘိုးအဘောင်ရို့က “နင်အသူလေ” လို့ မီးကတ်တေခါ ဒါ ထွေးမေက ကိုယ့်ဘဝဇာတ်လမ်းကို ဝမ်းနည်းပက်လက် ပြန်ပြောပြ လတ်။ ကြံကွဲဖို့ကောင်းရေ ဒါထွေးဇာတ်လမ်းကို ကြားရရေခါ အဘိုး အဘောင်ရို့က ဒါထွေးကို ကိုယ့်မြီးအရင်းပိုင် သနားလားကတ်တေ လတ်။ “ငါရို့မာမြီးသျှောက်တစ်ယောက်ရရေ” လို့ အိမ်နားပါးချင်းတိ ကို ပြောပြဗျာ ဝမ်းသာအားရ ဖြစ်ကတ်တေဆိုရေ။

ယင်းသတင်းရေ အဆင့်ဆင့် မင်းသားနား ပေါက်လားလတ်။ မင်းသားက ကိုယ့်ကျွန်ယုတိကု စုံစမ်းခိုင်းရေ။ ကျွန်ယုတိကလေး သော့ “ ဟုတ်ပါရေ အသျှင်မင်းသား၊ ဒါထွေးမေ အစစ်ပါ” လို့

ပြောကတ်တေခါ မင်းသားက ကိုယ်တိုင်ကြည့်ချင်လို့ မြင်းစီးဗျာ တစ်ယောက်တည်း ရောက်ပါလတ်တေလတ်။

“ဒေအိမ်သားရို့ ရိတစ်ခွက်သောက်မေ” ဆိုဗျာ ရီတောင် သောက်တေလတ်။ ဝါကြီးက “အသျှင်မင်းသား သောက်ပါ” လို့ ထွက်ပျာပီးကတ်။ “အဘိုးပီးရေ ရိကမအီး” လို့ ပြောဗျာ သွန်ပစ် တေဆိုရေ။ “အရာတစ်ခွက်ပီး” ဆိုခါ အဘောင်က “သောက်ပါ အသျှင်မင်းသား” လို့ ရိုရိုသီသီပီးလတ်။ “အဘောင်ရီလေး မအီး ကာ” ဆိုဗျာ သွန်ပစ်လိုက်လတ်။ အဘိုးအဘောင်ရို့လေးသော့ မင်းသားအလိုကို အရိပ်ကျပုနာ ဒါထွေးမေကို ရီပီးခိုင်းကတ်တေ လတ်။ ယင်းခါမရာ ဒါထွေးမေ ထွက်လာပြီးကေ “ရီအီးပါ မောင် တော်” လို့ ပီးလတ်။ ဒါထွေးကို မြင်စွာနန့် မင်းသားက “ငါ့မယား၊ ဒါထွေးအစစ်ရာ မလားဂု” လို့ ပြောဗျာ ဝမ်းသိဝမ်းသာနန့် ရီ သောက်လတ်။

မင်းသားက “ဒါထွေး၊ ဇာဖြစ်လို့ ပြန်မလာယုင့်” လို့ မီးရေခါ အဖြစ်မှန်ကို မျက်ရည်စက်လက်နန့် ဝမ်းနည်းပက်လက် ပြောပြ လတ်။ အဖြစ်မှန်သိခါ မင်းသားက ကြက်ချီးမေကို ကောင်းကောင်း ဒေါသထွက်တေလတ်။ ယေကလေးသော့ ဒါထွေးအစစ်နန့် အတု ကို ရှိထုံးခံနန့်အညီ စစ်ကြည့်ရဖို့ ဝတ္တရားဟိနီရေအတွက် ဒါထွေးမေ ကို ဂုပင်ခေါ်ယူလားချင်ကလေးသော့ မခေါ်နိုင်ခလတ်။ မင်းသား က “ဒါထွေး မကြောင်းကြကေ၊ အယောင်ဆောင်မကို အလိမ်မကို အလိမ်ပေါ်အောင် မောင်တော် စစ်ကြည့်မေ” လို့ ပြောရေခါ

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ဒါထွီးမေကလေး “ရှိုထုံးခံနန့်အညီ စစ်ကြည့်ပါမောင်တော်” လို့
ရဲရဲဝဲဝဲ လျှောက်တေဆိုရေ။

ရှိုထုံးစံက ဇာတိလေးဆိုကေ လိမ်ရေလို့ စွပ်စွဲခံရသူနန့် နှစ်
ယောက်ရေ သံဒါးနန့် သစ်သားဒါးကို ယူဗျာ တစ်ယောက်ကို တစ်
ယောက် ခွတ်ရဖို့ဆိုရေ။ စွပ်စွဲခံရသူက သံဒါးနန့် အယင်ခွတ်ရဖို့
ဆိုရေ။

ဒါထွီးမေအစစ် သိရရေခါ မင်းသားဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာ ပြန်
လားခရေလတ်။ နောက်တစ်ရက်နီခါရာ ဒါထွီးမေကို အဆောင်
အယောင် အခြံအရံတိနန့်ခေါ်ဖို့ ရွတ်လိုက်တေ။ ဒါထွီးလေး ထမ်း
စင်စီးဗျာ လိုက်ပါလားခရေလတ်။

ဒါထွီးမေနန့်သို့ရောက်တေခါ တရားစစ်ဖို့ အလိုက်သင့် လုပ်
ထားလတ်။ နန့်သူနန့်သားတိအလယ်မှာ ကြက်ချီးမေကို ထိုင်ခိုင်း
ထားလတ်။ ဒါထွီးမေကို ကြက်ချီးမေနန့် ရှိုဆိုခပ်လှမ်းလှမ်းမှာ
နီရာချပီးလတ်။ ဒါထွီးမေထိုင်လို့ တအောင့်သျှေကြာခါ မင်းသားက
ဒါးနှုတ်လက်ယူလာပြီးကေ နှစ်ယောက်ကြားမှာ ချထားလတ်။ ဒါး
နှုတ်လက်မှာ သံဒါးတစ်လတ်၊ သစ်ဒါးတစ်လက်ဖြစ်ကေလေးသော
သံဒါးက သံချီးတိတက်လို့ မပြောင်လတ်။ သစ်ဒါးက သံပိုင်ဖြစ်နီ
ရေ ဆိုရေ။

ရှိုထုံးစံအတိုင်း တရားခံကြက်ချီးမေက အယင်ခွတ်ရဖို့ မင်း
သားက “ကိုင်းတရားခံမက အယင်ခွတ်” လို့ အမိန့်ပီးလတ်။ ကြက်

ချီးမေက “ငါနိုင်ဗျယ်” လို့ ဝမ်းသိဝမ်းသာနန့် ပခတ်နခတ် ထပါ
လားပြီးကေ ပြောင်နီရေဒါးကို သံဒါးမှတ်လို့ ဗြတ်ကနဲဆွဲယူဗျာ
ခွတ်လတ်။ ပြတ်ကမပြတ်။ ဒါထွီးမေက တစ်ခုလေးမဖြစ်စွာကို
မြင်ခါ စိုးရိမ်စိတ်နန့် ရင်တမမဖြစ်နီရေ မင်းသားနန့် နန့်သူနန့်
သားရို့ “ဟိန်း” နန့်ပင် အသက်ကျဗျာ ဝမ်းသိဝမ်းသာ ဖြစ်ကတ်
တေလတ်။ မင်းသားက ကြက်ချီးမေကို ကိုယ့်နီရာမှာ အထိုင်းခိုင်း
ရေလတ်။

ဒါထွီးမေ ခွတ်ရဖို့အလှည့်ခါ ဒါထွီးက မခွတ်ဝန်ဆိုရေ။ “ငါ
ရာ ဒါထွီးမေမှန်ကေ သံဒါးက ကြက်ချီးမေကို သူ့အလိုလို လားလို့
ခွတ်ပါစီ” လို့ မိဋ္ဌာန်ရေလတ်။ ဒါထွီးမေမိဋ္ဌာန်ရေအတိုင်း သံဒါး
လေး သူ့အလိုလို ကြက်ချီးမေလိုက်ကို ခွတ်ပစ်ခိလတ်။ ကြက်ချီးမေ
လိုက်ပိုင်းလို့သီခါ မင်းသားနန့် နန့်သူနန့်သားရို့က “ကောင်းလီ
ယက်၊ အယောင်ဆောင်မ သီစွာ” လို့ ဝမ်းသာအားရ ဖြစ်ကတ်တေ
ဆိုရေ။

ကြက်ချီးမေ သိပြီးကေ မင်းသားက “ဘီလူးမသမီး အယောင်
ဆောင် မသီလို့ မကျီသီး။ “ငယ်ကျွန်ရို့ အမိဘလူးမကိုလေး သမီး
သီစွာကို သိအောင်လုပ်ရဖို့ သမီးအကောင်ကို မမြှုပ်ကေ၊ ချဉ်တအိုး
တည်ခီကတ် ငယ်ကျွန်ရို့၊ ယင်းအိုးကို အမိဘလူးမ စားလီပက်ခါ
သမီး မိဖုရားပါးက လက်ဆောင်ဆိုဗျာ ပီးခီကတ်” လို့ အမိန့်ပီး
ရေလတ်။ မင်းသားစကားအတိုင်း ငယ်ကျွန်တိလေး ချဉ်တည်ပနာ
ဘလူးမကို လားပီးခီကတ်တေ ဆိုရေ။

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ချဉ်တစ်အိုးရခါ ဘလူးမက သမီးမိဖုရားပါးက ပီးလိုက်စွာလို့ ဝမ်းသိဝမမ်းသာနန့် အားရပါးရစားလတ်။ အိမ်နားပါးချင်းတိကို လေးသော့ ဘန်းရအောင် ပီးမေလို့ ဟင်းစားတိမာထည့်ရေခါ လက်ချောင်းသျှ၊ ခြံချောင်းသျှတိ ထွက်ကျလတ်။ ဘီလူးမက “ငါ့သမီး ကြည့်ချီးလက်ချောင်းသျှတိနန့်တူကာ” လို့ စိတ်ကမှတ် ပြီးကေ အိုးထဲကိုလျှောက်ကြည့်လတ်။ ချဉ်အိုးထဲမှာ သမီးကျောက် မရာ မျက်နှာခွက်ကို မြင်မိခိစွာနန့် “အဘာလေး---ဘာလေး၊ ငါ့ သမီးရာမလားဂု” လို့ ရင်ကွဲသံနန့် ဟောလိုက်ပြီးကေ နောက်ကို လန်ဗျာ လဲကျလတ်။ ကြမ်းမာ တနားလောက်လူးနီပြီးကေ ရင်ကွဲ နာကျလို့ သီရေဆိုရေ။

အေနီရာမာ ငါ့ဝတ္ထုလေးဆုံးဗျာ၊ ဝတ္ထုနားထောင်ကတ်တေ ဘုသျှရို့--- “လူကိုမကောင်း၊ မကြံကောင်း” ဆိုရေစကားကို မှတ် ထားကတ်။ လူကိုမကောင်းကြံကေ ယင်းမကောင်းမူဒဏ်ကို နောက် ဆုံးမှာ ကိုယ်ခံရဖို့လို့ မှတ်ထားပနာ ဒါထွီးမေပိုင် စိတ်ကောင်းနလုံး ကောင်း ထားလိလတ် ဆိုသျှရို့။ ။

မောင်ဗသိန်း
(၁၉၈၆)

လောကသာရပျို့နှင့်

ရခိုင်အထောက်အထားများ

လောကသာရပျို့သည် ဆုံးမစာအဖြစ် ထင်ရှား၏။ ‘စာသင် ပျို့နု၊ အခြေပြု’ တို့အား သွန်သင်ရန် ကျောင်းသင်စာအဖြစ် အသုံး ပြုခဲ့ကြသည်။

ရခိုင်ပြည်နယ်ဘက်၌ လောကသာရပျို့ကို ဘုန်းတော်ကြီး ကျောင်း၌ လည်းကောင်း၊ အိမ်ကျောင်း၌ လည်းကောင်း အစဉ် အလာသင်ယူခဲ့ကြသည်ဟု သိရပါသည်။ ကျွန်တော်အဘိုးဦးရွှီ သာအောင်မှာ လောကသာရပျို့ကို ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်း၌ သင်ယူခဲ့ဖူးသူတစ်ဦး ဖြစ်ပါသည်။

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

လောကသာရပျို့ကို သင်သောအခါ နိဒါန်းအဖြစ် ‘လောကသာရ၊ စောင်ကိုချလျက် ဖတ်ကြခါ၊ မလိမ္မာသူငယ်တို့၊ ပိုဒ်ရင်းလယ်ဖျား၊ မှတ်သားမသိမေကြောင့် အရင်းဝယ်လျှင် အစဟိန်၊ ကြာပိမ့်သူမြတ်၊ သက်ရှည်လတ်၊ သက်ကြီးလျှင် အိုမိဘတည်း’ ဟူ၍ မိမိတို့ သင်ခဲ့ရကြောင်း အဘိုးက တစ်ပိုင်းတစ်စ ရွတ်ဆိုပြခဲ့ဖူးပါသည်။ အစအဆုံး သိလိုပါသည်ဟု ကျွန်တော်ပူဆာသော်လည်း မမှတ်မိ၍ မြေး၏အလိုကို ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်ခဲ့ရှာပေ။

ဆရာကြီး ဦးထွန်းလှခိုင်ထံမှ

ယဉ်ကျေးမှုဝန်ကြီးဌာန ပြက္ခဒိန်အကြံပေးအဖွဲ့ဝင် နက္ခတ်ဗေဒပညာရှိ ဆရာကြီး ဦးထွန်းလှခိုင် (၁၉၀၆-၁၉၈၃)သည် ပုဏ္ဏားမြို့နယ် တန်းစွယ်ရွာ ဇာတိဖြစ်၏။ ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းထွက် လူပြန်တစ်ဦး ဖြစ်သည်။ ကျွန်တော်တို့ မိတ်ဆွေတစ်စုသည် ၁၉၇၃-ခုနှစ်၌ ဆရာကြီးထံ ပြက္ခဒိန်တွက်နည်းပညာကို သင်ယူကြသောအခါ ကျွန်တော်က လောကသာရပျို့အကြောင်းကို မဆီမဆိုင် မေးကြည့်ဖူးပါသည်။ အဘိုးထံ၌ ကျွန်တော်အလိုမပြည့်ခဲ့သော လောကသာရစောင်ကို ချလျက် ဖတ်ကြခါ ‘အစချီသော ရတုအကြောင်းကိုလည်း သိလိုဇောနှင့် မေးကြည့်ဖူးပါသည်။’

ဆရာကြီးက လောကသာရပျို့ကို မိမိတို့ငယ်စဉ်က ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်း၌ သင်ခဲ့ရကြောင်း၊ ပျို့အစအဆုံး မိမိမရ

တော့ကြောင်း၊ ‘လောကသာရ၊ စောင်ကိုချလျက် ဖတ်ကြခါ’ အစချီသော ရတုကိုကား မိမိမမေ့သေးကြောင်း ပြောပြပါသည်။ ကျွန်တော်က ‘ရေးပေးပါ’ ဟု အတန်တန်တောင်းပန်လေရာ အောက်ပါအတိုင်း ရေးပေးဖူးပါသည်။

“လောကသာရ၊ စောင်ကိုချလျက်၊ ဖတ်ကြခါ၊ မလိမ္မာသူငယ်တို့၊ ပိုဒ်ရင်းလယ်ဖျား၊ မှတ်သားမသိမေကြောင့်၊ အရင်းဝယ်လျှင် အစဟိန်၊ ကြားပိမ့်သူမြတ် (၁) သက်ရှည်လတ်၊ (၂) သက်ကြီးလျှင် အိုမိဘတည်း၊ (၃) ဆန္ဒလျှင် ဒေါသဟိ၊ (၄) ကိုယ်နှုတ်နှလုံး၊ စောင့်သုံးမြဲစွာ၊ သတ္တဝါကို၊ (၅) ပညာလျှင် မကျစီနှင့်၊ (၆) ပါနာတိပါတ် အနိစ္စ၊ (၇) (၈) လောဘနပင်၊ (၉) အိုမိခင် (၁၀) လျင်လျင် စတုဒိသာမှာတည်း၊ (၁၁) လယ်လုပ်ကာကုန်သည်ငှား၊ (၁၂) ထုံးဘိနာလျှင် ဘေးဘိုးဆက်၊ (၁၃) (၁၄) မပျက်သူတကာတည်း၊ (၁၅) ယရာလျှင် ဝါသဟိ၊ (၁၆) လေးကျွန်းထိပ်ခေါင်၊ (၁၇) စေ့မြေ့ဆောင်တတ်ခါ၊ (၁၈) လောင်လုံလပညာနှင့်၊ (၁၉) ကြောင်းတော်မှ ခရီးသာ၊ (၂၀) ယူပျူငှာငှာ၊ (၂၁) လေးကသာကို (၂၂) စဉ်လာမှတ်ကြကုန်လေ။

ဤရတုသည် လောကသာရပျို့ ပထမပိုင်း (အမျိုးလေးပါးဆုံးမခန်း)၌ ပါရှိသော ပုဒ်ရေ (၂၂)ခု၏ ပထမပါဒအသီးသီးကို သူငယ်တို့မှတ်မိလွယ်အောင် စီကုံးထားဟန်တူပါသည်။ ဤရတုကို မည်သူစီကုံးခဲ့ကြောင်းကိုကား အမှတ်အသားမရှိ၍ မသိရပေ။ မည်သည့်ခေတ်က စီကုံးခဲ့သနည်းဟူသော အမေးကိုမူ ထိုရတုတစ်ပိုင်း

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

တစ်စကို သီဆိုပြခဲ့ဖူးသူ ဦးရွှိသာအောင်နှင့် အစအဆုံးရေးကူး ပေးခဲ့ဖူးသူ ဆရာကြီး ဦးထွန်းလှိုင်တို့ပင် သက်သေထားပြီး ကြောင်းကျိုးဆက်စပ်ကာ ခန့်မှန်းကြည့်ရပေမည်။

ကျွန်တော့်အဘိုး ဦးရွှိသာအောင် (၁၈၈၃-၁၉၆၇)သည် အနောက်ပြည် (ပန်းဝါ)ဇာတိ ဖြစ်ပါသည်။ ပန်းဝါဒေသကား အင်္ဂလိပ်မြန်မာ ပထမစစ်ပွဲမတိုင်မီက စစ်သူကြီး မဟာဗန္ဓုလ စစ်ချီတက်ခဲ့ဖူးသော ရာမူး (Ramu) ခေါ် အရှေ့ဘင်္ဂလား (ယခု ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်)ဒေသတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ ဦးရွှိသာအောင်သည် ချင်းယုံအရေးအခင်းကြောင့် ရခိုင်ပြည်မှ အနောက်ပြည်သို့ ၁၇၈၄-ခုနှင့် ၁၈၂၄-ခုကြားကာလ၌ ထွက်ပြေးခဲ့ကြသော စစ်ပြေးဒုက္ခသည်တို့မှ ဆင်းသက်ခဲ့သူ ဖြစ်သည်။ ၁၇၈၄-ခု မတိုင်မီကာလ ရခိုင်ပြည်၏ ဘုန်းကြီးကျောင်း ပညာရေးကို ဆက်ခံခဲ့သော ဘုန်းကြီးကျောင်းထွက်တစ်ဦး ဖြစ်ပါသည်။ အထက်ပါရတုနှင့် လောကသာရပျို့တို့ကို သင်ယူခဲ့ဖူးသည်။

ဆရာကြီး ဦးထွန်းလှိုင်သည်လည်း ဘုန်းကြီးကျောင်းထွက် တစ်ဦးဖြစ်၏။ လောကသာရပျို့ကို သင်ဖူး၏။ ဦးရွှိသာအောင်ကဲ့ သို့ပင် အထက်ပါရတုကို သင်ယူခဲ့ရသည်သာမက ကောင်စွာ မှတ် မိသူဖြစ်၏။

အထက်ပါ ပုဂ္ဂိုလ်နှစ်ဦး၏ နှုတ်ထွက်မှတ်တမ်းကို ကိုးကား ၍ ပြောရမည်ဆိုလျှင် လောကသာရပျို့နှင့် ဖော်ပြပါရတုတို့သည် ရခိုင်ပြည်၌ လည်းကောင်း၊ အနောက်ပြည်၌ လည်းကောင်း

၁၇၈၄-မတိုင်မီကပင် ရခိုင်ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းများ၌ သင်ယူ ခဲ့ကြသောစာများ ဖြစ်သည်ဟု ဆိုရမည် ဖြစ်ပါသည်။ ထိုအစဉ် အလာသည် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီးမတိုင်မီထိ ရှိခဲ့သေးကြောင်း ထိုပုဂ္ဂိုလ်နှစ်ဦးက သက်သေခံနေကြပေသည်။

ဂျေလေဒန်၏ ခေတ်ပြိုင်အထောက်ထား

နှုတ်ထွက်မှတ်တမ်း အကိုးအကားမျှဖြင့် အဆိုတစ်ခုကို မှန် ကန်ခိုင်လုံလှပြီဟု မဆိုသင့်ကြောင်း ဆင်ခြင်မိပါသည်။ ထို့ကြောင့် ‘လောကသာရပျို့ကို ၁၇၈၄-မတိုင်မီကပင် ရခိုင်ပြည်၌ အစဉ် အလာ သင်ယူခဲ့ကြကြောင်း’ ကို ထောက်ခံမည့် ခိုင်လုံသော သက် သေကို ရှာရာ ခေတ်ပြိုင်နိုင်ငံခြားမှတ်တမ်းတစ်ခုကို တွေ့ပါသည်။ ရေးသောပုဂ္ဂိုလ်မှာ ဂျေလေဒန် (J. Leyden) ဆိုသူ ဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းသည် ကာလကတ္တားမြို့မှ ဦးစွာထုတ်ဝေ၍ လန်ဒန်မြို့၌ ၁၈၁၁-ခုတွင် ထပ်မံပုံနှိပ်ဖြန့်ချိသော အာရှတစ် ဂျာနယ်၊ အတွဲ (၁)၌ ‘အင်ဒိုချိုင်းနား’ နိုင်ငံတို့တွင် ဘာသာစကားနှင့် စာပေ အရေးအသားများ’ စာတန်းကို ရေးသားခဲ့ပါသည်။ ထိုစာတန်း၌ ဂျေလေဒန်က ရခိုင်ဘာသာစကားနှင့် မြန်မာဘာသာစကားကို သုံးသပ်ထားသည်။ ရခိုင်ဘာသာစကားကို ရခိုင်စာပေနှင့် အနည်း ငယ်ဆက်နွယ်သုံးသပ်တင်ပြပြီး သူတွေ့ရှိသော ရခိုင်စာပေ ကျမ်း

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ပေါင်း (၇၉)ခုကို ဖော်ပြထားပါသည်။ ယင်းကျမ်းစာရင်း၌ အမှတ်စဉ် (၂၉)တွင် လောကသာရ (Logasara) ကို တွေ့ရပါသည်။

ဂျေလေဒန် သုတေသနလုပ်သောအချိန်သည် ၁၈၁၁-ခု မတိုင်မီက ဖြစ်ပါသည်။ ဘိုးတော်ဘုရားနှင့် ဘကြီးတော်ဘုရားတို့သည် ရခိုင်ကို ၁၇၈၄-ခုနှစ်မှ ၁၈၂၄-ခုထိ အုပ်စိုးခဲ့ကြရာ ၁၈၁၁-ခု မတိုင်မီကာလ ရခိုင်ပြည်သည် မြန်မာဘုရင်တို့၏ လက်အောက်၌ပင် ရှိနေသေးသည်။ ချင်းယုံအရေးကြောင့် မငြိမ်မသက်ဖြစ်နေသော အချိန်ကာလ ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ဂျေလေဒန် သုတေသနလုပ်ရန် ရခိုင်ပြည်သို့လာနိုင်မည် မဟုတ်ချေ။ ကာလကတ္တားမှ တစ်ဆင့် လက်လှမ်းမှီရာ ဗြိတိသျှပိုင်နက် (ရခိုင်စစ်မြေ ဒုက္ခသည်များ နေထိုင်ရာ အရှေ့ဘင်္ဂလား)၌သာ လေ့လာနိုင်ပေမည်။ ထို့ကြောင့် ယင်းဖော်ပြသော လောကသာရကျမ်းသည် အရှေ့ဘင်္ဂလားရောက် ရခိုင်တို့ထံ၌တွေ့ရသော “လောကသာရပျို့” သာ ဖြစ်ပေလိမ့်မည်။

ဤအထောက်အထားကြောင့် အနောက်ပြည်ရောက် ရခိုင်တို့သည် အထက်ဖော်ပြပါရတုနှင့် လောကသာရပျို့တို့ကို ၁၇၈၄-နောက်ပိုင်းကာလမှ စတင်၍ ဦးရွှိသာအောင်တို့ သင်သည့်ကာလထိ အစဉ်အလာသင်ယူခဲ့ကြပေမည်မှာ ထင်ရှားနေပါသည်။ သို့ဖြစ်လျှင် ပင်မရခိုင်ပြည်၌လည်း ၁၇၈၄-မတိုင်မီကာလမှစ၍ ဦးထွန်းလှခိုင်တို့ စာသင်သည့် ကာလထိ အစဉ်အလာသင်ယူခဲ့ကြပေလိမ့်မည်ဟု ကြောင်းကျိုးဆက်စပ် ဆင်ခြင်ယူနိုင်ပါသည်။

အချုပ်ဆိုရလျှင် လောကသာရပျို့သည် ရခိုင်၌ သူငယ်တို့ အစဉ်အလာသင်ယူခဲ့ကြသော ဆုံးမစာတစ်ခု ဖြစ်သည်။ ထိုအစဉ်အလာသည် ၁၇၈၄-မတိုင်မီကပင် ရှိခဲ့သည်။ ယင်းနောက်ပိုင်း ဒုတိယကမ္ဘာစစ်မတိုင်မီကာလ ရခိုင်ပြည်၌လည်းကောင်း၊ ချင်းယုံအရေးအခင်းကြောင့် ရခိုင်စစ်ပြေးဒုက္ခသည်များ ခိုလှုံရာ အနောက်ပြည်၌ လည်းကောင်း၊ ထိုအစဉ်အလာ တည်ရှိခဲ့ကြောင်း အထက်ဖော်ပြပါ မှတ်တမ်းတို့က သက်သေခံနေကြပါသည်။

လောကသာရပျို့၏ စာဆို

လောကသာရပျို့၏ စာဆိုကား မည်သူနည်း။ တချို့ပညာသျှင်တို့က ‘ရခိုင်သူမြတ်’ ဟု ယူဆကြသည်။ တချို့က ကန်တော်မင်းကျောင်း ဆရာတော်ဟု ဆိုကြသည်။ ဤပြဿနာမှာ ရှေးခေတ်ကပင် ရှိခဲ့သည်ဟု သိရပါသည်။

ရခိုင်သူမြတ်ဟု ယူဆသော ပညာရှင်တို့က ဦးကုလား မဟာရာဇဝင်ဓညဝတီ အရေးတော်ပုံ၊ သာသနာလင်္ကာရစာတမ်းတို့ကို အထောက်အထားဖြစ် ညွှန်ပြကြသည်။ ကန်တော်မင်းကျောင်း ဆရာတော်ဟုယူဆသော ပညာသျှင်တို့က လောကသာရပျို့ တချို့ မူ၌ပါရှိသည့် “တိလောကဂ္ဂ၊ သုံးလူ့ဘလျှင်” အစချီသော နိဂုံးလင်္ကာကို သက်သေအဖြစ် တင်ပြကြသည်။

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ဦးကုလား မဟာရာဇဝင်နှင့် ဓညဝတီအရေးတော်ပုံကျမ်းတို့ကို လေ့လာကြည့်လျှင် မင်းကြီးစွာစော်ကဲသည် ရခိုင်ဆရာတော် ‘သူမြတ်’ နှင့် အဆက်အသွယ်ရှိခဲ့ကြောင်း ထင်ရှားစွာ တွေ့ရမည်ဖြစ်သည်။ ဦးကုလား မဟာရာဇဝင်၌ ‘မင်းလျှင်စောသည် ရခိုင်ဘုရင် မင်းထီး (၁၂၈၃-၁၃၈၉)လက်ထက်၌ သားတော်သုံးပါးနှင့်အတူ ရခိုင်သို့ပါကြောင်း’* ဖော်ပြထားပါသည်။ ထို့ကြောင့် လောကသာရပျို့ ပထမအပိုဒ်၌ပါရှိသော “ကြားပိမ့်သူမြတ်၊ အများမှတ်စိမ့်”၌ ‘သူမြတ်’ သည် ဦးကုလားမဟာရာဇဝင်လာ သူမြတ်ပင်ဖြစ်သည်ဟု ယူဆရပါသည်။ ထိုအယူအဆ မှန်ကန်ကြောင်း ထင်ထင်ရှားရှားထောက်ခံသော သက်သေမှာ ‘သာသနာလင်္ကာရစာတမ်း’ ဖြစ်ပါသည်။

သာသနာလင်္ကာရစာတမ်းသည် ဘကြီးတော်ဘုရားလက်ထက် မင်းတိုင်ပင်အမတ်ကြီး မဟာဓမ္မသင်္ကြန် ဖြေဆိုသော ကျမ်းဖြစ်သည်။ ရန်ကုန်မြို့ ဟံသာဝတီပုံနှိပ်တိုက်မှာ ၁၉၅၇-ခု ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေသောမူ စာမျက်နှာ ၆၇-တွင်

“မင်းကြီးစော်လည်း ဆရာအား များစွာပူဇော်သက္ကာ ပြုတော်မူ၏။ ရခိုင်မှာ မင်းသားသုံးပါးကို စာပေချစဉ်ကပင် လောကသာရဆုံးမစာကို ရခိုင်ဆရာတော် ပြုခဲ့တော်မူသည်။ ရခိုင်ကပြုခဲ့၍ အဝသို့လာရာတွင် ဆက်သည်လည်း ဆိုကြသည်” ဟူ၍ ဖော်ပြထားပါသည်။

ဤကောက်နုတ်ချက်ကိုကြည့်လျှင် လောကသာရပျို့ကို ရေးဖွဲ့တော်မူသော ဆရာတော်မှာ ရခိုင်ဆရာတော်ဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှားနေပါသည်။ ‘ကြားပိမ့်သူမြတ်၊ အများမှတ်စိမ့်’ ဆိုသော မူလစာကိုယ်ပါ ‘သူမြတ်’ မှာလည်း အခြားမဟုတ် ‘ရခိုင်သူမြတ်’ ပင်ဖြစ်ကြောင်း သိသာလှပါသည်။ ဦးကုလား မဟာရာဇဝင်၌ ဖော်ပြသော သူမြတ်မှာလည်း ယင်းပုဂ္ဂိုလ်ပင်ဖြစ်ကြောင်း ပေါ်လွင်နေပါသည်။

ကျမ်းဂန်အဆိုအမိန့်အရ လောကသာရပျို့၏စာဆိုမှာ ရခိုင်သူမြတ် ဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှားနေပါပြီ။ ဤအဆိုကို အထောက်အပံ့ပြုမည့်အချက်များ ရခိုင်ပြည်ဘက်၌ ရှိပါသလားဟု လက်လှမ်းမီသမျှ မေးမြန်းရှာဖွေကြည့်ရှုရာ ‘ရာဇသာရ’ ကို တွေ့ရပါသည်။

အရှင်စက္ကိန္ဒထံမှ ရာဇသာရ

ရာဇသာရဆိုသည်မှာ လောကသာရပျို့၏ ဒုတိယပိုင်းဖြစ်သော ‘မင်းဆုံးမခန်း’ ကို ပေးထားသည့်အမည် ဖြစ်ပါသည်။ လောကသာရပျို့နှင့်ပတ်သက်သော မိမိသိလိုချက်တို့ကို ရခိုင်ရာဇဝင်နှင့် စာပေသုတေသီ အသျှင်စက္ကိန္ဒထံ ချဉ်းကပ်လျှောက်ထားသော အခါ ‘ရာဇသာရ’ ကို ထုတ်ပြပါသည်။ အနောက်ပြည် မရိုးသားရွာဘုန်းကြီးကျောင်း ပေမူမှ ကူးယူရရှိခဲ့သည်ဟု ဆိုပါသည်။

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

လက်ရေးမှုကို လေ့လာမေးမြန်းကြည့်ရာ ပေထုပ်အဖုံးပေချပ်
၌ ‘အသျှင်သူမြတ်စာ’၊ ဤစာသည် ‘ရာဇသာရ’ ဟု တစ်ကြောင်း
စီ ထက်အောက်စီတန်း၍ ရေးထားကြောင်း ဆရာတော်ဘုရား
ရှင်းပြပါသည်။ ပေစာမှာ မစုံလင်သဖြင့် ပေကူးနှစ် သက္ကရာဇ်ကို
မတွေ့ရဟု ဆိုပါသည်။ ပေစာ (က)ချပ် ဝမ်း၌--

“နမောတဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓသတ်”
ဟု အစချီပြီး ‘ပြည်သူ့ထွဋ်ဘုံ၊ ဘုန်းရောင်မှိုသား၊ ရံငမ်လုသ၊ ရာဇ
ညတိုင်’ စသည်ဖြင့် ဖော်ပြထားသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ပေအဆုံး
ကားချပ်ကြော၌-

‘အခါတစ်ပါး၊ မြင်းမိုရ်များကို၊ သိကြားနေရာ၊ စစ်ထိုးလှာ
သော်၊ ပြင်စွာမျက်ဟိန်၊ အသူရိန်ကို၊ ဒေဝိန်သက္က၊ စီးချင်းရ၍’ စ
သည်ဖြင့် တွေ့ရပါသည်။ နိဂုံးကား မပါချေ။

အသျှင်စက္ကိန္ဒမူမှ အသျှင်သူမြတ်ဟူသော ပေထုပ်အဖုံး၌ပါ
သည့် အမှတ်အသားကိုကြည့်လျှင် ကောကသာရပျို့ကို အသျှင်
သူမြတ် ရေးခဲ့သောစာကို လက်ခံထားကြပုံရပါသည်။ အထက်၌
တင်ပြခဲ့သော ရခိုင်သူမြတ်နှင့် ဆိုင်သည့် အထောက်အထားများ
အတွက် ဆက်စပ်ဆင်ခြင်ကြည့်ရာ ရခိုင်ပြည်မှ သဲလွန်စသက်သေ
တစ်ခုဖြစ်သည်ဟု ဆိုချင်ပါသည်။

အသျှင်စက္ကိန္ဒမူ၌ အသျှင်သူမြတ်စာဟူသော အမှတ်အသား
အပြင် ရခိုင်အသုံးအနှုန်းဟု ယူဆရသော ဝေါဟာရအချို့ကိုလည်း

စိစစ်တွေ့ရှိရပါသည်။ ယင်းတို့ကို အောက်တွင်တင်ပြမည့် ‘ရခိုင်
ဝေါဟာရအထောက်အထားများ’ ခေါင်းစဉ်ငယ်အောက်၌ ဆက်
လက်ဖော်ပြသွားပါမည်။

ရခိုင်ဝေါဟာရ အထောက်အထားများ

လောကသာရပျို့ကို သေချာစွာလေ့လာကြည့်သောအခါ နေ
စဉ်သုံးရခိုင်ဝေါဟာရအချို့ကို တွေ့ရပါသည်။ ထိုဝေါဟာရ အသုံး
အနှုန်းမျိုးကို နေ့စဉ်သုံးမြန်မာစကား၌ သုံးကြောင်း မတွေ့မိပါ။
အင်းဝခေတ်နှင့် နှောင်းခေတ် မြန်မာစာပေ (စာရေးသူ လက်လှမ်း
မီသမျှ) များ၌လည်း ထိုအသုံးအနှုန်းမျိုးကို မတွေ့မိပါ။ ထို့ကြောင့်
ယင်းစကားလုံးတို့ကို မြန်မာတို့မသုံးသော ရခိုင်ဝေါဟာရများ ဖြစ်
သည်ဟု ယူဆပြီး လောကသာရပျို့၏စာဆိုသည် ရခိုင်သူမြတ်ဖြစ်
ကြောင်း တင်ပြရာ၌ ခိုင်လုံသော သက်သေပစ္စည်းများအဖြစ်
အသုံးပြုတင်ပြခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ယင်းဝေါဟာရတို့ကို မတင်ပြမီ ရခိုင်နှင့်မြန်မာတို့ ဘာသာ
စကားမျိုးရိုး တူညီကြပုံ၊ တချို့နေရာ၌ ကွဲပြားခြားနားမှုရှိပုံတို့ကို
အနည်းငယ် ထည့်သွင်းဖော်ပြဖို့လိုမည် ထင်ပါသည်။ သို့မှသာ
လောကသာရပျို့ခေတ်နှင့် မရှေးမနှောင်းခေတ်ဖြစ်သော အင်းဝ
ခေတ်ကပင် ရခိုင်နှင့်မြန်မာတို့ အချို့နေရာ၌ ဘာသာစကားသုံး

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

နှုန်းပုံ ကွဲပြားခဲ့ကြကြောင်း ပေါ်လွင်မည် ဖြစ်ပါသည်။

ဘာသာစကား ပညာရှင်တို့၏ အဆိုအရ မြန်မာနှင့်ရခိုင်တို့ သည် တိဗက်စကား ပင်မမှ ဖြာထွက်လာသော တိဗက်မြန်မာ မျိုးရိုးဝင် ဘာသာစကားများ ဖြစ်သည်ဟု ဆိုပါသည်။ မြန်မာဘာ သာစကားအုပ်စုထဲတွင် မြန်မာ၊ ရခိုင်၊ ထားဝယ်၊ အင်းသား၊ ဓနု၊ ယော၊ ဖုန် ၂-မျိုး၊ တောင်ရိုး စသည်တို့ပါဝင်သည်ဟု တေလာ (L.F Talor) က တင်ပြဖူးပါသည်။ ၎င်းကပင် လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်း တစ်ထောင်ခန့်က စာအဖြစ် စတင်ပြောင်းလဲခဲ့သော မြန်မာစကား နှင့် ဤခေတ် ရခိုင်စကားတို့ တူညီနေချက်ကို ထည့်သွင်းဆင်ခြင် ပြီး ‘မြန်မာနှင့်ရခိုင်တို့သည် လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်း တစ်ထောင် ကျော်နှင့် နှစ်ထောင်ခန့်က လမ်းခွဲခဲ့ကြလိမ့်မည်’ ဟု ကောက်ချက် ချဖူးပါသည်။၄

ပုဂံကျောက်စာတို့ကို လေ့လာကြည့်လျှင် ရှေးဦးကျောက်စာတို့ ၌ ယနေ့ရခိုင်စကားအတိုင်း အီ သရများသုံးကြောင်း တွေ့ရပါ သည်။ ပေါ်တော်မူဘုရားကျောက်စာ၌ * ----- တစ်ကာပံလေ ရီဇ (တစ်ကျမ်းလေးရေး၏)

ကြောင်းရေး----၂။

ကြောင်းရေး----၅။

----အတ္တုလေပီဇ (အလှူလေးပေး၏)

----တစ်နိမခြား (တစ်နေ့မခြား) ကြောင်းရေး-----၁၈။

----ရီချာံအိုင် (ရေချမ်းအိုး) ကြောင်းရေး-----၁၉။

ဟူ၍ ယနေ့ရခိုင်စကားအတိုင်း ရိုးပီး၊ နိ၊ ရီ-ဟူ၍ ရေးဆို ထားကြောင်း တွေ့ရသည်။ ဤသာဓကများကိုကြည့်၍ သုတေသီ တေလာက ‘ရှေးဦးမြန်မာစာ (ပုဂံကျောက်စာ)နှင့် ယနေ့ရခိုင်သံ တို့ တူသည်’ ဟု ဆိုခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပေမည်။

ယနေ့ အခြေအနေ၌ကား မြန်မာစကားနှင့် ရခိုင်စကားတို့ သည် နေရာများစွာ၌တူသည်ဟု ဆိုနိုင်သော်လည်း တချို့သရသံ၌ ကွဲပြားခြားနားနေကြသည်။^၅ နာမ်၊ ကြိယာ၊ ကြိယာဝိသေသန စကားလုံး အများအပြား၌ တစ်ယောက်တစ်မျိုးစီ သုံးနေကြသည်။ သဒ္ဒါကိစ္စ၌ အလွန်အရေးပါသော ပစ္စည်း (Particle) သုံးနှုန်းပုံ လည်း နေရာများစွာ၌ မတူညီကြချေ။

မျက်မှောက်ခေတ် ကွဲပြားခြားနားမှုမျိုး အင်းဝခေတ်ကပင် ရှိခဲ့ကြောင်း စာပေမှတ်တမ်းများ၌ လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။

ရခိုင်စာဆိုတော် ဥက္ကာပုံက ‘အောက်အာကာဗ္ဗိ၊ ဝါယောထို့ ၍၊ လီထက်ကားရီ၊ ရီထက်မြီနှင့်၊ ပထဝီဟု’ ဟူ၍ ရေးဖွဲ့ရာ၌ အီ ကာရန်များမှာ မြန်မာသံနှင့် ကွဲပြားသည်ကို တွေ့နိုင်သည်။

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ဥက္ကာပုံ၏ တစ်ဆယ့်နှစ်ရာသီရတု တပေါင်းလဖွဲ့တွင်လည်း 'ကြွေကျပင်တ(ကာ)၊ ပုရစ်နုဆောင်၊ သီကုံးယောင်သို့၊ ခြောက်ရောက် စိမ်းခြည် (ဖြာ)လျက်၊ ရှုချေ (သော်) လွမ်းဖွယ်(တိ)၊ ပွင့်သီးတကာ၊ ပင်တိုင်းမှာသည်၊ ချိန်ခါအညီ (ညှိ)သို့ ကြည့်သ(ရွှိ)လွမ်းသယောင် (ဖွဲ့)၊ တပေါင်းမင်းလွင်၊ ရွက်ကျင်ရတု (လီ)က၊ ကုံး(သီ)ဟန်နှယ် မပြား' * ဟူ၍ (ကာ၊ ဖြာ၊ သော်)တို့ကို အာကာရန်အဖြစ် (တိ၊ ညှိ၊ ရွှိ) တို့ကို 'အိ' ကာရန်အဖြစ် မြန်မာကာရန်နှင့် ကွဲပြားခြားနားစွာ ရေးဖွဲ့ထားပုံကို တွေ့နိုင်ပါသည်။

သျှင်မဟာရဋ္ဌသာရကလည်း 'တို့ပြည်ပြုဗွာ၊ အရှေ့မှာနှင့်၊ ဘာသာမတူ၊ ရခိုင်မူကား** ဟူ၍ မြန်မာနှင့်ရခိုင်တို့ ဘာသာစကား မတူကြောင်း မှတ်တမ်းတင်ဖူးပါသည်။

ဤသာကေကိုကြည့်လျှင် မြန်မာနှင့်ရခိုင်တို့သည် ဘာသာစကား၊ စာပေတို့၌ အများအားဖြင့် တူညီခဲ့ကြသည်ဟု ပြောနိုင်စေကာမူ ကွဲပြားခြားနားမှုမှာလည်း အင်းဝခေတ်ကပင် ရှိခဲ့ကြောင်း ထင်ရှားနေပါသည်။

ဤအချက်ကို သက်သေထူပြီး ဤစာရေးသူ၏ မူလတင်ပြလိုရင်းဖြစ်သော 'လောကသာရပျို့၏စာဆို' စကားစဉ်ကို ပြန်ကောက်ပါမည်။

လောကသာရပျို့၏စာဆိုသည် ပျို့ကိုရေးဖွဲ့သောအခါ မိမိပြောဆိုသော ဘာသာစကားကို အခြေခံ၍ ရေးဖွဲ့ခဲ့ပေမည်။

အကယ်၍ ဤစာဆိုသည် ရခိုင်သူမြတ်သာ မှန်ပါက ဤပျို့၏ ဝေါဟာရ အသုံးအနှုန်းများသည် တချို့နေရာ၌ (မြန်မာနှင့် ရခိုင်တို့သည် အင်းဝခေတ်ကပင် ဘာသာစကား၌ နေရာတိုင်း ထပ်တူမဟုတ်ကြသဖြင့်) မြန်မာအသုံးအနှုန်းနှင့် ကွဲပြားနေလိမ့်မည်သာ ဖြစ်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် လက်လှမ်းမီရာ လောကသာရပျို့ ပုံနှိပ်မှုများနှင့် အသျှင်စက္ကီ၏ 'ရာဇသာရ' မူတို့ကို သေချာစွာ လေ့လာကြည့်ရာ ရခိုင်ဝေါဟာရဟု ယူဆရသော ဝေါဟာရတစ်ဆယ့်နှစ်လုံးကို တွေ့ရပါသည်။ ယင်းတို့ကို အပိုစဉ်အတိုင်း ဆရာမင်းသုဝဏ်၏ 'လောကသာရပျို့ အဖြေအဘိဓာန်'မှ ကောက်နုတ်၍ ဖော်ပြသွားပါမည်။

အပိုဒ် (၁) စုံမက်သဒ္ဓါကြည်စေ (မင်း)။ ။ ဤကောက်နုတ်ချက်တွင် ပါဝင်သော 'မင်း' နှင့် တခြားအပိုဒ်များတွင် တွေ့ရသော အဆုံးချစကားလုံး မင်းသည် နေ့စဉ်သုံး ရခိုင်စကား၌ သုံးသော ဝါကျနောက်လိုက်ပစ္စည်း မင်းနှင့်တူညီပါသည်။ မြန်မာနှင့် ရခိုင်နှစ်ဦးလုံးတွင် မင်းကို နာသူနာမ်စားအဖြစ် အသုံးများကြသည်။ ဤပျို့တွင်သုံးသော မင်းသည် နာမ်စားမဟုတ်ချေ။ ဝါကျနောက်လိုက်ပစ္စည်းသာ ဖြစ်ပါသည်။ အဓိပ္ပာယ်မှာ နာမ်စား၌သုံးသော မင်းသဘောပင် ဖြစ်သည်။ ဆရာကြီး ဦးဖေမောင်တင်က မင်းသည် ဂုဏ်တူသူ၊ ဂုဏ်နိမ့်သူတို့ကို ညွှန်ပြသော ယောကျ်ားသုံး နာမ်စားဖြစ်သည်' ဟု အလယ်တန်း မြန်မာသဒ္ဓါစာအုပ်တွင် ဖွင့်ဆိုခဲ့သည်။ ရခိုင်တို့သည် နာမ်စားအဖြစ် ယင်းနည်းတူ သုံးကြပါသည်။

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ဤပျို့တွင်သုံးသော မင်းသည် ဝါကျနောက်လိုက်ပစ္စည်း(ဝါ) ဝါကျအဆုံးသတ် စကားလုံးသာ ဖြစ်ပါသည်။ နေ့စဉ်သုံးရခိုင်စကား ဌှိ အောက်ပါအတိုင်း သုံးပါသည်။

၁။ တစ်ချက်သျှ ကူညီလိုက်ပါမင်း။ (ဖျောင်းဖျ တိုက်တွန်း)

၂။ အောင်အောင်ဝေး၊ ငါလေဘာသာနန်းလေ၊ ပဲ့ကြည့်ခီရ ရေမင်း၊ မုန့်တဝစားခရမင်း။ (ဇာတ်ကြောင်းပြန် ရှင်းပြ)

လောကသာရပျို့၌သုံးသော မင်းသည်လည်း ယနေ့ရခိုင်တို့ သုံးသော ဝါကျနောက်လိုက်ပစ္စည်းသာ ဖြစ်ပါသည်။ ဆရာသူမြတ် က မင်းသားငယ်တို့အား ဆုံးမသွန်သင်သောအခါ၌ ဝါကျအဆုံး သတ်စကားလုံးအဖြစ် သုံးခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပေသည်။

အပိုဒ်(၁၆) လိမ္မာအတတ်၊ ချားရဟတ်သို့၊ လှည့်ပတ်ပြီးမှ၊ ကြံတွက်ဆလျက်။

ဤတွင်သုံးထားသော ‘တွက်ဆ’သည် နေ့စဉ်သုံးရခိုင်စကား လုံး၌သုံးသော တွက်ဆနှင့် တူညီသည်။ ရှေးခေတ်မှ ယနေ့ထိ အသုံးတွင်လာသော စကားတစ်လုံးဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရသည်။ ကြံ စည်သည်၊ စဉ်းစားသည်၊ တွေးဆသည်ဟု အဓိပ္ပာယ် ရသည်။ တွက်ဆအစား အထွက်ခံ၊ တွက်စားဟူ၍လည်း ရခိုင်တို့ သုံးကြ သေးသည်။

စာဆိုတော်ကြီး ဥက္ကာပျံက တစ်ဆယ့်နှစ်ရာသီရတု ကဆုန် လဖွဲ့တွင် ‘ဘုံမွေ့ရာသလွန် (ထက်)၊ ညဉ့်လေးယံမှာ၊ တယံမျှမယ် မ(စက်)တည်း၊ ကြံ (တွက်ဆ)နေစဉ်ခါ’ ဟူ၍ ‘အက်’ ကာရံအသုံး ဌှိ ထည့်သွင်းစပ်ဆိုခဲ့ပါသည်။ စဉ်းစားနေသည်ဟု ဆိုလိုပါသည်။

ဗြိတိသျှကိုလိုနီခေတ် သာချင်းစာဆိုတော် တန်းခိုးဆရာထွန်း က ‘နဖူးပြင်မှာ တင်သည်လက်ကြောင့်၊ အတွက်လည်းခံ’ ဟူ၍ တွက်ဆအစား အထွက်ခံကို သုံးပါသည်။ ထို့ပြင် ‘မြောက်ညာစံ ကြောင့်၊ အလွန်ခက်ဟု၊ (တွက်စား)ရေ’** ဟူ၍ တွက်ဆအစား တွက်စားကို သုံးပါသည်။

ပြည်ထောင်စုခေတ် သာချင်းစာဆိုတော် ရွာချောင်းကြီး ဆရာ အောင်ထွန်းကလည်း ဆဒွန်ဆင်မင်း သာချင်းတွင် ‘စုလဘဒ္ဒါ၊ ဝမ်းထဲမှာလျှင်၊ ကြွကာ(တွက်ဆ)’*** ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ‘ရေပစ် ငါးသို့၊ သနားမခင်၊ ကြင်နာ (မတွက်)**** ဟူ၍ လည်းကောင်း တွက်ဆ (စဉ်းစားသည်) မတွက် (မစဉ်းစား)ဟူ၍ သုံးခဲ့ပါသည်။

အပိုဒ် (၁၉) ကြမ္မာကိုချည်း၊ မှတ်ထင်ရည်း (ရှင့်)။ ။ ဤ ကောက်နုတ်ချက်တွင် နေ့စဉ်သုံးစကား၌ ရခိုင်တို့အလွန်အသုံးများ သော ‘ရှင့်’ ကို တွေ့ပါသည်။ ဆရာမင်းသုဝဏ်က မိမိ၏ လောက သာရပျို့အဖြေစာအုပ်တွင် (ရှင့်)ကဲ့ရဲ့သံပါသော ဝါကျအဆုံးသတ် စကားလုံးဖြစ်သည်ဟူ၍ ဖွင့်ထားပါသည်။ ယင်းအဖွင့်အတိုင်း ‘ရှင့်’ ကို နေ့စဉ်သုံး ရခိုင်စကား၌ ဝါကျအဆုံးသတ် စကားအဖြစ်လည်း ကောင်း၊ နာမ်စားအဖြစ်လည်းကောင်း သုံးကြပါသည်။ အောက်ပါ

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

သာဓကများကို ကြည့်ပါ။

- ၁။ ငါ့ကိုချည်းနှိုင်းဖို့ရှင့် (မကျေနပ်သံဖြင့် သုံးသောဝါကျ အဆုံးသတ် စကားလုံး)။
- ၂။ ငါရဲ့အမိက သူမို့ (မြေး)ကို ကောင်းကောင်း(သိပ်) ချစ်တေ။ တစ်ခုခုစားဖို့ ရခီကေ (ရခဲရင်) မြီးကို စီရောပါလတ်ရှင့်။ (ကျေနပ်သံဖြင့် သရော်သံနှော၍) သုံးသောဝါကျအဆုံးသတ် စကားလုံး)။
- ၃။ ဒေရှင့်-ဒီဥစ္စာ (နာမ်စား)။

ရှင့်အသုံးအနှုန်းကို မြောက်ဦးခေတ် မင်းဖလောင်း (၁၅၇၁-၁၆၁၂)လက်ထက်ရေး ထီးတော်ပဒေသ(ဟိတောပဒေသ)ကျမ်းပေမူ ကောက်ချက်ကြော၌ ‘အမိုက်အတိဖြစ်သော တုံ၏ရှင့်။ ရွာတိုင်းလှည့်၍ ကစားလေတုံ၏ရှင့်။ ပညာရှိ ဖြစ်တုံလျက် အိမ်တိုင်းလည်၍ ကောင်းစားရလေ၏ရှင့်’ စသည်ဖြင့် ဝါကျအဆုံးသတ်စကားလုံးအဖြစ် သုံးထားကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ ဤသာဓကကိုကြည့်လျှင် လောကသာရပျို့ သုံး ‘ရှင့်’ သည် ရှေးခေတ်ကပင် ယနေ့ထိ ရခိုင်တို့သုံးစွဲလာသော ဝါကျအဆုံးသတ်စကားဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှားနေပါသည်။

အပိုဒ် (၂၉)လဗိမ္မာန်လျှင်၊ ပူပန်မရို၊ ငြိမ်စေတိ၍၊ ကြယ်(တိ)ရံကာ။

ဤကောက်နုတ်ချက်တွင် ရခိုင်အသုံးအနှုန်း ‘တိ’ကို တွေ့ရပါသည်။ နေ့စဉ်သုံး ရခိုင်စကား၌ တိကို အများ(စုပေါင်း) အနက်ပြုနာမ်ပစ္စည်းအဖြစ် သုံးပါသည်။ မြန်မာနေ့စဉ်သုံး ‘တွေ’နှင့် တူပါသည်။ (လူတိကို- လူတွေကို၊ စာအုပ်တိကို-စာအုပ်တွေကို)။

တိကို ယနေ့ရခိုင်တို့သုံးသော အဓိပ္ပာယ်မျိုးဖြင့် ပုဂံခေတ် မြန်မာတို့လည်းသုံးခဲ့ကြောင်း ‘မင်းနန္ဒသူ လေးမျက်နှာဘုရားကျောက်စာ’ တွင် တွေ့ရပါသည်။ ‘ထန်းပင်တိလျှောင်ထွောင်အရံ စိုက်လတ်ရယ် ဥတ္တိလ္လ၊ သောတန်တိုင်။ ကြောင်းရေ (၇)၊ ဥတ္တိဖွယ် သောရိယ်တွင် ကြောင်းရေ (၂၂)ဟု အနွဲ့အပြား သုံးထားပါသည်။ ထန်ပင်တိ-ထန်းပင်အများ ဥတ္တိ-အုတ်အများဟူ၍ အဓိပ္ပာယ်ရပါသည်။ ပုဂံခေတ်တွင် တိနှင့်တို နှစ်မျိုးလုံး သုံးသော်လည်း နှောင်းခေတ်မြန်မာစာပေများတွင် တိ အသုံးပျောက်၍ တို့အသုံးသာ တွင်ကျယ်သွားကြောင်း တွေ့ရပါသည်။

ရခိုင်တို့ကား တိအသုံးကို ရှေးခေတ်မှ ယနေ့ထိ ခေတ်အဆက်ဆက် သုံးစွဲလာခဲ့ကြပါသည်။ ရှေးခေတ် အမည်မသိစာဆိုတစ်ဦး ဖွဲ့ဆိုခဲ့သော ‘လောင်းမွန်စိုင်းခြားဇ’ ၌ ရှောင်လွှဲမသာ၊ ပြီးရာမတိ၊ မီး(တိ)ပြောင်ပြောင်။ ။ မိုက်ရာမသိ၊ အမိုက်(တိ)ကို၊ မတ်ကြီးလက်ကျံ*** ဟူ၍ တိကို အများအနက်ဖြင့် သုံးထားကြောင့် တွေ့ရပါသည်။

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

တန်းခိုးဆရာထွန်းကလည်း သတ္တထာနု သာချင်း စာ-၅၆တွင် ‘ပျက်ပြားဇီဝိန်၊ ဘေးကြီးတို့လို့၊ သွီးတိနီကေ’ ဟူ၍ အများအနက် ဖြင့် သုံးခဲ့ပါသည်။

အပိုဒ် (၃၅) ရန်စစ်ပြယ်လိမ့်၊ မပြယ်လေ (သီး)၊ စစ်မက်ကြီး မူ။

ဤကောက်နုတ်ချက်တွင် သုံးထားသော သီးသည် နေ့စဉ်သုံး ရခိုင်စကား၌ ပါဝင်သော ကြိယာထောက် ‘သိ-သီး’ နှင့် တူပါသည်။ မြန်မာတို့သုံးသော ကြိယာထောက် သေးနှင့် ထပ်တူပင် ဖြစ်ပါသည်။ ‘မပြယ်လေသီး’ ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ‘ရန်စစ်မပြယ်သေးဘဲ၊ စစ်မက်ကြီးစွာ ဖြစ်ပေါ်ပါက’ ဟူ၍ ဆက်စပ်ယူရမည် ဖြစ်ပါသည်။

ရခိုင်တို့ သိ-သီး သုံးသကဲ့သို့ ရှေးပုဂံခေတ် မြန်မာတို့လည်း သုံးခဲ့ကြကြောင်း ‘ညောင်ရမ်းကြီးသမီး ကျောက်စာ’ ၌ ဤသို့တွေ့ရပါသည်။

ရပြီသောငယ် ၂၅၀၆-ကျပ်၊ လိုသိယ်သောငယ် ၁၄၉၄-ကျပ်၊ ကြောင်းရေး-၁။ အဓိပ္ပာယ်မှာ ‘ရပြီသောငွေ ၂၅၀၆-ကျပ်၊ လိုသေးသောငွေ ၁၄၉၄-ကျပ် ဖြစ်ပါသည်။

ပုဂံခေတ်တွင် ရေးထုံးတည်ငြိမ်မှုမရှိသေး၍ ‘သိယ်’ ဟု ရေးခဲ့ကြရာမှ နှောင်းခေတ်များတွင် သေးလို့ ပြောင်းခဲ့ပါသည်။ ရခိုင်တို့ကား ရှေးခေတ်ကပင် ယနေ့တိုင် မပြောင်းမလဲ သိ-သီးဟူ၍ သုံးနှုန်းခဲ့ကြပါသည်။ အောက်ပါသာဓကများကို ရှုပါ။

၁။ ထက်ရပ်ဘုံလျှံဝါ (ပြီး)၊ ပစ္စုန်ကျလှာ၊ သို့ချိန်ခါကို၊ လွမ်းတော်မမူ (သီး)လော၊ ရပ်(ပီး)သူ့ရပ်မြေ ဥက္ကာပုံ၊ တန်ခူးလ။

၂။ ပန်းကုံးတပြန်၊ ဆင်ခပြန်ကေ၊ မတန်ပါ (သီး)၊ မယ်ခုဇာကို လိပ်ရုပ် (ရီး)လို့၊ ဆန်း (သိ)လှစွာ၊ (သတ္တထာနု၊ စာ-၁၀)။

၃။ ငါ့သတင်းကို အလင်းတ ‘စိ’၊ ကုယောင်ပင်လေ၊ နင်တို့နားမှာ မကြား ‘သိ’ လား၊ (သတ္တထာနု၊ စာ-၃၃)။

အပိုဒ် (၃၇)ပြောင်းပဲလူးဆုပ်၊ အထပ်ထပ်လျှင်၊ (အလပ်) မြေနည်း။

ဤတွင် တွေ့ရသော ‘အလပ်’ သည် ရခိုင်တို့ သုံးလေ့ရှိသော နေ့စဉ်သုံးစကားလုံး ဖြစ်ပါသည်။ အလပ်မြေ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို စိုက်ပျိုးခြင်း မပြုဘဲထားသော မြေ(ဝါ)ပလာမြေဟု ပြန်ရပါမည်။ ဤအသုံးများဖြင့် နေ့စဉ်သုံး ရခိုင်စကားတွင် ‘အိုးအလပ်လား-အိုပလာလား’ ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ‘ငါလက်ကို အလပ်မထား၊ တတ်-ငါ မလုပ်မကိုင် ရပ်နား၍ မနေတတ်’ ဟူ၍လည်းကောင်း သုံးနှုန်းတတ်ကြပါသည်။ ရခိုင်အသုံး၌ လပ်ကို ကြိယာအဖြစ် မြန်မာအသုံးအားလပ်နှင့် အဓိပ္ပာယ်ထပ်တူ သုံးတတ်ကြပါသည်။ ‘ငါလက်လပ်နီကား- ငါအားလပ်နေတယ်’

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

အပိုဒ် (၄၂)ညီညွတ် မယွင်း၊ စောင့်စည်းခြင်းဖြင့် ‘မပင်း’ မျက်နှာ။

ဤကောက်နုတ်ချက်၌ သုံးထားသော မပင်းကို နေ့စဉ်သုံး ရခိုင်စကား၌ ‘အေဥက္ကဋ္ဌက ဖြောင့်ဖြောင့်မဟုတ်၊ ကိုယ်အမျိုးဖက် ကို ‘ပင်း’ တတ်တေ။ မျက်နှာ ‘မပင်း’ ရေ လူမျိုးကိုရာ ဥက္ကဋ္ဌ မြောက်သင့်ရေ’ ဟူ၍ သုံးတတ်ကြပါသည်။ ‘ပင်း’ ဘက်လိုက် သည်။ မပင်း-ဘက်မလိုက်၊ မျက်နှာမလိုက်ဟု အနက်ရပါသည်။

အပိုဒ် (၄၃)မကြီးလုံးဖန်၊ အမှန်ရသာ၊ ဩဇာမရှိ၊ ‘ပျက်သိသိ’

ဤတွင်သုံးထားသော ‘ပျက်သိသိ’ကို နေ့စဉ်သုံး ရခိုင်စကား ၌ ‘ပျက်ပျက်သိသိ ပျပျက်သသိ’ ဟု လုံးထပ်သုံးပါသည်။ ဖျို့တွင် သုံးထားသော အနက်အတိုင်း အရသာမရှိဟု ဆိုလိုပါသည်။ ‘ဆီ မတန်၊ ဆားမတန် ပျပျက်သသိကာ-ဆီဆားမမျှတလို့ အရသာမရှိ ဘူး’ ဟု ပြောဆိုကြပါသည်။

အပိုဒ် (၄၄)ရှစ်သောင်းမြေပြင်၊ ရန်ကို ‘သင်’ လျက်။

ဤကောက်နုတ်ချက်၌ သုံးထားသော သင်သည် ရခိုင်စကား ၌သုံးသော သင်နှင့်ထပ်တူပင် ဖြစ်ပါသည်။ နေ့စဉ်သုံးစကားတွင် ‘ငါး၊ ဟင်းသီးဟင်းရွက်များကို ချက်ပြုတ်နိုင်ရန် ခုတ်လှီး၊ သုတ် တင်ပြင်ဆင်သည်ဟု အနက်ရပါသည်။

အပိုဒ် (၄၆)သုဓမ္မဟု၊ သာသည်အရပ်၊ အမိုးယပ်တွင်၊ နှောင်း ကြပ်အမြဲ။

ဤတွင် ရခိုင်အသုံးယပ်ကို တွေ့ရပါသည်။ ယပ်သည် နေ့စဉ် သုံးရခိုင်စကား၌ တွေ့ရသော အယပ်ကို အ ဖြုတ်ပြီး သုံးထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာအသုံး အဖီနှင့် အနက်တူပါသည်။

နေ့စဉ်သုံး ရခိုင်စကားတွင် အယပ်သည် အိမ်ရှေ့၌ဖြစ်စေ၊ ဘေး၌ဖြစ်စေ တွဲထားသောအမိုးငယ် ဖြစ်ပါသည်။ အယပ်ဘေး ပတ်လည်၌ အများအားဖြင့် အကာမရှိတတ်ပါ။ အယပ်ကြီးလျှင် ‘မောင်းကာ’ ‘မောင်းထောင်းဆန်ဖွပ်သည့်နေရာ’ ဟု ခေါ်ကြပါ သည်။

အပိုဒ် (၄၈) ယာဇိမီးပူဇော်၊ ‘ဖြော်ဖြော်မန်း’ ရွတ်။

ဤတွင်သုံးထားသော ဖြော်ဖြော်မန်းကို ရခိုင်တို့က အပင့်သံ ဖြင့် ‘ဖျော်ဖျော်မန်း၊ ဖွင့်ဖွင့်မန်း’ ဟူ၍ သုံးကြပါသည်။ လူနာကို ဆေးသမားတို့ မန်းမှုတ်သောအခါ ‘ဖွင်းဖွင်းကောင်းပါစီ၊ သာပါစီ’ စသည်ဖြင့် မန်းမှုတ်လေ့ ရှိပါသည်။ ထိုအမူအရာသည် အရပ်သို့ ကူးစက်ပြီး ကလေးတို့ ထိခိုက်မိ၍ ငိုယိုလျက် မိဘလူကြီးတို့က ‘ဖွင်းဖွင်း၊ ငါမန်းလိုက်ယင်ကား၊ ငါမန်းလိုက်ပါရဲ့၊ တိတ်တိတ်မငို ကဲ့၊ မငိုပါနဲ့တော့’ ဟု ချောမော့လေ့ ရှိကြပါသည်။

ဤမျှကား ဆရာမင်းသုဝဏ်မူကို အခြေခံ၍ ဤစာရေးသူ ဉာဏ်မိသမျှ ရှာဖွေစိစစ်ထုတ်နုတ်ရရှိသော ရခိုင်အသုံးအနှုန်းဟု ယူဆရသည့် ဝေါဟာရများ ဖြစ်ပါသည်။

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

အထက်၌တင်ပြခဲ့သော ဝေါဟာရများအပြင် အသွင်စက္ကီနွ မှု၌တွေ့ရသော ဝေါဟာရနှစ်လုံးကိုလည်း တင်ပြလိုပါသည်။ ဤမူ သည် ကာရန်သတ်ပုံ မှန်ကန်မှုမရှိသော်လည်း ရခိုင်၌တွေ့ရသော မူ ဖြစ်ခြင်း၊ မြန်မာအသုံးအနှုန်းနှင့်မတူသော ဝေါဟာရများ ပါဝင် ခြင်းတို့ကြောင့် အထောက်အထားအလိုငှာ တင်ပြရခြင်း ဖြစ်ပါ သည်။

အပိုဒ်(၃၈) သွေးသံသောက်တုတ်၊ အားကိုထုတ်လျက်။ ကိုက် ဆုတ်(နှီး)နေ၊ ကြီးဝေမတူ၊ အမ်းသောက်တူသို့။

ဤကောက်နုတ်ချက်တွင်ပါသော နှီးသည် ရခိုင်အသုံးအနှုန်း တစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာနှာနှင့် ထပ်တူပင် ဖြစ်ပါသည်။ ‘ကိုက် ဆုတ်နှီးနေ၊ ကြီးဝေမတူ’ ဟူသော အရေးအသားကို သတ်ပုံမှန် အောင်မြင်လျှင် ‘ကိုက်ဆုတ်နှီးနယ်၊ ကြီးငယ်မဟူ’ ဟူ၍ ဖြစ်လာပါ မည်။ အဓိပ္ပာယ်မှာ ခြင်္သေ့သည် သားကောင်ကို ကိုက်သတ်သည်။ အရေကို ဆုတ်သည်၊ နွာသည်၊ နယ်သည်ဟူ၍ ဖြစ်ပါသည်။

နှီးကို မြန်မာအသုံးအနှုန်း နွာအနက်ဖြင့် တန်ခိုးဆရာထွန်း က ရာမသာချင်း၊ စာ-၂၃တွင် ‘ဘုရင်မင်းကြီး၊ ဆိတ်မသီခင်၊ အရီ နှီးသို့၊ လောကြီးပြီးတွေ့’ ဟု သုံးခဲ့ပါသည်။ ဆိတ်မသေမီ အရေနှာ သည်၊ အရေခွာသည်ဟု ဆိုလိုပါသည်။

အပိုဒ် (၆)ပြင်းစွာမျက် ‘ဟိန်’၊ အသူရိန်ကို၊ ဒေဝိန်သက္က။

ဤတွင် တွေ့ရသော ‘ဟိန်’ သည် မြန်မာ ‘ရိန်’ နှင့် အနက်တူ ပါသည်။ ရခိုင်တို့က အပြော၌လည်းကောင်း၊ အရေး၌ လည်း ကောင်း ဟိန်ကိုသာ သုံးကြပါသည်။ ရခိုင်စာဆိုတို့ ဟိန်ကို သုံးကြ ကြောင်း အောက်ပါသာဓကများတွင် တွေ့နိုင်ပါသည်။

၁။ ပုဏ္ဏား ပုဏ္ဏေ၊ ကြေးငွေဟိန်နှင့် ဂုဏ်သိန်းမွေးကေ။ (ရာမ-၈)

၂။ မဏိဝဏ္ဏ ဇောဒရကို၊ ထုပ်ထသေချာ၊ ထားခါမဟိန်၊ အဟိန်တန်ခိုး၊ ‘ဗုဒ္ဓဝင်သာချင်း’ ပိုဒ်ရေး-၃။

အထက်ပါဝေါဟာရ တင်ပြချက်တို့ကို စုပေါင်းလိုက်လျှင် ရခိုင် သံဟု ယူဆရသော ဝေါဟာရမှာ တစ်ဆယ့်နှစ်လုံးမျှသာ ဖြစ်ပါ သည်။ အရေအတွက်အားဖြင့် မပြောပလောက်သော်လည်း ယင်း ဝေါဟာရကလေးတို့က ‘လောကသာရပျို့၏ စာဆိုမှာ ရခိုင်သူမြတ် ဖြစ်သည်’ ဟူ၍ အခိုင်အမာ သက်သေခံနေကြကြောင်း တင်ပြလို ပါသည်။

လောကသာရပျို့သက်တမ်းကား နှစ်ပေါင်း ခြောက်ရာနီးနီး ရှိခဲ့ပါပြီ။ ခေတ်အဆက်ဆက် အဆင့်ဆင့်ကူးယူခဲ့ရသောကြောင့် မည်မျှပုံပြောင်းသွားပြီကို မခန့်မှန်းတတ်ပါ။ ရှေးကျသောမူများကို လေ့လာရလျှင် ရခိုင်သုံးဝေါဟာရများကို ဤထက်တွေ့နိုင်လိမ့်မည် ဟု မျှော်လင့်ပါသည်။

ရခိုင်စာအရေးအသားနှင့် ပြဿနာများ

တင်ပြချက်အားလုံးကို အနှစ်ချုပ်၍ ဤဆောင်းပါးကို နိဂုံးချုပ်ပါမည်။

အဘိုး၊ အဘွား လူကြီးမိဘတို့၏ အစဉ်အလာစကားအရ လောကသာရပျို့သည် ရခိုင်ပြည်နယ်ဘက်၌ သူငယ်တို့ အစဉ်အလာသင်ယူခဲ့ကြသော ဆုံးမစာတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ ထိုအစဉ်အလာသည် ၁၇၈၄-ခု မတိုင်မီကစ၍ ဗြိတိသျှကိုလိုနီခေတ်ထိ တည်ရှိခဲ့သည်။ လောကသာရပျို့၏ စာဆိုတော်သည် အရှင်သူမြတ်ဖြစ်သည်ဟု ရခိုင်အမျိုးသားတို့ မှတ်ယူထားခဲ့ကြသည်။ ဦးကုလား မဟာရာဇဝင်၊ ဓညဝတီအရေးတော်ပုံနှင့် သာသနာလင်္ကာရမှတ်တမ်းတို့အလိုအရလည်း လောကသာရပျို့၏ စာဆိုတော်သည် မင်းကြီးစွာစော်ကဲ၏ ငယ်ဆရာတော်ရခိုင်သူမြတ် ဖြစ်သည်ဟု သိရပါသည်။

လောကသာရပျို့၏ ဝေါဟာရများကို စိစစ်ကြည့်သောအခါ ဝေါဟာရတစ်ဆယ့်နှစ်လုံးသည် မြန်မာအသုံးအနှုန်းနှင့် ကွဲလွဲသော နေ့စဉ်သုံးရခိုင်ဝေါဟာရများဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရသည်။ ဤအချက်အလက်ကလည်း လောကသာရပျို့၏စာဆိုတော်သည် ရခိုင်ဆရာတော်ဖြစ်ကြောင်း သက်သေခံနေသည်။

ထို့ကြောင့် နိဂုံးချုပ်ကောက်ချက်ချလျှင် လောကသာရပျို့၏ စာဆိုတော်သည် အခြားပုဂ္ဂိုလ်မဟုတ်။ ပျို့စာကိုယ်ပထမပိုဒ် ‘ကြားပိမ့်သူမြတ်၊ အများမှတ်စိမ့်’ ၌ပါရှိသော ရခိုင်သူမြတ်ပင် ဖြစ်

ကြောင်း အခိုင်အမာမှတ်ယူရမည် ဖြစ်ပါသည်။

မောင်ဗသိန်း

နောက်ဆက်တွဲ ရှင်းလင်းချက်များ

၁။ “လောကသာရ၊ စောင်ကိုချလျက်၊ ဖတ်ကြခါ” အစချီသော အရေးအဖွဲ့ကို ရခိုင်စာပေ ပညာရှင်တို့က ‘ရတုကြီး၊ ရွှန်းလိုက်ရတု၊ အရွှေ့ရတု’ စသည်ဖြင့် အမည်အမျိုးမျိုး ပေးခဲ့ကြသည်။ အခေါ် ကွဲပြားသော်လည်း ‘ရတု’ ဟူသော အခြေခံအမည်ကိုကား တညီတညွတ်တည်း လက်ခံအသုံးပြုခဲ့ကြကြောင်း တွေ့ရသည်။

ဤရတု စပ်နည်းနှင့်ပတ်သက်၍ ရခိုင်သမိုင်းသုတေသီ ဦးစံရွှေပု (၁၈၈၁-၁၉၄၅)က မြန်မာနိုင်ငံ သုတေသနဂျာနယ် အတွဲ (၁၃)၊ အပိုင်း-၃၊ ၁၉၁၃-တွင် ရှင်းလင်း တင်ပြဖူးပါသည်။ ယင်းရှင်းလင်းချက်အရ ဤရတု စပ်နည်းတွင် ယေဘုယျအားဖြင့် သုံးပါးဖြင့် အစပြု၍ ပထမနှစ်ပါးတွင် ဝဏ္ဏလေးလုံးစီရှိပြီး တတိယပါးတွင် သုံးလုံးသာရှိကြောင်း၊ ယင်းနောက် လေးပါးစီ လိုက်လာ

ရခိုင်စာအရိုးအသားနှင့် ပြဿနာများ

ကြောင်း၊ ယင်းပါဒများတွင် ပထမနှင့် စတုတ္ထပါဒတို့၌ ဝဏ္ဏခြောက်လုံးစီရှိပြီး ကျန်ပါဒလေးဝဏ္ဏစီရှိကြောင်း ရှင်းပြပါသည်။

ယခု ဖော်ပြထားသော လောကသာရပျို့နိဒါန်းရတု ကို အထက်ပါစည်းကမ်းနှင့် ညီ၊ မညီ ချိန်ထိုးလေ့လာ ကြည့်ရန် ဖြစ်ပါသည်။ အချို့ပါဒ၌ ကာရန်လွတ်များ၊ စည်းကမ်းနှင့် မညီသော အချက်များ တွေ့ရပါသည်။ ဆရာကြီး ဦးထွန်းလှိုင် ရေးပေးသည့်မူအတိုင်း ဖော်ပြ ထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ဝိုက်ကွင်း၌ ဖော်ပြထားသော ဂဏန်းများမှာ ဤစာရေးသူ၏ ဖြည့်စွက်ထားချက်များ ဖြစ်ပါသည်။

၂။ ဤအဆိုတင်ပြသော (ဤစာရေးသူ ရည်ညွှန်းလိုသည့်) ပုဂ္ဂိုလ်များမှာ (၁) L.F Talor (၂) ဦးဖေမောင်တင်၊ (၃) ဦးဝန် (မင်းသုဝဏ်)တို့ ဖြစ်ပါသည်။ Talor က သုတေသနကျာနယ်၊ အတွဲ-၁၁၊ ၁၉၂၀- The Dialets of Burmese စာတန်း၌လည်းကောင်း၊ ဦးဝန်က 'မြန်မာ စကား' မြန်မာမှု ပထမတွဲ၌လည်းကောင်း တင်ပြဖူးကြ ပါသည်။

၃။ Talor နှင့် ဦးဝန်တို့က အထက်ရည်ညွှန်းစာတမ်းတို့၌ တင်ပြခဲ့ကြသည်။

၄။ Talor က အထက်ရည်ညွှန်း စာတမ်း၌ပင် ယင်းသို့ ကောက်ချက်ချခဲ့ပါသည်။

၅။ မြန်မာနှင့်ရခိုင်တို့ အချို့သရသံ၌ ကွဲပြားကြကြောင်း (၁) ဦးတင်လှက 'ရခိုင်သံ' 'ရခိုင်တန်ဆောင်မဂ္ဂဇင်း၊ အမှတ်-၅၊ ၁၉၅၅-၅၆' ဆောင်းပါး၌လည်းကောင်း၊ (၂) ပြင်သစ်အမျိုးသမီး ဘာသာဗေဒပညာရှင် ပါမောက္ခ Denise Barnot ကလည်း Lhe Vowel System of Arakense and Taonyan, 1956, စာတမ်း၌လည်း ကောင်း တင်ပြခဲ့ကြသည်။

၁၉၈၇-ခု၊ မေလ
စစ်တွေမြို့၊
ရခိုင်မဂ္ဂဇင်း (၁၅)၊ ၁၉၉၃။

ဝန်ခံချက်

ပထမဖော်ပြပြီးရေ စာမူစွာ၊ စာရိုးသူကများလို့ ပိုမိုရေအတွက် ပုံနှိပ်ပြီး ဖြစ်ပါရေ။ နောက်မှစာမူအမှန် ရောက်ဟိလာပြီးကေ ဒေစာမူမှန်ကို စာရိုးသူ၏ မေတ္တာရပ်ခံချက်အတိုင်း ထုတ်ဝေသူက ထပ်လို့တစ်ခါ စီစဉ်ဖော်ပြခြင်း ဖြစ်ပါရေ။